

Türkiye

Nüfus ve
Sağlık Araştırması

2018

2018 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü
Ankara, Türkiye

Mali kaynağı sağlayan:

Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK)
“1007 Kamu Kurumları Araştırma ve Geliştirme Projelerini Destekleme Programı”

Müşteri Kurum:

T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı
Ankara, Türkiye

Kasım 2019

Hacettepe Üniversitesi
Nüfus Etütleri Enstitüsü

T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji
ve Bütçe Başkanlığı

Türkiye Bilimsel ve Teknolojik
Araştırma Kurumu

Kapak sayfası fotoğrafı: Steve Estvanik. Antik Yunan ve Roma kenti Efes'ten küçük dükkanların önündeki geometrik mozaik detay. [Çevrimiçi resim]. Erişim tarihi: 24 Ekim 2019, <https://www.shutterstock.com/tr/image-photo/detail-geometric-mosaic-walk-front-small-512273986>

Yayın No: NEE-HÜ.19.01

ISBN 978-975-491-493-1

Bu yayında yer alan bilgilerden Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü sorumludur ve bu bilgiler hiçbir şekilde Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu'nun (TÜBİTAK) görüşünü yansıtmamaktadır.

2018 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (2018 TNSA) Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü tarafından gerçekleştirilmiştir. Projenin yararlanıcı kurumu T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı'dır.

2018 TNSA'nın mali desteği Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) tarafından 1007 Kamu Kurumları Araştırma ve Geliştirme Projelerini Destekleme Programı kapsamında sağlanmıştır.

2018 TNSA, dünya çapında yürütülen Nüfus ve Sağlık Araştırmaları (Demographic and Health Surveys, DHS Program) projesinin model ve standartları çerçevesinde yürütülmüş ve uluslararası karşılaştırılabilir nitelikte bir araştırmadır. Veri işleme, ana raporun tabülasyonu ve gözden geçirilmesinde ICF Macro International Inc. teknik yardım sağlamıştır.

2018 TNSA konusunda daha ayrıntılı bilgi için: Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, 06100 Ankara, Türkiye (telefon: 312-297-7367 ; faks: 312-297-7370; e-posta: hips@hacettepe.edu.tr; internet: www.hips.hacettepe.edu.tr). The DHS Program projesi hakkında daha ayrıntılı bilgi için: ICF International, 530 Gaither Road, Suite 500, Rockville, MD 20850, USA (telefon: 301-407-6500; faks: 301-407-6501; e-posta: info@DHSprogram.com; internet: www.DHSprogram.com).

Bu yayın için önerilen kaynak gösterim şekli:

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. (2019). *2018 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması*. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı ve TÜBİTAK, Ankara, Türkiye.

Elma Teknik Basım Matbaacılık Ltd. Şti. tarafından basılmıştır.

Çatal Sok. 11/A Maltepe/Ankara

Tel: 0312 2299265

İÇİNDEKİLER

TABLolar VE ŞEKİLLER LİSTESİ.....	vii
ÖNSÖZ.....	xiii
ÖZET GÖSTERGELER.....	xv
TÜRKİYE HARİTASI.....	xvii

1 GİRİŞ VE ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

1.1 Araştırmanın Amaçları.....	1
1.2 Örneklem Tasarımı.....	1
1.3 Soru Kağıtları.....	2
1.4 Antropometri.....	3
1.5 Ön Deneme.....	3
1.6 Saha Personeli Eğitimi.....	3
1.7 Saha Çalışması.....	4
1.8 Veri İşleme.....	4
1.9 Cevaplama Oranları.....	4

2 KONUT ÖZELLİKLERİ VE HANEHALKI NÜFUSU

2.1 İçme Suyu Kaynakları.....	7
2.2 Tuvalet İmkanları.....	8
2.3 Diğer Konut Özellikleri.....	8
2.4 Hanehalkı Refahı.....	9
2.5 Hanehalkı Nüfusu ve Kompozisyonu.....	10
2.6 Çocukların Ebeveynleri ile Birlikte Yaşama ve Ebeveynlerinin Hayatta Olma Durumu.....	11
2.7 Nüfus Kaydı.....	11
2.8 Eğitim.....	12
2.8.1 Eğitim Düzeyi.....	12
2.8.2 Okula Devam Etme.....	13

3 KADINLARIN TEMEL ÖZELLİKLERİ

3.1 Cevaplayıcıların Temel Özellikleri.....	29
3.2 Eğitim ve Okuryazarlık.....	30
3.3 Kitle İletişim Araçlarına Erişim.....	31
3.4 Çalışma Durumu.....	32
3.5 İşteki Statü.....	33
3.6 Sağlık Sigortası.....	34

4 EVLİLİK

4.1 Evlilik Durumu	45
4.2 İlk Evlenme Yaşı	46
4.3 Akraba Evliliği	47
4.4 Çok Eşlilik	48

5 DOĞURGANLIK

5.1 Günümüzdeki Doğurganlık	54
5.2 Canlı Doğan ve Yaşayan Çocuk Sayıları	56
5.3 Doğum Aralıkları	56
5.4 Doğum Sonrası Geçici Kısırlık, Cinsel İlişkiden Kaçınma ve Gebelik Riski Altında Olmama Durumu	57
5.5 İlk Doğumda Anne Yaşı	58
5.6 Adölesan Doğurganlık ve Annelik	59

6 DOĞURGANLIK TERCİHLERİ

6.1 Başka Çocuk Sahibi Olma İsteği	71
6.2 İdeal Çocuk Sayısı	73
6.3 Doğumların Planlanma Durumu.....	75
6.4 Toplam İstenen Doğurganlık	76

7 AİLE PLANLAMASI

7.1 Gebeliği Önleyici Yöntem Bilgisi	84
7.2 Gebeliği Önleyici Yöntemlerin Kullanılmış Olması	84
7.3 Gebeliği Önleyici Yöntem Kullanımı	84
7.3.1 Tüplerin Bağlanması Zamanlaması	86
7.3.2 Gebe Kalınabilecek Döneme İlişkin Bilgi	86
7.4 Gebeliği Önleyici Modern Yöntemlerin Kaynakları.....	87
7.5 Gebeliği Önleyici Yöntemlerin Bırakılması	87
7.6 Aile Planlanmasına Olan Talep	88
7.6.1 Aile Planlaması Hakkında Karar Verme	90
7.6.2 Gelecekte Yöntem Kullanımı	90
7.6.3 Gelecekte Kullanım için Tercih Edilen Gebeliği Önleyici Yöntem	90
7.6.4 Aile Planlaması Hakkında Medya Aracılığıyla Haberder Olma	90

8 BEBEK VE ÇOCUK ÖLÜMLÜLÜĞÜNÜ ETKİLEYEN RİSK FAKTÖRLERİ

8.1 Biyodemografik Risk Faktörleri	108
--	-----

9 ANNE SAĞLIĞI VE BAKIM

9.1	Doğum Öncesi Bakımın Kapsamı ve İçeriği	112
9.1.1	Uzman Sağlık Personeli	112
9.1.2	Doğum Öncesi Bakımın Zamanlaması ve Sayısı	112
9.2	Doğum Öncesi Bakımın Bileşenleri	113
9.3	Doğum Hizmetleri	114
9.3.1	Sağlık Kuruluşunda Yapılan Doğumlar	114
9.3.2	Doğuma Yardım Eden Uzman Kişi	115
9.3.3	Sezaryen ile Doğum	115
9.3.4	Doğum Sonrası Sağlık Kuruluşunda Kalma Süresi	116
9.4	Doğum Sonrası Bakım	116
9.4.1	Annelerin Doğum Sonrası Sağlık Kontrolü	116
9.4.2	Yenidoğan Bebeklerde Doğum Sonrası Sağlık Kontrolü	117

10 ÇOCUK SAĞLIĞI

10.1	Doğum Ağırlığı	129
10.2	Çocukların Aşılması	130

11 ÇOCUKLARIN VE KADINLARIN BESLENME DURUMU

11.1	Çocukların Beslenme Durumu	139
11.1.1	Antropometri Eğitimi ve Veri Toplama	141
11.1.2	Çocuk Malnütrisyon Düzeyleri	141
11.2	Bebeklerin ve Küçük Çocukların Beslenmesi	143
11.2.1	Emzirmeye Erken Başlanması	143
11.2.2	Sadece Anne Sütü ile Beslenme	144
11.2.3	Ortanca Emzirme Süresi	145
11.2.4	Biberon ile Beslenme	146
11.2.5	Ek Gıdaya Geçiş	146
11.3	Çocuklarda Mikro Besin Alımı	146
11.4	Kadınların Beslenme Durumu	147

12 DÜŞÜKLER VE ÖLÜ DOĞUMLAR

12.1	Kendiliğinden Düşük	160
12.2	Ölü Doğumlar	160
12.3	İsteyerek Düşükler	160
12.3.1	İsteyerek Düşük Hızları	162
12.3.2	İsteyerek Düşük Öncesi ve Sonrası Gebeliği Önleyici Yöntem Kullanımı	162
12.3.3	İsteyerek Düşüklerin Özellikleri	163

13 ERKEN ÇOCUKLUK GELİŞİMİ

13.1 Çocuklukta Öğrenme	171
13.1.1 Öğrenmenin Desteklenmesi	172
13.1.2 Çocuk Kitapları ve Oyuncaklar	173
13.2 Küçük Çocuklar İçin Yeterli Bakım	174
13.3 Normal Gelişim Gösterme	174

14 KADINLARIN GÜÇLENMESİ

14.1 Evli Kadınların ve Eşlerinin Çalışma Durumu	181
14.2 Kadınların Mal Sahipliği	182
14.3 Kadınların Karar Almaya Katılımı	183
14.4 Fiziksel Şiddete Yönelik Tutumlar	184
14.5 Eşler Arasındaki Yaş ve Eğitim Farkı	185

BİBLİYOGRAFYA .....

EK A ÖRNEKLEM TASARIMI .....

A.1 Giriş	197
A.2 Örneklem Çerçevesi	197
A.3 Örneklem Tasarımı ve Uygulaması	198
A.4 Örneklem Olasılıkları ve Örnekleme Ağırlıkları	200
A.5 Örneklem Uygulaması Sonuçları	203

EK B ÖRNEKLEM HATALARININ TAHMİNLERİ .....

EK C VERİ KALİTESİ TABLOLARI .....

EK D 2018 TÜRKİYE NÜFUS VE SAĞLIK ARAŞTIRMASI'NDA GÖREV ALAN KİŞİLER .....

EK E 2018 SORU KAĞITLARI .....

TABLolar VE ŞEKİLLER LİSTESİ

1 GİRİŞ VE ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Tablo 1.1	Hanehalkı ve kişi gürüŐmelerinin sonuçları	5
-----------	--	---

2 KONUT ÖZELLİKLERİ VE HANEHALKI NÜFUSU

Tablo 2.1	Hanehalkı içme suyu	16
Tablo 2.2	Hanehalkı tuvalet imkanları	17
Tablo 2.3	Hanelkđ konut özellikleri	18
Tablo 2.4	Hanehalkı dayanıklı tüketim malları	19
Tablo 2.5	Refah düzeyi	20
Tablo 2.6	Yaş, cinsiyet ve yerleşim yerine göre hanehalkı nüfusu	21
Tablo 2.7	Hanehalkı kompozisyonu	22
Tablo 2.8	Çocukların ebeveynleri ile yaşama durumu ve öksüz çocuklar	23
Tablo 2.9	Beş yaş altđ çocukların doğum kaydı	24
Tablo 2.10.1	Hanehalkındaki kadınların eğitim düzeyi	25
Tablo 2.10.2	Hanehalkındaki erkeklerin eğitim düzeyi	26
Tablo 2.11.1	Okullaşma oranları: ilkokul ve ortaokul	27
Tablo 2.11.2	Okullaşma oranları: lise	28

Şekil 2.1	Nüfus piramidi	10
Şekil 2.2	Ortalama hanehalkı büyüklüğünün değişimi	10
Şekil 2.3	Beş yaş altđ nüfus kaydı yapılmayan çocukların zaman içerisindeki değişimi	12
Şekil 2.4	Yaşa özel okullaşma oranları	14

3 KADINLARIN TEMEL ÖZELLİKLERİ

Tablo 3.1	Cevaplayıcıların temel özellikleri	36
Tablo 3.2	Eğitim düzeyi	37
Tablo 3.3	Okuryazarlık	38
Tablo 3.4	Kitle iletişim araçlarına erişim	39
Tablo 3.5	Çalışma durumu	40
Tablo 3.6	İŞteki statü	41
Tablo 3.7	Sosyal güvence	42
Tablo 3.8	Sağlık sigortası	43

Şekil 3.1	Cevaplayıcıların eğitim düzeyi	30
Şekil 3.2	Kadınların çalışma durumu	32

Şekil 3.3	Bölgelere göre halen çalışan kadınlar	33
Şekil 3.4	Kadınların işteki statüsü	34

4 EVLİLİK

Tablo 4.1	Medeni durum	49
Tablo 4.2	Hiç evlenmemiş kadın oranının değişimi	49
Tablo 4.3	İlk evlenme yaşı	49
Tablo 4.4	Ortanca ilk evlenme yaşı	50
Tablo 4.5	Akraba evliliği	51
Tablo 4.6	Eşinin ikinci bir eşi olan kadınların oranı	52
Şekil 4.1	Evlilik durumu	45
Şekil 4.2	İlk evlenme yaşının değişimi	46
Şekil 4.3	Bölgelere göre akraba evliliği	47

5 DOĞURGANLIK

Tablo 5.1	Doğurganlık düzeyi	61
Tablo 5.2	Temel özelliklere göre doğurganlık	62
Tablo 5.3	Yaşa özel doğurganlık hızındaki eğilimler	62
Tablo 5.4	Yaşa özel ve toplam doğurganlık hızında zaman içinde değişim	63
Tablo 5.5	Canlı doğum ve yaşayan çocuk sayısı	63
Tablo 5.6	Doğum aralıkları	64
Tablo 5.7	Doğum sonrası geçici kısırlık, cinsel ilişkiden kaçınma ve gebelik riski altında olmama durumu	65
Tablo 5.8	Ortanca doğum sonrası geçici kısırlık, cinsel ilişkiden kaçınma ve gebelik riski altında olmama süresi	65
Tablo 5.9	Menopoz	66
Tablo 5.10	İlk doğum yaşı	66
Tablo 5.11	Ortanca ilk doğum yaşı	67
Tablo 5.12	Adölesan gebelik ve adölesan annelik	68
Tablo 5.13	15 yaşından önceki cinsel sağlık ve üreme sağlığı davranışları	69
Şekil 5.1	Son yirmi yıla ilişkin yaşa özel doğurganlık hızları	54
Şekil 5.2	Toplam doğurganlık hızında zaman içinde değişim	55
Şekil 5.3	Yaşa özel doğurganlık hızlarındaki değişimler	55
Şekil 5.4	Bölgelere göre toplam doğurganlık hızları	55
Şekil 5.5	Doğum sonrası geçici kısırlık, cinsel ilişkiden kaçınma ve gebelik riski altında olmama durumu	57

6 DOĞURGANLIK TERCİHLERİ

Tablo 6.1	Yaşayan çocuk sayısına göre doğurganlık tercihleri	78
Tablo 6.2	Doğurganlığı sınırlama isteği	79
Tablo 6.3	Yaşayan çocuk sayısına göre ideal çocuk sayısı	80

Tablo 6.4	Ortalama ideal çocuk sayısı.....	81
Tablo 6.5	Doğumların planlanması	82
Tablo 6.6	İstenen doğurganlık hızları.....	82
Şekil 6.1	Doğurganlık tercihleri	72
Şekil 6.2	Yaşayan çocuk sayısına göre doğurganlığı sınırlama isteği.....	72
Şekil 6.3	Yaşayan çocuk sayısına göre doğurganlığı sınırlama isteğinin zaman içinde değişimi	72
Şekil 6.4	Yaşayan çocuk sayısına göre ideal çocuk sayısı	74
Şekil 6.5	Doğumların planlanma durumu	75
Şekil 6.6	Toplam istenen ve gerçek doğurganlık hızlarındaki eğilimler	76

7 AİLE PLANLAMASI

Tablo 7.1	Gebeliği önleyici yöntem bilgisi	92
Tablo 7.2	Temel özelliklere göre gebeliği önleyici yöntem bilgisi.....	93
Tablo 7.3	Yaşa göre gebeliği önleyici yöntemlerin kullanılmış olması	94
Tablo 7.4	Yaşa göre gebeliği önleyici yöntem kullanımı.....	95
Tablo 7.5	Gebeliği önleyici yöntem kullanımının zaman içindeki değişimi.....	95
Tablo 7.6	Temel özelliklere göre halen kullanılan gebeliği önleyici yöntem	96
Tablo 7.7	Tüplerin bağlanması zamanlaması.....	97
Tablo 7.8	Gebe kalınabilecek döneme ilişkin bilgi.....	97
Tablo 7.9	Yaşa göre gebe kalınabilecek döneme ilişkin bilgi.....	98
Tablo 7.10	Gebeliği önleyici modern yöntemlerin temin edildiği kaynaklar.....	98
Tablo 7.11	On iki aylık yöntem bırakma hızları	99
Tablo 7.12	Yöntem bırakma nedenleri	100
Tablo 7.13.1	Halen evli kadınlar arasında aile planlaması ihtiyacı ve talebi	101
Tablo 7.13.2	Tüm kadınlar arasında aile planlaması ihtiyacı ve talebi	102
Tablo 7.14	Aile planlamasına karar verme.....	103
Tablo 7.15	Gelecekte gebeliği önleyici yöntem kullanımı.....	104
Tablo 7.16	Gelecekte kullanılması tercih edilen gebeliği önleyici yöntem	104
Tablo 7.17	Aile planlaması mesajlarından haber olma	105
Şekil 7.1	Gebeliği önleyici yöntem kullanımı	85
Şekil 7.2	Gebeliği önleyici yöntem kullanımının zaman içindeki değişimi.....	85
Şekil 7.3	Gebeliği önleyici modern yöntemlerin temin edildiği kaynak.....	87
Şekil 7.4	Seçilmiş modern yöntemlerin temin edildiği kaynaklar	87
Şekil 7.5	Aile planlamasına olan talep	89
Şekil 7.6	Karşılanmamış aile planlaması ihtiyacının zaman içindeki değişimi	89

8 BEBEK VE ÇOCUK ÖLÜMLÜLÜĞÜNÜ ETKİLEYEN RİSK FAKTÖRLERİ

Tablo 8.1	Yüksek riskli doğurganlık davranışı	109
-----------	---	-----

9 ANNE SAĞLIĞI VE BAKIMI

Tablo 9.1	Doğum öncesi bakım.....	118
Tablo 9.2	Doğum öncesi bakım sayısı ve ilk bakımın zamanı.....	119
Tablo 9.3	Doğum öncesi bakımın bileşenleri.....	120
Tablo 9.4	Doğum yapıldığı yer.....	121
Tablo 9.5	Doğuma yardım eden kişi.....	122
Tablo 9.6	Sezaryen doğumlar.....	123
Tablo 9.7	Doğum sonrası sağlık kuruluşunda kalma süresi.....	124
Tablo 9.8	Anneye doğum sonrası yapılan ilk bakımın zamanlaması.....	125
Tablo 9.9	Anneye doğum sonrası ilk bakımı yapan kişi.....	126
Tablo 9.10	Bebeğe doğum sonrası yapılan ilk bakımın zamanlaması.....	127
Tablo 9.11	Bebeğe doğum sonrası ilk bakımı yapan kişi.....	128
Şekil 9.1	Doğum öncesi bakım kapsamının değişimi.....	112
Şekil 9.2	Doğum yerindeki değişim.....	114
Şekil 9.3	Özel sağlık kuruluşundaki doğumlar.....	114
Şekil 9.4	Doğuma yardım eden kişi.....	115
Şekil 9.5	Sezaryen ile doğum oranında değişim.....	116

10 ÇOCUK SAĞLIĞI

Tablo 10.1	Çocuğun doğumdaki büyüklüğü ve doğum ağırlığı.....	134
Tablo 10.2	Bilgi kaynağına göre aşılama durumu.....	135
Tablo 10.3	Temel özelliklere göre aşılama durumu.....	136
Tablo 10.4	Temel özelliklere göre aşı kartı sahipliği ve kartın görülmesi.....	137
Şekil 10.1	Çocukluk dönemi aşılıları.....	132
Şekil 10.2	Çocukluk aşılardaki değişimler.....	132
Şekil 10.3	Hanehalkı refah düzeyine göre tüm temel aşılar.....	133

11 ÇOCUKLARIN VE KADINLARIN BESLENME DURUMU

Tablo 11.1	Çocukların beslenme durumu.....	150
Tablo 11.2	Emzirmeye başlama.....	152
Tablo 11.3	Yaşa göre emzirilme durumu.....	153
Tablo 11.4	Emzirilme durumuna göre bebek ve küçük çocuk besleme (IYCF) göstergeleri.....	154
Tablo 11.5	Ortanca emzirme süresi.....	155
Tablo 11.6	Görüşme tarihinden önceki gün veya gece çocuklara verilen gıdalar ve sıvılar.....	156
Tablo 11.7	Çocuklarda mikro besin alımı.....	157
Tablo 11.8	Kadınların beslenme durumu.....	158
Şekil 11.1	Çocuklarda beslenme durumunun zaman içinde değişimi.....	142
Şekil 11.2	Bodurluğun zaman içinde değişimi.....	142

Şekil 11.3	Yaşa göre emzirilme pratikleri.....	144
Şekil 11.4	Emzirme durumuna ilişkin bebek ve küçük çocuk besleme (IYCF) göstergeleri	145
Şekil 11.5	Ortanca emzirme süresinin zaman içinde değişimi.....	145
Şekil 11.6	Kadınların beslenme durumu	148
Şekil 11.7	Kadınların beslenme durumunun zaman içinde değişimi	148

12 DÜŞÜKLER VE ÖLÜ DOĞUMLAR

Tablo 12.1	Düşükler ve ölü doğumlar	165
Tablo 12.2	Düşükler ve ölü doğumlar (100 gebelikte).....	165
Tablo 12.3	Yaşam boyu isteyerek düşük deneyimi.....	166
Tablo 12.4	Yüz gebelikte isteyerek düşükler	167
Tablo 12.5	Yaşa özel ve toplam isteyerek düşük hızları	168
Tablo 12.6	Toplam düşük hızı.....	168
Tablo 12.7	İsteyerek düşüğe önce kullanılan yöntem	169
Tablo 12.8	İsteyerek düşüğe sonra kullanılan yöntem	169
Tablo 12.9	İsteyerek düşüklerin özellikleri	170
Şekil 12.1	Gebeliklerin sonlanması.....	160
Şekil 12.2	Bölgelere göre isteyerek düşük	161
Şekil 12.3	İsteyerek düşük öncesi ve sonrası gebeliği önleyici yöntem kullanımı	163
Şekil 12.4	Son isteyerek düşüğe karar veren kişi	163
Şekil 12.5	Son isteyerek düşüğün zamanlaması.....	164
Şekil 12.6	Son isteyerek düşüğün gerçekleştirildiği kurum	164

13 ERKEN ÇOCUKLUK GELİŞİMİ

Tablo 13.1	Öğrenmenin desteklenmesi	176
Tablo 13.2	Öğrenme materyalleri.....	177
Tablo 13.3	Yetersiz bakım.....	178
Tablo 13.4	Erken çocukluk gelişimi indeksi	179
Şekil 13.1	Bölgelere göre çocuk kitaplarına erişim.....	173
Şekil 13.2	Hanehalkı refahına göre normal gelişim gösterme durumu	175

14 KADINLARIN GÜÇLENMESİ

Tablo 14.1	Halen evli kadınların ve eşlerinin çalışma ve çalışmalarından ücret alma durumu	187
Tablo 14.2	Çalışmama nedenleri	188
Tablo 14.3	Mal sahipliği.....	189
Tablo 14.4	Karar almaya katılım.....	189
Tablo 14.5	Temel özelliklere göre kadınların sağlık kararları almaya katılımı	190
Tablo 14.6	Fiziksel şiddete ilişkin tutumlar	191
Tablo 14.7	Eşler arasındaki yaş farkı	192

Tablo 14.8	Eşler arasındaki eğitim farkı	193
Şekil 14.1	Yaşa göre çalışma durumu	182
Şekil 14.2	Mal sahipliği.....	183
Şekil 14.3	Kadınların sağlık konularında karar almaya katılımı	183

EK A ÖRNEKLEM TASARIMI

Tablo A.1	Örneklem çerçevesindeki hanehalkının sayısı	205
Tablo A.2	Araştırma tabakaları, 2018 TNSA.....	205
Tablo A.3	Örnekleme hanehalkı ve kümelerin dağılımı	206
Tablo A.4	Yerleşim yeri ve bölgeye göre örneklem uygulaması.....	207
Tablo A.5	İBBS 1 Bölgelerine göre örneklem uygulaması.....	208

EK B ÖRNEKLEME HATALARININ TAHMİNLERİ

Tablo B.1	Örnekleme hataları hesaplama değişkenler, 2018 TNSA	212
Tablo B.2	Örnekleme hataları, Türkiye toplamı, 2018 TNSA.....	213
Tablo B.3	Örnekleme hataları, Kent, 2018 TNSA.....	214
Tablo B.4	Örnekleme hataları, Kır, 2018 TNSA	215
Tablo B.5	Örnekleme hataları, Batı, 2018 TNSA	216
Tablo B.6	Örnekleme hataları, Güney, 2018 TNSA	217
Tablo B.7	Örnekleme hataları, Orta, 2018 TNSA.....	218
Tablo B.8	Örnekleme hataları, Kuzey, 2018 TNSA	219
Tablo B.9	Örnekleme hataları, Doğu, 2018 TNSA.....	220
Tablo B.10	Örnekleme hataları, İstanbul, 2018 TNSA.....	221
Tablo B.11	Örnekleme hataları, Batı Marmara, 2018 TNSA	222
Tablo B.12	Örnekleme hataları, Ege, 2018 TNSA	223
Tablo B.13	Örnekleme hataları, Doğu Marmara, 2018 TNSA	224
Tablo B.14	Örnekleme hataları, Batı Anadolu, 2018 TNSA	225
Tablo B.15	Örnekleme hataları, Akdeniz, 2018 TNSA.....	226
Tablo B.16	Örnekleme hataları, Orta Anadolu, 2018 TNSA.....	227
Tablo B.17	Örnekleme hataları, Batı Karadeniz, 2018 TNSA.....	228
Tablo B.18	Örnekleme hataları, Doğu Karadeniz, 2018 TNSA	229
Tablo B.19	Örnekleme hataları, Kuzeydoğu Anadolu, 2018 TNSA	230
Tablo B.20	Örnekleme hataları, Ortadoğu Anadolu, 2018 TNSA.....	231
Tablo B.21	Örnekleme hataları, Güneydoğu Anadolu, 2018 TNSA	232

EK C VERİ KALİTESİ TABLOLARI

Tablo C.1	Hanehalkı yaş dağılımı	233
Tablo C.2	Uygun kadınların ve görüşme yapılan kadınların yaş dağılımı.....	234
Tablo C.3	Bildirim eksikliği.....	234
Tablo C.4	Takvim yıllarına göre doğumlar	235
Tablo C.5	Ölüm yaşının gün olarak bildirimi	236
Tablo C.6	Ölüm yaşının ay olarak bildirimi.....	237

ÖNSÖZ

Dünyanın birçok yerinde yaşanan göç dalgaları ve teknolojik gelişmeler, içinde bulunduğumuz çağın temel odak noktalarını oluşturmaktadır. Bu dinamizm, hareketlilik ve yenilik yalnızca paradigmatik dönüşümleri değil, yaşamsal ve organizasyonel faaliyetlerin politika ve stratejiler üzerinden uyarlanma ve uygulanma sorunsalını da beraberinde getirmektedir. Bilgi ve politika ilişkisinin en üst düzeyde kurulmasının hayati önem taşıdığı bu dönemde kurumlar ve bireyler arası aktif etkileşim ve iletişim hem yerel düzeyde hem de uluslararası düzeyde işbirliklerine açık olmakla daha mümkün hale gelmektedir. Bu bağlamda, demografik yapısı, sağlık sistemi, göç ve nüfus politikalarıyla Türkiye, sürekli ve hızlı değişim ve gelişim gösteren bir ülke konumundadır ve bu konularda üretilecek bilgi ve politikalar da her zamankinden farklı bir anlam ve değere sahiptir.

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü olarak 1968 yılından bu yana gerçekleştirdiğimiz demografik araştırmaların onbirincisi, Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırmaları (TNSA) serisinin ise altıncısı olan 2018 TNSA, adı geçen temel odak noktalarını içerecek şekilde kendini yeniden inşa etmiştir. Bu anlamda, Türkiye nüfusuna ek olarak, Türkiye'deki Suriyeli göçmen nüfusu özelinde de oluşturulan örneklem, listeleme ve saha çalışmaları ile üretilen veri açısından ülke genelinde temsiliyeti olan ilk ve en kapsamlı çalışma özelliği taşımaktadır. Türkiye'nin Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri açısından, veri temelli olarak izlenmesi son derece önemlidir. Bu amaçla Türkiye için başka veri kaynaklarından elde edilemeyen bazı göstergeler 2018 TNSA kapsamında üretilmiştir. Buna ek olarak, teknolojik gelişmeler ve bundan doğan ihtiyaçlar doğrultusunda çağa uyum sağlamak ve veri kalitesini artırırken zaman-emek-bütçe üçgeninin minimizasyonu tartışmalarına da epistemolojik, ontolojik ve metodolojik olarak katkıda bulunabilmek amacıyla bilgisayar destekli yüz yüze görüşme (CAPI) tekniği bir yenilik olarak tercih edilmiştir.

Tüm bu teorik ve politik arkaplan ışığında, 2018 TNSA 30 aylık bir proje olarak 2018 yılı Mayıs ayında başlamıştır. Örneklem tasarımı ve seçimi ile soru kağıdı tasarım çalışmaları tamamlandıktan sonra, Ağustos-Eylül 2018 tarihleri arasında listeleme çalışması ve Ekim 2018-Şubat 2019 tarihlerinde soru kağıdı uygulama ve veri girişi çalışmaları gerçekleştirilmiştir. 2018 TNSA'da 754 kümede 13.982 hanehalkı ve 15-49 yaş arasındaki 7.345 kadınla görüşmeler tamamlanmıştır.

2018 TNSA'nın gerçekleştirilmesinde birçok kurum ve kişinin çeşitli aşamalarda çok önemli emekleri, payları ve destekleri bulunmaktadır.

2018 TNSA projesini bir AR-GE projesi olarak 1007 Kamu Kurumları Araştırma ve Geliştirme Projelerini Destekleme Programı kapsamında destekleyen Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu'na; projede Müşteri Kurum olarak yer alan ve çalışmanın her aşamasında katkılarını esirgemeyen T.C. Cumhurbaşkanlığı Bütçe ve Strateji Başkanlığı'na; özellikle saha faaliyeti sırasındaki kıymetli desteklerinden dolayı T.C. Sağlık Bakanlığı, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü'ne; örneklem seçimindeki katkıları için Türkiye İstatistik Kurumu'na ve T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'ne; saha çalışmasının gerçekleştirilmesindeki destekleri için Valiliklere, İl Sağlık Müdürlüğü, İl Göç İdaresi Müdürlüklerine ve UNICEF Türkiye Ofisine teşekkür ediyorum.

2018 TNSA'nın Yönlendirme Komitesi üyelerinin değerli katkılarını ve soru kağıdı tasarımı sırasında destek ve önerilerini esirgemeyen akademisyen, kamu ve uluslararası kurum çalışanlarının katkılarını da takdirle anıyorum.

Araştırma rneklemine seçilmiş hanelerde çalışmaya katılmayı kabul ederek soruları yanıtlayan tüm cevaplayıcılar ile sahada çalışan tüm ndeneme, listeleme, soru kağıdı uygulaması elemanlarının katılımı olmadan bu araştırma gerçekleşemezdi, bu vesile ile emeklerinden dolayı hepsine minnetlerimi sunuyorum.

Veri toplama, veri işleme ve analizi ve İngilizce raporun sonuçlandırılmasındaki ve araştırmanın uluslararası standartlara erişmesindeki katkıları için the DHS Program/ICF International ekibinde emek veren tüm uzmanlara da teşekkür ediyorum.

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü'nün yarım yüzyılı aşan demografik araştırmalar serisinin en yenisine her aşamasında verdikleri destek için Rektörümüz Prof. Dr. A. Haluk zen'e; bu projenin her aşamasında yer alıp, tüm emek ve bilgi birikimlerini vererek araştırmanın gerçekleştirilmesini sağlayan Nüfus Etütleri Enstitüsü'nün ğretim yeleri, ğretim elemanları, proje bursiyerleri ve idari personelimize şükranlarımı sunuyorum.

Doç. Dr. Alanur avlin
Proje Yürütücüsü

ÖZET GÖSTERGELER

Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri – 2018 TNSA

Gösterge	Cinsiyet		Toplam	TNSA tablo numarası
	Erkek	Kadın		
2. Açlığa son				
2.2.1 5 yaş ve altı çocuklarda büyüme geriliğinin yaygınlığı	6,1	5,8	6,0	11.1
2.2.2 5 yaş altı çocuklar arasında kötü beslenmenin yaygınlığı	11,0	8,4	9,8 ^a	11.1
a) 5 yaş altı çocuklar arasında aşırı zayıflık yaygınlığı	1,7	1,6	1,7	11.1
b) 5 yaş altı çocuklar arasında fazla kiloluluk	9,3	6,8	8,1	11.1
3. Sağlık ve kaliteli yaşam				
3.7.1 Modern yöntemlerle kendi aile planlaması ihtiyacını karşılayabilen üreme çağındaki (15-49 yaş) kadınların oranı	na	60,6	na	7.13.2
5. Toplumsal cinsiyet eşitliği				
5.6.1 Gebelik önleyici uygulamaların kullanımı, cinsel ilişkileri ve üreme sağlığına ilişkin kendi bilinçli kararlarını veren 15-49 yaş kadınların oranı ¹	na	49,8	na	-
16. Barış, adalet ve güçlü kurumlar				
16.9.1 Yaşa göre, bir sivil otorite tarafından doğumları tescil edilen 5 yaş altı çocukların oranı	98,2	98,7	98,4	2.11

na = Uygun değil

¹ Sadece gebe olmayan halen evli kadınlar için hesaplanmıştır. Ana rapor içinde yer almamaktadır.

^a Bu değer kız ve oğlan çocukları için hesaplanan değerlerin aritmetik ortalamasıdır.

Özet Göstergeler – 2018 TNSA

Gösterge	Toplam	Yerleşim yeri		Bölge				
		Kent	Kır	Batı	Güney	Orta	Kuzey	Doğu
Temel Demografik Göstergeler								
Doğurganlık								
<i>15-49 yaşlarındaki kadın başına doğumlar</i>								
Toplam doğurganlık hızı	2,3	2,2	2,8	2,0	2,8	2,1	1,6	3,2
Toplam istenen doğurganlık hızı	2,0	2,0	2,3	1,8	2,5	1,8	1,4	2,6
Toplumsal cinsiyet eşitliği								
Evlilik								
20-24 yaş arası kadınlarda 15 yaş ve 18 yaş öncesi evli olduğunu veya bir eş ile birlikte yaşadığını beyan edenlerin oranı								
a) 15 yaş öncesi	2,0	nc	nc	nc	nc	nc	nc	nc
b) 18 yaş öncesi	14,7	nc	nc	nc	nc	nc	nc	nc
Üreme sağlığı								
Yüksek riskli doğurganlık								
15-19 yaşlarında çocuk doğuran adölesanlar	3,5	3,5	3,6	2,4	6,6	3,5	2,6	4,0
15-19 yaş arası kadınlarda 1.000 kadın başına adölesan doğurganlık hızı ¹	30,0	nc	nc	nc	nc	nc	nc	nc

Temel Demografik Göstergeler – 2018 TNSA (Devam)

Gösterge	Toplam	Yerleşim yeri		Bölge				
		Kent	Kır	Batı	Güney	Orta	Kuzey	Doğu
Aile Planlaması								
<i>15 – 49 yaş arasındaki halen evli kadınların yüzdesi</i>								
Araştırma tarihinde yöntem kullanımı:								
Herhangi bir gebeliği önleyici yöntem	69,8	69,4	71,4	70,0	64,7	74,8	72,3	66,1
Herhangi bir modern gebeliği önleyici yöntem	48,9	49,9	45,2	49,7	47,0	53,5	47,0	43,0
<i>Karşılanmamış aile planlaması ihtiyacı olan kadınlar</i>								
Doğumların arasını açmak için	4,0	3,9	4,3	3,9	6,3	2,0	3,1	5,1
Doğum yapmayı sonlandırmak için	7,6	7,7	7,2	8,4	6,7	5,6	7,7	8,7
Güvenli Annelik								
<i>Araştırmadan önceki 5 yıl içinde bir doğum yapmış kadınların yüzdesi</i>								
Doktordan doğum öncesi bakım alan kadınlar	96,4	96,3	97,0	95,9	95,8	97,7	99,4	96,2
Evde gerçekleşen doğumlar	0,9	0,5	2,2	0,3	0,3	0,5	0,0	2,6
Doğumu doktor yardımı ile yapmış kadınlar	99,2	99,7	98,0	99,9	99,5	99,3	99,4	98,1
Doğumu takip eden 4 saat içinde doğum sonrası bakım alan kadınlar	66,0	65,1	68,7	61,2	66,2	67,9	70,1	70,9
Çocuk sağlığı ve refahı								
Aşılar								
Yaşına uygun tüm aşıları olmuş 12-23 aylık çocuklar (BCG, üç doz DTaP-Hib-IPA, üç doz Hepatit B, OPA'nın ilk dozu ve üç doz PCV)	66,9	66,6	68,0	70,2	56,6	66,8	(48,3)	71,3
Okuryazarlık-sayısal beceri, fiziksel, sosyal-duygusal, öğrenme alanlarının en az üçünde normal gelişim gösteren çocukların oranı ²	73,7	74,2	72,3	77,2	75,6	76,6	67,8	66,1
Anne sağlığı ve beslenme								
Emzirme								
Ortanca emzirme süresi (ay)	16,7	16,4	17,7	15,7	16,1	(20,1)	a	17,3
Kadınlarda kötü beslenme								
Kronik beslenme yetersizliği olan kadınlar (BKİ<18,5)	3,9	4,1	3,2	4,2	3,4	3,7	4,2	3,5
Fazla kilolu kadınlar (30,0>BKİ>=25,0)	29,1	29,1	28,8	29,2	27,8	28,9	28,8	29,9
Şişman kadınlar (BKİ>=30,0)	30,3	29,3	33,9	29,6	33,7	30,7	32,1	28,4

Not: Parantez içerisinde gösterilen bulgular 25 ile 49 arasında ağırlıksız gözlem sayısına dayanmaktadır.

nc = Hesaplanmamıştır

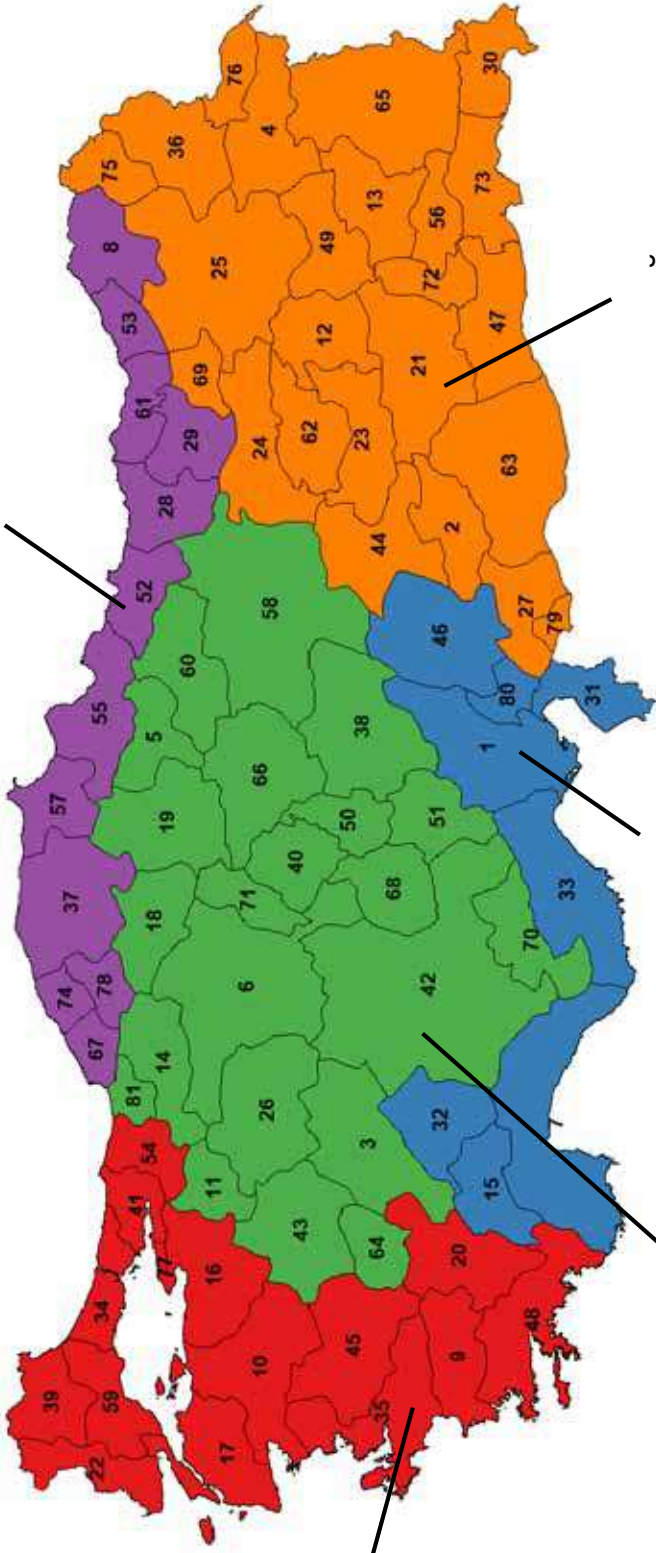
a = Bu gruptaki çocukların yüzde 50'sinden azı sadece anne sütü almış veya anne sütü ağırlıklı beslendiği için ortanca sunulmamıştır.

¹15-19 yaş grubu için hesaplanmış yaşa özel doğurganlık hızına eşdeğerdir. Bu hız araştırma tarihinden önceki üç yıl için hesaplanmıştır ve 15-19 yaşındaki 1.000 kadın başına düşen doğum olarak sunulmuştur.

²36-59 aylık çocuklar için hesaplanmıştır.

TÜRKİYE – 5 BÖLGE

KUZEY

BATI

DOĞU

GÜNEY

ORTA

BÖLGELER VE İLLER

01 BATI
09 Aydın
10 Balıkesir
16 Bursa
17 Çanakkale
20 Denizli
22 Edirne
34 İstanbul
35 İzmir
39 Kırklareli
41 Kocaeli
45 Manisa
48 Muğla
54 Sakarya
59 Tekirdağ
77 Yalova

03 ORTA
03 Afyon
05 Amasya
06 Ankara
11 Bilecik
14 Bolu
18 Çankırı
19 Çorum
26 Eskişehir
38 Kayseri
40 Kirsehir
42 Konya
43 Kütahya
50 Nevşehir
51 Niğde
58 Sivas

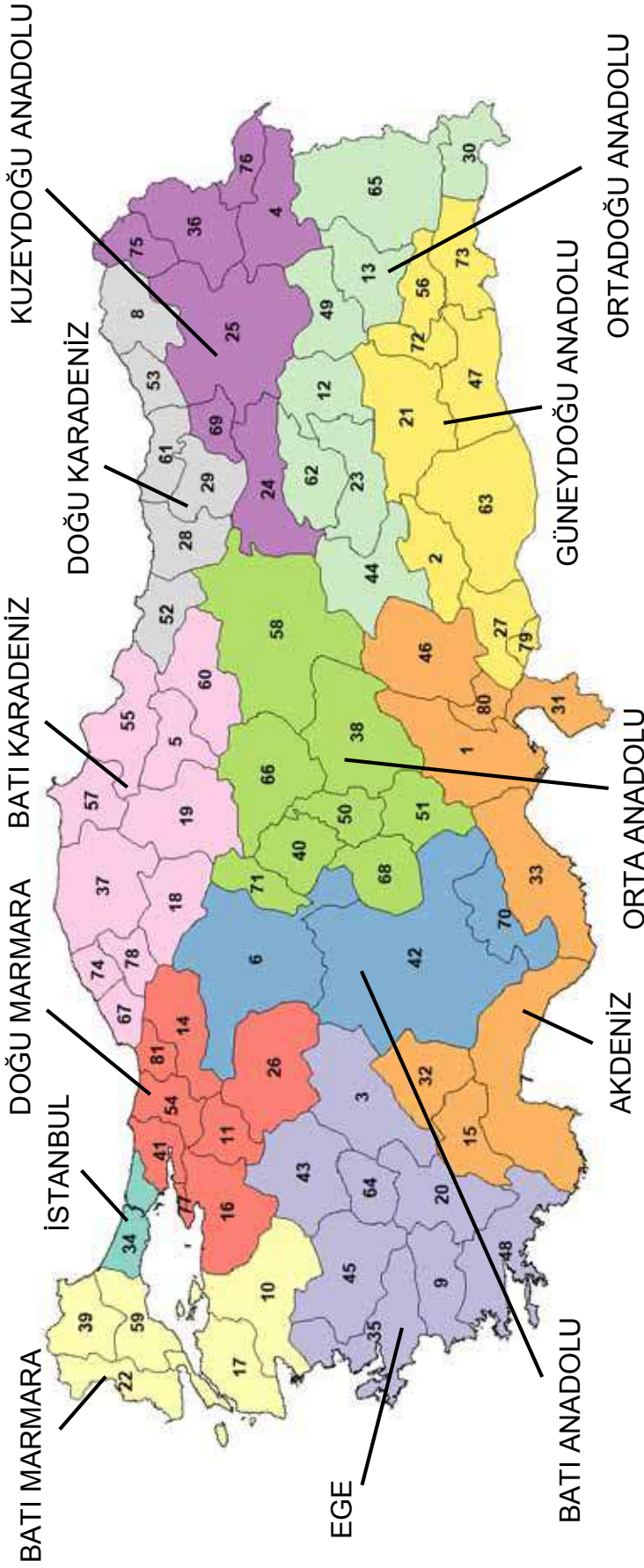
04 KUZUY
08 Artvin
28 Giresun
29 Gümüşhane
37 Kastamonu
52 Ordu
53 Rize
55 Samsun
57 Sinop
61 Trabzon
67 Zonguldak
74 Bartın
78 Karabük

05 DOĞU
02 Adıyaman
04 Ağrı
12 Bingöl
13 Bitlis
21 Diyarbakır
23 Elazığ
24 Erzincan
25 Erzurum
27 Gaziantep
30 Hakkari
36 Kars
44 Malatya
47 Mardin
49 Muş
56 Siirt

62 Tunceli
63 Şanlıurfa
65 Van
69 Bayburt
72 Batman
73 Şırnak
75 Ardahan
76 Iğdır
79 Kilis

TÜRKİYE – 12 BÖLGE

BÖLGELER VE İLLER

- 01 İSTANBUL**
34 İstanbul
- 02 BATI MARMARA**
10 Balıkesir
17 Çanakkale
22 Edirne
39 Kırklareli
59 Tekirdağ
- 03 EGE**
03 Afyon
09 Aydın
20 Denizli
35 İzmir
43 Kütahya
45 Manisa
48 Muğla
64 Uşak
- 04 DOĞU MARMARA**
11 Bilecik
14 Bolu
16 Bursa
26 Eskişehir
41 Kocaeli
54 Sakarya
77 Yalova
- 05 BATI ANADOLU**
06 Ankara
42 Konya
70 Karaman
- 06 AKDENİZ**
01 Adana
07 Antalya
15 Burdur
31 Hatay
32 Isparta
33 İçel
46 K. Maraş
80 Osmaniye
- 07 ORTA ANADOLU**
60 Tokat
67 Zonguldak
74 Bartın
78 Karabük
- 08 BATI KARADENİZ**
05 Amasya
18 Çankırı
19 Çorum
37 Kastamonu
55 Samsun
57 Sinop
- 09 DOĞU KARADENİZ**
08 Artvin
28 Giresun
29 Gümüşhane
52 Ordu
53 Rize
- 10 KUZUYDOĞU ANADOLU**
04 Ağrı
24 Erzurum
25 Erzurum
36 Kars
69 Bayburt
75 Ardahan
76 Iğdır
- 11 ORTADOĞU ANADOLU**
12 Bingöl
13 Bitlis
23 Elazığ
30 Hakkâri
44 Malatya
49 Muş
62 Tunceli
65 Van
- 12 GÜNEYDOĞU ANADOLU**
02 Adıyaman
21 Diyarbakır
27 Gaziantep
47 Mardin
56 Siirt
63 Şanlıurfa
72 Batman
73 Şırnak
79 Kilis

GİRİŞ VE ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (2018 TNSA) Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü tarafından yürütülmüştür. Veri toplama faaliyeti 10 Ekim 2018 – 10 Şubat 2019 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın müşteri kurumu T.C. Cumhurbaşkanlığı Bütçe ve Strateji Başkanlığıdır. 2018 TNSA'nın gerçekleştirilmesi için gereken mali kaynak, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) tarafından 1007 Kamu Kurumları Araştırma ve Geliştirme Projelerini Destekleme Programı kapsamında sağlanmıştır. ICF International, 2018 TNSA'ya ABD Uluslararası Kalkınma Ajansı (USAID) tarafından finanse edilen ve dünyanın farklı ülkelerinde gerçekleştirilen nüfus ve sağlık araştırmalarına finansal ve teknik destek sağlayan DHS programı aracılığıyla teknik destekte bulunmuştur. Türkiye İstatistik Kurumu, İçişleri Bakanlığı, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Sağlık Bakanlığı ve Birleşmiş Milletler Çocuk Fonu (UNICEF) araştırmanın başarılı bir şekilde yürütülmesine yardımcı olan diğer kurumlar arasında yer almaktadır.

1.1 ARAŞTIRMANIN AMAÇLARI

2018 TNSA'nın birincil amacı, temel demografik ve sağlık göstergelerine ilişkin güncel bilgi sağlamaktır.

2018 TNSA ile:

- Doğurganlık ve çocuk ölüm hızları gibi birtakım demografik ve sağlık göstergelerinin hesaplanabilmesi için gerekli olan bilgiler ulusal düzeyde toplanmış,
- Doğurganlığa ve çocuk ölümlülüğüne ilişkin düzeyleri ve eğilimleri doğrudan ya da dolaylı olarak etkileyen faktörler hakkında bilgi toplanmış,
- Gebeliği önleyici yöntemler konusunda bilgi ve kullanım düzeyleri ölçülmüş,
- Aşılama, doğum öncesi ve sonrası bakım, doğuma yardımcı olan kişi ve emzirme gibi anne-çocuk sağlığı ile ilgili konularda veri toplanmış,
- Beş yaş altı çocukların ve 15-49 yaş aralığındaki kadınların beslenme durumları ölçülmüş,
- Doğurgan yaşlardaki kadınlar için evlilik, çalışma durumu ve sosyal statü ile ilgili veri toplanmış ve
- Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (SKH) ile ilgili veri toplanmıştır.

TNSA ile elde edilen bilgilerin, ülke nüfusunun sağlık durumunu iyileştirmeye yönelik programların ve stratejilerin değerlendirilmesi ve tasarlanmasında karar verici ve yöneticilere yardımcı olması hedeflenmektedir. 2018 TNSA, 2008 TNSA ve 2013 TNSA gibi Türkiye Resmi İstatistik Programının bir parçası olarak kabul edilmiştir. Buna ek olarak, 2018 TNSA, 2019 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programına da dâhil edilmiştir.

1.2 ÖRNEKLEM TASARIMI

2018 TNSA'nın örneklem tasarımı ve büyüklüğü, Türkiye geneli, kentsel ve kırsal alanlar ve beş demografik bölge (Batı, Güney, Orta, Kuzey ve Doğu) için analiz yapmaya imkân vermektedir. 2018 TNSA'nın örneklem büyüklüğü, araştırma kapsamında yer alan bazı konulardaki analizlerin İBBS 1 Bölgeleri için yapılmasına olanak verecek büyüklüktedir.

2018 TNSA’da ağırlıklı, çok aşamalı, tabakalı küme örnekleme yaklaşımı kullanılmıştır. 2018 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) sonuçlarına göre, orantısız örnekleme seçimi yapılmıştır. 2018 TNSA’nın örnekleme seçimi iki aşamada gerçekleştirilmiştir. TNSA’nın örnekleme çerçevesi için, ADNKS tarafından desteklenen “Ulusal Adres Veri Tabanı” (UAVT) kullanılmıştır. Türkiye’de kent-kır tanımı, büyükşehirlerin yapısını değiştiren 6360 No’lu Kanun ile değişmiştir. Bu nedenle, çerçevede geleneksel kent ve kır tanımlarına ilişkin bilgi bulunmamaktadır. Bunun sonucu olarak da 2018 TNSA’da kent-kır ayrımında tabakalama yapmak mümkün olmamıştır. 2018 TNSA’nın örnekleme seçiminden sonra, kent-kır ayrımı her bir kümenin eski idari statüsü ve nüfus büyüklüğüne bakılarak bir araştırma değişkeni olarak tanımlanmıştır.

Örnekleme seçiminin ilk aşaması, seçilmiş olan yerleşim yerlerinden belirlenmiş sayıda ilk örnekleme birimlerinin bloklar (kümeler) olarak seçilmesini içermektedir. 2018 TNSA’da toplam küme sayısı 754 olarak belirlenmiştir. Her birinde yaklaşık olarak 100 hanehalkı bulunan blok düzeyinde hanehalkı listeleri belediyeler için hazırlanmış olan Ulusal Adres Veri Tabanı kullanılarak TÜİK tarafından sağlanmıştır. TÜİK tarafından verilmiş olan blok listeleri, sadece kır kümelerinde veya küme bilgisinin açık olmadığı durumlarda listeleme çalışmaları sırasında güncellenmiştir.

İkinci aşamada, güncellenmiş hanehalkı listelerinden sistematik tesadüfi örnekleme yoluyla her küme içinden sabit sayıda hanehalkı seçilmiştir. Her küme için 21 hanehalkı seçilmiştir. 2018 TNSA’da toplam olarak seçilen hanehalkı sayısı 15.775’tir.

Seçilen hanelerde genellikle yaşayan ve/veya görüşme tarihinden bir gece önce bu hanelerde kalmış olan 15-49 yaşlarında tüm kadınlar araştırma kapsamında Kadın Soru Kağıdı görüşmesi için uygun olarak kabul edilmişlerdir.

2018 TNSA’nın örnekleme tasarımına, seçimine ve uygulamasına ilişkin daha teknik ve ayrıntılı bilgiler EK A’da verilmiştir.

1.3 SORU KAĞITLARI

2018 TNSA’da iki soru kağıdı kullanılmıştır: Hanehalkı Soru Kağıdı ve Kadın Soru Kağıdı. DHS programının Model Soru Kağıtlarını temel alan soru kağıtları Türkiye’deki nüfus ve sağlık sorunlarını yansıtacak şekilde uyarlanmıştır. Buna ek olarak, soru kağıdı tasarımı aşamasında 2018 TNSA’nın önceki nüfus araştırmalarıyla karşılaştırılabilirliği sağlanmıştır.

Hanehalkı Soru Kağıdı, seçilen hanelerde sürekli olarak yaşayan veya ziyaretçi¹ olarak bulunanları saptamak ve hanehalklarının sosyo-ekonomik durumları ile ilgili bilgi toplamak üzere kullanılmıştır. Hanehalkı Soru Kağıdının ilk bölümünde, hanehalkı üyesi veya ziyaretçi olarak hanehalkı listesine yazılmış olan her kişi için yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, medeni durum ve hanehalkı reisine yakınlık derecesi gibi temel bilgiler toplanmıştır. Hanehalkı Soru Kağıdının ilk bölümünün amacı Kadın Soru Kağıdının uygulanacağı kadınları belirlemektir. İkinci bölümde ise hanehalkının yaşadığı konuta ve sahip olunan dayanıklı tüketim mallarına ilişkin sorular yer almıştır.

---

¹ Hanehalkı üyesi olmamakla birlikte, görüşmeden bir gece önce o hanede kalan kişiler “ziyaretçi” olarak tanımlanmaktadır. Ziyaretçiler, *de facto* araştırma nüfusunu oluşturabilmek amacıyla hanehalkı listesine dahil edilmektedir.

Kadın Soru Kağıdı, Hanehalkı listesinde yer alan, 15-49 yaşlarında kadınlara uygulanmaktadır. Bu soru kağıdında, aşağıdaki konulara yer verilmiştir:

- Temel özellikler
- Göç tarihçesi
- Gebelik, doğum tarihçesi ve doğurganlık tercihleri
- Gebeliği önleyici yöntem bilgisi ve kullanımı
- Doğum öncesi ve sonrası bakım
- Emzirme ve beslenme
- Aşılama
- Erken çocukluk dönemi gelişimi
- Evlilik tarihçesi ve evliliğe ilişkin özellikler
- Kadınların çalışma tarihçesi
- Eş ile ilgili temel bilgiler
- Kadının statüsü
- Kadınların ve çocukların antropometrik ölçümleri

Kadın soru kağıdında bulunan takvim bölümü, Ocak 2013'ten başlayarak araştırmanın yapıldığı aya kadar geçen yaklaşık altı yıllık bir dönemde gerçekleşen doğurganlık ve gebeliği önleyici yöntem kullanımının aylık olarak kaydedilmesi için kullanılmıştır.

2018 TNSA Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonu tarafından değerlendirilmiş ve onaylanmıştır.

Soru kağıtları EK E'de sunulmuştur.

1.4 ANTROPOMETRİ

15-49 yaş kadınlar ve 0-59 ay çocukları için boy ve kilo ölçümleri yapılmıştır.

1.5 ÖN DENEME

2018 TNSA'nın ön deneme çalışması iki aşamada gerçekleşmiştir. İlk aşamada, kağıt soru kağıtları, ikinci aşamada ise bilgisayar destekli soru kağıtları test edilmiştir. Türkiye, 3 milyondan fazla Suriyeli göçmene ev sahipliği yapmaktadır. Suriyeli hanehalkları 2018 TNSA'nın örneklem çerçevesinde yer almaktadır. Soru kağıtları Arapçaya çevrilmiş ve hem Türkçe hem de Arapça olarak test edilmiştir. İlk ön deneme eğitimi 25-27 Haziran 2018 tarihleri arasında 14 kişiyle yapılmıştır. Ön deneme sahası 28-30 Haziran 2018 tarihleri arasında Ankara'nın kır ve kent kümelerinde gerçekleştirilmiştir. Gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra, soru kağıtları, bilgisayar destekli yüz yüze görüşme (CAPI) sistemine aktarılmıştır. CAPI için yapılan ikinci ön deneme eğitimi 8-9 Ağustos 2018 tarihleri arasında 14 kişiyle yapılmıştır. CAPI uygulaması için ikinci ön deneme saha çalışması, 11-13 Ağustos ve 7-8 Eylül 2018 tarihlerinde Ankara'da gerçekleştirilmiştir. Ön denemenin ardından gerekli düzeltmeler yapılmış ve soru kağıtları son hallerini almıştır.

1.6 SAHA PERSONELİ EĞİTİMİ

Saha çalışması için seçilen adaylar Ankara'da tam zamanlı bir eğitime katılmışlardır. Saha ekiplerine 11 Eylül-9 Ekim 2018 tarihleri arasından dört haftalık bir eğitim verilmiştir. Eğitim kapsamında veri toplama, görüşme

teknikleri, saha prosedürleri, soru kağıdı içeriği ve boy-kilo ölçümü konusunda bilgiler verilmiştir. Eğitimin ilk iki haftasında adaylara kağıt soru kağıtlarını nasıl uygulayacakları öğretilmiştir. Son iki haftada ise CAPI uygulaması öğretilmiştir. Eğitimciler sınıf içi soru kağıdı uygulamaları yaptırmışlardır. Saha personeli eğitimi kapsamında Sağlık Bakanlığı, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü ve İçişleri Bakanlığı, Göç İdaresi Genel Müdürlüğünden gelen uzmanlar tarafından seminerler düzenlenmiştir. Eğitimin son aşamasında, adayların pratik edinebilmeleri için 3 günlük bir pilot çalışma yapılmıştır. Bu 3 günlük çalışma 2018 TNSA örneklemini için seçilmiş olan kümelerin dışındaki yerlerde gerçekleştirilmiştir. Eğitim süresinde gösterdikleri performans ışığında, 145 adaydan 124 saha personeli saha çalışması için seçilmiştir.

1.7 SAHA ÇALIŞMASI

2018 TNSA'nın saha çalışması ekipler halinde yürütülmüştür. Her ekip, 4-5 kadın görüşmeci, bir erkek ölçümcü ve bir ekip başı olmak üzere 6-7 kişiden oluşmuştur. 2018 TNSA bursiyerleri de saha çalışmasında ekip başı olarak görev almışlardır. Nüfus Etütleri Enstitüsü'nün bir öğretim üyesi saha sorumlusu olarak görev yapmıştır. Enstitünün diğer öğretim elemanları ekipleri ziyaret ederek denetlemiş ve destek olmuşlardır. Bununla birlikte, ekiplerin çalışması ile ilgili gözlemlerini saha sorumlusuna iletilmişlerdir. Saha çalışmasına 20 ekip ile başlanmış ve çalışma 754 kümenin 750'sinde 10 Ekim 2018-10 Şubat 2019 tarihleri arasında sürmüştür. Görüşme oranları düşük olan özellikle metropollerdeki bazı kümelere çok sayıda tekrar ziyaretleri düzenlenmiş ve bu sayede görüşme oranları ve gözlem sayılarının artırılması sağlanmıştır.

2018 TNSA'da, her kümede görüşme için seçilmiş olan 21 hanenin 20'sinde görüşmeler bilgisayar destekli yüz yüze görüşme (CAPI) olarak tablet ile yapılmış, bir hanede ise kağıt ortamında (PAPI) gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler, tamamlandıktan sonra Bluetooth ile önce ekip başlarına, ardından ekip başları tarafından merkez veri sistemine gönderilmiştir. Kağıt ortamında tamamlanan soru kağıtları veri girişi için Nüfus Etütleri Enstitüsü'ne gönderilmiştir.

1.8 VERİ İŞLEME

Nüfus Etütleri Enstitüsü'nün bir öğretim üyesi veri işleme sorumlusu olarak görev yapmıştır. Veri işleme çalışmaları, veri kalitesine ilişkin çeşitli değişkenlerin kontrolü için saha çalışması sırasında saha kontrol tabloları alınarak başlamıştır. Bu tabloların ışığında saha ekiplerine özgü geri bildirimler verilmiştir. Tüm elektronik veri dosyaları (CAPI verisi) merkez ofise aktarılmıştır. Tüm kağıt soru kağıtları Enstitüye ulaştıktan sonra, veri girişi ve kontrolü Census and Survey Processing System (CSPRO) paket programı kullanılarak yapılmıştır. Veri girişi işleminde, her soru kağıdı farklı veri girişçiler tarafından iki kez bilgisayara girilmiş, böylece sahadan gelen bilgiler ile bilgisayara girilen bilgiler arasında yüzde yüz doğrulama sağlanmıştır. Veri girişi ve kontrol çalışmaları Şubat 2019'da tamamlanmıştır. Veri işleme yapılmadan önce bütün CAPI ve PAPI veri dosyaları birleştirilmiştir. Veri işleme çalışmaları, yazılan notların incelenmesi, ikincil veri işleme ve açık uçlu soruların kodlanması faaliyetlerini kapsamaktadır. Veri işleme çalışması için CSPRO paket programı kullanılmıştır. Ön sonuçlar Nisan 2019'da hazırlanmıştır. Veri işleme çalışmaları, 2018 TNSA veri işleme ekibinin ICF ziyareti sonrasında Temmuz 2019'da tamamlanmıştır.

1.9 CEVAPLAMA ORANLARI

Hanehalkı ve kadın soru kağıtlarının sonuçları Tablo 1.1'de sunulmuştur. Bilgiler, hanehalkı ve kadın cevaplama oranları da dâhil olmak üzere örneklemin tamamı üzerinden verilmiştir. 2018 TNSA için toplam olarak 15.775 hanehalkı seçilmiştir. Araştırmamızın listeleme çalışması sırasında bu hanelerden 13.962'sinin uygun olduğu ve görüşme yapılabileceği saptanmıştır. Görüşme için uygun olan hanelerin %79'u (11.056) ile

görüşmeler başarılı bir şekilde gerçekleştirilmiştir. Saha ekiplerinin bazı hanehalklarıyla görüşme gerçekleştirememesi nedenleri arasında, listelenmiş olan hanelerin araştırma tarihlerinde boş olması veya hanehalkının araştırma tarihlerinde evde olmaması durumları bulunmaktadır.

Görüşme yapılan 11.056 hanehalkında, 15-49 yaş aralığındaki 9.056 kadın bireysel görüşmeler için uygun bulunmuştur. Bu kadınları 7.346'sı ile (%81) görüşmeler başarılı bir şekilde gerçekleştirilmiştir. Bireysel görüşme yapılamamasının temel nedeni, hanelere tekrar ziyaretlerinin yapılmasına rağmen, kadınların evde bulunamamış olmasıdır.

Örneklem tasarımına ilişkin daha ayrıntılı bilgiler Ek A'da sunulmuştur.

Tablo 1.1 Hanehalkı ve kişi görüşmelerinin sonuçları

Yerleşim yerine göre hanehalkı sayısı, görüşme sayısı ve cevaplama oranları (ağırlıksız), TNSA 2018

Sonuç	Yerleşim Yeri		Toplam
	Kent	Kır	
Hanehalkı görüşmeleri			
Seçilen hanehalkı sayısı	11.420	4.355	15.775
Uygun haneler	10.119	3.843	13.962
Görüşme yapılan haneler	7.537	3.519	11.056
Hanehalkı cevaplama oranı ¹	74,5	91,6	79,2
15-49 yaş kadın görüşmeleri			
Uygun kadınlar	6.606	2.450	9.056
Görüşme yapılan uygun kadınlar	5.245	2.101	7.346
Uygun kadın cevaplama oranları ²	79,4	85,8	81,1

¹ Görüşme yapılan haneler/uygun haneler

² Görüşme yapılan kadınlar/uygun kadınlar

Temel Bulgular

- **İçme suyu ve tuvalet imkânları:** Türkiye'deki hanehalklarının %98'i iyileştirilmiş içme suyu kaynağına ulaşabilmektedir. Hanehalklarının %99'u ise iyileştirilmiş tuvalet imkanlarına sahiptir.
- **Evde sigara kullanımı:** Türkiye'deki hanehalklarının %28'inde her gün, %3'ünde ise haftada bir sigara içilmektedir.
- **Hanehalkı kompozisyonu:** Türkiye'de hanehalkı başına ortalama 3,5 kişi düşmektedir. Hanelerin %16'sında kadınlar hane reisidir.
- **Nüfus kaydı:** Türkiye'de 5 yaş altı çocukların %98'inin nüfus kaydı bulunmaktadır.
- **Okula devam etme:** Türkiye'de 6-13 yaş arası kız çocukların %95'i ilkokul veya ortaokula devam ederken, 6-13 yaş arası oğlan çocukların %94'ü ilkokul veya ortaokula devam etmektedir. Net okullaşma oranı lise düzeyinde ise 14-17 yaş arası kız çocuklar arasında %77'ye, 14-17 yaş arası oğlan çocuklar arasında %78'e düşmektedir.

TNSA ile hanehalkı nüfusunun sosyoekonomik özelliklerine ilişkin elde edilen bilgi, demografik göstergeler ve sağlık göstergelerini yorumlamak için kaynak sağlamakta ve araştırma temsiliyetinin tahmini bir göstergesi durumundadır. Ayrıca bu bilgi, nüfusun yaşam koşulları hakkında da bilgi vermektedir.

Bu bölümde içme suyu kaynakları, tuvalet imkânları, evde sigara dumanına maruz kalma, hanehalkı refahı, hanehalkı kompozisyonu, hanehalkı nüfusunun eğitim durumu, okula devam etme durumu, nüfus kaydı ve aile ile birlikte yaşama durumu gibi bilgiler sunulmaktadır.

2.1 İÇME SUYU KAYNAKLARI

İyileştirilmiş içme suyu kaynakları

Şebeke suyu, ortak şebeke suyu, umumi çeşme, sondaj, borulu kuyu suyu, korunaklı kuyu veya kaynak suyu, yağmur suyu, tanker/su istasyonu veya küçük tanker ile taşınan su ve şişe suyunu içermektedir.

Örneklem: Hanehalkları

Tablo 2.1.1 içme suyunun kaynağına ve suyu elde etmenin ne kadar zaman aldığına ilişkin bilgiyi kent-kır yerleşim yerine göre vermektedir. Genel olarak, Türkiye'de hanelerin %98'i iyileştirilmiş içme suyu kaynağına

ulaşabilmektedir. Kentteki hanelerin iyileştirilmiş su kaynağına ulaşma yaygınlığı kırdaki hanelere göre daha yüksektir (sırasıyla %98 ve %96). Türkiye'deki konutların yarısından çoğu (%53) evde şebeke suyu, %33'ü şişe suyu ve %6'sı korunaklı kaynak suyu kullanmaktadır. Yerleşim yerine göre içme suyu kaynakları oldukça değişmektedir. Kentte en yaygın içme suyu kaynakları evde şebeke suyu (%52) ve şişe suyudur (%40). Kırdaki hanelerde ise en yaygın içme suyu kaynağı evde şebeke suyu (%58), korunaklı kaynak suyu (%14) ve sondaj veya borulu kuyu suyudur (%6).

Her on haneden dokuzundan fazlası (%94), evlerinde veya bahçelerinde su olduğunu beyan etmişlerdir. Yerleşim yerine göre bakıldığında, kentsel alanlardaki konutların %95'inde, kırsal alanlardaki konutların ise %89'unda evde veya bahçede içme suyu bulunmaktadır. Evde veya bahçede içme suyu bulunanlar da dahil hanelerin %98'i suyu 30 dakika içerisinde alıp gelebilmektedir. Hanelerin %2'sinin suyu getirmeleri 30 dakikadan fazla zaman almaktadır. Beklendiği gibi, kentsel alanlarda kırsal alanlara göre içme suyuna ulaşım daha rahattır.

Zaman içinde değişim: İyileştirilmiş su kaynağına ulaşımında 2008 TNSA'dan bu yana artış görülmektedir. İyileştirilmiş su kaynağına ulaşım oranı 2008 TNSA'da %92 iken, 2018 TNSA'da bu oran %98'e yükselmiştir.

2.2 TUVALET İMKANLARI

İyileştirilmiş tuvalet imkanları

Başka hanehalkları ile birlikte kullanılmayan tuvalet tiplerini içermektedir: kanalizasyona bağlı tuvalet, foseptik tankları ve çukur; havalandırılan iyileştirilmiş çukur tuvalet; kapalı çukur; ve gübre yapan tuvaletler

Örneklem: Hanehalkları

Hijyenik atık sisteminin sağlanamaması ciddi bir sağlık sorunu yaratmaktadır. **Tablo 2.2** hijyenik atık sistemine sahip olan hanehalklarının ve de jure hanehalkı nüfusunun oranını göstermektedir. Türkiye'deki hanehalklarının %98'i yalnızca hanede yaşayanlar tarafından kullanılan iyileştirilmiş tuvalet imkanına sahiptir. Bunların %88'i kanalizasyona bağlı tuvalet, %11'i ise kapalı çukurdur. İyileştirilmiş atık sistemlerine sahip tuvaletler kentsel alanlarda (%99) kırsal alanlardan (%95) daha yaygındır. Kentteki hanelerin çoğu ve kırdaki hanelerin yarısından fazlası kanalizasyona bağlı tuvaletle sahiptir (sırasıyla %97 ve %58). Kırdaki hanelerde çukur kullanımı da yaygındır (%37 kapalı çukur ve %2 açık çukur).

Zaman içinde değişim: Son 10 yılda iyileştirilmiş tuvalet imkanlarında belirgin iyileşmeler görülmektedir. Başka hanehalkları ile birlikte tuvalet kullanmayan hanelerin oranı 2008 yılında %94 iken, 2018 yılında bu oran %98'e yükselmiştir.

2.3 DİĞER KONUT ÖZELLİKLERİ

Konutun fiziksel özellikleri, hanehalkının ekonomik durumunu yansıtmasının yanı sıra anne ve çocuk sağlığı üzerinde önemli bir çevresel etkiye sahiptir. Zemin malzemesi, yatmak için kullanılan oda sayısı ve evde sigara kullanımı sıklığı gibi konut özelliklerine ilişkin bilgiler **Tablo 2.3**'te gösterilmektedir.

Konutta kullanılan zemin malzemesine bakıldığında, en yaygın kullanılan zemin malzemesi parkedir (cılalı tahta) (%37). Onu sırasıyla laminant (%25), beton (%14), karo (%10) ve tahta (%7) takip etmektedir. Kent ve kır arasında zemin malzemesi açısından azımsanmayacak farklılıklar bulunmaktadır. Kırdaki hanelerin %33'ünün zemin malzemesi beton iken kentteki hanelerde bu oran %8'dir. Kentteki hanehalklarının %70'i zemin malzemesi parke veya laminant olan konutlarda yaşamaktadır. Kırsal alanlardaki hanelerin %5'i toprak zeminlidir.

2018 TNSA’da hanedeki kalabalıklığın kapsamının değerlendirilmesine yardımcı olması için yatmak için kullanılan oda sayısı konusunda da bilgi toplanmıştır. **Tablo 2.3**, hanelerin %80’inde yatmak için kullanılan oda sayısının 1 veya 2, %20’sinde ise yatmak için kullanılan oda sayısının 3 veya daha fazla olduğunu göstermektedir. Kırdaki hanelerde yatmak için kullanılan oda sayısı kentteki hanelerden daha düşüktür. Kentteki hanelerin %22’sinde yatmak için kullanılan oda sayısı 3 veya daha fazla iken, kırdaki hanelerde bu oran %15’e düşmektedir.

Evde sigara kullanımına maruz kalmanın sağlık üzerine zararlı etkileri bulunmaktadır. Türkiye’deki hanelerin %33’ünde sigara içilmektedir. Hanelerin %28’inde ise her gün sigara içilmektedir. Kentteki hanelerde her gün sigara içme sıklığı kırdaki hanelerden daha yüksektir (sırasıyla %30 ve %21) (**Tablo2.3**).

2.4 HANEHALKI REFAHI

Hanehalkı Dayanıklı Tüketim Malları

Hanenin sahip olduğu ev eşyaları ve diğer dayanıklı tüketim malları hanenin sosyoekonomik seviyesinin iyi bir göstergesidir. **Tablo 2.4** hanelerin sahip oldukları dayanıklı tüketim mallarını yerleşim yerine göre vermektedir. Türkiye’deki hanehalklarının büyük bir çoğunluğu temel ev aletlerine sahiptir. Hanelerde bulunan en yaygın ev aletleri çamaşır makinesi, elektrik süpürgesi ve ütüdür. Hanelerin %44’ünde internet bağlantısı, %39’unda bilgisayar ve %18’inde ödemeli TV yayınları vardır. Dayanıklı tüketim malına sahip olma oranı genel olarak kentsel alanlarda bulunan hanehalklarında daha yüksektir.

Kentsel alanlardaki haneler için bir ulaşım aracına sahip olma oranı görece daha düşüktür. Hanelerin sahip olduğu en yaygın ulaşım aracı araba veya traktördür (kentsel alanlarda %44, kırsal alanlarda %41). Kentteki hanelerin %32’sinde traktör vardır (**Tablo 2.4**).

Refah Düzeyi Endeksi

Refah düzeyi endeksi

Her hanehalkına televizyondan arabaya kadar, sahip olunan çok sayıda dayanıklı tüketim malının sayısına ve çeşidine; içme suyu kaynağı, tuvalet imkanları ve zemin malzemesi gibi konut özelliklerine göre bir skor atanmıştır. Bu skorlar temel bileşenler analizi yöntemi kullanılarak oluşturulmuştur.

Oluşturulan hanehalkı skorlarının (de jure) hanehalkı üyelerine atanması, hanehalkı üyelerinin hanehalkı nüfusu içerisinde bu skorlara göre sıralanması ve her birinde nüfusun %20’si yer alacak şekilde beş eşit kategoriye dağılım yapılarak refah düzeyi kategorileri oluşturulmuştur.

Örnekleme: Hanehalkları

Tablo 2.5 yerleşim yeri, bölge ve İBBS 1 Bölgelerine göre de jure hanehalkı nüfusun ve Gini katsayılarının 5 hanehalkı refah düzeyine göre dağılımını göstermektedir. Gini katsayıları refahın yoğunluk seviyesini gösterirken, bu katsayının 0 olması eşit refah dağılımını ve 1 olması ise tümüyle eşit olmayan dağılıma işaret etmektedir. Türkiye’deki tüm hanehalkı nüfusu için Gini katsayısı 0,21’dir (**Tablo 2.5**). Kırsal alanlardaki de jure hanehalkı nüfusunun yarısından fazlası (%53) en düşük refah düzeyinde yer alırken, kentsel alanlarda bu oran %9’dur. Öte yandan kentteki nüfusun yarısından çoğu (%52) dördüncü ve beşinci refah düzeylerinde yer alırken, kır nüfusunda bu oran %5’tir. Beklendiği gibi bölgeler arasında refah dağılımı açısından büyük farklılıklar bulunmaktadır. Doğu bölgesinde nüfusun en büyük bölümü (%44) en düşük refah düzeyinde yer alırken, Batı bölgesinde nüfusun en büyük bölümü (%28) en yüksek refah düzeyinde yer almaktadır. Bu bulguya paralel olarak, ülkenin doğu kesiminde bulunan bölgelerden, Kuzeydoğu Anadolu, Ortadoğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde nüfusun en büyük bölümü en düşük refah düzeyinde yer alırken (sırasıyla

%52, %44 ve %42), İstanbul, Batı Anadolu ve Doğu Marmara bölgelerinde nüfusun en küçük bölümü en düşük refah düzeyindedir (sırasıyla %4, %8 ve %10).

2.5 HANEHALKI NÜFUSU VE KOMPOZİSYONU

Hanehalkı

Akrabalık bağı olan veya olmayan, aynı konutta/konutlarda birlikte yaşayan, bir kadın veya erkeğin hanehalkı reisi olduğu, aynı ev düzenini paylaşan, ve tek bir birim olduğu düşülen bir ya da daha fazla kişi

De facto nüfus

Görüşme tarihinden bir gece önce seçilen hanede kalan tüm kişiler (genellikle yaşayanlar veya ziyaretçiler)

De jure nüfus

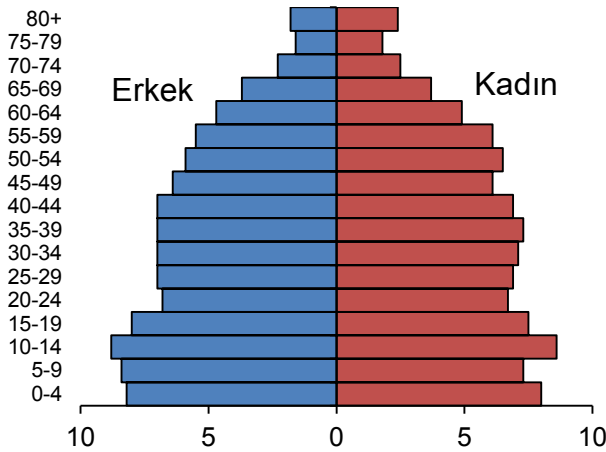
Görüşme tarihinden bir gece önce hanede kalıp kalınmamasına bakılmaksızın, seçilen hanede genellikle yaşayan kişiler

Veri nasıl hesaplandı

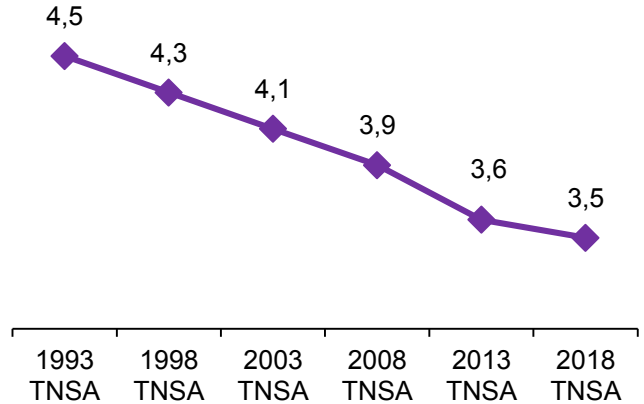
Tüm tablolar aksi belirtilmedikçe de facto nüfus temel alınarak oluşturulmuştur.

2018 TNSA’da görüşülen 11,056 hanede araştırmadan önceki geceyi o hanede geçiren kişi sayısı 37,897’dir (ağırlıklı sayı). Bu kişilerden 18,557’si erkek ve 19,340’ı kadındır (**Tablo 2.6**). Bu sonuç, 100 kadına 96 erkeğin düştüğü bir cinsiyet oranına işaret etmektedir. **Şekil 2.1**’deki nüfus piramidi nüfusun beşli yaş gruplarına göre yaş ve cinsiyet dağılımını göstermektedir. On beş yaş altı çocukların sayısı tüm nüfusun %25’ini oluştururken, adölesanlar (10-19) tüm nüfusun %16’sını oluşturmaktadır. Nüfusun %10’u ise 65 yaş veya üzerindedir (**Tablo 2.6** ve **Şekil 2.1**).

Şekil 2.1 Nüfus Piramidi
Hanehalkı nüfusunun yüzde dağılımı

Şekil 2.2 Ortalama hanehalkı büyüklüğünün değişimi
Ortalama hanehalkı büyüklüğü, 1993-2018

Türkiye’de hanehalkı reisinin erkek olduğu haneler yerleşim yerine göre küçük farklılıklar göstermek ile birlikte çoğunluktadır (%84). Yine yerleşim yerine göre küçük farklılıklar göstermekle birlikte, Türkiye’de

hanehalkı başına ortalama olarak 3,5 kişi düşmektedir (Tablo 2.7). Evlatlık ve/veya öksüz çocukların yaşadığı hanehalklarının oranı ise %2'dir. (Tablo 2.7).

Zaman içinde değişim: 1993 yılında 4,5 kişi olan ortalama hanehalkı büyüklüğü, 2018 yılında 1 kişi azalarak 3,5 kişi olarak bulunmuştur. (Şekil 2.2)

2.6 ÇOCUKLARIN EBEVEYNLERİ İLE BİRLİKTE YAŞAMA VE EBEVEYNLERİNİN HAYATTA OLMA DURUMU

Öksüz

Bir veya iki ebeveyni ölmüş çocuk

Örnekleme: 18 yaş altı çocuk nüfus

Tablo 2.8 18 yaş altındaki çocukların %92'sinin öz anne ve babasıyla birlikte yaşadığını göstermektedir. Çocukların anne-babalarla birlikte yaşama durumu temel özelliklere göre çok küçük farklılıklar göstermektedir, tek istisna çocukların yaşıdır. Beklendiği gibi, her iki ebeveyni ile birlikte yaşayan çocukların oranı yaşla birlikte azalmaktadır. 18 yaş altı çocukların %7'si sadece bir ebeveyn ile birlikte yaşarken, %5'i annesi ve sadece %1'i babasıyla birlikte yaşamaktadır. 18 yaş altı çocuklar arasında öz anne ve babasından herhangi biriyle yaşamayan çocukların oranı %1 iken, öz anne veya babasından herhangi biri hayatta olmayan çocukların oranı %2'dir.

Temel özelliklere göre örüntüler

- Anne veya babası hayatta olmayan çocukların oranı yaş ile birlikte artmaktadır. 0-4 yaş arası çocukların %1'inden azının anne veya babası hayatta değilken, 15-17 yaş arası çocuklar arasında bu oran %5'tir.
- En düşük refah düzeyindeki çocuklar arasında anne veya babanın hayatta olmama oranı en yüksek refah düzeyindeki çocuklara göre 3 kat daha fazladır (sırasıyla %3 ve %1).
- Anne veya babanın hayatta olmama durumu bölgeler arasında küçük farklılıklar göstermekle birlikte %1 ve %3 arasında değişmektedir. Beş bölge arasında, Orta bölge en düşük değere (%1) sahipken, Doğu bölgesi en yüksek değere sahiptir (%3).

2.7 NÜFUS KAYDI

Doğum Kaydı

Nüfus cüzdanı olan veya olmayan ancak doğumu kaydedilen çocuk

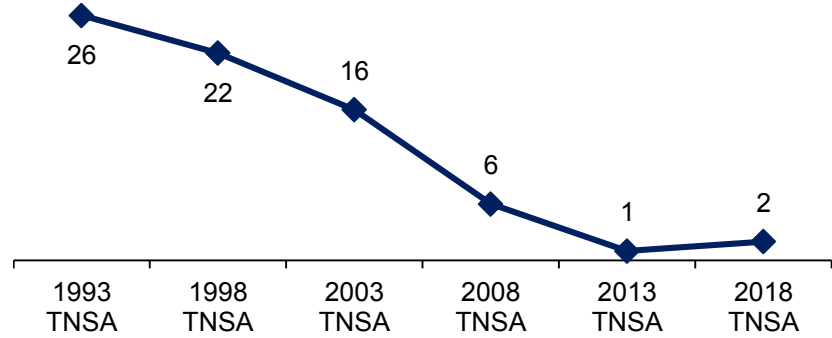
Örnekleme: Görüşülen kadınların 5 yaş altı çocukları

Tablo 2.9 resmi olarak doğum kaydı olan 5 yaşından küçük çocukların yüzde dağılımını göstermektedir. Sonuçlar, tüm doğumların %98'inin kayıtlı olduğunu göstermektedir. **Tablo 2.9** nüfusa kayıt durumunda çocuğun yaşına, cinsiyetine ve bölgeye göre çok küçük farklılaşmalar olduğunu göstermektedir.

Zaman içinde değişim:

Sonuçlar, nüfus kaydı yapılmayan çocukların yüzdesinin 1993'te %26'dan 2018'de %2'ye düştüğünü göstermektedir (Şekil 2.3).

Şekil 2.3 Beş yaş altı nüfus kaydı yapılmayan çocukların zaman içerisindeki değişimi
5 yaşından küçük doğum kaydı bulunmayan çocukların yüzdesi, 1993-2018

2.8 EĞİTİM

2.8.1 Eğitim Düzeyi

Ortanca eğitim süresi

Nüfusun yarısı ortanca eğitim süresinin daha azını ve nüfusun yarısı ortanca eğitim süresinin daha fazlasını tamamlamıştır.

Örnekleme: 6 yaş ve üzeri de facto hanehalkı nüfusu

Tablo 2.10.1 ve **Tablo 2.10.2** 6 yaş ve üstü hanehalkı nüfusunun eğitim düzeyine göre dağılımını göstermektedir. Genel olarak bakıldığında, 6 yaş ve üstü kadınların %25'i hiç okula gitmemiş veya ilkokulu bitirmemiştir. Yaklaşık olarak, 3 kadından biri ilkokul mezunu veya ortaokulu tamamlamamıştır (%34). Ortaokulu tamamlayan kadınların oranı %15 iken, kadınların %26'sı lise ve üzeri seviyede eğitim almıştır. Altı yaş ve üzeri kadınlar arasında ortanca tamamlanmış eğitim süresi 4,8 yıldır.

Türkiye'de erkekler arasında eğitim seviyesi kadınlara göre daha yüksektir. Altı yaş ve üstü erkeklerin %14'ü hiç okula gitmemiş veya ilkokulu tamamlamamıştır. Erkeklerin %33'ü ilkokulu bitirmiş, %21'i ise ortaokulu tamamlamıştır. Yaklaşık olarak 3 erkekten biri lise veya üzerini tamamlamıştır (%33). Altı yaş ve üzeri erkekler arasında ortanca tamamlanmış eğitim süresi 7,1 yıldır.

Temel özelliklere göre örüntüler

- Hiç okula gitmeyen veya ilkokulu tamamlamayanların oranı, her iki cinsiyet için de kentsel alanlarda kırsal alanlara göre daha düşüktür (sırasıyla kadınlar için %22 ve %35, erkekler için %12 ve %17). Benzer şekilde, lise ve üzeri eğitim düzeyine sahip olanların oranı, kentsel alanlarda kırsal alanlardan daha yüksektir (sırasıyla kadınlar için %31 ve %12, erkekler için %38 ve %18).
- Hiç okula gitmeyen veya ilkokulu bitirmeyenlerin oranı en yüksek Doğu bölgesindedir (kadınlar için %41 ve erkekler için %22). Lise ve üzeri eğitimi olan kadınların oranı en yüksek Batı bölgesinde (%32) iken, lise ve üzeri eğitimi olan erkeklerin oranı en yüksek Orta bölgededir (%38).
- En düşük eğitim düzeyine sahip kadınların oranı, İBBS 1 Bölgeleri arasında, en yüksek Ortadoğu Anadolu bölgesinde iken (%43), en düşük eğitim düzeyine sahip erkeklerin oranı en yüksek Güneydoğu Anadolu bölgesindedir (%22).

- 20-24 ve 25-29 yaş gruplarında yer alan nüfusun ortalama eğitim süresi her iki cinsiyet için de diğer yaş grupları arasında en yüksektir (sırasıyla kadınlar için 11,6 yıl ve 10,5 yıl, erkekler için 11,5 yıl ve 11,3 yıl).
- Ortalama tamamlanan eğitim düzeyi, her iki cinsiyet için de kentsel alanlarda kırsal alanlardakinden daha yüksektir (kentsel alanlarda sırasıyla kadınlar için 5,0 yıl ve erkekler için 7,5 yıl, kırsal alanlarda sırasıyla kadınlar için 4,4 yıl ve erkekler için 4,8 yıl).
- Bölgelere göre, kadınlar ve erkekler arasında, en yüksek ortalama tamamlanan eğitim düzeyi Batı ve Orta bölgelerdedir (sırasıyla kadınlar için 5,0 yıl ve 4,9 yıl, erkekler için 7,3 yıl ve 7,4 yıl). En düşük ortalama tamamlanan eğitim düzeyi Doğu bölgesinde görülmektedir (sırasıyla kadınlar için 4,3 yıl ve erkekler için 5,6 yıl).
- En yüksek ortalama tamamlanan eğitim düzeyi her iki cinsiyet için de Batı Anadolu bölgesinde iken (kadınlar için 7,0 yıl ve erkekler için 8,0 yıl); en düşük ortalama tamamlanan eğitim düzeyi kadınlar için Ortadoğu Anadolu bölgesinde (4,1 yıl) ve erkekler için Kuzeydoğu Anadolu bölgesindedir (5,0 yıl).
- Eğitim düzeyi, hanehalkının refah düzeyi ile birlikte artmaktadır. En düşük refah düzeyinde bulunan hanelerdeki kadınlar arasında ortalama tamamlanan eğitim düzeyi 3,7 yıl iken, en yüksek refah düzeyinde bulunan hanelerdeki kadınlar arasında 10,4 yıldır. En düşük refah düzeyinde bulunan hanelerdeki erkekler arasında 4,6 yıl olan ortalama tamamlanan eğitim düzeyi, en yüksek refah düzeyinde bulunan hanelerde ise 10,6 yıldır.

Zaman içinde değişim: 2013 ve 2018 yıllarına bakıldığında, hiç okula gitmemiş/ilkokulu tamamlamamış olanların oranının her iki cinsiyet için de düştüğü gözlenmektedir (kadınlar için %28'den (2013 TNSA) %25'e (2018 TNSA); erkekler için %16'dan (2013 TNSA) %14'e (2018 TNSA)). 2013'ten 2018'e gelindiğinde, lise ve üzeri eğitim düzeyine sahip kadın ve erkeklerin oranında artış gözlenmektedir (sırasıyla kadınlar için %21'den %26'ya; erkekler için %29'dan %33'e). Ortalama eğitim süresi ise küçük bir artış göstererek kadınlar arasında 4,7'den 4,8'e, erkekler arasında ise 6,9'dan 7,1'e yükselmiştir.

2.8.2 Okula Devam Etme

Net okullaşma oranları (NOO)

İlkokul, ortaokul veya lise düzeyinde eğitime devam eden okul çağındaki nüfusun yüzdesi

Örnekleme: İlkokul ve ortaokul NOO için 6-13 yaş, lise NOO için 14-17 yaş

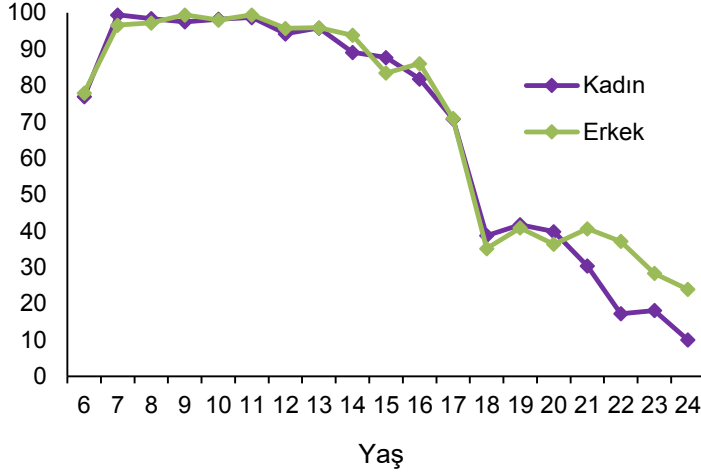
Brüt okullaşma oranları (BOO)

İlkokul veya ortaokul düzeyinde eğitime devam eden toplam çocuk sayısının ilkokul veya ortaokul düzeyindeki resmi okul çağı nüfusuna oranı ve lise düzeyinde eğitime devam eden toplam çocuk sayısının lise düzeyindeki resmi okul çağı nüfusuna oranı

Örnekleme: İlkokul ve ortaokul BOO için 6-13 yaş, lise BOO için 14-17 yaş

2018 TNSA'da 4-24 yaş grubundaki hanehalkı nüfusunun araştırma tarihinde okula devam etme durumuna ilişkin bilgi toplanmıştır ancak bu bölümde daha önceki araştırmalarla karşılaştırılabilirliği sağlamak amacıyla 6-24 yaş grubu için sonuçlar sunulmaktadır. Nüfusun cinsiyete göre yaşa özel okula devam oranları **Şekil 2.4**'te gösterilmektedir.

Şekil 2.4 Yaşa özel okullaşma oranları
Hanehalkı nüfusunun yaşa ve cinsiyete göre okullaşma yüzdesi

Okula devam oranları **Tablo 2.11.1** ve **Tablo 2.11.2**'de gösterilmektedir. 6-13 yaş arası kız çocukların %95'i ve 6-13 yaş arası oğlan çocukların %94'ü ilkökul veya ortaokula devam etmektedir. Net okullaşma oranı (NOO) ise lise düzeyinde 14-17 yaş arası kız çocuklar arasında %77'ye, 14-17 yaş arası oğlan çocuklar arasında %78'e düşmektedir.

Brüt okullaşma oranı (BOO), ilkökul veya ortaokula devam eden kız çocuklar arasında %99 iken ilkökul veya ortaokula devam eden oğlan çocuklar arasında %98'dir. Bu oran lise düzeyindeki kız çocuklar arasında %89, lise düzeyindeki oğlan çocuklar arasında %96'dır. Bu durum, resmi okul çağındaki nüfus dışında kalan küçük oranda bir çocuk nüfusun ilkökul veya ortaokula devam ettiğini ancak liseye devam etmediğini göstermektedir.

Eğitimde Cinsiyet Farklılığı İndeksi (ECFİ)

İlkokul veya ortaokula devam eden kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranı ve lise düzeyinde eğitime devam eden kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranı. Bu endeks, cinsiyet farklılığının büyüklüğünü göstermektedir.

Örnekleme: İlkokul, ortaokul ve lise düzeyindeki öğrenciler

İlkokul veya ortaokul çağı düzeyinde NOO için eğitimde cinsiyet farklılığı endeksi (ECFİ), ilkökul veya ortaokula devam durumunda oğlan ve kız çocukları arasında neredeyse hiç farklılık olmadığını gösterir şekilde 1,01'dir. Lise için ECFİ (NOO), oğlan-kız okula devam etme oranlarının benzer seviyelerde olduğuna işaret ederek 0,99 olarak bulunmuştur.

İlkokul için ECFİ (BOO), oğlan-kız okula devam etme oranlarının farklılık göstermediğine işaret ederek 1,00 olarak bulunmuştur. Lise için ECFİ (BOO), kız çocuklar arasında oğlan çocuklara göre daha düşük okula devam etme oranına işaret ederek 0,93'e düşmektedir.

Temel özelliklere göre örüntüler

- İlkokul ve ortaokul düzeyinde, NOO ve BOO kırsal ve kent arasında benzer seviyelerdedir. Lise düzeyinde, NOO kentsel alanlarda kırsal alanlardan daha yüksektir (sırasıyla %80 ve %70). Benzer durum, lise düzeyinde BOO için de geçerlidir (kentsel alanlarda %96 ve kırsal alanlarda %83).
- Okula kayıtlı olma durumundaki farklılık, Doğu bölgesi ve diğer bölgeler arasında belirgindir (Doğu bölgesinde NOO %62, Türkiye ortalaması %77).
- İBBS 1 Bölgelerine göre farklılıklar daha çok lise düzeyinde görülmektedir. NOO, en düşük Kuzeydoğu Anadolu bölgesinde %52 iken, en yüksek Doğu Marmara bölgesinde %89'dur.

- NOO artan refah düzeyi ile birlikte yükselmektedir. Bu durum lise düzeyindeki eğitime katılımı daha açık bir şekilde görülmektedir (en düşük refah düzeyinde NOO %55 ve en yüksek refah düzeyinde NOO %90).
- İlkokul ve ortaokul düzeyi için ECFİ'ye bakıldığında, kent-kır farklılaşması yok denecek kadar azdır (kentsel alanlarda 1,01 ve kırsal alanlarda 1,00). Lise düzeyinde ise kent-kır farklılaşması az olmakla birlikte (kentsel alanlarda 1,01 ve kırsal alanlarda 0,96), bölgesel düzeyde de farklılaşma görülmemektedir.
- Lise eğitimi için, NOO için en düşük ECFİ en yoksul refah düzeyinde gözlenmektedir (0,95).

Zaman içinde değişim: İlkokul ve ortaokul düzeyinde NOO, 2013 TNSA'dan bu yana aynı kalmıştır (%94). Bu durum, cinsiyete göre net okullaşma oranlarında benzer şekildedir. Lise düzeyinde NOO, 2013 TNSA'da %76 olarak bulunmuş, bu oran 2018 TNSA'da %77 olarak tahmin edilmiştir.

TABLO LİSTESİ

Hanehalkı nüfusu ve konut özellikleriyle ilgili daha fazla bilgi için aşağıdaki tablolara bakınız:

- **Tablo 2.1** Hanehalkı içme suyu
- **Tablo 2.2** Hanehalkı tuvalet imkanları
- **Tablo 2.3** Hanehalkı konut özellikleri
- **Tablo 2.4** Hanehalkı dayanıklı tüketim malları
- **Tablo 2.5** Refah düzeyi
- **Tablo 2.6** Yaş, cinsiyet ve yerleşim yerine göre hanehalkı nüfusu
- **Tablo 2.7** Hanehalkı kompozisyonu
- **Tablo 2.8** Çocukların ebeveynleriyle yaşama durumu ve öksüz çocuklar
- **Tablo 2.9** Beş yaş altı çocukların doğum kaydı
- **Tablo 2.10.1** Hanehalkındaki kadınların eğitim düzeyi
- **Tablo 2.10.2** Hanehalkındaki erkeklerin eğitim düzeyi
- **Tablo 2.11.1** Okullaşma oranları: ilkokul ve ortaokul
- **Tablo 2.11.2** Okullaşma oranları: lise

Tablo 2.1 Hanehalkı içme suyu

Hanehalklarının ve de jure hanehalkı nüfusunun içme suyunun kaynağına, içme suyunun temin edildiği süreye ve yerleşim yerine göre yüzde dağılımı, temel içme suyu hizmeti alanlar ile içme suyu hizmeti sınırlı olan hanehalklarının ve de jure hanehalkı nüfusunun yerleşim yerine göre yüzdesi, 2018 TNSA

Özellik	Hanehalkı			Nüfus		
	Kent	Kır	Toplam	Kent	Kır	Toplam
İçme suyunun kaynağı						
İyileştirilmiş kaynak	98,4	96,2	97,9	98,3	95,6	97,6
Evde/bahçede şebeke suyu	51,5	57,8	53,0	56,0	58,3	56,6
Ortak şebeke/çeşme suyu	2,7	7,4	3,8	2,8	6,7	3,7
Sondaj/borulu kuyu suyu	0,3	6,4	1,8	0,4	8,3	2,3
Korunaklı kuyu suyu	0,3	2,3	0,8	0,4	3,1	1,1
Korunaklı kaynak suyu	3,4	13,6	5,8	3,2	12,7	5,5
Tanker/su istasyonu	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,1
Şişe suyu/damacana	40,1	8,5	32,6	35,5	6,4	28,2
İyileştirilmiş kaynak	0,3	2,4	0,8	0,3	2,9	1,0
Korunaksız kuyu suyu	0,0	0,5	0,2	0,1	0,8	0,2
Korunaksız kaynak suyu	0,2	1,5	0,5	0,2	1,6	0,5
Yüzey suyu	0,1	0,3	0,1	0,1	0,5	0,2
Diğer	1,3	1,4	1,3	1,4	1,5	1,4
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
İçme suyunu temin etme süresi (gidiş-dönüş)						
Su kaynağı evde/bahçede ¹	94,8	89,3	93,5	95,0	90,6	93,9
30 dakika veya daha az	3,1	7,0	4,0	2,9	6,2	3,7
30 dakikadan daha uzun	1,9	3,4	2,3	1,8	3,1	2,2
Bilmiyor/cevapsız	0,2	0,3	0,2	0,2	0,1	0,2
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Temel içme suyu hizmeti alanların yüzdesi ²	96,5	93,1	95,7	96,5	93,0	95,6
İçme suyu hizmeti sınırlı olanların yüzdesi ³	1,7	2,8	2,0	1,7	2,6	1,9
Hanehalkı sayısı/nüfus	8.414	2.642	11.056	29.038	9.589	38.628

¹ Bahçede şebeke suyu ile temin etme süresi gidiş-dönüş sıfır dakika olan içme suyu

² İyileştirilmiş kaynaktan gelen ve evden/bahçeden ya da gidiş-dönüş 30 dakika veya daha az sürede temin edilen içme suyu olarak tanımlanır. Ayrı olarak gösterilmeyen ancak güvenli şekilde kullanılan içme suyu da dahildir.

³ İyileştirilmiş kaynaktan gelen ve gidiş-dönüş 30 dakikadan daha uzun sürede temin edilen içme suyu

Tablo 2.2 Hanehalkı tuvalet imkanları

Yerleşim yeri temelinde, hanehalklarının ve de jure hanehalkı nüfusunun tuvalet tipine göre yüzde dağılımı, tuvalet imkanı olan hanehalklarının ve de jure hanehalkı nüfusunun tuvaletin bulunduğu yere göre yüzde dağılım, temel tuvalet altyapısı olan hanehalklarının ve de jure hanehalkı nüfusunun yüzdesi, 2018 TNSA

Tuvalet tipi ve tuvaletin bulunduğu yer	Hanehalkı			Nüfus		
	Kent	Kır	Toplam	Kent	Kır	Toplam
İyileştirilmiş, ortak kullanılmayan tuvalet						
Kanalizasyona bağlı	97,0	58,1	87,7	96,7	56,4	86,7
Kapalı çukur	2,2	37,0	10,5	2,5	37,8	11,3
İyileştirilmiş, ortak kullanılan tuvalet						
Kanalizasyona bağlı	0,3	0,7	0,4	0,3	0,8	0,4
Kapalı çukur	0,0	1,0	0,3	0,0	0,9	0,2
İyileştirilmemiş tuvalet						
Açık çukur	0,3	2,3	0,8	0,2	2,8	0,9
Diğer	0,1	0,6	0,2	0,1	0,9	0,3
Tuvalet yok/çalılık/arazi	0,1	0,3	0,2	0,1	0,4	0,2
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Hanehalkı sayısı/nüfus	8.414	2.642	11.056	29.038	9.589	38.628
Tuvaletin bulunduğu yer						
Evin içinde	96,6	72,4	90,8	96,0	72,7	90,2
Evin dışında	2,7	17,5	6,2	3,2	17,8	6,8
Başka bir yerde	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Evin içinde ve dışında	0,7	10,0	2,9	0,9	9,5	3,0
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Tuvalet imkanı olan hanehalkı sayısı/nüfus	8.405	2.634	11.039	29.008	9.554	38.562
Temel tuvalet altyapısı olanların yüzdesi ¹	99,3	95,0	98,3	99,2	94,2	98,0
Hanehalkı sayısı/nüfus	8.414	2.642	11.056	29.038	9.589	38.628

¹ İyileştirilmiş ve başka hanehalkları ile paylaşılmayan tuvalet olarak tanımlanır. Ayrı olarak gösterilmeyen ancak güvenli şekilde olan tuvalet imkanları da dahildir.

Tablo 2.3 Hanehalkı konut özellikleri

Konut özelliklerine, evde sigara içme sıklığına ve yerleşim yerine göre hanehalklarının ve de jure hanehalkı nüfusunun yüzde dağılımı, 2018 TNSA

Konut özellikleri	Hanehalkı			Nüfus		
	Kent	Kır	Toplam	Kent	Kır	Toplam
Zemin malzemesi						
Toprak	0,2	4,6	1,3	0,2	4,6	1,3
Tahta	4,4	15,5	7,0	3,8	12,7	6,0
Parke/cilalı parke	43,1	15,8	36,6	42,3	15,5	35,7
Karo	10,8	9,1	10,4	11,9	10,1	11,5
Beton	7,8	33,0	13,8	9,6	36,5	16,3
Halıfleks	0,8	1,1	0,9	0,8	0,9	0,8
Marley	3,0	1,7	2,7	3,1	1,5	2,7
Mozaik	0,9	0,6	0,8	0,9	0,6	0,8
Laminant	27,3	16,4	24,7	25,7	15,1	23,1
Diğer	1,7	2,2	1,9	1,7	2,5	1,9
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Yatak odası sayısı						
1	31,0	45,0	34,4	19,7	29,1	22,1
2	47,5	39,5	45,6	50,2	46,3	49,2
3 veya daha fazla	21,5	15,4	20,1	30,1	24,6	28,7
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Ev içinde sigara içme sıklığı						
Her gün	30,4	20,8	28,1	32,7	24,9	30,8
Haftalık	2,7	2,1	2,6	2,9	2,5	2,8
Aylık	1,1	1,0	1,1	1,2	1,2	1,2
Ayda birden az	0,9	0,9	0,9	0,8	0,7	0,8
Hiçbir zaman	64,9	75,2	67,3	62,3	70,7	64,4
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Hanehalkı sayısı/nüfus	8.414	2.642	11.056	29.038	9.589	38.628

Tablo 2.4 Hanehalkı dayanıklı tüketim malları

Dayanıklı tüketim mallarına ve çeşitli ulaşım araçlarına sahip olan hanehalklarının yüzdesi, 2018 TNSA

Dayanıklı tüketim malları	Yerleşim yeri		Toplam
	Kent	Kır	
Ev eşyaları			
LED/LCD televizyon	80,6	62,5	76,3
Bilgisayar	46,3	17,3	39,4
Derin dondurucu	35,5	46,4	38,1
Gazlı/elektrikli fırın	82,9	67,1	79,1
Mikrodalga	28,4	10,7	24,2
Bulaşık makinesi	77,3	46,0	69,8
Çöp öğütücüsü	0,8	0,3	0,7
Çamaşır makinesi	98,2	96,5	97,8
Çamaşır kurutma makinesi	6,4	1,3	5,2
Ütü	91,9	76,5	88,2
Elektrik süpürgesi	93,4	80,2	90,2
Ev sinema sistemi	3,6	0,6	2,9
Çay/kahve makinesi	31,4	13,1	27,1
Su ısıtıcısı	59,8	47,8	56,9
Jeneratör	3,8	4,8	4,1
Mutfak robotu/blender	62,7	35,8	56,3
Ödemeli TV yayınları (Kablo TV, Digitürk, D-Smart vb.)	22,0	3,6	17,6
Uydu yayını	77,8	81,7	78,8
İnternet bağlantısı	52,2	16,8	43,7
Klima	25,2	14,2	22,6
Ulaşım aracı			
Araba	44,1	40,6	43,3
Ticari araç	5,3	5,5	5,3
Traktör	2,3	31,5	9,3
Hanehalkı sayısı	8.414	2.642	11.056

Tablo 2.5 Refah düzeyi

Yerleşim yerine, bölgeye ve refah düzeyine göre de jure hanehalkı nüfusunun yüzde dağılım ve Gini katsayısı, 2018 TNSA

Yerleşim yeri/bölge	Refah düzeyi					Toplam	Kişi sayısı	Gini katsayısı
	En düşük	Düşük	Orta	Yüksek	En yüksek			
Yerleşim yeri								
Kent	9,3	16,2	22,9	25,5	26,2	100,0	29.038	0,17
Kır	52,6	31,5	11,3	3,5	1,1	100,0	9.589	0,20
Bölge								
Batı	9,3	13,9	22,9	25,5	28,4	100,0	16.189	0,16
Güney	30,6	33,0	18,8	9,4	8,3	100,0	4.956	0,24
Orta	13,6	16,9	18,8	24,3	26,3	100,0	7.991	0,18
Kuzey	21,5	26,4	20,1	18,6	13,5	100,0	2.340	0,21
Doğu	43,5	26,1	15,7	10,7	4,1	100,0	7.152	0,30
İBBS 1 bölgeleri								
İstanbul	3,6	9,1	24,0	28,3	35,0	100,0	7.395	0,15
Batı Marmara	19,2	20,2	21,8	19,4	19,4	100,0	1.719	0,20
Ege	15,3	20,2	22,1	21,6	20,8	100,0	4.880	0,19
Doğu Marmara	9,7	15,8	23,5	26,6	24,4	100,0	3.678	0,17
Batı Anadolu	8,4	9,6	15,4	28,5	38,0	100,0	3.787	0,16
Akdeniz	30,6	33,0	18,8	9,4	8,3	100,0	4.956	0,24
Orta Anadolu	20,1	21,0	19,8	20,4	18,6	100,0	1.894	0,18
Batı Karadeniz	20,6	29,6	19,3	18,3	12,2	100,0	2.148	0,20
Doğu Karadeniz	25,5	23,7	20,3	17,7	12,8	100,0	1.018	0,23
Kuzeydoğu Anadolu	51,6	16,6	12,6	11,9	7,3	100,0	998	0,33
Ortadoğu Anadolu	43,6	23,5	19,0	11,6	2,4	100,0	1.889	0,30
Güneydoğu Anadolu	41,5	29,5	14,9	10,0	4,2	100,0	4.265	0,30
Toplam	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	100,0	38.628	0,21

Tablo 2.6 Yaş, cinsiyet ve yerleşim yerine göre hanehalkı nüfusu

De facto hanehalkı nüfusunun yaş gruplarına, cinsiyete ve yerleşim yerine göre yüzde dağılımı, 2018 TNSA

Yaş	Kent			Kır			Toplam		
	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam
<5	8,3	7,9	8,1	7,5	8,2	7,9	8,1	8,0	8,0
5-9	8,3	7,4	7,8	8,2	6,8	7,5	8,3	7,2	7,8
10-14	8,7	8,4	8,6	8,9	9,0	9,0	8,8	8,6	8,7
15-19	8,1	7,4	7,8	7,7	7,4	7,6	8,0	7,4	7,7
20-24	7,2	7,0	7,1	5,8	5,8	5,8	6,8	6,7	6,8
25-29	7,3	7,3	7,3	5,7	5,5	5,6	6,9	6,9	6,9
30-34	7,4	7,6	7,5	5,5	5,0	5,3	7,0	7,0	7,0
35-39	7,4	7,6	7,5	5,6	6,2	5,9	6,9	7,3	7,1
40-44	7,3	7,2	7,2	5,7	5,7	5,7	6,9	6,9	6,9
45-49	6,5	6,4	6,4	6,1	5,6	5,8	6,4	6,2	6,3
50-54	5,5	6,2	5,8	6,9	7,4	7,1	5,8	6,5	6,2
55-59	5,4	5,7	5,5	6,4	7,1	6,7	5,6	6,0	5,8
60-64	4,4	4,6	4,5	5,9	5,6	5,7	4,8	4,8	4,8
65-69	3,4	3,4	3,4	4,6	4,9	4,7	3,7	3,8	3,7
70-74	1,9	2,3	2,1	3,7	3,6	3,7	2,3	2,6	2,5
75-79	1,3	1,5	1,4	2,5	2,5	2,5	1,6	1,8	1,7
80 +	1,6	2,0	1,8	3,0	3,4	3,2	1,9	2,3	2,1
Bilmiyor/cevapsız	0,1	0,0	0,1	0,2	0,3	0,2	0,1	0,1	0,1
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Bağımlılık göstergeleri yaş grupları									
0-14	25,4	23,7	24,5	24,7	24,0	24,3	25,2	23,7	24,5
15-64	66,3	67,0	66,7	61,4	61,3	61,4	65,1	65,6	65,4
65+	8,2	9,3	8,7	13,7	14,5	14,1	9,5	10,5	10,0
Bilmiyor/cevapsız	0,1	0,0	0,1	0,2	0,3	0,2	0,1	0,1	0,1
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Çocuk ve yetişkin nüfuslar									
0-17	30,4	28,2	29,3	29,2	28,6	28,9	30,1	28,3	29,2
18+	69,5	71,7	70,6	70,6	71,2	70,9	69,7	71,6	70,7
Bilmiyor/cevapsız	0,1	0,0	0,1	0,2	0,3	0,2	0,1	0,1	0,1
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Adölesanlar 10-19	16,8	15,9	16,3	16,6	16,4	16,5	16,8	16,0	16,4
Kişi sayısı	14.031	14.642	28.673	4.526	4.698	9.224	18.557	19.340	37.897

Tablo 2.7 Hanehalkı kompozisyonu

Yerleşim yerine göre hanehalklarının, hanehalkı reisinin cinsiyetine ve hanehalkı büyüklüğüne göre yüzde dağılımı, ortalama hanehalkı büyüklüğü ve 18 yaş altı öksüz ve yetim olan çocukların yaşadığı hanehalklarının yüzdesi, 2018 TNSA

Özellik	Yerleşim yeri		Toplam
	Kent	Kır	
Hanehalkı reisinin cinsiyeti			
Erkek	83,2	86,6	84,0
Kadın	16,8	13,4	16,0
Toplam	100,0	100,0	100,0
Hanehalkı üyelerinin sayısı			
1	8,1	9,9	8,5
2	22,5	28,5	23,9
3	23,4	18,0	22,1
4	24,5	14,5	22,1
5	12,2	12,5	12,2
6	5,6	7,0	6,0
7	2,0	3,8	2,4
8	0,9	2,4	1,2
9+	0,8	3,2	1,4
Toplam	100,0	100,0	100,0
Ortalama hanehalkı büyüklüğü	3,5	3,6	3,5
18 yaş altı öksüz/yetim ve evlatlık çocukların yaşadığı hanelerin yüzdesi			
Her iki ebeveyni hayatta olmayan çocuklar	0,0	0,0	0,0
Ebeveynlerinden biri hayatta olmayan çocuklar ¹	1,3	1,0	1,2
Evlatlık çocuklar ²	1,2	1,1	1,2
Evlatlık ve/veya öksüz çocuklar	2,3	2,0	2,2
Hanehalkı sayısı	8.414	2.642	11.056

Not: Bu tablo de jure (genellikle o evde yaşayan) hanehalkı üyelerini esas alır.

¹ Ebeveynlerden biri ölen ancak diğerinin hayatta olup olmadığı bilinmeyen çocuklar da dahildir.

² Evlatlık çocuklar 18 yaşından küçük olup hanede ne annesiyle ne de babasıyla yaşayan çocuklardır. Anne ve/veya baba hayattadır.

Tablo 2.8 Çocukların ebeveynleriyle yaşama durumu ve öksüz çocuklar

18 yaş altı de jure çocukların birlikte yaşadıkları ebeveynlerine, ebeveynlerinin hayatta olma durumlarına ve temel özelliklere göre yüzde dağılımı ile ebeveynlerden sadece biri hayatta olan veya her ikisi de hayatta olmayan çocukların temel özelliklere göre yüzdesi, 2018 TNSA

Temel özellik	Annesi ile yaşıyor		Babası ile yaşıyor		Her ikisiyle de yaşamıyor						Toplam	Biyolojik anne-babayla birlikte yaşamayanların yüzdesi	Anne-babadan biri veya her ikisi hayatta olmayanların yüzdesi ¹	Çocuk sayısı	
	Anne-baba ile birlikte	Baba hayatta	Baba hayatta değil	Anne hayatta	Anne hayatta değil	Her ikisi de hayatta	Sadece baba hayatta	Sadece anne hayatta	Her ikisi de hayatta değil	Anneye/babaya ait eksik bilgi					
Yaş															
0-4	96,6	2,3	0,3	0,2	0,1	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	100,0	0,5	0,4	2.979
<2	97,5	2,0	0,3	0,1	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	100,0	0,1	0,3	1.122
2-4	96,0	2,4	0,4	0,3	0,1	0,7	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	100,0	0,7	0,5	1.857
5-9	93,2	3,5	1,0	1,2	0,2	0,8	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	100,0	0,9	1,3	2.925
10-14	90,5	5,2	1,4	0,9	0,5	1,2	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	100,0	1,4	2,1	3.327
15-17	85,7	5,0	3,5	1,7	0,6	2,8	0,3	0,3	0,1	0,0	0,0	100,0	3,5	4,8	1.900
Cinsiyet															
Erkek	92,7	3,6	1,3	0,9	0,2	1,0	0,1	0,1	0,0	0,1	0,1	100,0	1,2	1,8	5.638
Kadın	91,4	4,3	1,4	1,0	0,4	1,4	0,1	0,0	0,0	0,1	0,1	100,0	1,6	2,0	5.493
Yerleşim yeri															
Kent	91,1	4,7	1,4	1,1	0,3	1,1	0,1	0,1	0,0	0,1	0,1	100,0	1,4	1,9	8.391
Kır	94,9	1,6	1,3	0,4	0,4	1,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	100,0	1,3	1,8	2.740
Bölge															
Batı	90,6	5,2	1,6	1,1	0,1	1,1	0,1	0,1	0,0	0,1	0,1	100,0	1,3	1,9	4.104
Güney	91,6	5,2	1,0	0,4	0,1	1,5	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	100,0	1,6	1,2	1.525
Orta	92,8	3,6	0,6	1,2	0,3	1,3	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	100,0	1,5	1,1	2.115
Kuzey	89,6	5,1	1,4	1,4	0,1	1,7	0,0	0,3	0,0	0,3	0,3	100,0	2,0	1,8	498
Doğu	94,1	1,5	1,8	0,6	0,7	1,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	100,0	1,2	2,8	2.888
İBBS 1 bölgeleri															
İstanbul	92,8	3,7	1,4	1,1	0,1	0,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	100,0	0,9	1,6	2.010
Batı															
Marmara	90,0	5,3	2,1	0,7	0,3	1,0	0,1	0,2	0,0	0,2	0,2	100,0	1,4	2,8	367
Ege	86,2	7,5	1,9	1,7	0,1	2,2	0,1	0,1	0,0	0,1	0,1	100,0	2,4	2,3	1.109
Doğu															
Marmara	92,5	4,8	0,9	0,8	0,1	0,6	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	100,0	1,0	1,4	965
Batı Anadolu	92,7	4,4	0,3	1,2	0,3	0,9	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0	100,0	1,2	0,8	1.006
Akdeniz	91,6	5,2	1,0	0,4	0,1	1,5	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	100,0	1,6	1,2	1.525
Orta															
Anadolu	91,7	3,3	1,6	1,7	0,5	1,1	0,1	0,0	0,1	0,0	0,0	100,0	1,4	2,4	537
Batı															
Karadeniz	90,9	4,4	0,9	1,3	0,0	1,8	0,0	0,2	0,0	0,3	0,3	100,0	2,1	1,1	518
Doğu															
Karadeniz	92,0	4,0	1,5	0,6	0,2	1,5	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0	100,0	1,7	1,8	206
Kuzeydoğu															
Anadolu	93,6	2,2	1,1	1,0	0,8	1,0	0,1	0,0	0,2	0,0	0,0	100,0	1,3	2,1	366
Ortadoğu															
Anadolu	93,3	2,3	1,9	0,5	0,5	1,2	0,1	0,2	0,1	0,0	0,0	100,0	1,6	2,7	710
Güneydoğu															
Anadolu	94,5	1,0	1,9	0,5	0,8	0,9	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	100,0	1,1	2,9	1.812
Hanehalkı refahı															
En düşük	91,2	2,9	2,4	1,0	0,6	1,6	0,1	0,0	0,0	0,2	0,2	100,0	1,8	3,2	2.576
Düşük	91,4	4,4	1,6	0,7	0,2	1,2	0,2	0,2	0,1	0,0	0,0	100,0	1,7	2,2	2.379
Orta	92,5	4,0	1,0	0,8	0,0	1,4	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1	100,0	1,5	1,2	2.156
Yüksek	92,5	3,9	0,8	1,3	0,5	0,7	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0	100,0	0,9	1,5	2.053
En yüksek	92,8	4,6	0,7	0,8	0,2	0,8	0,0	0,1	0,0	0,1	0,1	100,0	0,8	1,0	1.967
Toplam <15	93,3	3,7	0,9	0,8	0,2	0,8	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	100,0	1,0	1,3	9.230
Toplam <18	92,0	3,9	1,4	0,9	0,3	1,2	0,1	0,1	0,0	0,1	0,1	100,0	1,4	1,9	11.131

Not: Bu tablo de jure (genellikle o evde yaşayan) hanehalkı üyelerini esas alır.

¹ Babası hayatta olmayan, annesi hayatta olmayan ve her ikisi de hayatta olmayan çocuklar ile ebeveynlerden biri ölen ancak diğerinin hayatta olup olmadığı bilinmeyen çocuklar dahildir.

Tablo 2.9 Beş yaş altı çocukların doğum kaydı

Beş yaş altı de jure çocuklar arasından, resmi olarak doğum kaydı olanların temel özelliklere göre yüzde dağılımı, 2018 TNSA

Temel özellik	Doğum kaydı		Toplam	Çocuk sayısı
	Var	Yok		
Yaş				
<2	97,5	2,5	100,0	904
2-4	99,0	1,0	100,0	1.504
Çocuğun cinsiyeti				
Erkek	98,2	1,8	100,0	1.197
Kadın	98,7	1,3	100,0	1.212
Yerleşim yeri				
Kent	98,6	1,4	100,0	1.814
Kır	98,0	2,0	100,0	594
Bölge				
Batı	98,1	1,9	100,0	926
Güney	97,9	2,1	100,0	347
Orta	99,7	0,3	100,0	438
Kuzey	100,0	0,0	100,0	92
Doğu	98,2	1,8	100,0	605
İBBS 1 bölgeleri				
İstanbul	96,9	3,1	100,0	470
Batı Marmara	100,0	0,0	100,0	75
Ege	100,0	0,0	100,0	242
Doğu Marmara	97,9	2,1	100,0	214
Batı Anadolu	100,0	0,0	100,0	222
Akdeniz	97,9	2,1	100,0	347
Orta Anadolu	99,6	0,4	100,0	106
Batı Karadeniz	100,0	0,0	100,0	87
Doğu Karadeniz	100,0	0,0	100,0	40
Kuzeydoğu Anadolu	98,5	1,5	100,0	66
Ortadoğu Anadolu	99,6	0,4	100,0	144
Güneydoğu Anadolu	97,7	2,3	100,0	394
Hanehalkı refahı				
En düşük	95,6	4,4	100,0	545
Düşük	98,3	1,7	100,0	498
Orta	99,2	0,8	100,0	495
Yüksek	99,8	0,2	100,0	435
En yüksek	100,0	0,0	100,0	434
Toplam	98,4	1,6	100,0	2.408

Tablo 2.10.1 Hanehalkındaki kadınların eğitim düzeyi

Hanehalkındaki 6 yaş ve üzeri de facto kadın nüfusunun temel özelliklere göre en son tamamladığı eğitim düzeyinin yüzde dağılımı ve ortanca eğitim süresi, 2018 TNSA

Temel özellik	Eğitimi yok/ ilkokulu bitirmemiş	İlkokul ¹	Ortaokul ²	Lise ve üzeri ³	Bilmiyor/ cevapsız	Toplam	Kadın sayısı	Tamamlanan ortanca eğitim süresi
Yaş								
6-9	94,8	5,2	0,0	0,0	0,0	100,0	1.097	0,9
10-14	7,6	59,7	32,7	0,0	0,0	100,0	1.656	5,3
15-19	1,9	4,0	47,8	46,0	0,3	100,0	1.438	9,8
20-24	3,9	8,2	26,0	61,6	0,3	100,0	1.305	11,6
25-29	10,1	12,2	24,1	53,6	0,0	100,0	1.333	10,5
30-34	12,8	26,7	17,0	43,1	0,3	100,0	1.346	7,7
35-39	12,6	45,9	6,9	34,6	0,1	100,0	1.403	4,9
40-44	12,2	49,8	7,7	30,3	0,0	100,0	1.327	4,8
45-49	17,6	52,3	6,8	22,9	0,3	100,0	1.193	4,6
50-54	25,1	50,7	7,0	17,0	0,2	100,0	1.254	4,5
55-59	30,9	50,8	3,6	14,4	0,3	100,0	1.161	4,4
60-64	37,8	43,4	3,7	14,9	0,1	100,0	935	4,3
65+	61,5	27,6	2,7	7,7	0,5	100,0	2.035	0,0
Bilmiyor/cevapsız	*	*	*	*	*	100,0	16	*
Yerleşim yeri								
Kent	22,0	31,8	15,2	30,9	0,2	100,0	13.254	5,0
Kır	34,8	38,8	14,3	11,8	0,3	100,0	4.248	4,4
Bölge								
Batı	18,9	34,9	14,5	31,6	0,2	100,0	7.463	5,0
Güney	28,3	34,4	15,8	21,2	0,4	100,0	2.226	4,7
Orta	21,6	35,3	15,1	27,9	0,1	100,0	3.691	4,9
Kuzey	29,3	34,0	13,1	23,1	0,4	100,0	1.092	4,6
Doğu	40,8	26,9	16,1	15,9	0,3	100,0	3.030	4,3
İBBS 1 bölgeleri								
İstanbul	19,3	31,4	15,1	34,0	0,2	100,0	3.366	6,0
Batı Marmara	20,1	42,4	13,2	24,0	0,3	100,0	815	4,7
Ege	19,5	38,1	12,7	29,5	0,2	100,0	2.279	4,9
Doğu Marmara	17,8	37,7	15,5	28,9	0,1	100,0	1.671	4,9
Batı Anadolu	18,0	30,6	15,4	35,9	0,1	100,0	1.788	7,0
Akdeniz	28,3	34,4	15,8	21,2	0,4	100,0	2.226	4,7
Orta Anadolu	26,2	34,6	17,2	21,9	0,1	100,0	851	4,7
Batı Karadeniz	26,9	39,5	13,2	20,2	0,2	100,0	1.006	4,6
Doğu Karadeniz	33,0	28,9	13,2	24,4	0,5	100,0	472	4,6
Kuzeydoğu Anadolu	38,0	30,1	16,6	15,3	0,1	100,0	419	4,4
Ortadoğu Anadolu	43,0	27,7	14,1	15,0	0,2	100,0	805	4,1
Güneydoğu Anadolu	40,4	25,9	16,9	16,5	0,3	100,0	1.806	4,3
Hanehalkı refahı								
En düşük	46,6	33,5	14,1	5,3	0,4	100,0	3.357	3,7
Düşük	32,5	38,4	16,1	12,8	0,1	100,0	3.400	4,5
Orta	23,0	39,4	16,1	21,2	0,3	100,0	3.586	4,7
Yüksek	15,0	36,2	15,6	33,0	0,2	100,0	3.589	5,8
En yüksek	10,0	20,0	12,8	57,1	0,1	100,0	3.569	10,4
Toplam	25,1	33,5	15,0	26,3	0,2	100,0	17.502	4,8

* Ağırlıksız gözlem sayısı 25'in altındadır.

¹ İlkokulda 4. veya 5. sınıfı tamamlayanlar

² Ortaokulda 3. veya 4. sınıfı tamamlayanlar

³ Lise veya üzerinde en az 3 yılı tamamlayanlar

Tablo 2.10.2 Hanehalkındaki erkeklerin eğitim düzeyi

Hanehalkındaki 6 yaş ve üzeri de facto erkek nüfusunun temel özelliklere göre en son tamamladığı eğitim düzeyinin yüzde dağılımı ve ortanca eğitim süresi, 2018 TNSA

Temel özellik	Eğitimi yok/ ilkokulu bitirmemiş	İlkokul ¹	Ortaokul ²	Lise ve üzeri ³	Bilmiyor/ cevapsız	Toplam	Erkek sayısı	Tamamlanan ortanca eğitim süresi
Yaş								
6-9	95,7	4,2	0,0	0,0	0,1	100,0	1.238	0,8
10-14	7,5	57,5	34,6	0,1	0,3	100,0	1.631	5,3
15-19	2,2	4,5	57,1	36,0	0,1	100,0	1.485	9,2
20-24	1,7	5,4	28,4	64,3	0,2	100,0	1.269	11,5
25-29	3,0	8,7	25,4	62,5	0,4	100,0	1.282	11,3
30-34	4,8	18,6	21,2	55,0	0,5	100,0	1.293	10,2
35-39	3,1	33,5	17,2	45,9	0,2	100,0	1.288	8,1
40-44	3,5	39,1	15,1	41,7	0,6	100,0	1.277	7,5
45-49	4,6	47,9	14,3	32,7	0,4	100,0	1.188	5,6
50-54	5,6	52,7	12,1	29,1	0,5	100,0	1.080	4,9
55-59	5,8	52,7	11,9	29,1	0,6	100,0	1.040	4,9
60-64	8,4	56,2	9,6	24,9	0,9	100,0	882	4,8
65+	25,7	47,9	7,6	17,6	1,2	100,0	1.767	4,5
Bilmiyor/cevapsız	*	*	*	*	*	100,0	24	*
Yerleşim yeri								
Kent	12,4	29,0	20,4	37,8	0,5	100,0	12.638	7,5
Kır	16,7	43,5	20,9	18,3	0,6	100,0	4.105	4,8
Bölge								
Batı	10,9	32,6	20,6	35,4	0,5	100,0	7.163	7,3
Güney	15,2	36,2	21,3	27,1	0,3	100,0	2.087	5,8
Orta	11,1	31,3	18,8	38,3	0,4	100,0	3.539	7,4
Kuzey	11,7	36,5	18,8	32,0	1,0	100,0	1.033	6,7
Doğu	21,9	30,0	22,2	25,2	0,7	100,0	2.921	5,6
İBBS 1 bölgeleri								
İstanbul	10,8	29,7	23,2	35,9	0,4	100,0	3.212	7,5
Batı Marmara	12,2	36,6	17,9	32,5	0,7	100,0	762	6,6
Ege	11,1	36,1	18,4	33,9	0,4	100,0	2.238	7,1
Doğu Marmara	9,9	32,6	18,7	38,0	0,7	100,0	1.613	7,5
Batı Anadolu	10,0	27,7	17,2	44,7	0,4	100,0	1.669	8,0
Akdeniz	15,2	36,2	21,3	27,1	0,3	100,0	2.087	5,8
Orta Anadolu	11,9	33,2	22,5	32,3	0,1	100,0	844	7,1
Batı Karadeniz	13,6	37,2	19,1	29,2	0,8	100,0	952	5,7
Doğu Karadeniz	11,4	35,0	18,7	34,2	0,8	100,0	446	7,1
Kuzeydoğu Anadolu	21,5	34,2	19,6	23,9	0,7	100,0	406	5,0
Ortadoğu Anadolu	21,2	27,2	22,0	28,7	0,9	100,0	757	6,4
Güneydoğu Anadolu	22,3	30,2	22,8	24,0	0,7	100,0	1.759	5,5
Hanehalkı refahı								
En düşük	24,5	43,9	19,8	10,9	0,8	100,0	3.239	4,6
Düşük	15,8	40,6	22,9	20,1	0,5	100,0	3.363	4,9
Orta	11,1	35,2	22,0	30,9	0,7	100,0	3.314	7,1
Yüksek	8,4	27,6	21,9	41,8	0,3	100,0	3.399	7,9
En yüksek	8,0	16,2	15,8	59,8	0,2	100,0	3.429	10,6
Toplam	13,5	32,5	20,5	33,0	0,5	100,0	16.743	7,1

* Ağırlıksız gözlem sayısı 25'in altındadır.

¹ İlkokulda 4. veya 5. sınıfı tamamlayanlar

² Ortaokulda 3. veya 4. sınıfı tamamlayanlar

³ Lise veya üzerinde en az 3 yılı tamamlayanlar

Tablo 2.11.1 Okullaşma oranları: ilkokul ve ortaokul

De facto hanehalkı nüfusunun okul düzeyine, cinsiyete ve temel özelliklere göre net okullaşma oranları (NOO), brüt okullaşma oranları (BOO) ve Eğitimde Cinsiyet Farklılığı İndeksi (ECFI), 2018 TNSA

Temel özellik	Net okullaşma oranı ¹				Brüt okullaşma oranı ²			
	Erkek	Kadın	Toplam	Eğitimde cinsiyet farklılığı indeksi ³	Erkek	Kadın	Toplam	Eğitimde cinsiyet farklılığı indeksi ³
Yerleşim yeri								
Kent	93,5	94,4	94,0	1,01	97,3	98,6	98,0	1,01
Kır	94,8	94,6	94,7	1,00	102,0	98,6	100,3	0,97
Bölge								
Batı	92,7	94,7	93,6	1,02	95,7	98,1	96,9	1,03
Güney	92,8	95,6	94,2	1,03	99,1	99,5	99,3	1,00
Orta	95,9	96,7	96,3	1,01	99,1	98,7	98,9	1,00
Kuzey	96,5	94,9	95,7	0,98	99,5	98,8	99,2	0,99
Doğu	93,9	91,9	92,9	0,98	101,4	98,7	100,1	0,97
İBBS 1 bölgeleri								
İstanbul	89,5	93,9	91,8	1,05	92,6	97,6	95,1	1,05
Batı Marmara	96,1	92,8	94,5	0,97	100,0	98,7	99,3	0,99
Ege	96,1	94,3	95,3	0,98	98,1	96,2	97,3	0,98
Doğu Marmara	93,6	95,7	94,6	1,02	96,6	98,8	97,7	1,02
Batı Anadolu	96,3	97,0	96,6	1,01	98,6	98,8	98,7	1,00
Akdeniz	92,8	95,6	94,2	1,03	99,1	99,5	99,3	1,00
Orta Anadolu	96,2	99,4	97,7	1,03	101,9	100,0	101,0	0,98
Batı Karadeniz	97,0	96,5	96,8	0,99	99,9	102,0	100,9	1,02
Doğu Karadeniz	95,4	94,6	95,0	0,99	99,6	98,1	98,9	0,99
Kuzeydoğu Anadolu	92,6	93,9	93,2	1,01	100,0	102,5	101,2	1,02
Ortadoğu Anadolu	95,5	88,8	92,0	0,93	102,9	96,6	99,6	0,94
Güneydoğu Anadolu	93,6	92,8	93,2	0,99	101,1	98,8	100,0	0,98
Hanehalkı refahı								
En düşük	90,9	90,1	90,5	0,99	98,7	95,6	97,1	0,97
Düşük	94,1	96,0	95,1	1,02	101,4	101,6	101,5	1,00
Orta	94,3	94,1	94,2	1,00	97,9	97,8	97,9	1,00
Yüksek	96,1	97,0	96,5	1,01	97,6	98,7	98,1	1,01
En yüksek	94,4	96,4	95,3	1,02	96,1	100,1	97,9	1,04
Toplam	93,8	94,5	94,2	1,01	98,4	98,6	98,5	1,00

¹ İlkokul ve ortaokul için NOO, ilkokul ve ortaokula gidenler arasından ilkokul ve ortaokul çağındaki (6-13 yaş) nüfusun yüzdesidir. Tanımı gereği NOO, yüzde100'ü geçemez.

² İlkokul ve ortaokul için BOO, tüm ilkokul ve ortaokul öğrencilerinin, resmi olarak belirlenen ilkokul ve ortaokul çağında olan nüfus içindeki yüzdesi olarak ifade edilir. Eğer ilgili eğitim seviyesinde yaşı büyük veya küçük olan çok sayıda çocuk varsa, BOO yüzde 100'ün üzerine çıkabilir.

³ İlkokul ve ortaokul için Eğitimde Cinsiyet Farklılığı İndeksi, ilkokul ve ortaokul çağındaki kız çocuklarının NOO (BOO) değerinin, oğlan çocukların NOO (BOO) değerine oranıdır.

Tablo 2.11.2 Okullaşma oranları: lise

De facto hanehalkı nüfusunun okul düzeyine, cinsiyete ve temel özelliklere göre net okullaşma oranları (NOO), brüt okullaşma oranları (BOO) ve Eğitimde Cinsiyet Farklılığı İndeksi (ECFI), 2018 TNSA

Temel özellik	Net okullaşma oranı ¹				Brüt okullaşma oranı ²			
	Erkek	Kadın	Toplam	Eğitimde cinsiyet farklılığı indeksi ³	Erkek	Kadın	Toplam	Eğitimde cinsiyet farklılığı indeksi ³
Yerleşim yeri								
Kent	79,6	80,1	79,8	1,01	99,4	92,5	96,0	0,93
Kır	71,1	68,2	69,7	0,96	86,3	79,3	82,8	0,92
Bölge								
Batı	83,8	82,5	83,2	0,98	102,9	96,3	99,8	0,94
Güney	72,7	74,5	73,6	1,03	92,7	85,0	88,8	0,92
Orta	86,0	86,3	86,2	1,00	109,0	95,1	101,1	0,87
Kuzey	87,2	81,3	84,5	0,93	103,7	92,6	98,6	0,89
Doğu	62,5	60,5	61,6	0,97	77,3	74,3	75,9	0,96
İBBS 1 bölgeleri								
İstanbul	80,7	82,6	81,6	1,02	104,5	94,7	100,0	0,91
Batı Marmara	82,1	74,0	78,3	0,90	92,3	81,9	87,5	0,89
Ege	85,3	84,1	84,7	0,99	101,8	101,2	101,5	0,99
Doğu Marmara	91,1	86,8	89,0	0,95	108,0	101,0	104,5	0,94
Batı Anadolu	88,3	85,4	86,5	0,97	111,9	98,1	103,2	0,88
Akdeniz	72,7	74,5	73,6	1,03	92,7	85,0	88,8	0,92
Orta Anadolu	80,7	84,1	82,3	1,04	97,0	87,2	92,5	0,90
Batı Karadeniz	85,0	85,8	85,4	1,01	110,5	92,1	101,0	0,83
Doğu Karadeniz	91,0	78,9	85,4	0,87	107,1	88,5	98,5	0,83
Kuzeydoğu Anadolu	57,8	57,0	57,4	0,99	78,0	68,4	72,8	0,88
Ortadoğu Anadolu	62,6	58,8	60,8	0,94	73,1	74,2	73,6	1,02
Güneydoğu Anadolu	63,2	61,8	62,6	0,98	78,9	75,5	77,3	0,96
Hanehalkı refahı								
En düşük	56,9	53,9	55,4	0,95	68,7	65,4	67,1	0,95
Düşük	72,7	73,5	73,1	1,01	92,0	82,7	87,2	0,90
Orta	80,3	81,3	80,8	1,01	108,9	101,5	105,2	0,93
Yüksek	90,5	91,8	91,1	1,01	111,1	103,7	107,6	0,93
En yüksek	90,3	89,0	89,7	0,99	105,2	97,8	101,7	0,93
Toplam	77,6	77,1	77,3	0,99	96,2	89,2	92,8	0,93

¹ Lise için NOO, liseye gidenler arasından lise çağındaki (14-17) nüfusun yüzdesidir. Tanımı gereği NOO, yüzde100'ü geçemez.

² Lise için BOO, liseye giden tüm öğrencilerin, resmi olarak belirlenen ve lise çağında olan nüfus içindeki yüzdesi olarak ifade edilir. Eğer ilgili eğitim seviyesinde yaşı büyük veya küçük olan çok sayıda çocuk varsa, BOO yüzde 100'ün üzerine çıkabilir.

³ Lise için Eğitimde Cinsiyet Farklılığı İndeksi, lise çağındaki kız çocuklarının NOO (BOO) değerinin, oğlan çocukların NOO (BOO) değerine oranıdır.

KADINLARIN TEMEL ÖZELLİKLERİ

Temel Bulgular

- **Cevaplayıcıların temel özellikleri:** Kadınların %66'sı evli ve %78'i kentsel alanlarda yaşamaktadır.
- **Eğitim:** Lise veya üzeri eğitime sahip kadınların oranı artmaya devam etmektedir; kadınların %41'i lise veya üzeri eğitime sahiptir.
- **Kitle iletişim araçlarına erişim:** 15-49 yaşlarındaki kadınların %26'sı haftada en az bir kez gazete veya dergi okumaktadır. Gazete veya dergi okuma yüzdesi eğitim ve hanehalkı refah düzeyi arttıkça artmaktadır.
- **Çalışma durumu:** Kadınların büyük çoğunluğu (%64) araştırma tarihinden önceki 12 ayda çalışmamış veya daha önce hiç çalışmamıştır. Kadınların %28'i halen çalışmaktadır.
- **İşteki statü:** Kadınların %47'si ücretli işçi olarak %15'i maaşlı devlet memuru olarak çalışmaktadır. Ücretsiz aile işçisi olarak çalışan kadınların yüzdesi 2013'te %19 iken 2018'de %12'ye düşmüştür. Araştırma tarihinden önceki 12 ay içerisinde çalışan kadınların %39'unun sosyal güvencesi yoktur.
- **Sağlık sigortası:** Kadınların %90'ı herhangi bir sağlık sigortası kapsamındadır.

Bu bölüm, Türkiye'de doğurganlık yaşlarındaki kadınların yaş, medeni durumu, bölge, yerleşim yeri, eğitim, medya kullanımı, hanehalkı refah düzeyi gibi temel demografik ve sosyoekonomik özellikleri hakkında bilgi vermektedir. Bu bilgi, kadınların üreme sağlığı davranışlarını ve genel sağlık anlamak açısından yararlıdır. Bu bölümde, ayrıca, kadın istihdamı ve çalışan kadınların işteki statüsüne, sosyal güvenlik ve sağlık sigortasına ilişkin ayrıntılı bilgi sunulmaktadır. Türkiye'de doğurganlık çağındaki kadınlara ilişkin bu bölümde özetlenen bulgular, sonraki bölümlerde ele alınan demografik olayları daha iyi anlamaya yardımcı olacaktır.

3.1 CEVAPLAYICILARIN TEMEL ÖZELLİKLERİ

Tablo 3.1, araştırmada görüşülen 15-49 yaş arası 7.346 kadının temel özelliklerini göstermektedir. Kadınlarla yapılan bireysel görüşme sırasında kadınların yaşlarının belirlenebilmesi için iki soru sorulmuştur: "Hangi ay ve yılda doğdunuz?" ve "Kaç yaşındasınız?". Görüşmeciler, cevaplayıcıların yaşlarını ve doğum tarihlerini bilmedikleri durumlarda uygulayacakları irdeleme yolları konusunda eğitilmiştir. Görüşmecilerden, yaşın irdelenmesi sonucunda yine de öğrenilemediği durumlarda son çare olarak cevaplayıcının yaşına ilişkin en iyi tahminini almaları istenmiştir. Kadınların %44'ü 30 yaşından küçüktür. Kadınların %66'sı evli, %30'u hiç evlenmemiş, %3'ü boşanmış veya ayrılmış ve %1'inin eşi ölmüştür.

Tablo 3.1'e göre kadınların %78'i kentsel alanlarda yaşamaktadır. Kadınlar en yüksek oranla Batı bölgesinde (%44) yaşar iken, en düşük oranla Kuzey bölgesinde (%6) yaşamaktadır. İBBS 1 Bölgeleri düzeyinde incelendiğinde, kadınların %21'i İstanbul'da yaşamaktadır. Bunu %12 ile Ege ve Akdeniz ve %11 ile Batı Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgeleri izlemektedir. Kadınların temel özelliklerindeki farklılıklar için, bkz. **Tablo 3.1.**

3.2 EĞİTİM VE OKURYAZARLIK

Okuryazarlık

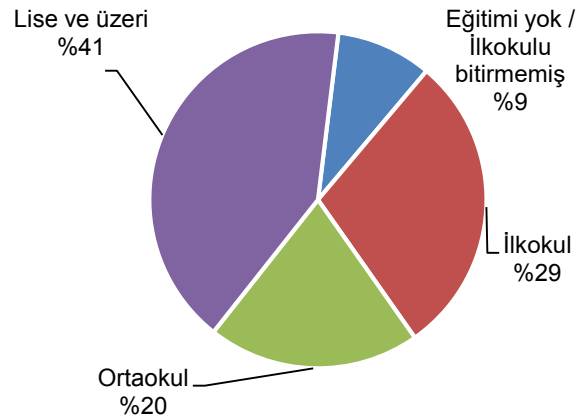
Ortaokul üzeri eğitim seviyesine sahip cevaplayıcılar okuryazar olarak kabul edilmiştir. Diğer cevaplayıcılara yazılı bir cümle gösterilmiş ve cevaplayıcılardan bu cümleyi yüksek sesle okumaları istenmiştir. Cümlenin tamamını veya bir kısmını okuyabilen cevaplayıcılar okuryazar olarak kabul edilmiştir.

Örneklem: 15-49 yaş arası kadınlar

Tablo 3.2, araştırmaya katılan kadınların eğitim düzeyinin yüzde dağılımını göstermektedir. Sonuçlara göre, kadınların %41'i lise ve üzeri eğitimi tamamlamıştır (**Tablo 3.2** ve **Şekil 3.1**). Kadınların %29'u ilkokulu, %20'si ise ortaokulu tamamlamıştır. Cevaplayıcıların %9'u hiç eğitim almamış ya da ilkokulu bitirmemiştir (**Şekil 3.1**). Kadınlar için tamamlanan ortanca eğitim süresi 8 yıldır.

Tablo 3.3, kadınların yaş, yerleşim yeri, bölge ve hanehalkının refah düzeyine göre okuryazarlık düzeylerini göstermektedir. Bu soru ilkokulu veya ortaokulu tamamlamış kadınların %49'una sorulmuştur. Genel olarak kadınların %94'ü okuryazardır; bu oran eğitimi olmayan veya ilkokul veya ortaokulu tamamlayıp kartın üstündeki cümleyi okuyabilen %40'ı da kapsamaktadır.

Şekil 3.1 Cevaplayıcıların eğitim düzeyi
15-49 yaş arasındaki kadınların devam ettikleri veya tamamladıkları en yüksek eğitim düzeyinin yüzde dağılımları

Not: Sayıların toplamı yuvarlama nedeniyle %100 olmayabilir.

Zaman içinde değişim: Lise ve üzeri eğitim seviyesine sahip kadınların oranı 2013 yılında %31 iken, bu oran 2018 yılında %41'e çıkmıştır. Buna bağlı olarak, ortanca eğitim süresi 2013 yılında 7,3 yıldan, 2018 yılında 8 yıla çıkmıştır.

Temel özelliklere göre örüntüler

- Son yıllarda Türkiye'de eğitimin yaygınlaşmasına bağlı olarak, genç kadınlar kendilerinden daha ileri yaşta kadınlardan daha eğitimlidirler. 45-49 yaş grubundaki kadınların %16'sı hiç eğitim almamış ya da ilkokulu bitirmemiştir. Ancak bu oran 25-29 yaş grubundaki kadınlarda %10'a düşmektedir. 25-29 yaş grubundaki kadınların %52'si, 45-49 yaş grubundaki kadınların %22'si ise en az lise mezunudur. Son, olarak 2012 yılından itibaren zorunlu eğitimin 8 yıldan 12 yıla çıkması genç kuşaklarda eğitim düzeyinin artmasına neden olmuştur; 15-19 yaş grubundaki kadınların %48'i lise ve üzeri eğitim düzeyine sahiptir.

- Lise ve üzeri eğitimi tamamlama yüzdesi, kentlerde yaşayan kadınlarda kırsal alanlarda yaşayanlara göre daha fazladır (sırasıyla %46 ve %25) Bu arada, kentli kadınların yalnızca % 6'sı kırsal kesimdeki kadınların %11'ine kıyasla herhangi bir eğitim seviyesini tamamlamamıştır (**Tablo 3.2**).
- Bölgelere göre bakıldığında, lise ve daha üzeri eğitimi tamamlayan kadınların yüzdesi Batı (%47), Kuzey (%45) ve Orta (%44) bölgelerinde en yüksek iken, Doğu bölgesinde yaşayan kadınlarda en düşüktür (%28).
- İBBS 1 Bölgeleri düzeyinde incelendiğinde, Güneydoğu Anadolu, Ortadoğu Anadolu ve Kuzeydoğu Anadolu bölgelerinde yaşayan kadınların eğitime erişim olanakları en azdır (hiç eğitimi olmayan veya ilkokulu bitirmemiş kadınların yüzdeleri sırasıyla %25, %28 ve %21). Diğer taraftan, İBBS 1 Bölgelerinin diğer beşinde, ortalama eğitim süresi ülke genelindeki düzeye eşit veya bu düzeyin üzerindedir (8 yıl) .
- Eğitim seviyesi hanehalkı refah düzeyi ile artmaktadır. En düşük refah düzeyindeki hanelerde yaşayan kadınların %26'sı hiç eğitimi olmayan veya ilkokulu tamamlamamış kadınlar iken, en yüksek refah düzeyindeki hanelerde bu oran sadece %1'dir. En yüksek hanehalkı refah düzeyindeki kadınlar için tamamlanan ortalama eğitim süresi 11,4 yıl iken, en düşük refah düzeyinde 4,7 yıldır.
- Beklendiği gibi, okuryazarlık oranı yaşın artmasıyla azalmaktadır. Okuryazarlık oranı 15-19 yaş grubunda %99 iken, 45-49 yaş grubunda %89'dur.
- Kentsel alanlarda yaşayan kadınların okuryazarlık oranı kırsal alanlarda yaşayanlardan daha yüksektir (sırasıyla %95 ve %90).
- Okuryazarlık oranı Güneydoğu Anadolu, Ortadoğu Anadolu ve Kuzeydoğu Anadolu bölgeleri (yaklaşık %84) hariç, bütün İBBS 1 Bölgelerinde %94'ten fazladır.
- Okuryazarlık oranı hanehalkı refah düzeyinin artmasıyla artmaktadır; en yüksek refah düzeyindeki hanelerde yaşayan kadınların neredeyse tamamı okuryazar iken, en düşük refah düzeyindeki kadınlar için bu oran %82'dir (**Tablo 3.3**).

3.3 KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARINA ERİŞİM

Kitle iletişim araçlarına erişim

Cevaplayıcılara ne sıklıkla gazete veya dergi okudukları sorulmuştur. *Haftada en az bir kez* cevabını verenlerin düzenli olarak medyaya erişimlerinin olduğu kabul edilmiştir.

Örneklem: 15-49 yaş grubu kadınlar

Kadınların kitle iletişim araçlarına erişimine ilişkin veriler, eğitim programlarının geliştirilmesinde ve her türlü bilginin, özellikle aile planlaması ve diğer önemli sağlık konularıyla ilgili bilgilerin yayılmasında büyük önem taşımaktadır.

Tablo 3.4, 15-49 yaş arası kadınların temel özelliklere göre belirli bir iletişim aracına erişim yüzdeslerini göstermektedir. 2018 TNSA sonuçlarına göre, kadınların %26'sı haftada en az bir kez gazete veya dergi okumaktadır.

Temel özelliklere göre örüntüler

- Haftada en az bir kez gazete veya dergi okuyan kadınların yüzdesi kentsel alanlarda kırsal alandakine göre daha fazladır (sırasıyla %29 ve %14).
- Bölgelere bakıldığında, Doğu bölgesinde yaşayan kadınların haftada en az bir kez gazete veya dergiye erişim olanağı en düşüktür (%87).
- Gazete veya dergi okuma oranı eğitim seviyesi arttıkça artmaktadır. Hiç eğitimi olmayan kadınların yalnızca %4'ü haftada en az bir kez gazete veya dergi okurken, bu oran lise ve üzeri eğitime sahip kadınlarda %42'dir.
- Gazete veya dergi okuma oranı hanehalkı refah düzeyi yükseldikçe artmaktadır. En düşük refah düzeyindeki hanelerde yaşayan kadınların haftada en az bir kez gazete veya dergi okuma oranı %7 iken, bu oran en yüksek refah düzeyindeki hanelerde yaşayan kadınlarda %49'dur.

3.4 ÇALIŞMA DURUMU

İstihdam durumu

Araştırma tarihinden önceki 7 günde çalışmış olma

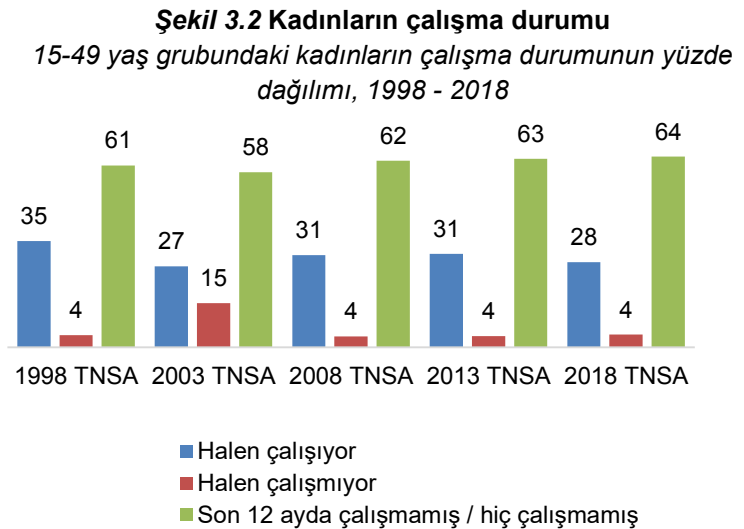
Örnekleme: 15-49 yaş arası kadınlar

Çalışma durumu da eğitim gibi kadınların güçlenmeleri açısından önemli bireysel kaynaklar arasındadır. **Tablo 3.5**, 2018 TNSA'da görüşülen tüm kadınların yaş, medeni durum, çocuk sayısı, bölge, yerleşim yeri, eğitim düzeyi ve hanehalkının refah düzeyine göre çalışma durumunu göstermektedir. 2018 TNSA'daki veri, kadınların 6 aydan fazla süren bütün çalışma deneyimleri toplanarak elde edilmiştir. Ek olarak, araştırma tarihinden önceki 7 gün içinde kadınların ücretli veya ücretsiz çalışma durumuna ve araştırmadan önceki 12 ayda herhangi bir zamanda çalışan kadınların ilişkin bilgi çalışma süresine bakılmaksızın toplanmıştır.

Çalışma durumunun ölçülmesi çalışma kavramının farklı algılanması nedeniyle zordur. Örneğin, ücretsiz aile işçisi olarak çalışan veya kayıt dışı sektörde çalışan kadınlar kendilerini çalışıyor olarak tanımlamayabilmektedirler. 2018 TNSA'da gayri resmi, kayıt dışı, zor ya da yanlış tanımlanmaya açık iktisadi faaliyetleri de kapsayabilmek amacıyla çalışma durumuna ilişkin bir dizi tamamlayıcı sorular sorulmuştur.

Tablo 3.5, kadınların %28'inin araştırma tarihinde çalıştığını göstermektedir, %4'ü halen çalışmamalarına rağmen, araştırmadan önceki son 12 ayda çalışmışlardır. Kadınların büyük çoğunluğu araştırmadan önceki 12 ayda çalışmamış veya hiç çalışmamışlardır (%64).

Zaman içinde değişim: Araştırma tarihinde çalışan kadınların oranı 1998 yılından beri %27-35 arasında değişmektedir (**Şekil 3.2**).

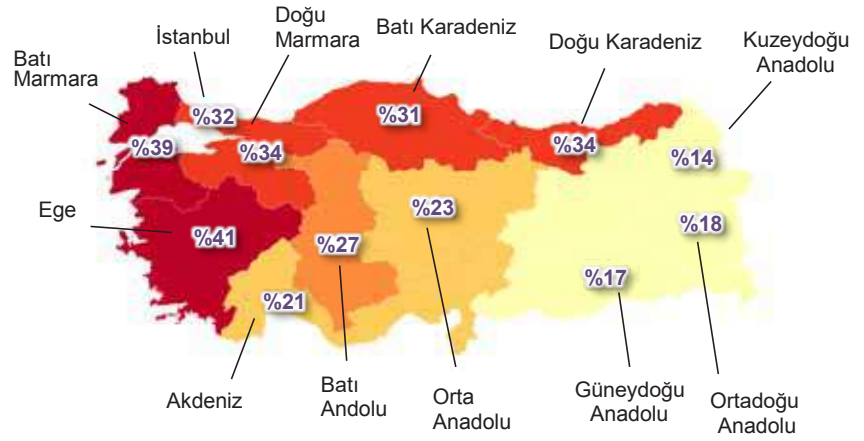

Temel özelliklere göre örüntüler

- Kadınların çalışma durumu yüzdeleri yaşla birlikte artmakta ve 40-44 yaş grubunda %37 ile en yüksek seviyesine ulaşmaktadır.
- Çalışma durumu ile medeni durum arasında bir ilişki bulunmaktadır; boşanmış, ayrılmış veya eşi ölmüş kadınlarda çalışanların oranı, hiç evlenmemiş veya halen evli olanlara kıyasla daha yüksektir. Hiç evlenmemiş kadınların %25'i, evli kadınların %29'u halen çalışırken, boşanmış, ayrılmış ve eşi ölmüş kadınların %48'i halen çalışmaktadır.
- Yaşayan çocuk sayısı arttıkça çalışan kadınların oranı azalmaktadır. Çocuğu olmayan kadınların %27'si halen çalışırken, 5 veya daha fazla çocuğu olan kadınların %18'i halen çalışmaktadır.
- Bölgeye göre, kadınlarda en yüksek çalışma oranı %35 ile Kuzey ve Batı bölgelerinde, en düşük oran ise %17 ile Doğu bölgesindedir.

- İBBS 1 Bölgeleri düzeyinde değerlendirildiğinde, halen çalışan kadınların oranı Kuzeydoğu Anadolu bölgesinde %14 ile Ege bölgesinde %41 arasında değişmektedir. Ege ve Batı Marmara bölgelerindeki kadınların yaklaşık %40'ı halen çalışmaktadır. Bunu keskin bir düşüşle %34 oranında Doğu Marmara ve Doğu Karadeniz bölgesi, %32 ile ise İstanbul ve daha düşük oranlarla diğer bölgeler izlemektedir (**Şekil 3.3**).

Şekil 3.3 Bölgelere göre halen çalışan kadınlar
15-49 yaş grubunda halen çalışan kadınların yüzde dağılımı

- Lise mezunu ve hanehalkı refah düzeyinin en düşük ve en yüksek olduğu kategorilerde yer alan kadınlar, ekonomik olarak diğer kadınlardan daha aktiftirler (sırasıyla %37 ve %41).

3.5 İŞTEKİ STATÜ

İşteki statü

İşveren, ücretli işçi (düzenli), maaşlı/devlet memuru, yevmiyeli, kendi hesabına (düzenli), kendi hesabına (düzensiz), ücretsiz aile işçisi ve diğer kategorilerine ayrılmıştır.

Örneklem: Halen çalışan veya araştırma tarihinden önceki 12 ayda çalışmış olan 15-49 yaş arası kadınlar

Tablo 3.6, halen çalışan veya araştırma tarihinden önceki 12 ayda çalışmış olan kadınların dağılımını göstermektedir. Sonuçlara göre, kadınların %47'si düzenli veya geçici olarak ücretli işçi, %15'i de devlet memuru olarak çalışmaktadır. Kadınların yaklaşık %12'si ücretsiz aile işçisi iken, %13'ü kendi işinde çalışmaktadır. Yevmiyeli (%8), işveren (%3) ve diğer kategorisindeki çalışanlar (%2) daha düşük oranlardadır.

Çalışan kadınların sosyal güvenlik kapsamına göre yüzdelik dağılımı, temel özelliklerine göre, **Tablo 3.7**'de gösterilmiştir. Araştırma tarihinden önceki 12 ay içinde çalışan kadınların %39'unun sosyal güvencesi yoktur. Sosyal güvenceli çalışan kadınların büyük çoğunluğu Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) kapsamında (%60) iken özel sigorta kapsamında olan kadınların oranı sadece %1 civarındadır.

Zaman içinde değişim: 2013 TNSA'dan itibaren devlet memuru olarak çalışan kadınların oranı %11'den %15'e çıkmış ve ücretsiz aile işçisi olarak çalışan kadınların oranı %19'dan %12'ye düşmüştür (**Şekil 3.4**).

Temel özelliklere göre örüntüler

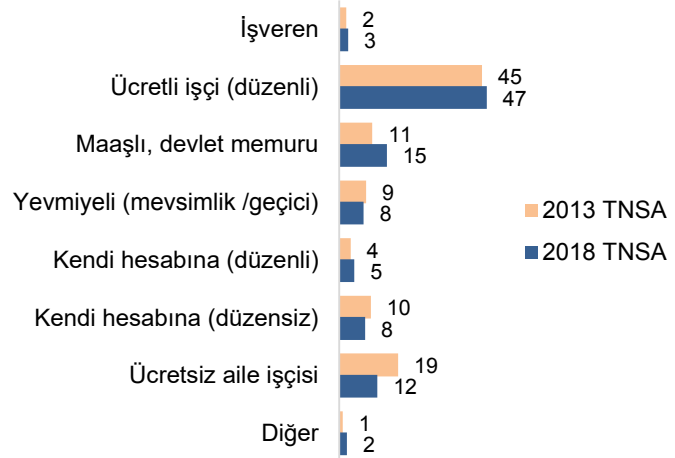
- Ücretli işçi veya maaşlı memur istihdamı eğitim ve hanehalkı refah düzeyine göre değişmektedir. Lise ve üzeri eğitim seviyesine sahip kadınların %53'ü düzenli ücretli işçi, %27'si ise maaşlı devlet memuru olarak çalışmaktadır. En yüksek refah düzeyine sahip hanelerdeki kadınların %48'i düzenli ücretli işçi, %32'si ise maaşlı devlet memuru olarak çalışmaktadır.
- Ücretsiz aile işçisi olarak çalışma en yaygın olarak kırsal alanlar (%40) ile Doğu Karadeniz ve Ortadoğu Anadolu bölgelerinde (yaklaşık %34) yaşayan kadınlarda görülmektedir.
- Beş veya daha fazla çocuğu olan kadınların çoğu yevmiyeli (%26) ve ücretsiz aile işçisi (%36) olarak çalışmaktadır (**Tablo 3.6**).
- Kentsel alanlarda yaşayan kadınlar, daha yüksek eğitime sahip kadınlar ve refah düzeyinin daha yüksek olduğu hanelerde yaşayan kadınlar, diğer gruptaki kadınlara kıyasla daha fazla sosyal güvenlik kapsamında yer almaktadırlar. (**Tablo 3.7**).
- Bölgelere göre, sosyal güvenceli çalışan kadınların oranının en düşük olduğu bölge Doğu bölgesi (%39'u SGK kapsamındadır) ve İBBS 1 Bölgelerine göre en düşük oran, Güneydoğu Anadolu ve Ortadoğu Anadolu bölgelerindedir (sırasıyla %37 ve %38'i SGK kapsamındadır).

3.6 SAĞLIK SİGORTASI

2018 TNSA kapsamında, görüşme yapılan 15-49 yaş grubundaki tüm kadınlara sağlık sigortaları olup olmadığı sorulmuştur. Sağlık sigortası, 2012 yılından itibaren Genel Sağlık Sigortası (GSS) ve özel sigorta şirketleri tarafından sağlanmaktadır. Genel Sağlık Sigortası, herhangi bir sosyal güvenlik sistemine bağlı olmayan tüm nüfusu kapsar ve herhangi bir sağlık sigortası olmayanlar için katılım zorunludur. Sosyal ve ekonomik özelliklerine bağlı olarak (çoğunlukla yaş ve gelir) bu programdaki vatandaşlar, değişen miktarlarda katkı payı ödemektedirler. Sağlık sigortası kapsamındaki tüm kadınların temel özelliklerine göre yüzde dağılımı **Tablo 3.8**'de gösterilmiştir.

Tablo 3.8'e göre, Türkiye'deki kadınların %9'u herhangi bir sağlık sigortası kapsamında yer almamaktadır. Sağlık sigortası kapsamında yer almama, en yaygın olarak kırsal alanlarda yaşayan kadınlarda (%15), hiç

Şekil 3.4 Kadınların işteki statüsü
Araştırma tarihinden önceki 12 ayda çalışan 15-49 yaş grubundaki kadınların işteki statülerine göre yüzde dağılımı

eğitimi olmayan veya ilkokulu tamamlamamış kadınlarda (%14), en dūřuk hanehalkı refah dūzeyine sahip hanelerde yaşayan kadınlar arasında (%22) gōr÷lmektedir. İBBS 1 Bōlgelerine gōre değerlendirildiğinde, sağlık sigortası kapsamında olmayan kadınların oranı Dođu Marmara'da %2 ile Akdeniz bōlgesinde %16 arasında değişmektedir. Kadınların %89'u GSS kapsamındadır, ōzel sağlık sigortası kapsamında olanların oranı %1'dir.

Zaman içinde değişim: 2013 yılından beri herhangi bir sağlık sigortası olmayan kadınların oranı %11'den %9'a dūřmüřt÷r.

TABLO LİSTESİ

Araştırmadaki cevaplayıcıların ōzellikleri hakkında daha fazla bilgi için aşağıdaki tablolara bakınız:

- **Tablo 3.1** Cevaplayıcıların temel ōzellikleri
- **Tablo 3.2** Eđitim dūzeyi
- **Tablo 3.3** Okuryazarlık
- **Tablo 3.4** Kitle iletişim araçlarına erişim
- **Tablo 3.5** alışma durumu
- **Tablo 3.6** İşteki stat÷
- **Tablo 3.7** Sosyal g÷vence
- **Tablo 3.8** Sağlık sigortası

Tablo 3.1 Cevaplayıcıların temel özellikleri

15-49 yaş grubundaki kadınların seçilmiş bazı temel özelliklere göre yüzde dağılımı, 2018 TNSA

Temel özellikler	Ağırlıklı yüzde	Ağırlıklı sayı	Ağırlıksız sayı
Yaş			
15-19	15,8	1.163	1.012
20-24	14,1	1.034	969
25-29	14,1	1.035	1.051
30-34	14,5	1.065	1.138
35-39	15,0	1.105	1.149
40-44	14,0	1.025	1.058
45-49	12,5	918	969
Medeni durum			
Hiç evlenmemiş	30,0	2.205	1.862
Evli	65,6	4.820	5.156
Boşanmış/ayrı yaşıyor	3,3	244	239
Eşi ölmüş	1,0	77	89
Yerleşim yeri			
Kent	78,2	5.744	5.245
Kır	21,8	1.602	2.101
Bölge			
Batı	43,6	3.203	2.178
Güney	12,4	914	894
Orta	20,7	1.524	1.457
Kuzey	5,5	401	929
Doğu	17,8	1.305	1.888
İBBS 1 bölgeleri			
İstanbul	21,1	1.549	607
Batı Marmara	4,1	299	638
Ege	12,0	884	547
Doğu Marmara	9,8	718	604
Batı Anadolu	10,6	777	542
Akdeniz	12,4	914	894
Orta Anadolu	4,7	347	528
Batı Karadeniz	5,2	384	600
Doğu Karadeniz	2,3	168	498
Kuzeydoğu Anadolu	2,3	172	525
Ortadoğu Anadolu	4,8	355	574
Güneydoğu Anadolu	10,6	778	789
Eğitim			
Eğitimi yok / ilk.bitirmemiş	9,2	678	820
İlkokul	29,1	2.139	2.300
Ortaokul	20,4	1.495	1.499
Lise ve üzeri	41,3	3.033	2.727
Hanehalkı refahı			
En düşük	15,7	1.154	1.494
Düşük	19,0	1.395	1.580
Orta	20,8	1.527	1.482
Yüksek	22,5	1.650	1.445
En yüksek	22,0	1.619	1.345
Toplam	100,0	7.346	7.346

Tablo 3.2 Eğitim düzeyi

15-49 yaş grubundaki kadınların temel özelliklerine göre devam ettikleri veya tamamladıkları en yüksek eğitim düzeyinin yüzde dağılımı ve ortanca eğitim süresi, 2018 TNSA

Temel özellikler	En yüksek eğitim düzeyi				Toplam	Ortanca eğitim süresi	Kadın sayısı
	Eğitimi yok / ilkokulu bitirmemiş	İlkokul ¹	Ortaokul ²	Lise ve üzeri ³			
Yaş							
15-24	2,2	6,7	36,7	54,4	100,0	10,4	2.198
..15-19	1,3	4,7	46,5	47,5	100,0	9,8	1.163
..20-24	3,2	8,8	25,7	62,3	100,0	11,6	1.034
25-29	9,8	11,2	26,8	52,3	100,0	10,3	1.035
30-34	11,9	27,3	19,1	41,7	100,0	7,7	1.065
35-39	11,7	48,2	7,1	33,1	100,0	4,8	1.105
40-44	12,7	52,3	7,5	27,5	100,0	4,7	1.025
45-49	15,6	56,4	5,8	22,2	100,0	4,6	918
Yerleşim yeri							
Kent	7,9	26,6	19,6	45,9	100,0	8,9	5.744
Kır	13,9	38,0	23,2	24,9	100,0	5,1	1.602
Bölge							
Batı	6,2	28,3	18,4	47,0	100,0	9,1	3.203
Güney	8,2	34,4	22,5	34,9	100,0	7,6	914
Orta	3,6	29,8	22,6	44,0	100,0	8,5	1.524
Kuzey	4,1	31,2	19,8	44,8	100,0	8,5	401
Doğu	25,4	26,0	21,0	27,6	100,0	6,1	1.305
İBBS 1 bölgeleri							
İstanbul	7,3	27,3	17,9	47,6	100,0	9,4	1.549
Batı Marmara	6,3	30,8	20,8	42,1	100,0	7,9	299
Ege	4,6	29,1	17,8	48,6	100,0	9,3	884
Doğu Marmara	4,5	32,1	20,5	42,8	100,0	8,2	718
Batı Anadolu	3,1	23,6	21,6	51,7	100,0	10,1	777
Akdeniz	8,2	34,4	22,5	34,9	100,0	7,6	914
Orta Anadolu	5,1	31,9	26,1	36,8	100,0	7,7	347
Batı Karadeniz	5,0	38,0	20,7	36,2	100,0	7,6	384
Doğu Karadeniz	3,6	25,6	19,9	50,9	100,0	10,1	168
Kuzeydoğu Anadolu	21,1	28,9	25,0	24,9	100,0	6,6	172
Ortadoğu Anadolu	28,3	28,3	18,2	25,3	100,0	4,8	355
Güneydoğu Anadolu	25,0	24,2	21,5	29,2	100,0	7,0	778
Hanehalkı refahı							
En düşük	26,2	37,2	23,5	13,2	100,0	4,7	1.154
Düşük	14,3	37,7	23,6	24,4	100,0	5,4	1.395
Orta	7,5	33,0	24,0	35,5	100,0	7,6	1.527
Yüksek	2,9	28,5	19,8	48,8	100,0	9,7	1.650
En yüksek	0,8	12,9	12,6	73,7	100,0	11,4	1.619
Toplam	9,2	29,1	20,4	41,3	100,0	8,0	7.346

¹ İlkokulda 4 veya 5 yıl eğitim almış

² Ortaokulda 3 veya 4 yıl eğitim almış

³ Lisede en az 3 yıl eğitim almış

Tablo 3.3 Okuryazarlık

15-49 yaş grubundaki kadınların temel özelliklerine göre devam ettikleri eğitim ve okuryazarlık düzeyinin yüzde dağılımı ile okuryazar olanların yüzdesi, 2018 TNSA

Temel özellikler	Hiç okula gitmemiş, ilkokula veya ortaokulda devam etmiş						Toplam	Okuryazar yüzdesi ¹	Kadın sayısı
	Ortaokul üzeri	Cümlelerin tamamını okuyabilir	Cümlelerin bir kısmını okuyabilir	Hiç okuyamaz	Cümlelerin ilgili dilde çevirisi yok	Görme engeli/ bozukluğu var			
Yaş									
15-24	77,9	18,9	1,2	1,9	0,0	0,0	100,0	98,1	2.198
..15-19	84,4	13,7	1,0	0,9	0,0	0,0	100,0	99,1	1.163
..20-24	70,6	24,8	1,5	3,1	0,1	0,0	100,0	96,9	1.034
25-29	56,9	36,1	2,2	4,7	0,1	0,0	100,0	95,2	1.035
30-34	47,9	42,9	3,4	5,4	0,3	0,2	100,0	94,2	1.065
35-39	35,5	52,3	4,5	7,4	0,0	0,2	100,0	92,3	1.105
40-44	30,9	56,4	3,9	8,5	0,2	0,1	100,0	91,2	1.025
45-49	24,6	59,6	5,0	10,0	0,3	0,5	100,0	89,2	918
Yerleşim yeri									
Kent	56,0	36,8	2,6	4,4	0,1	0,1	100,0	95,3	5.744
Kır	33,2	52,0	4,7	9,8	0,1	0,3	100,0	89,9	1.602
Bölge									
Batı	56,8	38,0	1,5	3,6	0,1	0,0	100,0	96,3	3.203
Güney	45,0	45,1	4,5	5,4	0,0	0,0	100,0	94,6	914
Orta	54,7	40,4	2,2	2,3	0,3	0,1	100,0	97,3	1.524
Kuzey	53,3	39,7	3,9	2,6	0,0	0,5	100,0	96,9	401
Doğu	35,8	41,9	6,4	15,4	0,2	0,4	100,0	84,0	1.305
İBBS 1 bölgeleri									
İstanbul	58,1	36,2	1,8	4,0	0,0	0,0	100,0	96,0	1.549
Batı Marmara	51,1	43,6	1,6	3,5	0,1	0,0	100,0	96,4	299
Ege	57,7	38,1	0,9	3,2	0,0	0,2	100,0	96,6	884
Doğu Marmara	52,8	42,2	2,2	2,7	0,2	0,0	100,0	97,1	718
Batı Anadolu	62,7	33,7	1,7	1,5	0,2	0,2	100,0	98,1	777
Akdeniz	45,0	45,1	4,5	5,4	0,0	0,0	100,0	94,6	914
Orta Anadolu	47,4	47,2	2,8	1,9	0,7	0,0	100,0	97,3	347
Batı Karadeniz	45,4	45,8	3,1	4,8	0,2	0,5	100,0	94,4	384
Doğu Karadeniz	59,3	35,2	3,7	1,4	0,0	0,4	100,0	98,3	168
Kuzeydoğu Anadolu	34,1	43,9	6,5	15,5	0,0	0,0	100,0	84,5	172
Ortadoğu Anadolu	32,0	43,4	7,6	16,7	0,3	0,0	100,0	83,0	355
Güneydoğu Anadolu	37,9	40,7	5,8	14,8	0,2	0,6	100,0	84,4	778
Hanehalkı refahı									
En düşük	21,9	51,9	7,7	18,3	0,1	0,1	100,0	81,5	1.154
Düşük	34,5	51,9	4,1	8,9	0,2	0,4	100,0	90,5	1.395
Orta	46,1	47,3	2,9	3,6	0,1	0,0	100,0	96,3	1.527
Yüksek	59,5	37,9	1,4	0,9	0,1	0,2	100,0	98,9	1.650
En yüksek	81,9	17,2	0,5	0,3	0,1	0,0	100,0	99,6	1.619
Toplam	51,0	40,2	3,0	5,6	0,1	0,1	100,0	94,2	7.346

¹ Kartta yazan cümlelerin tamamını veya bir kısmını okuyabilen ortaokul üzeri eğitim almış kadınları kapsar.

Tablo 3.4 Kitle iletişim araçlarına erişim

15-49 yaş grubundaki kadınların temel özelliklere göre belirli medya araçlarını haftalık olarak kullanma yüzdeleri, 2018 TNSA

Temel özellikler	Haftada en az bir kere gazete/dergi okur	Haftada en az bir kere gazete/dergi okumaz	Kadın sayısı
Yaş			
15-19	22,6	77,4	1.163
20-24	26,1	73,9	1.034
25-29	24,9	75,1	1.035
30-34	27,2	72,8	1.065
35-39	26,5	73,5	1.105
40-44	28,4	71,6	1.025
45-49	24,0	76,0	918
Yerleşim yeri			
Kent	29,0	71,0	5.744
Kır	13,7	86,3	1.602
Bölge			
Batı	33,1	66,9	3.203
Güney	18,8	81,2	914
Orta	25,9	74,1	1.524
Kuzey	23,2	76,8	401
Doğu	12,7	87,3	1.305
İBBS 1 bölgeleri			
İstanbul	33,3	66,7	1.549
Batı Marmara	27,9	72,1	299
Ege	39,1	60,9	884
Doğu Marmara	24,3	75,7	718
Batı Anadolu	31,3	68,7	777
Akdeniz	18,8	81,2	914
Orta Anadolu	19,9	80,1	347
Batı Karadeniz	20,0	80,0	384
Doğu Karadeniz	22,6	77,4	168
Kuzeydoğu Anadolu	12,2	87,8	172
Ortadoğu Anadolu	12,7	87,3	355
Güneydoğu Anadolu	12,8	87,2	778
Eğitim			
Eğitimi yok / ilk bitirmemiş	3,5	96,5	678
İlkokul	14,3	85,7	2.139
Ortaokul	18,5	81,5	1.495
Lise ve üzeri	42,1	57,9	3.033
Hanehalkı refahı			
En düşük	6,8	93,2	1.154
Düşük	14,0	86,0	1.395
Orta	22,3	77,7	1.527
Yüksek	29,1	70,9	1.650
En yüksek	48,8	51,2	1.619
Toplam	25,7	74,3	7.346

Tablo 3.5 Çalışma durumu

15-49 yaş grubundaki kadınların temel özelliklere göre çalışma durumunun yüzde dağılımı, 2018 TNSA

Temel özellikler	Araştırmadan önceki 12 ayda çalışmış olma				Toplam	Kadın sayısı
	Halen çalışıyor ¹	Halen çalışmıyor	Araştırmadan önceki 12 ayda hiç çalışmamış	Cevapsız/bilmiyor		
Yaş						
15-19	12,6	4,0	83,0	0,3	100,0	1.163
20-24	22,6	6,9	68,7	1,9	100,0	1.034
25-29	29,7	5,2	59,8	5,3	100,0	1.035
30-34	31,8	4,9	58,9	4,4	100,0	1.065
35-39	34,1	3,2	57,7	5,0	100,0	1.105
40-44	36,8	2,3	56,4	4,5	100,0	1.025
45-49	32,8	3,0	58,1	6,0	100,0	918
Medeni durum						
Hiç evlenmemiş	24,8	5,9	68,6	0,7	100,0	2.205
Evli veya birlikte yaşıyor	28,6	3,5	62,9	5,0	100,0	4.820
Boşanmış/ayrılı/evi ölmüş	48,1	4,4	39,4	8,1	100,0	321
Yaşayan çocuk sayısı						
0	26,7	6,2	65,7	1,4	100,0	2.608
1-2	33,5	3,3	57,9	5,2	100,0	2.882
3-4	23,4	3,0	68,9	4,7	100,0	1.544
5+	18,2	1,8	72,1	7,8	100,0	311
Yerleşim yeri						
Kent	28,1	4,5	63,2	4,3	100,0	5.744
Kır	29,3	3,3	65,1	2,2	100,0	1.602
Bölge						
Batı	34,8	5,1	56,5	3,6	100,0	3.203
Güney	20,6	3,9	67,1	8,4	100,0	914
Orta	27,8	3,6	65,8	2,8	100,0	1.524
Kuzey	34,9	4,2	59,3	1,6	100,0	401
Doğu	16,6	3,1	77,3	3,0	100,0	1.305
İBBS 1 bölgeleri						
İstanbul	31,9	4,9	60,6	2,6	100,0	1.549
Batı Marmara	39,4	5,1	48,9	6,7	100,0	299
Ege	40,5	4,8	52,2	2,5	100,0	884
Doğu Marmara	34,1	5,3	55,2	5,5	100,0	718
Batı Anadolu	26,7	3,4	67,0	3,0	100,0	777
Akdeniz	20,6	3,9	67,1	8,4	100,0	914
Orta Anadolu	22,9	4,2	69,6	3,2	100,0	347
Batı Karadeniz	30,7	3,1	64,6	1,5	100,0	384
Doğu Karadeniz	34,3	6,1	57,4	2,2	100,0	168
Kuzeydoğu Anadolu	14,2	3,0	78,4	4,5	100,0	172
Ortadoğu Anadolu	17,6	1,6	78,7	2,1	100,0	355
Güneydoğu Anadolu	16,6	3,8	76,4	3,2	100,0	778
Eğitim						
Eğitimi yok / ilk.bitirmemiş	17,8	1,3	72,9	8,1	100,0	678
İlkokul	27,4	3,5	64,6	4,5	100,0	2.139
Ortaokul	17,4	3,7	74,6	4,2	100,0	1.495
Lise ve üzeri	36,7	5,7	55,4	2,2	100,0	3.033
Hanehalkı refahı						
En düşük	19,8	3,3	72,9	3,9	100,0	1.154
Düşük	22,8	4,0	69,3	3,9	100,0	1.395
Orta	26,2	4,9	65,0	4,0	100,0	1.527
Yüksek	29,0	3,9	63,0	4,1	100,0	1.650
En yüksek	40,6	4,7	51,3	3,4	100,0	1.619
Toplam	28,3	4,2	63,6	3,8	100,0	7.346

¹ Son yedi gün içinde hem çalışanları hem de çalışmayan fakat düzenli işi olan ve izin, hastalık, tatil vb. nedenlerle işten izinli olanları kapsar.

Tablo 3.6 İsteki statü

Araştırmadan önceki 12 ay içinde çalışan 15-49 yaş grubundaki kadınların temel özelliklere göre işteki statülerinin yüzde dağılımı, 2018 TNSA

Temel özellikler	İşveren	Ücretli işçi (düzenli)	Maaşlı devlet memuru	Yevmiyeli (mevsimlik hesabına /geçici)	Kendi hesabına (düzenli)	Kendi hesabına (düzensiz)	Ücretsiz aile işçisi	Diğer	Toplam	Kadın sayısı
Yaş										
15-19	0,0	56,7	1,0	15,1	0,0	4,1	16,4	6,7	100,0	194
20-24	1,1	66,1	5,4	7,0	2,4	3,2	7,9	6,9	100,0	305
25-29	1,8	52,3	21,8	6,3	3,8	6,4	6,5	1,2	100,0	361
30-34	5,4	44,6	19,5	5,4	3,2	9,0	11,1	1,7	100,0	391
35-39	2,2	44,3	19,6	6,9	5,4	10,3	10,4	0,8	100,0	412
40-44	4,8	41,7	14,4	6,2	7,4	9,2	15,6	0,6	100,0	401
45-49	2,3	28,8	15,1	11,3	9,3	12,3	18,7	2,1	100,0	329
Medeni durum										
Hiç evlenmemiş	1,7	60,7	10,4	8,5	2,8	2,5	7,4	6,1	100,0	677
Evli veya birlikte yaşıyor	3,0	40,5	16,9	7,7	5,1	10,8	15,2	0,9	100,0	1.547
Boşanmış/ayrılı/eşi ölmüş	5,4	48,9	17,7	5,3	10,3	7,7	2,8	1,9	100,0	169
Yaşayan çocuk sayısı										
0	2,1	59,6	12,5	7,7	2,9	3,1	7,4	4,8	100,0	859
1-2	3,6	44,1	21,4	5,4	5,0	9,3	10,1	1,1	100,0	1.063
3-4	2,4	30,5	6,6	11,3	8,7	15,6	23,8	1,1	100,0	408
5+	1,5	21,6	0,5	25,5	3,3	11,3	36,3	0,0	100,0	63
Yerleşim yeri										
Kent	3,2	53,2	17,6	5,4	4,6	8,8	4,3	2,9	100,0	1.870
Kır	1,2	23,8	6,2	16,2	5,6	6,2	40,0	0,9	100,0	523
Bölge										
Batı	3,6	54,5	13,2	6,2	4,9	8,2	6,4	3,0	100,0	1.276
Güney	2,8	44,2	8,9	14,9	6,6	3,4	19,1	0,0	100,0	224
Orta	2,1	40,7	21,7	6,6	5,9	9,0	10,9	3,1	100,0	479
Kuzey	1,4	39,6	14,7	3,9	3,2	9,1	26,7	1,4	100,0	157
Doğu	0,9	26,2	18,1	13,8	2,0	10,1	27,9	1,1	100,0	257
İBBS 1 bölgeleri										
İstanbul	3,3	61,2	13,1	2,8	5,2	9,9	0,6	3,9	100,0	569
Batı Marmara	2,7	45,4	13,1	7,6	5,1	8,0	16,6	1,4	100,0	133
Ege	3,7	44,6	15,6	10,8	3,4	6,9	10,8	4,2	100,0	400
Doğu Marmara	3,2	53,4	12,0	3,9	5,0	9,9	11,6	0,9	100,0	283
Batı Anadolu	2,3	46,1	25,1	6,3	8,8	4,8	3,1	3,6	100,0	234
Akdeniz	2,8	44,2	8,9	14,9	6,6	3,4	19,1	0,0	100,0	224
Orta Anadolu	4,3	36,7	21,5	6,4	5,3	11,9	12,5	1,5	100,0	94
Batı Karadeniz	0,8	36,7	14,6	9,0	3,0	10,3	24,9	0,8	100,0	130
Doğu Karadeniz	1,7	35,8	13,4	5,2	2,8	5,9	33,5	1,7	100,0	68
Kuzeydoğu Anadolu	0,0	29,9	23,0	5,0	1,1	11,9	28,0	1,1	100,0	30
Ortadoğu Anadolu	0,9	23,6	16,9	4,7	2,8	15,9	34,4	0,9	100,0	68
Güneydoğu Anadolu	1,1	26,6	17,7	19,3	1,8	7,3	25,1	1,1	100,0	159
Eğitim										
Eğitimi yok / ilk bitirmemiş	0,0	22,0	0,2	21,4	5,0	19,4	31,5	0,3	100,0	129
İlkokul	1,9	37,8	1,6	12,1	8,0	14,8	22,9	0,8	100,0	660
Ortaokul	2,6	49,7	1,1	13,7	4,2	9,3	18,8	0,7	100,0	316
Lise ve üzeri	3,6	53,1	27,0	2,7	3,3	3,4	3,0	3,9	100,0	1.286
Hanehalkı refahı										
En düşük	0,6	17,9	0,5	30,8	4,3	9,5	35,2	1,2	100,0	267
Düşük	1,6	37,4	3,1	12,9	4,5	12,2	26,5	1,6	100,0	374
Orta	1,2	52,7	7,6	6,6	7,6	9,3	12,8	2,2	100,0	474
Yüksek	2,7	60,4	14,2	1,8	4,1	8,7	3,5	4,5	100,0	543
En yüksek	5,3	48,1	32,1	1,8	4,0	4,6	2,3	1,9	100,0	734
Toplam	2,8	46,8	15,1	7,7	4,8	8,2	12,1	2,4	100,0	2.392

Tablo 3.7 Sosyal güvence

Araştırmadan önceki 12 ay içinde çalışan 15-49 yaş grubundaki kadınların temel özelliklere göre sosyal güvence kapsamının yüzde dağılımı, 2018 TNSA

Temel özellikler	Sosyal güvence				Toplam	Kadın sayısı
	Yok	SGK	Özel	Diğer		
Yaş						
15-19	55,7	44,0	0,0	0,3	100,0	194
20-24	29,6	67,7	2,1	0,6	100,0	305
25-29	27,8	69,6	1,9	0,8	100,0	361
30-34	33,4	64,0	2,0	0,6	100,0	391
35-39	37,5	61,6	0,8	0,1	100,0	412
40-44	39,2	59,4	1,1	0,4	100,0	401
45-49	55,4	43,7	0,9	0,0	100,0	329
Yerleşim yeri						
Kent	30,2	67,8	1,6	0,4	100,0	1.870
Kır	68,5	30,7	0,4	0,4	100,0	523
Bölge						
Batı	31,7	66,1	1,7	0,5	100,0	1.276
Güney	49,3	49,5	1,2	0,0	100,0	224
Orta	38,2	60,5	1,2	0,1	100,0	479
Kuzey	44,5	54,2	0,2	1,1	100,0	157
Doğu	60,5	39,0	0,2	0,3	100,0	257
İBBS 1 bölgeleri						
İstanbul	26,8	70,6	2,6	0,0	100,0	569
Batı Marmara	40,8	58,0	0,9	0,3	100,0	133
Ege	34,4	62,5	1,5	1,6	100,0	400
Doğu Marmara	37,1	62,1	0,8	0,0	100,0	283
Batı Anadolu	30,2	68,7	1,1	0,0	100,0	234
Akdeniz	49,3	49,5	1,2	0,0	100,0	224
Orta Anadolu	39,1	59,8	0,5	0,7	100,0	94
Batı Karadeniz	51,5	47,2	0,0	1,3	100,0	130
Doğu Karadeniz	48,4	51,1	0,5	0,0	100,0	68
Kuzeydoğu Anadolu	48,1	51,9	0,0	0,0	100,0	30
Ortadoğu Anadolu	59,7	38,3	0,9	1,1	100,0	68
Güneydoğu Anadolu	63,1	36,9	0,0	0,0	100,0	159
Eğitim						
Eğitimi yok / ilk.bitirmemiş	82,0	16,9	0,0	1,2	100,0	129
İlkokul	64,9	34,4	0,7	0,1	100,0	660
Ortaokul	57,7	41,8	0,2	0,4	100,0	316
Lise ve üzeri	16,0	81,5	2,0	0,5	100,0	1.286
Hanehalkı refahı						
En düşük	86,4	13,0	0,0	0,6	100,0	267
Düşük	65,0	34,8	0,2	0,0	100,0	374
Orta	42,2	56,4	0,7	0,7	100,0	474
Yüksek	25,7	72,2	1,7	0,4	100,0	543
En yüksek	14,9	82,3	2,5	0,4	100,0	734
Toplam	38,6	59,7	1,3	0,4	100,0	2.392

Tablo 3.8 Sağlık sigortası

Belirli sağlık sigortası kapsamında olan 15-49 yaş grubundaki kadınların temel özelliklere göre yüzde dağılımı ve sağlık sigortası olanların yüzdesi, 2018 TNSA

Temel özellikler	Genel sağlık sigortası	Geçici koruma kapsamında sigortalı	Sadece özel sağlık sigortası	Diğer	Cevapsız	Sağlık sigortası Yok	Toplam	Sağlık sigortası olanların yüzdesi	Kadın sayısı
Yaş									
15-19	88,3	0,6	0,2	0,8	0,0	10,1	100,0	89,1	1.163
20-24	86,3	1,2	1,4	0,8	0,0	10,3	100,0	88,9	1.034
25-29	88,0	1,6	1,0	0,2	0,0	9,2	100,0	90,6	1.035
30-34	88,2	0,7	1,3	1,4	0,1	8,3	100,0	90,2	1.065
35-39	87,4	0,9	0,6	1,2	0,0	9,9	100,0	88,9	1.105
40-44	90,2	0,4	0,8	0,8	0,0	7,7	100,0	91,5	1.025
45-49	93,0	0,1	0,7	0,6	0,0	5,6	100,0	93,8	918
Yerleşim yeri									
Kent	90,0	0,9	1,0	0,8	0,0	7,3	100,0	91,9	5.744
Kır	83,9	0,5	0,3	0,8	0,0	14,5	100,0	84,7	1.602
Bölge									
Batı	90,9	1,0	1,0	0,9	0,1	6,2	100,0	92,8	3.203
Güney	80,3	1,5	1,1	0,8	0,0	16,4	100,0	82,8	914
Orta	89,2	0,2	0,6	0,7	0,0	9,2	100,0	90,0	1.524
Kuzey	92,4	0,0	0,3	1,1	0,1	6,2	100,0	92,6	401
Doğu	87,4	0,9	0,8	0,5	0,0	10,4	100,0	89,1	1.305
İBBS 1 bölgeleri									
İstanbul	89,9	2,0	1,5	1,0	0,0	5,7	100,0	93,4	1.549
Batı Marmara	85,3	0,0	0,6	0,3	0,1	13,7	100,0	85,9	299
Ege	90,5	0,0	0,4	1,6	0,2	7,2	100,0	90,9	884
Doğu Marmara	97,5	0,2	0,5	0,2	0,0	1,7	100,0	98,1	718
Batı Anadolu	90,0	0,3	0,8	0,2	0,0	8,7	100,0	91,2	777
Akdeniz	80,3	1,5	1,1	0,8	0,0	16,4	100,0	82,8	914
Orta Anadolu	83,2	0,0	0,5	1,6	0,0	14,7	100,0	83,7	347
Batı Karadeniz	91,3	0,0	0,3	1,9	0,0	6,5	100,0	91,6	384
Doğu Karadeniz	91,0	0,0	0,0	0,0	0,2	8,8	100,0	91,0	168
Kuzeydoğu Anadolu	85,8	0,2	0,6	0,6	0,0	12,8	100,0	86,6	172
Ortadoğu Anadolu	91,9	0,0	0,9	0,2	0,0	7,0	100,0	92,8	355
Güneydoğu Anadolu	85,6	1,5	0,8	0,7	0,0	11,4	100,0	87,9	778
Eğitim									
Eğitimi yok / ilk.bitirmemiş	84,1	1,4	0,3	0,5	0,0	13,7	100,0	85,8	678
İlkokul	86,1	1,3	0,3	1,2	0,0	11,0	100,0	87,7	2.139
Ortaokul	85,9	0,8	0,4	1,2	0,0	11,7	100,0	87,2	1.495
Lise ve üzeri	92,9	0,3	1,6	0,4	0,1	4,8	100,0	94,7	3.033
Hanehalkı refahı									
En düşük	73,4	2,8	0,2	1,2	0,0	22,3	100,0	76,4	1.154
Düşük	84,5	1,7	0,2	1,3	0,0	12,4	100,0	86,3	1.395
Orta	90,3	0,2	0,7	0,5	0,0	8,3	100,0	91,2	1.527
Yüksek	94,2	0,1	0,6	1,1	0,0	4,0	100,0	94,9	1.650
En yüksek	95,9	0,0	2,3	0,1	0,1	1,5	100,0	98,3	1.619
Toplam	88,7	0,8	0,8	0,8	0,0	8,8	100,0	90,3	7.346

Temel Bulgular

- **Evlilik durumu:** Araştırma tarihinde 15-49 yaşlarındaki kadınların %66'sı evli, %30'u hiç evlenmemiş, kalan %4'ü ise boşanmış, ayrı yaşıyor veya eşini kaybetmiştir.
- **İlk evlenme yaşı:** 25-49 yaşlarındaki kadınların ortalama ilk evlenme yaşı 21,4'tür. 45-49 yaşlarındaki kadınların %5'i hiç evlenmemiştir.
- **Akraba evliliği:** 20-24 yaşlarındaki evlenmiş kadınların %23'ü eşleriyle akraba olduklarını beyan etmişlerdir.
- **Çok eşlilik:** Halen evli kadınların %2'si eşlerinin kendilerinden başka eşleri de olduğunu beyan etmiştir.

Evliliğe dair bilgi kadınların gebelik riskine ne derecede maruz kaldıklarını belirlemeye yardımcı olmaktadır. Bu yönüyle doğurganlık düzeylerinin önemli bir belirleyicisidir. Bununla birlikte evliliğin zamanlamasının ve evliliğe ilişkin koşulların kadınların yaşamları üzerinde derin yansımaları olmaktadır.

4.1 EVLİLİK DURUMU

Halen evli

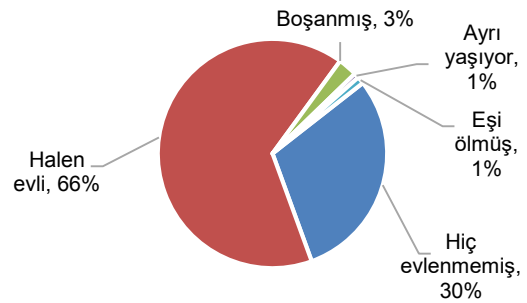
Araştırma tarihinde evli olduğunu veya bir eş ile birlikte yaşadığını belirten kadınlar

Örnekleme: 15-49 yaş kadınlar

Türkiye’de doğurganlık çağındaki kadınların çoğunluğu halen evlidir (%66), yaklaşık üçte biri (%30) hiç evlenmemiştir, kalan %4’ü ise boşanmış, ayrı yaşıyor veya eşini kaybetmiştir (**Şekil 4.1** ve **Tablo 4.1**). Hiç evlenmemiş kadınların oranı yaşla beraber hızla düşmektedir; bu oran 15-19 yaşlarındaki ergenler için %95 iken, 20’li yaşlarının sonlarındaki kadınlar için %26’dır (**Tablo 4.1**). Otuzlu yaşların sonlarındaki kadınların ve üreme çağına yaklaşan 45-49 yaşlarındaki kadınların %5’i hiç evlenmemiştir.

Yaş arttıkça eşi ölmüş veya boşanmış kadınların oranı da artmaktadır. Eşi ölmüş kadınların oranı 40 yaş altındaki kadınlar için %1’in altında bir seviyede iken 45-49 yaş grubunda %3 seviyesine yükselmektedir. Boşanmış

Şekil 4.1 Evlilik durumu
15-49 yaşlarındaki kadınların evlilik durumuna göre yüzde dağılımı

Not: Sayıların toplamı yuvarlama nedeniyle %100 olmayabilir.

kadınların yüzdesi 30 yaşından sonra belirgin bir şekilde artmaktadır ve en yüksek düzey 45-49 yaş grubunda görülmektedir (%5). Ayrı yaşama toplumsal olarak pek desteklenmediğinden yaygın olmayıp, 15-49 yaş kadınlar arasında %1 düzeyindedir.

Zaman içinde değişim: 2018 TNSA'da 2013 TNSA'ya kıyasla tüm yaş gruplarındaki hiç evlenmemiş kadınların oranı artış göstermiştir. Yirmili yaşlarındaki hiç evlenmemiş kadınların oranında 2013 TNSA'da görülen ufak azalış göz ardı edilirse, 1998 TNSA'dan bugüne bu oranda tedrici bir artış görülmektedir (**Tablo 4.2**).

4.2 İLK EVLENME YAŞI

Ortanca ilk evlenme yaşı

Cevaplayıcıların yarısının evlenmiş olduğu yaş

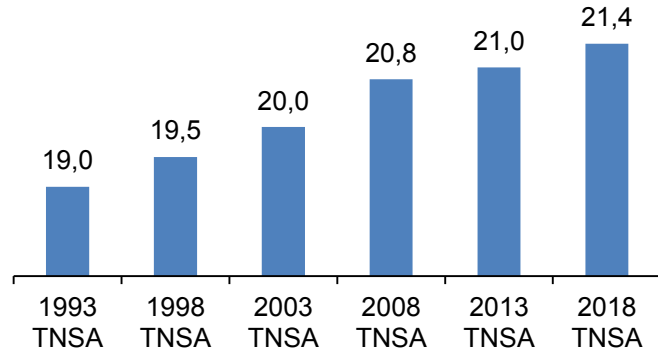
Örnekleme: 20-49 ve 25-49 yaşlarındaki kadınlar

25-49 yaşlarındaki kadınlar için ortanca ilk evlenme yaşı 21,4'tür, bir başka deyişle bu yaş grubundaki kadınların yarısı bu yaştan önce evlenmiştir (**Tablo 4.3**).

25-49 yaş grubundaki kadınların %39'u 20 yaşından, %21'i 18 yaşından ve %4'ü 15. doğum günlerinden önce evlenmektedir.

Zaman içinde değişim: Türkiye'de son yirmi yıldır ilk evlenme yaşı düzenli bir şekilde artmaktadır. Bu durum **Tablo 4.3**'teki kuşaklar arası ortanca ilk evlenme yaşı farklarından görülmektedir; ortanca yaş 40'lı yaşlarının sonlarındaki kadınlar için 20,8 iken, 20'li yaşlarının sonlarındaki kadınlar için 22,7'dir. Ayrıca 2018 TNSA'nın önceki araştırmalar ile 25-49 yaş aralığındaki kadınlara dair bulgular açısından karşılaştırması da evliliğin ertelenmesi eğilimini doğrulamaktadır; ilk evlenme yaşı 1993 TNSA ve 2018 TNSA arasında 2 yaştan fazla artmıştır (**Şekil 4.2**).

Şekil 4.2 İlk evlenme yaşının değişimi
25-49 yaşlarındaki kadınlar için ortanca ilk evlenme yaşı

Temel özelliklere göre örüntüler

- 25-49 yaşlarındaki kentte yaşayan kadınlar kırdaki kadınlara göre 1,7 yıl daha geç evlenme eğilimindedirler (sırasıyla 21,8 ve 20,1 yaşlarında) (**Tablo 4.4**).
- Bölgelere göre değişimlere bakıldığında, 25-49 yaşlarındaki kadınların ortanca ilk evlenme yaşı Doğu'da en düşüktür (20,7), diğer tüm bölgelerde ise 21 yaştan üzerindedir. En yüksek ortanca ilk evlenme yaşı Batı'da görülmüştür (21,9). İBBS 1 Bölgelerine dair karşılaştırmalar, ortanca ilk evlenme yaşının İstanbul ve Ege bölgelerinde en yüksek olduğunu (22,2), Orta Anadolu'da ise en düşük olduğunu (19,7) göstermektedir.
- İlkokul mezunu kadınların ortanca ilk evlenme yaşı 19,8'dir, bu yaş eğitimi olmayan kadınlardan 1 yaş kadar daha yüksektir (19,1).

- Ortanca ilk evlenme yaşı hanehalkı refah düzeyiyle de artmaktadır. En yüksek refah düzeyindeki kadınlar en düşük düzeydekilerden 3,8 yaş daha geç evlenmektedir (sırasıyla 23,6 ve 19,8).

4.3 AKRABA EVLİLİĞİ

Akraba evliliği

Eşleri ile akraba olduğunu beyan eden evlenmiş kadınlar (halen evli olan kadınlar için şu anki eşleri ile; boşanmış, eşini kaybetmiş veya birden çok kez evlenmiş kadınlar arasından ise son eşleri ile akrabalık durumu esas alınır)

Örnekleme: 15-49 yaşlarındaki evlenmiş kadınlar

Akraba evliliği Türkiye’de görece yaygındır. Şu anki eşlerine yönelik yanıt veren halen evli kadınlar ile son eşleriyle evlilikleri hakkında bilgi veren boşanmış, eşi ölmüş veya birden çok kez evlenmiş kadınların toplamda %24’ü eşleri ile akraba olduklarını beyan etmişlerdir (**Tablo 4.5**).

Verilere göre evliliklerin %11’i birinci derece kuzen evlilikleridir (baba veya annenin kardeşlerinin çocukları). Baba ve anne tarafından birinci derece kuzen evliliklerinin düzeyleri arasında belirgin bir fark görülmemektedir (sırasıyla %6 ve %5). Tüm evliliklerin %13’ü ikinci derece kuzenler veya başka akrabalar ile gerçekleşmiştir.

Temel özelliklere göre örüntüler

- Akraba evliliği oranı 15-19 yaş grubunda en yüksek (%31), 25-29 ve 35-39 yaş gruplarında en düşüktür (her ikisi de %22).
- Akraba evliliği kırdaki yaşayan kadınlar arasında (%29) kentte yaşayan kadınlardan daha yaygındır (%22).
- Beş bölge ayrımında bakıldığında Batı ve Kuzey’de eşler ile akrabalık düzeyinin en düşük olduğu görülmektedir (%17). İBBS 1 Bölgeleri dağılımında ise akraba evliliğinin en yüksek oranda Güneydoğu Anadolu’da gerçekleştiği görülmektedir (%43) (**Şekil 4.3**).
- Akraba evliliği düzeyi eğitimi olmayan kadınlar arasında en yüksek (%40), lise veya üzeri eğitimi olan kadınlar için en düşük düzeydedir (%10).
- En düşük iki refah düzeyindeki hanelerde yaşayan kadınların akraba evliliği en yüksek oranlarda (en düşük hanehalkı refah düzeyi için %35, ikincisi için %32), takip eden iki refah düzeyinde birbirine yakın ve %20 oranında, en yüksek refah düzeyinde ise en düşük orandadır (%12).

Şekil 4.3 Bölgelere göre akraba evliliği
Bir akrabasıyla evlenen kadınların oranı

4.4 ÇOK EŞLİLİK

Çok eşlilik

Eşinin veya birlikte olduğu kişinin başka eşleri olduğunu beyan eden kadınlar çok eşli bir evlilikte olarak tanımlanmıştır.

Örnekleme: Halen evli 15-49 yaşlarındaki kadınlar

2018 TNSA kapsamında evlenmiş kadınlara eşlerinin kendilerinden başka eşleri olup olmadığı sorulmuştur. **Tablo 4.6**'daki sonuçlar halen evli kadınlar için alınmıştır ve çok eşliliğin Türkiye'de görece nadir olduğunu göstermektedir. Halen evli kadınların sadece %2'si eşlerinin birden fazla eşi olduğunu beyan etmiştir.

Temel özelliklere göre örüntüler

- Çok eşli evliliklerin en yaygın olduğu yaş grupları 15-19, 40-44 ve 45-49'dur (sırasıyla %2, %2 ve %3) (**Tablo 4.6**)
- Beş bölge ayrımında bakıldığında çok eşli birlikteliklerin yüzdesi Batı'da en düşüktür (%1). İBBS 1 Bölgeleri ayrımında bakıldığında ise Güneydoğu Anadolu'da en yüksek olduğu görülmektedir (%3).
- Çok eşlilik eğitim düzeyi ile görece belirgin şekilde farklılaşmaktadır. Eğitimi olmayan kadınların %3'ten fazlası eşinin başka bir eşi daha olduğunu beyan ederken bu oran en yüksek eğitim düzeyinde %1'in altındadır.
- Hanehalkı refahı çok eşlilik ile ilişkili bir başka değişkendir. En düşük refah düzeyindeki hanelerde yaşayan evli kadınların %3'ünden fazlasının eşinin bir başka eşi var iken, en yüksek refah düzeyinde aynı oran %1'in altındadır.

TABLO LİSTESİ

Evlilik ile ilgili daha fazla bilgi için aşağıdaki tablolara bakınız:

- **Tablo 4.1** Medeni durum
- **Tablo 4.2** Hiç evlenmemiş kadın oranının değişimi
- **Tablo 4.3** İlk evlenme yaşı
- **Tablo 4.4** Ortanca ilk evlenme yaşı
- **Tablo 4.5** Akraba evliliği
- **Tablo 4.6** Eşinin ikinci bir eşi olan kadınlar

Tablo 4.1 Medeni durum

15-49 yaş grubundaki kadınların yaşa ve medeni duruma göre yüzde dağılımı, 2018 TNSA

Yaş	Medeni durum					Toplam	Kadın sayısı
	Hiç evlenmemiş	Evli	Boşanmış	Ayrı yaşıyor	Eşi ölmüş		
15-19	94,9	4,8	0,1	0,2	0,0	100,0	1.163
20-24	59,0	39,7	0,6	0,5	0,2	100,0	1.034
25-29	26,0	71,2	1,4	0,9	0,5	100,0	1.035
30-34	8,4	86,7	3,8	0,7	0,4	100,0	1.065
35-39	4,8	90,7	3,3	0,5	0,7	100,0	1.105
40-44	3,6	88,7	4,6	0,3	2,7	100,0	1.025
45-49	4,6	85,1	5,2	1,8	3,3	100,0	918
Toplam	30,0	65,6	2,7	0,7	1,0	100,0	7.346

Tablo 4.2 Hiç evlenmemiş kadın oranının değişimi

Nüfus ve Sağlık Araştırmalarına göre hiç evlenmemiş kadınların yaş grubuna göre dağılımı, Türkiye 1993-2018

Yaş	1993 TNSA	1998 TNSA	2003 TNSA	2008 TNSA	2013 TNSA	2018 TNSA
15-19	86,5	84,5	88,1	90,2	92,8	94,9
20-24	41,5	39,3	50,2	54,4	52,6	59,0
25-29	15,6	12,9	20,0	22,7	19,1	26,0
30-34	4,3	6,5	8,2	10,8	7,1	8,4
35-39	1,8	2,4	4,1	4,3	4,5	4,8
40-44	2,2	1,8	3,0	1,7	2,1	3,6
45-49	0,9	1,7	1,5	0,1	3,0	4,6

Tablo 4.3 İlk evlenme yaşı

Yaşa göre belirtilen tam yaşlarda ilk evliliklerini yapmış 15-49 yaş grubundaki kadınların yüzdesi ve ortanca ilk doğum yaşı, 2018 TNSA

Yaş	İlk evliliklerini belirtilen tam yaşlara kadar yapan kadınların yüzdesi:					Hiç evlenmemişlerin yüzdesi	Kadın sayısı	Ortanca ilk evlenme yaşı
	15	18	20	22	25			
15-19	1,1	na	na	na	na	94,9	1.163	a
20-24	2,0	14,7	26,3	na	na	59,0	1.034	a
25-29	2,4	16,5	32,7	45,1	64,0	26,0	1.035	22,7
30-34	3,6	19,1	36,7	52,4	72,1	8,4	1.065	21,6
35-39	4,5	22,0	39,6	54,6	74,8	4,8	1.105	21,4
40-44	4,1	23,2	41,9	60,7	75,9	3,6	1.025	20,8
45-49	4,9	24,1	43,6	60,1	76,9	4,6	918	20,8
20-49	3,6	19,9	36,7	na	na	17,8	6.183	a
25-49	3,9	20,9	38,8	54,4	72,7	9,5	5.148	21,4

Not: İlk evlilik yaşı cevaplayıcıların ilk eşleri/partnerleri ile birlikte yaşamaya başladıkları yaş olarak tanımlanmıştır.

na = Bu yaş gruplarındaki bazı kadınlar söz konusu tam yaşlara henüz gelmediği için hesaplanamamaktadır.

a = Kadınların yüzde 50'sinden azı bu yaş grubunun başlangıcına gelmeden önce eşleri ile birlikte yaşamaya başladıkları için dışarda bırakılmışlardır.

Tablo 4.4 Ortanca ilk evlenme yaşı

25-49 yaş grubundaki kadınların temel özelliklere göre ortanca ilk evlenme yaşı, 2018 TNSA

Temel özellikler	25-49 yaş kadınlar
Yerleşim yeri	
Kent	21,8
Kır	20,1
Bölge	
Batı	21,9
Güney	21,1
Orta	21,0
Kuzey	21,4
Doğu	20,7
İBBS 1 Bölgeleri	
İstanbul	22,2
Batı Marmara	21,0
Ege	22,2
Doğu Marmara	21,4
Batı Anadolu	21,5
Akdeniz	21,1
Orta Anadolu	19,7
Batı Karadeniz	21,0
Doğu Karadeniz	20,9
Kuzeydoğu Anadolu	20,2
Ortadoğu Anadolu	20,7
Güneydoğu Anadolu	20,9
Eğitim	
Eğitimi yok/ilkokulu bitirmemiş	19,1
İlkokul	19,8
Ortaokul	20,1
Lise ve üzeri	25,0
Hanehalkı refahı	
En düşük	19,8
Düşük	20,1
Orta	21,4
Yüksek	21,5
En yüksek	23,6
Toplam	21,4

Not: İlk evlilik yaşı cevaplayıcıların ilk eşleri/partnerleri ile birlikte yaşamaya başladıkları yaş olarak tanımlanmıştır.

Tablo 4.5 Akraba evliliği

15-49 yaş grubundaki evlenmiş kadınların temel özelliklere ve son eşleriyle olan akrabalık derecelerine göre yüzde dağılımı ve eşiyile akraba olanların yüzdesi, 2018 TNSA

Temel özellikler	Son eş ile akrabalık durumu									Eşi ile akraba olanların yüzdesi	Kadın sayısı	
	Akrabalık yok	Amca oğlu	Hala oğlu	Teyze oğlu	Dayı oğlu	Baba tarafından diğer akraba	Anne tarafından diğer akraba	Diğer	Cevapsız			Toplam
Yaş												
15-19	69,4	4,7	1,2	2,2	4,3	11,6	6,5	0,0	0,0	100,0	30,6	60
20-24	77,0	6,4	2,0	2,8	1,8	4,4	5,1	0,6	0,0	100,0	23,0	424
25-29	77,6	4,2	1,7	2,7	1,7	7,0	4,3	0,5	0,3	100,0	22,1	766
30-34	78,1	2,3	2,0	1,9	1,6	9,1	4,5	0,7	0,0	100,0	21,9	976
35-39	77,9	3,4	2,0	2,6	2,6	7,0	4,4	0,1	0,0	100,0	22,1	1.052
40-44	75,3	3,4	3,0	2,9	1,7	7,5	5,8	0,3	0,1	100,0	24,6	988
45-49	73,4	4,9	2,8	2,9	2,4	9,0	4,1	0,4	0,0	100,0	26,6	876
Yerleşim yeri												
Kent	77,9	3,6	2,0	2,4	1,9	7,1	4,6	0,4	0,0	100,0	22,0	4.021
Kır	71,3	4,7	3,1	3,2	2,4	9,8	4,9	0,6	0,1	100,0	28,7	1.120
Bölge												
Batı	82,6	2,2	1,7	1,5	1,3	6,0	4,6	0,2	0,0	100,0	17,4	2.277
Güney	67,9	5,5	3,9	4,0	2,8	9,7	5,4	0,8	0,0	100,0	32,1	648
Orta	79,7	1,5	1,4	2,7	1,6	7,6	5,0	0,4	0,1	100,0	20,2	1.082
Kuzey	82,4	1,3	0,9	1,9	1,5	7,9	3,7	0,1	0,1	100,0	17,4	273
Doğu	60,9	10,5	3,9	4,4	4,3	10,5	4,5	0,8	0,1	100,0	39,0	861
İBBS 1 Bölgeleri												
İstanbul	77,6	3,1	2,2	2,2	2,2	7,5	5,0	0,2	0,0	100,0	22,4	1.075
Batı Marmara	90,4	0,7	1,0	0,8	0,4	3,4	3,1	0,2	0,0	100,0	9,6	225
Ege	84,1	1,9	1,7	1,2	0,5	5,9	4,8	0,0	0,0	100,0	15,9	644
Doğu Marmara	88,2	0,9	0,6	1,3	0,6	4,7	3,2	0,4	0,0	100,0	11,8	516
Batı Anadolu	81,9	0,5	1,1	2,5	1,4	7,0	5,1	0,2	0,2	100,0	17,9	535
Akdeniz	67,9	5,5	3,9	4,0	2,8	9,7	5,4	0,8	0,0	100,0	32,1	648
Orta Anadolu	74,7	3,0	2,7	2,5	2,3	7,9	6,4	0,4	0,0	100,0	25,3	257
Batı Karadeniz	78,7	2,5	1,2	3,0	1,7	9,0	3,5	0,3	0,0	100,0	21,3	268
Doğu Karadeniz	82,2	1,0	0,7	1,4	0,8	8,1	5,1	0,4	0,3	100,0	17,5	110
Kuzeydoğu Anadolu	68,8	5,9	2,8	3,6	1,9	11,6	4,7	0,5	0,2	100,0	31,0	119
Ortadoğu Anadolu	64,2	8,9	3,9	4,9	3,1	8,6	5,2	0,8	0,4	100,0	35,3	230
Güneydoğu Anadolu	57,5	12,3	4,2	4,5	5,3	11,1	4,2	0,8	0,0	100,0	42,5	512
Eğitim												
Eğitimi yok/ ilkokulu bitirmemiş	59,9	11,9	4,9	2,9	2,9	11,0	5,9	0,6	0,1	100,0	40,0	627
İlkokul	70,7	4,0	3,0	3,8	2,8	9,6	5,5	0,4	0,0	100,0	29,2	2.027
Ortaokul	77,0	3,0	1,5	2,1	2,4	8,4	4,9	0,6	0,1	100,0	22,9	861
Lise ve üzeri	89,7	0,8	0,7	1,3	0,5	3,6	3,1	0,2	0,1	100,0	10,2	1.625
Hanehalkı refahı												
En düşük	65,1	8,1	3,7	3,6	3,5	10,2	5,1	0,7	0,1	100,0	34,8	803
Düşük	67,7	7,2	3,6	4,2	1,9	9,7	5,0	0,6	0,0	100,0	32,3	985
Orta	78,0	3,3	1,6	3,1	2,0	7,5	4,4	0,2	0,0	100,0	22,0	1.057
Yüksek	79,1	1,9	1,5	1,6	2,3	7,8	5,3	0,4	0,1	100,0	20,8	1.129
En yüksek	87,7	0,4	1,5	1,1	0,9	4,3	3,8	0,2	0,1	100,0	12,2	1.166
Toplam	76,5	3,8	2,3	2,6	2,0	7,7	4,7	0,4	0,1	100,0	23,5	5.141

Tablo 4.6 Eşinin ikinci bir eşi olan kadınlar

Eşin ikinci bir eşi olmasına ve temel özelliklere göre 15-49 yaş grubunda halen evli kadınların yüzde dağılımı, 2018 TNSA

Temel özellikler	Kadının eşinin:			Toplam	Kadın sayısı
	İkinci eşi yok	İkinci eşi ¹ var	Cevapsız		
Age					
15-19	97,7	2,3	0,0	100,0	56
20-24	98,9	1,1	0,0	100,0	411
25-29	98,9	0,9	0,2	100,0	737
30-34	98,9	1,1	0,0	100,0	923
35-39	98,6	1,4	0,0	100,0	1.002
40-44	97,7	2,3	0,0	100,0	910
45-49	97,1	2,9	0,0	100,0	781
Yerleşim yeri					
Kent	98,3	1,6	0,0	100,0	3.743
Kır	98,3	1,7	0,0	100,0	1.076
Bölge					
Batı	98,8	1,2	0,0	100,0	2.095
Güney	98,0	2,0	0,0	100,0	617
Orta	98,3	1,5	0,1	100,0	1.028
Kuzey	97,3	2,6	0,1	100,0	257
Doğu	97,6	2,4	0,0	100,0	822
İBBS 1 Bölgeleri					
İstanbul	99,0	1,0	0,0	100,0	995
Batı Marmara	98,9	1,1	0,0	100,0	203
Ege	98,2	1,8	0,0	100,0	589
Doğu Marmara	99,0	1,0	0,0	100,0	482
Batı Anadolu	98,4	1,3	0,3	100,0	512
Akdeniz	98,0	2,0	0,0	100,0	617
Orta Anadolu	97,6	2,4	0,0	100,0	242
Batı Karadeniz	97,9	2,1	0,0	100,0	252
Doğu Karadeniz	96,9	2,8	0,3	100,0	106
Kuzeydoğu Anadolu	98,4	1,6	0,0	100,0	114
Ortadoğu Anadolu	99,3	0,7	0,0	100,0	219
Güneydoğu Anadolu	96,7	3,3	0,0	100,0	489
Eğitim					
Eğitimi yok/ilkokulu bitirmemiş	96,8	3,2	0,1	100,0	581
İlkokul	97,9	2,1	0,0	100,0	1.923
Ortaokul	98,8	1,2	0,0	100,0	813
Lise ve üzeri	99,2	0,7	0,1	100,0	1.503
Hanehalkı refahı					
En düşük	96,6	3,4	0,0	100,0	758
Düşük	98,1	1,9	0,0	100,0	914
Orta	98,7	1,3	0,0	100,0	994
Yüksek	98,5	1,5	0,0	100,0	1.066
En yüksek	99,2	0,7	0,1	100,0	1.088
Toplam	98,3	1,7	0,0	100,0	4.820

¹ Eşinin başka eşi olup olmadığı sorusuna "bilmiyor" diyenler dışarıda bırakılmıştır.

Temel Bulgular

- **Toplam doğurganlık hızı:** Türkiye için toplam doğurganlık hızı kadın başına 2,3 çocuktur (kentsel alanlarda 2,2 çocuk, kırsal alanlarda 2,8 çocuk). En yüksek yaşa özel doğurganlık hızı 25-29 yaş grubunda gözlemlenmiştir.
- **Doğurganlıkta zaman içinde değişimler:** 2018 TNSA'nın sonuçları toplam doğurganlık hızının 2008 TNSA'da 2,2 ve 2013 TNSA'da 2,3'ten başlayarak durağanlaştığını göstermektedir.
- **Canlı doğan ve yaşayan çocuk sayıları:** Halen evli kadınlar için ortalama canlı doğum sayısı 2,4 ve ortalama yaşayan çocuk sayısı ise 2,3'tür. 45-49 yaş grubundaki halen evli kadınların sadece %4'ünün hiç canlı doğumu yoktur.
- **Doğum aralıkları:** Ortanca doğum aralığı 44 aydır. İlk doğum dışında kalan doğumların beşte birinden fazlasının (%21) bir önceki doğumla arasında 24 aydan az bir süre vardır.
- **Doğum sonrası geçici kısırlık, cinsel ilişkiden kaçınma ve gebelik riski altında olmama durumu:** Doğum sonrası ortalama geçici kısırlık süresi 3,1 ay, cinsel perhiz süresi 2,3 ay ve gebelik riski altında olmama süresi 3,8 aydır.
- **İlk doğumda anne yaşı:** 25-49 yaş grubundaki kadınlar için ortalama ilk doğum yaşı 23,3'tür.
- **Adölesan doğurganlık ve annelik:** Adölesan dönemdeki kadınların %3,5'i çocuk sahibi olmaya başlamıştır: bu yaştaki kadınların %2,8'i canlı bir doğum yapmış, %1'inden azı ise araştırma tarihinde ilk çocuğuna gebedir.

Bir kadının sahip olduğu çocuk sayısını, kadının çocuk doğurmaya başladığı yaş, doğumlar arasında geçen süre ve kadının doğurganlık durumu dahil olmak üzere birçok etmen belirlemektedir. İlk doğumların ertelenmesi ve doğumlar arasında geçen sürenin uzaması birçok ülkede doğurganlık seviyelerinin azalmasına yol açmıştır. Bu etmenlerin, aynı zamanda anne ve çocuk sağlığı açısından olumlu sonuçları vardır. Buna karşılık, kısa doğum aralıkları (24 aydan az) hem yenidoğanlarda hem de annelerde, erken doğum, düşük doğum ağırlığı ve ölüm gibi sonuçlar doğurabilmektedir. Çok küçük yaşlarda doğum yapan annelerde gebelik ve doğum sırasında komplikasyon riski artmakta ve bu doğumlarda yenidoğan ölüm oranları daha yüksek olmaktadır.

Bu bölüm, Türkiye'deki mevcut doğurganlık düzeyini ve doğurganlığın bazı belirleyici unsurlarını açıklamaktadır. Bu bölümde toplam doğurganlık hızı, doğum aralıkları, doğum sonrası geçici kısırlık, cinsel ilişkiden kaçınma ve gebelik riski altında olmama durumu, ilk doğumda anne yaşı ve adölesan doğurganlık hakkında bilgiler verilmektedir.

5.1 GÜNÜMÜZDEKİ DOĞURGANLIK

Toplam doğurganlık hızı

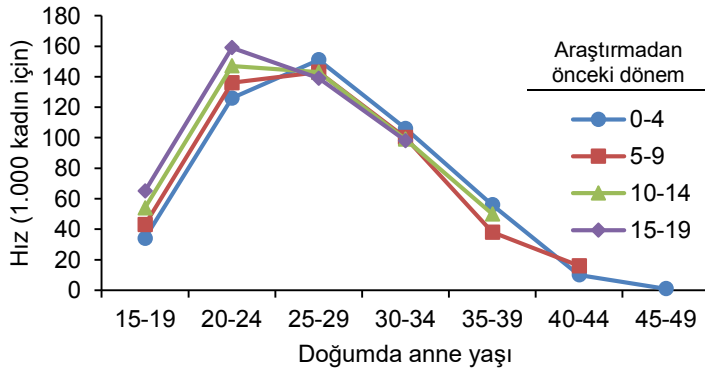
Bir kadının doğurganlık yaşamı süresince, yaşa özel doğurganlık hızlarının geçerli olması durumunda doğuracağı toplam çocuk sayısıdır. Yaşa özel doğurganlık hızları, kadınlarla yapılan görüşmelerden elde edilen doğum tarihçelerine dayanarak araştırmadan önceki 3 yıl için hesaplanmaktadır.

Örnekleme: 15-49 yaş kadınlar

Tablo 5.1'de Türkiye geneli ile kentsel ve kırsal yerleşim yerlerine göre günümüzdeki doğurganlık hızları verilmektedir. Türkiye için toplam doğurganlık hızı, kadın başına 2,3 çocuktur. Toplam doğurganlık hızı kırsal alanlarda (2,8), kentsel alanlara (2,2) göre daha yüksektir. En yüksek yaşa özel doğurganlık hızı, hem kentsel hem de kırsal alanlarda 25-29 yaş grubunda gözlemlenmiştir. Kırsal alanlarda, 20-24 yaş kadınlar da yüksek yaşa özel doğurganlık hızları gözlenmektedir. Türkiye'de genel doğurganlık hızı 15-44 yaş grubundaki 1.000 kadın için 77, kaba doğum hızı ise 1.000 kişi için 17'dir.

15-49 yaş grubundaki tüm kadınların yaklaşık %4'ü araştırma tarihinde gebedir ve 40-49 yaş grubundaki kadınların ortalama canlı doğum sayısı 2,7'dir (**Tablo 5.2**).

Şekil 5.1 Son yirmi yıla ilişkin yaşa özel doğurganlık hızları
Araştırmadan önceki 5 yıllık dönemler için yaşa özel doğurganlık hızları (her 1.000 kadın için)

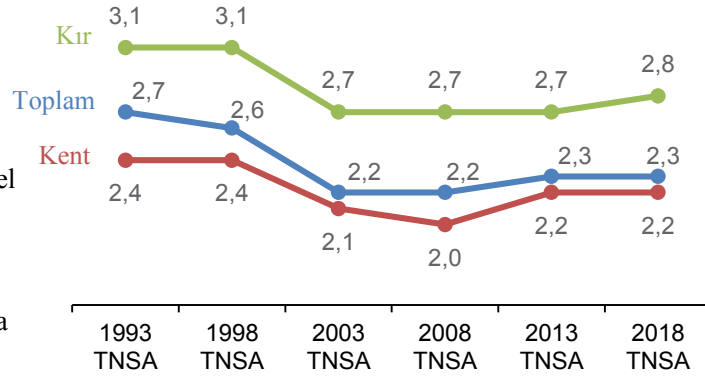

Tablo 5.3 ve **Şekil 5.1**, araştırmadan önceki 5 yıllık dönemler için yaşa özel doğurganlık hızlarındaki değişimleri göstermektedir. 2018 TNSA'da 50 yaş ve üstü kadınlarla görüşme yapılmadığı için, ileri yaş grubunda yer alan kadınlara ilişkin hızlar, araştırma tarihinden geriye doğru gidildikçe daha fazla hesaplama dışı kalmaktadır (truncation). 2018 TNSA'dan son 20 yıllık dönem için hesaplanan yaşa özel doğurganlık hızları, 15-24 yaş grubunda doğurganlıkta önemli bir düşüş olduğunu göstermektedir. Diğer taraftan, 25 yaş ve üstü için doğurganlık değişimi daha sınırlıdır.

Zaman içinde değişim: Tablo 5.4, Türkiye’de 1990’lı yılların sonunda 2,6 çocuk düzeyine inen doğurganlığın, 2000’li yılların başında yenilenme düzeyinin (2,1 çocuk) üstünde durağanlaştığını göstermektedir. Günümüzdeki toplam doğurganlık hızı, 2013 TNSA’da elde edilen 2,26’dan istatistiksel olarak farklı olmayıp, dönemsel doğurganlığın son beş yılda durağanlığını devam ettirdiğini göstermektedir (Şekil 5.2). Kentsel ve kırsal alanlar arasındaki doğurganlık farkı 1993 TNSA’dan bu yana çok fazla değişmemiştir.

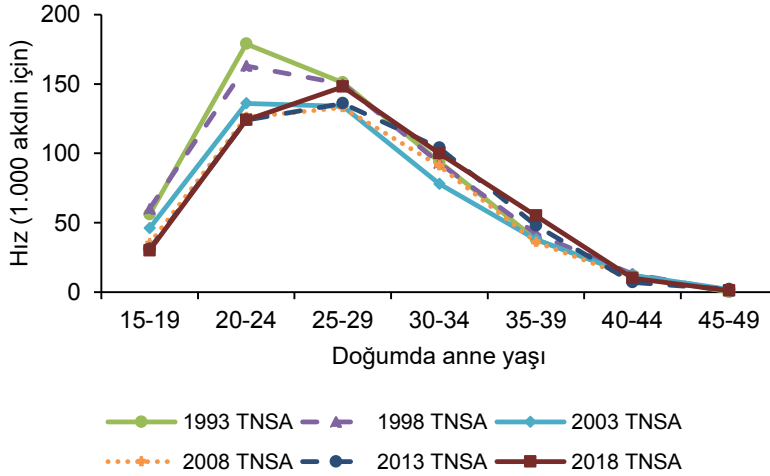
Şekil 5.2 Toplam doğurganlık hızında zaman içinde değişim

Yerleşim yerine göre toplam doğurganlık hızları, 1993-2018

Şekil 5.3 Yaşa özel doğurganlık hızlarındaki değişimler

Her 1.000 kadın için yaşa özel doğurganlık hızları, 1993-2018

Şekil 5.3, yaşa özel doğurganlığın 2003 TNSA'ya kadar 20-24 yaş grubunda en yüksek olduğunu göstermektedir. 2018 TNSA sonuçlarına göre yaşa özel doğurganlık 25-29 yaş grubunda en yüksek olup, bu durumun 2008 TNSA'dan beri değişmediği görülmektedir.

Temel özelliklere göre örüntüler

- Toplam doğurganlık hızı bölgesel olarak farklılaşmaktadır: en yüksek TDH 3,2 çocukla Doğu'da, en düşük TDH ise 1,6 çocukla Kuzey'de görülmektedir. Batı ve Kuzey hariç tüm bölgelerde TDH, yenilenme düzeyi olan 2,1'den az değildir (Tablo 5.2 ve Şekil 5.4).
- Refah düzeyinin yükselmesiyle doğurganlık azalmaktadır: en düşük refah düzeyine sahip hanelerde yaşayan kadınlarda 3,3 olan TDH, en yüksek refah düzeyine sahip hanelerdeki kadınlarda 1,9'dur.
- Toplam doğurganlık hızı eğitimi olmayan veya ilkokulu bitirmemiş kadınlarda en yüksek iken (4,2), lise veya üzeri eğitimi olan kadınlarda en düşüktür (1,8).

Şekil 5.4 Bölgelere göre toplam doğurganlık hızları
5 Bölge için toplam doğurganlık hızları

- 40-49 yaş grubundaki kadınlar yaşamları boyunca ortalama 2,7 çocuk doğurmuştur, bu da günümüz hızlarına göre doğum yapacak bir kadından 0,4 çocuk fazladır.
- Araştırma tarihinde üreme çağındaki tüm kadınların %4'e yakını gebedir.

5.2 CANLI DOĞAN VE YAŞAYAN ÇOCUK SAYILARI

Yaşa göre canlı doğan çocukların dağılımı, Türkiye'de erken yaşta çocuk doğurmanın yaygın olmadığını göstermektedir: 15-19 yaş grubundaki tüm kadınların yaklaşık olarak %97'si hiç doğum yapmamıştır (**Tablo 5.5**). Ancak bu oran 25-29 yaş grubundaki kadınlar için hızla %38'e, 35 ve üzeri yaştaki kadınlar için ise %8'in altına düşmektedir. 45-49 yaş grubundaki kadınların sadece %8'i doğum yapmamıştır.

Genel olarak, halen evli 15-49 yaş grubundaki kadınlar ortalama 2,4 doğum yaparken, bu değer tüm 15-49 yaş grubundaki kadınlarda 1,6'ya düşmektedir. Türkiye'de kadınlar, doğurganlık dönemlerinin sonu itibarıyla (45-49) ortalama 2,7 çocuk doğurmakta ve bu çocukların 2,6'sı hayatta kalmaktadır.

Üreme çağının sonunda hiç çocuğu olmayan evli kadınların oranı, primer kısırlık düzeyine ilişkin bir gösterge olarak kullanılabilir. 2018 TNSA sonuçları, Türkiye'de primer kısırlığın halen evli olan 45-49 yaş kadınlar arasında %4 oranında olduğunu göstermektedir.

5.3 DOĞUM ARALIKLARI

Ortanca doğum aralığı

Bir önceki doğumdan bu yana doğumların yarısının gerçekleşmesi için geçen ay sayısı

Örnekleme: Araştırmadan önceki 5 yılda meydana gelen ilk doğum dışındaki doğumlar

Doğum aralıklarının incelenmesi, doğum aralığının örüntüsü, dolayısıyla anne ve çocuk sağlığı hakkında bilgi vermesi açısından önem taşımaktadır. Kısa doğum aralıkları anne ve çocuk ölümlülüğü riskini arttırmaktadır. Genel olarak, Türkiye'de ortanca doğum aralığı 3,5 yıldan fazladır (44 ay). Doğumların %21'i bir önceki doğumdan "çok kısa" bir süre sonra, yani 24 aydan az bir süre sonra gerçekleşmiştir.

Zaman içinde değişim: 2013 ve 2018 TNSA değerleri karşılaştırıldığında, ortanca doğum aralığının hemen hemen aynı seviyede (sırasıyla 45 ve 44 ay) kaldığı görülmektedir.

Temel özelliklere göre örüntüler

- Genç kadınların doğum aralıkları yaşı daha ileri olan kadınlarınkinden daha kısadır. 20-29 yaş grubundaki kadınların %33'ü doğumları arasında 24 aydan daha kısa bir süre bırakırken, 30-39 yaş grubundaki kadınların sadece %15'i 24 ayın içinde doğum yapmıştır (**Tablo 5.6**).
- Kentsel yerleşim yerlerinde yaşayan kadınların ortanca doğum aralığı, kırsal yerleşim yerlerinde yaşayan kadınlarınkinden daha uzundur (sırasıyla 47 ve 38 ay).
- Bölgeye göre bakıldığında, ortanca doğum aralığı 35 ay ile Doğu'da en kısa iken, 57 ay ile Orta'da en yüksektir.
- Doğum aralıkları, eğitimi olmayan veya ilkokulu bitirmemiş kadınlarda, lise ve üzeri eğitim alan kadınlara göre daha kısadır (sırasıyla 34 ve 51 ay).

- Ortanca doğum aralıkları hanehalkı refahı yükseldikçe artış göstermektedir; en düşük refah düzeyindeki kadınlar arasında gözlenen ortanca doğum aralığı 34 ay iken, en yüksek refah düzeyindeki kadınlar arasında ortanca doğum aralığı 64 aydır.

5.4 DOĞUM SONRASI GEÇİCİ KISIRLIK, CİNSEL İLİŞKİDEN KAÇINMA VE GEBELİK RİSKİ ALTINDA OLMAMA DURUMU

Doğum sonrası geçici kısırlık

Doğum ile doğum sonrası ilk adet kanamasının başlaması arasında geçen süredir.

Cinsel ilişkiden kaçınma

Doğumdan sonra gönüllü olarak cinsel ilişkide bulunulmayan süredir.

Gebelik riski altında olmama

Doğum sonrası geçici kısırlık yaşandığı ve/veya cinsel ilişkiden kaçınıldığı için gebelik riski altında bulunulmayan süredir.

Doğum sonrası ortanca geçici kısırlık süresi

Doğum ile doğumdan sonra kadınların yarısının adet görmeye başladıkları ay arasında geçen süredir.

Örnekleme: Araştırmadan önceki 3 yılda doğum yapan kadınlar

Ortanca gebelik riski altında olmama süresi

Kadınların yarısının doğumdan sonra geçici kısırlık ve cinsel ilişkiden kaçınma dönemlerinin bitmesi için geçen süredir.

Örnekleme: Araştırmadan önceki 3 yılda doğum yapan kadınlar

Genel olarak, araştırmadan önceki 3 yılda doğum yapan kadınlar, doğumlarının %15'inde doğum sonrası geçici kısırlık (%12) ve/veya cinsel ilişkiden kaçınmaya bağlı olarak (%8) gebelik riski altında değildir (Tablo 5.7).

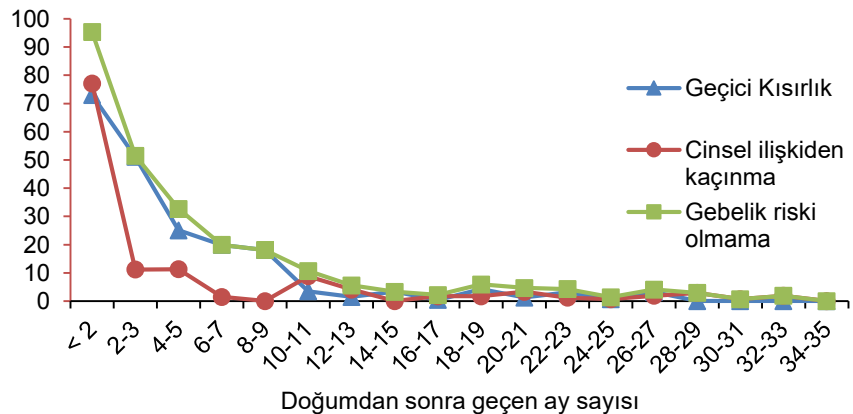
Türkiye'de, doğum sonrası ortanca geçici kısırlık süresi 3,1 ay, ortanca cinsel perhiz süresi ise 2,3 aydır. Kadınların ortanca gebelik riski altında olmama süresi (geçici kısırlık ve/veya cinsel perhiz sebebiyle) 3,8 aydır.

Doğumdan sonra geçen süre arttıkça annenin gebelik riski altında olma yüzdesi düzenli bir şekilde azalmaktadır. Kadınların

büyük çoğunluğunun (%73) adet kanamaları doğumdan sonraki ilk iki ayda başlamakta ve bu oran ikinci aydan sonra %51'e düşmektedir. Kadınların sadece %22'si ilk altı aydan sonra geçici kısırlık içindedir. Tüm

Şekil 5.5 Doğum sonrası geçici kısırlık, cinsel ilişkiden kaçınma ve gebelik riski altında olmama durumu

Araştırmadan önceki son 3 yıl içinde gerçekleşen ve annenin geçici kısırlık, cinsel ilişkiden kaçınma ve gebelik riski altında olmama durumlarını yaşadığı doğumların, doğumdan sonra geçen ay sayısına göre yüzdeleri

annelerin %77'si doğumu takip eden ilk iki ay içinde cinsel ilişkiden kaçınmaktadır. Bununla beraber, cinsel perhizin gebelik riski altında olmama süresine katkısı, doğumdan sonraki ikinci aydan itibaren büyük ölçüde azalmaktadır. Doğumu takip eden 2-3 ayda cinsel perhizdeki annelerin oranı %11'e, 6 ve 7. aylarda ise %2'ye düşmektedir (Şekil 5.5).

Zaman içinde değişim: Daha önceki araştırma sonuçlarıyla benzerlik gösteren 2018 TNSA sonuçları, doğum sonrası geçici kısırlık süresinin cinsel perhiz süresine kıyasla daha uzun olduğunu, bu sebeple gebelik riski altında olunmayan sürenin esas belirleyeni olduğunu göstermektedir.

Temel özelliklere göre örüntüler

- Otuz yaş ve üzerindeki kadınlar için ortalama gebelik riski altında olmama süresi (4,4 ay), 30 yaşın altında olan kadınlarınkinden daha uzundur (3,5 ay) (Tablo 5.8).
- Kentteki kadınların ortalama gebelik riski altında olmama süreleri kırdı yaşayanlardan daha uzundur (sırasıyla 4,0 ve 3,2 ay).

Menopoz

Gebe veya doğum sonrası geçici kısırlık döneminde olmamalarına rağmen araştırma tarihinden önceki son 6 ayda adet kanaması olmamış veya menopoza girdiğini veya histerektomi yapıldığını veya hiç adet kanaması olmadığını belirten kadınlar menopoza girmiş sayılırlar.

Örneklem: 30-49 yaş kadınlar

Toplamda, 30-49 yaş arası menopozda olan kadınların oranı %10 olarak tahmin edilmiştir (Tablo 5.9). Menopozdaki kadınların yüzdesi yaş ile beraber artmaktadır. Bu oran 30'lu yaşların başındaki kadınlar için %1'in altındayken, 48-49 yaşlarındaki kadınlar için %45'e çıkmaktadır.

5.5 İLK DOĞUMDA ANNE YAŞI

İlk doğumda ortalama anne yaşı

Kadınların yarısının ilk çocuğu doğurduğu yaş.

Örneklem: 20-49 ve 25-49 yaş kadınlar

Türkiye'de 25-49 yaş grubundaki kadınlar için ilk doğumda ortalama anne yaşı 23,3'tür (Tablo 5.10). Kırk veya üzeri yaşta olan kadınlar ilk doğumlarını yaklaşık 22,5 yaşında yapmış iken, 25-29 yaş grubundaki kadınlar ilk doğumlarını daha geç, 25,0 yaşında, yapmıştır. Kırk ve üzeri yaşta kadınların %11'i ilk doğumlarını 18 yaşına kadar gerçekleştirmişken, 20-29 yaş grubundaki kadınların sadece %5-7'si bu yaşa kadar çocuk doğurmaya başlamıştır.

Zaman içinde değişimler: 2013 TNSA'da bulunan 22,9 yıllık ilk doğumda ortalama anne yaşı ile karşılaştırıldığında, iki araştırma arasında yaklaşık yarım yıllık bir artış yaşandığı görülmektedir.

Temel özelliklere göre örüntüler

- Ortaokulu tamamlamış kadınların ilk anne olma yaşının eğitimi olmayan veya ilkokulu bitirmemiş kadınlara göre 1 yıl daha büyük olduğu görülmektedir (sırasıyla 21,8 ve 20,7 yıl) (Tablo 5.11).
- İlk doğumda ortalama anne yaşı, kentsel yerleşim yerlerinde yaşayan 25-49 yaş grubundaki kadınlar arasında, kırsal yerleşim yerlerinde yaşayan kadınlara göre yaklaşık 2 yıl daha yüksektir.

- Bölgelere göre bakıldığında, Batı bölgesi 25-29 yaş grubu için ilk doğumda en yüksek ortalama anne yaşına (24,0 yıl), Doğu ve Orta bölgeleri ise ilk doğumda en düşük ortalama anne yaşlarına (sırası ile 22,5 ve 22,7 yıl) sahiptir.
- Dördüncü refah düzeyindeki kadınlar ilk doğumlarını, en düşük refah düzeyine sahip hanelerde yaşayan kadınlara göre neredeyse 2 yıl daha geç yapmaktadır.

5.6 ADÖLESAN DOĞURGANLIK VE ANNELİK

Adölesan doğurganlık ve annelik

15-19 yaş grubunda anne olmuş veya ilk çocuklarına gebe olan kadınların oranı

Örnekleme: 15-19 yaş kadınlar

Adölesan annelerin adölesan olmayan annelere göre olumsuz gebelik sonuçlarına veya annelikle ilişkili ölümlülüğe maruz kalmaları daha olasıdır. Ayrıca, erken yaşta çocuk sahibi olmak adölesanların eğitim ve iş imkânlarına erişimlerini kısıtlamaktadır. Adölesan dönemde olan kadınların yaklaşık %4'ü çocuk doğurmaya başlamıştır: %3'ünün 1 canlı doğumu vardır, %1'i ise araştırma tarihinde ilk çocuğuna gebedir (**Tablo 5.12**). 15-19 yaş grubundaki kadınların sadece %1'i 15 yaşından önce evlenmiş ve %0,2'si 15 yaşından önce 1 çocuk doğurmuştur (**Tablo 5.13**).

Zaman içinde değişim: Çocuk sahibi olmaya başlayan adölesanların oranı, 2013 TNSA'dan bu yana geçen süre içinde %5'ten %4'e gerilemiştir.

Temel özelliklere göre örüntüler

- Çocuk sahibi olmaya 17 yaşından önce nadir rastlanmaktadır, ancak 19 yaşındaki kadınların %10'u anne olmuştur veya ilk çocuğuna gebedir.
- Adölesan dönemde çocuk sahibi olmaya başlayan kadınların yüzdesi bölgesel farklılıklar göstermektedir: Batı'da %2 olan bu oran, Güney'de %7'dir.
- İlkokulu bitirmiş kadınların %20'si adölesan dönemde çocuk sahibi olmaya başlarken, bu oran lise ve üzeri eğitim alan kadınlar arasında %1 düzeyindedir.
- Refah düzeyine göre bakıldığında, en düşük refah seviyesine sahip hanelerde yaşayan adölesanların %9'unun, en yüksek refah düzeyine sahip hanelerde yaşayan adölesanların ise %1'inden azının çocuk sahibi olmaya başladığı görülmektedir.

TABLO LİSTESİ

Doğurganlık düzeyleri ve doğurganlığın belirleyicileri hakkında daha fazla bilgi için aşağıdaki tablolara bakınız:

- **Tablo 5.1** Doğurganlık düzeyi
- **Tablo 5.2** Temel özelliklere göre doğurganlık
- **Tablo 5.3** Yaşa özel doğurganlık hızındaki eğilimler
- **Tablo 5.4** Yaşa özel ve toplam doğurganlık hızında zaman içinde değişim
- **Tablo 5.5** Canlı doğan ve yaşayan çocuk sayısı
- **Tablo 5.6** Doğum aralıkları
- **Tablo 5.7** Doğum sonrası geçici kısırlık, cinsel ilişkiden kaçınma ve gebelik riski altında olmama durumu
- **Tablo 5.8** Ortanca doğum sonrası geçici kısırlık, cinsel ilişkiden kaçınma ve gebelik riski altında olmama süresi
- **Tablo 5.9** Menopoz
- **Tablo 5.10** İlk doğum yaşı
- **Tablo 5.11** Ortanca ilk doğum yaşı
- **Tablo 5.12** Adölesan gebelik ve adölesan annelik
- **Tablo 5.13** 15 yaşından önceki cinsel sağlık ve üreme sağlığı davranışları

Tablo 5.1 Doğurganlık düzeyi

Yerleşim yerine göre araştırma tarihinden önceki üç yıl için yaşa özel doğurganlık hızı, toplam doğurganlık hızı, genel doğurganlık hızı ve kaba doğum hızı, 2018 TNSA

Yaş grubu	Yerleşim yeri		Toplam
	Kent	Kır	
<15	0	2	0
15-19	28	35	30
20-24	114	162	124
25-29	142	170	148
30-34	96	119	100
35-39	53	61	55
40-44	10	11	10
45-49	1	0	1
TDH(15-49)	2,2	2,8	2,3
GDH	74	89	77
KDH	17	16	17

Not: Yaşa özel doğurganlık hızları 1.000 kadın başına ifade edilmektedir. 45-49 yaş grubundaki hızlar, bu yaş grubundaki kadınların bir kısmının hesaplama dışı kalması nedeniyle az da olsa yanlı olabilir.

TDH: Toplam doğurganlık hızı kadın başına ifade edilmiştir.

GDH: Genel doğurganlık hızı 15-44 yaşlarındaki 1.000 kadın başına ifade edilmiştir.

KDH: Kaba doğum hızı 1.000 kişi başına ifade edilmiştir.

Tablo 5.2 Temel özelliklere göre doğurganlık

Temel özelliklere göre araştırma tarihinden önceki üç yıl için toplam doğurganlık hızı, halen gebe olan 15-49 yaş grubundaki kadınların yüzdesi ve 40-49 yaş grubundaki kadınların ortalama canlı doğum sayıları, 2018 TNSA

Temel özellikler	Toplam doğurganlık hızı	Halen gebe olan 15-49 yaş grubundaki kadınların yüzdesi	40-49 yaş grubundaki kadınların ortalama canlı doğum sayısı
Yerleşim yeri			
Kent	2,2	3,7	2,6
Kır	2,8	3,6	3,1
Bölge			
Batı	2,0	3,5	2,3
Güney	2,8	4,5	2,6
Orta	2,1	2,8	2,7
Kuzey	1,6	2,0	2,5
Doğu	3,2	5,1	4,4
Eğitim			
Eğitimi yok/ilkokulu bitirmemiş	4,2	4,9	4,4
İlkokul	3,6	3,5	2,7
Ortaokul	2,8	4,1	2,4
Lise ve üzeri	1,8	3,3	1,8
Hanehalkı refahı			
En düşük	3,3	5,8	3,6
Düşük	2,6	4,0	3,2
Orta	2,2	2,7	2,7
Yüksek	1,9	4,1	2,5
En yüksek	1,9	2,4	2,1
Toplam	2,3	3,7	2,7

Not: Toplam doğurganlık hızı araştırmadan önceki 1-36 ay için hesaplanmıştır.

Tablo 5.3 Yaşa özel doğurganlık hızındaki eğilimler

Yaş grubuna göre araştırma tarihinden önceki beşer yıllık dönemler için yaşa özel doğurganlık hızları, 2018 TNSA

Yaş grubu	Araştırma tarihinden önceki yıl sayısı			
	0-4	5-9	10-14	15-19
<15	0	1	1	2
15-19	34	43	54	65
20-24	126	136	147	159
25-29	151	143	143	139
30-34	106	100	99	[98]
35-39	56	38	[50]	
40-44	10	[16]		
45-49	[1]			

Not: Yaşa özel doğurganlık hızları 1,000 kadın başına hesaplanmıştır. Parantez içindeki tahminlerde bazı kadınlar hesaplama dışı kalmaktadır.

Hızlar hesaplanırken görüşmenin yapıldığı ay dışarıda bırakılmıştır.

Tablo 5.4 Yaşa özel ve toplam doğurganlık hızında zaman içinde değişim

Doğumda anne yaşına göre yaşa özel doğurganlık hızları (1,000 kadın için) ve toplam doğurganlık hızı, 1978 Türkiye Doğurganlık Araştırması (TDA), 1988 Türkiye Doğurganlık ve Sağlık Araştırması (TDSA), 1993, 1998, 2003, 2008, 2013 ve 2018 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırmaları (TNSA)

Doğumda yaş	1978 TDA	1988 TDSA	1993 TNSA	1998 TNSA	2003 TNSA	2008 TNSA	2013 TNSA	2018 TNSA
15-19	93	45	56	60	46	35	31	30
20-24	259	193	179	163	136	126	124	124
25-29	218	183	151	150	134	133	136	148
30-34	154	102	94	93	78	91	104	100
35-39	101	55	38	42	38	36	48	55
40-44	38	19	12	13	12	10	7	10
45-49	2	7	0	1	2	1	2	1
TDH (15-49)	4,3	3,0	2,7	2,6	2,2	2,2	2,3	2,3

Not: 1978, 1988 ve 1993 hızları araştırmadan önceki 1-12 aylık döneme, 1998, 2003, 2008, 2013 ve 2018 hızları araştırma tarihinden önceki 1-36 aylık döneme aittir.

Tablo 5.5 Canlı doğan ve yaşayan çocuk sayısı

15-49 yaş grubundaki tüm kadınların ve halen evli kadınların beş yıllık yaş gruplarına göre canlı doğum sayısı dağılımları, ortalama canlı doğum sayıları ve ortalama yaşayan çocuk sayıları, 2018 TNSA

Yaş	Canlı doğum sayısı												Kadın sayısı	Ortalama canlı doğum sayısı	Ortalama yaşayan çocuk sayısı	
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10+	Toplam				
TÜM KADINLAR																
15-19	97,2	2,3	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	100,0	1.163	0,03	0,03
20-24	68,8	16,5	11,2	3,1	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	100,0	1.034	0,50	0,48
25-29	37,7	22,5	23,6	11,0	4,1	0,8	0,2	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	100,0	1.035	1,25	1,23
30-34	13,2	21,2	33,7	20,5	7,3	2,8	0,7	0,3	0,2	0,0	0,0	0,0	100,0	1.065	2,02	1,99
35-39	7,7	13,4	34,1	26,1	10,1	4,3	2,3	0,9	0,6	0,5	0,0	0,0	100,0	1.105	2,52	2,45
40-44	6,3	11,9	35,4	23,1	12,3	5,1	2,3	1,6	0,8	0,6	0,6	0,6	100,0	1.025	2,70	2,58
45-49	8,4	10,0	35,7	22,3	11,2	4,8	3,2	1,8	1,1	0,7	0,7	0,7	100,0	918	2,72	2,56
Toplam	35,4	13,9	24,4	14,9	6,3	2,5	1,2	0,6	0,4	0,3	0,2	0,2	100,0	7.346	1,64	1,58
HALEN EVLİ KADINLAR																
15-19	43,0	45,5	10,6	0,0	0,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	100,0	56	0,70	0,69
20-24	22,1	40,7	28,1	7,9	1,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	100,0	411	1,25	1,20
25-29	14,8	30,3	32,7	15,0	5,7	1,1	0,3	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	100,0	737	1,72	1,69
30-34	4,6	22,7	37,0	23,0	8,2	3,3	0,9	0,4	0,1	0,0	0,1	0,0	100,0	923	2,24	2,20
35-39	2,5	13,1	36,2	28,1	10,8	4,5	2,6	1,0	0,7	0,6	0,0	0,0	100,0	1.002	2,69	2,62
40-44	2,4	10,7	37,2	24,8	13,0	5,6	2,5	1,7	0,9	0,7	0,6	0,6	100,0	910	2,86	2,74
45-49	3,6	9,5	37,0	24,5	12,6	4,8	3,4	2,1	0,9	0,9	0,7	0,7	100,0	781	2,90	2,73
Toplam	7,1	19,2	35,2	21,8	9,3	3,6	1,8	0,9	0,5	0,4	0,2	0,2	100,0	4.820	2,37	2,29

Tablo 5.6 Doğum aralıkları

Temel özelliklere göre araştırma tarihinden önceki 5 yılda meydana gelen ve ilk olmayan doğumların bir önceki doğumdan itibaren geçen süreye göre yüzde dağılımları ve bir önceki doğumdan itibaren geçen ortalama ay sayısı, 2018 TNSA

Temel özellikler	Bir önceki doğumdan itibaren geçen ay sayısı						Toplam	İlk olmayan doğumların sayısı	Bir önceki doğumdan itibaren geçen ortalama ay
	7-17	18-23	24-35	36-47	48-59	60+			
Annenin yaşı									
15-19	*	*	*	*	*	*	100,0	7	*
20-29	15,3	17,9	26,9	19,4	9,6	10,9	100,0	629	31,6
30-39	7,0	7,6	13,8	12,5	13,6	45,5	100,0	907	55,2
40-49	2,8	8,6	8,6	7,7	5,3	67,0	100,0	171	a
Bir önceki çocuğun cinsiyeti									
Erkek	8,7	11,1	17,3	13,0	12,4	37,5	100,0	879	47,9
Kadın	10,9	12,1	18,8	16,2	10,2	31,8	100,0	835	41,7
Bir önceki çocuğun hayatta olma durumu									
Yaşıyor	9,4	11,4	17,9	14,7	11,5	35,0	100,0	1.676	44,7
Ölmüş	(26,2)	(19,3)	(23,7)	(6,3)	(3,2)	(21,4)	100,0	38	(25,4)
Doğum sırası									
2-3	9,7	11,5	17,4	15,1	11,6	34,8	100,0	1.336	44,8
4-6	10,1	10,8	19,3	13,2	11,1	35,6	100,0	325	43,8
7+	12,2	17,7	27,2	8,6	6,4	28,0	100,0	53	33,5
Yerleşim yeri									
Kent	8,8	10,6	17,2	14,5	12,0	36,8	100,0	1.243	47,0
Kır	12,4	14,0	20,3	14,5	9,4	29,3	100,0	471	38,2
Bölge									
Batı	7,9	11,2	14,6	13,7	10,3	42,4	100,0	604	50,9
Güney	11,5	11,7	21,1	13,9	10,9	30,9	100,0	251	40,7
Orta	3,7	6,6	15,9	15,3	11,3	47,2	100,0	296	56,7
Kuzey	7,6	9,4	11,7	13,0	16,8	41,5	100,0	59	50,9
Doğu	15,2	15,2	22,7	15,5	12,1	19,3	100,0	504	34,5
İBBS 1 bölgeleri									
İstanbul	9,3	13,2	17,8	9,3	10,1	40,3	100,0	305	50,5
Batı Marmara	6,8	10,1	13,4	8,0	14,8	46,9	100,0	49	56,8
Ege	4,8	5,9	11,6	19,1	10,5	48,1	100,0	161	59,0
Doğu Marmara	7,4	12,2	13,5	19,5	9,0	38,5	100,0	138	46,9
Batı Anadolu	2,9	3,8	16,5	19,4	13,1	44,4	100,0	144	54,7
Akdeniz	11,5	11,7	21,1	13,9	10,9	30,9	100,0	251	40,7
Orta Anadolu	6,4	12,6	13,6	12,5	9,4	45,5	100,0	74	54,5
Batı Karadeniz	2,4	7,2	11,5	7,4	15,1	56,3	100,0	63	a
Doğu Karadeniz	12,1	7,4	12,2	15,2	11,2	41,9	100,0	25	50,4
Kuzeydoğu Anadolu	9,1	18,2	18,2	15,7	9,0	29,8	100,0	52	37,0
Ortadoğu Anadolu	14,2	12,5	26,5	15,5	12,8	18,6	100,0	121	34,7
Güneydoğu Anadolu	16,5	15,7	22,0	15,5	12,4	18,0	100,0	330	33,0
Annenin eğitimi									
Eğitimi yok / ilkokulu bitirmemiş	13,8	14,4	24,9	13,9	9,9	23,1	100,0	305	34,4
İlkokul	9,6	8,7	15,9	12,6	9,5	43,7	100,0	573	52,9
Ortaokul	10,3	15,6	22,1	15,7	12,1	24,3	100,0	420	37,5
Lise ve üzeri	6,6	9,4	12,0	16,4	14,2	41,4	100,0	416	50,9
Hanehalkı refahı									
En düşük	14,6	15,5	23,9	15,2	10,7	20,0	100,0	452	33,8
Düşük	13,4	12,6	19,1	15,4	8,7	30,9	100,0	393	39,2
Orta	7,3	9,8	15,8	15,1	11,9	40,1	100,0	341	49,7
Yüksek	5,0	10,8	19,2	13,1	11,1	40,8	100,0	291	50,3
En yüksek	4,3	5,9	7,1	12,6	16,2	54,0	100,0	238	64,2
Toplam	9,8	11,6	18,0	14,5	11,3	34,7	100,0	1.714	44,0

Not: İlk doğumlar dışarıda bırakılmıştır. Çoklu doğumlar için doğum aralığı canlı doğumla biten bir önceki gebelikten itibaren geçen ay sayısıdır.

a = Kadınların yüzde 50'sinden azının ilk olmayan doğumu olduğu için dışarıda bırakılmışlardır.

* Ağırlıksız gözlem sayısı 25'in altındadır. Ağırlıksız gözlem sayısı 25 ile 49 arasında olan değerler parantez içerisinde gösterilmiştir.

Tablo 5.7 Doğum sonrası geçici kısırlık, cinsel ilişkiden kaçınma ve gebelik riski altında olmama durumu

Geçici kısırlık yaşayan, doğum sonrası cinsel perhizde olan ve gebelik riski altında olmayan annelerin araştırmadan önceki 3 yılda gerçekleşen doğumlarının doğumdan sonra geçen aya göre yüzdesi, ortanca ve ortalama süreler, 2018 TNSA

Doğumdan sonra geçen ay sayısı	Annenin durumuna göre doğumların yüzdesi			Doğum sayısı
	Geçici kısırlık	Doğum sonrası cinsel perhiz	Gebelik riski altında olmama ¹	
< 2	73,0	77,1	95,3	89
2-3	51,1	11,2	51,5	83
4-5	25,1	11,3	32,7	78
6-7	19,9	1,5	19,9	86
8-9	18,1	0,0	18,1	81
10-11	3,5	8,8	10,7	85
12-13	1,5	4,1	5,6	102
14-15	3,3	0,0	3,3	83
16-17	0,4	1,7	2,2	73
18-19	4,2	1,7	5,9	60
20-21	1,3	3,3	4,7	59
22-23	3,1	1,2	4,3	76
24-25	0,7	0,7	1,4	84
26-27	3,2	1,9	4,1	98
28-29	0,0	2,9	2,9	80
30-31	0,0	0,7	0,7	70
32-33	0,0	1,9	1,9	80
34-35	0,0	0,0	0,0	85
Toplam	12,1	7,7	15,4	1.452
Ortanca	3,1	2,3	3,8	na
Ortalama	5,2	3,6	6,3	na

Not: Hesaplamalar kadınların araştırma tarihindeki durumlarına göre yapılmıştır.

na = Uygun değil

¹ Geçici kısırlık ya da doğum sonrası perhizin veya ikisinin birlikte olduğu durumları kapsar.

Tablo 5.8 Ortanca doğum sonrası geçici kısırlık, cinsel ilişkiden kaçınma ve gebelik riski altında olmama süresi

Temel özelliklere göre araştırma tarihinden önceki 3 yılda gerçekleşen doğumlarda geçici kısırlık, cinsel ilişkiden kaçınma ve gebelik riski altında olmama için ortanca süreler, 2018 TNSA

Temel özellikler	Geçici kısırlık	Doğum sonrası cinsel perhiz	Gebelik riski altında olmama ¹
Anninin yaşı			
15-29	2,9	2,2	3,5
30-49	3,5	(2,3)	4,3
Yerleşim yeri			
Kent	3,2	2,3	3,9
Kır	*	*	3,2
Toplam	3,1	2,3	3,8

Not: Ortanca değerler kadınların araştırma tarihindeki durumlarına göre hesaplanmıştır.

* Ağırlıksız gözlem sayısı 25'in altındadır. Ağırlıksız gözlem sayısı 25 ile 49 arasında olan değerler parantez içerisinde gösterilmiştir.

¹ Geçici kısırlık ya da doğum sonrası perhizin veya ikisinin birlikte olduğu durumları kapsar.

Tablo 5.9 Menopoz

Menopoza giren 30-49 yaş grubundaki kadınların yaşa göre yüzdeleri, 2018 TNSA

	Menopozda olanların yüzdesi ¹	Kadın sayısı
Yaş		
30-34	1,1	1.065
35-39	1,5	1.105
40-41	5,2	445
42-43	9,6	359
44-45	15,9	408
46-47	31,2	404
48-49	45,1	327
Toplam	10,3	4.113

¹ 1) Araştırma tarihinde gebe olmayan ve 2) son beş yılda doğum yapmış ve halen geçici kısırlık yaşamayan ve 3) bunlara ek olarak belirtilen durumları yaşayan: a) son adetini araştırma tarihinden önceki 6 ay veya daha öncesinde görmüş olan veya b) menopozda olduğunu ya da histerektomi geçirdiğini söyleyen veya c) hiç adet görmemiş kadınların yüzdesi

Tablo 5.10 İlk doğum yaşı

Yaşa göre belirtilen tam yaşlarda ilk doğumlarını yapmış 15-49 yaş grubundaki kadınların yüzdesi, hiç doğum yapmamış kadınların yüzdesi ve ortanca ilk doğum yaşı, 2018 TNSA

Yaş	İlk doğumlarını belirtilen yaşlarda yapanların yüzdesi					Hiç doğum yapmayanların yüzdesi	Kadın sayısı	Ortanca ilk doğum yaşı
	15	18	20	22	25			
15-19	0,2	na	na	na	na	97,2	1.163	a
20-24	0,2	5,1	17,2	na	na	68,8	1.034	a
25-29	0,4	7,0	19,5	33,1	50,2	37,7	1.035	25,0
30-34	0,7	7,8	21,4	39,8	58,3	13,2	1.065	23,6
35-39	1,2	10,7	25,6	40,3	60,1	7,7	1.105	23,3
40-44	0,8	10,8	24,6	43,3	65,3	6,3	1.025	22,6
45-49	0,9	11,1	27,5	44,9	67,7	8,4	918	22,5
20-49	0,7	8,7	22,6	na	na	23,8	6.183	a
25-49	0,8	9,4	23,6	40,2	60,1	14,7	5.148	23,3

na = Bu yaş gruplarındaki bazı kadınlar henüz söz konusu tam yaşlara gelmediği için hesaplanamamaktadır.

a = Kadınların yüzde 50'sinden azı bu yaş grubunun başlangıcına gelmeden önce ilk doğumlarını yapmış oldukları için dışarıda bırakılmışlardır.

Tablo 5.11 Ortanca ilk doğum yaşı25-49 yaş grubundaki kadınların temel özelliklere göre ortanca ilk doğum yaşı, 2018
TNSA

Temel özellikler	Yaş					25-49 yaş kadınlar
	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	
Yerleşim yeri						
Kent	a	24,1	23,9	22,8	22,7	23,7
Kır	22,5	21,6	21,6	21,9	22,0	21,8
Bölge						
Batı	a	24,7	24,1	22,9	22,8	24,0
Güney	23,4	22,6	22,8	22,9	23,2	23,0
Orta	24,7	22,7	23,0	22,1	22,3	22,7
Kuzey	a	24,1	22,0	22,6	22,1	23,2
Doğu	24,4	22,3	22,3	21,9	21,1	22,5
İBBS 1 bölgeleri						
İstanbul	a	24,8	25,0	22,9	22,7	24,4
Batı Marmara	24,3	23,6	22,6	22,7	21,9	22,9
Ege	a	a	23,2	23,3	23,3	24,1
Doğu Marmara	24,3	23,8	22,8	22,7	22,7	23,3
Batı Anadolu	24,9	22,8	24,2	23,3	22,6	23,3
Akdeniz	23,4	22,6	22,8	22,9	23,2	23,0
Orta Anadolu	23,2	21,7	21,1	21,6	21,3	21,6
Batı Karadeniz	a	23,9	22,4	21,5	21,6	22,7
Doğu Karadeniz	a	24,0	22,1	21,9	22,8	22,8
Kuzeydoğu Anadolu	22,4	21,6	21,6	20,7	22,3	21,7
Ortadoğu Anadolu	24,4	21,8	23,4	22,2	20,7	22,5
Güneydoğu Anadolu	24,6	22,6	22,0	22,0	20,9	22,6
Eğitim						
Eğitimi yok/ilkokulu bitirmemiş	20,7	21,0	20,9	20,8	20,2	20,7
İlkokul	20,5	21,2	21,9	21,6	22,1	21,6
Ortaokul	21,3	21,9	22,2	22,3	22,8	21,8
Lise ve üzeri	a	27,3	27,5	27,4	26,4	a
Hanehalkı refahı						
En düşük	21,1	21,5	21,7	21,9	22,0	21,6
Düşük	23,2	21,5	21,4	21,5	22,3	21,9
Orta	24,8	23,5	23,1	22,5	22,3	23,2
Yüksek	a	24,8	24,2	22,2	22,2	23,5
En yüksek	a	a	a	24,9	23,3	a
Toplam	25,0	23,6	23,3	22,6	22,5	23,3

a = Kadınların yüzde 50'sinden azı bu yaş grubunun başlangıcına gelmeden önce ilk doğumlarını yapmış oldukları için dışarıda bırakılmışlardır.

Tablo 5.12 Adölesan gebelik ve adölesan annelik

Temel özelliklere göre canlı doğum yapmış ya da ilk çocuğuna gebe olan 15-19 yaş grubundaki kadınların yüzdesi ile çocuk doğurmaya başlayan kadınların yüzdesi, 2018 TNSA

Temel özellikler	15-19 yaş grubundaki kadınların yüzdesi:		Çocuk doğurmaya başlayanların yüzdesi	Kadın sayısı
	Canlı doğum yapmış	İlk çocuğuna gebe		
Yaş				
15-17	1,1	0,3	1,3	697
15	0,6	0,0	0,6	202
16	0,4	0,8	1,2	226
17	2,0	0,0	2,0	270
18	3,8	0,5	4,3	247
19	7,4	2,3	9,7	220
Yerleşim yeri				
Kent	2,8	0,7	3,5	881
Kır	2,9	0,6	3,6	283
Bölge				
Batı	2,3	0,1	2,4	457
Güney	6,6	0,0	6,6	143
Orta	2,5	1,0	3,5	248
Kuzey	0,6	2,0	2,6	56
Doğu	2,5	1,5	4,0	260
İBBS 1 Bölgeleri				
İstanbul	2,9	0,0	2,9	245
Batı Marmara	2,1	1,1	3,2	43
Ege	1,4	0,0	1,4	112
Doğu Marmara	3,5	0,0	3,5	90
Batı Anadolu	0,0	1,0	1,0	132
Akdeniz	6,6	0,0	6,6	143
Orta Anadolu	4,6	2,2	6,8	55
Batı Karadeniz	3,1	1,0	4,1	53
Doğu Karadeniz	1,1	2,1	3,3	29
Kuzeydoğu Anadolu	3,6	0,9	4,5	36
Ortadoğu Anadolu	1,5	0,0	1,5	65
Güneydoğu Anadolu	2,6	2,3	4,9	159
Eğitim				
Eğitimi yok/ilkokulu bitirmemiş	*	*	*	15
İlkokul	18,3	1,6	19,9	55
Ortaokul	2,9	0,9	3,7	541
Lise ve üzeri	0,8	0,3	1,1	552
Hanehalkı refahı				
En düşük	7,0	1,5	8,5	242
Düşük	3,8	0,2	4,0	245
Orta	1,6	1,6	3,1	230
Yüksek	0,4	0,0	0,4	239
En yüksek	1,1	0,2	1,3	207
Toplam	2,8	0,7	3,5	1.163

* Ağırlıksız gözlem sayısı 25'in altındadır.

Tablo 5.13 15 yaşından önceki cinsel sağlık ve üreme sağlığı davranışları

15-19 yaş grubundaki kadınlar arasında, cinsel ilişkiye başlayanların yüzdesi ile 15 yaşından önce doğum yapanların yüzdesi, 2018 TNSA

	15 yaşından önce evlenenler	15 yaşından önce doğum yapanlar	Sayı
Kadın	1,1	0,2	1.163

Temel Bulgular

- **Başka çocuk sahibi olma isteği:** 15-49 yaş arası halen evli kadınların %13'ü hemen çocuk sahibi olmak, %14'ü başka bir çocuk için en az 2 sene beklemek isterken, %63'ü başka çocuk istememektedir ya da tüpleri bağlanmıştır.
- **Doğurganlığı sınırlama:** Doğurganlığı sınırlama isteği, yaşayan çocuk sayısı ile birlikte artmaktadır; halen evli ve çocuk sahibi olmayan kadınlarda bu oran %3 iken, halen evli ve 3 veya daha fazla çocuğu olan kadınlarda %80'in üzerine çıkmaktadır.
- **İdeal çocuk sayısı:** Ortalama olarak, 15-49 yaş arası halen evli kadınlar 3,0 çocuk sahibi olmayı isterken, tüm kadınlar 2,8 çocuk istemektedir.
- **İstenmeyen doğumlar:** Araştırma tarihinden önceki son 5 yıllık dönem içerisinde gerçekleşen doğumların veya halen süren gebeliklerin %75'i istenmiş, %11'inin daha sonra olması tercih edilmiş ve %15'i istenmemiştir.

A ile planlamasına yönelik mevcut politikaların değiştirilmesi ve geliştirilmesi için kadınların gelecekteki doğurganlık tercihleri hakkında toplanan bilgiler büyük önem taşımaktadır. Doğurganlık tercihleri, karşılanmamış aile planlaması konusunda potansiyel ihtiyacın değerlendirilmesine imkan vermektedir. Bu bölüm halen evli kadınların çocuk sahibi olmayı isteyip istemedikleri ve eğer istiyorlar ise ne zaman istedikleri, ideal çocuk sayısı, son doğumun istenip istenmediği ve istenmeyen doğumlar önleneydi teorik olarak hesaplanan doğurganlık hızı konularında araştırma bulguları hakkında bilgi vermektedir.

6.1 BAŞKA ÇOCUK SAHİBİ OLMA İSTEĞİ

Başka çocuk sahibi olma isteği

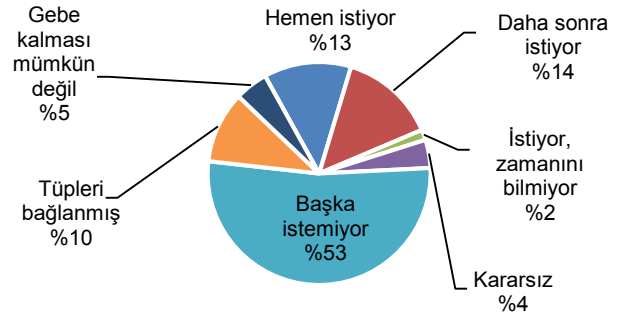
Halen evli kadınlara gelecekte (başka) çocuk isteyip istemedikleri ve eğer istiyorlar ise bir sonraki çocuktan önce ne kadar süre beklemeyi tercih ettikleri soruları yöneltilmiştir. Gebeliği önleme amaçlı olarak tüpleri bağlanmış kadınlar başka bir çocuk sahibi olmak istemiyor olarak kabul edilmiştir.

Örnekleme: 15-49 yaş arası halen evli kadınlar

Tablo 6.1 halen evli kadınların, başka çocuk sahibi olma konusundaki tercihlerinin yaşayan çocuk sayılarına (araştırma tarihindeki gebelikler de dahil) göre yüzde dağılımını göstermektedir. Sonuçlar, Türkiye'de kadınların büyük bir çoğunluğunun gelecekte doğurganlıklarını kontrol etmek istediklerini göstermektedir.

Halen evli kadınların %63'ü doğurganlıklarını sonlandırmak istemektedir: %53'ü ileride başka çocuk sahibi olmak istemiyorken %10'unun da tüpleri bağlanmıştır (Şekil 6.1). Gelecekte çocuk sahibi olmak isteyen kadınların oranı ise %28 olmasına rağmen, bu kadınların %14'ü (başka) çocuk sahibi olmak için en az 2 sene beklemek istediklerini belirtmişlerdir. Başka bir çocuk sahibi olma konusunda kararsız olan halen evli kadınların oranı ise sadece %4'tür.

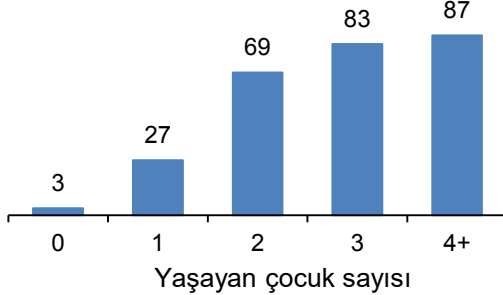
Şekil 6.1 Doğurganlık tercihleri
15-49 yaşlarındaki halen evli kadınların doğurganlık tercihleri

Not: Sayıların toplamı yuvarlama nedeniyle %100 olmayabilir.

Şekil 6.2 Yaşayan çocuk sayısına göre doğurganlığı sınırlama isteği

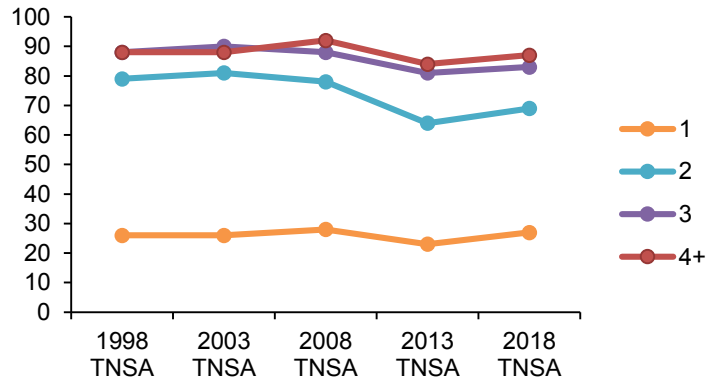
Evli ve başka çocuk sahibi olmak istemeyen 15-49 yaşlarındaki kadınların yüzdeleri

Beklendiği gibi, gelecekte başka çocuk sahibi olma isteği, sahip olunan çocuk sayısının artmasıyla belirgin bir şekilde azalmaktadır. Tek çocuğu olan halen evli kadınların %64'ü gelecekte başka çocuk sahibi olmayı isterken, 4 ve daha fazla sayıda çocuğu olan kadınlar arasında bu oran sadece %6'dır. Doğurganlığı sınırlama isteği, yaşayan 2 çocuğu olan kadınlar arasında çok daha belirgin ve daha fazla çocuğa sahip kadınlar arasında da yüksek düzeylerde seyretmektedir (Şekil 6.2).

Zaman içinde değişim: Başka çocuk sahibi olmak istemeyen 2, 3, 4 ve daha fazla yaşayan çocuğu olan halen evli kadınların oranı 2008 TNSA ve 2013 TNSA arasında azalmıştır. Bununla beraber, 2013 TNSA ve 2018 TNSA arasında 1 ve 2 yaşayan çocuğu olan kadınlar arasında başka çocuk istemeyenlerin yüzdesi önemli ölçüde artmıştır. Geri kalan kadınlar arasında bu oran büyük ölçüde aynı düzeyde kalmıştır. Yaşayan çocuk sayısına bakılmaksızın gelecekte başka çocuk sahibi olmak istemeyen halen evli kadınların oranı %57'den (2013 TNSA) %63'e (2018 TNSA) az miktarda da olsa yükselmiştir (Şekil 6.3).

Şekil 6.3 Yaşayan çocuk sayısına göre doğurganlığı sınırlama isteğinin zaman içinde değişimi
Başka çocuk sahibi olmak istemeyen halen evli kadınların yüzdeleri

Temel özelliklere göre örüntüler

- Doğurganlığı sınırlama isteği oranı yaşayan çocuk sayısı ile birlikte artmaktadır; çocuğu olmayan halen evli kadınlarda bu oran %3 iken, 2 çocuğu olan halen evli kadınlarda %69'a, 3 veya daha fazla çocuğu olan halen evli kadınlarda ise %80 düzeyine yükselmektedir (Tablo 6.2 ve Şekil 6.2).
- Beklenildiği üzere, doğurganlığı sınırlama isteği tüm alt gruplarda yaşayan çocuk sayısı ile birlikte artmaktadır. Genel olarak, çocuk sahibi olmayı sonlandırmak isteyen kadınların oranı, kentsel ve kırsal

alanlarda yaşayan kadınlarda birbirine çok yakındır (sırasıyla %62 ve %65). Bölgeler arasında da az da olsa farklılık gözlemlenmektedir: Kuzey bölgesinde yaşayan kadınlarda (%68) doğurganlıklarını sınırlama isteği en yüksek iken, Doğu bölgesinde (%57) en düşüktür.

- Eğitimli kadınların daha genç olması ve aile kurma sürecinin erken aşamalarında olmaları nedeniyle eğitim ile çocuk sahibi olmayı sonlandırma isteği arasında ters yönde bir ilişki olduğu bilinmektedir. 2018 TNSA sonuçları bu örüntüyle uyumludur. Doğurganlıklarını sonlandırmak isteyen kadınların oranı, eğitim düzeyinin artmasıyla düşmektedir. Dolayısıyla, ilkokulu bitirmiş halen evli kadınların %74'ü başka çocuk istemez iken, bu oran ortaokul ve daha üstü eğitim seviyesine sahip kadınlarda %52'dir. Benzer bir örüntü, 2008 TNSA ve 2013 TNSA'da da gözlemlenmiştir.
- Genel olarak, doğurganlığı sonlandırma isteği farklı refah düzeyi grubundaki kadınlarda aynı düzeyde kalmaktadır. Buna rağmen, 1 ya da 2 çocuklu kadınlarda refah düzeyinin artmasıyla birlikte belirgin bir farklılık vardır. Tek çocuk sahibi kadınlar arasında, en düşük refah düzeyindeki hanelerde yaşayanların %21'i doğurganlıklarını sınırlamak isterken, bu oran en yüksek refah düzeyindeki hanelerde yaşayan kadınlar arasında %35'e çıkmaktadır. İki çocuk sahibi kadınlar arasında, en düşük refah düzeyindeki kadınların %50'sine kıyasla, en yüksek refah düzeyindeki hanelerde yaşayan kadınların %79'u doğurganlıklarını sonlandırmak istediklerini belirtmişlerdir.

6.2 İDEAL ÇOCUK SAYISI

İdeal çocuk sayısı

Çocuğu olmayan kadınlara, "Eğer tam istediğiniz sayıda çocuk sahibi olmanız mümkün olsa hayatınız boyunca kaç çocuk sahibi olmak istersiniz?" sorusu yöneltilmiştir. Çocuğu olan kadınlara ise "Hiç çocuğunuz olmadığı günlere dönebilseydiniz ve tam istediğiniz sayıda çocuk sahibi olmanız mümkün olsaydı, hayatınız boyunca kaç çocuk sahibi olmak isterdiniz?" sorusu sorulmuştur.

Örnekleme: 15-49 yaş arası kadınlar

2018 TNSA'da, mevcut aile büyüklüğüne bağlı kalmaksızın kadınlara sahip olmak istedikleri ideal çocuk sayısı sorularak doğurganlık tercihlerine ilişkin bir gösterge elde edilmeye çalışılmıştır. Toplam ideal çocuk sayısını belirlemek için, halihazırdaki aile büyüklüğünden bağımsız olarak, kadınlardan aile kurma sürecinin en başına dönebilselerdi tercih edecekleri çocuk sayısını düşünmeleri istenmiştir.

Genellikle, sahip olunan çocuk sayısı ile ideal çocuk sayısı arasında yakın bir ilişki olduğu gözlemlenmektedir. Bunun 2 farklı nedeni olabilir. Birinci neden, geniş aile isteyen kadınların diğer kadınlara göre daha fazla çocuk sahibi olmaya eğilim göstermeleridir. İkinci neden ise, kadınların ideal çocuk sayılarını sahip oldukları çocuk sayısına göre söylemeleri, bu nedenle de çocuk sayıları arttıkça ideal çocuk sayılarının da artmasıdır. Kalabalık aile içinde yaşayan kadınlar, ortalama olarak çekirdek aileye sahip olanlardan yaşça daha büyük oldukları için, bu kadınların 20 veya 30 yıl önce edinilen tutumlar nedeniyle daha yüksek ideal aile büyüklükleri belirtmeleri olasıdır. İdeal çocuk sayısının belirlenmesinde bir miktar rasyonelize etme ihtimali olmasına karşın, ideal çocuk sayısı için cevaplayıcılar çoğu zaman hayatta olan çocuklarının sayısından daha düşük bir sayı söylemişlerdir.

Tablo 6.3, tüm kadınların sahip oldukları yaşayan çocuk sayısına göre ideal çocuk sayısının ve ortalama ideal çocuk sayısının dağılımını göstermektedir. Hiç çocuğu olmayan ya da tek çocuğu olan kadınlar dışında, gerçekte sahip olunan çocuk sayısı ile ideal çocuk sayısı arasında doğrusal bir ilişki vardır. Cevaplayıcıların %38'i 2 çocuğu ideal sayı olarak ifade ederken, kadınların sadece %25'i 4 ve daha fazla sayıda çocuğu ideal olarak görmektedir.

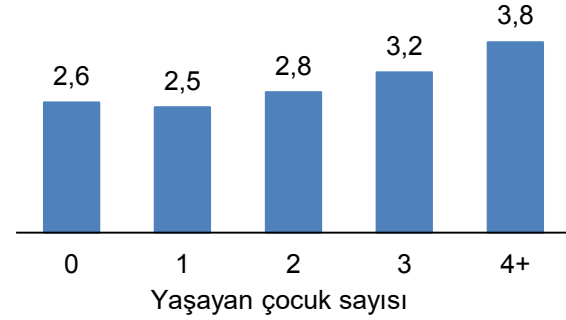
Ortalama ideal çocuk sayısı tüm kadınlar ve halen evli kadınlar için sırasıyla 2,8 ve 3,0 çocuktur. Dört veya daha fazla çocuğu olan halen evli kadınlar için ortalama ideal çocuk sayısı 3,8 iken bu sayı tek çocuğu olan halen evli kadınlar için 2,5'tir. Hiç çocuğu olmayan, tek çocuklu ya da 2 çocuklu kadınlarda ideal çocuk sayısı hemen hemen aynıdır (**Şekil 6.4**).

Zaman içinde değişim: Halen evli kadınlar arasında, ortalama ideal çocuk sayısı önceki araştırmalara kıyasla bir miktar artmıştır (1993 TNSA'da 2,4;1998 TNSA, 2003 TNSA ve 2008 TNSA'da 2,5; 2013 TNSA'da 2,9 ve 2018 TNSA'da 3,0).

Temel özelliklere göre örüntüler

- Yirmi yaşından sonra ideal çocuk sayısında yaş gruplarında çok az farklılık görülmektedir. Bununla birlikte, 15-19 yaş arası kadınlar 20-24 yaş arası kadınlardan daha az sayıda çocuk sahibi olmak istediklerini belirtmiştir (sırasıyla 2,3 ve 2,8) (**Tablo 6.4**).
- Ortalama ideal çocuk sayısında yerleşim yerine göre çok az farklılık söz konusudur. Kırsal alanlarda ortalama ideal çocuk sayısı (3,0), kentlere (2,7) göre çok az yüksektir.
- Bölgeler arasında ortalama ideal çocuk sayısında büyük farklılıklar gözlemlenmektedir. Ortalama ideal çocuk sayısı en düşük Kuzey bölgesinde (2,5 çocuk), en yüksek Doğu bölgesindedir (3,4 çocuk). İBBS 1 Bölgeleri'nde en düşük ortalama ideal çocuk sayısı Batı Marmara'ya (2,4) ait iken, en yüksek değer Güneydoğu Anadolu bölgesine (3,6) aittir.
- Ortalama ideal çocuk sayısı eğitim düzeyi yükseldikçe azalmaktadır. Hiç okula gitmemiş ya da ilkokulu tamamlamamış kadınlarla lise veya lise üzeri eğitim almış kadınların ortalama ideal çocuk sayıları arasındaki fark 1 çocuktur.
- Genel olarak ortalama ideal çocuk sayısı refah düzeyinin artışıyla birlikte azalmaktadır; refah düzeyi en yüksek iki grupta yer alan kadınların ortalama ideal çocuk sayıları, en düşük iki refah düzeyindeki gruplarda yer alan kadınlardan daha azdır.

Şekil 6.4 Yaşayan çocuk sayısına göre ideal çocuk sayısı
15-49 yaş arası halen evli kadınların ortalama ideal çocuk sayısı

6.3 DOĞUMLARIN PLANLANMA DURUMU

Doğumların/gebeliklerin planlanma durumu

Kadınlar, doğmuş olan tüm çocuklarının gebelikleri ve halen gebe olan kadınların da mevcut gebelikleri ile her bir gebeliğin istenen zamanda gerçekleşmiş bir gebelik mi/doğum mu (planlanan doğum), daha sonra olması tercih edilen bir gebelik mi/doğum mu (daha sonra tercih edilmiş doğum), yoksa istenmemiş bir gebelik mi/doğum mu (istenmemiş doğum) olduğu ile ilgili bilgi vermiştir.

Örneklem: 15-49 yaş arası kadınların araştırma tarihinden önceki 5 yıl içindeki gebelikleri ve doğumları

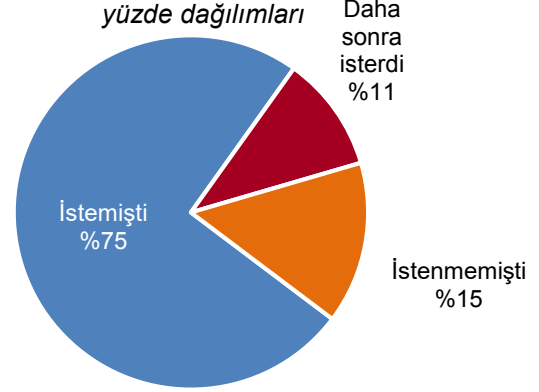
Tablo 6.5'te doğum sırasına ve annenin doğum sırasındaki yaşına göre araştırmadan önceki 5 yıl içerisindeki doğumların ve halen devam eden gebeliklerin istenmesi, daha sonra istenmesi veya hiç istenmemesi durumuna ilişkin yüzde dağılımı verilmektedir. Genel olarak, araştırma tarihinden önceki son 5 yıllık dönemde gerçekleşen doğumların %75'i istenen zamanda gerçekleşmiş, %11'inin daha sonra olması tercih edilmiş ve %15'i de istenmemiştir (**Şekil 6.5**).

Zaman içinde değişim: 2013 TNSA ve 2018 TNSA arasında biraz artış olmasına rağmen, 15-49 yaş arası kadınlarda istenmeyen doğumların yüzdesi zaman içerisinde 1993'te %20'den 2018'de %15'e düşmüştür. Buna bağlı olarak, gebelik süresinde istenen doğumlar %68'den %75'e yükselmiştir.

Temel özelliklere göre örüntüler

- **Tablo 6.5**, genel olarak doğum sırası arttıkça istenmeyen doğumların oranının çok hızlı bir şekilde arttığını göstermektedir; bu oran ilk doğumların %2'si iken, dördüncü veya daha sonraki doğumların %42'sidir. Diğer taraftan daha sonra olması tercih edilen doğumların oranı dördüncü veya daha sonraki doğumlarda %8'e düşmeden önce, ilk doğumlarda bu oran %8'den ikinci sıradaki doğumlarda %13'e yükselmektedir.
- İstenmeyen doğumların yüzdesi annenin doğumdaki yaşının artmasıyla birlikte yükselmektedir. Yirmi yaşından genç kadınlarda istenmeyen doğumların oranı sadece %5 iken, 40 yaş ve üzeri olan kadınlarda bu oran %53'e kadar çıkmaktadır. Daha sonra istenen doğumların oranı, 20 yaşından genç kadınlar arasında en yüksek seviyede iken, 35 yaş ve üzeri kadınlarda belirgin olarak azalmaktadır.

Şekil 6.5 Doğumların planlanma durumu
Doğumların planlanma durumuna göre 15-49 yaş arası kadınların araştırmadan önceki 5 yıl içerisindeki doğumlarının (halen devam eden gebelikler ile birlikte) yüzde dağılımları

Not: Sayıların toplamı yuvarlama nedeniyle %100 olmayabilir.

6.4 TOPLAM İSTENEN DOĞURGANLIK

İstenmeyen doğum

Kadının ideal çocuk sayısı olarak belirttiği sayının üzerinde gerçekleşen doğumlar

İstenen doğum

Kadının ideal çocuk sayısı olarak belirttiği sayıya eşitleyen ya da o sayının altında gerçekleşen doğumlar

İstenen doğurganlık hızı

İstenmeyen doğumlar hesaba katılmadığında, mevcut yaşa özel doğurganlık hızında doğumlarını gerçekleştiren bir kadının doğurganlık yıllarının sonuna kadar sahip olacağı ortalama çocuk sayısı

Örneklem: 15-49 yaş aralığındaki kadınlar

İstenmeyen doğurganlığın boyutunu belirlemenin bir başka yolu da toplam istenen doğurganlık hızı (TİDH) ile toplam doğurganlık hızının (TDH) karşılaştırılmasıdır. Eğer annenin gebeliğinin başlangıcında yaşayan çocuk sayısı, araştırma sırasında beyan ettiği ideal çocuk sayısından daha az ise, o doğum isteniyor olarak kabul edilmektedir.

Tablo 6.6, Türkiye’de toplam istenen doğurganlık hızının 2,0 olduğunu göstermektedir, bu da gerçek toplam doğurganlık hızı olan 2,3 çocuktan %13 daha azdır. Bir başka deyişle, eğer tüm istenmeyen doğumlar önlenmiş olsaydı, TDH gözlenen doğurganlık düzeyinden 0,3 çocuk daha düşük olacaktı.

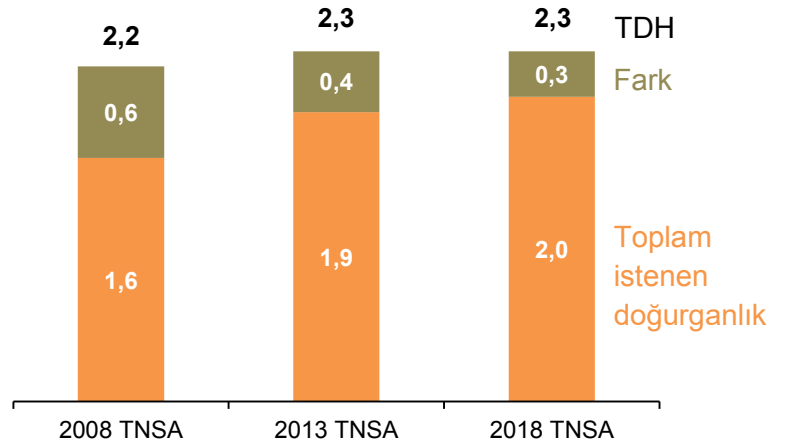
Zaman içinde değişim: 2008-2018 yılları arasında hem toplam istenen doğurganlık hızı hem de toplam gerçek doğurganlık hızı artmıştır (**Şekil 6.6**). İki doğurganlık hızı arasındaki fark 2018 yılında son iki TNSA verilerine kıyasla daha azdır.

Temel özelliklere göre örüntüler

- Toplam istenen doğurganlık hızı kırsal alanlarda (2,3 çocuk) kentlerden (2,0 çocuk) daha yüksektir (**Tablo 6.6**). Toplam istenen doğurganlık hızı ve gerçek doğurganlık hızı arasındaki fark kırsal alanlarda (0,5 çocuk) kentlerden (0,2 çocuk) daha fazladır.
- Bölgelerde gerçek doğurganlık hızı ile istenen doğurganlık hızı arasındaki en büyük fark Doğu bölgesinde yaşayan kadınlar için gözlemlenirken (0,6 çocuk), en küçük fark Batı ve Kuzey bölgelerinde yaşayan kadınlar (0,2 çocuk) için söz konusudur.
- Lise ve üzeri eğitime sahip kadınlarda gerçek doğurganlık hızı ile istenen doğurganlık hızı arasındaki fark (0,1 çocuk) diğer eğitim düzeylerindeki kadınlara kıyasla oldukça azdır (0,3-0,8 çocuk).

Şekil 6.6 Toplam istenen ve gerçek doğurganlık hızlarındaki eğilimler

Kadın başına düşen istenen ve sahip olunan çocuk sayısı

- Toplam istenen doğurganlık hızı ve gerçek doğurganlık hızı arasındaki fark en düşük refah düzeyine sahip kadınlarda en fazladır.

TABLO LİSTESİ

Doğurganlık tercihleri hakkında daha fazla bilgi için aşağıdaki tabloları inceleyiniz:

- **Tablo 6.1** Yaşayan çocuk sayısına göre doğurganlık tercihleri
- **Tablo 6.2** Doğurganlığı sınırlama isteği
- **Tablo 6.3** Yaşayan çocuk sayısına göre ideal çocuk sayısı
- **Tablo 6.4** Ortalama ideal çocuk sayısı
- **Tablo 6.5** Doğumların planlanması
- **Tablo 6.6** İstenen doğurganlık hızları

Tablo 6.1 Yaşayan çocuk sayısına göre doğurganlık tercihleri

15-49 yaş grubundaki halen evli kadınların çocuk sahibi olma isteğine ve yaşayan çocuk sayısına göre yüzde dağılımı, 2018 TNSA

Çocuk sahibi olma isteği	Yaşayan çocuk sayısı ¹					Kadın sayısı
	0	1	2	3	4+	
Hemen istiyor ²	69,4	27,0	6,9	3,2	1,5	12,7
Daha sonra istiyor ³	14,1	33,6	12,2	6,6	4,3	14,0
İstiyor, zamanını bilmiyor	2,6	2,9	1,6	0,6	0,3	1,5
Kararsız	3,0	6,0	5,0	2,9	1,7	4,1
Başka istemiyor	3,3	26,4	63,9	62,9	61,6	52,6
Tüpleri bağlanmış ⁴	0,0	0,1	5,2	19,8	25,7	10,4
Gebe kalması mümkün değil	7,6	3,9	5,3	4,0	5,0	4,8
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Kadın Sayısı	274	942	1.761	1.113	730	4.820

¹ Araştırma sırasındaki gebelikler, yaşayan çocuk sayısına dahildir.

² Bir sonraki doğumunu 2 yıl içinde istiyor.

³ Bir sonraki doğumunun 2 yıl veya daha uzun süre sonra olmasını istiyor.

⁴ Kadının tüplerinin ve erkeğin kanallarının bağlanmasını kapsamaktadır.

Tablo 6.2 Doğurganlığı sınırlama isteği

Başka çocuk istemeyen 15-49 yaş grubundaki halen evli kadınların yaşayan çocuk sayısına ve temel özelliklere göre yüzdesi, 2018 TNSA

Temel özellik	Yaşayan çocuk sayısı ¹					Toplam
	0	1	2	3	4+	
Yerleşim yeri						
Kent	3,8	27,0	70,3	83,8	87,7	62,2
Kır	0,7	24,2	63,6	79,7	86,5	65,4
Bölge						
Batı	4,4	33,2	74,8	86,7	87,9	63,9
Güney	(3,0)	10,0	55,3	79,4	83,3	57,5
Orta	2,3	25,5	72,6	91,2	96,2	67,9
Kuzey	(10,6)	25,2	75,1	90,3	95,2	66,7
Doğu	0,0	6,7	46,2	62,7	84,4	57,1
İBBS 1 bölgeleri						
İstanbul	*	28,3	75,4	92,4	(90,3)	65,7
Batı Marmara	(9,2)	45,8	80,8	94,0	*	69,2
Ege	*	37,9	76,2	84,5	(82,0)	62,5
Doğu Marmara	*	29,1	70,5	77,9	(93,2)	61,2
Batı Anadolu	(3,4)	27,5	72,2	90,9	(97,0)	65,4
Akdeniz	(3,0)	10,0	55,3	79,4	83,3	57,5
Orta Anadolu	*	(17,2)	68,5	91,1	94,5	71,2
Batı Karadeniz	*	25,1	78,4	90,0	94,5	70,8
Doğu Karadeniz	*	19,1	67,2	88,6	(97,2)	62,0
Kuzeydoğu Anadolu	*	(16,4)	45,4	68,8	90,8	60,3
Ortadoğu Anadolu	(0,0)	(11,2)	56,8	62,8	81,2	57,2
Güneydoğu Anadolu	(0,0)	1,8	39,6	61,2	84,4	56,3
Eğitim						
Eğitimi yok/ilkokulu bitirmemiş	(0,0)	(23,5)	60,1	70,8	84,0	69,9
İlkokul	1,8	34,0	71,1	85,5	89,5	73,7
Ortaokul	2,6	15,2	60,5	80,1	81,8	51,8
Lise ve üzeri	4,5	28,2	73,1	85,9	(95,4)	52,4
Hanehalkı refahı						
En düşük	(1,1)	21,3	49,8	69,7	83,5	62,2
Düşük	(0,0)	12,4	58,1	82,8	87,8	62,2
Orta	5,1	22,1	68,9	84,9	85,6	62,7
Yüksek	1,3	28,0	73,9	84,3	93,6	64,4
En yüksek	6,1	35,1	79,0	92,6	(100,0)	62,8
Toplam	3,3	26,5	69,0	82,7	87,3	62,9

Not: Tüpleri bağlanmış kadınlar başka çocuk istemiyor olarak sınıflandırılmıştır.

* Ağırlıksız gözlem sayısı 25'in altındadır. Ağırlıksız gözlem sayısı 25-49 arasında olan değerler parantez içerisinde gösterilmiştir.

¹ Araştırma sırasındaki gebelikler yaşayan çocuk sayısına dahildir

Tablo 6.3 Yaşayan çocuk sayısına göre ideal çocuk sayısı

Yaşayan çocuk sayısına göre, 15-49 yaş grubundaki kadınların yüzde dağılımı ile tüm kadınlar ve halen evli kadınlar için ortalama ideal çocuk sayısı, 2018 TNSA

İdeal çocuk sayısı	Yaşayan çocuk sayısı ¹					Toplam
	0	1	2	3	4+	
0	5,5	2,3	1,6	1,9	3,1	3,3
1	10,0	9,5	3,0	3,3	1,9	6,3
2	45,8	47,4	42,3	18,6	19,3	38,1
3	22,4	26,4	29,0	38,2	12,2	26,0
4	10,2	10,9	20,6	28,4	39,3	18,8
5	3,1	2,2	2,6	5,9	10,4	4,0
6+	1,5	1,2	0,6	3,5	12,6	2,7
Sayısal olmayan cevaplar	1,5	0,0	0,3	0,3	1,1	0,8
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Sayı	2.532	1.040	1.860	1.149	764	7.346
Ortalama ideal çocuk sayısı²						
Tüm kadınlar	2,4	2,5	2,8	3,2	3,8	2,8
Sayı	2.495	1.040	1.853	1.146	755	7.290
Halen evli kadınlar	2,6	2,5	2,8	3,2	3,8	3,0
Halen evli kadın sayısı	266	942	1.755	1.109	721	4.793

¹ Araştırma sırasındaki gebelikler yaşayan çocuk sayısına dahildir

² Ortalamalara sayısal olmayan cevaplar dahil edilmemiştir.

Tablo 6.4 Ortalama ideal çocuk sayısı

15-49 yaş grubundaki tüm kadınların temel özelliklere göre ortalama ideal çocuk sayısı, 2018 TNSA

Temel özellik	Ortalama	Kadın sayısı ¹
Yaş		
15-19	2,3	1.148
20-24	2,8	1.028
25-29	2,8	1.031
30-34	2,8	1.061
35-39	2,8	1.099
40-44	3,0	1.014
45-49	3,1	909
Yerleşim yeri		
Kent	2,7	5.705
Kır	3,0	1.584
Bölge		
Batı	2,6	3.190
Güney	3,0	899
Orta	2,6	1.515
Kuzey	2,5	397
Doğu	3,4	1.288
İBBS 1 Bölgeleri		
İstanbul	2,6	1.544
Batı Marmara	2,4	298
Ege	2,5	875
Doğu Marmara	2,7	718
Batı Anadolu	2,6	775
Akdeniz	3,0	899
Orta Anadolu	2,8	344
Batı Karadeniz	2,5	382
Doğu Karadeniz	2,5	167
Kuzeydoğu Anadolu	2,9	171
Ortadoğu Anadolu	3,1	352
Güneydoğu Anadolu	3,6	765
Eğitim		
Eğitimi yok/ilkokulu bitirmemiş	3,5	665
İlkokul	3,1	2.125
Ortaokul	2,6	1.485
Lise ve üzeri	2,5	3.016
Hanehalkı refahı		
En düşük	3,2	1.133
Düşük	3,0	1.383
Orta	2,8	1.519
Yüksek	2,7	1.643
En yüksek	2,5	1.612
Toplam	2,8	7.290

¹ Yalnızca sayısal cevap veren kadınları kapsar.

Tablo 6.5 Doğurganlığın planlanması

15-49 yaş grubundaki kadınların araştırma tarihinden önceki 5 yıl içinde gerçekleşen doğumların (araştırma sırasındaki gebelikler dahil) planlanma durumuna, doğum sırasına ve annenin doğumdaki yaşına göre yüzde dağılımı, 2018 TNSA

	Doğurganlığın planlanma durumu			Toplam	Doğum sayısı
	İstemmişti	Daha sonra isterdi	İstememişti		
Doğum sırası					
1	90,4	8,0	1,6	100,0	928
2	78,3	13,4	8,3	100,0	904
3	62,1	12,2	25,8	100,0	575
4+	49,2	8,4	42,4	100,0	431
Doğumda anne yaşı					
<20	79,6	15,0	5,4	100,0	200
20-24	79,4	12,0	8,6	100,0	730
25-29	75,3	12,4	12,3	100,0	846
30-34	73,1	10,0	16,9	100,0	665
35-39	66,3	3,7	30,0	100,0	341
40-44	47,4	0,0	52,6	100,0	54
45-49	*	*	*	*	2
Toplam	74,6	10,6	14,8	100,0	2.838

* Ağırlıksız gözlem sayısı 25'in altındadır.

Tablo 6.6 İstenen doğurganlık hızları

Temel özelliklere göre araştırma tarihinden önceki 3 yıl için toplam istenen doğurganlık hızı ve toplam doğurganlık hızı, 2018 TNSA

Temel özellik	Toplam istenen doğurganlık hızları	Toplam doğurganlık hızı
Yerleşim yeri		
Kent	2,0	2,2
Kır	2,3	2,8
Bölge		
Batı	1,8	2,0
Güney	2,5	2,8
Orta	1,8	2,1
Kuzey	1,4	1,6
Doğu	2,6	3,2
Eğitim		
Eğitimi yok/ilkokulu bitirmemiş	3,4	4,2
İlkokul	3,2	3,6
Ortaokul	2,5	2,8
Lise ve üzeri	1,7	1,8
Hanehalkı refahı		
En düşük	2,5	3,3
Düşük	2,2	2,6
Orta	2,0	2,2
Yüksek	1,7	1,9
En yüksek	1,7	1,9
Toplam	2,0	2,3

Not: Hızlar araştırma tarihinden önceki 1-36 aylık dönem için 15-49 yaş grubundaki kadınların doğumlarından hesaplanmıştır. Toplam doğurganlık hızları Tablo 5.2'deki hızlarla aynıdır.

Temel Bulgular

- **Gebeliği önleyici yöntemler hakkında bilgi:** Tüm kadınların ve halen evli kadınların neredeyse tamamı en az bir aile planlama yöntemini bilmektedir. Tüm kadınların %97'si ve halen evli kadınların ise %99'u herhangi bir modern aile planlama yöntemini bildiklerini beyan etmiştir.
- **Gebeliği önleyici yöntem kullanımı:** Halen evli kadınların %70'i herhangi bir aile planlama yöntemi kullanmaktadır. En yaygın kullanılan yöntemler geri çekme (%20), erkek kondomu (%19), RİA (%14) ve tüplerin bağlanmasıdır (%10).
- **Yöntemlerin halen kullanımının zaman içindeki değişimi:** Son beş yılda gebeliği önleyici yöntem kullanımı halen evli kadınlarda %74'ten %70'e gerilemiştir. Bunun temel nedeni, geri çekme (%26'dan %20'ye) ve RİA (%17'den %14'e) yöntemlerinin kullanımının azalmasıdır. Aynı dönemdeki modern yöntem kullanımının %47'den %49'a yükselmesi temel olarak erkek kondom kullanımının %16'dan %19'a yükselmesi ile ilişkilidir.
- **Gelecekte yöntem kullanımı:** Yöntem kullanmayan halen evli kadınların %38'i gelecekte yöntem kullanma niyetinde olduklarını beyan etmiştir. Diğer taraftan, yöntem kullanmayan kadınların %58'i gelecekte yöntem kullanma niyetinde olmadıklarını belirtmiştir.
- **Modern yöntemlerin temin edildiği kaynaklar:** Modern yöntemlerin temininde genellikle kamu sektörü tercih edilmektedir. Modern yöntem kullanıcılarının %52'si kullandıkları yöntemi kamu sektöründen; %36'sı özel sektörden; geriye kalan %13'ü ise, market, dükkan gibi yerlerden temin ettiklerini belirtmiştir.
- **Gebeliği önleyici yöntemin bırakılması:** Gebeliği önleyici yöntem kullananların dörtte birinden fazlası (%28) yöntemi kullanmaya başladıktan sonraki 12 ay içerisinde yöntemi bırakmıştır. En yaygın yöntem bırakma nedenleri, gebe kalmayı istemek (%38) ve yöntemi kullanırken gebe kalmaktır (%19).
- **Karşılanmamış aile planlaması ihtiyacı:** Halen evli kadınların %12'si karşılanmamış aile planlaması ihtiyacı içerisindedir. Yani bu kadınlar, doğumlarının arasını açmak veya doğumları sonlandırmak istedikleri halde herhangi bir aile planlaması yöntemi kullanmamaktadırlar.
- **Aile planlanması hizmetlerine talep:** Toplam aile planlaması talebinin %60'ı modern yöntemler tarafından karşılanmaktadır.

Çiftler doğumlarının arasını açmak veya sahip oldukları çocuk sayısını sınırlandırmak için gebeliği önleyici yöntem kullanabilirler. Bu bölüm gebeliği önleyici yöntem bilgisi, kullanımı, yöntemlerin kaynakları ve yöntem bırakma hızları ve nedenlerine ilişkin bilgi sunmaktadır. Bölümde aynı zamanda aile planlaması ihtiyacı ve karşılanmamış aile planlaması taleplerine ilişkin sonuçlara yer verilmiştir.

Bunlara ek olarak, bölümde aile planlaması hakkında karar verme, tüplerin bağlanması zamanlaması ve gelecekte yöntem kullanımına ilişkin sonuçlar da sunulmuştur.

Aile planlaması kullanımı, kadınların istenmeyen ve zamansız gebeliklerden kaçınmasını ve güvenli olmayan kürtaj risklerinin azaltılmasını sağlar. Gebeliği önleyici yöntemler hem anne hem de bebek için doğrudan yararı olan doğumların arasını açma konusunda kadınlara yardımcı olur.

7.1 GEBELİĞİ ÖNLEYİCİ YÖNTEM BİLGİSİ

Türkiye’de gebeliği önleyici yöntem bilgisi yaygın olup, evli kadınların neredeyse tamamı (%99,5) en az bir gebeliği önleyici yöntem bilmektedir. Ortalama olarak, kadınlar 8 yöntem duymuştur (**Tablo 7.1**). Halen evli kadınlar arasında en çok bilinen yöntem haptır (%97). Bu yöntemi RİA (%94), kadınların tüplerinin bağlanması (%93) ve erkek kondomu (%92) izlemektedir. Halen evli kadınlar arasında erkek sterilizasyonu (%37), implantlar (%36), kadın kondomu (%20), diyafram/köpük/jel (%24) ve vajinal halka (%9) yöntemlerine ilişkin bilgi görece olarak daha düşüktür.

Geri çekme yöntemi Türkiye’de en yaygın kullanılan yöntem olmasına karşın, tüm kadınların %70’i; halen evli kadınların ise, %86’sı bu yöntemi duyduklarını beyan etmişlerdir.

Gebeliği önleyici yöntem bilgisi hakkında daha fazla bilgi için **Tablo 7.1**’e bakılabilir. Gebeliği önleyici yöntem bilgisi kadınların temel özelliklerine göre önemli bir farklılık göstermemektedir. Kadınların temel özelliklerine göre herhangi bir yöntem ve herhangi bir modern yöntem bilgisindeki farklılıklar hakkında **Tablo 7.2** incelenebilir.

7.2 GEBELİĞİ ÖNLEYİCİ YÖNTEMLERİN KULLANILMIŞ OLMASI

Halen evli kadınların %90’ı, tüm kadınların %63’ü herhangi bir zamanda en az bir kez aile planlaması yöntemi kullanmıştır (**Tablo 7.3**). Halen evli kadınlar ile tüm kadınları karşılaştığımızda, bulgular halen evli kadınlar arasında modern (%77) ve geleneksel yöntem (%60) kullanımının tüm kadınlardan (sırasıyla %55 ve %42) daha yüksek olduğunu göstermektedir. Halen evli kadınların en sık kullandığı yöntemler; geri çekme (%58), erkek kondomu (%49), RİA (%35) ve haptır (%30). Tüm kadınların yöntem kullanımında da benzer bir örüntü görülmektedir; ancak, tüm kadınlar için yüzdeler genel olarak daha düşüktür.

Yaş gruplarına göre bakıldığında, sonuçlar hem tüm kadınlar hem de halen evli kadınlar için yaşla yöntem kullanımı arasında pozitif ilişki olduğunu göstermektedir. Beklenildiği gibi, yöntem kullanımı hem tüm kadınlarda hem de halen evli kadınlarda yaşın artmasıyla artmaktadır.

7.3 GEBELİĞİ ÖNLEYİCİ YÖNTEM KULLANIMI

Gebeliği önleyici yöntem kullanımındaki yaygınlık oranı

Herhangi bir gebeliği önleyici yöntem kullanan kadınların yüzdesi

Örnekleme: 15-49 yaş grubu tüm kadınlar ve 15-49 yaş grubu halen evli kadınlar

Gebeliği önleyici yöntem kullanımındaki yaygınlık oranı, 15-49 yaş arasındaki halen evli kadınlarda %70’tir. Bu kadınların %49’u modern yöntemleri; %21’i ise geleneksel yöntemleri kullanmaktadır. Aile planlaması yönteminin kullanımı evli kadınların yaşı ile birlikte artmaktadır (**Tablo 7.4**). Genç kadınlar arasında (15-19 ve 20-24 yaş) aile planlaması yöntemlerinin kullanımı düşüktür (sırasıyla %36 ve %53) (**Tablo 7.4**).

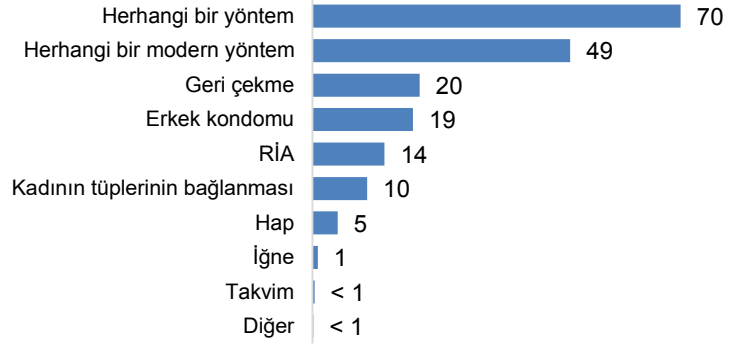
Modern yöntemler

Erkeğin kanallarının bağlanması, kadının tüplerinin bağlanması, iğne, rahim içi araç (RİA), doğum kontrol hapı, deri altı implantları, erkek ve kadın kondomu, emzirme ve acil korunma hapı

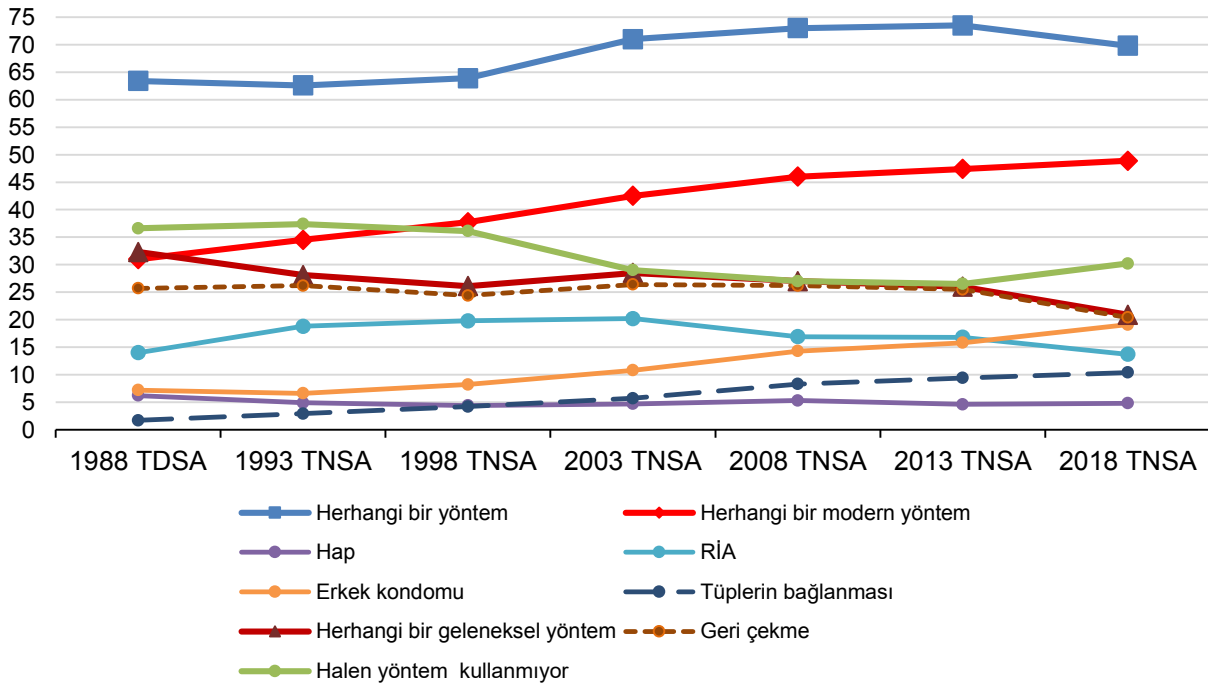
Halen evli kadınlar arasında geri çekme en sık kullanılan yöntemdir (%20), bunu erkek kondomu (%19) ve RİA (%14) izlemektedir (Şekil 7.1).

Zaman içinde değişim: Tablo 7.5 ve Şekil 7.2, son 30 yıldaki gebeliği önleyici yöntemlerin kullanımındaki eğilimi göstermektedir. Gebeliği önleyici yöntem kullanımında 1988-1998 dönemindeki 10 yıl içinde önemli bir değişiklik olmamıştır. 1998 yılından sonra, gebeliği önleyici yöntem kullanımı önemli ölçüde artarak 2013 yılında %74'e ulaşmıştır. Ancak, halen herhangi bir gebeliği önleyici yöntem kullanan 15-49 yaş arası evli kadınların oranı, 2013-2018 döneminde %74'den %70'e düşmüştür (Tablo 7.5). Modern yöntem kullanımı, son 30 yıllık dönemde sürekli olarak artarak 1988-2018 döneminde %31'den %49'a yükselmiştir. Modern yöntemlerin kullanımındaki artışa paralel olarak, geleneksel yöntem kullanımı 1988-2018 döneminde %32'den %21'e düşmüştür. Türkiye'de geleneksel yöntemlerin kullanımındaki azalma, modern yöntemlerin kullanımındaki sınırlı artışla telafi edilemediğinden, gebeliği önleyici yöntem kullanmayanların oranı, 2013-2018 döneminde %27'den %30'a yükselmiştir.

Şekil 7.1 Gebeliği önleyici yöntem kullanımı
15-49 yaş grubundaki halen evli kadınlar arasında gebeliği önleyici yöntem kullananların oranı

Şekil 7.2 Gebeliği önleyici yöntem kullanımının zaman içindeki değişimi
Halen evli kadınlar arasında halen gebeliği önleyici yöntem kullanan kadınların oranı

Yöntem kullanımıyla ilgili olarak son iki araştırma arasında en göze çarpan en önemli azalma geri çekme yönteminin kullanım oranında gerçekleşmiştir. Geri çekme yöntemi, 1988-2013 döneminde neredeyse hiç değişmeden yaklaşık %24-26 civarında kalmış olsa da, geri çekme yönteminin kullanım oranı, son 30 yıllık dönemde ilk kez, 2013-2018 döneminde %26'dan %20'ye gerilemiştir. Geri çekme yönteminin yanısıra, RİA kullanımı da 2003-2018 döneminde %20'den %14'e düşmüştür. Hap kullanan kadınların oranı, 2013-2018 yılları arasındaki dönemde değişmemiştir. Aynı dönemde Türkiye'de sadece iki yöntemin, kadınların tüplerinin bağlanması (%9'dan %10'a) ve erkek kondomu (%16'dan %19'a), kullanımı artmıştır (**Şekil 7.2**).

Temel özelliklere göre örüntüler

- Modern yöntem kullanımı yaşayan çocuk sayısının artmasıyla artmaktadır. Beş veya daha fazla çocuğu olan halen evli kadınların %57'si gebeliği önleyici yöntem kullanırken, bu oranın hiç yaşayan çocuğu olmayan kadınlarda %16 olduğu görülmektedir.
- Modern yöntem kullanım oranı, kentsel alanlarda yaşayan kadınlarda kırsal alanlarda yaşayanlara göre daha yüksektir (sırası ile %50 ve %45). Bu fark, kentsel alanlarda prezervatif yönteminin kullanımının kırsal alanlara göre daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır (sırası ile %21 ve %14). Kırsal alanlarda geleneksel yöntem kullanım oranı, özellikle geri çekme yönteminin kullanım oranının daha yaygın olması nedeniyle, daha yüksektir (kırsal alanlarda %26; kentsel alanlarda %19).
- Modern yöntem kullanım oranı bölgelere göre, Ortadoğu Anadolu'da %40 ile Orta Anadolu'da %55 arasında değişiklik göstermektedir.
- Modern yöntem kullanımı, okula gitmemiş veya ilkokulu bitirmemiş kadınlar arasında (%40) en düşük seviyede iken, düzenli bir artış göstermese de, eğitimle birlikte artarak lise veya üzeri eğitimi olan kadınlarda %52'ye yükselmektedir. Geleneksel yöntemlerin kullanım oranı, lise veya yüksek eğitim görmüş kadınlar (%19) ile daha düşük eğitim seviyesine sahip kadınlar (%22) arasında önemli farklılıklar göstermektedir.
- En düşük (%39) ve düşük (%46) refah düzeyindeki hanelerde yaşayan kadınlar arasında modern yöntem kullanımı en yüksek refah düzeyindeki hanelerde yaşayan kadınlara (%58) göre daha düşüktür (**Tablo 7.6**).

7.3.1 Tüplerin Bağlanmasının Zamanlaması

Türkiye'de tüplerinin bağlanması yöntemi halen evli kadınların %10'u tarafından kullanılmaktadır (**Tablo 7.6**). Bu yöntemi kullanan kadınlar tüpleri bağlandığında çoğunlukla 30-34 yaş grubundadır (%41). Tüplerin bağlanmasındaki ortalama yaş 32,8 olarak bulunmuştur (**Tablo 7.7**).

7.3.2 Gebe Kalınabilecek Döneme İlişkin Bilgi

Araştırmada kadınlardan gebe kalınabilecek döneme ilişkin bilgi seviyelerine ilişkin veri toplanmıştır. **Tablo 7.8**, kadınların dörtte birinden fazlasının (%27), doğru bir şekilde bir kadının en yüksek hamilelik riskinin iki adet ortasındaki dönemde cinsel ilişkiye girilmesi durumunda ortaya çıktığını beyan ettiğini göstermektedir. Kadınların %24'ü, bir kadının adet döngüsünün sona ermesinden hemen sonra gebe kalmasının daha muhtemel olduğunu, %21'i hamilelik riskinin en yüksek olduğu belirli bir dönem olmadığını ve %22'si ise hamilelik riskinin en yüksek olduğu dönemi bilmediğini beyan etmişlerdir. 15-19 yaş grubundaki kadınların (%18), daha ileri yaş grubundaki kadınlara göre (%26-%32) hamilelik riskinin en yüksek olduğu dönemi doğru olarak beyan etme oranları daha düşüktür (**Tablo 7.9**).

7.4 GEBELİĞİ ÖNLEYİCİ MODERN YÖNTEMLERİN KAYNAKLARI

Modern yöntemlerin kaynakları

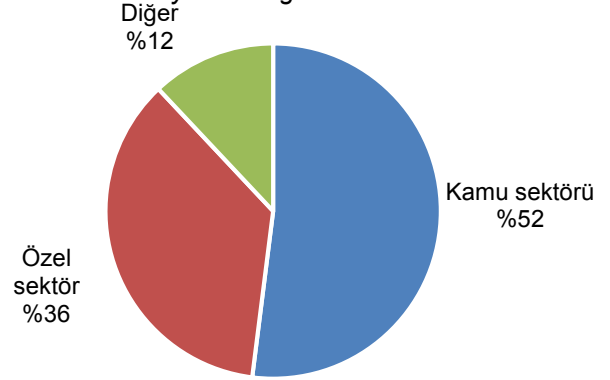
Halen modern yöntem kullananların bu yöntemi en son temin ettiği yer

Örneklem: 15-49 yaş grubu halen modern yöntem kullanan kadınlar

Gebeliği önleyici yöntemlerin temin edildiği kaynakların bilgisi planlama ve programların uygulanması açısından kritik öneme sahiptir. Modern yöntem kullanıcılarının %52'si kullandıkları yöntemi kamu sektöründen temin etmektedir. Bu oran, 2013 TNSA'da %56'dır. Kamu sektöründe devlet hastanelerinin (%22) modern yöntemlerin temin edilmesinde en çok hizmet veren yer olduğu görülmektedir. 2013 TNSA'ya kıyasla (%37) 2018 TNSA'da özel sektör, kullanıcıların %36'sına modern yöntem sağlamaktadır. Özel sektörde eczaneler (%22) bu hizmetin çoğunu karşılamaktadır. Market, dükkan gibi diğer yerler kullanıcıların %13'üne modern yöntem sağlamaktadır (Tablo 7.10 ve Şekil 7.3).

Şekil 7.3 Gebeliği önleyici modern yöntemlerin temin edildiği kaynak

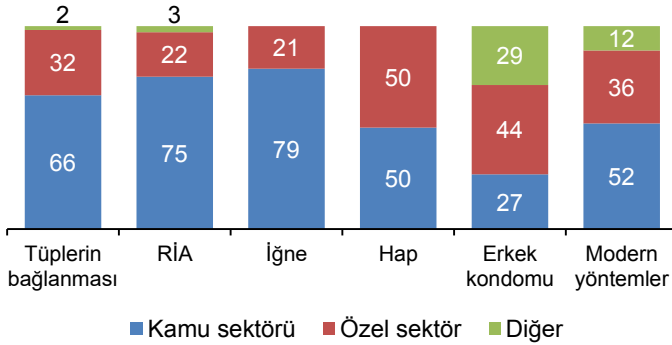
15-49 yaş grubundaki kadınların halen kullandıkları modern yöntemlerin en son temin edildiği kaynaklara göre yüzde dağılımı

Not: Sayıların toplamı yuvarlama nedeniyle %100 olmayabilir.

Şekil 7.4 Seçilmiş modern yöntemlerin temin edildiği kaynaklar

15-49 yaş grubundaki kadınların halen kullandıkları modern yöntemlerin en son temin edildiği kaynaklara göre yüzde dağılımı

Diğer kaynakların modern yöntemlerin teminindeki payı, 2013-2018 döneminde önemli bir artış göstererek %7'den %11'e yükselmiştir. Kamu sektörü kapsamında yer alan kaynaklar üç yöntemin çoğunu sağlamaktadır: kadınların tüplerinin bağlanması (%66), RİA (%75), iğne (%79). Özel sektör, gebeliği önleyici hapların yarısından fazlasını ve erkek prezervatiflerinin %44'ünü sağlamaktadır. Diğer taraftan, market/dükkanlar erkek prezervatiflerinin dörtte birinden fazlasını sağlamaktadır (Tablo 7.10 ve Şekil 7.4).

7.5 GEBELİĞİ ÖNLEYİCİ YÖNTEMLERİN BIRAKILMASI

Yöntem bırakma hızı

Yöntemi kullanmaya başladıktan sonraki 12 aylık süre içinde yöntemi bırakanların yüzdesi

Örneklem: Araştırmadan önceki beş yıllık dönemde yöntem kullanmaya başlayan 15-49 yaş grubundaki kadınlar (bir kadın birden fazla döneme katkıda bulunabilir)

Belirli bir gebeliği önleyici yöntemin başarısını o yöntemin kullanımının devamlılığı etkiler. Türkiye'deki aile planlama hizmetlerinin kalitesindeki iyileşme, yöntem kullanımının sürekliliğinin korunmasına odaklanmaktadır. Yöntem bırakma hızı, kullanım kalitesini ölçen önemli bir göstergedir.

Araştırmadan önceki 5 yıllık dönemdeki yöntem kullanıcılarının yaklaşık üçte biri (%28) yöntemi kullanmaya başladıktan sonraki 12 ay içinde yöntemi bırakmışlardır. En yaygın kullanılan üç yöntem olan geri çekme, erkek kondomu ve RİA'daki yöntem bırakma hızları sırasıyla %31, %29 ve %12'dir (**Tablo 7.11**). Yöntem bırakmadaki en yaygın neden gebe kalma isteği (%38) olup, bunu yöntem başarısızlığı (%19), yan etkiler/sağlık kaygısı (%9) ve daha etkili yöntem isteme (%7) izlemektedir (**Tablo 7.12**). RİA yöntemini bırakmadaki en yaygın neden gebe kalma isteği (%29) olup, bunu yan etki/sağlık kaygısı (%23) izlemektedir. Kadınların geri çekme yöntemini kullanımını bırakmasının temel nedeni gebe kalma isteği (%42), ardından da yöntem başarısızlığıdır (%29). Erkek kondomu için en sık beyan edilen bırakma nedeni, yine gebe kalma isteği (%47) ve yöntem başarısızlığıdır (%17).

Genel olarak, araştırmadan önceki 5 yıl içinde yöntem kullanımına başlayan evli kadınların %7'si 12 ay içinde başka bir yönteme geçmiştir.

7.6 AİLE PLANLAMASINA OLAN TALEP

Karşılanmamış aile planlaması ihtiyacı

(1) Gebe olmayan, doğum sonrası geçici kısırlık döneminde olmayan, doğum yapabilme yetisine sahip olan ve bir sonraki doğumu 2 veya daha fazla yıl sonraya ertelemek veya doğurganlığı sonlandırmak isteyen fakat herhangi bir gebeliği önleyici bir yöntem kullanmayan, veya (2) yanlış zamanda veya istenmeyen mevcut gebeliği olan, veya (3) doğum sonrası geçici kısırlık döneminde olan ve son 2 yıl içindeki son doğumlarını istememiş veya daha sonra istemiş olan kadınların oranı

Örnekleme: 15-49 yaş grubu halen evli kadınlar

Aile planlaması talebi:

Karşılanmamış aile planlaması ihtiyacı
+ halen kullanılan yöntem (herhangi bir yöntem)

Karşılanmış talep oranı:

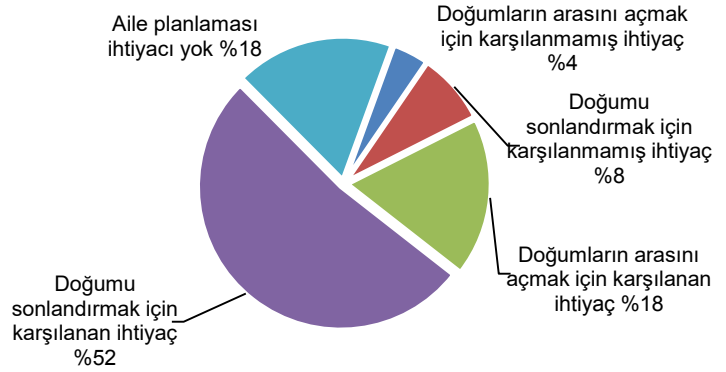
Halen kullanılan yöntem (herhangi bir yöntem)
Karşılanmamış ihtiyaç + halen kullanılan yöntem
(herhangi bir yöntem)

Modern yöntemlerle karşılanmış talep oranı:

Halen kullanılan yöntem (herhangi bir modern yöntem)
Karşılanmamış ihtiyaç + halen kullanılan yöntem
(herhangi bir yöntem)

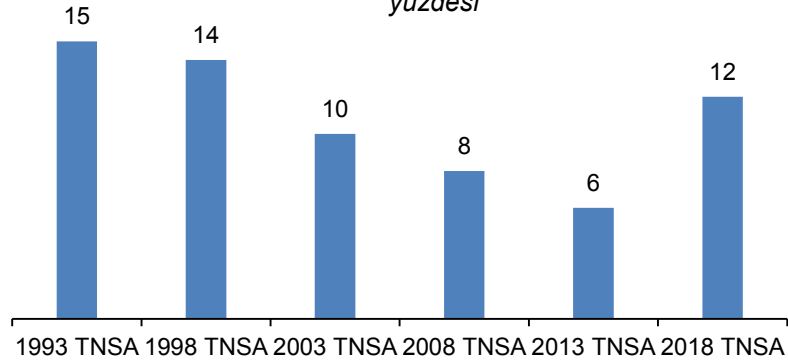
15-49 yaş arası halen evli kadınlarda toplam aile planlama talebi %81 olup; kadınların %22'si doğumların arasını açmak, %60'ı ise doğumları sonlandırmak istemektedir (**Tablo 7.13.1** ve **Şekil 7.5**). Evli kadınların %70'i ya doğumların arasını açmak (%18) ya da doğumu sonlandırmak (%52) için bir yöntem kullanmaktadır, yani, bu kadınların aile planlaması ihtiyaçları karşılanmaktadır. Kadınların %12'si ise, (%4'ü doğum arasını açma, %8'i doğumu sonlandırma) karşılanmamış aile planlaması ihtiyacı içinde olup herhangi bir yöntem kullanmamaktadır. Genel olarak, aile planlaması talebinin %60'ı modern yöntemlerle karşılanmaktadır.

Şekil 7.5 Aile planlamasına olan talep
15-49 yaş grubundaki halen evli kadınların aile planlamasına olan taleplerine göre yüzde dağılımı

Zaman içinde değişim: 1993-2013 döneminde karşılanmamış aile planlaması ihtiyacı sürekli olarak azalmıştır. Ancak, karşılanmamış aile planlaması ihtiyacı 2013-2018 döneminde %6'dan %12'ye yükselmiştir. (**Şekil 7.6**). Bu artış son beş yılda gebeliği önleyici yöntem kullanımındaki azalışa atfedilebilir. Karşılanmamış ihtiyaçtaki artış karşılanmış talepte azalma etkisi yaratmış ve karşılanmış talep 2013-2018 döneminde %93'ten %86'ya düşmüştür.

Şekil 7.6 Karşılanmamış aile planlaması ihtiyacının zaman içindeki değişimi
15-49 yaş grubundaki karşılanmamış aile planlaması ihtiyacı içinde olan halen evli kadınların araştırma yıllarına ve yeni tanıma göre yüzdesi

Temel özelliklere göre örüntüler

- Doğumlarının arasını açmak isteyen kadınların karşılanmamış aile planlaması ihtiyacı 20-24 yaş grubunda en yüksek (%12) iken 35-49 yaş grubunda %5'in altında bulunmaktadır. Doğumlarına son vermek isteyen kadınların karşılanmamış aile planlaması ihtiyacı 45-49 yaş grubunda en yüksek (%13) iken 25-29 yaş grubunda %3 seviyesindedir (**Tablo 7.13.1**).
- Kentsel ve kırsal alanlarda yaşayan kadınların karşılanmamış aile ihtiyacı birbirine oldukça yakın olup %12 civarındadır.
- Karşılanmamış aile planlaması ihtiyacı olan kadınların oranı bölgelere göre büyük farklılık göstermektedir. Bu oran, Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nde %16'ya, İstanbul, Batı Marmara ve Güneydoğu Anadolu'da %14'e kadar yükselmekte; Orta Anadolu ve Doğu Marmara bölgelerinde ise %7-8 seviyelerine kadar gerilemektedir.
- Eğitim seviyesi arttıkça karşılanmamış aile planlaması ihtiyacı düşmektedir. Eğitimi olmayan veya ilkokulu bitirmemiş kadınlarda karşılanmamış aile planlaması ihtiyacı %20 iken, lise ve üzeri eğitim seviyesindeki kadınlarda %9'dur.

- Karşılanmamış aile planlaması ihtiyacı, en düşük refah düzeyine sahip hanelerde yaşayan kadınlar arasında %18'den, en yüksek refah düzeyine sahip hanelerde yaşayan kadınlar arasında %8'e düşmektedir.

7.6.1 Aile Planlaması Hakkında Karar Verme

Tablo 7.14 halen yöntem kullanan ve kullanmayanlar arasında aile planlamasına ilişkin karar verme hakkında bilgi vermektedir. Yöntem kullananların %75'i yöntem kullanma kararını eşleri ile birlikte aldıklarını; %22'si bu kararı çoğunlukla kendilerinin aldığını; sadece %2'si ise bu kararın çoğunlukla eşleri tarafından alındığını belirtmiştir. Benzer örüntü herhangi bir yöntem kullanmayanlarda da görülmektedir. Kadınların yaklaşık %74'ü yöntem kullanmama kararının eşleriyle ortaklaşa verildiğini; %14'ü kararı çoğunlukla kendisinin verdiğini, %3'ü ise kararın genel olarak eşleri tarafından verildiğini belirtmiştir. Yöntem kullananlar arasında, aile planlaması kararının genellikle eşleri tarafından alındığını belirtenlerin oranının, 5 ve daha fazla çocuğu olduğunu beyan eden kadınlar arasında en yüksek (%5) olduğu görülmektedir. Bu orana bölgeler itibarıyla bakıldığında, Ortadoğu Anadolu'da yaşayan kadınlar arasında yüksek olduğu (%6) görülmüştür.

7.6.2 Gelecekte Yöntem Kullanımı

Araştırmada halen herhangi bir yöntem kullanmayanların gelecekte yöntem kullanımına ilişkin bilgi toplanmıştır. Halen herhangi bir yöntem kullanmayan halen evli kadınların %38'i gelecekte yöntem kullanacaklarını belirtmişlerdir. Bu kadınların yarısından fazlası ise (%58) gelecekte herhangi bir yöntem kullanma eğiliminde olmadıklarını söylemişlerdir. Yöntem kullanmayacağını söyleyen kadınların büyük çoğunluğunu dört veya daha fazla yaşayan çocuğu olan kadınlar ile hiç çocuğu olmayan kadınlar oluşturmaktadır (her biri %62). Yaşayan bir çocuğu olan kadınların gelecekte yöntem kullanma eğiliminin daha yüksek olduğu görülmektedir (%43) (**Tablo 7.15**).

7.6.3 Gelecekteki Kullanım için Tercih Edilen Gebeliği Önleyici Yöntem

2018 TNSA kapsamında, halen yöntem kullanmayan fakat gelecekte yöntem kullanacaklarını belirten kadınlardan hangi yöntemi tercih edeceklerine ilişkin de bilgi toplanmıştır. Yöntem kullanmayanlar arasında RİA (%28) açık ara en fazla tercih edilecek yöntem olarak öne çıkarken, bunu erkek kondomu (%21) ve geri çekme (%16) izlemektedir (**Tablo 7.16**). Bu kadınların %11'i hapi ve %8'i de tüplerin bağlanması yöntemini tercih edeceklerini belirtmişlerdir. Yöntem tercihi yaşa göre farklılık göstermektedir; otuz yaş ve üzeri kadınlar tüplerin bağlanması gibi uzun süreli yöntemleri tercih ederken, 30 yaş altındaki kadınlar daha çok hap, RİA, geri çekme veya erkek kondomu yöntemlerini tercih etmektedir.

7.6.4 Aile Planlaması Hakkında Medya Aracılığıyla Haberdar Olma

Tablo 7.17 kadınların medyadan aile planlamasına yönelik herhangi bir şey duyup duymadığı hakkında bilgi vermektedir. Kadınların büyük bir çoğunluğu (%81), dört farklı kitle iletişim aracından (radyo, televizyon, yazılı basın ve internet) aile planlamasına dair bir şeyler duymadığını beyan etmiştir. Kadınların sadece %13'ü son birkaç ay içinde televizyonda aile planlaması hakkında bir şeyler duyduğunu bildirmiştir. Kadınların sadece %7'si gazete, dergi, afiş, bülten veya kitapçık gibi basılı iletişim araçlarından aile planlaması hakkında herhangi bir şey duymuştur. Radyo ve cep telefonu aracılığıyla aile planlaması hakkında herhangi bir şey duyma oranı ise %4 civarındadır.

Temel özelliklere göre örüntüler

- Yaşa göre bakıldığında, 15-19 yaşlarındaki kadınların %14'ü dört farklı kitle iletişim aracının herhangi birinden aile planlaması hakkında herhangi bir şey duyduğunu beyan ederken, bu oran 45-49 yaş grubundaki kadınlar arasında %22'dir (**Tablo 7.17**).

- Kırsal alanlarda yaşayan kadınlar arasında dört farklı kitle iletişim aracının herhangi birinden aile planlaması hakkında herhangi bir şey duyduğunu beyan edenlerin oranı (%84), kırsal alanlarda yaşayan kadınlara göre (%80) daha yüksektir.
- Söz konusu dört farklı kitle iletişim aracının herhangi birinden aile planlaması hakkında herhangi bir şey duyduğunu beyan eden kadınların oranı Batı'da en yüksek (%21), Güney'de ise en düşüktür (%15).
- Aile planlaması hakkında medya aracılığıyla haberdar olmayan kadınların yüzdesi, eğitim seviyesi arttıkça azalmaktadır. Bu oran, eğitimi olmayan kadınlarda %89; lise veya daha yüksek eğitilmiş kadınlarda ise, %75'dir.
- En düşük refah düzeyine sahip hanelerde yaşayan kadınlar aile planlamasına yönelik medya iletilerinden daha az haberdar olurken (%87); hanenin refah düzeyi arttıkça bu oran %72'ye kadar düşmektedir.

TABLO LİSTESİ

Aile planlaması hakkında daha fazla bilgi için aşağıdaki tablolara bakınız:

- **Tablo 7.1** Gebeliği önleyici yöntem bilgisi
- **Tablo 7.2** Temel özelliklere göre gebeliği önleyici yöntem bilgisi
- **Tablo 7.3** Yaşa göre gebeliği önleyici yöntemlerin kullanılmış olması
- **Tablo 7.4** Yaşa göre gebeliği önleyici yöntem kullanımı
- **Tablo 7.5** Gebeliği önleyici yöntem kullanımının zaman içindeki değişimi
- **Tablo 7.6** Temel özelliklere göre halen kullanılan gebeliği önleyici yöntem
- **Tablo 7.7** Tüplerin bağlanması zamanlaması
- **Tablo 7.8** Gebe kalınabilecek döneme ilişkin bilgi
- **Tablo 7.9** Yaşa göre gebe kalınabilecek döneme ilişkin bilgi
- **Tablo 7.10** Gebeliği önleyici modern yöntemlerin temin edildiği kaynaklar
- **Tablo 7.11** On iki aylık yöntem bırakma hızları
- **Tablo 7.12** Yöntem bırakma nedenleri
- **Tablo 7.13.1** Halen evli kadınlar arasında aile planlaması ihtiyacı ve talebi
- **Tablo 7.13.2** Tüm kadınlar arasında aile planlaması ihtiyacı ve talebi
- **Tablo 7.14** Aile planlamasına karar verme
- **Tablo 7.15** Gelecekte gebeliği önleyici yöntem kullanımı
- **Tablo 7.16** Gelecekte kullanılması tercih edilen gebeliği önleyici yöntem
- **Tablo 7.17** Aile planlaması mesajlarından haberdar olma

Tablo 7.1 Gebeliği önleyici yöntem bilgisi

Herhangi bir yöntem bilen 15-49 yaş grubundaki tüm kadınlar ile halen evli kadınların bildikleri yönteme göre yüzdeleri, 2018 TNSA

Yöntem	Tüm kadınlar	Halen evli kadınlar
Herhangi bir yöntem	97,4	99,5
Herhangi bir modern yöntem	97,3	99,4
Tüplerin bağlanması	85,2	92,7
Erkeğin kanallarının bağlanması	32,5	37,0
Hap	92,6	96,7
RİA	84,4	93,6
İğne	74,6	86,5
İmplant	29,5	36,3
Kondom	83,3	91,5
Kadın kondomu	20,9	20,1
Diyafram/köpük/jel	21,6	23,7
Vajinal halka	8,9	8,6
Acil korunma hapi	45,8	48,0
Herhangi bir geleneksel yöntem	73,2	87,7
Takvim	32,6	36,5
Geri çekme	70,0	86,1
Diğer geleneksel yöntem	2,4	2,7
Kadınların bildiği ortalama yöntem sayısı	6,8	7,6
Kadın sayısı	7.346	4.820

Tablo 7.2 Temel özelliklere göre gebeliği önleyici yöntem bilgisi

Temel özelliklere göre en az bir yöntem bilen ve en az bir modern yöntem bilen 15-49 yaş grubundaki halen evli kadınların yüzdesi, 2018 TNSA

Temel özellik	Herhangi bir yöntem bilen	Herhangi bir modern yöntem bilen ¹	Kadın sayısı
Yaş			
15-19	96,8	96,8	56
20-24	98,8	98,8	411
25-29	99,3	99,3	737
30-34	100,0	99,8	923
35-39	99,9	99,9	1.002
40-44	99,6	99,5	910
45-49	99,4	99,1	781
Yerleşim yeri			
Kent	99,6	99,5	3.743
Kır	99,5	99,2	1.076
Bölge			
Batı	99,7	99,6	2.095
Güney	99,3	99,3	617
Orta	99,4	99,1	1.028
Kuzey	100,0	100,0	257
Doğu	99,4	99,4	822
İBBS 1 bölgeleri			
İstanbul	99,8	99,8	995
Batı Marmara	99,0	99,0	203
Ege	99,7	99,5	589
Doğu Marmara	100,0	99,8	482
Batı Anadolu	99,2	99,2	512
Akdeniz	99,3	99,3	617
Orta Anadolu	99,1	98,3	242
Batı Karadeniz	100,0	99,7	252
Doğu Karadeniz	100,0	100,0	106
Kuzeydoğu Anadolu	99,5	99,5	114
Ortadoğu Anadolu	99,6	99,6	219
Güneydoğu Anadolu	99,3	99,3	489
Eğitim			
Eğitimi yok/ilkokulu bitirmemiş	98,7	98,6	581
İlkokul	99,7	99,6	1.923
Ortaokul	99,3	99,1	813
Lise ve üzeri	99,8	99,7	1.503
Hanehalkı refahı			
En düşük	99,3	99,2	758
Düşük	98,8	98,7	914
Orta	99,5	99,2	994
Yüksek	99,9	99,9	1.066
En yüksek	100,0	100,0	1.088
Toplam	99,5	99,4	4.820

¹Tüplerin bağlanması, erkeğin kanallarının bağlanması, hap, RİA, iğne, implant, kondom, kadın kondomu, acil korunma hapi, emzirme ve diğer modern yöntemler

Tablo 7.3 Yaşa göre gebeliği önleyici yöntemin kullanılmış olması

15-49 yaş grubundaki tüm kadınların, halen evli kadınların kullandıkları gebeliği önleyici yöntem ve yaşa göre yüzdesi, 2018 TNSA

Yaş	Modern yöntem													Geleneksel yöntem				
	Herhangi bir yöntem	Herhangi bir modern yöntem	Tüplerin bağlanması	Erkeğin kanalının bağlanması	Hap	RIA	İğne	Implant	Kon- dom	Kadın kon- domu	Diyaf- ram köpük/ jel	Vaji- nal halka	Acil korun- ma hapı	Her- hangi bir gele- neksel yöntem	Takvim	Geri çekme	Diğer gelenek- sel yöntem	Kadın sayısı
TÜM KADINLAR																		
15-19	3,4	2,1	0,0	0,0	0,3	0,1	0,1	0,0	1,8	0,0	0,0	0,0	0,7	2,3	0,0	2,3	0,0	1.163
20-24	32,0	24,9	0,0	0,0	7,2	6,5	2,9	0,0	18,4	0,0	0,0	0,0	3,0	21,6	1,0	21,4	0,3	1.034
25-29	67,9	55,8	1,3	0,1	19,0	16,1	6,7	0,0	40,3	0,0	0,2	0,1	9,3	48,5	4,6	47,2	0,6	1.035
30-34	84,6	73,7	6,7	0,1	32,5	27,7	10,3	0,0	50,9	0,2	0,9	0,0	11,4	58,8	4,7	57,9	0,7	1.065
35-39	89,0	78,4	13,2	0,0	32,1	39,4	10,0	0,0	49,1	0,2	1,0	0,3	10,5	59,2	7,1	57,2	1,0	1.105
40-44	87,5	79,7	16,8	0,1	34,1	42,0	8,6	0,1	45,9	0,7	2,0	0,0	8,6	53,2	7,1	51,7	1,0	1.025
45-49	84,3	75,3	13,8	0,3	31,2	44,1	7,3	0,4	40,7	0,4	1,6	0,1	4,1	53,3	7,4	50,6	0,7	918
Toplam	63,0	54,7	7,2	0,1	21,9	24,5	6,5	0,1	34,8	0,2	0,8	0,1	6,8	41,7	4,5	40,6	0,6	7.346
HALEN EVLİ KADINLAR																		
15-19	61,1	33,7	0,0	0,0	1,5	1,2	2,5	0,0	28,6	0,0	0,0	0,0	4,6	43,7	0,0	43,7	0,0	56
20-24	75,3	57,8	0,1	0,0	16,2	16,2	7,0	0,0	41,6	0,0	0,0	0,0	5,4	51,0	1,8	50,5	0,7	411
25-29	89,9	73,4	1,8	0,2	25,0	22,0	8,8	0,0	52,7	0,0	0,2	0,2	10,2	64,1	6,3	62,4	0,8	737
30-34	92,5	80,3	7,6	0,1	34,9	30,3	11,2	0,0	55,8	0,3	1,0	0,0	11,5	64,0	5,3	63,0	0,8	923
35-39	93,0	81,6	13,9	0,0	32,7	41,9	10,4	0,0	51,6	0,2	0,7	0,4	10,0	62,6	7,8	60,4	1,2	1.002
40-44	91,8	83,4	18,1	0,1	34,9	44,0	8,4	0,1	48,3	0,5	2,1	0,0	8,7	55,7	6,7	54,1	1,0	910
45-49	88,5	78,2	15,3	0,3	30,6	45,8	6,8	0,5	41,9	0,3	1,6	0,1	3,5	56,1	7,3	53,0	0,8	781
Toplam	89,6	77,3	10,5	0,1	30,2	35,0	9,0	0,1	49,3	0,2	1,0	0,1	8,6	59,5	6,2	57,8	0,9	4.820

Tablo 7.4 Yaşa göre gebeliği önleyici yöntem kullanımı

15-49 yaş grubundaki tüm kadınların, halen evli kadınların halen kullandıkları gebeliği önleyici yöntem ve yaşa göre yüzde dağılımı, 2018 TNSA

Yaş	Modern yöntem								Geleneksel yöntem				Yöntem kullanımı yok	Toplam	Kadın sayısı
	Herhangi bir yöntem	Herhangi bir modern yöntem	Tüplerin bağlanması	Hap	RIA	İğne	Kondom	Diyafram/köpük/jel	Herhangi bir geleneksel yöntem	Takvim	Geri çekme	Diğer geleneksel			
TÜM KADINLAR															
15-19	2,0	1,2	0,0	0,0	0,1	0,1	1,0	0,0	0,8	0,0	0,8	0,0	98,0	100,0	1.163
20-24	21,7	14,0	0,0	2,4	4,0	1,0	6,6	0,0	7,7	0,0	7,6	0,1	78,3	100,0	1.034
25-29	50,4	32,6	1,0	3,8	8,3	1,1	18,5	0,0	17,7	0,3	17,2	0,3	49,6	100,0	1.035
30-34	63,5	43,7	6,5	6,8	10,8	1,3	18,3	0,0	19,8	0,2	19,5	0,1	36,5	100,0	1.065
35-39	72,9	52,6	13,0	5,0	16,1	0,7	17,8	0,0	20,3	0,3	19,8	0,1	27,1	100,0	1.105
40-44	68,5	52,6	16,6	3,7	15,1	0,2	17,0	0,0	15,9	0,1	15,7	0,1	31,5	100,0	1.025
45-49	53,5	37,4	13,6	1,5	10,8	0,1	11,3	0,0	16,1	0,9	15,1	0,1	46,5	100,0	918
Toplam	46,9	33,0	7,1	3,3	9,2	0,6	12,8	0,0	13,9	0,3	13,5	0,1	53,1	100,0	7.346
HALEN EVLİ KADINLAR															
15-19	36,2	19,0	0,0	0,0	1,2	2,5	15,3	0,0	17,2	0,0	17,2	0,0	63,8	100,0	56
20-24	52,6	33,7	0,1	4,8	10,1	2,4	16,2	0,0	18,9	0,0	18,6	0,2	47,4	100,0	411
25-29	69,1	44,4	1,5	5,2	11,7	1,5	24,5	0,0	24,7	0,4	23,9	0,4	30,9	100,0	737
30-34	72,3	49,8	7,4	7,9	12,2	1,5	20,8	0,0	22,5	0,3	22,1	0,1	27,7	100,0	923
35-39	78,6	56,3	13,7	4,9	17,4	0,8	19,4	0,0	22,4	0,4	21,9	0,1	21,4	100,0	1.002
40-44	75,8	58,1	17,9	4,1	16,7	0,2	19,2	0,0	17,7	0,0	17,6	0,1	24,2	100,0	910
45-49	61,0	42,0	15,3	1,5	12,0	0,2	13,1	0,0	18,9	1,1	17,8	0,1	39,0	100,0	781
Toplam	69,8	48,9	10,4	4,8	13,7	1,0	19,1	0,0	20,9	0,4	20,4	0,2	30,2	100,0	4.820

Tablo 7.5 Gebeliği önleyici yöntem kullanımının zaman içindeki değişimi

Halen kullanılan gebeliği önleyici yöntemlere göre 15-49 yaşlarındaki evli kadınların yüzde dağılımı, 1988 TDSA, 1993 TNSA, 1998 TNSA, 2003 TNSA, 2008 TNSA, 2013 TNSA ve 2018 TNSA

Gebeliği önleyici yöntem	1988 TDSA ¹	1993 TNSA	1998 TNSA	2003 TNSA	2008 TNSA	2013 TNSA	2018 TNSA
Herhangi bir yöntem	63,4	62,6	63,9	71,0	73,0	73,5	69,8
Herhangi bir modern yöntem	31,0	34,5	37,7	42,5	46,0	47,4	48,9
Hap	6,2	4,9	4,4	4,7	5,3	4,6	4,8
RIA	14,0	18,8	19,8	20,2	16,9	16,8	13,7
Erkek kondomu	7,2	6,6	8,2	10,8	14,3	15,8	19,1
Tüplerin bağlanması	1,7	2,9	4,2	5,7	8,3	9,4	10,4
Diğer modern yöntem	2,0	1,3	1,1	1,1	1,1	0,8	1,0
Herhangi bir geleneksel yöntem	32,3	28,1	26,1	28,5	27,0	26,0	20,9
Takvim	3,5	1,0	1,1	1,1	0,6	0,3	0,2
Geri çekme	25,7	26,2	24,4	26,4	26,2	25,5	20,4
Diğer geleneksel yöntem	3,1	0,9	0,6	1,0	0,2	0,2	0,2
Halen yöntem kullanmıyor	36,6	37,4	36,1	29,0	27,0	26,5	30,2
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

¹Türkiye Doğurganlık ve Sağlık Araştırması

Tablo 7.6 Temel özelliklere göre halen kullanılan gebeliği önleyici yöntem

Temel özelliklere ve halen kullanılan gebeliği önleyici yöntemlere göre 15-49 yaş grubundaki halen evli kadınların yüzde dağılımı, 2018 TNSA

Temel özellik	Modern yöntem							Geleneksel yöntem					Kadın Toplam sayısı	
	Herhangi bir yöntem	Herhangi bir modern yöntem	Tüplerin bağlanması	Hap	RIA	İğne	Kondom	Herhangi bir geleneksel yöntem	Takvim	Geri çekme	Diğer geleneksel yöntem	Yöntem kullanımı yok		
Yaşayan çocuk sayısı														
0	20,7	15,9	0,0	3,4	0,2	0,0	12,4	4,8	0,0	4,8	0,0	79,3	100,0	349
1-2	70,0	47,1	3,4	5,0	14,1	1,1	23,5	22,9	0,6	22,1	0,1	30,0	100,0	2.685
3-4	80,2	58,1	21,9	4,5	15,8	0,8	15,0	22,1	0,1	21,9	0,1	19,8	100,0	1.489
5+	74,0	57,4	27,3	5,9	15,5	1,5	7,2	16,6	0,0	15,8	0,8	26,0	100,0	296
Yerleşim yeri														
Kent	69,4	49,9	9,2	5,1	14,0	1,0	20,6	19,4	0,5	18,8	0,1	30,6	100,0	3.743
Kır	71,4	45,2	14,5	3,5	12,7	0,8	13,7	26,2	0,0	25,9	0,3	28,6	100,0	1.076
Bölge														
Batı	70,0	49,7	9,5	5,2	12,9	1,1	21,0	20,3	0,6	19,6	0,1	30,0	100,0	2.095
Güney	64,7	47,0	13,2	4,9	12,9	1,3	14,6	17,7	0,0	17,7	0,0	35,3	100,0	617
Orta	74,8	53,5	9,8	3,8	17,5	0,4	21,9	21,4	0,3	20,9	0,1	25,2	100,0	1.028
Kuzey	72,3	47,0	16,8	3,1	8,8	1,1	17,2	25,4	0,0	25,0	0,4	27,7	100,0	257
Doğu	66,1	43,0	9,1	5,2	13,1	1,1	14,6	23,1	0,2	22,5	0,4	33,9	100,0	822
İBBS 1 bölgeleri														
İstanbul	69,2	51,2	10,2	5,9	13,0	1,2	20,8	18,0	0,9	17,1	0,0	30,8	100,0	995
Batı Marmara	70,8	50,2	12,9	3,5	11,2	1,4	21,1	20,7	0,7	20,0	0,0	29,2	100,0	203
Ege	69,7	50,3	9,0	4,4	14,4	1,0	21,4	19,4	0,3	18,8	0,3	30,3	100,0	589
Doğu Marmara	75,0	48,9	9,5	4,7	11,1	0,7	22,9	26,1	0,2	25,8	0,0	25,0	100,0	482
Batı Anadolu	71,8	53,6	6,7	4,2	21,8	0,5	20,5	18,1	0,5	17,6	0,0	28,2	100,0	512
Akdeniz	64,7	47,0	13,2	4,9	12,9	1,3	14,6	17,7	0,0	17,7	0,0	35,3	100,0	617
Orta Anadolu	76,0	54,5	11,8	4,6	15,1	0,2	22,7	21,4	0,3	20,9	0,3	24,0	100,0	242
Batı Karadeniz	76,1	44,4	15,6	1,9	9,1	0,6	17,1	31,7	0,0	31,0	0,7	23,9	100,0	252
Doğu Karadeniz	71,5	47,9	13,6	3,7	11,0	1,4	18,3	23,7	0,0	23,7	0,0	28,5	100,0	106
Kuzeydoğu Anadolu	63,5	41,5	7,0	2,8	17,3	0,3	14,1	22,0	0,0	21,8	0,3	36,5	100,0	114
Ortadoğu Anadolu	66,2	40,2	10,3	2,1	11,8	0,5	15,5	26,0	0,3	25,8	0,0	33,8	100,0	219
Güneydoğu Anadolu	66,6	44,6	9,0	7,1	12,7	1,5	14,3	22,1	0,2	21,2	0,7	33,4	100,0	489
Eğitim														
Eğitimi yok/ ilkokulu bitirmemiş	60,9	39,5	15,1	3,8	12,4	0,8	7,4	21,4	0,0	21,2	0,2	39,1	100,0	581
İlkokul	72,1	50,4	15,3	4,0	16,0	0,7	14,4	21,7	0,1	21,4	0,2	27,9	100,0	1.923
Ortaokul	69,1	46,2	5,6	4,9	14,7	1,4	19,6	23,0	0,2	22,4	0,3	30,9	100,0	813
Lise ve üzeri	70,7	51,9	4,9	5,9	10,7	1,1	29,3	18,7	1,0	17,7	0,0	29,3	100,0	1.503
Hanehalkı refahı														
En düşük	63,1	39,2	11,3	4,6	13,5	0,6	9,1	23,9	0,0	23,4	0,5	36,9	100,0	758
Düşük	69,1	46,3	14,2	3,7	14,7	1,0	12,7	22,8	0,0	22,6	0,2	30,9	100,0	914
Orta	70,7	49,1	11,4	5,3	11,9	1,2	19,3	21,6	0,3	21,1	0,2	29,3	100,0	994
Yüksek	70,0	48,5	6,7	3,7	15,2	1,2	21,8	21,4	0,3	21,1	0,1	30,0	100,0	1.066
En yüksek	74,2	58,0	9,1	6,3	13,2	0,9	28,5	16,3	1,1	15,1	0,0	25,8	100,0	1.088
Toplam	69,8	48,9	10,4	4,8	13,7	1,0	19,1	20,9	0,4	20,4	0,2	30,2	100,0	4.820

Not: Birden fazla yöntemin kullanıldığı durumlarda en etkili yöntem esas alınmıştır.

Tablo 7.7 Tüplerin bağlanması zamanlaması

Tüplerin bağlanması ameliyatından araştırma tarihine kadar geçen süreye göre, ameliyat sırasındaki yaş temelinde 15-49 yaş grubundaki tüplerini bağlatmış kadınların, yüzde dağılımı ile tüplerin bağlandığı ortalanca yaş, 2018 TNSA

Ameliyattan sonra geçen süre (yıl)	Tüplerin bağlanması ameliyatında kadının yaşı						Toplam	Kadın sayısı	Ortanca yaş ¹
	<25	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49			
<2	1,0	14,1	36,1	39,2	8,4	1,1	100,0	79	34,5
2-3	1,4	19,7	30,9	32,2	15,7	0,0	100,0	80	33,3
4-5	1,4	20,3	42,7	31,3	4,3	0,0	100,0	76	33,3
6-7	1,0	13,2	41,2	31,3	13,3	0,0	100,0	45	34,1
8-9	0,4	18,2	34,6	44,4	2,4	0,0	100,0	61	33,1
10+	11,8	26,4	49,8	12,0	0,0	0,0	100,0	179	a
Toplam	4,8	20,5	41,2	27,5	5,8	0,2	100,0	520	32,8

a = Bu yaş grubundaki bazı kadınlar henüz söz konusu tam yaşlara gelmediği için hesaplanamamaktadır.

¹Ortanca yaş, sadece 40 yaşından önce tüplerini bağlatan kadınlar için hesaplanmıştır.

Tablo 7.8 Gebe kalılabilecek döneme ilişkin bilgi

Adet döngüsü içerisinde gebe kalma ihtimalinin olduğu döneme ilişkin bilgiye göre 15-49 yaş grubundaki tüm kadınların yüzde dağılımı, 2018 TNSA

Gebe kalma ihtimalinin daha yüksek olduğu düşünülen dönem ¹	Tüm kadınlar
Adet başlamadan hemen önce	4,1
Adet sırasında	0,6
Adet bittikten hemen sonra	24,2
İki adet ortasında	27,3
Diğer	0,2
Belli bir dönemi yok	21,4
Bilmiyor	22,3
Toplam	100,0
Kadın sayısı	7.346

¹Görüşmelerde adet döngüsü kartı kullanılmıştır. Kart için EK E'ye bakınız.

Tablo 7.9 Yaşa göre gebe kalınabilecek döneme ilişkin bilgi

Adet döngüsü içerisinde gebe kalma ihtimalinin olduğu döneme ilişkin bilgiye ve yaşa göre 15-49 yaş grubundaki tüm kadınların yüzdesi, 2018 TNSA

Yaş	Gebe kalınabilecek dönemi doğru bilenlerin yüzdesi	Kadın sayısı
15-19	17,8	1.163
20-24	27,9	1.034
25-29	30,2	1.035
30-34	31,5	1.065
35-39	25,8	1.105
40-44	30,6	1.025
45-49	28,4	918
Toplam	27,3	7.346

Not: Adet döngüsü içerisinde gebe kalınabilecek döneme ilişkin doğru bilgi "iki adet ortası"dır.

Tablo 7.10 Gebeliği önleyici modern yöntemlerin temin edildiği kaynaklar

Halen kullanılan yöntemin en son temin edildiği kaynağa göre, 15-49 yaş grubunda gebeliği önleyici modern yöntem kullananların yüzde dağılımı, 2018 TNSA

Kaynak	Tüplerin bağlanması	RIA	İğne	Hap	Kondom	Toplam
Kamu sektörü	65,7	75,0	79,0	49,8	27,1	52,0
Devlet hastanesi	49,8	38,5	1,0	3,2	0,3	21,9
Doğum evi	8,4	6,0	3,8	0,2	0,0	3,6
Eğitim ve araştırma hastanesi	7,2	2,9	0,0	0,0	0,1	2,4
Şehir hastanesi	0,4	0,3	0,0	0,0	0,0	0,2
Aile hekimliği	0,0	10,7	42,8	24,0	14,9	12,0
Aile sağlığı merkezi	0,0	14,5	27,5	21,3	11,4	11,1
Toplum sağlığı merkezi	0,0	2,1	4,0	1,1	0,4	0,9
Özel sağlık sektörü	31,8	22,4	21,0	50,2	43,9	35,5
Özel doktor	0,2	1,7	0,0	0,0	0,0	0,5
Özel hastane/poliklinik	31,6	19,3	8,2	3,1	0,0	12,6
Eczane	0,0	1,4	12,8	47,1	43,9	22,4
Diğer kaynaklar	2,4	2,6	0,0	0,0	29,0	12,5
Üniversite hastanesi	1,8	0,7	0,0	0,0	0,0	0,6
Gönüllü kuruluş/dernek/vakıf	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Market/dükkan	0,0	0,0	0,0	0,0	26,2	10,1
Diğer	0,6	1,9	0,0	0,0	2,8	1,7
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Kadın sayısı	520	675	48	242	940	2.425

Not: Emzirme dışında, diğer modern yöntemler toplama dahildir.

Tablo 7.11 On iki aylık yöntem bırakma hızları

Araştırma tarihinden önceki 5 yıl içinde yöntem kullanımı olan segmentler arasında, yöntem bırakma nedenine ve belirli yöntemlere göre 12 ay içinde devamlılığı olmayan segmentlerin yüzdesi, 2018 TNSA

Yöntem	Yöntem başarısızlığı	Gebe kalma isteği	Doğurganlıkla ilgili diğer nedenler ¹	Yan etkiler/ sağlık kaygısı	Daha etkili yöntem isteği	Yöntemle ilgili nedenler ²	Diğer nedenler	Herhangi bir neden ³	Başka bir yöntemeye geçiş ⁴	Yöntem kullanımı sayısı ⁵
Tüplerin bağlanması	(0,0)	(0,0)	(0,0)	(0,0)	(0,0)	(0,0)	(0,0)	(0,0)	(0,0)	219
RİA	1,8	1,4	0,7	5,3	0,0	1,2	1,8	12,2	3,5	498
Hap	4,7	6,4	2,4	22,6	2,1	1,9	1,9	42,1	15,7	359
Kondom	5,1	10,4	1,0	1,2	3,6	1,5	6,0	28,9	6,7	1.049
Geri çekme	9,7	11,6	1,5	0,3	5,0	0,1	2,2	30,5	5,4	1.197
Diğer ⁶	(3,5)	(9,5)	(1,5)	(24,6)	(6,5)	(2,8)	(5,2)	(53,6)	(24,9)	146
Tüm yöntemler	5,8	8,4	1,2	4,6	3,3	1,0	3,3	27,6	7,0	3.469

Not: Tablodaki değerler, araştırmadan önceki 3-62 ayda yöntem kullanım segmentlerinden elde edilen bilgiye göre yaşam tabloları kullanılarak hesaplanmıştır. Ağırlıksız gözlem sayısı 25-49 arasında olan değerler parantez içerisinde gösterilmiştir.

¹ Sık olmayan cinsel ilişki/eşin uzakta olması, gebe kalması zor/menopoz ile evliliğin sonlanması (boşanma/ayrılık/eşin ölmesi)

² Temin güçlüğü/uzak olma, pahalı olma, kullanımının kolay olmaması

³ Yöntem bırakma nedenleri, birbirini dışlayan nedenlerdir ve sütunun sonunda verilen toplama eklenmiştir.

⁴ Bir kadının yöntem değiştirmiş olarak kabul edilebilmesi için yöntemi bıraktığı ayı takip eden ilk ayda başka bir yöntem kullanmaya başlamış olması ya da yöntem bırakma nedeni olarak "daha etkili yöntem istediğini" söylemiş ve yöntemi bıraktıktan sonraki iki ay içerisinde başka bir yöntem kullanmaya başlamış olması gerekir.

⁵ Araştırma tarihinden önceki 5 yıl içindeki yöntem kullanımı olan tüm segmentler dahildir. Yöntem kullanımı olan segmentler, gözlemlenen süre boyunca yöntemin bırakıldığı segmentler ile gözlemlenen süre boyunca yöntemin bırakılmadığı segmentlerin hepsini kapsar.

⁶ İğne, erkeğin kanallarının bağlanması, acil korunma hapi, diyafram/köpük/jel, diğer modern yöntemler, takvim ve diğer geleneksel yöntemler

Tablo 7.12 Yöntem bırakma nedenleri

Araştırmadan önceki 5 yılda yöntemin esas bırakılma nedenine ve belirli yöntemlere göre gebeliği önleyici yöntemlerin bırakılma yüzdeleri, 2018 TNSA

Neden	RİA	İğne	Hap	Kondom	Geri çekme	Diğer ¹	Tüm yöntemler
Kullanırken gebe kalmış	6.9	3.7	11.8	17.0	29.0	(17.1)	19.0
Gebe kalmak istemiş	29.0	14.5	24.1	46.6	42.4	(27.1)	38.2
Eşi karşı çıkmış	0.0	0.0	0.3	3.5	0.6	(0.0)	1.3
Daha etkili yöntem isteme	1.0	5.0	3.4	6.9	11.4	(16.6)	7.4
Yan etkiler/sağlık kaygısı	23.2	43.9	29.8	1.7	0.2	(4.9)	9.3
Temin güçlüğü/uzakta	11.3	16.6	16.2	2.2	0.5	(7.1)	5.2
Pahalı	0.0	0.0	0.0	0.4	0.0	(0.0)	0.1
Kullanımın kolay olmaması	2.4	5.5	2.0	2.7	0.2	(3.0)	1.7
Kaderci yaklaşım	0.0	0.0	0.0	0.1	0.6	(2.4)	0.3
Gebe kalması zor/menopoz	3.2	0.7	0.9	1.4	2.5	(4.0)	2.0
Cinsel ilişki az/eşi uzakta	1.5	1.5	2.2	2.6	2.9	(2.4)	2.5
Boşanma/ayrılık/eşin ölmesi	2.0	0.8	2.5	3.9	2.1	(2.3)	2.6
Diğer	17.9	7.7	5.2	8.0	4.4	(10.5)	7.7
Bilmiyor	0.2	0.0	0.7	1.4	0.6	(0.0)	0.8
Cevapsız	1.5	0.0	0.8	1.7	2.6	(2.5)	1.9
Toplam	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Yöntem bırakma sayısı	345	78	319	731	923	39	2,435

Not: Ağırlıksız gözlem sayısı 25-49 arasında olan değerler parantez içerisinde gösterilmiştir.

¹ Erkeğin kanallarının bağlanması, diyafram/köpük/jel, acil korunma hapi, diğer modern yöntemler, takvim ve diğer geleneksel yöntemler

Tablo 7.13.1 Halen evli kadınlar arasında aile planlaması ihtiyacı ve talebi

Temel özelliklere göre, karşılanmamış aile planlaması ihtiyacı olan ile aile planlaması ihtiyacı karşılanan 15-49 yaş grubundaki halen evli kadınların yüzdesi, toplam aile planlaması talebi, karşılanan talep yüzdesi, 2018 TNSA

Temel özellik	Karşılanmamış aile planlaması ihtiyacı			Karşılanmış aile planlaması ihtiyacı (halen yöntem kullananlar)			Toplam aile planlaması talebi ¹			Kadın sayısı	Karşılanan talep yüzdesi ²	Modern yöntemlerle karşılanan talep yüzdesi ³
	Ara vermek için	Son vermek için	Toplam	Ara vermek için	Son vermek için	Toplam	Ara vermek için	Son vermek için	Toplam			
Yaş												
15-19	5,8	5,1	10,9	33,1	3,1	36,2	38,9	8,2	47,1	56	76,8	40,3
20-24	12,2	4,7	16,9	38,1	14,5	52,6	50,3	19,2	69,4	411	75,7	48,5
25-29	6,5	3,3	9,8	41,0	28,0	69,1	47,5	31,4	78,8	737	87,6	56,3
30-34	5,6	5,2	10,9	24,7	47,5	72,3	30,4	52,7	83,1	923	86,9	59,9
35-39	2,6	7,6	10,2	11,7	66,9	78,6	14,3	74,5	88,8	1.002	88,5	63,3
40-44	1,2	10,3	11,5	3,5	72,3	75,8	4,6	82,6	87,3	910	86,8	66,5
45-49	0,3	13,0	13,3	0,9	60,1	61,0	1,2	73,1	74,3	781	82,1	56,6
Yerleşim yeri												
Kent	3,9	7,7	11,6	18,0	51,3	69,4	21,9	59,0	81,0	3.743	85,7	61,7
Kır	4,3	7,2	11,5	17,3	54,0	71,4	21,6	61,3	82,9	1.076	86,1	54,5
Bölge												
Batı	3,9	8,4	12,3	17,6	52,4	70,0	21,6	60,8	82,4	2.095	85,0	60,4
Güney	6,3	6,7	13,0	18,5	46,1	64,7	24,8	52,8	77,6	617	83,3	60,6
Orta	2,0	5,6	7,6	15,4	59,4	74,8	17,5	65,0	82,5	1.028	90,8	64,8
Kuzey	3,1	7,7	10,9	15,6	56,8	72,3	18,7	64,5	83,2	257	87,0	56,4
Doğu	5,1	8,7	13,8	21,8	44,3	66,1	26,8	53,0	79,9	822	82,7	53,8
İBBS 1 bölgeleri												
İstanbul	4,7	8,8	13,5	16,6	52,6	69,2	21,3	61,4	82,7	995	83,7	61,9
Batı Marmara	4,1	10,1	14,2	14,7	56,1	70,8	18,8	66,2	85,0	203	83,3	59,0
Ege	2,6	7,3	9,9	16,8	52,9	69,7	19,4	60,2	79,6	589	87,5	63,2
Doğu Marmara	2,8	5,5	8,3	21,1	54,0	75,0	23,9	59,5	83,3	482	90,0	58,7
Batı Anadolu	2,8	7,3	10,2	16,0	55,8	71,8	18,9	63,1	82,0	512	87,6	65,4
Akdeniz	6,3	6,7	13,0	18,5	46,1	64,7	24,8	52,8	77,6	617	83,3	60,6
Orta Anadolu	1,5	5,8	7,3	15,1	60,9	76,0	16,6	66,7	83,3	242	91,2	65,5
Batı Karadeniz	2,2	6,3	8,5	12,9	63,2	76,1	15,0	69,6	84,6	252	89,9	52,4
Doğu Karadeniz	3,2	8,3	11,5	20,8	50,7	71,5	24,0	59,0	83,0	106	86,2	57,7
Kuzeydoğu Anadolu	6,5	9,7	16,2	18,2	45,3	63,5	24,7	54,9	79,7	114	79,7	52,0
Ortadoğu Anadolu	4,1	9,2	13,2	22,5	43,7	66,2	26,6	52,8	79,4	219	83,3	50,6
Güneydoğu Anadolu	5,2	8,3	13,5	22,2	44,4	66,6	27,4	52,7	80,1	489	83,2	55,6
Eğitim												
Eğitimi yok/ ilkökulu bitirmemiş	5,3	14,7	20,1	11,3	49,6	60,9	16,6	64,3	80,9	581	75,2	48,8
İlkokul	3,0	8,0	11,0	9,0	63,2	72,1	12,0	71,2	83,2	1.923	86,8	60,7
Ortaokul	5,6	6,7	12,2	27,4	41,7	69,1	33,0	48,4	81,4	813	85,0	56,7
Lise ve üzeri	3,8	4,9	8,7	26,7	44,0	70,7	30,5	48,9	79,4	1.503	89,0	65,5
Hanehalkı refahı												
En düşük	6,2	11,3	17,5	16,8	46,2	63,1	23,0	57,6	80,6	758	78,3	48,6
Düşük	4,5	7,2	11,7	17,0	52,1	69,1	21,5	59,3	80,8	914	85,5	57,3
Orta	4,5	7,3	11,7	18,9	51,8	70,7	23,3	59,1	82,4	994	85,8	59,6
Yüksek	3,5	7,3	10,8	16,0	53,9	70,0	19,5	61,2	80,7	1.066	86,7	60,1
En yüksek	2,1	6,0	8,1	20,2	54,0	74,2	22,4	59,9	82,3	1.088	90,2	70,4
Toplam	4,0	7,6	11,6	17,9	51,9	69,8	21,9	59,5	81,4	4.820	85,8	60,0

Not: Tablodaki değerler, Bradley ve diğerleri (2012) tarafından revize edilen karşılanmamış aile planlaması ihtiyacı tanımındaki hesaplama karşılık gelmektedir.

¹ Toplam talep, karşılanmamış ve karşılanmış ihtiyacın toplamıdır.

² Karşılanan toplam talep yüzdesi, karşılanmış ihtiyacın toplam talebe bölünmesiyle elde edilir.

³ Modern yöntemler arasında tüplerin bağlanması, erkeğin kanallarının bağlanması, hap, RİA, iğne, implant, kondom, kadın kondomu, acil korunma hapi ve diğer modern yöntemler vardır.

Tablo 7.13.2 Tüm kadınlar arasında aile planlaması ihtiyacı ve talebi

Temel özelliklere göre, karşılanmamış aile planlaması ihtiyacı olan ile aile planlaması ihtiyacı karşılanan 15-49 yaş grubundaki tüm kadınların yüzdesi, toplam aile planlaması talebi, karşılanan talep yüzdesi, 2018 TNSA

Temel özellik	Karşılanmamış aile planlaması ihtiyacı			Karşılanmış aile planlaması ihtiyacı (halen yöntem kullananlar)			Toplam aile planlaması talebi ¹			Kadın sayısı	Karşılanan talep yüzdesi ²	Modern yöntemlerle karşılanan talep yüzdesi ³
	Ara vermek için	Son vermek için	Toplam	Ara vermek için	Son vermek için	Toplam	Ara vermek için	Son vermek için	Toplam			
Yaş												
15-19	0,3	0,2	0,5	1,9	0,1	2,0	2,1	0,4	2,5	1.163	79,3	46,6
20-24	4,8	1,9	6,7	15,8	5,8	21,7	20,7	7,7	28,4	1.034	76,4	49,3
25-29	4,6	2,4	7,0	30,2	20,2	50,4	34,8	22,5	57,3	1.035	87,9	56,9
30-34	4,9	4,5	9,4	21,9	41,6	63,5	26,8	46,1	73,0	1.065	87,1	59,9
35-39	2,4	6,9	9,2	11,4	61,5	72,9	13,8	68,4	82,1	1.105	88,8	64,1
40-44	1,0	9,2	10,2	3,2	65,3	68,5	4,2	74,5	78,7	1.025	87,1	66,8
45-49	0,2	11,1	11,3	0,8	52,7	53,5	1,0	63,8	64,8	918	82,5	57,7
Yerleşim yeri												
Kent	2,5	5,0	7,6	12,4	34,1	46,5	14,9	39,1	54,1	5.744	86,0	62,3
Kır	2,9	4,9	7,7	11,7	36,6	48,3	14,5	41,5	56,0	1.602	86,2	54,7
Bölge												
Batı	2,6	5,5	8,1	12,4	35,0	47,4	15,0	40,5	55,5	3.203	85,4	61,2
Güney	4,2	4,5	8,7	12,7	31,7	44,4	16,9	36,2	53,1	914	83,5	60,7
Orta	1,4	3,8	5,1	10,8	40,7	51,5	12,2	44,5	56,7	1.524	90,9	65,1
Kuzey	2,0	4,9	7,0	10,2	37,1	47,4	12,2	42,1	54,3	401	87,2	57,2
Doğu	3,2	5,5	8,7	13,7	28,1	41,8	16,9	33,6	50,5	1.305	82,8	54,0
İBBS 1 bölgeleri												
İstanbul	3,0	5,6	8,7	12,1	34,3	46,4	15,2	39,9	55,1	1.549	84,3	62,9
Batı Marmara	2,8	6,9	9,6	10,5	39,1	49,6	13,2	46,0	59,2	299	83,7	59,8
Ege	1,7	4,9	6,6	11,6	36,6	48,2	13,4	41,5	54,9	884	87,9	64,0
Doğu Marmara	1,9	3,7	5,6	14,1	36,9	51,0	16,0	40,6	56,6	718	90,1	59,0
Batı Anadolu	1,9	4,8	6,7	11,3	37,0	48,3	13,1	41,9	55,0	777	87,8	65,7
Akdeniz	4,2	4,5	8,7	12,7	31,7	44,4	16,9	36,2	53,1	914	83,5	60,7
Orta Anadolu	1,1	4,0	5,1	10,5	43,1	53,6	11,6	47,1	58,7	347	91,3	65,9
Batı Karadeniz	1,4	4,1	5,6	8,6	41,8	50,4	10,0	46,0	55,9	384	90,0	52,9
Doğu Karadeniz	2,0	5,2	7,3	13,4	32,9	46,3	15,5	38,1	53,6	168	86,4	58,5
Kuzeydoğu Anadolu	4,3	6,4	10,7	12,1	30,2	42,3	16,4	36,6	53,0	172	79,8	52,2
Ortadoğu Anadolu	2,5	5,7	8,2	13,9	27,1	41,1	16,4	32,8	49,2	355	83,4	50,7
Güneydoğu Anadolu	3,3	5,2	8,5	14,0	28,1	42,1	17,2	33,3	50,6	778	83,3	55,9
Eğitim												
Eğitimi yok/ ilkokulu bitirmemiş	4,5	12,6	17,2	9,7	42,9	52,6	14,2	55,5	69,7	678	75,4	49,1
İlkokul	2,7	7,2	9,9	8,1	57,4	65,5	10,8	64,5	75,4	2.139	86,9	61,0
Ortaokul	3,0	3,6	6,6	14,9	23,1	38,0	17,9	26,8	44,7	1.495	85,1	57,2
Lise ve üzeri	1,9	2,4	4,3	14,4	22,5	36,9	16,3	24,9	41,2	3.033	89,5	66,3
Hanehalkı refahı												
En düşük	4,0	7,4	11,5	11,1	30,9	42,0	15,2	38,3	53,5	1.154	78,5	49,2
Düşük	2,9	4,7	7,7	11,1	34,4	45,6	14,1	39,1	53,2	1.395	85,6	57,6
Orta	2,9	4,7	7,6	12,4	34,3	46,7	15,3	39,0	54,3	1.527	85,9	59,9
Yüksek	2,2	4,7	6,9	10,7	35,3	46,0	13,0	40,0	52,9	1.650	86,9	60,6
En yüksek	1,4	4,0	5,4	15,3	37,3	52,6	16,7	41,3	58,0	1.619	90,7	71,1
Toplam	2,6	5,0	7,6	12,2	34,7	46,9	14,8	39,7	54,5	7.346	86,1	60,6

Not: Tablodaki değerler, Bradley ve diğerleri (2012) tarafından revize edilen karşılanmamış aile planlaması ihtiyacı tanımındaki hesaplama karşılık gelmektedir.

¹ Toplam talep, karşılanmamış ve karşılanmış ihtiyacın toplamıdır.

² Karşılanan toplam talep yüzdesi, karşılanmış ihtiyacın toplam talebe bölünmesiyle elde edilir.

³ Modern yöntemler arasında tüplerin bağlanması, erkeğin kanallarının bağlanması, hap, RİA, iğne, implant, kondom, kadın kondomu, acil korunma hapi ve diğer modern yöntemler vardır.

Tablo 7.14 Aile planlamasına karar verme

15-49 yaş grubundaki halen evli kadınlar arasında, araştırma tarihinde aile planlaması yöntemi kullanan kadınların, yöntemi kullanmaya karar veren kişiye ve temel özelliklere göre yüzde dağılımı, halen evli olup araştırma tarihinde aile planlaması yöntemi kullanmayan kadınların, yöntem kullanmamaya karar veren kişiye ve temel özelliklere göre yüzde dağılımı, 2018 TNSA

Temel özellik	Araştırma tarihinde aile planlaması yöntemi kullanan halen evli kadınlar					Kadın sayısı	Araştırma tarihinde aile planlaması yöntemi kullanmayan halen evli kadınlar					Kadın sayısı
	Genellikle kendisi	Genellikle eşi	Kendisi ve eşi birlikte	Diğer/Bilmiyor/Cevapsız	Toplam		Genellikle kendisi	Genellikle eşi	Kendisi ve eşi birlikte	Diğer/Bilmiyor/Cevapsız	Toplam	
Yaş												
15-19	*	*	*	*	*	11	(2,1)	(0,0)	(88,6)	(9,3)	(100,0)	23
20-24	18,0	1,7	79,7	0,7	100,0	138	5,9	5,1	86,3	2,6	100,0	118
25-29	20,9	3,1	75,9	0,0	100,0	316	8,4	1,4	87,0	3,1	100,0	138
30-34	21,4	1,4	76,0	1,2	100,0	392	8,8	3,6	80,4	7,3	100,0	177
35-39	24,9	1,9	71,6	1,7	100,0	426	16,0	4,4	71,5	8,1	100,0	169
40-44	18,0	2,5	77,5	2,1	100,0	365	20,2	1,5	66,2	12,0	100,0	206
45-49	27,4	1,8	67,4	3,5	100,0	209	18,5	2,2	63,5	15,8	100,0	286
Yaşayan çocuk sayısı												
0	14,3	1,0	84,6	0,0	100,0	56	3,4	0,3	87,9	8,3	100,0	192
1-2	20,6	1,5	76,2	1,6	100,0	1.173	12,0	2,1	76,0	9,9	100,0	622
3-4	22,9	2,9	73,1	1,1	100,0	538	25,3	5,4	60,4	8,9	100,0	238
5+	35,3	4,9	56,3	3,5	100,0	89	22,6	7,6	58,9	10,9	100,0	65
Yerleşim yeri												
Kent	22,6	1,7	74,1	1,7	100,0	1.526	13,9	2,2	74,3	9,6	100,0	880
Kır	18,2	3,8	77,1	0,8	100,0	330	14,3	4,9	71,8	8,9	100,0	237
Bölge												
Batı	22,2	1,4	74,8	1,6	100,0	843	13,9	1,9	77,7	6,5	100,0	489
Güney	20,2	4,3	73,5	1,9	100,0	208	15,4	4,4	68,1	12,1	100,0	167
Orta	21,4	1,2	75,9	1,5	100,0	448	12,3	2,0	71,8	13,9	100,0	200
Kuzey	19,4	2,5	77,6	0,4	100,0	78	8,0	2,9	73,7	15,4	100,0	57
Doğu	23,1	3,7	71,9	1,3	100,0	279	16,3	4,4	70,7	8,6	100,0	203
İBBS 1 bölgeleri												
İstanbul	25,4	1,2	71,7	1,7	100,0	408	15,0	0,0	79,0	6,0	100,0	236
Batı Marmara	16,5	0,7	81,5	1,2	100,0	76	8,1	5,3	78,6	8,0	100,0	48
Ege	22,5	1,3	74,9	1,3	100,0	243	14,8	2,1	77,0	6,1	100,0	147
Doğu Marmara	17,6	1,9	78,8	1,8	100,0	190	10,1	4,0	77,4	8,6	100,0	89
Batı Anadolu	22,3	1,1	74,9	1,6	100,0	240	11,1	2,2	70,9	15,7	100,0	118
Akdeniz	20,2	4,3	73,5	1,9	100,0	208	15,4	4,4	68,1	12,1	100,0	167
Orta Anadolu	16,8	2,7	78,9	1,7	100,0	103	23,2	3,4	62,7	10,7	100,0	38
Batı Karadeniz	22,2	2,2	75,6	0,0	100,0	72	7,2	2,2	73,7	16,9	100,0	48
Doğu Karadeniz	18,3	1,0	79,8	0,9	100,0	37	8,7	2,5	75,3	13,6	100,0	23
Kuzeydoğu Anadolu	23,8	2,3	70,5	3,5	100,0	39	26,7	8,2	55,4	9,6	100,0	31
Ortadoğu Anadolu	17,1	6,1	75,9	0,9	100,0	66	13,6	2,2	73,5	10,7	100,0	53
Güneydoğu Anadolu	25,2	3,1	70,7	1,0	100,0	174	14,8	4,5	73,4	7,3	100,0	119
Eğitim												
Eğitimi yok/ ilkokulu bitirmemiş	27,1	3,5	67,1	2,3	100,0	142	20,1	5,7	64,5	9,7	100,0	185
İlkokul	25,1	2,5	71,0	1,5	100,0	676	13,3	3,1	72,6	11,0	100,0	439
Ortaokul	23,1	2,1	74,6	0,2	100,0	330	11,1	2,8	78,0	8,2	100,0	173
Lise ve üzeri	17,0	1,4	79,6	2,0	100,0	707	12,9	0,6	78,4	8,1	100,0	320
Hanehalkı refahı												
En düşük	19,0	3,9	75,8	1,3	100,0	211	17,1	5,4	67,0	10,5	100,0	200
Düşük	23,5	3,7	72,1	0,7	100,0	294	12,1	3,9	75,6	8,4	100,0	216
Orta	22,4	1,3	75,1	1,2	100,0	374	16,7	2,1	74,3	6,9	100,0	235
Yüksek	26,4	1,6	70,3	1,7	100,0	446	12,0	2,0	75,2	10,7	100,0	242
En yüksek	17,7	1,4	78,8	2,1	100,0	531	12,3	1,0	75,7	11,0	100,0	224
Toplam	21,8	2,1	74,6	1,5	100,0	1.856	14,0	2,8	73,7	9,5	100,0	1.117

Not: Araştırma tarihinde gebe olan kadınlar dahil değildir.

* Ağırlıksız gözlem sayısı 25'in altındadır. Ağırlıksız gözlem sayısı 25-49 arasında olan değerler parantez içerisinde gösterilmiştir.

Tablo 7.15 Gelecekte gebeliği önleyici yöntem kullanımı

15-49 yaş grubundaki gebeliği önleyici herhangi bir yöntem kullanmayan halen evli kadınların, gelecekteki yöntem kullanma isteklerine ve yaşayan çocuk sayısına göre yüzde dağılımı, 2018 TNSA

Gelecekte yöntem kullanma isteği	Yaşayan çocuk sayısı ¹					Toplam
	0	1	2	3	4+	
Kullanmayı düşünüyor	30,2	43,1	37,4	40,7	35,2	38,2
Emin değil	7,5	4,6	2,4	5,4	3,1	4,3
Kullanmak istemiyor	62,3	52,4	60,2	54,0	61,7	57,6
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Kadın sayısı	201	383	440	247	183	1.454

¹ Araştırma tarihindeki gebelikler dahildir.

Tablo 7.16 Gelecekte kullanılması tercih edilen gebeliği önleyici yöntem

Gebeliği önleyici herhangi bir yöntem kullanmayan ancak gelecekte yöntem kullanmak isteyen 15-49 yaş grubundaki halen evli kadınların, tercih ettikleri yöntemlere göre yüzde dağılımı, 2018 TNSA

Gelecekte tercih edilen yöntem	Kadının yaşı		Yüzde dağılımı
	15-29	30-49	
Hap	11,8	9,2	10,5
RIA	28,4	28,5	28,4
İğne	5,3	6,3	5,8
Kondom	21,2	20,2	20,7
Tüplerin bağlanması	6,4	10,0	8,2
Erkeğin kanallarının bağlanması	1,2	1,6	1,4
Implant	1,3	1,4	1,3
Takvim	0,6	0,0	0,3
Geri çekme	18,3	13,5	15,9
Diğer geleneksel yöntem	0,3	1,5	0,9
Bilmiyor	5,3	7,7	6,5
Toplam	100,0	100,0	100,0
Kadın sayısı	285	270	555

Tablo 7.17 Aile planlaması mesajlarından haberdar olma

Son birkaç ay içinde aile planlaması hakkında, radyodan, televizyondan, gazete veya dergiden haber alan, gören veya duyan 15-49 yaş grubundaki tüm kadınların temel özelliklere göre yüzde dağılımı, 2018 TNSA

Temel özellik	Radyo	Televizyon	Gazete/ dergi	Cep telefonu	Dört kaynağın hiçbiriyle etkileşimi yok	Kadın sayısı
Yaş						
15-19	0,8	8,1	7,1	1,3	85,8	1.163
20-24	1,4	13,2	6,1	2,9	81,3	1.034
25-29	1,1	14,4	7,4	2,3	78,5	1.035
30-34	1,9	14,5	8,1	4,2	78,5	1.065
35-39	1,7	13,0	6,3	2,2	82,0	1.105
40-44	1,1	12,1	5,9	2,1	83,1	1.025
45-49	1,4	17,3	6,2	3,0	77,9	918
Yerleşim yeri						
Kent	1,4	13,2	7,5	2,8	80,4	5.744
Kır	1,2	12,6	4,1	1,8	83,8	1.602
Bölge						
Batı	1,4	14,1	8,5	2,5	78,8	3.203
Güney	0,8	10,9	4,4	3,2	84,7	914
Orta	1,5	13,0	7,3	2,7	81,1	1.524
Kuzey	1,6	12,0	5,4	2,5	83,1	401
Doğu	1,4	12,5	3,9	2,0	83,9	1.305
İBBS 1 bölgeleri						
İstanbul	0,8	15,5	8,8	1,8	78,3	1.549
Batı Marmara	1,8	15,2	6,4	3,3	79,6	299
Ege	1,7	12,0	9,8	2,7	79,3	884
Doğu Marmara	2,1	12,8	6,0	3,6	80,7	718
Batı Anadolu	1,6	12,6	9,7	2,3	80,3	777
Akdeniz	0,8	10,9	4,4	3,2	84,7	914
Orta Anadolu	1,3	14,9	5,7	4,0	78,4	347
Batı Karadeniz	1,7	11,2	3,1	2,4	85,2	384
Doğu Karadeniz	1,1	13,5	7,1	1,9	81,3	168
Kuzeydoğu Anadolu	2,2	15,4	3,2	3,1	81,7	172
Ortadoğu Anadolu	2,0	12,6	3,9	2,7	83,7	355
Güneydoğu Anadolu	0,9	11,8	4,0	1,5	84,5	778
Eğitim						
Eğitimi yok/ ilkokulu bitirmemiş	1,0	9,2	1,6	1,3	88,8	678
İlkokul	0,9	11,9	2,4	2,4	85,4	2.139
Ortaokul	0,4	11,3	5,2	2,4	83,6	1.495
Lise ve üzeri	2,2	15,7	11,7	3,0	75,2	3.033
Hanehalkı refahı						
En düşük	1,2	10,4	1,9	1,6	86,9	1.154
Düşük	1,1	11,3	3,5	2,7	84,7	1.395
Orta	1,0	12,8	5,3	2,2	82,5	1.527
Yüksek	1,0	13,8	5,1	2,6	81,6	1.650
En yüksek	2,5	16,1	16,0	3,4	72,3	1.619
Toplam	1,3	13,1	6,7	2,6	81,1	7.346

Temel Bulgular

- **Anne yaşı:** Doğumda anne yaşının 18'den az olması bebek ve çocuk ölümlülüğünü etkileyen en önemli risk faktörlerindedir.
- **Doğum sayısı:** Dört ve daha fazla doğum yapılması bebek ve çocuk ölümlülüğünü etkileyen en önemli risk faktörlerindedir.
- **Kısa doğum aralığı:** Doğum aralığının kısa olması özellikle doğum sayısının artması ile birleştiğinde risk oluşturmaktadır.

Demografik çalışmalar, yüksek ölüm riski altında olan bebek ve çocukların belirlenmesine yardımcı olabilir ve doğum aralıklarının daha uzun olmasının teşvik edilmesi gibi bu riskin azaltılmasına yönelik stratejilere ön ayak olabilir.

Bu bölüm, bebeklerde ve çocuklarda ölümlülük riskini yükselten biyodemografik faktörler ve doğurganlık davranışları hakkında bilgi sunmaktadır. Bu konudaki bilgi, kadınların doğurdukları tüm çocukların listelendiği ve çocuğun doğum tarihi, hayatta olma durumu ile birlikte araştırma tarihindeki yaşı ve ölüm yaşı gibi bilgilerin alındığı geriye dönük doğum tarihçesi kapsamında toplanmaktadır.

Doğum tarihçesinden üretilen ölümlülük tahminlerinin kalitesi, annenin doğurduğu tüm çocukları ve bu çocukların doğum tarihleri ve ölüm yaşlarını hatırlama kabiliyetine bağlıdır. 2018 TNSA'ya katılan görüşmecilerin bu bilgileri toplamak üzere kapsamlı bir şekilde eğitilmiş ve denetlenmiş olmaları veri kalitesini artırmıştır. Ancak erken dönem ölümlerinin ender olaylar olması nedeniyle, ölümlülük tahminleri, olay daha da nadirleştikçe yüksek örnekleme hatalarına tabiidir.

Bu durum, bebek ve çocuk ölümlülüğünün düşük düzeyde olduğu ülkelerde, örneklem araştırmalarında az sayıda ölümle karşılaşılması nedeniyle bebek ve çocuk ölüm hızlarının hesaplanmasında daha geniş güven aralıklarının olmasına neden olmaktadır. Türkiye'de bebek ölümlülüğü 1990'lardan itibaren önemli ölçüde düşmüştür. Bu nedenle TNSA'larda bebek ve çocuk ölümlülüğüne ilişkin güven aralıkları genişlemiş ve önceki araştırma tahminleriyle çakışmaya başlamıştır. Kayıt sisteminden ilgili göstergelerin hesaplanabildiği de dikkate alınarak, 2018 TNSA için önceki araştırmalardan farklı olarak bebek ve çocuk ölüm hızlarına ilişkin tahminlere bu raporda yer verilmemiştir.

2018 TNSA bebek ve çocuk ölümlerinin belirleyicileri hakkında bulgu üretmeye uygun bir tasarıma ve soru zenginliğine sahiptir. Bahsedilen hususlar göz önünde tutularak bu bölümde, başka veri kaynaklarından hesaplanamayan bebek ve çocuk ölümlerinin biyodemografik risk faktörlerine ilişkin göstergelere yer verilmektedir.

8.1 BİYODEMOGRAFİK Risk FAKTÖRLERİ

Risk oranı

Belli bir yüksek risk kategorisindeki doğumlar arasındaki ölümlerin, herhangi bir yüksek risk kategorisinde olmayan doğumlar arasındaki ölümlere oranıdır.

Doğurganlık davranışının çocukluk dönemi ölümlülüğü üzerinde etkisinin olduğu bilinmektedir. Birçok ülkede toplanan verilere göre, genç (18 yaş altı) veya ileri (35 yaş ve üstü) annelik yaşı, kısa doğum aralıkları (24 aydan kısa) ve yüksek doğurganlık (4 ve üzeri) yaygın olarak tanınmış risk faktörleri arasındadır. Ülkeye bağlı olarak, bu risk faktörleri bazen yüksek çocuk ölümlülüğü seviyeleriyle ilişkilendirilmeyebilir. Sözü geçen risklerin tek başlarına ölümlülük seviyesini etkilemediği durumlarda, riskin birden fazla faktörün bir araya gelmesi ile artması söz konusu olabilir.

Tablo 8.1'de, araştırmadan önceki 5 yılda gerçekleşen doğumların yüksek ölümlülük risk gruplarına göre yüzde dağılımı ve bu gruplardaki doğumların risk oranları sunulmaktadır. Bu tablo aynı zamanda araştırma tarihinde gebe kaldığı takdirde yüksek bebek ve çocuk ölüm riski taşıyan evli kadınların risk kategorisine göre yüzde dağılımını vermektedir.

Araştırmadan önceki 5 yıllık dönem içerisinde gerçekleşen doğumların %34'ü herhangi bir yüksek risk kategorisine girmemektedir. Doğumların %31'i ise kaçınılmaz risk kategorisi olan 18-34 yaş arası kadınların ilk doğumudur.

Doğumların yaklaşık olarak 3'te 1'i (%35) en az bir kaçınılmaz yüksek risk kategorisinde dir. Doğumların %9'u ise iki veya daha fazla yüksek risk kategorisine bir arada girmektedir. Yüksek risk kategorileri incelendiğinde, tekli yüksek risk kategorileri arasında en yaygını, doğum aralığının 24 aydan daha az olması (%10) ve annenin doğum sırasındaki yaşının 34 yaşın üstünde olmasıdır (%8). Çoklu risk kategorileri arasında 35 yaşın üzerinde 4 ve daha fazla doğum yapılması (%4) ve kısa doğum aralığında 4 ve daha fazla doğum yapılması (%3) öncelikli gruplardır.

Tablo 8.1'de sunulan risk oranları, her bir yüksek risk kategorisi için bu kategorideki doğumlar arasından ölümlerin oranını herhangi bir yüksek risk kategorisinde olmayan doğumlardaki ölümlerin oranıyla karşılaştırmaktadır. Genel olarak risk oranları, birden fazla yüksek risk kategorisinde olan çocuklarda, tek bir yüksek risk kategorisinde bulunan çocuklara göre daha yüksektir (sırasıyla 1,37 ve 1,08). Kaçınılmaz risk kategorisinde risk oranı 1,83 iken, kaçınılabilir risk kategorilerinde risk oranı 1,15'tir. Tekil risk kategorilerinde 4 ve daha fazla doğumdaki risk oranı 1,23'e çıkmaktadır. Çoklu risk kategorileri incelendiğinde 35 yaşın üzerinde 4 ve daha fazla doğum yapılması durumunda risk oranının 1,24; kısa doğum aralığında 4 ve daha fazla doğum yapılması durumunda risk oranının 2,31 olduğu görülmektedir.

Tablo 8.1'in son sütunu halen evli kadınların %66'sının kaçınılabilir yüksek risk kategorisinde olduğunu göstermektedir. Tekli yüksek risk kategorisinde, doğum yapma olasılığı olan kadınların oranı (%41) birden fazla yüksek risk kategorisinde olanlardan daha yüksektir (%25). Çoklu risk kategorileri incelendiğinde en yüksek riskli doğum grubunun en büyük yüzde ile 35 yaşın üzerinde 4 ve daha fazla doğum olasılığı olan kadınlardan oluştuğu görülmektedir (%20).

TABLO LİSTESİ

Tablo 8.1 Yüksek riskli doğurganlık davranışı

Tablo 8.1 Yüksek riskli doğurganlık davranışı

Araştırmadan önceki 5 yıl içinde doğan yüksek risk grubundaki çocukların yüzde dağılımı ve risk oranı ile halen evli kadınların araştırma tarihinde gebe olsalardı hangi risk grubuna gireceklerine göre yüzde dağılımı, 2018 TNSA

Risk kategorisi	Son 5 yıldaki doğumlar		Halen evli olan kadınların yüzdesi ¹
	Doğumların yüzdesi	Risk oranı	
Hiçbir yüksek risk kategorisinde olmayanlar	34,3	1,00	28,6 ^a
Önlenemez risk kategorisi 18-34 yaşları arasındaki ilk sıradaki doğumlar	30,5	1,83	5,3
Önlenebilir herhangi bir yüksek risk kategorisi	35,2	1,15	66,1
Tekli yüksek risk kategorisi			
Annenin yaşı <18	1,4	(2,43)	0,1
Annenin yaşı >34	8,1	0,88	27,8
Doğum aralığı <24 ay	10,1	0,95	7,3
Doğum sırası >3	7,1	1,23	5,7
Ara toplam	26,6	1,08	40,8
Çoklu yüksek risk kategorileri			
Yaş <18 ve doğum aralığı <24 ay ²	0,2	*	0,0
Yaş >34 ve doğum aralığı <24 ay	0,7	*	1,0
Yaş >34 ve doğum sırası >3	4,4	1,24	20,1
Yaş >34 ve doğum aralığı <24 ay ve doğum sırası >3	0,6	*	1,4
Doğum aralığı <24 ay ve doğum sırası >3	2,7	2,31	2,8
Ara toplam	8,6	1,37	25,3
Toplam	100,0	na	100,0
Bireysel olarak önlenebilir yüksek risk kategorilerine göre ara toplamlar			
Annenin yaşı <18	1,5	2,18	0,1
Annenin yaşı >34	13,8	0,91	50,3
Doğum aralığı <24 ay	14,3	1,11	12,5
Doğum sırası >3	14,7	1,39	29,9
Doğum/kadın sayısı	2.568	na	4.820

Not: Risk oranı, yüksek risk kategorisindeki doğumlar arasında ölenlerin oranının, herhangi bir yüksek risk kategorisinde olmayan doğum arasında ölenlerin oranına bölünmesiyle elde edilir.

* Ağırlıksız gözlem sayısı 25'in altındadır. Parantez içerisinde gösterilen bulgular 25 ile 49 arasında ağırlıksız gözlem sayısına dayanmaktadır.

na = Uygun değil

¹ Kadınlar araştırma tarihinde gebe kalmış olsalardı, çocuğun doğumu sırasında hangi durumda olacaklarına göre risk kategorilerine yerleştirilmiştir: araştırma tarihinde yaşı 17 yıl ve 3 aydan küçük olanlar ve 34 yıl 2 aydan büyük olanlar, son doğumu 15 aydan daha kısa süre önce olanlar ya da son doğumunun sırası 3 veya daha fazla olanlar

² Yaş <18 ve doğum sırası >3 kategorisi dahildir.

^a Tüpleri bağlanmış kadınlar dahildir.

Temel Bulgular

- **Doğum öncesi bakım:** Araştırmadan önceki son 5 yılda canlı doğumu olan 15-49 yaş arası kadınların çoğu (%96), en son doğumlarında uzman sağlık personelinin doğum öncesi bakım almıştır. Kadınların %90'ı, 4 ya da daha fazla sayıda doğum öncesi bakım almıştır.
- **Doğum öncesi bakımın bileşenleri:** Gebe kadınların çoğu doğum öncesi bakımın temel bileşenlerinden faydalanmıştır (birçok bileşen için %92'nin üzerinde). Kadınların %81'i gebelik dönemleri boyunca demir takviyesi ve tetanos aşısı yaptırmıştır.
- **Doğum:** Araştırmadan önceki son 5 yılda meydana gelen doğumların neredeyse tamamı (%99) uzman sağlık personeli yardımıyla ve bir sağlık kuruluşunda gerçekleşmiştir.
- **Sezaryen:** Tüm doğumların %52'si sezaryen ile yapılmıştır. Sezaryen ile gerçekleşen doğumların %38'inde sezaryen kararı, doğum sancıları başlamadan önce planlanmıştır.
- **Doğum sonrası bakım:** Annelerin %79'u ve bebeklerin %68'i doğumdan sonraki 2 gün içinde doğum sonrası bakım almıştır.

Sağlık hizmetleri gebelik süresince, doğumda ve doğumdan sonra hem annenin hem de bebeğin hayatta kalması ve sağlığı bakımından oldukça önemlidir. Doğum öncesi bakım (DÖB); gebeliklerin izlenmesi ve komplikasyonlar için taramaların yapılması yoluyla annelerin ve bebeklerinin sağlık risklerini azaltabilmektedir. Sağlık kuruluşunda iyi bir tıbbi müdahaleyle ve hijyenik koşullar altında gerçekleşen bir doğum, doğum sancılarının başladığı sırada ve doğum anındaki komplikasyonları ve enfeksiyonları azaltmaktadır. Zamanında verilen doğum sonrası bakım, doğumdan kaynaklanan komplikasyonların önüne geçer ve anneye hem kendisine hem bebeğine nasıl bakacağını öğretir. Bu hizmetlerin kullanılması, anne ve çocuk sağlığı hizmetlerini iyileştirmek için politika ve programlara katkı sağlar.

Bu bölümde öncelikli olarak Türkiye'de doğum öncesi bakım veren kişiler, doğum öncesi bakımın zamanlaması, sayısı ve doğum öncesi bakımın bileşenlerine ilişkin bilgiler sunulmaktadır. Sonrasında; doğum, doğumun yapıldığı yer, doğuma yardım eden kişi ve sezaryen doğumlar üzerinde durulmaktadır. Son bölümde ise doğum sonrası bakım, annelerin ve bebeklerin doğum sonrası sağlık kontrolleri üzerinde durulmaktadır.

9.1 DOĞUM ÖNCESİ BAKIMIN KAPSAMI VE İÇERİĞİ

9.1.1 Uzman Sağlık Personeli

Uzman sağlık personelinden alınan doğum öncesi bakım (DÖB)

Doktor, hemşire ve ebe gibi uzman sağlık personelinden gebelikte alınan bakım

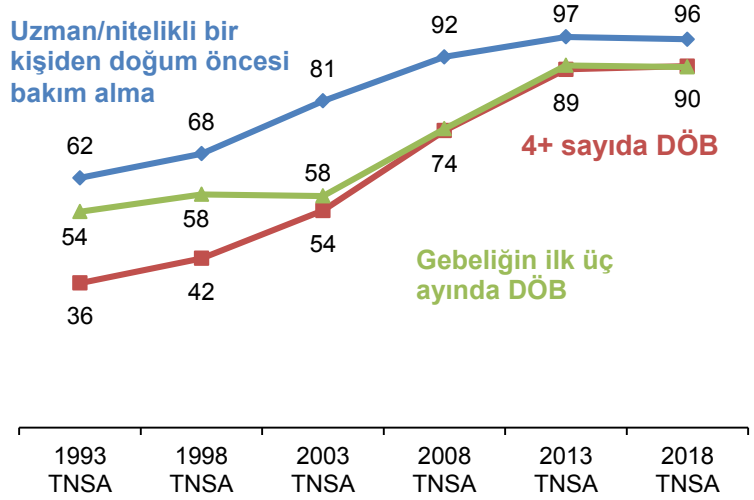
Örnekleme: Araştırma tarihinden önceki son 5 yılda canlı doğumu olan 15-49 yaş aralığındaki kadınlar

Uzman sağlık personelinden alınan doğum öncesi bakım, gebeliklerin izlenmesinde olası problemlerin erken belirlenmesi ve daha ciddi komplikasyonlara yol açmadan önce müdahale edilmesi açısından önemlidir. Türkiye’de kadınların neredeyse tamamı (%96) araştırma tarihinden önceki son 5 yıl içinde gerçekleşen son doğumlarında uzman sağlık personelinden doğum öncesi bakım almıştır (**Tablo 9.1**). Bu bakım genellikle bir doktor tarafından verilmiştir (%94). Doğum öncesi bakımın sadece %3’ü bir hemşire veya ebe tarafından verilmiştir.

Zaman içinde değişim: Şekil 9.1, Türkiye’de doğum öncesi bakımın kapsamının 1998-2003 yılları arasında belirgin olarak iyileştiğini göstermektedir. Doğum öncesi bakım 2013 yılında neredeyse tüm kadınları kapsamış (%97), sonraki yıllarda da doğum öncesi bakımın yaygınlığı yüksek düzeylerde devam etmiştir.

Bu göstergede temel özelliklere göre çok küçük farklılıklar bulunmaktadır, neredeyse tüm kategorilerde kadınların %94’ü veya daha fazlası uzman sağlık personelinden doğum öncesi bakım hizmeti almıştır. Herhangi bir uzman sağlık personelinden alınan DÖB, Ege bölgesinde (%92) ve hiç eğitim almamış veya ilkökulu bitirmemiş kadınlar arasında (%93) en düşük seviyelerdedir.

Şekil 9.1 Doğum öncesi bakım kapsamının değişimi
Araştırma tarihinden önceki son 5 yılda canlı doğumu olan 15-49 yaşlarındaki kadın yüzdesi (son doğum için)

9.1.2 Doğum Öncesi Bakımın Zamanlaması ve Sayısı

Türkiye’de gebe kadınların %90’ı 4 veya daha fazla sayıda doğum öncesi bakım aldığı beyan etmektedir (**Tablo 9.2**). Kadınların yalnızca %4’ü doğum öncesinde hiç bakım almamıştır.

Kadınların %90’ı gebeliklerinin ilk 3 ayı içerisinde doğum öncesi bakım almaktadır. Kadınların %1’i ise doğum öncesi ilk bakımlarını sekizinci veya daha sonraki aylara ertelemektedir.

Zaman içinde değişim: 1993’den beri son doğumları için en az 4 doğum öncesi bakım alan kadınların yüzdesi giderek artmaktadır (**Şekil 9.1**). Ancak, bu değişim hızı 2013’ten bu yana belirgin olarak yavaşlamıştır, en az 4 ziyareti olan kadınların yüzdesi 2013 ve 2018 yılları arasında küçük bir miktar artmıştır (%89’dan %90’a). İlk doğum öncesi bakım ziyaretini gebeliklerinin ilk 3 ayı içerisinde yapan kadınların yüzdesi 1993 ve 2003 yılları arasında neredeyse duraklamış, 2013 yılına kadar hızlı bir şekilde artmıştır (%89).

Temel özelliklere göre örüntüler

- Doğum öncesi bakım sayısına ilişkin farklılıklar küçüktür; kırsal alanlarda yaşayan kadınların %84'ü 4 veya daha fazla sayıda doğum öncesi bakım ziyareti yapmışken kentsel alanlarda yaşayan kadınlar için bu oran %91'dir.
- Benzer şekilde, gebeliklerinin ilk 3 ayı içerisinde doğum öncesi bakım alan kadınların yüzdesi yerleşim yerine göre belirgin bir değişim göstermemektedir. Kırsal alanlarda yaşayan kadınların %87'si ve kentsel alanlarda yaşayan kadınların %91'i doğum öncesi ilk bakımı gebeliklerinin ilk 3 ayı içerisinde almışlardır.
- İlk ziyarette ortalama gebelik süresine bakıldığında, kırsal ve kentsel alanlarda yaşayan kadınlar, doğum öncesi ilk bakımı gebeliklerinin ikinci ayı içerisinde almışlardır (sırasıyla 1,7 ay ve 1,9 ay).

9.2 DOĞUM ÖNCESİ BAKIMIN BİLEŞENLERİ

Güvenli anneliği garanti altına alan doğum öncesi kontrollerin etkinliği; yapılan testlere, ölçümlere ve kontroller sırasında verilen tavsiyelere kısmen bağlıdır. 2018 TNSA'da, doğum öncesi bakımın bu önemli boyutu hakkında bakım alan annelerden, araştırma tarihinden önceki 5 yıldaki son gebeliklerinde doğum öncesi bakım hizmetlerinin içeriği hakkında bilgi toplanmış ve çeşitli hizmetleri alıp almadıkları sorulmuştur.

Türkiye'de araştırma tarihinden önceki 5 yılda canlı doğumu olan 15-49 yaşlarındaki kadınların %81'i son çocuklarına gebelikleri boyunca demir takviyesi (hap veya şurup) aldıklarını beyan etmiştir (**Tablo 9.3**). Son doğumları için doğum öncesi bakım alan kadınların neredeyse tümü tansiyon ölçümü (%98), kan tahlili (%97), ultrason çekirme (%98) gibi temel doğum öncesi bakım hizmetlerinden faydalanmıştır. İdrar tahlili yüzdesi diğer doğum öncesi bakım hizmetlerinden biraz daha düşüktür (%92).

Tetanos aşısı bebeklerdeki ölümlerin önemli bir sebebi olan neonatal tetanosdan korunmak amacıyla gebelik döneminde yapılmaktadır. Annelerin %81'ine araştırma tarihinden önceki 5 yılda gerçekleşen son canlı doğumları için gerçekleştirdikleri doğum öncesi bakım ziyaretleri sırasında tetanos aşısı yapılmıştır.

Temel özelliklere göre örüntüler

- Tansiyonu ölçülen, kan tahlili yapılan ve ultrasonu çekilen kadınların yüzdesi yaş ile birlikte artmaktadır. Annenin yaşına göre demir takviyesi alma ve tetanos aşısı yaptırmada ise çok küçük farklılıklar bulunmaktadır.
- Yerleşim yeri düzeyinde, kentsel ve kırsal alanlarda yaşayan kadınlar arasında belirgin bir farklılık bulunmamaktadır.
- Demir takviyesinin yaygınlığı Doğu bölgesinde en düşüktür (%70), tetanos aşısının yapılması ise Orta bölgesinde en düşüktür (%77).
- Eğitime ilişkin farklılıklar idrar tahlili yapılmasında, tetanos aşısında ve özellikle de demir takviyesi alımında belirgindir. Demir hapi/şurubu alan kadınların yüzdesi eğitimle birlikte artmaktadır, bu oran hiç eğitim almamış veya ilkokulu bitirmemiş kadınlarda %63 iken daha eğitilmiş kadınlar arasında %89'dur.
- Aynı şekilde, idrar tahlili yapılan kadınların yüzdesi hiç eğitimi olmayan veya ilkokulu bitirmemiş kadınlarda %80 iken daha eğitilmiş kadınlarda %96'ya yükselmektedir. Benzer örüntü tetanos aşısında da görülmektedir (%77'den %81'e).
- Benzer şekilde, doğum öncesi bakım hizmetlerini alma olasılığı hanenin refah düzeyinin yükselmesiyle birlikte artmaktadır.

9.3 DOĞUM HİZMETLERİ

9.3.1 Sağlık Kuruluşunda Yapılan Doğumlar

Sağlık kuruluşunda yapılan doğumlar

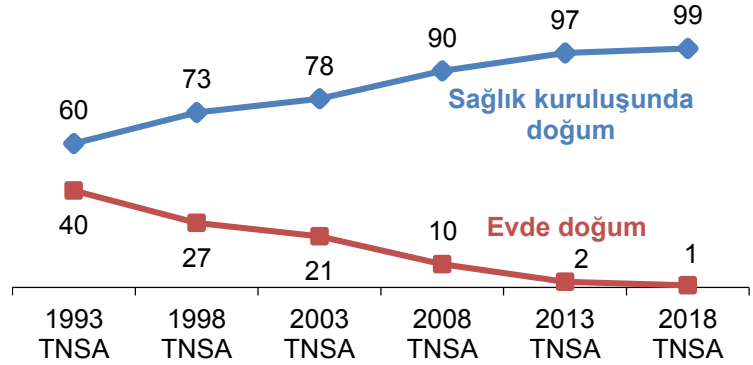
Bir sağlık kuruluşunda gerçekleşen doğumlar

Örnekleme: Araştırmadan önceki son 5 yılda gerçekleşen tüm canlı doğumlar

Türkiye’de doğumların neredeyse tümü bir sağlık kuruluşunda gerçekleşmektedir. Araştırmadan önceki son 5 yılda canlı doğumların %99’u bir sağlık kuruluşunda gerçekleşmiştir (Tablo 9.4). Doğumların %59’u kamu sektörüne, %40’ı ise özel sektöre bağlı bir sağlık kuruluşunda gerçekleşmiştir. Araştırmadan önceki son 5 yılda doğumların %1’inden daha azı evde gerçekleşmiştir.

Zaman içinde değişim: Şekil 9.2, 1993 yılında sağlık kuruluşunda gerçekleşen doğumların oranı %60 iken, 2013 yılında doğumların neredeyse tamamının bir sağlık kuruluşunda gerçekleştiğini (%97) ve sonraki dönemde aynı kalarak devam ettiğini göstermektedir.

Şekil 9.2 Doğum yerindeki değişim
Araştırmadan önceki son 5 yılda gerçekleşen canlı doğum yüzdesi

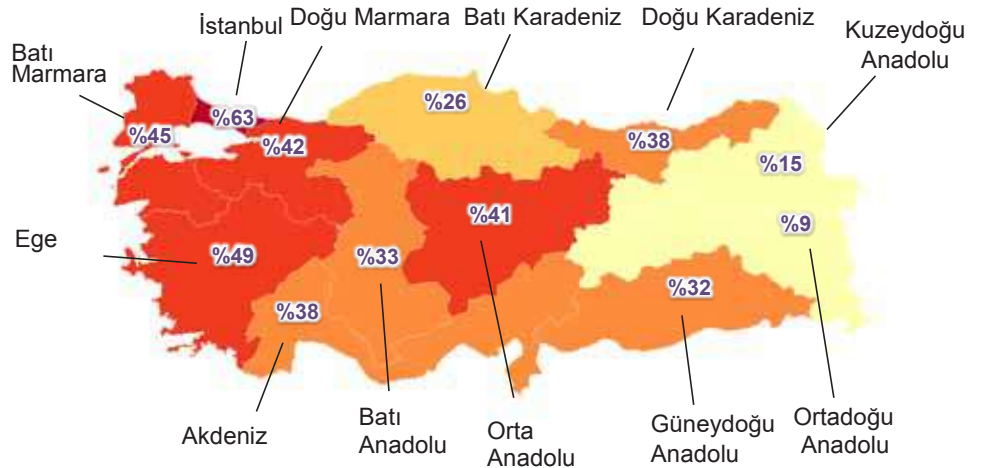

Temel özelliklere göre örüntüler

▪ Bu göstergede temel özelliklere göre küçük farklılıklar bulunmaktadır, neredeyse tüm kategorilerde doğumların %94’ü veya daha fazlası bir sağlık kuruluşunda gerçekleşmiştir.

▪ Bazı istisnalar ile birlikte, kadınlar kamu sektörüne bağlı bir sağlık kuruluşunda doğum yapmaya daha eğilimlidir. Yüksek eğitimli anneler arasında, özel sektöre bağlı sağlık kuruluşu (%63), kamu sektörüne göre (%37) daha yaygındır. Özel sağlık kuruluşunda yapılan doğumların oranı annelerin ilk doğumlarında daha yüksektir (%52).

Şekil 9.3 Özel sağlık kuruluşundaki doğumlar
Araştırmadan önceki son 5 yılda özel sektöre bağlı sağlık kuruluşunda gerçekleşen canlı doğumların yüzdesi

- Batı bölgesinde doğumların yarısından fazlası özel sektöre bağlı sağlık kuruluşlarında yapılmaktadır (%56) (**Şekil 9.3**). Benzer bir örüntü en yüksek refah düzeyine sahip hanelerde yaşayan anneler arasında da görülmektedir.

9.3.2 Doğuma Yardım Eden Uzman Kişi

Doğuma Yardım Eden Uzman Kişi

Doktor, hemşire ve ebe yardımıyla gerçekleşen doğumlar

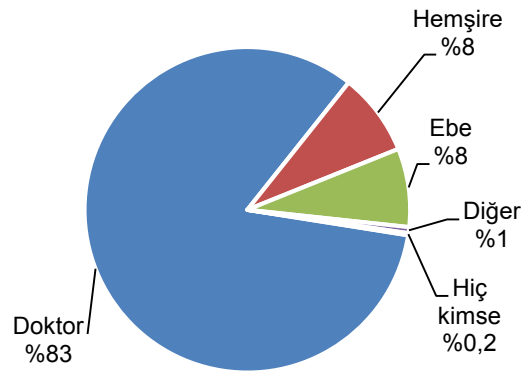
Örneklem: Araştırmadan önceki son 5 yılda gerçekleşen tüm canlı doğumlar

Türkiye’de, araştırma tarihinden önceki son 5 yılda gerçekleşen doğumların neredeyse tamamı sağlık hizmeti veren uzman bir kişi tarafından gerçekleştirilmektedir: %83’ü doktor, %16’sı hemşire veya ebedir (**Tablo 9.5** ve **Şekil 9.4**).

Temel özelliklere göre örüntüler

- Bir sağlık kuruluşunda gerçekleşen doğumlarda olduğu gibi, uzman sağlık personeli tarafından gerçekleştirilen doğumlarda da temel özellikler açısından çok küçük farklılıklar bulunmaktadır.
- Doğuma yardım eden kişiler açısından farklılıklar özellikle eğitim, bölge ve refah düzeyinde çok belirgindir. En yüksek eğitim düzeyine ve en yüksek refah düzeyine sahip hanelerde yaşayan kadınlar (%3 ve %1) ile karşılaştırıldığında, hemşire ve ebe yardımıyla yapılan doğumlar en çok, hiç eğitimi olmayan veya ilkokulu bitirmemiş kadınlar ile en düşük refah düzeyine sahip hanelerde yaşayan kadınlarda (%21) görülmektedir.
- Hemşire ve ebelerin yaptırdığı doğumlar bölgelere göre belirgin olarak farklılaşarak Batı bölgesinde en düşük oran olan %7’den, Doğu bölgesinde en yüksek oran olan %32’ye çıkmaktadır.

Şekil 9.4 Doğuma yardım eden kişi
Araştırmadan önceki son 5 yılda gerçekleşen doğumların yüzdesi

9.3.3 Sezaryen ile Doğum

Sezaryen, anne ve bebek ölümlerini ve obstetrik fistül gibi komplikasyonları azaltabilmektedir. Ancak, tıbbi bir ihtiyaç olmadan sezaryen doğumlar kadınları riske atarak hem kısa hem de uzun dönemli sağlık problemlerine neden olabilmektedir. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tıbbi olarak gerekli görüldüğü durumlarda doğumun sezaryen ile yapılmasını tavsiye eder ancak ülkeler için nüfus düzeyinde ulaşılacak net bir oran önermemiştir. DSÖ tarafından yürütülen bir araştırma, ülkelerin sezaryen hızlarında %10’a kadar olan bir artışın anne ve yenidoğan ölümlerindeki azalmayla ilişkili olduğunu göstermiştir. Ancak %10’un üzerindeki artışlar anne ve yenidoğan ölüm hızlarındaki düşüşle ilişkilendirilmemiştir (WHO, 2015).

Türkiye’de, tüm doğumlardaki sezaryen oranı %52’dir (**Tablo 9.6**). Sezaryen kararı, doğumların %38’i için doğum sancuları başlamadan önce verilirken %14’ü için doğum sancuları başladıktan sonra verilmiştir. Planlanmış sezaryen oranıyla karşılaştırıldığında planlanmamış sezaryenlerin yüksek olması, sezaryen doğumların büyük bir kısmının zorunlu veya gerekli olmadığına işaret edebilir.

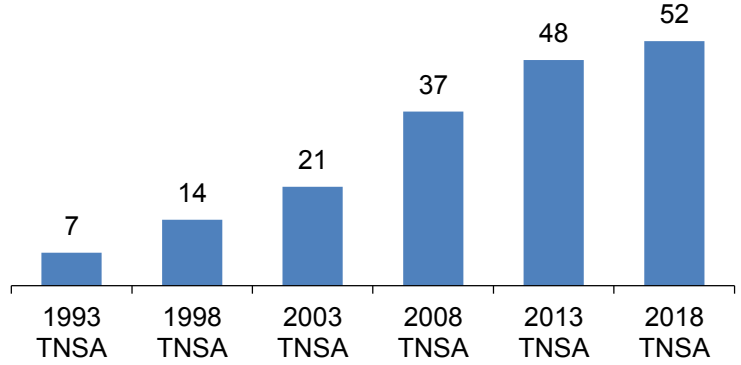
Zaman içinde değişim: Şekil 9.5,

Türkiye’de sezaryen ile yapılan doğumların belirgin olarak arttığını göstermektedir. Bu değişimin hızı da oldukça çarpıcıdır. 1993’te %7 olan sezaryen oranı 1998’de iki katına yükselerek %14 olmuştur. Sezaryen ile yapılan doğumlardaki bu hızlı yükselme 2013 yılına kadar devam etmiş, daha sonra yavaşlamıştır.

Temel özelliklere göre örüntüler

- 35-49 yaş arası kadınlarda sezaryen ile doğum yüzdesi 20 yaşın altındaki kadınlara göre 2 kat yüksektir (%64 ve %33). Sezaryen kararının planlanmış ve planlanmamış olmasında da yaş etkilidir.
- Sezaryen doğumlar özel sektöre bağlı sağlık kuruluşlarında (%68) kamu sektörüne (%41) göre daha yaygındır. Özel sektöre bağlı sağlık kuruluşlarında sezaryen doğumların yarısından çoğu doğum sancuları başlamadan önce planlanmıştır (%51).
- Sezaryen oranları en yüksek eğitim düzeyine sahip anneler (%63) ile en yüksek refah düzeyine sahip hanelerde yaşayan anneler arasında en yüksektir (%68).
- Anneler en çok ilk doğumlarının sezaryen olduğunu söylemişlerdir (%54).
- Diğer temel özelliklerde olduğu gibi bölgesel farklılıklar da belirgindir. Sezaryen doğumlar %38 ile en düşük Doğu bölgesi ve %64 ile en yüksek Kuzey bölgesi arasında değişmektedir.

Şekil 9.5 Sezaryen ile doğum oranında değişim
Araştırmadan önceki son 5 yılda sezaryen ile gerçekleşen canlı doğumların yüzdesi

9.3.4 Doğum Sonrası Sağlık Kuruluşunda Kalma Süresi

Araştırmadan önceki 5 yıl içinde bir sağlık kuruluşunda doğum yapan kadınlara doğumdan sonra sağlık kuruluşunda ne kadar süreyle kaldıkları sorulmuştur. Sezaryen doğumlarda doğumdan sonra sağlık kuruluşunda kalma süresi normal doğumlara göre genellikle daha uzundur. Sezaryen doğumların %27’si için 3 gün veya daha uzun süre sağlık kuruluşunda kalınırken normal doğumlarda bu oran %8’dir (Tablo 9.7).

9.4 DOĞUM SONRASI BAKIM

Dünya Sağlık Örgütü hem annelerin hem de bebeklerin doğumdan sonraki ilk 24 saat içerisinde doğum sonrası bakım almasını önermektedir (WHO 2017).

9.4.1 Annelerin Doğum Sonrası Sağlık Kontrolü

Araştırmadan önceki 2 yıl içinde doğum yapan kadınların %71’inin son canlı doğumlarında, doğumu takip eden ilk 24 saat içinde doğum sonrası kontrolleri yapılırken, %66’sı ilk kontrollerinin doğumdan sonraki ilk 4 saat içinde yapıldığını beyan etmiştir (Tablo 9.8). Kadınların %79’u ilk 2 gün içerisinde, %96’sı ilk 41 gün içinde doğum sonrası bakım hizmeti almış iken, yalnızca %5’i doğum sonrasında hiç bakım hizmetinden faydalanmadığını beyan etmiştir.

Temel özelliklere göre örüntüler

- İlk 41 gün içinde doğum sonrası bakım alan kadınların yüzdesi, ilk doğum için %97'den dördüncü ve beşinci doğumlar için %90'a düşmektedir.

Doğum Sonrası Bakımı Yapan Kişi

Araştırmadan önceki 2 yılda doğum yapan kadınların %59'u son doğumları için doğum sonrası bakımı bir doktordan alırken, %20'si bu bakımı bir hemşire veya ebeden almaktadır (**Tablo 9.9**).

9.4.2 Yenidoğan Bebeklerde Doğum Sonrası Sağlık Kontrolü

Yenidoğan bebeklerin çoğunluğu (%68), doğumdan sonraki ilk 2 gün içerisinde doğum sonrası bakım almıştır (**Tablo 9.10**). Bebeklerin %58'i doğumdan sonraki ilk 24 saat içinde sağlık kontrolünden geçmiş ve bu bebeklerin çoğu da doğumdan sonraki ilk 4 saat içinde kontrol edilmiştir (%56).

Temel özelliklere göre örüntüler

- Bebeklerde doğum sonrası bakım alma oranları temel özelliklere göre küçük farklılıklar göstermektedir.
- Annelerin eğitim durumu ile bebeklerin doğum sonrası bakım alması arasında belirgin bir ilişki yoktur, fakat bebeklerin doğumdan sonraki ilk 2 gün içinde doğum sonrası bakım alması en düşük eğitim seviyesinde %62 ile en yüksek eğitim seviyesinde %72 arasında değişmektedir.
- Benzer bir örüntü refah düzeyinde de görülmektedir. En yüksek refah düzeyindeki hanelerde yaşayan annelerin bebeklerinde, doğumdan sonraki ilk 2 gün içerisinde bakım alma ihtimali daha yüksektir (%78). Bebeklerin doğum sonrası bakım alma yüzdesi annenin yaşadığı hanenin refah düzeyi azaldıkça %62-%65'e düşmektedir.

Doğum Sonrası Bakımı Yapan Kişi

Araştırmadan önceki 2 yıl içinde bebeklerin %62'si doğum sonrası bakımı bir doktordan alırken, %6'sının doğum sonrası kontrolleri hemşire veya ebe tarafından yapılmıştır (**Tablo 9.11**).

TABLO LİSTESİ

Anne sağlığı ve bakımı ile ilgili daha fazla bilgi için, aşağıdaki tablolara bakınız:

- **Tablo 9.1** Doğum öncesi bakım
- **Tablo 9.2** Doğum öncesi bakım sayısı ve ilk bakımın zamanı
- **Tablo 9.3** Doğum öncesi bakımın bileşenleri
- **Tablo 9.4** Doğumun yapıldığı yer
- **Tablo 9.5** Doğuma yardım eden kişi
- **Tablo 9.6** Sezaryen doğumlar
- **Tablo 9.7** Doğum sonrası sağlık kuruluşunda kalma süresi
- **Tablo 9.8** Anneye doğum sonrası yapılan ilk bakımın zamanlaması
- **Tablo 9.9** Anneye doğum sonrası ilk bakımı yapan kişi
- **Tablo 9.10** Bebeğe doğum sonrası yapılan ilk bakımın zamanlaması
- **Tablo 9.11** Bebeğe doğum sonrası ilk bakımı yapan kişi

Tablo 9.1 Doğum öncesi bakım

Araştırma tarihinden önceki 5 yılda canlı doğum yapan 15-49 yaş grubundaki kadınların son canlı doğumda doğum öncesi bakım veren kişiye ve temel özelliklere göre yüzde dağılımı ile sağlık personelinin doğum öncesi bakım alanların temel özelliklere göre yüzdesi, 2018 TNSA

Temel özellik	Doğum öncesi bakım veren kişi				Doğum öncesi bakım almamış	Toplam	Uzman sağlık personelinin doğum öncesi bakım alanların yüzdesi ¹	Kadın sayısı
	Doktor	Hemşire	Ebe	Diğer				
Doğumda anne yaşı								
<20	92,2	1,9	0,0	0,0	5,9	100,0	94,1	97
20-34	93,7	1,6	1,4	0,1	3,3	100,0	96,7	1.612
35-49	93,4	1,3	1,3	0,0	4,0	100,0	96,0	323
Doğum sırası								
1	96,5	0,5	1,0	0,0	2,0	100,0	98,0	591
2-3	92,5	2,1	1,7	0,1	3,7	100,0	96,2	1.118
4-5	93,3	2,2	0,8	0,0	3,7	100,0	96,3	254
6+	86,4	0,0	0,0	0,0	13,6	100,0	86,4	69
Yerleşim yeri								
Kent	94,0	1,2	1,1	0,1	3,7	100,0	96,3	1.560
Kır	92,0	2,8	2,2	0,0	3,0	100,0	97,0	471
Bölge								
Batı	94,2	0,9	0,8	0,0	4,1	100,0	95,9	827
Güney	91,4	1,4	3,0	0,0	4,2	100,0	95,8	271
Orta	92,5	2,6	2,7	0,0	2,3	100,0	97,7	389
Kuzey	96,0	1,9	1,4	0,0	0,6	100,0	99,4	81
Doğu	94,2	1,9	0,1	0,2	3,6	100,0	96,2	463
İBBS 1 bölgeleri								
İstanbul	95,9	0,6	0,0	0,0	3,5	100,0	96,5	406
Batı Marmara	93,0	1,3	1,4	0,0	4,3	100,0	95,7	70
Ege	87,4	1,3	3,3	0,0	8,0	100,0	92,0	232
Doğu Marmara	98,3	0,6	0,6	0,0	0,5	100,0	99,5	191
Batı Anadolu	94,4	2,2	2,1	0,0	1,4	100,0	98,6	194
Akdeniz	91,4	1,4	3,0	0,0	4,2	100,0	95,8	271
Orta Anadolu	88,1	4,7	3,7	0,0	3,5	100,0	96,5	88
Batı Karadeniz	94,8	3,1	0,6	0,0	1,5	100,0	98,5	84
Doğu Karadeniz	96,4	1,6	1,9	0,0	0,0	100,0	100,0	34
Kuzeydoğu Anadolu	96,8	0,4	0,0	0,0	2,7	100,0	97,3	56
Ortadoğu Anadolu	91,9	4,8	0,5	0,0	2,8	100,0	97,2	115
Güneydoğu Anadolu	94,7	1,0	0,0	0,3	4,0	100,0	95,7	292
Eğitim								
Eğitimi yok/ilkokulu								
bitirmemiş	91,6	1,4	0,0	0,0	7,0	100,0	93,0	259
İlkokul	92,4	1,5	1,9	0,0	4,2	100,0	95,8	554
Ortaokul	93,4	2,8	1,7	0,2	1,9	100,0	97,9	491
Lise ve üzeri	95,3	0,8	1,1	0,0	2,8	100,0	97,2	728
Hanehalkı refahı								
En düşük	90,8	2,9	0,8	0,2	5,3	100,0	94,4	406
Düşük	91,7	1,1	2,4	0,0	4,7	100,0	95,3	414
Orta	91,5	2,4	1,4	0,0	4,7	100,0	95,3	426
Yüksek	95,4	1,2	1,5	0,0	1,9	100,0	98,1	389
En yüksek	98,8	0,0	0,4	0,0	0,8	100,0	99,2	397
Toplam	93,6	1,6	1,3	0,0	3,5	100,0	96,4	2.032

Not: Doğum öncesi bakım için birden fazla kişi belirtilmişse sadece en nitelikli olan değerlendirilmeye alınmıştır.

¹ Uzman sağlık personeli doktoru, hemşireyi ve ebeyi kapsar.

Tablo 9.2 Doğum öncesi bakım sayısı ve ilk bakımın zamanı

Yerleşim yerine göre, 15-49 yaş grubundaki kadınların araştırma tarihinden önceki 5 yılda gerçekleşen son canlı doğumlarında, doğum öncesi bakımın sayısı ve ilk bakımın zamanı için yüzde dağılımı ile doğum öncesi bakım alan kadınlar arasında yerleşim yerine göre ilk bakımda ortanca gebelik süresi, 2018 TNSA

	Yerleşim yeri		Toplam
	Kent	Kır	
Doğum öncesi bakım sayısı			
Doğum öncesi bakım yok	3,7	3,0	3,5
1	0,6	3,2	1,2
2-3	4,0	8,9	5,1
4+	91,4	84,0	89,7
Bilmiyor/cevapsız	0,4	0,9	0,5
Toplam	100,0	100,0	100,0
Doğum öncesi ilk bakımda gebelik ayı			
Doğum öncesi bakım yok	3,7	3,0	3,5
<4	90,5	86,5	89,5
4-5	4,3	6,7	4,8
6-7	0,6	1,1	0,8
8+	0,7	2,6	1,1
Bilmiyor/cevapsız	0,3	0,2	0,2
Toplam	100,0	100,0	100,0
Kadın sayısı	1.560	471	2.032
İlk bakımda ortanca gebelik süresi (doğum öncesi bakım alanlar için)	1,7	1,9	1,7
Doğum öncesi bakım alan kadın sayısı	1.503	458	1.960

Tablo 9.3 Doğum öncesi bakımın bileşenleri

Temel özelliklere göre, araştırma tarihinden önceki 5 yılda canlı doğumu olan 15-49 yaş grubundaki kadınlar arasında, son canlı doğumuna gebeliği sırasında demir hapi veya şurubu alanların yüzdesi, son 5 yıldaki son canlı doğumunda doğum öncesi bakım alan kadınlar arasında doğum öncesi bakım hizmetlerini alanların yüzdesi, 2018 TNSA

Temel özellik	Son 5 yılda canlı doğumu olan kadınlar arasında, son canlı doğumun gebeliği sırasında:		Son 5 yıldaki son canlı doğumunda doğum öncesi bakım alan kadınlar arasında seçilen hizmetlerin yüzdesi					
	Demir takviyesi alma (hap/şurup)	Son 5 yılda canlı doğumu olan kadın sayısı	Tansiyon ölçümü	İdrar tahlili	Kan tahlili	Ultrason	Tetanos aşısı	Son canlı doğumda doğum öncesi bakım alan kadın sayısı
Doğumda anne yaşı								
<20	81,0	97	92,4	87,3	93,5	98,1	67,9	91
20-34	81,5	1.612	97,9	92,3	96,6	98,2	82,0	1.559
35-49	79,6	323	97,5	91,9	97,9	99,3	79,3	310
Doğum sırası								
1	84,6	591	97,3	93,8	97,3	98,5	83,9	579
2-3	83,0	1.118	98,2	93,2	97,5	98,8	79,9	1.077
4-5	70,5	254	96,3	87,1	93,8	96,2	79,6	245
6+	61,1	69	93,0	72,9	88,1	97,5	77,2	59
Yerleşim yeri								
Kent	82,2	1.560	97,6	92,9	97,3	98,3	80,4	1.503
Kır	77,8	471	97,5	89,0	94,8	98,6	82,6	458
Bölge								
Batı	85,4	827	98,4	93,7	98,1	98,3	82,7	793
Güney	84,3	271	95,8	91,3	94,4	97,7	82,7	260
Orta	82,6	389	98,6	95,4	99,0	99,7	77,0	380
Kuzey	81,7	81	98,2	98,0	99,0	99,4	86,6	81
Doğu	70,4	463	96,1	85,4	93,0	97,6	79,1	446
İBBS 1 bölgeleri								
İstanbul	88,4	406	98,2	94,0	97,5	97,6	77,7	392
Batı Marmara	86,6	70	100,0	95,2	98,7	98,7	86,0	67
Ege	82,8	232	97,8	91,9	98,6	98,6	87,0	213
Doğu Marmara	82,9	191	99,4	96,9	99,4	100,0	88,9	190
Batı Anadolu	81,3	194	97,9	93,0	98,6	100,0	74,5	191
Akdeniz	84,3	271	95,8	91,3	94,4	97,7	82,7	260
Orta Anadolu	82,0	88	98,5	95,0	98,7	98,5	73,3	85
Batı Karadeniz	80,7	84	98,3	98,1	99,4	99,4	82,4	82
Doğu Karadeniz	82,1	34	100,0	100,0	99,0	100,0	88,4	34
Kuzeydoğu Anadolu	68,3	56	95,5	89,4	94,4	98,5	82,6	54
Ortadoğu Anadolu	67,9	115	95,4	88,4	92,7	95,8	75,8	112
Güneydoğu Anadolu	71,8	292	96,4	83,5	92,9	98,2	79,7	280
Eğitim								
Eğitimi yok/ilkokulu bitirmemiş	62,7	259	95,0	80,1	92,2	97,8	76,5	241
İlkokul	79,3	554	96,5	91,3	95,4	96,9	81,1	531
Ortaokul	81,2	491	98,6	93,3	97,4	99,3	82,3	481
Lise ve üzeri	89,1	728	98,5	95,7	98,7	99,0	81,4	707
Hanehalkı refahı								
En düşük	70,6	406	95,1	84,1	91,5	97,0	75,3	384
Düşük	79,3	414	96,1	89,5	95,4	97,8	80,3	395
Orta	81,6	426	98,4	94,1	97,3	98,5	84,2	406
Yüksek	86,3	389	98,8	94,8	99,3	98,9	85,4	381
En yüksek	88,4	397	99,4	97,5	99,9	99,6	79,3	394
Toplam	81,2	2.032	97,6	92,0	96,7	98,4	80,9	1.960

Tablo 9.4 Doğumun yapıldığı yer

Temel özelliklere göre araştırma tarihinden önceki 5 yılda yapılan canlı doğumların, doğumun yapıldığı yere göre yüzde dağılımı ile sağlık kuruluşunda gerçekleşen doğumların yüzdesi, 2018 TNSA

Temel özellik	Sağlık kuruluşu				Toplam	Sağlık kuruluşundaki doğumların yüzdesi	Doğum sayısı
	Kamu sektörü	Özel sektör	Ev	Diğer			
Doğumda anne yaşı							
<20	68,9	29,0	1,6	0,5	100,0	97,9	192
20-34	57,8	41,2	0,8	0,1	100,0	99,0	2.023
35-49	57,4	41,1	1,2	0,4	100,0	98,4	354
Doğum sırası							
1	47,4	51,9	0,6	0,1	100,0	99,4	854
2-3	60,1	39,0	0,7	0,2	100,0	99,1	1.336
4-5	77,3	19,9	2,5	0,3	100,0	97,2	290
6+	82,5	13,4	2,8	1,2	100,0	96,0	88
Doğum öncesi bakım sayısı¹							
Doğum öncesi bakım yok	64,0	32,0	3,3	0,7	100,0	96,0	71
1-3	80,7	13,0	6,3	0,0	100,0	93,7	128
4+	55,3	44,3	0,2	0,2	100,0	99,6	1.822
Bilmiyor/cevapsız	*	*	*	*	*	*	10
Yerleşim yeri							
Kent	54,2	45,2	0,5	0,1	100,0	99,4	1.931
Kır	71,9	25,4	2,2	0,6	100,0	97,2	637
Bölge							
Batı	43,8	55,8	0,3	0,0	100,0	99,6	990
Güney	62,2	37,5	0,3	0,0	100,0	99,7	362
Orta	66,5	32,6	0,5	0,4	100,0	99,1	463
Kuzey	66,2	33,5	0,0	0,3	100,0	99,7	98
Doğu	72,2	24,8	2,6	0,4	100,0	97,0	656
İBBS 1 bölgeleri							
İstanbul	37,0	62,5	0,5	0,0	100,0	99,5	498
Batı Marmara	53,4	44,8	1,2	0,6	100,0	98,2	78
Ege	50,6	49,4	0,0	0,0	100,0	100,0	267
Doğu Marmara	58,3	41,7	0,0	0,0	100,0	100,0	228
Batı Anadolu	65,7	33,2	0,6	0,5	100,0	98,8	235
Akdeniz	62,2	37,5	0,3	0,0	100,0	99,7	362
Orta Anadolu	58,8	40,8	0,0	0,4	100,0	99,6	108
Batı Karadeniz	73,3	25,8	0,9	0,0	100,0	99,1	93
Doğu Karadeniz	61,1	38,3	0,0	0,6	100,0	99,4	43
Kuzeydoğu Anadolu	83,4	14,9	1,7	0,0	100,0	98,3	71
Ortadoğu Anadolu	85,6	9,3	4,3	0,9	100,0	94,8	161
Güneydoğu Anadolu	65,2	32,4	2,1	0,3	100,0	97,6	424
Eğitim							
Eğitimi yok/ilkokulu bitirmemiş	78,8	18,2	2,3	0,7	100,0	97,0	368
İlkokul	68,6	29,4	1,7	0,3	100,0	98,0	703
Ortaokul	64,1	35,7	0,1	0,1	100,0	99,8	653
Lise / üzeri	37,1	62,6	0,3	0,0	100,0	99,7	843
Hanehalkı refahı							
En düşük	82,7	13,0	3,5	0,8	100,0	95,7	576
Düşük	66,9	32,6	0,5	0,0	100,0	99,5	550
Orta	61,2	38,7	0,0	0,1	100,0	99,9	523
Yüksek	43,2	56,6	0,2	0,0	100,0	99,8	473
En yüksek	30,4	69,6	0,0	0,0	100,0	100,0	446
Toplam	58,6	40,3	0,9	0,2	100,0	98,9	2.568

* Ağırlıksız gözlem sayısı 25'in altındadır.

¹ Sadece araştırma tarihinden önceki 5 yılda yapılan son canlı doğumları içerir.

Tablo 9.5 Doğuma yardım eden kişi

Araştırma tarihinden önceki 5 yılda gerçekleşen canlı doğumların, doğuma yardım eden kişiye ve temel özelliklere göre yüzde dağılımı ile uzman sağlık personelinin yardımcı olduğu doğumların temel özelliklere göre yüzdesi, 2018 TNSA

Temel özellik	Doğuma yardım eden kişi							Uzman sağlık personelinin yaptırdığı doğumların yüzdesi ¹	Doğum sayısı
	Doktor	Hemşire	Ebe	Geleneksel ebe	Akraba/diğer	Hiç kimse	Toplam		
Doğumda anne yaşı									
<20	78,5	10,6	9,8	0,4	0,5	0,3	100,0	98,9	192
20-34	82,7	8,4	8,2	0,0	0,4	0,2	100,0	99,3	2.023
35-49	88,4	6,1	4,4	0,1	0,7	0,2	100,0	98,9	354
Doğum sırası									
1	87,5	5,3	6,8	0,1	0,3	0,0	100,0	99,6	854
2-3	83,7	7,7	8,1	0,0	0,2	0,3	100,0	99,5	1.336
4-5	74,3	13,3	9,6	0,0	2,4	0,5	100,0	97,1	290
6+	63,1	28,2	7,5	0,6	0,6	0,0	100,0	98,8	88
Doğum öncesi bakım sayısı²									
Doğum öncesi bakım yok	77,2	10,7	10,7	0,0	0,0	1,4	100,0	98,6	71
1-3	71,0	14,0	10,6	0,0	2,3	2,2	100,0	95,5	128
4+	85,9	7,0	6,8	0,0	0,3	0,0	100,0	99,6	1.822
Bilmiyor/ cevapsız	*	*	*	*	*	*	*	*	10
Doğumun yapıldığı yer									
Sağlık kuruluşu	84,0	8,2	7,7	0,0	0,0	0,1	100,0	99,9	2.539
Kamu	74,9	13,2	11,7	0,0	0,1	0,1	100,0	99,8	1.505
Özel	97,1	1,0	1,8	0,0	0,0	0,0	100,0	100,0	1.035
Diğer	(14,2)	(9,3)	(20,4)	(4,0)	(40,5)	(11,6)	(100,0)	(43,9)	29
Yerleşim yeri									
Kent	87,3	5,4	6,9	0,0	0,2	0,2	100,0	99,7	1.931
Kır	70,6	16,8	10,5	0,2	1,5	0,4	100,0	98,0	637
Bölge									
Batı	92,9	2,3	4,7	0,0	0,1	0,0	100,0	99,9	990
Güney	83,1	6,8	9,5	0,0	0,5	0,0	100,0	99,5	362
Orta	85,5	5,2	8,6	0,0	0,0	0,7	100,0	99,3	463
Kuzey	86,1	5,2	8,1	0,0	0,3	0,3	100,0	99,4	98
Doğu	66,5	20,6	11,0	0,2	1,4	0,3	100,0	98,1	656
İBBS 1 bölgeleri									
İstanbul	96,7	1,9	1,4	0,0	0,0	0,0	100,0	100,0	498
Batı Marmara	88,3	4,6	5,3	0,6	1,2	0,0	100,0	98,2	78
Ege	88,7	2,9	8,4	0,0	0,0	0,0	100,0	100,0	267
Doğu Marmara	87,5	1,5	10,5	0,0	0,0	0,4	100,0	99,6	228
Batı Anadolu	90,0	3,0	6,3	0,0	0,0	0,6	100,0	99,4	235
Akdeniz	83,1	6,8	9,5	0,0	0,5	0,0	100,0	99,5	362
Orta Anadolu	81,6	9,1	9,3	0,0	0,0	0,0	100,0	100,0	108
Batı Karadeniz	81,8	9,8	7,5	0,0	0,0	0,9	100,0	99,1	93
Doğu Karadeniz	85,2	3,4	10,0	0,0	0,6	0,8	100,0	98,6	43
Kuzeydoğu Anadolu	63,6	22,0	12,6	0,0	1,7	0,0	100,0	98,3	71
Ortadoğu Anadolu	64,4	24,7	6,8	0,7	2,9	0,6	100,0	95,8	161
Güneydoğu Anadolu	67,8	18,8	12,3	0,0	0,9	0,2	100,0	98,9	424
Annenin eğitimi									
Eğitimi yok/ilkokulu bitirmemiş	68,4	21,1	8,1	0,3	1,9	0,3	100,0	97,6	368
İlkokul	81,7	8,4	8,7	0,1	0,7	0,5	100,0	98,8	703
Ortaokul	81,7	7,9	10,1	0,0	0,1	0,2	100,0	99,7	653
Lise ve üzeri	92,1	2,7	5,2	0,0	0,0	0,0	100,0	100,0	843
Hanehalkı refahı									
En düşük	68,8	18,8	10,0	0,2	2,0	0,2	100,0	97,6	576
Düşük	77,1	11,5	10,8	0,0	0,2	0,4	100,0	99,4	550
Orta	85,6	4,6	9,7	0,1	0,0	0,0	100,0	99,9	523
Yüksek	92,3	2,1	5,1	0,0	0,0	0,5	100,0	99,5	473
En yüksek	96,7	1,3	2,0	0,0	0,0	0,0	100,0	100,0	446
Toplam	83,2	8,2	7,8	0,1	0,5	0,2	100,0	99,2	2.568

Not: Doğuma yardım eden kişi için birden fazla kişi belirtilmişse sadece en nitelikli olan değerlendirilmeye alınmıştır.

* Ağırlıksız gözlem sayısı 25'in altındadır. Parantez içerisinde gösterilen bulgular 25 ile 49 arasında ağırlıksız gözlem sayısına dayanmaktadır.

¹ Uzman sağlık personeli doktoru, hemşireyi ve ebeyi kapsar.

² Sadece araştırma tarihinden önceki 5 yılda yapılan son canlı doğumları içerir.

Tablo 9.6 Sezaryen doğumlar

Temel özelliklere göre, araştırma tarihinden önceki 5 yılda sezaryen ile gerçekleşen canlı doğumların yüzdesi, doğum sancıları başlamadan önce ve doğum sancuları başladıktan sonra sezaryene karar verilen doğumların yüzdesi, 2018 TNSA

Temel özellik	Sezaryen kararının zamanlaması			
	Sezaryen doğumların yüzdesi	Doğum sancuları başlamadan önce	Doğum sancuları başladıktan sonra	Doğum sayısı
Doğumda anne yaşı				
<20	33,3	19,3	14,0	192
20-34	51,2	37,5	13,6	2.023
35-49	63,5	50,9	12,6	354
Doğum sırası				
1	54,4	32,9	21,5	854
2-3	53,5	44,3	9,2	1.336
4-5	37,9	27,4	10,5	290
6+	37,8	27,6	10,3	88
Doğum öncesi bakım sayısı¹				
Doğum öncesi bakım yok	53,2	36,5	16,8	71
1-3	35,9	22,2	13,7	128
4+	54,9	41,4	13,5	1.822
Bilmiyor/ cevapsız	*	*	*	10
Doğumun yapıldığı yer				
Sağlık kuruluşu	52,1	38,4	13,6	2.539
Kamu	41,2	29,6	11,7	1.505
Özel	67,8	51,3	16,5	1.035
Yerleşim yeri				
Kent	54,8	39,9	14,9	1.931
Kır	41,6	32,4	9,2	637
Bölge				
Batı	57,6	42,7	14,9	990
Güney	55,4	41,3	14,0	362
Orta	52,5	40,2	12,3	463
Kuzey	63,5	44,1	19,4	98
Doğu	37,8	26,7	11,1	656
İBBS 1 bölgeleri				
İstanbul	53,5	37,9	15,6	498
Batı Marmara	59,4	44,0	15,4	78
Ege	63,4	48,8	14,6	267
Doğu Marmara	56,6	43,9	12,7	228
Batı Anadolu	52,2	39,3	12,9	235
Akdeniz	55,4	41,3	14,0	362
Orta Anadolu	55,1	44,7	10,4	108
Batı Karadeniz	57,1	39,0	18,1	93
Doğu Karadeniz	65,3	48,5	16,8	43
Kuzeydoğu Anadolu	36,8	27,4	9,4	71
Ortadoğu Anadolu	31,3	21,6	9,7	161
Güneydoğu Anadolu	40,4	28,5	12,0	424
Annenin eğitimi				
Eğitimi yok/ilkokulu bitirmemiş	37,1	26,7	10,4	368
İlkokul	48,5	35,4	13,1	703
Ortaokul	48,7	36,6	12,1	653
Lise ve üzeri	62,6	46,2	16,4	843
Hanehalkı refahı				
En düşük	33,8	23,7	10,1	576
Düşük	47,7	34,9	12,8	550
Orta	55,6	40,9	14,8	523
Yüksek	57,7	45,0	12,6	473
En yüksek	67,7	49,5	18,2	446
Toplam	51,5	38,0	13,5	2.568

Not: Sağlık kuruluşunda doğum yapmayan kadınların sezaryen doğum yapmadığı varsayılmıştır.

* Ağırlıksız gözlem sayısı 25'in altındadır.

¹ Sadece araştırma tarihinden önceki 5 yılda yapılan son canlı doğumları içerir.

Tablo 9.7 Doğum sonrası sağlık kuruluşunda kalma süresi

Araştırma tarihinden önceki 5 yılda doğum yapan ve son canlı doğumunu sağlık kuruluşunda gerçekleştiren kadınların, sağlık kuruluşunda kalma süresine ve doğum şekline göre yüzde dağılımı, 2018 TNSA

Doğum şekli	< 6 saat	6-11 saat	12-23 saat	1-2 gün	3+ gün	Toplam	Kadın sayısı
Normal doğum	4,9	4,1	3,3	79,5	8,2	100,0	926
Sezaryen	0,6	0,0	0,1	72,8	26,5	100,0	1.088

Tablo 9.8 Anneye doğum sonrası yapılan ilk bakımın zamanlaması

Temel özelliklere göre, araştırma tarihinden önceki 2 yılda doğum yapan 15-49 yaş grubundaki kadınlar arasında, son canlı doğumlarında doğum sonrası ilk sağlık kontrollerinin yüzde dağılımı, doğumdan sonraki ilk 2 gün ve ilk 41 içinde doğum sonrası bakım alanların yüzdesi, 2018 TNSA

Temel özellik	Doğum sonrası ilk bakımın zamanı ¹						Doğum sonrası bakım almamış ²	Toplam	Doğum sonrası bakım alan kadınların yüzdesi:		Kadın sayısı
	4 saatten az	4-23 saat	1-2 gün	3-6 gün	7-41 gün	Bilmiyor/cevapsız			Doğum sonrası ilk 2 günde	Doğumdan sonraki 41 günde	
Doğumda anne yaşı											
<20	70,8	3,9	8,6	0,7	13,0	0,0	3,0	100,0	83,3	97,0	48
20-34	65,2	5,1	8,1	2,2	14,5	0,0	4,8	100,0	78,5	95,2	728
35-49	68,3	5,0	5,0	6,1	12,5	0,0	3,2	100,0	78,2	96,8	139
Doğum sırası											
1	63,2	4,1	9,2	2,8	17,3	0,0	3,5	100,0	76,5	96,5	293
2-3	65,8	5,0	7,8	3,4	14,0	0,0	4,0	100,0	78,6	96,0	497
4-5	72,0	6,8	2,8	0,0	7,9	0,0	10,5	100,0	81,6	89,5	95
6+	(78,8)	(8,5)	(6,0)	(0,0)	(5,2)	(0,0)	(1,6)	(100,0)	(93,2)	(98,4)	28
Yerleşim yeri											
Kent	65,1	3,6	8,2	2,8	16,0	0,0	4,2	100,0	77,0	95,8	684
Kır	68,7	9,1	6,0	2,7	8,4	0,0	5,1	100,0	83,8	94,9	230
Bölge											
Batı	61,2	1,6	11,1	3,1	18,4	0,0	4,5	100,0	73,9	95,5	344
Güney	66,2	8,3	6,2	5,2	10,0	0,0	4,1	100,0	80,6	95,9	141
Orta	67,9	5,3	8,5	2,1	13,1	0,0	3,0	100,0	81,8	97,0	157
Kuzey	70,1	4,5	6,6	2,8	11,9	0,0	4,0	100,0	81,3	96,0	35
Doğu	70,9	7,9	3,2	1,1	11,3	0,0	5,6	100,0	82,0	94,4	237
İBBS 1 bölgeleri											
İstanbul	63,3	0,0	12,7	2,8	16,9	0,0	4,2	100,0	76,1	95,8	167
Batı Marmara	55,6	3,3	6,9	1,7	25,9	0,0	6,6	100,0	65,8	93,4	27
Ege	50,5	4,8	11,6	5,0	21,6	0,0	6,5	100,0	66,9	93,5	93
Doğu Marmara	72,7	4,6	9,8	1,1	9,2	0,0	2,5	100,0	87,2	97,5	90
Batı Anadolu	64,0	1,8	10,9	3,6	17,9	0,0	1,8	100,0	76,7	98,2	73
Akdeniz	66,2	8,3	6,2	5,2	10,0	0,0	4,1	100,0	80,6	95,9	141
Orta Anadolu	68,3	5,4	2,7	1,6	17,4	0,0	4,5	100,0	76,4	95,5	39
Batı Karadeniz	81,9	6,0	3,3	0,0	7,2	0,0	1,5	100,0	91,3	98,5	33
Doğu Karadeniz	(58,1)	(3,6)	(8,2)	(6,6)	(17,5)	(0,0)	(5,9)	(100,0)	(69,9)	(94,1)	15
Kuzeydoğu Anadolu	76,8	5,7	4,9	0,0	4,8	0,0	7,7	100,0	87,5	92,3	26
Ortadoğu Anadolu	70,3	8,4	6,6	0,0	9,3	0,0	5,3	100,0	85,3	94,7	54
Güneydoğu Anadolu	70,2	8,1	1,7	1,7	13,0	0,0	5,3	100,0	79,9	94,7	158
Eğitim											
Eğitimi yok/ilkokulu bitirmemiş	66,2	7,2	7,6	1,1	13,7	0,0	4,2	100,0	81,0	95,8	109
İlkokul	75,1	3,8	6,7	0,7	9,0	0,0	4,5	100,0	85,7	95,5	226
Ortaokul	63,5	5,7	5,5	2,6	16,1	0,0	6,5	100,0	74,8	93,5	259
Lise ve üzeri	61,5	4,5	10,1	4,8	16,2	0,0	2,8	100,0	76,1	97,2	320
Hanehalkı refahı											
En düşük	70,4	7,5	7,3	1,5	8,2	0,0	5,1	100,0	85,1	94,9	200
Düşük	66,6	5,0	9,0	1,7	11,8	0,0	6,0	100,0	80,6	94,0	197
Orta	60,8	6,0	5,3	2,8	18,8	0,0	6,4	100,0	72,1	93,6	187
Yüksek	62,9	2,3	10,2	2,2	19,1	0,0	3,4	100,0	75,3	96,6	164
En yüksek	69,0	3,7	6,8	6,0	13,8	0,0	0,8	100,0	79,4	99,2	166
Toplam	66,0	5,0	7,7	2,7	14,1	0,0	4,5	100,0	78,7	95,5	914

Not: Parantez içerisinde gösterilen bulgular 25 ile 49 arasında ağırlıksız gözlem sayısına dayanmaktadır.

¹ Doktor, hemşire ve ebeden alınan doğum sonrası bakımlar dahildir.

² 41. günden sonra bakım alanları da kapsar

Tablo 9.9 Anneye doğum sonrası ilk bakımı yapan kişi

Araştırma tarihinden önceki 2 yılda canlı doğumu olan 15-49 yaş grubundaki kadınlar arasında, anneye son canlı doğumunda, doğumdan sonraki ilk 2 gün içinde doğum sonrası ilk bakımı yapan kişiye ve temel özelliklere göre yüzde dağılımı, 2018 TNSA

Temel özellik	Annenin doğum sonrası ilk sağlık kontrolünü yapan kişi		Doğumdan sonraki ilk 2 günde bakım almamış	Toplam	Kadın sayısı
	Doktor	Hemşire/ebe			
Doğumda anne yaşı					
<20	61,4	22,0	16,7	100,0	48
20-34	59,7	18,8	21,5	100,0	728
35-49	53,6	24,5	21,8	100,0	139
Doğum sırası					
1	60,6	15,9	23,5	100,0	293
2-3	61,2	17,4	21,4	100,0	497
4-5	45,4	36,2	18,4	100,0	95
6+	(43,7)	(49,5)	(6,8)	(100,0)	28
Yerleşim yeri					
Kent	61,4	15,5	23,0	100,0	684
Kır	51,2	32,6	16,2	100,0	230
Bölge					
Batı	63,7	10,2	26,1	100,0	344
Güney	63,3	17,3	19,4	100,0	141
Orta	59,6	22,3	18,2	100,0	157
Kuzey	72,2	9,1	18,7	100,0	35
Doğu	46,7	35,3	18,0	100,0	237
İBBS 1 bölgeleri					
İstanbul	67,6	8,4	23,9	100,0	167
Batı Marmara	59,1	6,6	34,2	100,0	27
Ege	56,1	10,8	33,1	100,0	93
Doğu Marmara	68,6	18,6	12,8	100,0	90
Batı Anadolu	61,9	14,8	23,3	100,0	73
Akdeniz	63,3	17,3	19,4	100,0	141
Orta Anadolu	48,6	27,8	23,6	100,0	39
Batı Karadeniz	67,7	23,6	8,7	100,0	33
Doğu Karadeniz	(61,3)	(8,6)	(30,1)	(100,0)	15
Kuzeydoğu Anadolu	63,2	24,3	12,5	100,0	26
Ortadoğu Anadolu	37,7	47,7	14,7	100,0	54
Güneydoğu Anadolu	47,1	32,8	20,1	100,0	158
Eğitim					
Eğitimi yok/ilkokulu bitirmemiş	41,1	39,9	19,0	100,0	109
İlkokul	61,4	24,2	14,3	100,0	226
Ortaokul	55,5	19,2	25,2	100,0	259
Lise ve üzeri	65,7	10,4	23,9	100,0	320
Hanehalkı refahı					
En düşük	51,9	33,2	14,9	100,0	200
Düşük	53,1	27,5	19,4	100,0	197
Orta	56,3	15,8	27,9	100,0	187
Yüksek	65,3	10,0	24,7	100,0	164
En yüksek	70,4	9,0	20,6	100,0	166
Toplam	58,8	19,8	21,3	100,0	914

Not: Parantez içerisinde gösterilen bulgular 25 ile 49 arasında ağırlıksız gözlem sayısına dayanmaktadır.

Tablo 9.10 Bebeğe doğum sonrası yapılan ilk bakımın zamanlaması

Temel özelliklere göre, araştırma tarihinden önceki 2 yıldaki son canlı doğumların, doğum sonrası ilk sağlık kontrollerinin yüzde dağılımı, doğumdan sonraki 2 gün içinde doğum sonrası bakım alan bebeklerin yüzdesi, 2018 TNSA

Temel özellik	Doğum sonrası ilk bakımın zamanı ¹						Doğum sonrası bakım almamış ²	Toplam	Doğum sonrası ilk 2 günde bakım alan bebeklerin yüzdesi ¹	Doğum sayısı
	1 saatten az	1-3 saat	4-23 saat	1-2 gün	3-6 gün	Bilmiyor/cevapsız				
Doğumda anne yaşı										
<20	23,3	30,5	0,0	11,2	7,7	0,0	27,2	100,0	65,1	48
20-34	36,7	18,8	2,7	9,8	9,0	0,3	22,6	100,0	68,1	728
35-49	36,2	21,1	2,0	9,2	9,0	1,7	20,8	100,0	68,4	139
Doğum sırası										
1	37,5	18,6	2,1	10,9	11,7	0,5	18,6	100,0	69,1	293
2-3	35,3	20,2	2,5	9,1	8,2	0,5	24,1	100,0	67,2	497
4-5	35,8	18,8	3,1	7,7	6,8	0,6	27,2	100,0	65,4	95
6+	(30,8)	(28,1)	(3,3)	(17,7)	(0,0)	(0,0)	(20,0)	(100,0)	(80,0)	28
Yerleşim yeri										
Kent	37,2	19,9	2,3	10,0	9,4	0,7	20,5	100,0	69,5	684
Kır	32,0	19,4	3,1	9,1	7,6	0,0	28,7	100,0	63,7	230
Bölge										
Batı	37,2	18,3	0,7	12,0	9,7	1,1	21,0	100,0	68,1	344
Güney	33,1	19,9	2,6	8,4	13,4	0,0	22,6	100,0	64,0	141
Orta	40,3	21,9	1,3	7,1	9,3	0,0	20,2	100,0	70,5	157
Kuzey	40,4	21,4	1,6	6,9	8,6	0,0	21,1	100,0	70,2	35
Doğu	32,3	20,3	6,0	9,6	5,0	0,2	26,6	100,0	68,2	237
İBBS 1 bölgeleri										
İstanbul	45,0	11,3	1,4	12,7	5,6	1,4	22,6	100,0	70,4	167
Batı Marmara	31,8	11,6	0,0	11,8	11,5	0,0	33,3	100,0	55,2	27
Ege	33,2	11,3	0,0	13,3	16,4	1,7	24,1	100,0	57,9	93
Doğu Marmara	27,0	42,6	0,0	10,6	8,6	0,0	11,2	100,0	80,2	90
Batı Anadolu	45,5	23,3	1,8	5,4	7,3	0,0	16,7	100,0	76,0	73
Akdeniz	33,1	19,9	2,6	8,4	13,4	0,0	22,6	100,0	64,0	141
Orta Anadolu	26,7	20,6	1,7	6,0	14,2	0,0	30,8	100,0	55,0	39
Batı Karadeniz	47,3	23,3	0,0	1,5	11,7	0,0	16,2	100,0	72,1	33
Doğu Karadeniz	(49,4)	(8,9)	(3,6)	(12,6)	(6,4)	(0,0)	(19,1)	(100,0)	(74,5)	15
Kuzeydoğu Anadolu	60,5	20,9	2,5	0,8	3,6	0,0	11,6	100,0	84,8	26
Ortadoğu Anadolu	20,6	18,4	7,2	10,0	6,8	1,1	35,9	100,0	56,2	54
Güneydoğu Anadolu	31,7	20,8	6,1	10,9	4,6	0,0	25,8	100,0	69,6	158
Annenin eğitimi										
Eğitimi yok/ilkokulu										
bitirmemiş	32,5	18,7	2,6	7,9	7,8	0,0	30,4	100,0	61,7	109
İlkokul	33,1	22,6	3,2	10,5	6,6	2,0	22,0	100,0	69,4	226
Ortaokul	34,7	20,0	1,3	8,2	7,9	0,0	27,8	100,0	64,3	259
Lise ve üzeri	40,1	18,0	2,9	11,2	11,7	0,0	16,1	100,0	72,2	320
Hanehalkı refahı										
En düşük	25,4	23,1	2,8	13,2	4,6	0,0	31,0	100,0	64,5	200
Düşük	33,3	18,6	2,2	8,1	10,0	1,1	26,7	100,0	62,2	197
Orta	34,0	21,0	2,2	6,6	10,7	1,3	24,1	100,0	63,9	187
Yüksek	41,3	20,0	1,7	11,3	11,3	0,0	14,4	100,0	74,3	164
En yüksek	48,6	15,7	3,5	9,7	8,5	0,0	14,0	100,0	77,5	166
Toplam	35,9	19,8	2,5	9,8	8,9	0,5	22,6	100,0	68,0	914

Not: Parantez içerisinde gösterilen bulgular 25 ile 49 arasında ağırlıksız gözlem sayısına dayanmaktadır.

¹ Doktor, hemşire ve ebeden doğum sonrası bakım almış bebekler dahildir.

² Doğumdan sonraki ilk 1 hafta içinde sağlık kontrolü yapılmış bebekler dahildir.

Tablo 9.11 Bebeğe doğum sonrası ilk bakımı yapan kişi

Araştırma tarihinden önceki 2 yılda gerçekleşen son canlı doğumların, doğumdan sonraki ilk 2 gün içinde doğum sonrası ilk bakımı yapan kişiye ve temel özelliklere göre yüzde dağılımı, 2018 TNSA

Temel özellik	Bebğin doğum sonrası ilk sağlık kontrolünü yapan kişi		Doğumdan sonraki ilk 2 günde bakım almamış	Toplam	Doğum sayısı
	Doktor	Hemşire/ebe			
Doğumda anne yaşı					
<20	63,1	1,9	34,9	100,0	48
20-34	61,5	6,6	31,9	100,0	728
35-49	61,8	6,7	31,6	100,0	139
Doğum sırası					
1	64,9	4,2	30,9	100,0	293
2-3	60,8	6,4	32,8	100,0	497
4-5	57,0	8,3	34,6	100,0	95
6+	(57,6)	(22,4)	(20,0)	(100,0)	28
Yerleşim yeri					
Kent	64,4	5,1	30,5	100,0	684
Kır	53,5	10,2	36,3	100,0	230
Bölge					
Batı	65,3	2,9	31,9	100,0	344
Güney	58,6	5,4	36,0	100,0	141
Orta	63,0	7,5	29,5	100,0	157
Kuzey	64,9	5,4	29,8	100,0	35
Doğu	56,8	11,4	31,8	100,0	237
İBBS 1 bölgeleri					
İstanbul	66,2	4,2	29,6	100,0	167
Batı Marmara	53,6	1,7	44,8	100,0	27
Ege	57,9	0,0	42,1	100,0	93
Doğu Marmara	76,5	3,7	19,8	100,0	90
Batı Anadolu	64,9	11,1	24,0	100,0	73
Akdeniz	58,6	5,4	36,0	100,0	141
Orta Anadolu	52,3	2,7	45,0	100,0	39
Batı Karadeniz	62,4	9,7	27,9	100,0	33
Doğu Karadeniz	(72,3)	(2,2)	(25,5)	(100,0)	15
Kuzeydoğu Anadolu	79,4	5,4	15,2	100,0	26
Ortadoğu Anadolu	41,1	15,1	43,8	100,0	54
Güneydoğu Anadolu	58,5	11,1	30,4	100,0	158
Eğitim					
Eğitimi yok/ilkokulu bitirmemiş	48,8	12,9	38,3	100,0	109
İlkokul	63,7	5,7	30,6	100,0	226
Ortaokul	57,4	6,9	35,7	100,0	259
Lise ve üzeri	68,0	4,2	27,8	100,0	320
Hanehalkı refahı					
En düşük	52,0	12,4	35,5	100,0	200
Düşük	54,3	7,9	37,8	100,0	197
Orta	62,8	1,0	36,1	100,0	187
Yüksek	66,8	7,5	25,7	100,0	164
En yüksek	75,5	2,0	22,5	100,0	166
Toplam	61,6	6,4	32,0	100,0	914

Not: Parantez içerisinde gösterilen bulgular 25 ile 49 arasında ağırlıksız gözlem sayısına dayanmaktadır.

Temel Bulgular

- **Düşük doğum ağırlığı:** Araştırma tarihinden önceki son 5 yılda meydana gelen ve doğumdaki ağırlığı bildirilmiş canlı doğumların %12'si düşük doğum ağırlığına sahiptir.
- **Tüm temel aşilar:** 24-35 aylık çocukların %72'si araştırma tarihinden önce tüm temel aşiları olmuştur.

Çocuk sağlığı ve sağ kalımı hakkındaki bilgiler, Türkiye’de politika yapıcılar ve program yöneticilerine mevcut stratejilerin etkinliğini değerlendirmede, çocukluk hastalıklarından kaynaklı ölümleri önlemek için uygun müdahaleler belirlemede ve çocukların sağlığını iyileştirmede yardımcı olacaktır. Bu bölüm, küçük çocukların doğum ağırlığı ve aşılama durumlarıyla ilgili bilgi sunmaktadır.

10.1 DOĞUM AĞIRLIĞI

Düşük doğum ağırlığı

Gebelik süresine bakılmaksızın bildirilmiş doğum ağırlığı 2,5 kilogramdan az olan doğumların yüzdesi

Örnekleme: Araştırma tarihinden önceki son 5 yılda meydana gelen ve karta veya annenin beyanına göre doğumdaki ağırlığı bildirilmiş canlı doğumlar

Düşük doğum ağırlığı bilgisi sadece annenin beslenmesinin bir göstergesi değil, aynı zamanda potansiyel yenidoğan ölümünün ve çocuk sağ ise malnütrisyonun (kötü beslenme) öngörücü göstergesi olması nedeniyle ayrı bir öneme sahiptir. Düşük doğum ağırlıklı çocukların erken çocukluk döneminde ölüm riskinin ortalamadan daha yüksek olduğu görülmüştür.

2018 TNSA soru kağıdında araştırmadan önceki son 5 yıl içerisinde meydana gelen tüm canlı doğumlar için doğum ağırlığı, eğer varsa bebeğin ağırlığının yazıldığı karttan, yoksa da annenin beyanından elde edilmiştir. 2018 TNSA’dan önceki son 5 yıl içinde meydana gelen doğumların %96’sı için doğum ağırlığı verisi mevcuttur. Doğum ağırlığı, 4 veya daha ileri doğum sırasına sahip olan, Doğu’da, 20 yaşından küçük, düşük eğitim ve refah düzeyine sahip anneler tarafından dünyaya getirilen çocuklar için ortalamadan daha az bildirilmiştir (**Tablo 10.1**). Doğumdaki ağırlığı bildirilmiş çocukların %12’si düşük doğum ağırlıklıdır (2,5 kg’dan az).

2018 TNSA’da, annelere çocuğun doğumundaki büyüklüğüne ilişkin algıları da sorulmuştur. Bu büyüklük tahminleri subjektif olmalarına rağmen doğumdaki ağırlık için faydalı bir vekil (*proxy*) olabilmektedirler. Bebeklerin %8’i anneleri tarafından “çok küçük”, %15’i ise “ortalamadan daha küçük” olarak bildirilmiştir (**Tablo 10.1**).

Temel özelliklere göre örüntüler

- Düşük doğum ağırlığı yaygınlığı annenin doğumdaki yaşına göre değişmemektedir (hepsi %12).

- Düşük doğum ağırlığı ve büyüklüğü, doğum sırası 6 ve üzeri olan çocuklarda, doğum sırası daha önce olan çocuklar arasında olduğundan daha yaygındır (%21'i 2,5 kg'dan az ağırlıkta, %28'i çok küçük veya ortalamadan küçük).
- Türkiye'deki 5 coğrafi bölge arasında, düşük doğum ağırlıklı bebeklerin (%16) ve çok küçük olan bebeklerin (%13) oranının en yüksek olduğu yer Doğu bölgesidir.
- İBBS 1 Bölge ayırımına bakıldığında, 2,5 kilogramdan daha az doğum ağırlığına sahip bebeklerin oranı Batı Anadolu'da %8 ve Ortadoğu Anadolu'da %21 arasında değişmektedir. Akdeniz bölgesi, anneler tarafından doğumdaki büyüklüğe ilişkin değerlendirmesi "çok küçük" olan bebeklerin yüzdesinin en az olduğu (%4) bölgedir, Ortadoğu Anadolu'da ise bu oran %20'dir.
- Daha yüksek eğitimi olan annelerin, düşük doğum ağırlıklı bebek dünyaya getirme (%9) ve çocuklarının doğumdaki büyüklüklerini "çok küçük" olarak değerlendirme oranları (%5), eğitim düzeyi düşük olan annelere göre daha azdır (ilkokulu tamamlamamış kadınlar için sırasıyla %20 ve %16).
- Hanenin refah düzeyi arttıkça bebeklerin "çok küçük" olarak beyan edilmesi azalmaktadır. Düşük doğum ağırlığı, en düşük hanehalkı refah düzeyine sahip hanelerde yaşayan kadınlar arasında en yaygındır (%15).

10.2 ÇOCUKLARIN AŞILANMASI

Tüm temel aşılardan kapsama

Araştırma tarihinden önceki herhangi bir zamanda belli aşılardan olmuş 24-35 aylık çocukların yüzdesi (aşı kartına veya annenin beyanına göre)

Bir çocuğun tüm temel aşılardan olmuş sayılabilmesi için gereken minimum aşılardan:

- Bir doz tüberküloza karşı koruyan BCG aşısı
- Üç doz difteri, boğmaca, tetanos, polio ve hemofilus influenza tip b'ye karşı koruyan DTaP-IPV-Hib aşısı
- Bir doz kızamık, kabakulak ve kızamıkçığa karşı koruyan KKK aşısı

Örneklem: 24-35 aylık sağ çocuklar

12-23 aylıklar için yaşa uygun tüm aşılardan kapsama

Araştırma tarihinden önceki herhangi bir zamanda belli aşılardan olmuş 12-23 aylık çocukların yüzdesi (aşı kartına veya annenin beyanına göre)

12-23 aylık bir çocuğun yaşına uygun tüm aşılardan olmuş sayılabilmesi için gereken minimum aşılardan:

- Bir doz tüberküloza karşı koruyan BCG aşısı
- Üç doz difteri, boğmaca, tetanos, polio ve hemofilus influenza tip b'ye karşı koruyan DTaP-IPV-Hib aşısı
- Üç doz Hepatit B aşısı
- Üç doz konjuge pnömokok aşısı (PCV)
- Bir doz oral polio (OPV) aşısı

Örneklem: 12-23 aylık sağ çocuklar

24-35 aylıklar için yaşa uygun tüm aşuların kapsamı

Araştırma tarihinden önceki herhangi bir zamanda belli aşuları olmuş 24-35 aylık çocukların yüzdesi (aşı kartına veya annenin beyanına göre)

24-35 aylık bir çocuğun yaşına uygun tüm aşuları olmuş sayılabilmesi için gereken minimum aşular:

- Bir doz tüberküloza karşı koruyan BCG aşısı
- Üç doz difteri, boğmaca, tetanos, polio ve hemofilus influenza tip B'ye karşı koruyan DTaP-IPV-Hib aşısı
- Bir doz kızamık, kabakulak ve kızamıkçığa karşı koruyan KKK aşısı
- Üç doz Hepatit B aşısı
- Üç doz konjuge pnömokok aşısı (PCV)
- İki doz oral polio (OPV) aşısı
- İki doz Hepatit A aşısı
- Bir doz varicella (suçiçeği) aşısı

Örnekleme: 24-35 aylık sağı çocuklar

Bebek ve çocuk morbidite ve ölümlülüğünü azaltmada maliyet açısından en etkin programlardan biri, çocukların yaygın aşıyla önlenbilir hastalıklara karşı aşılanmasıdır. 2013 TNSA'dan bu yana ulusal aşı programında değışiklikler olmuştur. Bu değışiklikler, 2 doz Hepatit A aşısının ve 1 doz varicella aşısının aşı takvimine dahil edilmesini içermektedir. Hepatit A aşısı 2012 yılında aşı takvimine alınmış olup, 1 Mart 2011 doğumlulardan itibaren on sekizinci ve yirmi dördüncü aylarda 2 doz olarak uygulanmaya başlamıştır. Varicella aşısı ise 2013 yılında aşı takvimine alınmış olup, 1 Ocak 2012 doğumlulardan itibaren on ikinci ay dolduğunda 1 doz olarak uygulanmaya başlamıştır.

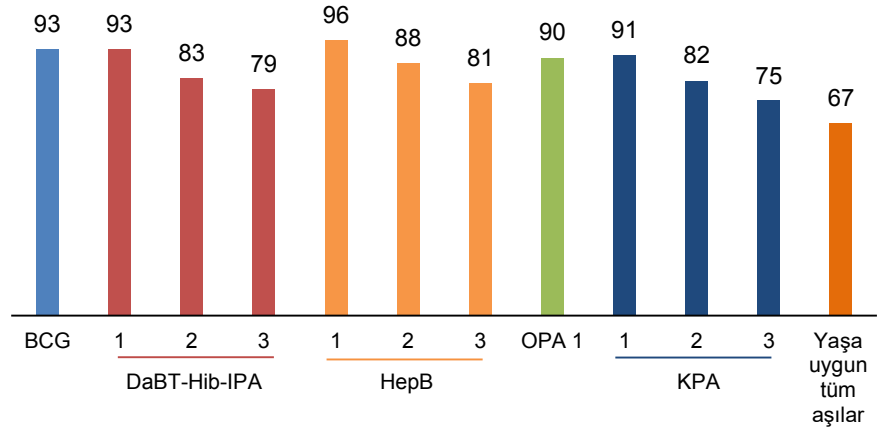
T.C. Sağılık Bakanlığı'nın mevcut aşı takvimine göre 3 doz DTaP-IPV-Hib ve 3 doz PCV (ikisi de ikinci, dördüncü ve altıncı ayda olmak üzere), tek doz BCG (ikinci ayda), 3 doz Hepatit B (doğumda ve birinci ve altıncı aylarda) ve OPV'nin ilk dozu (altıncı ayda) 12 aya kadar tamamlanmalıyken, KKK ve varicella aşısının ilk dozu (ikisi de on ikinci ayda), oral polionun ikinci dozu (on sekizinci ayda) ve Hepatit A'nın 2 dozu (on sekizinci ve yirmi dördüncü aylarda) 24 aya kadar tamamlanmalıdır.

2018 TNSA'da Ocak 2015 veya sonrasında doğan tüm çocuklar için aşılanma durumu ile ilgili bilgiler toplanmıştır. Belirlenen yaş grubundaki bütün çocuklara ait aşılanma verilerinin elde edilmesi için annelere çocuğunun aşı kartı olup olmadığı sorulmuş, eğer varsa, görüşmeceye göstermesi istenmiştir. Karttaki aşılanma tarihleri soru kağıdına kaydedilmiştir. Ayrıca kartta belirtilmemiş başka bir aşının çocuğa yapıp yapılmadığı da annelere sorulmuştur. Eğer çocuğun aşı kartı yok ise, çocuğun aşılanma durumunun saptanması amacıyla anneye her bir aşı için bir dizi soru sorulmuştur. Eğer anne, çocuğuna birden fazla doz gerektiren bir aşının yapıldığını söylediyse çocuğun aldığı doz sayısını belirtmesi de istenmiştir.

Hem aşı kartı hem de annenin beyanı dikkate alındığında, 12-23 aylık çocukların %67'sinin yaşamlarının ilk 23 ayında yaşa uygun tüm aşularını oldukları görülmektedir (**Tablo 10.2**). Aşılanma bilgisi aşı kartından elde edilen çocukların toplam yüzdeye katkısı %59 iken, aşılanma bilgisi anne beyanından elde edilen çocukların katkısı %8'dir. 24-35 aylık çocuklar arasında, aşılanma bilgisi kaynağı aşı kartı yerine annelerinin beyanı olanların katkısı, 12-23 aylık çocuklar arasındakine göre daha fazladır (%37 aşı kartından, %13 anne beyanından). Toplamda, 24-35 aylık çocukların %50'si yaşa uygun tüm aşularını olmuştur. 12-23 aylık çocukların sadece %2'si ve 24-35 aylık çocukların sadece %3'ü hiç aşılanmamıştır. 24-35 aylık çocuklardan tüm temel aşuları olanların oranı ise %72'dir.

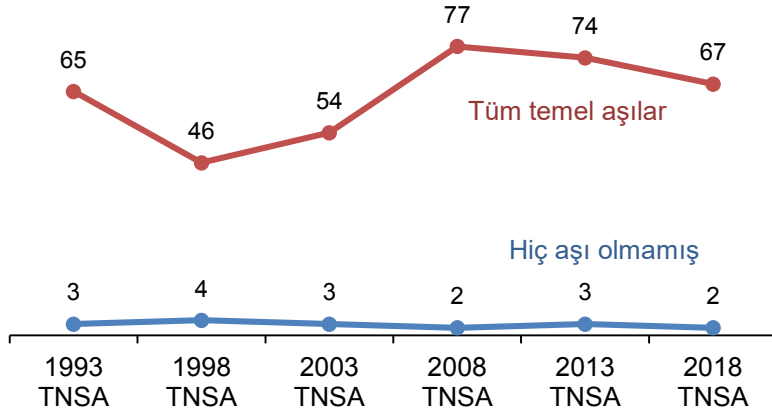
Şekil 10.1, 12-23 aylık çocukların yaşa uygun tüm aşılarının kapsamını göstermektedir. Belirli aşılar göre bakıldığında, çocukların %93'ünün BCG aşısını almış olduğu görülmektedir. Yüzde 90'ı oral polionun ilk dozunu almıştır. DTaP-IPV-Hib aşısının ilk dozunu alan çocukların oranı yüksek iken (%93), bu oran ilk dozdan sonra giderek azalmıştır (ikinci ve üçüncü dozlar için sırasıyla %83 ve %79). Aynı örüntü, tekrarlayan dozları olan diğer aşılar da görülmektedir (Hepatit B ve PCV aşıları).

Şekil 10.1 Çocukluk dönemi aşıları
Araştırma tarihinden önceki herhangi bir zamanda aşılanmış olan 12-23 aylık çocukların yüzdesi

Zaman içinde değişim: Aşı takviminin 2013 TNSA'dan bu yana değişmesi ve 2008 TNSA ve 2013 TNSA'da aşı kapsamlarının 15-26 aylık çocuklar için verilmiş olması nedeniyle, önceki yıllarla 2018 TNSA arasında doğrudan bir karşılaştırma yapmak mümkün değildir. 2013 TNSA'da tam aşı (1 doz BCG, 1 doz KKK, 3'er doz DTaP-IPV-Hib, HepB ve PCV) çocukların oranının %74 olduğu görülmektedir (**Şekil 10.2**). Yaşa uygun tüm aşıları almış çocukların güncel oranı ise OPV 1'in dahil edilmesi, KKK aşısının çıkarılması ve yaş grubunun 12-23 ay olarak değiştirilmesi sonucu %67 olmuştur.

Şekil 10.2 Çocukluk aşılarındaki değişimler
Araştırma tarihinden önceki herhangi bir zamanda tüm temel aşıları almış olan 12-23 veya 15-26 aylık çocukların yüzdesi

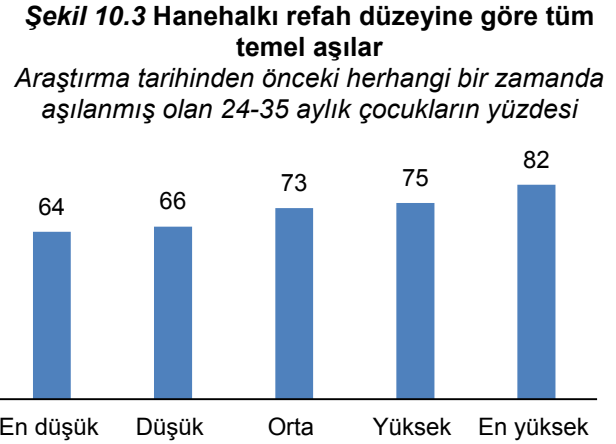
Not: Çocukların yaş grubundaki farklılıklar, zaman içinde aşıların kompozisyonlarındaki ve aşı takvimindeki değişiklikler nedeniyle tüm temel yorumlanmalıdır. 2008 TNSA ve 2013 TNSA sonuçları 15-26 aylık çocuklar içindir. 2008 TNSA öncesindeki temel aşılar 1 doz BCG aşısı, 1 doz kızamık, 3 doz DPT ve 3 doz polio (OPV) aşılarını içermektedir. 2008 TNSA bunlara ek olarak 3 doz Hepatit B aşısını kapsamaktadır. 2013 TNSA ek olarak 3 doz PCV'yi içermektedir. 2018 TNSA, 12-23 aylık çocukların yaşa uygun tüm aşıları için verilmiştir. 2013 TNSA'dan bu yana, kızamık aşısı KKK olarak, 3'er doz DPT ve polio aşıları ise 3 doz DTaP-IPV-Hib karma aşısı olarak verilmektedir.

Temel özelliklere göre örüntüler

- Tüm temel aşıları almış veya 24-35 ayda yaşa uygun tüm aşıları almış kız çocuklarının oranı oğlan çocukların oranından biraz daha yüksektir (tüm temel aşılar için kız çocuklarının %76'sı, oğlan çocukların %68'i, 24-35 aylık çocuklar için %52'ye karşılık %48, **Tablo 10.3**).

- 12-23 aylık çocuklar arasında yaşa uygun tüm aşıları olanların oranı doğum sırası arttıkça azalmaktadır. (ilk doğan çocuk için %70 ve dördüncü ve beşinci sırada doğan çocuklar için %64). Bu örüntü 24-35 yaş grubunda görülmemektedir.
- Yaşa uygun tüm aşıları veya temel aşıları olma oranları arasındaki fark, aşı kartı görülen çocuklar ile aşı kartı görülmeyen veya aşı kartı sahibi olmayan çocuklar arasında en yüksek düzeydedir. Aşı kartı görülmeyen veya olmayan 12-23 aylık çocukların sadece %26'sı yaşa uygun tüm aşıları olmuşken, aşı kartı görülen çocukların %85'i bu aşıları olmuştur.
- Annenin eğitim durumuna göre, 12-23 aylık çocuklar için yaşa uygun tüm aşıları olmada belirli bir örüntü gözlemlenmemiştir. Ancak hiç aşı olmamış çocukların oranı, annenin artan eğitim düzeyi ile azalmaktadır (ilkokulu tamamlamamış annelerin çocukları için %4, lise veya üzeri eğitime sahip annelerin çocukları için %2).
- Yaşa uygun tüm temel aşıları olma oranları, kullanılan üç tanımın hepsi için dördüncü ve en yüksek refah düzeylerinde en yüksektir (**Şekil 10.3** ve **Tablo 10.3**).

Aşı Kartı Sahipliği ve Bulunma Durumu

Aşı kartı, bir çocuğun belirlenmiş bir tarihte gerekli tüm aşıları olmuş olmasını sağlayan son derece önemli bir araçtır. 12-23 aylık çocukların %93'ü herhangi bir zamanda aşı kartı sahibi olmuşken, 24-35 aylık çocukların %88'i herhangi bir zamanda aşı kartı sahibi olmuştur (**Tablo 10.4**).

Temel özelliklere göre örüntüler

- 12-23 aylık çocuklardan aşı kartları anneleri tarafından gösterilenlerin oranı %69 iken, bu oran 24-35 aylık çocuklarda %53'tür.
- Gerek 12-23 gerekse 24-35 aylık çocuklar için aşı kartı sahipliğinin ve görüşmede gösterilmesinin yaygınlığı, kırsal alanlarda kentsel alanlara göre daha düşüktür.
- Hanehalkı refah düzeyine göre bakıldığında, herhangi bir zamanda aşı kartına sahip olmuş çocukların yüzdesi ve aşı kartı görülmüş çocukların yüzdesi bütün yaş grupları için en düşük refah düzeyindeki hanelerde en düşük düzeydedir (12-23 aylıklar için sırasıyla %89 ve %62 ve 24-35 aylıklar için sırasıyla %76 ve %44).

TABLO LİSTESİ

Düşük doğum ağırlığı ve aşılar ile ilgili daha fazla bilgi için aşağıdaki tablolara bakınız:

- Tablo 10.1** Çocuğun doğumdaki büyüklüğü ve doğum ağırlığı
- Tablo 10.2** Bilgi kaynağına göre aşılama durumu
- Tablo 10.3** Temel özelliklere göre aşılama durumu
- Tablo 10.4** Temel özelliklere göre aşı kartı sahipliği ve kartın görülmesi

Tablo 10.1 Çocuğun doğumdaki büyüklüğü ve doğum ağırlığı

Temel özelliklere göre, araştırma tarihinden önceki 5 yılda gerçekleşen canlı doğumların, çocuğun doğum ağırlığı için anneden alınan bilgi bakımından yüzde dağılımı ile araştırma tarihinden önceki 5 yılda gerçekleşen ve doğum ağırlığı kayıtlı olduğu sağlık karnesi olan canlı doğumların yüzdesi, araştırma tarihinden önceki 5 yılda gerçekleşen ve doğum ağırlığı kaydı olan doğumlar arasında, 2,5 kg'dan daha düşük doğum ağırlığı olanların yüzdesi, doğum ağırlığı bilgisinin anneden alınanların yüzdesi, 2018 TNSA

Temel özellik	Çocukların doğumdaki büyüklüğü					Doğum ağırlığı bilgisi olanların yüzdesi ¹	Doğum sayısı	Doğum ağırlığı bilgisi olan doğumlarda ¹	
	Çok küçük	Ortalama- madan küçük	Ortalama veya daha iri	Bilmiyor/ cevapsız	Toplam			2,5 kg'dan daha düşük ağırlığı olanların yüzdesi	Doğum sayısı
Doğumda anne yaşı									
<20	8,8	15,9	74,9	0,4	100,0	91,6	192	12,2	176
20-34	7,0	14,9	77,7	0,4	100,0	96,8	2.023	11,9	1.957
35-49	11,2	12,9	75,9	0,0	100,0	95,3	354	11,8	337
Doğum sırası									
1	8,1	15,3	76,5	0,1	100,0	96,6	854	12,1	825
2-3	6,8	14,2	78,7	0,3	100,0	96,8	1.336	11,6	1.293
4-5	8,8	15,5	75,4	0,3	100,0	93,6	290	9,7	271
6+	15,0	13,1	69,1	2,8	100,0	91,5	88	20,5	80
Yerleşim yeri									
Kent	7,9	14,9	76,9	0,3	100,0	96,6	1.931	11,4	1.865
Kır	7,3	14,1	78,3	0,4	100,0	94,9	637	13,2	605
Bölge									
Batı	6,6	13,2	79,9	0,3	100,0	96,7	990	10,5	957
Güney	4,3	13,8	81,9	0,0	100,0	97,0	362	11,5	351
Orta	5,6	16,2	78,2	0,0	100,0	98,8	463	10,4	457
Kuzey	6,2	13,4	80,4	0,0	100,0	98,5	98	10,4	96
Doğu	13,0	16,6	69,6	0,9	100,0	92,7	656	15,6	608
İBBS 1 Bölgeleri									
İstanbul	5,7	11,4	82,4	0,5	100,0	95,2	498	8,9	474
Batı Marmara	4,6	13,2	81,7	0,6	100,0	98,3	78	10,4	77
Ege	6,9	15,4	77,7	0,0	100,0	97,1	267	10,9	260
Doğu Marmara	8,3	17,2	74,5	0,0	100,0	99,5	228	13,9	227
Batı Anadolu	6,2	13,9	79,9	0,0	100,0	100,0	235	7,8	235
Akdeniz	4,3	13,8	81,9	0,0	100,0	97,0	362	11,5	351
Orta Anadolu	4,6	16,0	79,3	0,0	100,0	98,2	108	11,2	106
Batı Karadeniz	5,6	16,2	78,2	0,0	100,0	97,2	93	13,5	90
Doğu Karadeniz	8,3	13,5	78,3	0,0	100,0	97,8	43	12,6	42
Kuzeydoğu Anadolu	13,4	17,6	67,1	1,9	100,0	89,9	71	15,5	64
Ortadoğu Anadolu	19,8	16,7	63,2	0,3	100,0	93,7	161	21,1	151
Güneydoğu Anadolu	10,3	16,4	72,4	0,9	100,0	92,9	424	13,5	393
Annenin eğitimi									
Eğitimi yok / ilkokulu									
bitirmemiş	16,0	15,7	67,4	1,0	100,0	88,6	368	20,0	326
İlkokul	9,3	13,8	76,3	0,6	100,0	93,9	703	11,8	661
Ortaokul	4,9	14,0	81,0	0,1	100,0	98,7	653	11,8	645
Lise ve üzeri	5,0	15,4	79,5	0,0	100,0	99,5	843	8,8	838
Hanehalkı refahı									
En düşük	11,2	13,5	74,1	1,2	100,0	89,7	576	14,5	517
Düşük	7,6	16,0	76,2	0,2	100,0	97,2	550	13,2	535
Orta	6,7	14,4	78,8	0,1	100,0	97,6	523	13,4	510
Yüksek	6,5	14,1	79,4	0,0	100,0	97,7	473	10,0	462
En yüksek	5,9	15,5	78,6	0,0	100,0	100,0	446	7,4	446
Toplam	7,7	14,7	77,3	0,3	100,0	96,2	2.568	11,9	2.470

¹ Anneden veya sağlık karnesinden alınan bilgiye göre

Tablo 10.2 Bilgi kaynağına göre aşılama durumu

Araştırma tarihinden önceki herhangi bir zamanda belli aşıları olmuş, 12-23 ve 24-35 aylık çocukların bilgi kaynağına göre (anneden veya aşı kartından alınan bilgi) yüzdesi ile yaşlarına uygun olarak aşılanmış olanların yüzdesi, 2018 TNSA

Aşı	12-23 aylık çocuklar				24-35 aylık çocuklar			
	Aşı kartı ¹	Annenin beyanı	Her iki kaynak	Yaşa uygun aşılananlar ^{2,3}	Aşı kartı ¹	Annenin beyanı	Her iki kaynak	Yaşa uygun aşılananlar ^{3,4}
BCG	65,5	27,1	92,6	90,6	52,6	41,6	94,2	91,3
DaBT-Hib-IPA								
1	68,7	24,3	93,0	91,9	52,9	35,5	88,4	86,0
2	67,5	15,7	83,2	81,1	52,8	24,9	77,6	75,0
3	65,0	13,8	78,8	76,1	51,5	21,3	72,7	67,5
Hep B								
1	69,2	27,2	96,4	95,5	53,3	42,2	95,4	94,4
2	68,8	19,6	88,4	87,7	53,2	31,0	84,2	82,0
3	66,2	14,6	80,8	79,5	51,5	25,6	77,1	73,9
OPA								
1	66,8	22,9	89,7	87,2	52,2	35,2	87,4	78,1
2	na	na	na	na	46,6	22,4	69,0	66,9
KPA								
1	68,2	23,0	91,2	90,1	52,1	37,2	89,4	86,5
2	67,6	14,3	82,0	80,4	52,1	20,3	72,4	68,5
3	64,9	10,2	75,1	71,0	50,8	14,9	65,6	59,4
KKK	na	na	na	na	52,1	42,2	94,3	92,7
Hep A								
1	na	na	na	na	51,4	38,4	89,9	87,1
2	na	na	na	na	43,0	21,3	64,2	5,1
Suçiçeği	na	na	na	na	49,8	40,3	90,0	88,0
Temel aşıları olanlar⁵	na	na	na	na	50,6	21,2	71,8	66,2
Yaşa uygun tüm aşıları olanlar⁶	58,9	8,0	66,9	62,2	37,0	12,6	49,6	2,9
Hiç aşısı yok	0,0	2,2	2,2	na	0,0	3,4	3,4	na
Çocuk sayısı	313	138	451	451	263	231	495	495

na = Uygun değil

BCG = Bacille Calmette-Guerin aşısı (Verem aşısı)

DaBT Hib IPA = Difteri, Aseleüler Boğmaca, Tetanos, İnaktif Polio, Hemofilus İnfluenza tip B aşısı (Beşli Karma aşı)

HepB = Hepatit B

OPA = Oral Polio aşısı

KPA = Konjuge Pnömonokok aşısı

KKK = Kızamık, Kızamıkçık, Kabakulak

HepA = Hepatit A

¹ Aşı kartı, aşıların kaydedildiği herhangi bir kitapçık veya belge

² 12 aylıkken yapılan aşılar

³ Aşı bilgisi anneden alınan çocuklar için aşıların tarihleri alınmamıştır. Doğumdan sonraki ilk ve ikinci yıllarda yapılan aşıların oranının, aşı bilgisinin anneden veya aşı kartından alındığı durumlar için aynı olduğu varsayılmıştır.

⁴ On ikinci ay itibarıyla yapılan aşılarla 1 doz KKK, ikinci doz OPA (on sekizinci ayda), 1 doz suçiçeği ve 2 doz Hepatit A (on sekizinci ve yirmi dördüncü ayda) dahil değildir.

⁵ BCG, 3 doz DaBT Hib IPA ve 1 doz KKK

⁶ 12-23 aylık çocuklar: BCG, 3 doz DaBT Hib IPA, 3 doz Hepatit B, birinci doz OPA ve 3 doz KPA. 24-35 aylık çocuklar: bir önceki gruptaki aşılarla ek olarak ikinci doz OPA, 1 doz KKK, 1 doz suçiçeği ve 2 doz Hepatit A eklenmiştir.

Tablo 10.3 Temel özelliklere göre aşılama durumu

Temel özelliklere göre araştırma tarihinden önceki herhangi bir zamanda (aşı kartı veya anne bildirimine göre) yaşlarına uygun belli aşılarda almış olan 12-23 ve 24-35 aylık çocukların yüzdeleri, 2018 TNSA

Temel özellik	12-23 aylık çocuklar:										24-35 aylık çocuklar						Yaşa uygun tüm aşılar ³ sayısı						
	DaBT Hib IPA			HepB			KPA				HepA		Suçteği		Temel aşılar ²								
	1	2	3	1	2	3	OPA 1	1	2	3	1	2	1	2									
Ginsiyet																							
Oğlan	89,9	90,9	81,9	77,8	94,3	88,6	79,4	86,7	89,7	81,9	75,5	67,3	4,1	210	93,1	70,7	89,5	64,8	89,4	68,1	51,5	246	
Kız	94,9	94,9	84,5	79,7	98,3	88,2	82,1	92,3	92,5	82,1	74,8	66,6	0,5	241	95,4	67,3	90,2	63,6	90,7	75,5	47,7	249	
Doğum sırası																							
1	95,5	94,2	84,6	80,0	98,0	91,8	85,7	89,1	93,6	83,9	73,7	70,1	2,0	142	95,1	69,5	88,8	64,4	90,2	75,6	50,0	172	
2-3	92,1	92,9	83,4	79,9	96,3	88,1	80,1	90,6	91,5	82,8	78,0	67,2	2,0	242	94,3	66,6	90,4	63,8	90,8	69,1	47,6	234	
4-5	89,8	94,8	85,6	79,4	95,5	88,9	76,4	90,5	88,6	77,8	73,5	63,9	1,1	50	94,5	77,2	93,7	66,2	89,6	74,6	53,2	68	
6+	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	17	*	*	*	*	*	*	*	*	22
Aşı kartı⁴																							
Görüldü	94,3	99,0	97,3	93,7	99,7	99,1	95,4	96,3	98,2	97,5	93,5	84,8	0,0	313	97,8	87,5	96,6	80,6	93,5	95,0	69,5	263	
Görülmedi/kart yok	88,6	79,6	51,3	45,0	89,0	64,0	47,7	74,8	75,2	46,8	33,3	26,3	7,2	138	90,2	48,0	82,2	45,5	86,1	45,4	26,9	231	
Yerleşim yeri																							
Kent	92,5	94,6	85,0	80,6	96,7	90,7	82,8	90,4	92,7	84,1	76,6	66,6	2,0	332	95,3	69,6	91,2	65,0	91,5	73,1	50,1	383	
Kır	92,7	88,7	78,3	73,9	95,7	81,8	75,1	87,6	86,9	75,9	71,1	68,0	2,7	118	90,9	67,0	85,4	61,6	85,1	67,4	47,8	112	
Bölge																							
Batı	94,0	95,2	86,7	84,0	95,9	91,2	81,0	91,2	90,8	82,6	78,4	70,2	1,4	150	94,2	68,8	89,1	68,0	89,0	80,5	54,7	197	
Güney	88,1	91,8	75,4	66,6	96,0	84,0	75,0	88,5	96,2	81,5	71,4	56,6	1,3	70	90,9	61,0	87,0	51,3	88,0	51,3	31,5	66	
Orta	98,4	94,8	84,6	79,5	99,2	89,9	84,2	89,0	92,4	80,9	70,8	66,8	0,8	81	98,6	69,5	95,1	64,2	95,9	71,3	47,4	99	
Kuzey	(91,1)	(80,9)	(67,4)	(62,7)	(97,3)	(76,3)	(65,7)	(82,9)	(85,7)	(60,8)	(52,1)	(48,3)	(2,7)	19	(94,7)	(61,6)	(92,3)	(57,2)	(82,5)	(60,2)	(42,6)	17	
Doğu	90,0	91,8	85,0	81,3	95,5	88,3	83,7	90,0	89,1	85,2	79,3	71,3	4,3	131	92,6	74,6	88,1	66,1	87,6	70,9	53,9	117	
Annenin eğitimi																							
Eğitimi yok / ilkökulu	92,0	89,4	82,5	79,6	93,1	86,0	83,6	83,6	87,6	81,1	75,8	69,0	3,8	62	88,2	63,7	85,9	64,5	81,9	68,7	44,1	75	
bitirmemiş	91,6	93,2	82,1	75,3	95,4	85,8	78,3	84,5	89,5	80,5	72,2	61,5	2,5	110	88,9	64,2	83,8	53,2	82,7	66,8	46,1	126	
İlkokul	91,1	93,6	83,7	80,3	97,7	89,9	80,8	91,9	94,1	86,1	76,7	67,8	1,6	128	98,2	73,2	97,3	71,2	97,3	72,4	55,7	117	
Ortaokul	94,8	93,9	84,0	79,8	97,5	89,9	81,5	90,9	91,4	79,9	75,6	69,2	1,9	150	98,1	71,9	90,9	67,3	93,9	76,4	50,4	177	
Lise ve üzeri																							
Hanehalkı refahı																							
En düşük	84,2	89,7	80,1	72,1	93,2	81,0	72,7	85,2	85,3	77,2	66,2	57,3	5,0	108	87,2	68,6	84,6	59,3	82,6	64,0	48,8	104	
Düşük	93,7	91,4	80,3	75,8	96,6	88,8	80,6	88,2	90,2	83,4	79,4	66,5	0,0	97	91,6	59,9	83,4	58,3	87,4	66,0	45,0	97	
Orta	97,0	92,7	77,6	73,6	97,3	88,6	77,5	90,0	93,1	80,9	72,5	63,9	1,5	79	93,9	64,1	92,3	59,7	90,2	73,0	49,3	103	
Yüksek	94,4	94,6	86,0	81,6	96,8	87,4	85,1	91,7	93,3	79,1	73,7	72,5	3,2	76	99,3	72,5	94,2	72,6	94,4	74,5	54,2	92	
En yüksek	95,9	97,9	92,8	92,3	99,0	97,2	89,9	94,7	95,7	89,5	84,7	76,8	1,0	90	100,0	80,2	95,2	72,1	96,3	82,1	50,7	99	
Toplam	92,6	93,0	83,2	78,8	96,4	88,4	80,8	89,7	91,2	82,0	75,1	66,9	2,2	451	94,3	69,0	89,9	64,2	90,0	71,8	49,6	495	

Not: Çocukların bir aşıyı olup olmadıkları bilgisi aşı kartından veya annenin beyanından toplanmıştır. Aşı bilgisi ammeden alınan çocuklar için aşıların tarihleri alınmamıştır. Doğumdan sonraki ilk ve ikinci yıllarda yapılan aşıların oranının, aşı bilgisinin ammeden veya aşı kartından alındığı durumlar için aynı olduğu varsayılmıştır.

* Ağırliksız gözlem sayısı 25'in altındadır. Parantez içerisinde gösterilen bulgular 25 ile 49 arasında ağırliksız gözlem sayısına dayanmaktadır.

¹ BCG, 3 doz DaBT Hib IPA, 3 doz Hepatit B, OPA'nın ilk dozu ve 3 doz KPA

² BCG, 3 doz DaBT Hib IPA ve 1 doz KKK

³ BCG, 3 doz DaBT Hib IPA, 3 doz Hepatit B, 2 doz OPA, 3 doz KPA, 1 doz KKK, 1 doz suçteği ve 2 doz Hepatit A.

⁴ Aşı kartı, aşıların kaydedildiği herhangi bir kitapçık veya belge

Tablo 10.4 Temel özelliklere göre aşı kartı sahipliği ve kartın görülmesi

Temel özelliklere göre 12-23 ve 24-35 aylık çocuklarda aşı kartı olanlar ile aşı kartı görülenlerin yüzdesi, 2018 TNSA

Temel özellik	12-23 aylık çocuklar			24-35 aylık çocuklar		
	Aşı kartı olanların yüzdesi ¹	Aşı kartı görülenlerin yüzdesi ¹	Çocuk sayısı	Aşı kartı olanların yüzdesi ¹	Aşı kartı görülenlerin yüzdesi ¹	Çocuk sayısı
Cinsiyet						
Oğlan	91,5	69,3	210	88,8	51,2	246
Kız	94,9	69,5	241	87,1	55,3	249
Doğum sırası						
1	96,8	70,1	142	88,4	51,1	172
2-3	91,5	70,7	242	89,5	55,6	234
4-5	96,5	72,6	50	81,7	58,0	68
6+	*	*	17	*	*	22
Yerleşim yeri						
Kent	94,1	71,2	332	90,0	53,4	383
Kır	91,4	64,3	118	80,8	52,8	112
Bölge						
Batı	94,1	71,5	150	90,2	58,8	197
Güney	94,1	65,5	70	85,6	36,1	66
Orta	92,8	70,0	81	91,1	60,3	99
Kuzey	(92,0)	(56,5)	19	(89,5)	(61,4)	17
Doğu	92,7	70,6	131	82,6	46,4	117
Annenin eğitimi						
Eğitimi yok/ilkokulu bitirmemiş	93,5	66,7	62	77,8	46,0	75
İlkokul	92,1	70,5	110	88,6	52,2	126
Ortaokul	90,0	67,1	128	88,8	54,0	117
Lise ve üzeri	97,1	71,7	150	91,2	56,6	177
Hanehalkı refahı						
En düşük	88,5	62,3	108	76,0	43,9	104
Düşük	94,9	72,7	97	86,4	47,2	97
Orta	96,1	67,9	79	91,2	52,3	103
Yüksek	92,1	70,1	76	95,1	64,2	92
En yüksek	96,1	75,0	90	92,0	59,9	99
Toplam	93,4	69,4	451	87,9	53,3	495

* Ağırlıksız gözlem sayısı 25'in altındadır. Parantez içerisinde gösterilen bulgular 25 ile 49 arasında ağırlıksız gözlem sayısına dayanmaktadır.

¹ Aşı kartı, aşıların kaydedildiği herhangi bir kitapçık veya belge

ÇOCUKLARIN VE KADINLARIN BESLENME DURUMU 11

Temel Bulgular

- **Çocukların beslenmesi:** Beş yaş altı çocukların, %6'sı yaşlarına göre kısa (bodur), %2'si zayıf, %2'si düşük kilolu ve %8'i fazla kiloludur.
- **Emzirme:** Çocukların %98'i hayatlarının bir noktasında emzirilmektedir. Önerilen aksine, %42'si prelakteal (emzirme öncesi) dönemde anne sütü dışında gıda almaktadır.
- **Erken emzirme:** İki yaş altı çocukların %71'i doğumdan sonraki ilk 1 saat içinde emzirilmiştir.
- **Sadece anne sütü ile beslenme:** Altı aydan küçük bebeklerin %41'i sadece anne sütü ile beslenmiştir ve sadece anne sütü alan çocukların ortanca emzirme süresi 1,8 aydır.
- **Annelerin beslenmesi:** 15-49 yaşlarındaki kadınların %4'ü çok zayıftır. Kadınların yarısından fazlası (%59) fazla kilolu veya şişmandır (obez).

Bu bölümde çocuk ve kadın beslenmesi üzerinde durulmaktadır. Bölümde ayrıca emzirme, ek gıdaya geçiş ve çocuklar için mikro besin takviyesi gibi bebek ve küçük çocukların beslenmesi ile ilgili konulara değinilmektedir.

Beslenme, çocukların büyümesi, sağlığı ve gelişimleri için, yetişkinler için ise üretkenlik ve hastalıklara karşı dayanıklılık bakımından; özellikle anne sağlığı açısından özel bir öneme sahiptir. 2018 TNSA'da emzirme süresi ve yoğunluğu, verilen ek gıdaların çeşitliliği ve biberon kullanımı gibi bebek beslenmesi ile ilgili konularda bilgi toplanmıştır. Çocuk beslenme ve gelişimi için emzirme süresi ve yoğunluğu kadar çocuğun ek gıda ve sıvı almaya başladığı yaş da çok önemlidir. Çocukların tükettiği yiyecekler Türkiye'de küçük çocuklar tarafından alınan besinlerin çeşitliliğini göstermektedir.

Beş yaş altındaki çocukların ve 15-49 yaşlarındaki kadınların beslenme durumlarını değerlendirmek amacıyla antropometrik (boy ve kilo) ölçümler de elde edilmiştir. Antropometrik ölçümler, küçük çocukların beslenme durumu ile doğrudan ilgili olup morbidite ve ölüm riskini etkilemektedir. Bu bölümde, daha önceki Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırmaları ile aynı yaklaşımla, tüm kadınların beslenme durumu değerlendirilmektedir.

11.1 ÇOCUKLARIN BESLENME DURUMU

TNSA araştırmalarının en önemli katkılarından biri 1993 TNSA'dan bu yana beş yaş altındaki tüm çocukların antropometrik verilerinin toplanması olmuştur. 2018 TNSA'da Türkiye'deki çocukların beslenme durumunu değerlendirmek için görüşülen annelerin 5 yaş altındaki tüm çocukları için hem boy (uzunluk) hem de ağırlık ölçümleri yapılmıştır. Bu veriyle çocukların beslenme durumlarını açıklamak için standart endeksler

hesaplanmıştır: yaşa-göre-boy, boya-göre-ağırlık ve yaşa-göre ağırlık. Bu endeksler çocuklarda malnütrisyonu (kötü beslenmeyi) incelemek için kullanılmıştır.

2008 TNSA ve 2013 TNSA'ya benzer şekilde, bu raporda, 5 yaş altındaki çocuklar için boy ve kilo dağılımı, WHO büyüme standardı referans nüfusu ile karşılaştırılmıştır (WHO 2006). İyi beslenmiş bir nüfus, referans nüfusa benzerlik gösterirken, zayıf beslenmiş bir nüfus referans nüfustan farklı olacaktır. Yaşa-göre-boy, boya-göre-ağırlık ve yaşa-göre-ağırlıktan oluşan üç endeks, referans grubun ortanca değerinden standart sapma birimleri (Z-skorları) olarak ifade edilebilir. WHO çocuk büyüme standartlarının ortanca değerinden 2 standart sapmadan fazla veya az olan değerler malnütrisyonu (kötü beslenmeyi) tanımlamak için kullanılmaktadır.

Bodurluk (*stunting*), kısa yaşa-göre-boy, kronik yetersiz beslenmenin işaretidir ve çocuğun yeterli besinleri uzun bir dönem alamamış olmasının sonucunu yansıtmaktadır. Yaşa-göre-boy endeksi, çocuklarda lineer büyümenin bir göstergesidir. Bodurluğun en dolaysız nedenleri yetersiz beslenme (yeterince yememek veya büyümeyi teşvik eden besinlerden yoksun gıdalar yemek) ve tekrarlayan enfeksiyonlar veya kötü besin alımına, emilimine ve kullanımına neden olan kronik hastalıklardır. Bu nedenle yaşa-göre-boy endeksi bir nüfusta yetersiz beslenmenin uzun dönemdeki etkilerinin iyi bir göstergesidir ve verilerin toplandığı mevsime göre önemli değişiklikler göstermez.

Zayıflık (*wasting*), düşük boya-göre-ağırlık, araştırma tarihinden hemen önceki kısa dönemde yeterli ve dengeli beslenememeyi ifade etmektedir. Zayıflık, kilo kaybıyla sonuçlanan yetersiz gıda alımından ya da yakın zamandaki bir hastalık ya da enfeksiyon olayından kaynaklanabilir. Ciddi zayıflık, araştırma tarihinden hemen önceki kısa dönemde yeterli ve dengeli beslenememeyi ifade etmektedir ve büyük olasılıkla yakın geçmişte geçirilen bir enfeksiyon hastalığı, özellikle ishal ya da gıda arzındaki mevsimsel farklılıkların sonucudur.

Fazla kiloluluk (*overweight*), fazla boya-göre-ağırlık, aşırı beslenmenin bir ölçüsüdür ve tüketilen enerji (çok fazla) ve harcanan enerji (çok az) arasındaki dengesizlikten kaynaklanır. Boya-göre-ağırlık ortanca değerinin üstünde iki standart sapmadan fazla gösteren çocukların yüzdesi bu halk sağlığı sorununun düzeyini göstermektedir.

Düşük kiloluluk (*underweight*) yani düşük yaşa-göre-ağırlık, boya-göre-ağırlığın ve yaşa-göre-boyun birleşik bir endeksidir ve hem akut (zayıflık) hem de kronik (bodurluk) yetersiz beslenmeyi yansıtmaktadır. Yaşa-göre-ağırlık endeksi genel olarak beslenme durumunun boylamsal (uzun dönemli) değerlendirmesini yapmak için kullanılır. Bu endeks, klinik olarak çocuğun beslenme durumundaki gelişmeleri ve büyümesinin sürekli değerlendirmesini yapmak için yararlı bir ölçüttür. Yaşa-göre-ağırlık göstergesine Nüfus ve Sağlık Araştırmaları (DHS) içinde yer verilmesinin nedeni bu göstergelyi kullanan araştırmalarla veya klinik gözlemlerle karşılaştırma olanağı sunabilmektir. Bu gösterge de boya-göre-ağırlık gibi mevsimsel farklılıklara maruz kalmaktadır.

Bodurluk (yaşa-göre-boy ile değerlendirilir)

Yaşa-göre-boy, lineer büyüme geriliği ve kümülatif büyüme açıklarının bir ölçütüdür. Yaşa-göre-boy Z-skoru, referans grubun ortanca değerinden eksi iki standart sapmanın (-2 SD) altında olan çocuklar, yaşlarına göre kısa (bodur-*stunted*) veya kronik olarak yetersiz beslenmiş kabul edilmektedir. Referans grubun ortanca değerinden eksi üç standart sapmanın (-3 SD) altında olan çocuklar ciddi şekilde bodur kabul edilmektedir.

Örneklem: Görüşülen kadınların 5 yaş altı çocukları

Zayıflık (boya-göre-ağırlık ile değerlendirilir)

Boya-göre-ağırlık endeksi, vücut ağırlığını, vücut boyuna veya uzunluğuna göre ölçmektedir ve akut beslenme durumunu açıklamaktadır. Z-skoru referans grubun ortanca değerinden eksi iki standart sapmanın (-2 SD) altında olan çocuklar, zayıf (*wasted*) veya akut olarak yetersiz beslenmiş kabul edilmektedir. Z-skoru referans grubun ortanca değerinden eksi üç standart sapmanın (-3 SD) altında olan çocuklar ciddi şekilde zayıf kabul edilmektedir.

Örnekleme: Görüşülen kadınların 5 yaş altı çocukları

Düşük kiloluluk (yaşa-göre-ağırlık ile değerlendirilir)

Yaşa-göre-ağırlık, yaşa-göre-boy ve boya-göre-ağırlığın birleşik bir endeksidir ve hem akut hem kronik yetersiz beslenme durumunu kapsamaktadır. Yaşa-göre-ağırlık Z-skoru, referans grubun ortanca değerinden eksi iki standart sapmanın (-2 SD) altında olan çocuklar, düşük kilolu (*underweight*) olarak sınıflandırılmıştır. Yaşa-göre-ağırlık Z-skoru referans grubun ortanca değerinden eksi üç standart sapmanın (-3 SD) altında olan çocuklar ciddi şekilde düşük kilolu olarak sınıflandırılmıştır.

Örnekleme: Görüşülen kadınların 5 yaş altı çocukları

Fazla kiloluluk (boya-göre-ağırlık ile değerlendirilir)

Boya-göre-ağırlık Z-skoru referans grubun ortanca değerinden artı iki standart sapmanın (+2 SD) üstünde olan çocuklar fazla kilolu (*overweight*) olarak kabul edilmektedir.

Örnekleme: Görüşülen kadınların 5 yaş altı çocukları

Bir nüfustaki çocukların beslenme durumunu gösteren bir özet istatistik olarak yaşa-göre-boy, boya-göre-ağırlık ve yaşa-göre-ağırlık göstergeleri için Z-skoru ortalamaları da hesaplanmaktadır. Bu ortalama skorlar bütün çocuk nüfusunun beslenme durumunu herhangi bir kesme noktası kullanmadan açıklar. Sıfırdan küçük bir ortalama Z-skoru, (yani bodurluk, zayıflık veya düşük kiloluluk için negatif bir ortalama değer) araştırma yapılan toplumda ortalama olarak referans nüfusundan daha fazla yetersiz beslenme görüldüğünü ifade eder. Ortalama Z-skoru 0'dan uzaklaştıkça, malnütrisyon prevalansı artar.

11.1.1 Antropometri Eğitimi ve Veri Toplama

Görüşmeciler, çocukların ve kadınların boy ve ağırlığını ölçmek için eğitilmişlerdir. Yirmi dört aydan küçük çocukların boyu sırt üstü yatırılarak, daha büyük çocukların ve kadınların boyları ise ayakta ölçülmüştür. Ağırlık ölçümleri dijital ekranlı SECA tartıları kullanılarak yapılmıştır (model numarası SECA 881 1021659). Boy ise Shorr Productions ölçme tahtası ile ölçülmüştür.

Araştırmada görüşme yapılan kadınların boy ve kilo ölçümüne uygun 5 yaş altı toplam 2.568 çocuğu bulunmuştur. Geçerli yaşa-göre-boy ölçümleri, uygun çocukların %76'sı için alınmıştır. Geçerli boya-göre-ağırlık ölçümleri, uygun çocukların %75'i için alınmıştır. Geçerli yaşa-göre-ağırlık ölçümleri, uygun çocukların %78'i için alınmıştır. Ek C çocuklar için antropometri verilerinin tamlığı ve kalitesi hakkında ek bilgi sağlamaktadır.

11.1.2 Çocuk Malnütrisyon Düzeyleri

Genel olarak bakıldığında 5 yaş altındaki çocukların %6'sı bodur, %1,5'i ciddi şekilde bodur olarak tespit edilmiştir (**Tablo 11.1**). Türkiye'de çocukların çok küçük bir yüzdesi zayıftır (%2'den az) ve %1'den azı ciddi şekilde zayıftır. Düşük kilolu çocukların oranı, zayıf çocukların oranı ile hemen hemen aynıdır (her ikisi de %2). Beş yaş altındaki çocukların %8'i fazla kiloludur.

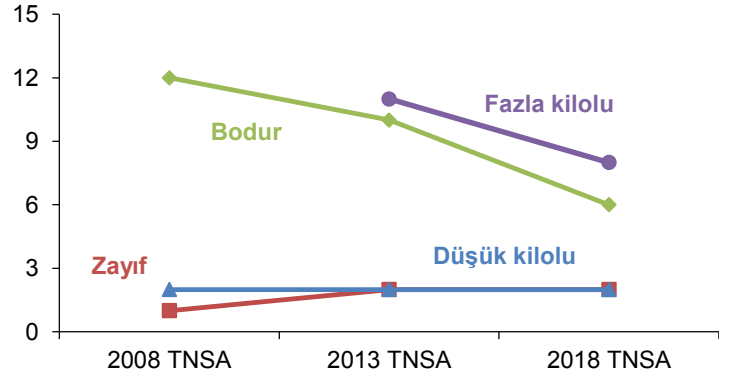
Zaman içinde değişim: 2008 TNSA'dan bu yana bodur çocukların oranında istikrarlı bir düşüş gözlemlenmiştir. Bodurluk yaygınlığı son on yılda %12'den %6'ya düşmüştür. Beş yaşın altındaki kilolu çocukların payında da bir düşüş gerçekleşmiştir. Fazla kilolu çocukların oranı son beş yılda %11'den %8'e gerilemiştir (**Şekil 11.1**). Zayıf çocukların yüzdesi 2008 TNSA'dan bu yana %1'den %2'ye yükselmesine rağmen, genel olarak çok düşük düzeyde kalmıştır. Düşük kilolu çocukların yüzdesi son üç araştırmada %2 düzeyinde sabit kaldığı için bu hem akut hem de kronik yetersiz beslenme göstergesinde 2008 TNSA'dan bu yana herhangi bir değişiklik olmadığı söylenebilir.

Bodurluk oranlarındaki düşüş dikkat çekicidir. Bu düşüş hem bodurlukta hem de ciddi şekilde bodurlukta görülmektedir. Tüm araştırmalarda ciddi bodurluk seviyesi düşük olmasına rağmen (%2-4% aralığında), bu sürekli düşüş, 5 yaşın altındaki çocukların kronik kötü beslenme durumlarında bir iyileşme olduğunu göstermektedir (**Şekil 11.2**).

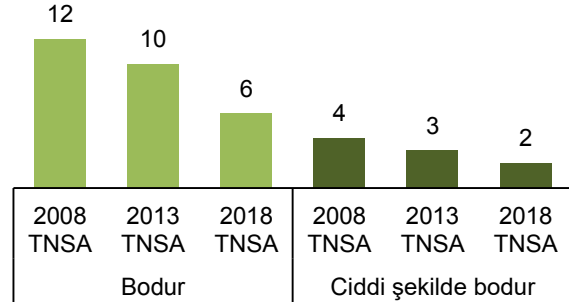
Temel özelliklere göre örüntüler

- Bodurluk yaygınlığı genellikle çocukların yaşıyla birlikte artmakta ve 18-23 aylıkken (%9) en yüksek seviyeye ulaşmaktadır. Bu, yaşamın ilk 1.000 gününde yetersiz beslenmenin etkisini göstermektedir. Öte yandan zayıflık, 1 yaşın altındaki çocuklarda daha yaygındır ve 6-8 aylık (%7) çocuklar arasında en yüksek seviyededir (**Tablo 11.1**).
- Fazla kilolu çocukların yaygınlığı 12-17 aylıkken (%14) en yüksek seviyededir ve fazla kiloluluk oğlan çocuklarda (%9) kız çocuklardakinden (%7) daha yaygındır.
- Beklendiği gibi, küçük veya çok küçük büyüklükte doğan çocuklar, doğumda ortalama veya daha büyük olarak beyan edilenlere kıyasla daha yüksek bodurluk oranına (%12 ve %11) ve zayıflık oranına (%2 ve %3) sahiptir. Tersine, doğumda çok küçük olarak kaydedilen çocuklar arasında fazla kiloluluk daha az yaygındır (%5).
- Bodurluk yaygınlığı kırsal alanlarda kentsel alanlara göre daha yüksektir (%8'e karşı %5), fazla kilolu yaygınlığı ise kentsel alanlarda kırsal alanlara göre daha yüksektir (%9'a karşı %6).
- Bölgelere göre, bodurluk Doğu'da (%8), zayıflık Orta ve Güney bölgelerinde (her biri %3) ve fazla kilolu olma durumu Kuzey bölgesinde en yaygındır (%13). İBBS 1 Bölgeleri ayrımında ise, bodurluk yaygınlığının Kuzeydoğu Anadolu'da en yüksek olduğu (%19), zayıflığın Batı Anadolu'da en yüksek

Şekil 11.1 Çocuklarda beslenme durumunun zaman içinde değişimi
5 yaş altı çocukların malnütrisyon yüzde dağılımı

Şekil 11.2 Bodurluğun zaman içinde değişimi

oranda olduğu (%3) ve fazla kiloluluğun Doğu Karadeniz'de en yüksek oranda olduğu (%15) görölmektedir.

- Bodur olan çocukların oranı, annenin eğitimi ve hanehalkı refah düzeyi arttıkça düşmektedir. Örneğin, eğitimi olmayan annelerin çocuklarında bodurluk yaygınlığı %9 iken, lise veya üzeri eğitimi olan annelerin çocuklarında bu oran %4'tür. Buna karşılık, fazla kiloluluk oranı annenin eğitim seviyesi ve hanehalkı refah düzeyi arttıkça yükselmektedir. Örneğin, eğitimi olmayan annelerin çocukları arasında fazla kilolu olma oranı %5 iken lise veya üstü eğitimi olan annelerin çocukları arasında bu oran %9'dur.

11.2 BEBEKLERİN VE KÜÇÜK ÇOCUKLARIN BESLENMESİ

Bebek ve küçük çocuk beslenmesi (infant and young child feeding- IYCF) için gerekli uygulamalar, yaşamın ilk saati içinde olacak şekilde emzirmeye erken başlanmasını, yaşamın ilk 6 ayında sadece anne sütü ile beslenmeyi, iki yıl veya daha uzun süre sürdürölen emzirmeyi ve 6 aylıktan güvenli, uygun ve yeterli ek gıdalara başlanmasını içermektedir (DSÖ, 2008).

11.2.1 Emzirmeye Erken Başlanması

Emzirmenin, yaşamın ilk saati içinde başlatılması hem anne hem de çocuk için önemlidir. İlk anne sütü oldukça besleyici olan ve çok yoğun şekilde antikor içerdđi için yenidoğanı enfeksiyonlardan koruyan kolostrum içermektedir. Emzirmenin erken başlatılması, anne ve yenidoğan arasındaki bağı teşvik ederek düzenli anne sütü üretimine yardımcı olur. Bu nedenle, doğumdan sonra 1 saat içinde emzirmelerini sağlamak için yenidoğanların annelerinin göğsüne derhal konması önerilmektedir; buna ek olarak, prelakteal (emzirme öncesi) besleme (yenidoğanları anne sütü düzenli olarak üretilmeden önce herhangi bir yiyecek/sıvı ile besleme) önerilmemektedir.

Emzirmeye erken başlanması

Emzirmeye doğumdan sonraki ilk 1 saat içinde başlanması

Örnekleme: Araştırmadan tarihinden önceki 2 yılda doğan son çocuklar

Tablo 11.2, emzirmenin Türkiye'de oldukça yaygın olduğunu göstermektedir. Araştırmadan önceki son 2 yılda doğan çocukların %98'i emzirilmiştir. On çocuktan yedisi (%71) doğumdan sonraki ilk 1 saat içinde emzirilmiş ve %86'sı doğumdan sonraki ilk 1 gün içinde emzirilmiştir. Önerilerin aksine, emzirilen çocukların %42'si prelakteal (emzirme öncesi) besin almıştır.

Temel özelliklere göre örüntüler

- Emzirmenin doğumdan sonraki ilk 1 saat içinde başlatılması, kız çocuk doğumlarında (%75) oğlan çocuk doğumlarına göre (%67) daha yaygındır.
- İlginç bir şekilde, emzirmenin erken başlatılması kırsal alanlarda (%67) kentsel alanlara göre (%73) daha az yaygındır.
- Bölgeye göre, emzirmenin erken başlatılması Kuzey bölgesinde %65 kadar düşük düzeydeyken Batı bölgesinde %76'ya kadar çıkmaktadır ve İstanbul'da %80 oranıyla en yüksek seviyededir.
- Doğumdan sonraki ilk 1 saat içinde emzirilen çocukların oranı annenin eğitim düzeyi ile artmaktadır; eğitimi olmayan veya ilkokulu bitirmemiş olan anneler arasında bu oran %64 iken, daha yüksek eğitim düzeyine sahip kadınlar arasında %71'in üzerine çıkmaktadır.

- Hanehalkının refah düzeyi ve emzirmenin erken başlatılması arasındaki ilişki U-şeklinde bir örüntü göstermektedir. Orta refah düzeyindeki hanelerde yaşayan çocukların %66'sı doğumdan sonraki ilk bir saat içinde emzirmeyi başlatmışken, en düşük refah düzeyindeki hanelerdeki çocukların %73'ü ve en yüksek refah düzeyindeki hanelerdeki çocukların %75'i bu sürede emzirmeyi başlatmıştır.
- Prelakteal (emzirme öncesi) besleme, tavsiye edilen bir bebek besleme uygulaması değildir, ancak Orta bölgede (%51) yaygındır ve annenin eğitim seviyesi ve hanehalkı refah düzeyi arttıkça artmaktadır.

11.2.2 Sadece Anne Sütü ile Beslenme

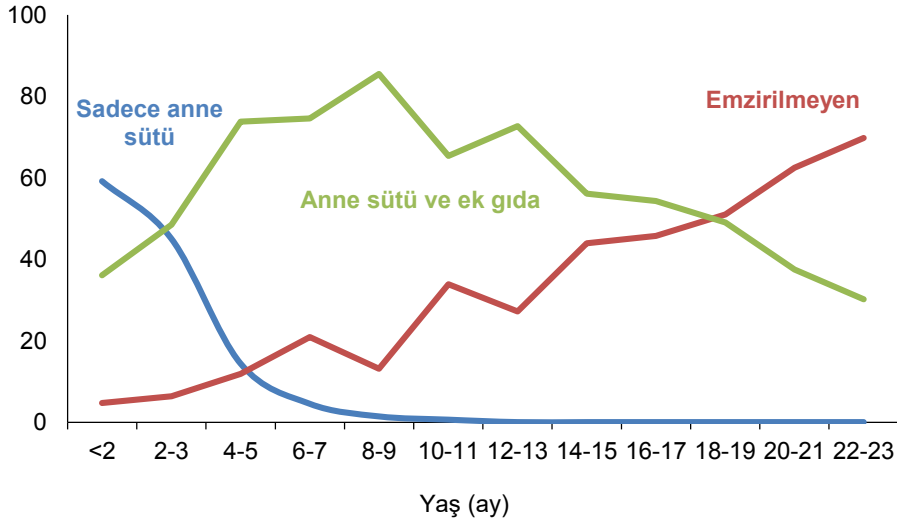
Anne sütü, bebeklerin yaşamlarındaki ilk 6 ayda gereksinimleri olan tüm besinleri içerir. Hayatlarının ilk 6 ayında, çocuklara anne sütünden başka bir şey verilmemesi, yani bu çocukların sadece anne sütü ile beslenmesi (*exclusively breastfed*) önerilmektedir. Çocukların ilk 6 ay boyunca sadece anne sütü ile beslenmesi, ishal ve solunum yolu hastalıkları gibi enfeksiyonları önler ve bir bebeğin optimal büyüme ve gelişme için ihtiyaç duyduğu tüm besin maddelerini ve sıvıyı sağlar. İlk 6 ay içinde çocukların ek gıdalarla beslenmesi, anne sütü üretiminin azaltılması şeklinde olumsuz bir etkiye neden olacaktır, çünkü anne sütünün üretimi ve salımı, emzirmenin sıklığı ve yoğunluğu ile ayarlanır.

Sadece Anne Sütü ile Beslenme

Sadece anne sütü ile beslenen 0-5 aylık çocukların oranı

Örnekleme: Araştırma tarihinden önceki 2 yılda doğan son çocuklar

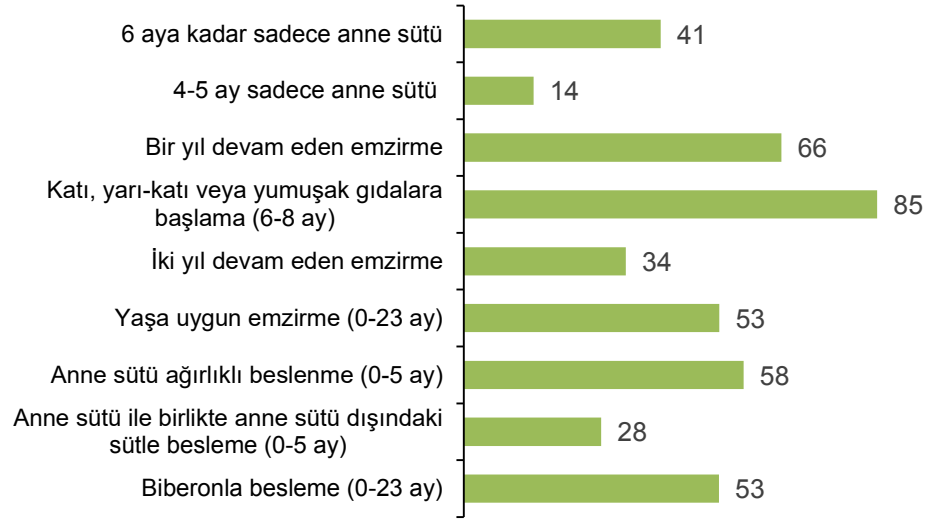
Şekil 11.3 Yaşa göre emzirme pratikleri
2 yaş altı çocukların yüzde dağılımı

2018 TNSA'da 6 aydan küçük çocukların %41'i sadece anne sütüyle beslenmiştir (**Tablo 11.3**). Sadece anne sütü alan çocukların oranı yaşla birlikte hızla azalmakta; 0-1 aylık çocuklar arasında %59'dan, 2-3 aylık çocuklar arasında %45'e ve 4-5 aylık çocuklar arasında %14'e düşmektedir (**Tablo 11.3** ve **Şekil 11.3**). Altı aydan küçük çocukların sadece anne sütü ile beslenmesi gerektiği önerisinin aksine, çocukların %23'ü anne sütü olmayan diğer süt almakta ve çocukların %12'si anne sütüne ilave ek gıdalar almaktadır.

Şekil 11.4 ve Tablo 11.4, 2 yaşın altındaki çocukların yarısından fazlasının (%53) yaşa uygun emzirildiğini göstermektedir. Çocukların %85'i 6-8 ayda katı, yarı katı veya yumuşak gıdalarla da beslenmektedir. Emzirilmenin 1 yaşında halen devam etmesi (%66) yaygındır, ancak çocukların sadece %34'ü ikinci doğum gününe kadar emzirilmektedir.

Şekil 11.4 Emzirme durumuna ilişkin bebek ve küçük çocuk besleme (IYCF) göstergeleri
2 yaş altı çocukların yüzde dağılımı

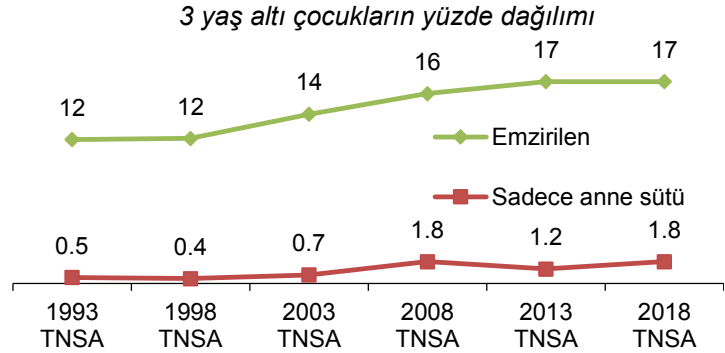

11.2.3 Ortanca Emzirme Süresi

Tablo 11.5, araştırmadan önceki son 3 yıl içinde doğan çocuklar için ortanca emzirme süresinin 16,7 ay olduğunu göstermektedir. Sadece anne sütü alan çocukların ortanca emzirilme süresi 1,8 aydır (başka bir deyişle bu süreye ulaşana dek çocukların yarısı sadece anne sütü ile beslenmeyi bırakmaktadır) ve ortanca ağırlıklı olarak anne sütü ile beslenme (*predominantly breastfed*) (sadece anne sütü ile veya anne sütü ile beraber su ve/veya içinde süt olmayan diğer sıvılar ile beslenme) süresi 3,6 aydır.

Zaman içinde değişim: 2018 TNSA'da ortanca emzirme süresi 16,7 aydır. Bu süre 1998 TNSA'daki ortanca süreden (11,9 ay) yaklaşık 5 ay daha uzundur (**Şekil 11.5**). Sadece anne sütü alan çocukların ortanca emzirilme süresi 2018 TNSA'da, 1998 TNSA'dan 1,3 ay daha uzun olarak gerçekleşmiştir (sırasıyla 0,5 ay ve 1,8 ay).

Şekil 11.5 Ortanca emzirme süresinin zaman içinde değişimi

Temel özelliklere göre örüntüler

- Oğlan çocuklarda ortanca emzirme süresi 18,0 ay iken, kız çocuklarda 16,2 aydır (**Tablo 11.5**).
- Ortanca emzirme süresi kırsal alanlarda (17,7 ay) kentsel alanlara (16,4 ay) göre biraz daha yüksektir.
- Daha az eğitilmiş anneleri olan ve daha düşük refah düzeyindeki hanelerde bulunan çocuklar, daha yüksek refah ve eğitim seviyesine sahip anneleri olanlara göre daha uzun süre ağırlıklı olarak anne sütü ile beslenmektedir (sadece anne sütü ile veya anne sütü ile beraber su ve/veya içinde süt olmayan diğer sıvılar ile beslenme).

11.2.4 Biberon ile Beslenme

Biberonun emzik kısmı kirlenmeye (kontaminasyona) elverişlidir ve çocuklar için hastalık riskini arttırmaktadır. Bu nedenle, biberon kullanımı 2 yaşından küçük çocuklar için önerilmemektedir (DSÖ, 2005).

Biberon ile beslenme

Biberonla beslenen 0-23 aylık çocukların oranı

Örnekleme: Araştırmadan önceki 2 yılda doğan son çocuklar

Türkiye'de biberon ile besleme yaygındır. 0-23 aylık tüm çocukların %53'ü görüşme tarihinden önceki gün veya gece biberon ile beslenmiştir (**Şekil 11.4**). Biberon ile beslenen çocukların oranı, 2 aydan küçük çocuklar için %31'den, 9 ila 11 ay arası çocuklar için %60'a çıkacak şekilde sürekli artmaktadır (**Tablo 11.3**).

11.2.5 Ek Gıdaya Geçiş

İlk 6 aydan sonra, tek başına anne sütü artık bir bebeğin besin ihtiyaçlarını karşılamak için yeterli değildir. Altı aydan sonra 2 yaşına veya daha sonrasına kadar emzirme devam ederken uygun ek gıdalar verilmelidir. Sadece anne sütü ile beslenmeden ek gıdaya geçiş süreci çocukların yetersiz beslenmeye karşı en savunmasız oldukları zamandır ve bu süre zarfında katı, yarı katı veya yumuşak yiyecekler almaları önemlidir.

Uygun ek gıda ile besleme, besin gereksiniminin tam olarak karşılanması için çocukları çeşitli gıdalarla beslemeyi içermelidir. A vitamini açısından zengin meyve ve sebzeler günlük olarak tüketilmelidir. A vitamini açısından zengin olanlara ek olarak birçok meyve ve sebze yemek de önemlidir. Çalışmalar, bitkisel ek gıdaların belirli mikro besin ihtiyaçlarını karşılamak için yetersiz olduğunu göstermiştir. Bu nedenle, et, kümes hayvanları, balık veya yumurtaların günlük diyetin bir parçası olması veya mümkün olduğunca sık yenilmesi tavsiye edilmiştir (DSÖ, 2003).

2018 TNSA'da, 2015'te veya daha sonra doğmuş ve kendileriyle birlikte yaşayan en az bir çocuğu olan kadınlara, çocuğun görüşme tarihinden önceki gün veya gece boyunca tükettiği sıvı ve yiyecek türleri hakkında sorular sorulmuştur.

Tablo 11.6, anneleri ile yaşayan 2 yaş altındaki çocuklar tarafından görüşme tarihinden önceki gece veya gündüz alınan yiyecekleri ve sıvıları yaş ve emzirme durumuna göre göstermektedir. Emzirilen ve emzirmeyen 6 ile 23 ay arası çocuklara verilen en yaygın gıdalar peynir, yoğurt ve diğer süt ürünleridir (sırasıyla %74 ve %73) ve diğer meyve ve sebzelerdir (sırasıyla %74 ve %77). Et, balık ve kümes hayvanları ise en az oranda verilen gıdalardır; 6-23 aylık emzirilen çocuklarda bu gıdaların tüketim oranı ile (%25), 6-23 aylık emzirmeyen çocuklardaki oran (%26) hemen hemen aynı seviyededir. Benzer şekilde, baklagiller de emzirilen (%32) ve emzirmeyen (%31) çocuklara daha az oranda verilmektedir. 6 ile 23 aylık çocuklar arasında hazır mama tüketimi, emzirilen çocuklar (%15) arasında emzirmeyen çocuklara (%32) kıyasla daha düşüktür.

11.3 ÇOCUKLARDA MİKRO BESİN ALIMI

Mikro besin eksikliği çocukluk çağı morbidite ve ölümlerinin en temel sebeplerindendir. Mikro besinler gıdalarla alınabildiği gibi doğrudan takviye yoluyla da sağlanabilir.

2018 TNSA'da, 6-23 aylık çocukların günlük beslenmelerinde demir açısından zengin gıda gruplarını ne ölçüde tükettiği ile ilgili bilgi toplanmıştır. Demir, çok sayıda biyolojik sistemde önemli bir rol oynayan bir

mikro besindir ve demir eksikliği, çocuklar için ciddi sağlık problemlerine sebep olan aneminin başlıca nedenlerinden biridir.

Genel olarak bakıldığında, 6-23 aylık çocukların %63'ü görüşme saatinden önceki 24 saat boyunca demir açısından zengin gıdalar tüketmişlerdir (**Tablo 11.7**).

Temel özelliklere göre örüntüler

- Demir açısından zengin gıdaların alımı çocuğun yaşı ile birlikte artmaktadır. Demir açısından zengin gıda tüketenlerin oranı 6-8 aylık çocuklar arasında %48'den, 12-17 aylık çocuklarda %69'a ve 18-23 aylık çocuklarda %68'e kadar çıkmaktadır.
- Demir açısından zengin gıdalar tüketen çocukların yüzdesi, emzirilmeyen çocuklarda (%67), emzirilenlere (%60) kıyasla daha yüksektir.
- Demir açısından zengin gıdaların tüketimi, kentsel alanlarda (%67) kırsal alanlara (%53) kıyasla oldukça yüksektir.
- Bölgeler arasında, Kuzey (%75) ve Batı (%73) bölgelerinde yaşayan çocuklar arasında demir açısından zengin gıdaların tüketimi en yüksek, Doğu bölgesinde (%46) yaşayanlar arasında ise en düşük seviyededir.
- Demir açısından zengin gıdaların alımı, annenin eğitimi ve refah düzeyi ile artmaktadır.

11.4 KADINLARIN BESLENME DURUMU

Kronik enerji eksikliği, çok az besin tüketmek ya da yeterli besinden yoksun dengesiz bir günlük beslenme düzenine sahip olmaktan kaynaklanır. Üreme çağındaki kadınlar, düşük besin alımı, hane içinde gıdaların eşitsiz dağılımı, uygun olmayan koşullarda gıda depolanması ve hazırlanması, beslenmeye ilişkin tabular, bulaşıcı hastalıklar ve yetersiz bakım pratikleri nedeniyle kronik enerji eksikliği ve malnütrisyona (kötü beslenmeye) karşı özellikle savunmasızdır. Kronik enerji eksikliğinin yetişkinler arasında üretkenliği düşürdüğü ve artan hastalık ve ölümlerle ilişkili olduğu bilinmektedir. Buna ek olarak, kadınlar arasında kronik yetersiz beslenme, olumsuz doğum sonuçları için büyük bir risk faktörüdür.

Yukarıda bahsedildiği gibi, 2018 TNSA'da 15-49 yaş arasındaki kadınlarda boy ve kilo ile ilgili antropometrik veriler toplanmıştır. Bu veriler, annenin boy ve Beden Kitle İndeksi (BKİ) gibi çeşitli beslenme durumu ölçütlerini hesaplamak için kullanılmıştır.

Kadınların beslenme durumlarını değerlendirmek için, çocukların ölçümlerinin alındığı ekipmanın aynısı (elektronik tartı ve ahşap boy ölçüm tahtası) kullanılarak kadınlar tartılmış ve boyları ölçülmüştür. Bu bölümdeki ağırlık ve BKİ dağılımları gebe kadınları ve görüşme tarihinden önceki son 2 ay içinde doğum yapan kadınları içermemektedir.

Kadının boyu doğum komplikasyonları risklerini öngörmede yararlı bir göstergedir, çünkü boyun kısa olması ile küçük ve dar bir pelvisin arasında genellikle bir ilişki vardır. Bu yüzden anne ve çocuk sağlığı açısından annenin boyu önemlidir. Boy uzunluğu 140 ile 150 santimetre arasında olan kadınlar, potansiyel olarak riskli doğum tehdidi altında sayılırlar; 145 santimetre de annelerde kötü beslenmeyi tanımlarken genellikle kabul edilen sınırdır.

Beden Kitle İndeksi (BKİ)

BKİ, kilogram olarak ağırlığın, metre olarak ölçülen boy değerinin karesine bölünmesi ile (kg/m^2) elde edilir.

Durumu	BKİ
Boya göre çok zayıf	18,5'in altında
Normal	18,5 ile 24,9 arasında
Fazla kilolu	25,0 ile 29,9 arasında
Şişman (obez)	30,0'a eşit ya da daha yüksek

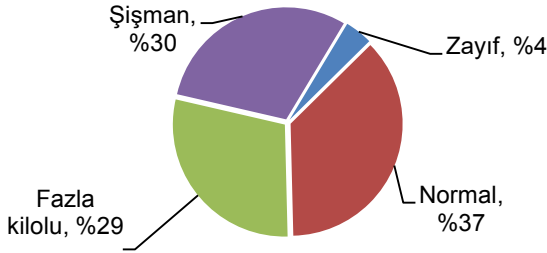
Örneklem: Araştırma tarihinde gebe olmayan ve son 2 ay içinde doğum yapmamış 15-49 yaş aralığındaki kadınlar

Kısa Boyluluk

145 santimetreden kısa olan kadınların oranı

Örneklem: 15-49 yaş aralığındaki kadınlar

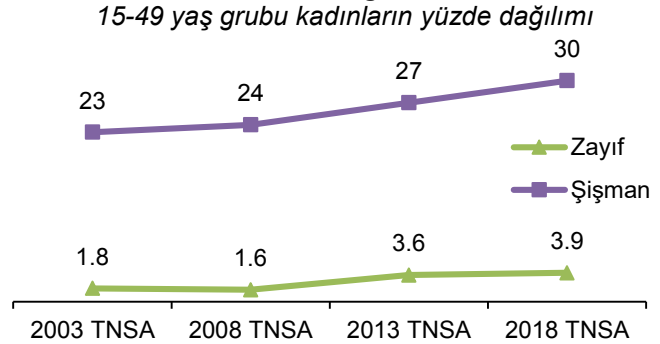
Şekil 11.6 Kadınların beslenme durumu
15-49 yaş grubu kadınların yüzde dağılımı

Kadınların %37'si normal bir beden kitle endeksine sahipken, %59'u fazla kilolu veya şişman (obez), %4'ü de zayıftır (Tablo 11.8 ve Şekil 11.6). Kadınların ortalama beden kitle indeksi ($27,3 \text{ kg}/\text{m}^2$) fazla kilolu olarak kabul edilen aralığa denk gelmektedir. 15-49 yaş arası kadınların %1'i kısa boyludur (145 santimetrenin altında) (Tablo 11.8).

Zaman içinde değişim: Son 15 yılda şişman (obez) olan kadınların yüzdesi %23'ten %30'a yükselmiştir (Şekil 11.7). Bu dönemde, zayıf olduğu düşünülen kadınların yüzdesi 2003 TNSA ve 2013 TNSA arasında önemli ölçüde değişmiş ve düşük bir seviye olan %4 düzeyinde sabitlenmiştir.

Şekil 11.7 Kadınların beslenme durumunun zaman içinde değişimi

Temel özelliklere göre örüntüler

- Hem boy kısalığı hem de fazla kilo veya obezite, artan eğitim ve refah düzeyiyle azalmaktadır. Örneğin, en düşük refah düzeyindeki hanelerde yaşayan kadınların %63'ü fazla kilolu veya şişman (obez) iken, en yüksek refah düzeyindeki hanelerde yaşayan kadınların %52'si fazla kilolu veya şişmandır. Benzer şekilde, hiç eğitim almamış veya ilkokulu tamamlamamış kadınların %81'i fazla kilolu veya şişman iken, lise veya daha yüksek eğitim almış kadınların %44'ü fazla kilolu veya şişmandır.
- Dikkat çekici bir şekilde, 40-49 yaşlarındaki kadınların %84'ü fazla kilolu veya şişmandır. Bu yaş grubundaki kadınların %53'ü şişmandır.

- Kırsal alanlarda yaşayan kadınların (%63) fazla kilolu veya şişman olma oranı kentsel alanlarda yaşayan kadınlardan (%58) daha yüksektir.
- Beden kitle indeksinde bölgesel farklılıklar nispeten küçüktür.

TABLO LİSTESİ

Çocukların ve yetişkinlerin beslenmesi ile ilgili daha fazla bilgi için aşağıdaki tablolara bakınız.

- **Tablo 11.1** Çocukların beslenme durumu
- **Tablo 11.2** Emzirmeye başlama
- **Tablo 11.3** Yaşa göre emzirilme durumu
- **Tablo 11.4** Emzirme durumuna ilişkin bebek ve küçük çocuk besleme (IYCF) göstergeleri
- **Tablo 11.5** Ortanca emzirme süresi
- **Tablo 11.6** Görüşme tarihinden önceki gün veya gece çocuklara verilen gıdalar ve sıvılar
- **Tablo 11.7** Çocuklarda mikro besin alımı
- **Tablo 11.8** Kadınların beslenme durumu

Tablo 11.1 Çocukların beslenme durumu

Çocukların beslenme durumunu gösteren üç antropometrik göstergeye ve temel özelliklere göre yetersiz beslenmiş olarak sınıflandırılan 5 yaş altı çocukların yüzdesi: yaşa-göre-boy, boya-göre-ağırlık ve yaşa-göre-ağırlık, 2018 TNSA

Temel özellik	Yaşa-göre-boy ¹				Boya-göre-ağırlık				Yaşa-göre-ağırlık					
	-3 SD'nin altındaki yüzde	-2 SD'nin altındaki yüzde ²	Orta-lama Z değeri	Çocuk sayısı	-3 SD'nin altındaki yüzde	-2 SD'nin altındaki yüzde ²	+2 SD'nin üstündeki yüzde	Orta-lama Z değeri	Çocuk sayısı	-3 SD'nin altındaki yüzde	-2 SD'nin altındaki yüzde ²	+2 SD'nin üstündeki yüzde	Orta-lama Z değeri	Çocuk sayısı
Yaş (ay)														
<6	3,5	3,5	0,3	173	2,7	6,5	4,9	-0,0	171	0,4	1,2	1,3	0,2	182
6-8	0,3	2,2	0,5	108	4,4	7,4	3,3	-0,0	107	3,4	3,4	2,9	0,2	108
9-11	0,9	3,7	0,1	100	0,9	3,1	10,3	0,3	99	0,9	2,2	4,5	0,3	101
12-17	2,2	7,2	-0,1	196	0,0	0,9	14,0	0,7	193	0,0	0,5	7,1	0,5	204
18-23	1,9	9,4	-0,5	148	0,0	0,0	3,2	0,5	150	0,0	1,0	1,7	0,1	154
24-35	1,4	6,5	-0,4	360	0,0	0,6	11,0	0,6	356	0,0	1,1	6,0	0,2	385
36-47	1,6	6,9	-0,5	400	0,0	0,7	7,0	0,5	398	0,2	1,2	5,1	0,1	410
48-59	0,7	5,4	-0,4	466	0,5	0,7	7,7	0,4	462	0,3	2,2	4,6	0,1	470
Cinsiyet														
Erkek	1,5	6,1	-0,2	996	0,5	1,7	9,3	0,5	990	0,4	1,3	5,2	0,2	1.023
Kadın	1,5	5,8	-0,3	954	0,9	1,6	6,8	0,4	945	0,3	1,7	4,0	0,1	992
Doğum aralığı (ay)³														
İlk doğum ⁴	1,6	4,8	-0,1	619	1,1	2,2	8,2	0,4	614	0,5	1,6	5,2	0,2	647
<24	2,9	7,1	-0,4	282	0,2	2,8	5,6	0,3	284	0,0	1,9	2,9	0,0	292
24-47	0,8	8,1	-0,4	431	0,0	0,5	6,0	0,4	426	0,1	0,9	3,7	0,1	437
48+	1,2	5,1	-0,2	618	0,8	1,4	10,6	0,5	612	0,6	1,6	5,4	0,2	639
Doğum ağırlığı³														
Çok küçük	6,1	11,9	-0,9	133	0,7	2,3	4,6	0,2	133	1,5	5,7	0,9	-0,3	135
Küçük	2,9	11,0	-0,5	292	1,6	2,6	7,8	0,1	291	1,2	2,9	4,1	-0,2	298
Ortalama veya daha iri	0,8	4,4	-0,1	1.521	0,5	1,4	8,5	0,5	1.509	0,1	0,9	5,0	0,3	1.579
Cevapsız	*	*	*	3	*	*	*	*	3	*	*	*	*	3
Annenin beslenme durumu⁵														
Zayıf (BKİ<18.5)	(9,1)	(12,5)	0,6	43	(5,8)	(14,3)	(4,5)	0,4	41	(5,7)	(8,3)	(0,0)	0,6	42
Normal (BKİ 18.5-24.9)	1,2	5,8	-0,2	582	0,5	1,5	4,8	0,3	583	0,4	1,4	2,6	0,1	612
Fazla kilolu/şişman (BKİ >= 25)	1,4	5,8	-0,2	1.315	0,6	1,4	9,7	0,5	1.308	0,2	1,3	5,6	0,3	1.357
Yerleşim yeri														
Kent	1,5	5,4	-0,2	1.466	0,7	1,6	8,8	0,5	1.460	0,3	1,4	5,0	0,2	1.518
Kır	1,4	7,7	-0,4	484	0,5	2,0	6,0	0,4	475	0,7	1,8	3,4	0,1	497

Tablo 11.1 Çocukların beslenme durumu (Devam ediyor)

Çocukların beslenme durumunu gösteren üç antropometrik göstergeye ve temel özelliklere göre yetersiz beslenmiş olarak sınıflandırılan 5 yaş altı çocukların yüzdesi: yaşa-göre-boy, boya-göre-ağırlık ve yaşa-göre-ağırlık, 2018 TNSA

Temel özellik	Yaşa-göre-boy ¹				Boya-göre-ağırlık					Yaşa-göre-ağırlık				
	-3		-2		-3		-2		+2	-3		-2		+2
	SD'nin altındaki yüzde	SD'nin altındaki yüzde ²	Ortalama Z değeri	Çocuk sayısı	SD'nin altındaki yüzde	SD'nin altındaki yüzde ²	üstündeki yüzde	Ortalama Z değeri	Çocuk sayısı	SD'nin altındaki yüzde	SD'nin altındaki yüzde ²	üstündeki yüzde	Ortalama Z değeri	Çocuk sayısı
Bölge														
Batı	1,0	3,7	-0,1	764	0,3	0,8	8,6	0,5	760	0,4	1,1	5,8	0,2	786
Güney	2,5	8,0	-0,3	292	1,3	2,8	6,4	0,3	290	0,3	2,1	4,6	0,0	308
Orta	1,1	6,0	-0,1	328	1,6	2,9	9,1	0,6	318	1,0	1,7	4,5	0,3	340
Kuzey	1,7	6,8	-0,2	83	0,0	1,3	13,2	0,9	82	0,0	0,0	10,7	0,6	86
Doğu	1,9	8,2	-0,4	482	0,3	1,6	6,7	0,4	485	0,1	1,8	1,8	0,0	494
İBBS 1 Bölgeleri														
İstanbul	0,0	2,3	-0,1	418	0,6	1,1	10,2	0,4	415	0,5	0,5	6,5	0,2	434
Batı Marmara	4,2	7,8	-0,1	63	0,0	2,2	7,8	0,4	63	0,7	2,0	5,5	0,2	64
Ege	0,9	3,5	-0,2	176	0,0	0,0	7,0	0,5	174	0,0	0,9	4,3	0,2	174
Doğu Marmara	2,5	7,0	-0,2	174	0,6	1,1	7,0	0,6	174	0,0	1,9	3,8	0,3	181
Batı Anadolu	0,9	6,4	-0,2	147	2,9	2,9	10,6	0,6	137	1,8	2,7	7,1	0,4	148
Akdeniz	2,5	8,0	-0,3	292	1,3	2,8	6,4	0,3	290	0,3	2,1	4,6	0,0	308
Orta Anadolu	1,6	5,5	-0,1	81	0,0	2,4	6,3	0,5	81	0,7	2,2	3,2	0,3	88
Batı Karadeniz	0,6	4,1	-0,2	82	0,0	2,3	11,6	0,7	81	0,0	0,0	8,2	0,5	86
Doğu Karadeniz	2,7	10,8	-0,4	35	0,0	1,6	14,5	1,0	34	0,0	0,0	8,6	0,6	35
Kuzeydoğu Anadolu	3,1	18,7	-0,7	56	0,0	1,7	7,2	0,5	56	0,0	3,2	2,3	0,0	58
Ortadoğu Anadolu	2,4	9,4	-0,6	118	0,5	2,0	6,5	0,3	117	0,5	3,0	1,9	-0,1	119
Güneydoğu Anadolu	1,4	5,8	-0,4	309	0,3	1,5	6,6	0,4	312	0,0	1,1	1,7	0,1	317
Annenin eğitimi														
Eğitimi yok / ilkokulu bitirmemiş	2,5	9,4	-0,4	280	0,0	0,5	4,6	0,3	282	0,0	1,5	2,5	-0,0	282
İlkokul	1,5	6,9	-0,4	550	0,2	1,3	9,1	0,5	546	0,3	1,3	5,3	0,2	571
Ortaokul	1,4	5,5	-0,3	524	0,9	2,0	8,1	0,5	517	0,4	1,7	3,2	0,2	534
Lise ve üzeri	1,0	3,9	-0,0	595	1,1	2,2	8,8	0,4	590	0,6	1,5	6,1	0,3	627
Hanehalkı refahı														
En düşük	2,5	12,3	-0,6	448	0,0	1,8	6,8	0,4	443	0,0	1,7	2,5	-0,0	455
Düşük	2,0	6,7	-0,4	432	0,1	0,8	7,9	0,5	431	0,2	1,9	3,6	0,1	438
Orta	1,4	3,8	-0,2	402	1,3	1,9	7,7	0,5	397	0,8	1,7	3,6	0,2	417
Yüksek	0,2	2,8	-0,1	351	0,4	1,9	9,2	0,5	350	0,3	0,3	7,2	0,3	377
En yüksek	0,8	2,2	0,1	316	1,7	2,0	9,4	0,4	314	0,7	1,7	7,3	0,4	327
Toplam	1,5	6,0	-0,2	1.950	0,6	1,7	8,1	0,4	1.935	0,4	1,5	4,6	0,2	2.015

Not: Her endeks, DSÖ Çocuk Büyüme Standartlarının ortanca değerinden standart sapma (SD) gösteren birim olarak ifade edilmektedir.

* Ağırlıksız gözlem sayısı 25'in altındadır. Parantez içerisinde gösterilen bulgular 25 ile 49 arasında ağırlıksız gözlem sayısına dayanmaktadır.

¹ İki yaşından küçük çocukların boyları, sırt üstü yatırılarak, diğer tüm çocukların boyları ise ayakta ölçülmüştür.

² DSÖ Çocuk Büyüme Standartlarının ortanca değerinden, -3 standart sapma (SD) altında değer alan çocukları içermektedir.

³ Annesiyle görüşilemeyen çocuklar dahil değildir.

⁴ Çoğul doğumlarda doğum aralığı söz konusu olmadığından, ilk doğan ikiz (üçüz vb.) birinci doğum olarak sayılmıştır.

⁵ Boyu ve kilosu ölçülmeyen annelerin çocukları ile araştırma tarihinde gebe olan veya araştırma tarihinden önceki 2 ayda doğum yapmış olan annelerin çocukları dahil değildir. BKİ cinsinden annelerin beslenme durumu Tablo 11.8'de verilmektedir.

Tablo 11.2 Emzirmeye başlama

Temel özelliklere göre, araştırma tarihinden önceki 2 yılda en son doğan çocuklar arasından, bir süre emzirilmiş çocukların yüzdesi, doğumdan sonraki ilk bir saat içinde ve ilk bir gün içinde emzirilenlerin yüzdesi ile araştırma tarihinden önceki 2 yılda en son doğan ve bir süre emzirilmiş çocuklar arasından prelakteal (emzirme öncesi) besin alanların yüzdesi, 2018 TNSA

Temel özellik	Araştırmadan önceki 2 yılda en son doğan çocuklar arasından:				Araştırmadan önceki 2 yılda en son doğan ve emzirilmiş çocuklar arasından:	
	Bir süre emzirilenlerin yüzdesi	Doğumdan sonraki ilk 1 saat içinde emzirilenlerin yüzdesi	Doğumdan sonraki ilk 1 gün içinde emzirilenlerin yüzdesi ¹	En son doğan çocuk sayısı	Prelakteal (emzirme öncesi) besin alanların yüzdesi ²	En son doğan ve emzirilmiş çocuk sayısı
Cinsiyet						
Erkek	97,6	67,0	83,1	429	44,6	418
Kadın	97,9	75,2	87,8	485	39,2	475
Yerleşim yeri						
Kent	97,4	72,9	85,7	684	41,4	666
Kır	98,8	66,8	85,2	230	42,4	227
Bölge						
Batı	97,8	76,3	86,2	344	41,6	337
Güney	97,3	72,6	87,6	141	36,5	137
Orta	98,8	66,6	83,2	157	51,1	155
Kuzey	96,1	64,6	85,9	35	44,0	33
Doğu	97,6	67,5	85,1	237	38,1	232
İBBS 1 Bölgeleri						
İstanbul	98,6	80,3	87,3	167	42,9	165
Batı Marmara	94,9	67,1	88,7	27	29,7	25
Ege	98,3	70,4	80,5	93	39,3	91
Doğu Marmara	97,4	72,5	85,7	90	52,6	87
Batı Anadolu	98,2	74,7	87,8	73	47,6	71
Akdeniz	97,3	72,6	87,6	141	36,5	137
Orta Anadolu	98,4	55,3	78,7	39	48,5	39
Batı Karadeniz	96,9	64,1	85,6	33	41,6	32
Doğu Karadeniz	(97,8)	(68,7)	(87,7)	15	(56,1)	14
Kuzeydoğu Anadolu	98,7	56,2	78,4	26	47,6	25
Ortadoğu Anadolu	98,2	57,9	91,6	54	37,5	53
Güneydoğu Anadolu	97,2	72,7	84,0	158	36,8	153
Annenin eğitimi						
Eğitimi yok / ilkokulu bitirmemiş	99,1	63,7	86,7	109	35,0	108
İlkokul	96,7	73,4	87,9	226	39,6	219
Ortaokul	99,1	71,3	87,4	259	42,0	257
Lise ve üzeri	97,0	72,6	82,1	320	45,2	310
Hanehalkı refahı						
En düşük	98,0	73,2	90,3	200	37,3	196
Düşük	99,1	71,0	87,5	197	40,2	195
Orta	95,7	66,2	79,9	187	40,6	179
Yüksek	97,9	72,2	84,9	164	43,1	161
En yüksek	98,1	74,5	84,9	166	48,6	163
Toplam	97,8	71,3	85,6	914	41,7	894

Not: Bu tablo görüşme tarihinde çocuğun yaşayıp yaşamadığına bakılmaksızın araştırma tarihinden önceki 2 yılda en son doğan tüm çocukları kapsar. Parantez içerisinde gösterilen bulgular 25 ile 49 arasında ağırlıksız gözlem sayısına dayanmaktadır.

¹ Doğumdan sonraki ilk bir saat içinde emzirmeye başlanan çocuklar dahildir.

² Doğumdan sonraki ilk üç gün içinde anne sütü dışında başka herhangi bir gıda verilen çocuklar

Tablo 11.3 Yaşa göre emzirilme durumu

Yaşa göre, annesiyle birlikte yaşayan 2 yaş altı en küçük çocukların emzirilme durumuna ve yaşa göre yüzde dağılımı ve halen emzirilenler ile biberon kullanan 2 yaş altı tüm çocukların yaşa göre yüzdesi, 2018 TNSA

Yaş (ay)	Emzirilmeyenler	Emzirilme durumu					Toplam	Halen emzirilenlerin yüzdesi	Annesiyle yaşayan 2 yaş altı en küçük çocuk sayısı	Biberon kullananların yüzdesi	2 yaş altı toplam çocuk sayısı
		Sadece anne sütü	Sadece anne sütü ve su	Anne sütü ve diğer sıvılar ¹	Anne sütü ve anne sütü dışındaki sütler	Anne sütü ve ek gıdalar					
0-1	4,7	59,2	12,8	0,0	21,6	1,7	100,0	95,3	88	30,7	92
2-3	6,4	45,1	16,6	2,6	27,0	2,3	100,0	93,6	82	45,0	82
4-5	11,9	14,4	16,9	3,0	20,0	33,9	100,0	88,1	76	49,4	76
6-8	15,7	3,8	4,1	3,8	2,5	70,1	100,0	84,3	131	59,4	137
9-11	30,3	0,4	1,6	1,7	2,2	63,7	100,0	69,7	119	59,9	120
12-17	37,6	0,0	1,1	0,8	0,1	60,4	100,0	62,4	242	58,7	254
18-23	61,5	0,0	0,0	0,0	0,5	38,0	100,0	38,5	165	50,9	197
0-3	5,5	52,4	14,6	1,3	24,2	2,0	100,0	94,5	170	37,4	174
0-5	7,5	40,7	15,3	1,8	22,9	11,8	100,0	92,5	246	41,1	250
6-9	17,1	3,0	3,4	3,0	2,0	71,6	100,0	82,9	168	55,8	175
12-15	34,4	0,0	0,8	0,6	0,2	64,0	100,0	65,6	173	56,3	181
12-23	47,3	0,0	0,7	0,4	0,3	51,3	100,0	52,7	407	55,3	451
20-23	66,5	0,0	0,0	0,0	0,8	32,7	100,0	33,5	112	48,2	137

Not: Emzirme durumu son "24 saat"i kapsar (dün gündüz ve gece). Sadece anne sütü ve su alan çocuklar başka herhangi bir sıvı veya katı ek gıda almamıştır. Emzirilmeyenler, sadece anne sütü, sadece anne sütü ve su, anne sütü ile süt dışındaki diğer sıvılar, anne sütü ve diğer sütler ile anne sütü ve ek gıda (katı ve yarı katı) kategorileri birbirini dışlayan kategoriler olup toplamaları 100'e eşittir. Bu nedenle anne sütü ve süt dışındaki diğer sıvıları alan ve başka süt ve başka ek gıda almayan çocuklar normal su içseler bile süt dışındaki sıvılar kategorisinde değerlendirilmiştir. Anne sütü ile birlikte ek gıda alan çocukların tümü ek gıda kategorisinde değerlendirilmiştir.

¹ Süt dışındaki sıvılar meyve suyu, et suyu, çorba suyu veya diğer sıvıları içerir.

Tablo 11.4 Emzirilme durumuna göre bebek ve küçük çocuk besleme (IYCF) göstergeleri

Çeşitli IYCF uygulamalarına göre çocukların yüzdesi, 2018 TNSA

Gösterge	Göstergenin pay ve paydası	Değer
6 aya kadar sadece anne sütü	Sadece anne sütü ile beslenenlerin yüzdesi 0-5 aylık çocuk sayısı	40,7 246
4-5 ay sadece anne sütü	Sadece anne sütü ile beslenenlerin yüzdesi 4-5 aylık çocuk sayısı	14,4 76
1 yıl devam eden emzirme	Emzirilmeye devam edilenlerin yüzdesi 12-15 aylık çocuk sayısı	65,6 173
Katı, yarı-katı veya yumuşak gıdalara başlama (6-8 ay)	Bir önceki gün katı, yarı-katı veya yumuşak gıda alan 6-8 aylık çocukların yüzdesi Annesiyle yaşayan 6-8 aylık en küçük çocuk sayısı	85,4 131
2 yıl devam eden emzirme	Emzirilmeye devam edilenlerin yüzdesi 20-23 aylık çocuk sayısı	33,5 112
Yaşa uygun emzirme (0-23 ay)	Yaşa uygun emzirme yüzdesi ¹ Annesiyle yaşayan 0-23 aylık en küçük çocuk sayısı	52,8 903
Anne sütü ağırlıklı beslenme (0-5 ay)	Anne sütü ağırlıklı beslenenlerin yüzdesi ² 0-5 aylık çocuk sayısı	57,8 246
Anne sütü ile birlikte anne sütü dışındaki sütte besleme (0-5 ay)	Anne sütü ile birlikte anne sütü dışındaki süt ile beslenme yüzdesi ³ 0-5 aylık çocuk sayısı	28,4 246
Biberonla besleme (0-23 ay)	Biberonla besleme yüzdesi 0-23 aylık çocuk sayısı	52,7 957 40,7

¹ 0-5 aylık çocuklar: sadece anne sütüyle beslenme, 6-23 aylık çocuklar: anne sütü ve ek gıdalar² Sadece anne sütü veya anne sütüyle beraber su ve/veya süt dışındaki sıvılar³ Anne sütü ile birlikte taze, şişe, kutu veya inek sütü, diğer hayvanların süteri veya bebek maması

Tablo 11.5 Ortanca emzirme süresi

Temel özelliklere göre araştırma tarihinden önceki 3 yılda doğan çocuklar arasında emzirilen, sadece anne sütüyle ve anne sütü ağırlıklı beslenenler için ortanca emzirme süresi, 2018 TNSA

Temel özellik	Araştırmadan önceki son 3 yılda doğan çocuklarda ortanca emzirme süresi ¹		
	Emzirilen	Sadece anne sütü	Anne sütü ağırlıklı emzirme ²
Cinsiyet			
Erkek	18,0	a	3,6
Kadın	16,2	(2,2)	3,6
Yerleşim yeri			
Kent	16,4	2,0	3,6
Kır	17,7	(1,0)	3,5
Bölge			
Batı	15,7	*	3,1
Güney	16,1	a	a
Orta	(20,1)	*	(4,8)
Kuzey	a	a	a
Doğu	17,3	(2,4)	4,3
Annenin eğitimi			
Eğitimi yok / ilkokulu bitirmemiş	(19,3)	*	(4,6)
İlkokul	12,0	(2,4)	3,8
Ortaokul	15,9	a	*
Lise ve üzeri	17,8	(1,4)	3,6
Hanehalkı refahı			
En düşük	17,4	*	*
Düşük	16,7	*	4,2
Orta	(19,1)	*	3,6
Yüksek	(14,3)	*	(3,9)
En yüksek	16,4	a	(3,5)
Toplam	16,7	1,8	3,6
Ortalama (tüm çocuklar için)	17,9	3,5	4,9

Not: Ortanca ve ortalama süreler, çocukların araştırma tarihindeki emzirilme durumlarını dikkate alır. Yaşayan ve ölen çocuklar dahildir. Ağırlıksız gözlem sayısı, 25-49 arasında olan değerler parantez içerisinde gösterilmiştir.

¹ Annesiyle birlikte yaşayan 24 aydan daha küçük yaşta olup son doğan ve emzirilen çocukların, sadece anne sütüyle veya anne sütü ağırlıklı beslenip beslenmedikleri, çocuğun 24-saatlik beslenme düzeninden elde edilen bilgiye dayanır. Tabulasyonlarda, annesiyle birlikte yaşayan 24 aylık veya daha büyük olup son doğan ve emzirilen çocukların, sadece anne sütü ile beslenmedikleri veya anne sütü ağırlıklı emzirilmedikleri varsayılmıştır. Annesiyle birlikte yaşamayan son doğan çocuklar ile son doğan çocuklar haricindeki diğer tüm çocukların halen emzirilmediği varsayılmıştır.

² Ya sadece anne sütü ya da anne sütü ile birlikte sadece su ve/veya süt dışındaki sıvılar.

Tablo 11.6 Görüşme tarihinden önceki gün veya gece çocuklara verilen gıdalar ve sıvılar

Emzirme durumu ve yaşa göre, görüşme tarihinden önceki gün veya gecede verilen yiyecek/içecekleri tüketen, annesiyle birlikte yaşayan 2 yaş altı en küçük çocukların yüzdesi, 2018 TNSA

Yaş (ay)	Sıvılar			Katı veya yarı katı gıdalar							2 yaş altı çocuk sayısı
	Hazır mama	Diğer süt ¹	Diğer sıvılar ²	Tahıllı yiyecekler	Diğer sebze ve meyveler	Baklagiller	Et, balık, tavuk	Yumurta	Peynir, yoğurt, diğer süt ürünleri	Herhangi bir katı veya yarı katı gıda	
EMZİRİLEN ÇOCUKLAR											
0-1	22,0	5,3	4,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,8	1,8	84
2-3	29,6	3,0	5,1	0,0	1,7	0,0	0,0	0,0	0,8	2,4	77
4-5	34,4	13,9	28,8	2,3	19,3	4,1	0,0	14,2	35,6	40,5	67
6-8	29,1	13,5	76,8	33,5	60,2	24,8	15,2	42,0	72,3	86,8	110
9-11	15,4	20,2	88,2	45,0	64,3	32,6	21,0	56,2	74,9	94,5	83
12-17	9,2	36,5	82,9	68,9	83,5	35,5	32,0	60,4	76,3	97,7	151
18-23	0,0	39,9	82,5	71,1	87,9	34,4	28,4	60,5	70,4	98,6	64
6-23	14,4	27,5	82,3	54,8	74,0	31,8	24,6	54,6	74,0	94,2	408
Toplam	19,3	20,2	57,0	35,4	49,7	20,8	15,8	36,5	51,6	65,2	636
EMZİRİLMİYEN ÇOCUKLAR											
0-1	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	4
2-3	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	5
4-5	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	9
6-8	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	21
9-11	(57,8)	(57,5)	(85,9)	(64,5)	(76,4)	(22,4)	(15,9)	(44,4)	(72,7)	(95,6)	36
12-17	22,0	73,7	88,7	62,9	75,5	33,1	27,3	64,3	75,9	100,0	91
18-23	20,5	64,7	88,0	69,1	77,6	35,2	30,1	62,3	69,4	98,5	101
6-23	31,5	65,4	88,0	62,8	76,6	31,0	26,4	60,5	73,3	98,6	249
Toplam	35,9	61,9	83,1	58,5	72,4	28,9	24,6	57,0	70,3	93,8	267

Not: Emzirme durumu ve diğer gıdaların tüketimi son "24 saatlik" süreyi kapsar (dün gündüz ve gece).

* Ağırlıksız gözlem sayısı 25'in altındadır. Parantez içerisinde gösterilen bulgular 25 ile 49 arasında ağırlıksız gözlem sayısına dayanmaktadır.

¹ Diğer süt kategorisi taze, şişe, kutu veya toz inek sütü ve diğer hayvanların sütlerini kapsamaktadır.

² Su dahil değildir.

Tablo 11.7 Çocuklarda mikro besin alımı

Annesiyle yaşayan 6-23 aylık en küçük çocuklarda, araştırma tarihinden önceki 24 saatte demir bakımından zengin gıdaları tüketenlerin temel özelliklere göre yüzdesi, 2018 TNSA

Temel özellik	Son 24 saatte demir bakımından zengin gıdaları tüketenlerin yüzdesi ¹	Çocuk sayısı
Yaş (ay)		
6-8	48,1	131
9-11	59,9	119
12-17	69,0	242
18-23	67,7	165
Cinsiyet		
Erkek	61,2	309
Kadın	64,3	348
Emzirme durumu		
Emziriliyor	60,2	408
Emzirilmiyor	67,1	249
Annenin yaşı		
15-19	*	16
20-29	60,1	343
30-39	66,4	276
40-49	*	22
Yerleşim yeri		
Kent	66,5	486
Kır	52,5	171
Bölge		
Batı	72,5	246
Güney	57,2	100
Orta	69,0	118
Kuzey	75,2	26
Doğu	45,8	167
İBBS 1 Bölgeleri		
İstanbul	(71,4)	115
Batı Marmara	82,6	23
Ege	(76,6)	66
Doğu Marmara	68,9	58
Batı Anadolu	(73,0)	59
Akdeniz	57,2	100
Orta Anadolu	(64,1)	30
Batı Karadeniz	(62,2)	25
Doğu Karadeniz	(71,4)	12
Kuzeydoğu Anadolu	65,9	18
Ortadoğu Anadolu	38,4	39
Güneydoğu Anadolu	45,1	111
Annenin eğitimi		
Eğitimi yok / ilkokulu bitirmemiş	31,9	81
İlkokul	54,0	158
Ortaokul	62,6	199
Lise ve üzeri	80,8	220
Hanehalkı refahı		
En düşük	40,1	149
Düşük	56,2	137
Orta	63,3	132
Yüksek	74,8	110
En yüksek	85,7	128
Toplam	62,9	657

* Ağırlıksız gözlem sayısı 25'in altındadır. Parantez içerisinde gösterilen bulgular 25 ile 49 arasında ağırlıksız gözlem sayısına dayanmaktadır.

¹ Et, balık, tavuk ve yumurta

Tablo 11.8 Kadınların beslenme durumu

15-49 yaş grubundaki kadınlar arasında, boyu 145 santimetreden kısa olanlar ile belirli BKİ seviyelerinde olanların temel özelliklere göre yüzdesi, 2018 TNSA

Temel özellik	Boy		Beden Kitle İndeksi ¹								Kadın sayısı
	145 cm'den kısa olanların yüzdesi	Kadın sayısı	Ortalama Beden Kitle İndeksi (BKİ)	18.5-24.9 (Normal)	<18.5 (Zayıf)	17.0-18.4 (Orta zayıf)	<17 (Ciddi zayıf)	>=25.0 (Fazla kilolu veya şişman)	25.0-29.9 (Fazla kilolu)	>=30.0 (Şişman)	
Yaş											
15-19	0,4	1.093	23,3	61,6	11,1	8,5	2,6	27,3	17,5	9,8	1.061
20-29	0,5	1.899	25,1	50,7	5,0	3,7	1,3	44,2	28,4	15,8	1.698
30-39	1,5	1.988	28,2	29,6	2,1	1,8	0,3	68,3	34,8	33,5	1.838
40-49	1,9	1.787	30,9	15,9	0,3	0,3	0,1	83,8	30,6	53,2	1.765
Yerleşim yeri											
Kent	0,9	5.250	27,2	37,5	4,1	3,3	0,8	58,4	29,1	29,3	4.942
Kır	2,1	1.516	27,8	34,2	3,2	2,1	1,1	62,6	28,8	33,9	1.420
Bölge											
Batı	0,7	2.977	27,3	37,0	4,2	3,3	0,9	58,8	29,2	29,6	2.822
Güney	1,7	852	27,5	35,1	3,4	2,6	0,9	61,5	27,8	33,7	790
Orta	0,9	1.384	27,2	36,7	3,7	2,7	1,0	59,6	28,9	30,7	1.297
Kuzey	2,5	387	27,6	34,9	4,2	3,7	0,6	60,9	28,8	32,1	375
Doğu	1,8	1.166	27,0	38,3	3,5	2,6	0,9	58,2	29,9	28,4	1.078
İBBS 1 Bölgeleri											
İstanbul	0,5	1.482	27,3	37,8	4,5	4,1	0,4	57,7	28,4	29,3	1.399
Batı Marmara	1,5	280	27,9	33,7	3,5	2,8	0,7	62,8	29,3	33,5	270
Ege	0,7	780	27,1	37,9	4,3	3,0	1,2	57,9	28,8	29,0	743
Doğu Marmara	0,9	669	27,2	35,1	4,1	2,7	1,5	60,8	31,5	29,3	635
Batı Anadolu	0,6	671	27,1	39,8	3,0	2,2	0,8	57,2	28,3	28,9	613
Akdeniz	1,7	852	27,5	35,1	3,4	2,6	0,9	61,5	27,8	33,7	790
Orta Anadolu	0,4	329	27,8	33,6	2,8	2,4	0,4	63,6	30,8	32,8	313
Batı Karadeniz	2,7	380	27,8	31,5	4,2	2,5	1,7	64,2	28,6	35,7	368
Doğu Karadeniz	1,6	158	26,9	39,5	6,2	5,2	1,0	54,3	26,5	27,7	153
Kuzeydoğu Anadolu	1,4	159	26,5	39,0	4,3	3,0	1,3	56,7	30,1	26,6	149
Ortadoğu Anadolu	1,3	305	26,4	37,9	6,0	4,5	1,5	56,1	32,1	23,9	283
Güneydoğu Anadolu	2,1	702	27,4	38,2	2,2	1,7	0,6	59,5	28,8	30,7	646
Eğitim											
Eğitimi yok / ilkokulu bitirmemiş	3,0	621	30,5	18,5	0,8	0,6	0,1	80,7	31,1	49,6	572
İlkokul	1,8	2.009	30,4	16,5	0,7	0,5	0,2	82,7	33,6	49,2	1.890
Ortaokul	0,8	1.397	25,7	46,6	6,0	4,6	1,4	47,4	25,6	21,8	1.302
Lise ve üzeri	0,4	2.738	25,1	50,6	5,8	4,5	1,3	43,6	27,0	16,6	2.598
Hanehalkı refahı											
En düşük	2,4	1.092	27,9	34,2	3,0	1,9	1,0	62,8	27,5	35,4	990
Düşük	1,7	1.322	27,9	33,9	3,0	2,2	0,8	63,1	28,7	34,4	1.240
Orta	1,2	1.397	27,5	33,8	5,0	3,7	1,3	61,2	29,5	31,7	1.328
Yüksek	0,5	1.497	27,2	36,7	4,6	3,6	1,0	58,7	29,5	29,2	1.398
En yüksek	0,3	1.458	26,2	44,0	3,6	3,2	0,3	52,4	29,5	22,9	1.406
Toplam	1,1	6.766	27,3	36,8	3,9	3,0	0,9	59,3	29,1	30,3	6.362

Not: Beden Kitle İndeksi (BKİ) kilogram cinsinden ağırlığın, metre cinsinden boyun karesine bölünmesi ile elde edilir (kg/m²).

¹ Gebe olan kadınlar ve araştırma tarihinden önceki 2 ayda doğum yapmış kadınlar dahil değildir.

Temel Bulgular

- **Kendiliğinden düşük:** Evlenmiş kadınların %22'si en az bir kez kendiliğinden düşük yapmıştır. 2018 TNSA'dan önceki 5 yıldaki tüm gebeliklerin %13'ü bu şekilde sonlanmıştır.
- **Ölü doğum:** Evlenmiş kadınların %4'ünün en az 1 ölü doğumu vardır. Araştırma tarihinden önceki 5 yılda her 100 gebelikten 1'i ölü doğumla sonuçlanmıştır.
- **İsteyerek düşük:** Evlenmiş kadınların %15'i en az 1 kez isteyerek düşük yapmıştır. Araştırma tarihinden önceki 5 yılda gebeliklerin %6'sı isteyerek düşükle sona ermiştir.
- **İsteyerek düşükte zaman içinde değişim:** Yüz gebelikte gerçekleşen isteyerek düşük sayısı 1993 TNSA'da 18 iken, 2018 TNSA'da 6'ya düşmüştür. Bununla birlikte 2008 ve 2013 arasındaki dönemde bir artış gözlenmiştir.
- **İsteyerek düşük öncesi ve sonrası gebeliği önleyici yöntem kullanımı:** Kadınların %36'sı isteyerek düşük öncesi gebeliği önleyici yöntem kullanırken, isteyerek düşük sonrasında yöntem kullanımı %40'tır.
- **İsteyerek düşüklerin özellikleri:** Araştırma tarihinden önceki 5 yılda isteyerek düşük yapan kadınların %62'si doktor önerisiyle gebeliklerini sonlandırmış, %49'u gebeliğin ilk ayında isteyerek düşük yapmış ve %49'u isteyerek düşük için özel sektör hizmetlerinden yararlanmıştı.

Kendiliğinden düşükler ve ölü doğumlar tamamen tıbbi durumlar olsa da isteyerek düşükler anne sağlığı perspektifinden önemlidir, çünkü kadınların sağlığını olumsuz etkileyebilir, ileride çocuk sahibi olma ihtimallerini azaltabilir ve anne ölümlülüğü ile perinatal ölümlülüğü artırabilir. İsteyerek düşükler, aile planlaması hizmetlerinin yaygınlığından ve ulaşılabilirliğinden etkilenecek bu hizmetlerin sağlanmasında yaşanan problemlerden dolayı artış gösterebilir. Aynı şekilde, gebeliği önleyici yöntemlerin başarısız olması durumunda isteyerek düşüklerin seviyesi artabilir.

Türkiye'de isteyerek düşükler 1983 yılında kabul edilen Nüfus Planlaması Hakkında Kanun ile yasallaşmıştır. Bu yasa ihtiyacı olan her kadın için gebeliğin ilk on haftası boyunca isteyerek düşük hizmetine olanak sağlamıştır. Düzenlemeden bu yana, devlet hastanelerinde sembolik bir ücretle, özel sektörde ise ücretli olarak isteyerek düşük yapmak mümkün olmaktadır.

Bu bölümde isteyerek düşükler, kendiliğinden düşükler ve ölü doğumlara ilişkin bulgular sunulmakta olup, isteyerek düşükler ile ilgili diğer gebeliği sonlandırma türlerine göre daha fazla ayrıntı verilmektedir.

12.1 KENDİLİĞİNDEN DÜŞÜK

100 gebelikte kendiliğinden düşük sayısı

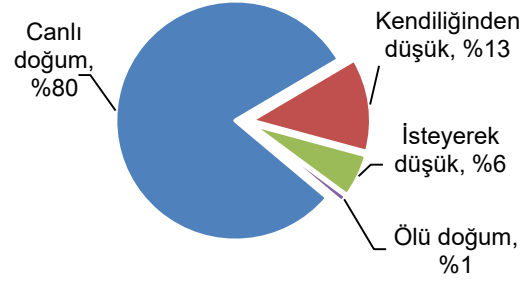
Araştırma tarihinden önceki 5 yılda tamamlanan her 100 gebelik için beyan edilen kendiliğinden düşüklere sayısı

Örnekleme: 15-49 yaş kadınlar

2018 TNSA'nın sonuçlarına göre, evlenmiş her 5 kadından 1'i (%22) en az bir kez kendiliğinden düşük yapmıştır. (Tablo 12.1). Yaşam boyu yapılan ortalama kendiliğinden düşük sayısı 0,32'dir. Tablo 12.2'ye göre, 100 gebelikte kendiliğinden düşük sayısı 13'tür (Şekil 12.1).

Zaman içinde değişim: Yaşam boyu gerçekleşen kendiliğinden düşüklere oranında son 20 yılda büyük bir değişim gerçekleşmemiştir. 1993 TNSA'da kadınların %21'i kendiliğinden düşüklere olduğunu bildirirken, bu oran 2013 TNSA'da %23, 2018 TNSA'da ise %22'dir. Ortalama kendiliğinden düşük sayısı çok değişmemiştir (2008 TNSA'da 0,28, 2013 TNSA'da 0,33 ve 2018 TNSA'da 0,32). Güncel 100 gebelikte kendiliğinden düşük sayısı da 2013 TNSA ile benzerdir (2013 TNSA'da 14, 2018 TNSA'da 13).

Şekil 12.1 Gebeliklerin sonlanması
Araştırma tarihinden önceki beş yıldaki gebeliklerin sonlanma şeklinin yüzde dağılımı

12.2 ÖLÜ DOĞUMLAR

100 gebelikte ölü doğum sayısı

Araştırma tarihinden önceki 5 yılda tamamlanan her 100 gebelik için beyan edilen ölü doğumların sayısı

Örnekleme: 15-49 yaş arası kadınlar

Türkiye'de ölü doğumların seviyesi düşüktür. 2018 TNSA'da evlenmiş kadınların %4'ü ölü doğum yaptıklarını belirtmiş, yaşam boyu ortalama ölü doğum sayısı ise 0,04 olmuştur (Tablo 12.1). 100 gebelikte ölü doğum sayısı 1'dir (Tablo 12.2 ve Şekil 12.1).

Zaman içinde değişim: En az 1 ölü doğum yapan evlenmiş kadınların oranı 1998 TNSA'dan beri neredeyse değişmemiştir. Bu oran 1998 TNSA'da %5, 2008 TNSA ve 2018 TNSA'da ise %4'tür. Yaşam boyu ortalama ölü doğum sayısı 2008 TNSA'da 0,05 iken, 2018 TNSA'da 0,04'tür. Ölü doğumların tüm gebelikler içindeki yüzdesi, 1998 TNSA'da 1,5 iken 2018 TNSA'da 1,0'a düşmüştür.

12.3 İSTİYEREK DÜŞÜKLER

İsteyerek düşüğü olan kadınların oranı

Yaşam boyu en az 1 isteyerek düşüğü olduğunu bildiren evlenmiş kadınların oranı

Örnekleme: 15-49 yaş arası evlenmiş kadınlar

100 gebelikte isteyerek düşük sayısı

Araştırma tarihinden önceki 5 yılda tamamlanan her 100 gebelik için beyan edilen isteyerek düşüklerin sayısı

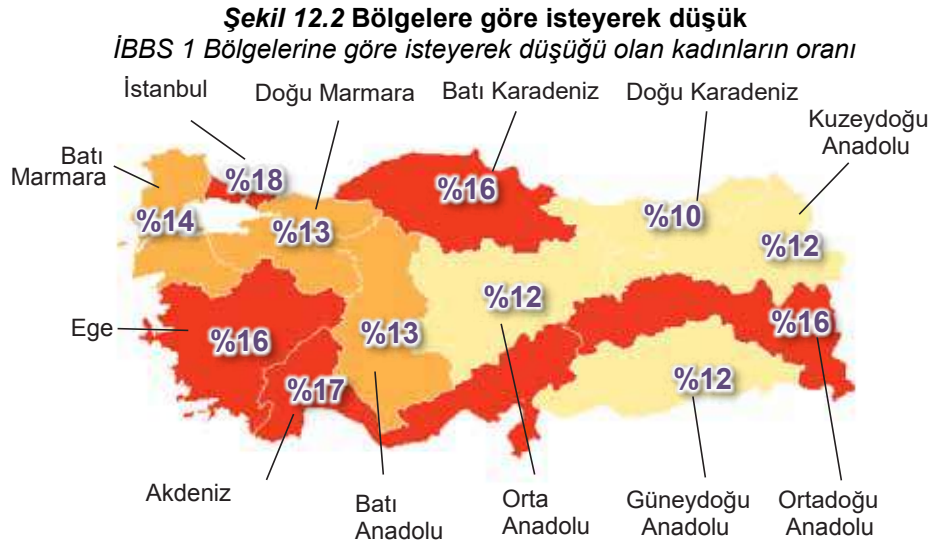
Örnekleme: 15-49 yaş arası kadınlar

2018 TNSA'nın bulguları, isteyerek düşüğü olan evlenmiş kadınların oranının %15, yaşam boyu ortalama isteyerek düşük sayısının da 0,21 olduğunu göstermiştir (**Tablo 12.1**). Araştırma tarihinden önceki 5 yılda sonlanan gebeliklerin %6'sı isteyerek düşükle sonuçlanmıştır (**Tablo 12.2** ve **Şekil 12.1**).

Zaman içinde değişim: Genel olarak bakıldığında, araştırmaların kapsadığı son 25 yıllık dönemde isteyerek düşük düzeyinde önemli bir azalma görülmektedir. 1993 TNSA'da evlenmiş kadınların çeyreğinden fazlası (%28) isteyerek düşüğü olduğunu belirtirken, 2018 TNSA'da bunun yarısı oranında kadın (%15) isteyerek düşüğü olduğunu belirtmiştir. Yaşam boyu ortalama isteyerek düşük sayısı 1998 TNSA'da 0,5 iken 20 sene sonra 2018 TNSA'da bu sayı 0,21'dir. 100 gebelikte isteyerek düşük sayısı 1993 TNSA'da 18 iken, 2013 TNSA'da 5'e düşmüş, 2018 TNSA'da ise benzer seviyede kalmıştır (100 gebelikte 6).

Temel özelliklere göre örüntüler

- İsteyerek düşüğü olan kadınların oranı 15-19 yaş grubu için %3 iken, 45-49 yaş grubu için %27'ye yükselmektedir (**Tablo 12.3**). Benzer bir durum 100 gebelikte isteyerek düşük sayısında da gözlenebilir; 15-19 yaş grubundaki kadınların 100 gebeliğinde isteyerek düşük sayısı 5 iken, bu sayı 45-49 yaş grubu için 25'tir (**Tablo 12.4**).
- Yaşayan çocuk sayısı arttıkça isteyerek düşüğü olan kadınların oranı da artmaktadır. Beş ya da daha fazla sayıda çocuğu olan kadınlarda isteyerek düşüğü olanların oranı, hiç yaşayan çocuğu olmayan kadınlar için olan oranın iki katından fazladır (sırasıyla %19 ve %7).
- Düşük yapmış kadınların oranı Batı'da en yüksek (%16), Doğu ve Kuzey'de en düşüktür (%13). En yüksek 100 gebelikte isteyerek düşük sayısı Batı'dadır (100 gebelikte 7 isteyerek düşük).
- İBBS 1 Bölgelerine göre düşük yapmış kadınların yüzdesi İstanbul'da en yüksek (%18), Doğu Karadeniz'de ise en düşüktür (%10) (**Şekil 12.2**). Her 100 gebelikte isteyerek düşük sayısındaki farklılaşma da benzerdir, bu sayı İstanbul'da 8 iken, Doğu Karadeniz'de 2'dir.
- İsteyerek düşük oranı eğitim seviyesi ilkököl olan kadınlarda %19 ile en yüksek iken, eğitim seviyesi ortaokul olan kadınlarda %10 ile en düşüktür. Her 100 gebelikte isteyerek düşük sayısı 8 ile en düşük eğitim seviyesinde görülmektedir.

- İsteyerek düşüğü olan kadınların oranı en düşük refah düzeyindeki hanelerde yaşayan kadınlarda %13 iken, en yüksek refah düzeyine sahip hanelerde yaşayan kadınlarda %17'dir. En düşük ikinci refah düzeyindeki kadınlarda her 100 gebelikte isteyerek düşük sayısı 3 iken, en yüksek refah düzeyinde 8'dir.

12.3.1 İSTEYEREK DÜŞÜK HIZLARI

Toplam isteyerek düşük hızı

Bir kadının doğurganlık yaşamı süresince, güncel yaşa özel isteyerek düşük hızlarının geçerli olması durumunda yapacağı toplam isteyerek düşük sayısıdır. Yaşa özel isteyerek düşük hızları, kadınlarla yapılan görüşmelerden elde edilen gebelik tarihçelerine dayanarak araştırmadan önceki 5 yıl için hesaplanmaktadır.

Örnekleme: 15-49 yaş arası kadınlar

Araştırmadan önceki 5 yıla ait yaşa özel isteyerek düşük hızları, yerleşim yerine göre **Tablo 12.5**'te gösterilmektedir. Yaşa özel hızlar, belirli bir yaş kategorisindeki bir kadının 1 yıllık bir süre içinde isteyerek düşük yapma olasılığını gösterir.

Kadın başına toplam isteyerek düşük hızı 2018 TNSA'dan önceki 5 yıllık dönem için 0,17'dir. İsteyerek düşük hızları ve yaş arasında ters U şeklinde bir ilişki vardır; bir başka deyişle, yaşa özel doğurganlık hızları yaşla artıp 30-34 yaş grubunda zirve yapmakta, daha sonra ise yaşı daha yüksek kadınlar için düşmektedir.

Zaman içinde değişim: Toplam isteyerek düşük hızı zaman içinde çok değişmese de (2013 TNSA'da 0,14), 30-34 yaş grubu için yaşa özel isteyerek düşük oranı, 2013 TNSA'da 1.000 kadın başına 6 iken, 2018 TNSA'da 1.000 kadın başına 10'a yükselmiştir.

Temel özelliklere göre örüntüler

- Toplam isteyerek düşük hızının kentsel alanlarda (0,18) kırdakinden (0,13) yüksek olduğu görülmektedir (**Tablo 12.6**). Yaşa özel isteyerek düşük hızlarında da 40-44 yaş grubu hariç kentsel alanlardaki değerler kırdakinden yüksektir (**Tablo 12.5**).
- Toplam isteyerek düşük hızı Doğu'da en yüksek (0,29), Kuzey'de ise en düşüktür (0,06).
- En düşük eğitim kategorisinde en yüksek toplam isteyerek düşük hızı gözlemlenirken (0,29), en yüksek iki eğitim kategorisinde en düşük hızlar gözlemlenmiştir (iki kategori için de 0,17).
- En düşük refah düzeyine sahip hanelerde yaşayan kadınların toplam isteyerek düşük hızı 0,28 iken, en düşük ikinci refah düzeyindeki hanelerde yaşayan kadınlar için bu hız 0,10'dur.

12.3.2 İSTEYEREK DÜŞÜK ÖNCESİ VE SONRASI GEBELİĞİ ÖNLEYİCİ YÖNTEM KULLANIMI

Soru kağıdında yer alan takvim bölümü kadınların düşük öncesi ve sonrası gebeliği önleyici yöntem kullanımlarını inceleme olanağı sunmaktadır. İsteyerek düşük öncesinde gebeliği önleyici yöntem kullanma örneğini incelemek oldukça önemlidir, çünkü gebeliklerin isteyerek düşükle sonuçlanması genellikle (i) etkisiz gebeliği önleyici yöntem kullanımı, (ii) gebeliği önleyici yöntemlerin etkisiz kullanımı veya (iii) hiçbir yöntem kullanmama sonucunda gerçekleşmektedir.

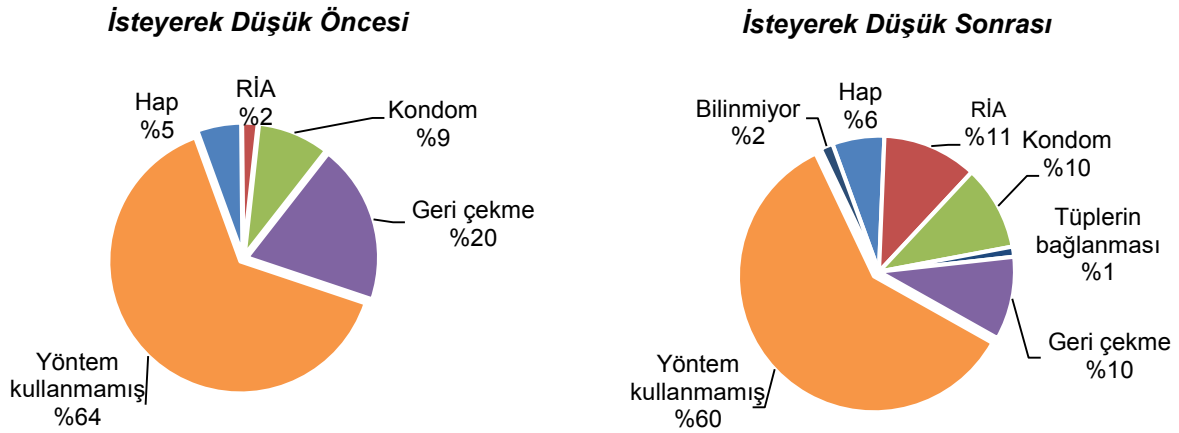
Tablo 12.7 isteyerek düşük yapmış kadınlar için, son isteyerek düşüğün gerçekleştiği takvim ayının öncesindeki ayda yöntem kullanımlarına ilişkin yüzde dağılımını vermektedir. Kadınlar isteyerek düşükten önceki ayda en çok geri çekme yöntemine başvurmuşlardır (%20), bu bulgu da geleneksel bir yöntem olan

geri çekme yönteminin gebelik riskini arttırdığını düşündürmektedir. Kadınların yaklaşık 3'te 2'si bu ayda herhangi yöntem kullanmamıştır. Yüzde 9 ile kondom, %2 ile RİA, %5 ile de doğum kontrol hapı isteyerek düşükle sonlanan gebeliğin öncesinde kullanılan yöntemler arasında yer almaktadır.

Tablo 12.8, araştırmadan önceki son 5 yılda isteyerek düşük yapmış kadınlar için, son isteyerek düşüğün gerçekleştiği takvim ayının sonrasındaki ayda yöntem kullanımına ilişkin yüzde dağılımını vermektedir. Kadınların yarısından fazlası (%60) bu dönemde herhangi bir gebeliği önleyici yöntem kullanmadığını beyan etmiştir. Yöntemler arasında ise en çok tercih edilenler RİA, kondom ve geri çekme olmuştur (sırasıyla %11, 10 ve 10) (Şekil 12.3).

RİA kullanım düzeyi isteyerek düşük öncesinde %2 düzeyinde iken, isteyerek düşük sonrası %11'e yükselmiştir. Kondom kullanımı isteyerek düşük öncesi %9, sonrası %10 düzeyleri ile hemen hemen sabit kalmış; geri çekme yönteminin kullanımı ise ciddi bir düşüş göstermiştir (%20'den %10'a) (Şekil 12.3).

Şekil 12.3 İsteyerek Düşük Öncesi ve Sonrası Gebeliği Önleyici Yöntem Kullanımı
Son beş yılda isteyerek düşük yapan kadınlar için, son isteyerek düşükten önceki ve sonraki ayda kullanılan gebeliği önleyici yöntemlerin yüzde dağılımı

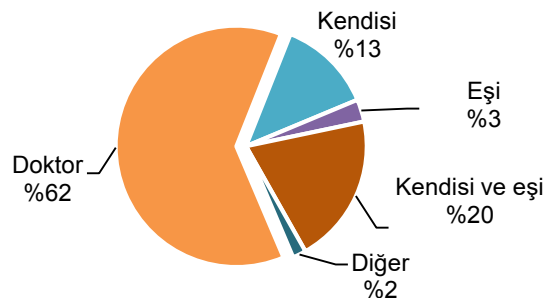

12.3.3 İSTEYEREK DÜŞÜKLERİN ÖZELLİKLERİ

Bu bölümde 2018 TNSA'dan önceki 5 yılda isteyerek düşük yapmış olan kadınlara sorulan sorulardan elde edilen bulgular özetlenmektedir. Bu sorular isteyerek düşük kararı, isteyerek düşüğün zamanlaması ve isteyerek düşüğün gerçekleştiği yeri içermektedir.

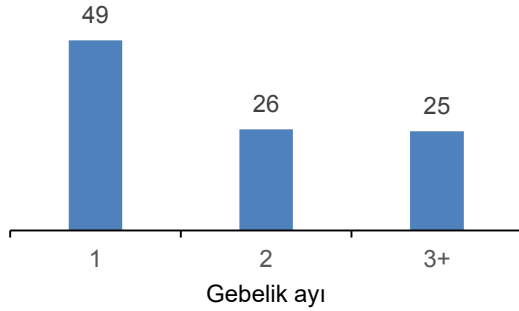
Şekil 12.9'da son 5 yılda isteyerek düşüğü olan kadınlar için son isteyerek düşüğe karar veren kişi ve kişilerin yüzde dağılımı sunulmaktadır. Her on kadının 2'si (%20) isteyerek düşüğe eşiyile birlikte karar verdiklerini beyan etmiş, her 5 kadından 3'ü (%62) ise doktorun önerisiyle gebeliklerinin sonlandırıldığını belirtmiştir (Şekil 12.4). Kadınların daha az bir kısmı isteyerek düşüğe kendileri karar vermişlerdir (%13). Yüzde üç oranında da bu kararı kadınların eşleri almışlardır.

Şekil 12.4 Son isteyerek düşüğe karar veren kişi
İsteyerek düşüğü olan kadınların son düşüklerine karar veren kişilere göre yüzde dağılımı

Şekil 12.5 Son isteyerek düşüğün zamanlaması

İsteyerek düşüğü olan kadınların gerçekleşen son düşüklerindeki gebelik ayına göre yüzde dağılımları

Tablo 12.9, son 5 yılda isteyerek düşüğü olan kadınların son isteyerek düşüğün gerçekleştiği yere göre dağılımını göstermektedir. Kadınların %49'u isteyerek düşüğün özel doktor muayenehanesinde veya özel hastanede/klinikte gerçekleştiğini belirtmiştir (Şekil 12.6). Kadınların yarısından fazlası (%51) son isteyerek düşükleri için kamu sektörü hizmetlerinden yararlandıklarını beyan etmiştir. Kamu sektöründeki sağlık kuruluşlarından en yaygın başvuru devletin/numune hastaneleri ve doğumevleridir (sırasıyla %35 ve %5).

Zaman içinde değişim:

2008 TNSA'dan bu yana, doktor kararıyla isteyerek düşük yapma oranı %22'den %62'ye yükselmiştir. İsteyerek düşüğün zamanlaması da daha ileri aylara kaymıştır, bu durum tıbbi nedenlerle yapılan isteyerek düşüklerin payında bir artış olabileceğini düşündürmektedir. Gebeliğin ikinci ve sonraki aylarında isteyerek düşük yapan kadınların oranı, 2008 TNSA'da %33'ten 2018 TNSA'da %51'e yükselmiştir. Özel sektörden alınan hizmetin yüzdesi 2008 TNSA'da %70 iken 2018 TNSA'da %49'a düşmüştür.

TABLO LİSTESİ

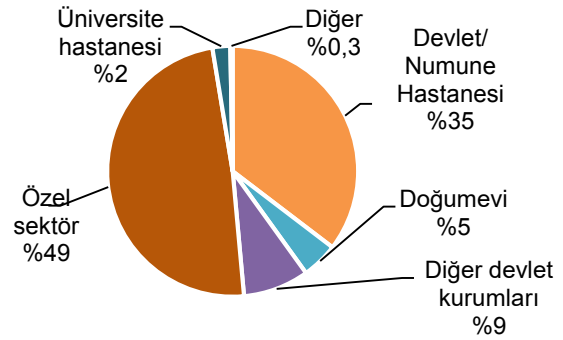
Düşükler ve ölü doğumlarla ilgili daha fazla bilgi için aşağıdaki tablolara bakınız:

- **Tablo 12.1** Düşükler ve ölü doğumlar
- **Tablo 12.2** Düşükler ve ölü doğumlar (100 gebelikte)
- **Tablo 12.3** Yaşam boyu isteyerek düşük deneyimi
- **Tablo 12.4** Yüz gebelikte isteyerek düşükler
- **Tablo 12.5** Yaşa özel ve toplam düşük hızları
- **Tablo 12.6** Toplam düşük hızı
- **Tablo 12.7** İsteyerek düşükten önce kullanılan yöntem
- **Tablo 12.8** İsteyerek düşükten sonra kullanılan yöntem
- **Tablo 12.9** İsteyerek düşüklerin özellikleri

Türkiye'de isteyerek düşükler gebeliğin 10. haftasının sonuna kadar (2,5 ay) yasaldır. **Tablo 12.9**, son 5 yılda isteyerek düşüğü olan kadınların son isteyerek düşükleri sırasında gebeliklerinin kaçınıcı ayında olduklarına göre dağılımlarını vermektedir. Kadınların yarısına yakını (%49) gebeliğin ilk ayında, yaklaşık 4'te 1'i (%26) ise gebeliğin ikinci ayında isteyerek düşük gerçekleştirmiştir (Şekil 12.5). Kadınların %25'i ise önerilen süreden daha geç bir dönemde, gebeliğin üçüncü ayında ve daha sonrasında isteyerek düşük yaptıklarını beyan etmişlerdir.

Şekil 12.6 Son isteyerek düşüğün gerçekleştirildiği kurum

İsteyerek düşüğü olan kadınların son düşüklerini gerçekleştirdikleri yere göre yüzde dağılımları

Tablo 12.1 Düşükler ve ölü doğumlar

Evlenmiş kadınların düşük (kendiliğinden ve isteyerek) ve ölü doğum sayılarına göre yüzdeleri, 2018 TNSA

	Düşükler		Ölü doğum
	Kendiliğinden	İsteyerek	
Sonlandırılmış gebeliklerin sayısı			
Hiç	77,6	85,0	96,5
1	16,3	11,0	3,0
2	4,0	3,0	0,4
3	1,2	0,7	0,0
4	0,4	0,1	0,0
5 veya daha fazla	0,3	0,1	0,0
En az 1 kez	22,4	15,0	3,5
Toplam	100,0	100,0	100,0
Ortalama sayı	0,32	0,21	0,04
Kadın sayısı	5.141	5.141	5.141

Tablo 12.2 Düşükler ve ölü doğumlar (100 gebelikte)

Araştırma tarihinden önceki 5 yıllık dönemde gerçekleşen, 100 gebelikteki düşüklerin (kendiliğinden ve isteyerek) ve ölü doğumların sayısı, 2018 TNSA

	100 gebelikteki sayı
Gebelik sonucu	
Düşükler	18,6
Kendiliğinden	12,7
İsteyerek	5,9
Ölü doğumlar	1,0
Sayı	3.118

Tablo 12.3 Yaşam boyu isteyerek düşük deneyimi

Evlenmiş kadınların arasından isteyerek düşük yapmış olanların temel özelliklere göre yüzdeleri, 2018 TNSA

Temel Özellikler	İsteyerek düşüklükler	Sayı
Yaş		
15-19	2,8	60
20-24	4,1	424
25-29	5,4	766
30-34	10,9	976
35-39	15,1	1.052
40-44	21,6	988
45-49	26,7	876
Yaşayan çocuk sayısı		
0	6,8	403
1-2	11,3	1.054
3-4	15,3	1.828
5+	18,9	1.111
Yerleşim yeri		
Kent	15,2	4.021
Kır	14,5	1.120
Bölge		
Batı	16,3	2.277
Güney	16,6	648
Orta	13,4	1.082
Kuzey	13,2	273
Doğu	13,2	861
İBBS 1 bölgeleri		
İstanbul	18,4	1.075
Batı Marmara	13,5	225
Ege	15,7	644
Doğu Marmara	13,4	516
Batı Anadolu	12,9	535
Akdeniz	16,6	648
Orta Anadolu	11,8	257
Batı Karadeniz	16,0	268
Doğu Karadeniz	9,7	110
Kuzeydoğu Anadolu	12,3	119
Ortadoğu Anadolu	16,4	230
Güneydoğu Anadolu	12,0	512
Eğitim		
Eğitimi yok / ilkokulu bitirmemiş	16,8	627
İlkokul	18,5	2.027
Ortaokul	10,2	861
Lise ve üzeri	12,5	1.625
Hanehalkı refahı		
En düşük	13,0	803
Düşük	13,1	985
Orta	15,2	1.057
Yüksek	15,6	1.129
En yüksek	17,4	1.166
Toplam	15,0	5.141

Tablo 12.4 Yüz gebelikte isteyerek düşükler

Araştırma tarihinden önceki 5 yıllık dönemde sonuçlanan 100 gebelikteki düşüklerin temel özelliklere göre sayısı, 2018 TNSA

	100 gebelikteki sayı
Yaş	
15-19	5,3
20-24	2,4
25-29	3,7
30-34	7,7
35-39	11,6
40-44	16,4
45-49	24,6
Yerleşim yeri	
Kent	6,4
Kır	4,1
Bölge	
Batı	6,8
Güney	4,8
Orta	5,0
Kuzey	2,8
Doğu	6,1
İBBS 1 Bölgeleri	
İstanbul	8,1
Batı Marmara	6,2
Ege	6,2
Doğu Marmara	3,5
Batı Anadolu	5,0
Akdeniz	4,8
Orta Anadolu	6,7
Batı Karadeniz	3,5
Doğu Karadeniz	1,8
Kuzeydoğu Anadolu	4,8
Ortadoğu Anadolu	7,2
Güneydoğu Anadolu	5,9
Eğitim	
Eğitimi yok / ilkokulu bitirmemiş	7,5
İlkokul	6,1
Ortaokul	4,0
Lise ve üzeri	6,4
Hanehalkı refahı	
En düşük	6,6
Düşük	3,1
Orta	6,0
Yüksek	5,9
En yüksek	7,9
Toplam	5,9

Tablo 12.5 Yaşa özel ve toplam isteyerek düşük hızları

Araştırma tarihinden önceki 5 yıl için yerleşim yerine göre yaşa özel isteyerek düşük hızı ve toplam isteyerek düşük hızı, 2018 TNSA.

Yaş	Yerleşim yeri		Toplam
	Kent	Kır	
15-19	1,9	1,8	1,8
20-24	4,1	1,1	3,5
25-29	6,9	3,8	6,3
30-34	10,7	8,2	10,2
35-39	8,8	7,4	8,5
40-44	3,1	3,8	3,3
45-49	1,4	0,0	1,1
Toplam	0,18	0,13	0,17

Tablo 12.6 Toplam düşük hızı

Araştırma tarihinden önceki 5 yıl için temel özelliklere göre toplam isteyerek düşük hızı, 2018 TNSA

Temel özellik	Toplam düşük hızı
Yerleşim yeri	
Kent	0,18
Kır	0,13
Bölge	
Batı	0,18
Güney	0,16
Orta	0,12
Kuzey	0,06
Doğu	0,29
Eğitim	
Eğitimi yok / ilkokulu bitirmemiş	0,29
İlkokul	0,20
Ortaokul	0,17
Lise ve üzeri	0,17
Hanehalkı refahı	
En düşük	0,28
Düşük	0,10
Orta	0,18
Yüksek	0,14
En yüksek	0,18
Toplam	0,17

Tablo 12.7 İsteyerek düşükten önce kullanılan yöntem

Araştırmadan önceki 5 yılda isteyerek düşük yapan kadınların, son düşükten önceki ayda kullandıkları gebeliği önleyici yöntemlere göre yüzde dağılımı, 2018 TNSA

Gebeliği önleyici yöntem	Düşük öncesi yöntem kullanım yüzdesi
Hap	5,4
RIA	1,9
Kondom	8,8
Geri çekme	19,6
Yöntem kullanımı yok	64,3
Toplam	100,0
Sayı	158

Tablo 12.8 İsteyerek düşükten sonra kullanılan yöntem

Araştırmadan önceki 5 yılda isteyerek düşük yapan kadınların, son düşükten sonraki ayda kullandıkları gebeliği önleyici yöntemlere göre yüzde dağılımı, 2018 TNSA

Gebeliği önleyici yöntem	Düşük sonrası yöntem kullanım yüzdesi
Hap	6,2
RIA	11,3
Kondom	10,1
Tüplerin bağlanması	1,2
Geri çekme	9,9
Yöntem kullanımı yok	59,8
Henüz belli değil	1,5
Toplam	100,0
Sayı	158

12.9 İsteyerek düşüklerin özellikleri

Son 5 yılda isteyerek düşüğü olan kadınların son isteyerek düşüklerinin karar veren kişi, gebelik ayı ve isteyerek düşüğün yapıldığı kuruluşa göre yüzde dağılımı, 2018 TNSA

Özellik	Yüzde
İsteyerek düşüğe karar veren kişi	
Doktor	62,4
Kendisi	12,7
Eşi	3,0
Kendisi ve eşi	20,1
Diğer	1,8
Toplam	100,0
İsteyerek düşükteki gebelik ayı	
1	48,7
2	25,9
3+	25,4
Toplam	100,0
İsteyerek düşüğün yapıldığı yer	
Devlet/Numune hastanesi	35,4
Doğumevi	4,7
Diğer kamu kuruluşu	8,5
Özel sektör	48,9
Üniversite hastanesi	2,3
Diğer	0,3
Toplam	100,0
Sayı	158

Temel Bulgular

- **Erken çocukluk döneminde öğrenme:** 24-59 aylık çocukların %65'i araştırmadan önceki 3 gün içerisinde yetişkin hanehalkı üyeleriyle öğrenmeyi teşvik eden ve okula hazırlayan 4 veya daha fazla etkinlikte yer almıştır.
- **Öğrenme materyalleri:** Beş yaş altı çocukların %29'u evlerinde 3 veya daha fazla çocuk kitabı ya da resimli kitaba sahiptir.
- **Çocuğun yetersiz bakımı:** Beş yaş altı çocukların %6'sı, araştırmadan önceki bir hafta içerisinde 1 saatten fazla tek başına ya da 10 yaşından küçük başka bir çocuğun bakımına bırakılmıştır.

Araştırmadan elde edilen bilgi Türkiye'deki çocukların refahına yönelik birkaç temel noktada değerlendirmelere olanak sağlamaktadır. Sorular, doğum kaydı, yaşam düzeni ve ebeveynlerin hayatta olma durumlarıyla ilgili bilgileri içermektedir. Bir çocuğun eğitime erişimi önemlidir ve TNSA'da çocukların ilkökul ve ortaokula katılımına yönelik veri de toplanmıştır. Bu veri, raporun 2. Bölümünde yer almaktadır.

Bu bölüm, 2018 TNSA'da UNICEF'in Çok Göstergeli Küme Araştırmaları için geliştirilmiş modüllerden faydalanılarak toplanan erken çocukluk eğitimi ve gelişimi verisini sunmaktadır. Erken çocukluk gelişimi modülü, görüşülen tüm kadınların 2013 sonrası doğan tüm çocukları için uygulanmıştır.

Bu verinin Türkiye hükümetine, sivil topluma ve diğer paydaşlara aileleri ve toplulukları destekleyerek ve kaliteli erken çocukluk bakımı ve eğitime erişimi artırarak küçük çocukların potansiyellerini gerçekleştirmelerini sağlayan fırsatları çoğaltacak program ve politika tasarlama ve bunların gerçekleştirilmesine yardımcı olması beklenmektedir.

13.1 ÇOCUKLUKTA ÖĞRENME

Hızlı beyin gelişimi döneminin yaşamın ilk yıllarında gerçekleştiği ve evde bakım kalitesinin çocuğun bu dönemdeki gelişiminde temel bir etken olduğu bilinmektedir. Bu bağlamda, çocuklarla "kaliteli vakit" geçiren yetişkinler, evdeki çocuk kitaplarının varlığı, hayal gücünü canlandıracak oyunlar için fırsatlar ve bakım koşullarının tamamı evde bakım kalitesinin önemli göstergeleridir. 2018 TNSA'da, bu alanlardaki tüm sorular Kadın Soru Kağıdında yer almıştır; burada annelere, soruya bağlı olarak, ya 5 yaş altı ya da 24-59 aylık tüm çocukları için sorular sorulmuştur. Toplanan bilgi Türkiye'de çocukların aldığı evde bakımın erken çocukluk gelişiminde ne derece destekleyici olduğunun değerlendirilmesinde faydalıdır.

13.1.1 Öğrenmenin Desteklenmesi

Erken yaşta öğrenmenin desteklenmesi

Herhangi bir yetişkin hanehalkı üyesinin (15+ yaş) kendisi ile öğrenmeyi teşvik eden ve okula hazırlayan 4 veya daha fazla etkinlikte (önceki 3 gün içerisinde) bulunduğu çocukların yüzdesi: kitap okuma veya resimli kitaplara bakma; hikaye anlatma; şarkı söyleme; çocukları evden dışarı çıkarma; çocuklarla oyun oynama; çocuklarla bir şeylerin isimlerini söyleyerek, sayarak, çizerek vakit geçirme

Örneklem: Görüşülen kadınların 24-59 aylık çocukları

Baba ve anne tarafından erken yaşta öğrenmenin desteklenen çocuklar

Babası ve annesi ile araştırmadan önceki 3 gün içerisinde, öğrenmeyi teşvik eden ve okula hazırlayan 4 veya daha fazla etkinlikte yer almış çocukların yüzdesi

Örneklem: Görüşülen kadınların 24-59 aylık çocukları

24-59 aylık çocukların %65'i araştırmadan önceki 3 gün içerisinde, herhangi bir yetişkin hanehalkı üyesiyle, öğrenmeyi ve okula hazır olmayı teşvik eden 4 veya daha fazla etkinlikte yer almıştır. Yetişkin hanehalkı üyelerinin çocuklarla yaptığı etkinliklerin ortalama sayısı 4,1'dir. Ebeveyn katılımı odağa alınacak olursa, çocukların yalnızca %16'sı araştırmadan önceki 3 gün içerisinde babalarıyla 4 veya daha fazla erken öğrenmeyi destekleyici etkinlikte yer alırken %49'u anneleriyle en az 4 etkinlik yapmıştır (**Tablo 13.1**).

Temel özelliklere göre örüntüler

- Kentsel alanlarda babaların kırsal alanlarda olduğundan daha fazla çocuklarıyla 4 veya daha fazla etkinlikte yer aldığı görülmektedir (%19'a karşı %7). Bu kent-kır farklılaşması aynı şekilde anneler için de geçerlidir (%54'e karşı %35).
- Bölgeler arasında, yetişkin hanehalkı üyeleriyle birlikte 4 veya daha fazla etkinlikte yer alan çocukların oranı ve yetişkin hanehalkı üyeleriyle etkinliklerin ortalama sayısı en düşük Doğu'dadır (sırasıyla %47 ve 3,3).
- Anneleri en düşük eğitim seviyesine sahip çocukların, anneleri lise ve üzeri eğitim seviyesine sahip çocuklara göre daha küçük bir bölümü herhangi bir hanehalkı üyesiyle 4 veya daha fazla etkinlikte yer almaktadır (%40'a karşı %88). Benzer bir farklılaşma, babaları en düşük eğitim seviyesine sahip çocuklar ile babaları lise ve üzeri eğitim seviyesine sahip çocuklarda da görülmektedir (%39'a karşı %80).
- Bir çocuğun herhangi bir yetişkin hanehalkı üyesiyle yer aldığı öğrenme etkinliklerinin ortalama sayısı refah seviyesiyle, en düşük kesimde 3,1, en yüksek kesimde 5,3 olacak şekilde, artmaktadır. Babaları ve anneleriyle yer aldıkları etkinliklerin ortalama sayısı da, artan hanehalkı refahıyla paralel bir şekilde artma eğilimindedir (babalar için 0,9'dan 2,8'e; anneler için 2,2'den 4,6'ya).

13.1.2 Çocuk Kitapları ve Oyuncaklar

Kitapların varlığı

Üç veya daha fazla çocuk kitabı ya da resimli kitaba sahip olma

Oyuncakların varlığı

İki veya daha fazla türde oyuncakla (evde yapılmış oyuncaklar, mağazadan alınmış oyuncaklar ve/veya eve ait nesnelere ya da dışarıda bulunan nesnelere) oynayan çocukların oranı

Örneklem: Görüşülen kadınların 5 yaş altı çocukları

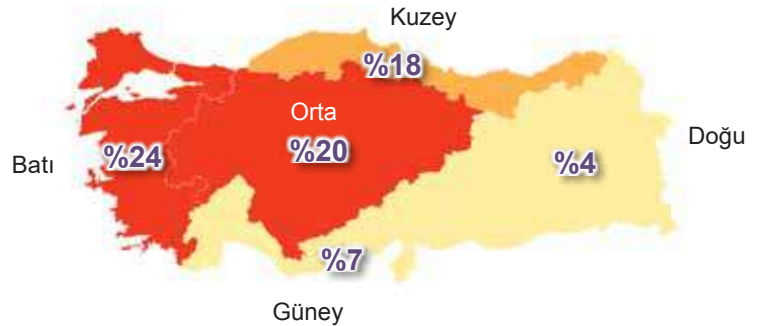
Çocukların yaşamlarının ilk yıllarında kitap ile karşılaşmaları onlara sadece basılı materyallerle bir tanışıklık sağlamakla kalmaz, ayrıca onlara başkalarının okuduğunu görme fırsatı da sunar (büyük kardeşlerinin ödevlerini yapmaları görmek gibi). Kitapların varlığı ilerideki okul performansı açısından da önemlidir. Annelere 5 yaş altı tüm çocukları için sahip oldukları çocuk kitabı veya resimli kitap sayısı sorulmuştur. Sonuçlar 5 yaş altı çocukların %29'unun 3 veya daha fazla çocuk kitabı veya resimli kitaba sahip olduğunu göstermektedir (**Tablo 13.2**).

Oyunlar da hayal gücünü canlandırarak beyin gelişimine katkıda bulunur. Annelere çocuklarının evde yapılmış oyuncaklar, mağazadan alınmış oyuncaklar, eve ait eşyalar ya da dışarıda bulunmuş nesnelere dahil olmak üzere hangi oyuncaklar ile oynadıkları sorulmuştur. Anneleriyle yaşayan 5 yaş altı çocukların %53'ü evde yapılmış (bebek ve arabalar dahil) oyuncaklarla oynamaktadır. Toplamda, çocukların %76'sı evde yapılmış oyuncaklar, mağazadan alınmış oyuncaklar, ev eşyaları (tencere, tava gibi) ve dışarıda bulunan nesnelere (çubuk, taş, hayvan kabuğu ya da yaprak gibi) dahil 2 veya daha fazla türde oyuncak ile oynamaktadır (**Tablo 13.2**).

Temel özelliklere göre örüntüler

- Üç veya daha fazla çocuk kitabına sahip kentte yaşayan çocukların oranı, kırdaki yaşayan çocukların oranının iki katıdır (%34'e karşı %15).
- On veya daha fazla çocuk kitabı olan çocukların yüzdesi bölgeye göre, en yüksek %24 ile Batı, en düşük %4 ile Doğu olacak şekilde değişmektedir. (**Şekil 13.1**).
- İki veya daha fazla türde oyuncakla oynayan çocukların yüzdesi annenin eğitim seviyesiyle artmaktadır. Anneleri okula gitmemiş ya da ilkokulu tamamlamamış çocukların %60'ı iki veya daha fazla türde oyuncakla sahipken anneleri lise veya üstü eğitim düzeyine sahip çocuklarda bu oran %83'tür.
- Evde üç veya daha fazla çocuk kitabı olan çocukların yüzdesi annenin eğitim seviyesiyle artmaktadır; buna göre, anneleri ilkokul seviyesinden düşük eğitim düzeyine sahip çocuklarda bu oran %6 iken, anneleri lise veya üstü eğitim düzeyine sahip çocuklarda %64'tür.

Şekil 13.1 Bölgelere göre çocuk kitaplarına erişim
On veya daha fazla çocuk kitabı olan 5 yaş altı çocukların yüzdesi

- Çocuk kitaplarına erişim hanehalkı refahıyla doğru orantılı biçimde artmaktadır; üç veya daha fazla çocuk kitabı olan çocukların %68'i en yüksek refah seviyesine sahip hanelerde yaşamakta iken, %6'sı en düşük refah seviyesinde yer almaktadır.

13.2 KÜÇÜK ÇOCUKLAR İÇİN YETERLİ BAKIM

Çocukları tek başlarına veya başka küçük çocuklara bırakmanın kaza, istismar ve ihmal riskini artırdığı bilinmektedir. 2018 TNSA'da annelere araştırmadan önceki 1 haftada 5 yaş altı en küçük çocuklarının 1 saat veya daha fazla süreliğine yalnız ya da 10 yaşından küçük başka bir çocuğun bakımına bırakılıp bırakılmadığını anlamaya yönelik sorular sorulmuştur.

Yetersiz bakım

Son bir hafta içerisinde 1 saat veya daha fazla tek başına ya da 10 yaş altı başka bir çocuğun bakımına bırakılan 5 yaş altı çocukların yüzdesi

Örnekleme: Görüşülen kadınların 5 yaş altı çocukları

Beş yaş altı çocukların %3'ü araştırmadan önceki hafta içerisinde 1 saatten fazla tek başlarına; %4'ü ise 10 yaşından küçük başka bir çocuğun bakımına bırakılmıştır. Toplamda, çocukların %6'sı araştırmadan önceki hafta içerisinde en az bir kere 1 saatten fazla tek başlarına ya da 10 yaşından küçük başka bir çocuğun bakımına bırakılmıştır (**Tablo 13.3**).

Temel özelliklere göre örüntüler

- Kırsal alanlarda yaşayan çocuklar, kentsel alanlarda yaşayan çocuklara kıyasla daha sık yetersiz bakımla karşı karşıya bırakılmıştır (sırasıyla, %8 ve %6).
- Yetersiz bakıma maruz kalmış çocukların yüzdesi bölgeye göre Güney'de %8 ile en yüksek, Kuzey'de %3 ile en düşük olacak şekilde farklılık göstermektedir.
- Yetersiz bakımla karşı karşıya kalmış çocukların oranı, anneleri okula gitmemiş ya da ilkokula gitmiş ama bitirmemiş çocuklar arasında (%10), anneleri lise veya üstü eğitim düzeyine sahip çocuklarından (%5) daha yüksektir.
- En düşük refah seviyesine sahip hanelerde yaşayan çocuklar en yüksek refah seviyesindeki çocuklardan daha yüksek yetersiz bakım oranına sahiptir (sırasıyla %9 ve %5).

13.3 NORMAL GELİŞİM GÖSTERME

Erken çocukluk gelişimi indeksi

Okuryazarlık-sayısal beceri, fiziksel, sosyal-duygusal, öğrenme alanlarının en az üçünde normal gelişim gösterilmesi için hesaplanan indeks

Örnekleme: Görüşülen kadınların 5 yaş altı çocukları

Erken çocukluk gelişimi çok boyutludur ve yaşamın ilk birkaç yılındaki motor, bilişsel, dil, sosyo-duygusal ve düzenleyici beceri ve kapasitelerin düzenli gelişimini kapsar. Fiziksel gelişim, okuryazarlık ve sayısal beceriler, sosyo-duygusal gelişim ve öğrenmeye hazır olma çocuğun sonraki yaşamının temelini oluşturan, aynı zamanda, sağlık, öğrenme, iyi olma hali için yörüngelyi oluşturan genel gelişiminde hayati alanlardır.

2018 TNSA'da, Erken Çocukluk Gelişimi İndeksi (EÇGİ)'ni hesaplamak için 10 maddeden oluşan bir modül kullanılmıştır. EÇGİ'nin asıl amacı kamu politikalarını Türkiye'deki çocukların gelişimsel durumlarına yönelik olarak bilgilendirmektir. İndeks, çocukların 3 ve 4 yaşına kadar (36-59 ay) geçmeleri beklenen belirli

dönüm noktalarından oluşmaktadır. Bu 10 madde çocukların gelişimsel olarak dört alanda olmaları gereken seviyede olup olmadıklarını anlamak için kullanılmaktadır. Buna göre, EÇGİ ile bu dört alanın en az üçünde normal gelişim gösteren çocukların yüzdesi hesaplanmaktadır.

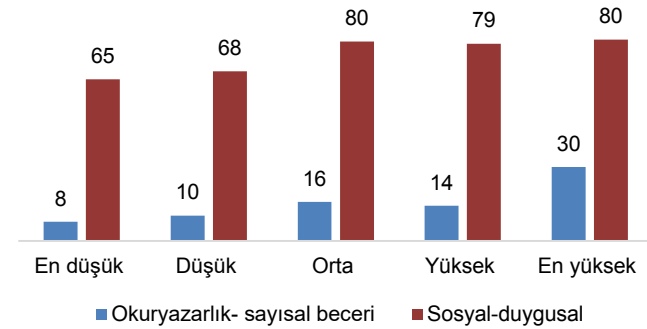
Sonuçlar 3-4 yaşındaki çocukların fiziksel gelişim açısından %98'inin, okuryazarlık-sayısal beceriler alanında %14'ünün, sosyal-duygusal alanda %73'ünün, öğrenme alanında ise %96'sının yaşlarına göre normal gelişim gösterdiğine işaret etmektedir. Çocukların %74'ü dört gelişimsel alanın en az üçünde ölçülene göre normal gelişim göstermektedir (**Tablo 13.4**).

Temel özelliklere göre örüntüler

- Dört alanın en az üçü ile oluşturulan indekse göre normal gelişim gösteren kız çocuklarının oranı, oğlan çocuklarının oranından daha yüksektir (sırasıyla %78 ve %70).
- Kentsel alanlarda yaşayan çocuklar okuryazarlık-sayısal beceriler alanında kırsal alanda yaşayan çocuklardan daha yüksek bir düzeydedir (sırasıyla %16 ve %9).
- Erken Çocukluk Gelişimi İndeksi puanı en yüksek bölge Batı (%77), en düşük bölge ise Doğu'dur (%66).
- Erken Çocukluk Gelişimi İndeksi puanı annenin eğitim düzeyinin artmasıyla, anneleri okula gitmemiş veya ilkokulu tamamlamamış çocuklarda %62, anneleri lise veya üzeri eğitim düzeyine sahip çocuklarda ise %85 olacak şekilde artmaktadır.
- Genel olarak, normal gelişim gösteren çocuklarda temel özelliklere göre en keskin farklılaşma okuryazarlık-sayısal beceri alanındadır. Örneğin, en düşük refah seviyesindeki çocukların yalnızca %8'i okuryazarlık-sayısal beceri alanında gelişimsel olarak olmaları gereken seviyede iken, bu oran en yüksek refah seviyesinde %30'dur (**Şekil 13.2**).

Şekil 13.2 Hanehalkı refahına göre normal gelişim gösterme durumu

Anneleriyle yaşayan 36-59 aylık çocuklardan normal gelişim gösterenlerin yüzdesi

TABLO LİSTESİ

Erken çocukluk gelişimi hakkında daha fazla bilgi için aşağıdaki tablolara bakınız:

- **Tablo 13.1 Öğrenmenin desteklenmesi**
- **Tablo 13.2 Öğrenme materyalleri**
- **Tablo 13.3 Yetersiz bakım**
- **Tablo 13.4 Erken çocukluk gelişimi indeksi**

Tablo 13.1 Öğrenmenin desteklenmesi

Temel özelliklere göre, araştırmadan önceki üç günde, yetişkin hanehalkı üyelerinin onlarla ilgilendiği, öğrenmeyi teşvik eden ve okula hazırlık etkinliklerinde 2-4 yaş grubundaki çocukların yüzdesi ile annenin ve babanın bu tür etkinliklere katılımının yüzdesi, 2018 TNSA

Temel özellik	Yetişkin hanehalkı üyesi			Çocukların birlikte yaşadığı kişiye göre yüzdesi:		Baba		Anne		36-59 aylık toplam çocuk sayısı
	4 veya daha fazla etkinlikte yetişkin hanehalkı üyelerinin ilgilendiği çocukların yüzdesi ¹	Yetişkin hanehalkı üyelerinin ilgilendiği ortalama etkinlik sayısı	Herhangi bir etkinlikte yetişkin hanehalkı üyesinin ilgililenmediği çocukların yüzdesi	Baba	Anne	4 veya daha fazla etkinlikte babanın ilgilendiği çocukların yüzdesi ²	Babanın ilgilendiği ortalama etkinlik sayısı	4 veya daha fazla etkinlikte annenin ilgilendiği çocukların yüzdesi ³	Annenin ilgilendiği ortalama etkinlik sayısı	
Cinsiyet										
Erkek	65,9	4,1	3,8	94,2	99,4	13,9	1,7	49,2	3,4	807
Kadın	64,5	4,1	3,1	94,9	99,4	17,6	1,7	48,9	3,4	760
Yerleşim yeri										
Kent	69,6	4,3	2,5	94,0	99,4	18,6	1,8	53,8	3,6	1.182
Kır	52,0	3,5	6,7	96,0	99,6	7,0	1,2	34,5	2,7	385
Bölge										
Batı	74,5	4,5	1,6	94,7	99,2	21,2	2,1	61,1	3,9	620
Güney	71,1	4,2	2,7	95,6	98,7	13,3	1,5	44,2	3,2	208
Orta	63,2	4,1	5,2	94,1	100,0	20,1	1,9	50,2	3,5	292
Kuzey	74,7	4,5	1,3	92,5	100,0	15,0	1,5	58,9	3,7	61
Doğu	47,2	3,3	5,9	94,3	99,7	5,1	1,0	29,9	2,5	387
Annenin eğitimi										
Eğitimi yok / ilkokulu bitirmemiş	39,8	3,0	7,6	93,5	99,4	3,4	0,9	25,2	2,2	242
İlkokul	53,3	3,6	4,7	94,8	99,4	5,7	1,1	31,7	2,6	458
Ortaokul	65,4	4,1	2,7	94,8	99,4	14,3	1,8	47,2	3,4	363
Lise ve üzeri	88,2	5,2	1,0	94,6	99,6	31,7	2,5	77,6	4,6	504
Babanın eğitimi										
Eğitimi yok / ilkokulu bitirmemiş	38,5	2,9	7,8	100,0	100,0	2,4	0,9	23,1	2,3	88
İlkokul	52,6	3,6	3,4	100,0	100,0	5,7	1,2	31,1	2,7	432
Ortaokul	59,2	3,8	5,5	100,0	100,0	11,9	1,5	45,4	3,1	323
Lise ve üzeri	79,9	4,8	1,6	100,0	100,0	27,6	2,4	65,7	4,1	630
Öz babası hanede yok	70,5	4,2	5,6	0,0	89,7	8,4	0,7	55,3	3,4	86
Cevapsız	*	*	*	*	*	*	*	*	*	8
Hanehalkı refahı										
En düşük	41,9	3,1	7,5	92,8	98,3	3,7	0,9	21,1	2,2	358
Düşük	53,2	3,7	3,3	94,6	99,8	7,1	1,2	35,3	2,9	337
Orta	71,8	4,2	2,0	95,0	99,6	15,5	1,8	54,1	3,5	319
Yüksek	79,8	4,7	2,9	93,8	100,0	21,8	2,1	68,1	4,1	282
En yüksek	88,1	5,3	1,0	96,9	99,7	36,0	2,8	77,1	4,6	272
Toplam	65,2	4,1	3,5	94,5	99,4	15,7	1,7	49,0	3,4	1.567

* Ağırlıksız gözlem sayısı 25'in altındadır.

¹ MICS göstergesi TC.49a – Gündüleyici ve duyarlı erken çocukluk bakımında hanedeki yetişkin desteği

² MICS göstergesi TC.49b – Gündüleyici ve duyarlı erken çocukluk bakımında baba desteği

³ MICS göstergesi TC.49c – Gündüleyici ve duyarlı erken çocukluk bakımında anne desteği

Tablo 13.2 Öğrenme materyalleri

Evindeki çocuk kitaplarının sayısına, oynadıkları oyuncakların sayısına ve türlerine ilişkin 5 yaş altı çocukların temel özelliklere göre yüzdesi, 2018 TNSA

Temel özellik	Evinde çocuk kitabı bulunan çocukların yüzdesi:		Çocukların oynadıkları:				Çocuk sayısı
	3 veya daha fazla çocuk kitabı ¹	10 veya daha fazla çocuk kitabı	Evde yapılmış oyuncaklar	Mağazadan alınan oyuncaklar	Eve ait nesnelere/ dışarda bulunan nesnelere	İki veya daha fazla türden oyuncak ²	
Cinsiyet							
Erkek	27,9	14,2	48,5	82,9	72,2	75,4	1.257
Kadın	30,5	16,9	57,2	81,1	72,1	76,6	1.268
Yerleşim yeri							
Kent	33,8	18,5	54,1	83,9	72,8	77,9	1.900
Kır	15,3	6,5	49,3	76,2	70,2	70,2	625
Bölge							
Batı	39,7	23,9	56,9	85,0	75,3	79,1	976
Güney	16,3	7,2	57,0	79,2	68,9	75,6	355
Orta	38,8	20,3	58,9	88,8	73,7	81,6	457
Kuzey	39,4	18,3	52,2	86,7	78,0	80,6	97
Doğu	12,0	3,6	40,3	73,5	67,2	66,8	640
Annenin eğitimi							
Eğitimi yok / ilkokulu bitirmemiş	6,8	1,5	43,2	66,6	67,7	62,4	358
İlkokul	16,2	4,7	50,7	81,1	71,8	75,0	690
Ortaokul	21,8	9,5	49,6	83,5	71,5	77,1	642
Lise ve üzeri	55,3	35,1	61,4	88,3	74,9	81,7	835
Hanehalkı refahı							
En düşük	6,3	1,3	46,6	69,2	67,2	64,2	568
Düşük	13,5	3,6	49,2	77,3	66,3	71,0	542
Orta	26,4	9,5	52,5	87,5	76,1	81,9	515
Yüksek	41,4	24,5	53,5	89,0	75,5	80,7	454
En yüksek	68,3	45,9	65,2	90,6	77,7	85,3	446
Toplam	29,2	15,5	52,9	82,0	72,2	76,0	2.525

¹ MICS göstergesi TC.50 – Çocuk kitaplarının olması

² MICS göstergesi TC.51 – Oyuncakların olması

Tablo 13.3 Yetersiz bakım

Son bir hafta içinde en az bir kez bir saatten fazla yalnız bırakılan veya 10 yaşından küçük başka bir çocuğun bakımına bırakılan 5 yaş altı çocukların temel özelliklere göre yüzdesi, 2018 TNSA

Temel özellik	Çocukların yüzdesi:			Çocuk sayısı
	Son bir hafta içinde yalnız bırakılan	Son bir hafta içinde 10 yaşından küçük başka bir çocuğun bakımına bırakılan	Son bir hafta içinde yetersiz bakıma bırakılma ¹	
Cinsiyet				
Erkek	2,7	3,7	5,9	1.257
Kadın	3,8	4,6	7,0	1.268
Yerleşim yeri				
Kent	2,8	3,8	5,9	1.900
Kır	4,5	5,3	8,2	625
Bölge				
Batı	2,5	4,3	5,7	976
Güney	4,8	4,5	8,2	355
Orta	4,2	3,1	6,5	457
Kuzey	0,9	2,7	3,1	97
Doğu	3,2	4,6	7,0	640
Annenin eğitimi				
Eğitimi yok / ilkokulu bitirmemiş	4,3	8,3	10,3	358
İlkokul	2,0	4,2	6,1	690
Ortaokul	3,2	3,0	5,7	642
Lise ve üzeri	3,8	3,1	5,6	835
Hanehalkı refahı				
En düşük	4,3	5,4	8,6	568
Düşük	3,8	4,2	7,0	542
Orta	3,0	4,6	6,7	515
Yüksek	1,8	2,9	4,2	454
En yüksek	3,0	3,3	5,0	446
Toplam	3,2	4,1	6,4	2.525

¹ MICS göstergesi TC.52 – Yetersiz bakım

Tablo 13.4 Erken çocukluk gelişimi indeksi

Temel özelliklere göre, okuryazarlık - sayısal beceri, fiziksel, sosyal - duygusal alan ile öğrenme alanında normal gelişim gösteren 3-4 yaşındaki çocukların yüzdesi ile temel özelliklere göre erken çocukluk gelişimi indeks değeri, 2018 TNSA

Temel özellik	Belirtilen alanlarda normal gelişim gösteren 3-4 yaşındaki çocukların yüzdesi				Erken çocukluk gelişimi indeks değeri ¹	3-4 yaşındaki çocukların sayısı
	Okuryazarlık - sayısal beceri	Fiziksel	Sosyal - duygusal	Öğrenme		
Cinsiyet						
Erkek	14,0	97,8	69,4	95,2	69,8	562
Kadın	14,9	97,9	77,6	96,4	78,0	511
Yerleşim yeri						
Kent	16,3	97,5	73,7	95,5	74,2	799
Kır	9,1	98,9	72,3	96,5	72,3	273
Bölge						
Batı	18,1	97,6	75,0	96,7	77,2	424
Güney	11,8	98,8	75,9	96,1	75,6	142
Orta	20,5	97,0	75,3	96,3	76,6	193
Kuzey	14,1	100,0	64,3	98,8	67,8	44
Doğu	5,8	98,0	69,3	93,2	66,1	271
Annenin eğitimi						
Eğitimi yok / ilkokulu bitirmemiş	5,2	95,0	65,9	91,8	61,8	167
İlkokul	11,4	97,9	69,5	95,3	69,3	332
Ortaokul	13,4	98,1	75,3	96,3	76,4	246
Lise ve üzeri	23,0	99,0	79,6	97,8	82,3	328
Hanehalkı refahı						
En düşük	7,6	95,4	64,5	90,8	62,1	254
Düşük	10,1	99,1	67,7	96,2	68,2	239
Orta	15,5	98,4	79,6	95,6	79,4	216
Yüksek	14,0	99,7	78,7	99,3	79,7	189
En yüksek	29,5	97,1	80,4	98,5	84,6	174
Toplam	14,4	97,9	73,3	95,7	73,7	1.073

¹ MICS göstergesi TC.53 – Erken çocukluk gelişimi indeksi (SKH 4.2.1)

Temel Bulgular

- **Kadının çalışma durumu:** Türkiye’de, araştırmadan önceki son 12 ay içinde, 15-49 yaş grubundaki halen evli kadınların küçük bir oranı (%32) çalışma hayatında yer almışken, 15-49 yaş grubundaki eşlerinin %94’ü çalışma hayatında yer almıştır.
- **Mal sahipliği:** Kadınların %18’i kendi başına ya da birisiyle ortak olarak bir ev sahibi iken, tek başına ya da birisiyle ortak biçimde toprak/arsa/tarla sahibi olma oranı %9’dur.
- **Karar almaya katılım:** Halen evli kadınların %55’i kendi sağlıkları ile ilgili kararları ve gebeliği önleyici yöntem konusundaki kararları kendileri ya da eşleriyle ortak almaktadır.
- **Şiddete ilişkin tutumlar:** Genel olarak, kadınların %9’u en az bir durumda erkeğin fiziksel şiddet uygulamasını doğru bulmaktadır. Söz konusu durumlar arasında, daha fazla kadın tarafından kadının çocuklarını ihmal etmesi ve kadının eşi ile tartışması durumlarında erkeğin fiziksel şiddet uygulaması (sırasıyla %6 ve %4) doğru bulunurken, kadının yemeği yakması durumunda (%1) erkeğin fiziksel şiddet uygulaması daha az kadın tarafından doğru bulunmaktadır.
- **Eşler arasındaki farklılıklar:** Halen evli kadınların eşleriyle ortalama yaş farkı 4,2 yıldır. Genel olarak, kadınlar ve eşleri arasındaki eğitime devam etme ortalamaları farkı ise 0,7 yıldır.

Bu bölüm, kadınların güçlenmesini, kadının istihdamdaki statüsünü göreceli olarak eşlerinin istihdamdaki statüsü ile birlikte incelemektedir. Bölüm, ayrıca, mal sahipliği, ev içi kararlara katılım, kadınlara yönelik fiziksel şiddete ilişkin tutumlar ile yaş ve eğitim düzeyi farklılıkları gibi kadınların güçlenmesini diğer açılardan da ele almaktadır.

14.1 EVLİ KADINLARIN VE EŞLERİNİN ÇALIŞMA DURUMU

Çalışma durumu

Kadınların ve eşlerinin, araştırmadan önceki son 12 ay içinde, ev işleri dışında herhangi bir işte çalışmış olup olmamaları

Örnekleme: 15-49 yaş grubundaki halen evli kadınlar ve 15-49 yaş grubundaki eşleri

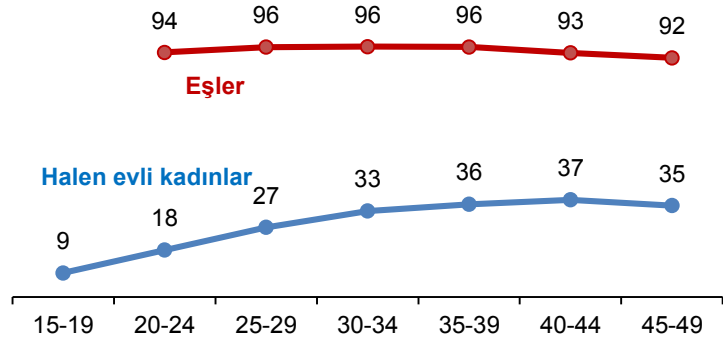
Türkiye’de, araştırmadan önceki son 12 ay içinde,15-49 yaş grubundaki halen evli kadınların küçük bir oranı istihdama katılırken, kadınların 15-49 yaş grubundaki eşlerinin %94’ü istihdama dâhil olmuştur. Halen evli ve son 12 ay içinde çalışmış olan cevaplayıcılar arasında, kadınların %85’i, eşlerinin ise %99’u ücretli; kadınların %15’i eşlerinin ise %1’i ücretsiz aile işçisi olarak çalışmıştır (**Tablo 14.1**).

Tablo 14.2 araştırmadan önceki son 12 ay içinde çalışmayan kadınların bu süre içerisinde temel olarak çalışmama nedenlerinin yüzde dağılımını göstermektedir. Çalışmamanın temel nedenini, kadınların %20’si ev kadını olmak, %21’i çocuk bakmak ve %17’si öğrenci olmak şeklinde belirtmiştir. Kadınların %11’i eşlerinin ya da ailelerinin çalışmalarına izin vermediğini söylemiştir. Yüzde altısı çalışmaya ihtiyacı olmadığını ya da çalışmak istemediğini beyan etmiştir.

Temel özelliklere göre örüntüler

- Halen evli kadınlar arasında son 12 ayda çalışma oranı yaş ile artmaktadır; 15-19 yaş grubunda %9 iken, 40-44 yaş grubunda %37 ile en yüksek düzeye çıkmaktadır. Kadınların son 12 ayda çalışmış olan eşlerinin oranı ise 20-24 yaş grubunda %94’ten, 30-34 yaş grubunda en üst seviyesi olan %96’ya çıkmaktadır; 45-49 yaş grubunda %92’dir. (**Şekil 14.1**).

Şekil 14.1 Yaşa göre çalışma durumu
Araştırma tarihinden önceki 12 ay içinde halen evli kadınların ve eşlerinin çalışma yüzdeleri

- Halen evli cevaplayıcılar arasında, kadınlar erkeklerden daha fazla ücretsiz aile işçisi olma eğilimindedir. 15-49 yaş grubundaki kadınların %15’i ücretsiz aile işçisi iken, eşlerin sadece %1’i ücretsiz işlerde çalışmaktadır (**Tablo 14.1**).
- Beklendiği gibi, temel çalışmama nedeni olarak ev kadını olmayı belirten kadınların oranı yaş ile birlikte artmaktadır (**Tablo 14.2**).
- Çalışmama nedenleri açıkça görüldüğü gibi evlilik durumuna göre değişmektedir; hiç evlenmemiş kadınlarda temel çalışmama nedeni öğrenci olmak iken (%55) ev kadını olmak ve çocuk bakımı evli kadınların temel çalışmama nedenlerindedir (sırasıyla %29 ve %31). Evli kadınların %13’ünün eşlerinin ya da ailelerinin çalışmalarına izin vermediğini belirtmesi de kayda değer bir bulgudur. Çalışmamasının temel nedeni olarak ev kadınlığını söyleyen kadınların oranı, kırsal alanlarda ve Güney bölgesinde daha yüksektir.
- Çalışmamasının temel nedeni olarak ev kadınlığına atıfta bulunan kadınların oranı eğitim ve hanehalkı refah düzeyinin artması ile de azalmaktadır.

14.2 KADINLARIN MAL SAHİPLİĞİ

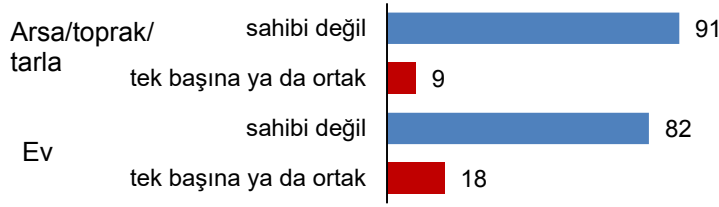
Ev ya da toprak/arsa/tarla sahipliği

Tek başına ya da başka birisiyle olsun olmasın cevaplayıcıların bir ev ya da toprak/arsa/tarla sahipliği

Örnekleme: 15-49 yaş grubundaki en az bir kez evlenmiş kadınlar

Şekil 14.2 Mal Sahipliği

15-49 yaş arası en az bir kez evlenmiş kadınların mal sahipliği yüzdeleri

Şekil 14.2, 15-49 yaş grubundaki kadınların %82'sinin bir ev sahibi olmadığını, %91'inin toprak/arsa/tarla sahibi olmadığını göstermektedir. Kadınların %18'i tek başına ya da başka birisiyle ortak bir eve sahip iken, %9'u tek başına ya da başka birisiyle ortak toprak/arsa/tarla sahibidir.

Temel özelliklere göre örüntüler

- 15-49 yaş grubundaki kadınlar arasında, ev ve toprak/arsa/tarla sahipliği oranları yaş ile birlikte genellikle artmaktadır. 45-49 yaş grubundaki kadınların %34 oranındaki mal sahipliğine kıyasla, 25-29 yaş grubundaki kadınların %14'ü tek başına bir ev ve/veya başka birisiyle ortak biçimde toprak/arsa/tarla sahibidir. Benzer biçimde, 45-49 yaş grubundaki %16'ya kıyasla, 25-29 yaş grubundaki kadınların %6'sı tek başına ve/veya başka birisiyle ortak toprak/arsa/tarla sahibidir (Tablo 14.3).
- Kadınların ev sahipliği oranı kentsel alanlarda daha yüksek iken, tarla/arsa/toprak sahipliği kırsal alanlarda yaşayan kadınlar arasında daha yüksektir.
- Kadınların tek başına ev sahibi olması Batı ve Orta bölgelerde (her ikisinde de %7), Doğu bölgesinden (%3) daha yaygındır. Toprak/arsa/tarla sahipliği açısından, 15-49 yaş grubundaki kadınların en yüksek oranı Orta bölgesindedir (%5) (Tablo 14.3).
- Kadınların ev sahibi olmama oranı refah düzeyinin artmasıyla azalmaktadır (en düşük refah düzeyinde %87, en yüksek refah düzeyinde ise %71). Kadınların toprak/arsa/tarla sahibi olmama oranı benzer bir resim çizmekte, fakat daha az telaffuz edilen bir örüntü sunmaktadır (en düşük refah düzeyinde %94 ve en yüksek refah düzeyinde %88).

14.3 KADINLARIN KARAR ALMAYA KATILIMI

Temel sağlık kararlarına katılım

Aşağıdaki iki alana ilişkin kararlarda, kadınların tek başlarına ya da eşleriyle birlikte karar almaları sağlıkları ile ilgili kararlara katıldıkları anlamına gelmektedir: (1) Kadınların kendi sağlık bakımları ve (2) gebeliği önleyici yöntem (kullanma ve kullanmama)

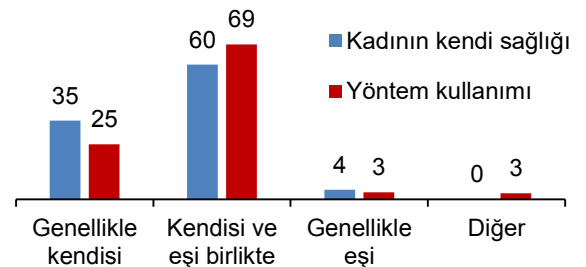
Örnekleme: 15-49 yaş grubundaki halen evli kadınlar

Tablo 14.4, 15-49 yaş grubundaki halen evli kadınların belirtilen konular hakkında kararların genellikle kimin tarafından alındığının yüzde dağılımını göstermektedir. Kadınların %60'ı kendi sağlık bakımlarına ilişkin kararları eşleriyle birlikte aldıklarını, %35'i ise tek başlarına aldıklarını belirtmektedir (Şekil 14.3 ve Tablo 14.4).

Gebeliği önleyici yöntem kullanımı göz önüne alındığında, kararlar büyük oranda eş ile birlikte (%69) ya da tek başına

Şekil 14.3 Kadınların sağlık konularında karar almaya katılımı

15-49 yaş arası halen evli kadınların karar almaya katılım yüzdeleri

(%25) alınmaktadır (**Şekil 14.3** ve **Tablo 14.4**). Halen evli kadınların %55'i tanımlanan hanehalkı kararlarına tek başlarına ya da eşleriyle birlikte karar vermektedir (**Tablo 14.5**). Halen evli kadınların sadece %2'si iki kararın da alınmasına katılmamaktadır.

Temel özelliklere göre örüntüler

- 20-24 yaş grubundaki kadınlar (%57) her iki karara diğer yaş grubundaki kadınlara kıyasla daha fazla katılma eğiliminde olduklarını dile getirmektedir (**Tablo 14.5**).
- Her iki karara da istihdam edilen kadınlar (%57), istihdam edilmeyenlerden biraz daha fazla katılma (%54) eğilimindedir (**Tablo 14.5**).
- Halen evli ve çocuksuz olan kadınların %64'ü her iki karara da tek başlarına ya da eşleriyle birlikte katılma eğilimleri, 5 ve daha fazla çocuğu olan kadınların %39 düzeyindeki katılımından daha fazladır.
- Her iki tanımlanmış karara kadınların katılım oranları kentsel alanlarda kırsal alanlardan daha yüksektir.
- Bölgesel olarak, kadınların tanımlanan iki karar almaya katılımları Batı ve Orta bölgelerinde en yüksektir (sırasıyla %59 ve %57).
- Her iki karara da kadınların katılım yüzdesi eğitim düzeyinin artması ile artmaktadır.
- En düşük refah düzeyindeki hanelerde yaşayan kadınların iki sağlık karardan hiçbirine katılmadığını belirtme eğilimi daha fazladır (%4).

14.4 FİZİKSEL ŞİDDETE YÖNELİK TUTUMLAR

Fiziksel şiddete yönelik tutumlar

Cevaplayıcılara bir erkeğin eşine vurması ya da dövmesini aşağıda belirtilen 5 durumda doğru bulup bulmadıklarına ilişkin sorular sorulmuştur; kadın yemeği yaktığında, kadın eşine karşılık verdiğinde, kadın eşine haber vermeden dışarı çıktığında, kadın çocukları ihmal ettiğinde ve kadın cinsel ilişkiyi reddettiğinde. Cevaplayıcılar en az bir duruma 'evet' cevabı verdiklerinde, fiziksel şiddeti doğru buluyor biçiminde tanımlanmaktadır.

Örnekleme: 15-49 yaş grubundaki kadınlar

Ev içi şiddet kadınlara yönelik bir insan hakları ihlalidir. Şiddete tolerans gösterilmesi, ev içi şiddete maruz kalmak gibi, kadınların güçlenmesi ve sosyal hayatın her alanında kadınların özerkliği için önemli bir engeldir. Bu durumun kadınların sağlığı, sağlık arama davranışı ve çocuklarının sağlığı için olumsuz sonuçları vardır. **Tablo 14.6** belirtilen 5 durumun her biri için kadınların eşleri tarafından fiziksel şiddete maruz kalmalarının doğru bulunmasının temel özelliklere göre yüzdelerini göstermektedir. Genel olarak, kadınların %9'u fiziksel şiddetin yaşanmasına ilişkin en az bir durumu kabul etmektedir. Özel durumlar açısından bakıldığında, kadının çocuklarını ihmal etmesi ya da eşine karşılık vermesi (sırasıyla %6 ve %4) daha fazla kadın tarafından erkeklerin fiziksel şiddet uygulamasının doğru bulunduğu durumlardır; kadının yemeği yakması (%1) ise daha az kadın tarafından doğru bulunmuştur.

Zaman içinde değişim: En az bir durumda fiziksel şiddeti doğru bulduğunu belirten kadınların yüzdesi zaman içinde azalmaktadır (2013 TNSA'da %13 ve 2018 TNSA'da %9).

Temel özelliklere göre örüntüler

- Kırsal alanda yaşayan kadınların %16'sı fiziksel şiddeti en az bir durumda doğru bulduğunu beyan ederken, bu oran kentte yaşayan kadınlar için %7'ye düşmektedir. Hem kırsal hem de kentsel alanlarda yaşayan kadınlar için, "çocukların ihmal edilmesi" şiddetin doğru bulunmasında en çok dile getirilen durumdur.
- Doğu bölgesinde yaşayan kadınların %17'si, Batı bölgesindeki %6 oranına kıyasla, belirtilen koşullardan en az birinde fiziksel şiddeti doğru bulmaktadır.
- Kadınlara yönelik fiziksel şiddetin doğru bulunması eğitim düzeyi ile ters yönlü ilişkidir. Eğitimi olmayan veya ilkokulu bitirmemiş kadınların (%28) fiziksel şiddete maruz kalınmasına ilişkin belirtilen durumlardan en az birini doğru bulması lise ve üzeri (%3) eğitime sahip kadınlardan 9 kat daha fazladır.
- En düşük refah düzeyindeki hanelerde yaşayan kadınların (%20), şiddete maruz kalınmasına ilişkin belirtilen durumlardan en az birini doğru bulması en yüksek refah düzeyindeki hanelerde (%2) yaşayan kadınlardan 10 kat daha fazladır.

14.5 EŞLER ARASINDAKİ YAŞ VE EĞİTİM FARKI

Yaş farkı

Eşler arasındaki yaş farkı, (1) kadın eşinden 2 yıl veya daha büyük, (2) yaklaşık aynı yaşta-1 ya da 2 yıl fark- (3) eş 2-4 yıl daha büyük (4) eş 5-9 yıl daha büyük (5) eş 10 yıl ve daha büyük biçiminde tanımlanmıştır.

Örnekleme: 15-49 yaş grubundaki halen evli kadınlar ve eşleri

Eğitim farkı

Kadınlar ve eşleri arasındaki eğitim farkı üç farklı kategoride gruplanmıştır: (1) erkek daha iyi eğitilmiş (2) kadın daha iyi eğitilmiş (3) eğitim düzeyleri eşit

Örnekleme: 15-49 yaş grubundaki halen evli kadınlar ve eşleri

Eşler arasındaki yaş ve eğitim farklılıkları göreceli olarak güç ilişkilerinde farklılaşmayı getirebilmektedir.

Tablo 14.7, 2018 TNSA'dan elde edilen veriye dayalı olarak eşler arasındaki yaş ve eğitim düzeyi farklılıklarını göstermektedir. Eşler arasındaki yaş farkı dikkate alındığında, kadınların sadece %5'i eşlerinden 2 yaş ve daha büyüktür. Kadınların %22'si eşleri ile yaklaşık aynı yaşta (eşlerinden iki yaş küçük ya da büyüktür). Halen evli olan kadınların %43'ü kendilerinden en az beş yaş büyük erkekler ile evlidir, kadınların %10'unun eşleri 10 yıl ve daha büyük yaşta. Halen evli kadınlar ile eşleri arasındaki ortalama yaş farkı 4,2 yıldır.

Kadınların eğitim düzeylerindeki artış, eşler arasındaki eğitim farklılıklarına yansımaktadır. **Tablo 14.8**'deki sonuçlar, eşlerin eğitim düzeylerinin ortalama olarak kadınlardan daha yüksek olduğunu göstermektedir. Kadınların %41'i kendilerinden daha fazla eğitimi olan erkekler ile evlidir. Kadınların daha küçük bir bölümü eşlerinden daha eğitilmiştir (%23) ve bu yüzde, önceki araştırmaya göre %5 puanlık bir artışa karşılık gelmektedir.

Zaman içinde değişim: Türkiye'de kadınlar ve erkekler arasında uzun süredir devam eden eğitim farkı, bir süredir azalma eğilimindedir. Genel olarak, kadınlar ve eşleri arasındaki ortalama eğitim farkı 2008'den 2018'e 1,6 yıldan 0,7 yıla düşmüştür.

Temel özelliklere göre örüntüler

- Eşler arasındaki yaş farkı alt gruplar açısından değerlendirildiğinde, ortalama yaş farkının en yüksek olduğu grup, özellikle 20 yaşın altındaki genç kadınlardır (6,2 yıl). Bu grup, Türkiye’de genel olarak ilk evlenme yaşının artmasıyla birlikte, tüm evli kadınlara kıyasla küçük bir grubu temsil etmektedir. Bununla beraber, bu yaş farkının bilincinde olunması ileride erken evliliğin önlenmesi için yürütülecek programların planlanması için önemlidir.
- Bölgesel farklılıklar dikkate alındığında, eşler arasındaki ortalama yaş farkının 5,3 yıl olduğu Kuzeydoğu Anadolu bölgesi ülke ortalamasının üzerindedir.
- Eşler arasındaki eğitim farkındaki değişim açısından, farklılık çocuk sayısına göre artmaktadır; en az 5 çocuğu olan kadınların %50’si, çocuksuz kadınlar arasındaki %36 düzeyine kıyasla, eşlerinden daha az eğitilidir.
- Eşler arasındaki eğitim farkı bölgesel olarak da farklılaşmaktadır. Örneğin, Ortadoğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde yaşayan kadınlar eşlerinden daha az eğitilmiş iken (sırasıyla %56 ve %51) Ege bölgesinde kadınların %67’si, Batı Anadolu’da %64’ü ve Akdeniz bölgesinde %65’i eşleri ile aynı eğitime sahip ya da eşlerinden daha fazla eğitime sahiptirler.
- En düşük eğitim düzeyindeki kadınlarda, eşler arasındaki eğitim farkı en fazladır. Hiç okula gitmemiş ya da tamamlamamış kadınların %59’u kendilerinden daha iyi eğitimi olan erkekler ile evlidir. Diğer taraftan en az lise ve üzeri eğitime sahip kadınların %77’si eşleri ile eşit düzeyde veya eşlerinden daha fazla eğitime sahiptir.
- Eşler arasında eğitim farkı hanehalkı refah düzeyi açısından ele alındığında, en düşük refah düzeyindeki hanelerde yaşayan kadınların %19’u ve ikinci refah düzeyindeki hanelerdeki kadınların %15’i, en yüksek refah düzeyindeki hanelerde yaşayan kadınların %30 düzeyine kıyasla eşlerinden daha eğitilidir.

TABLO LİSTESİ

Kadınların güçlenmesi ile ilgili daha fazla bilgi için aşağıdaki tablolara bakınız:

- **Tablo 14.1** Halen evli kadınların ve eşlerinin çalışma ve çalışmalarından ücret alma durumu
- **Tablo 14.2** Çalışmama nedenleri
- **Tablo 14.3** Mal sahipliği
- **Tablo 14.4** Karar almaya katılım
- **Tablo 14.5** Temel özelliklere göre kadınların sağlık kararları almaya katılımı
- **Tablo 14.6** Fiziksel şiddete ilişkin tutumlar
- **Tablo 14.7** Eşler arasındaki yaş farkı
- **Tablo 14.8** Eşler arasındaki eğitim farkı

Tablo 14.1 Halen evli kadınların ve eşlerinin çalışma ve çalışmalarından ücret alma durumu

Araştırmadan önceki son 12 ayda çalışmış olan 15-49 yaş grubundaki halen evli kadınların ve aynı yaş grubundaki eşlerinin çalışma ve çalışmalarından ücret alma durumuna göre yüzde dağılımı, 2018 TNSA

HALEN EVLİ KADINLAR						
Yaş	Son 12 ayda çalışmış olanların yüzdesi	Kadın sayısı	Son 12 ayda çalışmış olanların ücret alma durumuna göre yüzdesi		Toplam	Kadın sayısı
			Ücretli	Ücretsiz		
15-19	9,2	56	*	*	*	5
20-24	18,0	411	82,0	18,0	100,0	74
25-29	26,7	737	90,8	9,2	100,0	197
30-34	32,9	923	86,8	13,2	100,0	304
35-39	35,5	1.002	88,2	11,8	100,0	356
40-44	37,2	910	82,1	17,9	100,0	338
45-49	35,0	781	78,6	21,4	100,0	273
Toplam	32,1	4.820	84,8	15,2	100,0	1.547

EŞLERİ						
Eşin yaşı	Son 12 ayda çalışmış olanların yüzdesi	Eşlerin sayısı	Son 12 ayda çalışmış olanların ücret alma durumuna göre yüzdesi		Toplam	Eşlerin sayısı
			Ücretli	Ücretsiz		
15-19	*	4	*	*	100,0	4
20-24	93,6	137	99,1	0,9	100,0	128
25-29	95,6	491	98,4	1,6	100,0	469
30-34	95,8	773	99,1	0,9	100,0	741
35-39	95,7	961	99,3	0,7	100,0	920
40-44	93,4	934	99,7	0,3	100,0	872
45-49	91,5	863	99,7	0,3	100,0	790
Toplam	94,3	4.163	99,2	0,8	100,0	3.924

* Ağırlıksız gözlem sayısı 25'in altındadır.

Tablo 14.2 Çalışmama nedenleri

Araştırma tarihinden önceki son 12 ayda çalışmamış 15-49 yaş grubundaki kadınların çalışmama nedenine ve temel özelliklere göre yüzde dağılımı, 2018 TNSA

Temel özellik	Temel çalışmama nedeni															Kadın sayısı	
	Öğrenci	Ev kadını	Emekli	Hasta/Engelli	Yaşlı bakımı	Çocuk bakımı	İş arıyor/işsiz	Eşi/ ailesi izin vermiyor	Yeni taşındı/göç etti	İhtiyacı yok/ çalışmak istemiyor	Gebe/ yeni doğum yaptı	Çalışma izni yok	Dil bilmiyor	Diğer	Cevapsız		
Yaş																	
15-19	69,7	2,9	0,0	0,6	0,4	1,8	4,1	7,1	0,3	6,1	0,6	0,4	0,0	6,0	0,0	1,016	
20-24	22,5	9,9	0,0	1,2	1,2	18,5	16,5	11,5	0,0	6,1	1,6	0,0	0,0	11,0	0,0	800	
25-29	3,7	16,8	0,0	1,9	1,1	35,7	10,9	12,6	0,0	4,9	4,5	0,3	0,0	7,4	0,0	728	
30-34	0,3	23,6	0,0	1,8	1,7	39,9	8,8	9,7	0,0	5,3	2,6	0,0	0,0	6,1	0,2	726	
35-39	0,0	28,8	0,0	5,3	4,3	32,5	6,2	11,9	0,1	3,8	1,5	0,2	0,0	5,5	0,0	728	
40-44	0,8	34,9	0,2	9,8	4,5	17,4	6,3	11,9	0,0	6,8	0,1	0,3	0,1	6,8	0,0	648	
45-49	0,5	37,3	4,1	10,3	8,5	4,3	5,3	13,5	0,0	7,7	0,0	0,1	0,0	8,3	0,1	617	
Çalışma durumu (son 12 ay)																	
Çalışmıyor	19,1	21,0	0,4	3,4	2,8	20,7	6,9	11,4	0,1	6,1	1,2	0,2	0,0	6,7	0,0	4.671	
Çalışıyor	10,6	6,0	0,8	5,7	2,4	12,1	31,3	3,7	0,1	4,6	7,7	0,0	0,0	15,0	0,0	310	
Cevapsız	0,9	24,4	1,4	11,2	3,8	31,2	6,2	10,7	0,2	1,6	0,9	0,3	0,0	7,3	0,0	282	
Medeni durum																	
Hiç evlenmemiş	54,6	2,5	0,2	2,1	2,4	0,0	14,6	6,2	0,2	6,4	0,0	0,2	0,0	10,5	0,0	1.658	
Evli veya birlikte yaşıyor	0,6	29,0	0,4	4,3	2,6	31,0	5,1	13,4	0,0	5,6	2,4	0,2	0,0	5,3	0,1	3.439	
Boşanmış/ayrılı/ eşi ölmüş	0,5	17,6	4,9	14,6	11,8	15,6	11,0	6,5	0,0	3,4	0,0	0,2	0,0	14,0	0,0	166	
Yaşayan çocuk sayısı																	
0	47,7	5,2	0,2	2,7	2,5	0,0	14,8	7,5	0,2	6,9	1,2	0,2	0,0	10,9	0,0	1.911	
1-2	0,7	23,7	1,1	4,4	2,5	36,2	5,4	12,7	0,0	5,3	2,5	0,3	0,0	5,2	0,1	1.915	
3-4	0,2	34,8	0,2	4,4	3,3	28,9	3,8	13,5	0,0	5,6	0,7	0,0	0,0	4,7	0,0	1.183	
5+	0,0	40,2	0,0	7,8	5,0	22,3	2,4	10,9	0,0	2,4	1,5	0,5	0,0	7,0	0,1	255	
Yerleşim yeri																	
Kent	18,7	19,0	0,6	4,0	2,6	21,8	8,3	10,6	0,1	5,8	1,5	0,2	0,0	6,6	0,0	4.132	
Kır	13,5	24,9	0,2	3,7	3,5	16,7	8,3	12,2	0,0	5,7	1,6	0,0	0,0	9,8	0,0	1.132	
Bölge																	
Batı	17,7	15,1	0,8	5,1	3,0	25,3	7,8	10,4	0,0	5,7	2,2	0,2	0,0	6,5	0,1	2.090	
Güney	16,6	28,1	0,4	3,5	4,3	18,5	9,8	6,8	0,0	2,8	2,0	0,1	0,0	7,0	0,0	725	
Orta	20,7	22,1	0,4	3,9	1,7	18,7	8,3	9,6	0,2	6,7	1,1	0,2	0,0	6,5	0,0	1.100	
Kuzey	20,0	20,0	0,2	4,6	3,2	18,0	8,8	8,7	0,1	5,5	1,9	0,0	0,0	8,9	0,1	261	
Doğu	14,3	23,1	0,1	2,0	2,6	16,3	8,0	16,4	0,2	7,1	0,5	0,2	0,0	9,3	0,0	1.089	
İBBS 1 bölgeleri																	
İstanbul	16,3	18,3	0,4	5,1	2,6	27,3	6,8	10,4	0,0	3,9	1,8	0,3	0,0	6,8	0,0	1.055	
Batı Marmara	18,5	20,0	1,9	4,8	3,5	23,3	6,5	4,5	0,2	3,6	3,9	0,2	0,2	8,6	0,2	181	
Ege	19,6	11,4	1,5	5,7	2,6	23,8	9,0	9,7	0,0	5,5	3,0	0,3	0,0	7,4	0,3	526	
Doğu Marmara	19,7	12,3	0,2	3,4	3,7	24,2	8,1	12,8	0,0	11,0	1,1	0,0	0,0	3,4	0,0	473	
Batı Anadolu	23,0	22,9	0,7	3,6	1,8	17,5	8,7	9,0	0,3	6,1	0,5	0,2	0,0	5,7	0,0	570	
Akdeniz	16,6	28,1	0,4	3,5	4,3	18,5	9,8	6,8	0,0	2,8	2,0	0,1	0,0	7,0	0,0	725	
Orta Anadolu	16,8	21,8	0,2	4,4	0,9	19,8	7,5	9,9	0,0	8,9	1,2	0,5	0,0	8,2	0,0	268	
Batı Karadeniz	17,1	21,4	0,2	5,7	2,5	12,4	10,8	12,2	0,0	5,1	2,7	0,0	0,0	9,7	0,0	266	
Doğu Karadeniz	24,3	16,4	0,0	4,2	3,7	22,4	8,3	5,4	0,3	6,0	1,6	0,0	0,0	7,2	0,3	110	
Kuzeydoğu Anadolu	12,6	35,4	0,0	1,3	2,4	11,9	4,1	19,0	0,4	6,1	0,2	0,2	0,2	6,1	0,0	148	
Ortadoğu Anadolu	13,4	20,9	0,0	1,6	3,0	19,1	9,4	18,0	0,0	6,0	0,2	0,3	0,0	7,9	0,0	292	
Güneydoğu Anadolu	15,1	21,4	0,1	2,3	2,4	16,0	8,3	15,1	0,2	7,8	0,6	0,1	0,0	10,6	0,0	649	
Eğitim																	
Eğitimi yok / ilkokulu bitirmemiş	0,0	33,0	0,0	9,2	5,0	20,3	5,2	16,6	0,2	2,0	1,0	0,0	0,0	7,6	0,1	558	
İlkokul	0,0	34,5	0,7	6,4	4,7	22,0	4,9	13,9	0,0	5,4	1,3	0,1	0,0	6,1	0,0	1.553	
Ortaokul	27,0	14,2	0,1	1,9	1,6	21,1	3,4	13,5	0,2	8,5	1,8	0,1	0,1	6,5	0,0	1.235	
Lise ve üzeri	30,9	9,0	0,8	1,7	1,4	19,6	15,1	5,1	0,1	5,5	1,7	0,4	0,0	8,6	0,1	1.919	
Hanehalkı refahı																	
En düşük	11,0	25,0	0,2	5,0	4,5	20,5	7,3	12,8	0,1	3,9	1,5	0,1	0,0	7,9	0,0	925	
Düşük	15,5	22,4	0,2	3,7	3,3	19,3	8,7	14,7	0,0	3,6	1,6	0,2	0,0	6,9	0,0	1.077	
Orta	16,0	18,8	0,2	6,0	2,8	22,1	7,4	10,5	0,2	6,4	1,5	0,0	0,0	8,2	0,0	1.127	
Yüksek	19,7	19,6	0,5	3,1	2,0	21,3	9,2	7,7	0,0	7,4	2,1	0,3	0,0	7,1	0,0	1.173	
En yüksek	25,6	16,0	1,6	1,9	1,6	20,4	8,6	9,2	0,1	7,4	1,0	0,4	0,0	6,1	0,2	962	
Toplam	17,6	20,3	0,5	4,0	2,8	20,7	8,3	10,9	0,1	5,8	1,6	0,2	0,0	7,3	0,0	5.264	

Tablo 14.3 Mal sahipliği

15-49 yaş grubundaki kadınların, ev ve arsa sahibi olma durumuna ve temel özelliklere göre yüzde dağılımı, 2018 TNSA

Temel özellik	Ev sahibi olanların yüzdesi					Arsa/ toprak/ tarla sahibi olanların yüzdesi:					Kadın sayısı		
	Tek başına	Ortak	Ev sahibi		Cevapsız	Toplam	Tek başına	Ortak	Arsa/ toprak/ tarla sahibi			Cevapsız	Toplam
			değil						değil				
Yaş													
15-19	0,3	2,7	97,0	0,0	100,0	0,2	2,1	97,7	0,0	100,0	1.163		
20-24	0,9	6,3	92,8	0,0	100,0	0,9	4,2	95,0	0,0	100,0	1.034		
25-29	2,8	10,7	86,5	0,0	100,0	1,9	4,4	93,8	0,0	100,0	1.035		
30-34	5,6	15,1	79,0	0,3	100,0	3,1	5,9	90,7	0,3	100,0	1.065		
35-39	6,5	16,1	77,4	0,0	100,0	3,8	6,5	89,7	0,0	100,0	1.105		
40-44	11,3	18,0	70,7	0,0	100,0	5,8	8,2	86,0	0,0	100,0	1.025		
45-49	14,6	19,5	65,6	0,3	100,0	5,7	10,1	83,9	0,3	100,0	918		
Yerleşim yeri													
Kent	6,6	11,5	81,8	0,1	100,0	2,6	5,2	92,1	0,1	100,0	5.744		
Kır	3,0	15,5	81,5	0,0	100,0	4,2	7,9	87,9	0,0	100,0	1.602		
Bölge													
Batı	7,0	11,7	81,1	0,2	100,0	3,1	5,2	91,5	0,2	100,0	3.203		
Güney	4,2	15,7	80,1	0,0	100,0	2,7	7,8	89,5	0,0	100,0	914		
Orta	7,2	10,2	82,6	0,0	100,0	4,6	6,4	89,0	0,0	100,0	1.524		
Kuzey	4,1	12,5	83,5	0,0	100,0	2,4	8,3	89,2	0,0	100,0	401		
Doğu	2,8	14,3	82,9	0,0	100,0	1,0	4,4	94,6	0,0	100,0	1.305		
Eğitim													
Eğitimi yok / ilkokulu bitirmemiş	4,5	15,3	80,2	0,0	100,0	1,8	4,6	93,6	0,0	100,0	678		
İlkokul	4,8	15,8	79,2	0,1	100,0	3,8	7,4	88,7	0,1	100,0	2.139		
Ortaokul	2,7	8,6	88,7	0,0	100,0	2,6	4,2	93,2	0,0	100,0	1.495		
Lise ve üzeri	8,2	11,2	80,5	0,1	100,0	2,8	5,7	91,4	0,1	100,0	3.033		
Hanehalkı refahı													
En düşük	2,1	11,0	86,9	0,0	100,0	1,6	4,5	93,9	0,0	100,0	1.154		
Düşük	3,2	11,7	85,1	0,0	100,0	3,1	6,1	90,9	0,0	100,0	1.395		
Orta	3,5	11,9	84,6	0,0	100,0	2,6	5,5	91,9	0,0	100,0	1.527		
Yüksek	6,0	10,9	83,0	0,1	100,0	3,4	4,9	91,6	0,1	100,0	1.650		
En yüksek	12,6	16,0	71,2	0,2	100,0	3,7	7,7	88,4	0,2	100,0	1.619		
Toplam	5,8	12,4	81,8	0,1	100,0	3,0	5,8	91,2	0,1	100,0	7.346		

Tablo 14.4 Karar almaya katılım

15-49 yaş grubundaki halen evli kadınların, belirtilen konular hakkındaki kararların genellikle kimin tarafından alındığına göre yüzdeleri, 2018 TNSA

Karar	Kendisi					Diğer	Cevapsız	Toplam	Kadın sayısı
	Genellikle kendisi	Genellikle ve eşi birlikte	Genellikle eşi	Başka biri					
Kadının kendi sağlığı	35,2	60,2	4,3	0,1	0,1	0,0	100,0	4.820	
Yöntem kullanımı	24,6	69,3	3,2	0,1	2,8	0,0	100,0	4.820	

Tablo 14.5 Temel özelliklere göre kadınların sağlık kararları almaya katılımı

Belirli konular hakkındaki kararları, genellikle ya kendisi ya da eşiyle birlikte alan, 15-49 yaş grubundaki halen evli kadınların temel özelliklere göre yüzdesi, 2018 TNSA

Temel özellik	Belirli kararlar:				Kadın sayısı
	Kadının kendi sağlığı	Yöntem kullanımı	Her iki karara katılım	İki kararın hiçbirine katılmama	
Yaş					
15-19	95,6	55,7	53,6	2,3	56
20-24	95,2	59,2	57,2	2,8	411
25-29	95,3	59,4	56,3	1,6	737
30-34	95,8	58,4	55,8	1,5	923
35-39	95,4	55,8	53,3	2,2	1.002
40-44	95,2	57,9	55,9	2,8	910
45-49	95,8	55,3	52,9	1,7	781
Çalışma durumu (son 12 ay)					
Çalışmıyor	95,5	56,7	54,1	1,9	3.031
Çalışıyor	95,8	58,7	56,7	2,2	1.547
Cevapsız	93,1	58,5	54,6	3,0	241
Yaşayan çocuk sayısı					
0	95,1	65,9	63,6	2,6	349
1-2	96,6	62,7	60,5	1,2	2.685
3-4	95,1	48,4	46,2	2,7	1.489
5+	87,7	45,5	39,2	6,0	296
Yerleşim yeri					
Kent	96,3	60,1	58,0	1,7	3.743
Kır	92,8	48,2	44,4	3,4	1.076
Bölge					
Batı	96,3	60,4	58,6	1,8	2.095
Güney	93,1	54,2	49,5	2,2	617
Orta	97,4	58,8	57,4	1,2	1.028
Kuzey	94,9	47,6	45,9	3,5	257
Doğu	92,9	53,7	49,8	3,2	822
Eğitim					
Eğitimi yok / ilkokulu bitirmemiş	90,3	49,9	44,3	4,0	581
İlkokul	95,8	53,4	51,9	2,7	1.923
Ortaokul	96,2	58,7	56,3	1,4	813
Lise ve üzeri	96,7	64,9	62,4	0,8	1.503
Hanehalkı refahı					
En düşük	92,0	48,5	44,4	3,8	758
Düşük	94,3	51,4	48,4	2,8	914
Orta	95,6	58,2	56,1	2,3	994
Yüksek	97,2	60,3	58,7	1,3	1.066
En yüksek	97,1	65,3	63,2	0,8	1.088
Toplam	95,5	57,5	55,0	2,1	4.820

Tablo 14.6 Fiziksel şiddete ilişkin tutumlar

15-49 yaş grubundaki kadınlar arasında bir erkeğin eşine belirli durumlarda fiziksel şiddet uygulamasını doğru bulan kadınların temel özelliklere göre yüzdesi, 2018 TNSA

Temel özellik	Erkeğin eşine fiziksel şiddet uygulamasının doğru bulunduğu durumlar, bir kadın:					Belirtilen durumlardan en az birini doğru bulanların yüzdesi	Kadın sayısı
	Yemeği yakarsa	Eşine karşılık verirse	Eşinden habersiz dışarı çıkarsa	Çocukların bakımını ihmal ederse	Cinsel ilişkide bulunmayı reddederse		
Yaş							
15-19	0,6	2,6	1,7	4,3	1,7	6,4	1.163
20-24	0,4	3,8	2,3	4,3	0,7	7,7	1.034
25-29	0,5	2,6	2,3	5,0	1,1	7,4	1.035
30-34	0,7	3,3	2,2	5,6	1,1	7,9	1.065
35-39	1,2	4,0	3,6	7,2	2,2	9,8	1.105
40-44	1,5	4,3	4,0	7,7	2,1	11,2	1.025
45-49	1,4	5,0	4,5	9,4	2,5	13,4	918
Çalışma durumu (son 12 ay)							
Çalışmıyor	1,0	4,1	2,8	5,9	1,8	9,1	4.671
Çalışıyor	0,7	2,7	2,8	6,9	1,2	8,8	2.392
Cevapsız	0,9	3,7	5,6	4,2	2,3	9,4	282
Yaşayan çocuk sayısı							
0	0,8	2,4	1,9	4,3	1,2	6,2	2.608
1-2	0,3	2,6	1,9	4,6	0,8	7,0	2.882
3-4	1,4	5,5	4,4	9,0	2,3	13,4	1.544
5+	4,5	13,6	13,7	22,1	8,6	29,2	311
Medeni durum							
Hiç evlenmemiş	0,8	2,3	1,7	4,3	1,3	6,2	2.205
Evli veya birlikte yaşıyor	0,9	4,3	3,4	7,0	1,7	10,3	4.820
Boşanmış/ayrılı/eşi ölmüş	0,7	2,9	3,4	6,3	1,9	8,9	321
Yerleşim yeri							
Kent	0,6	2,8	2,3	4,6	1,2	7,1	5.744
Kır	1,8	6,6	5,0	11,7	3,1	15,9	1.602
Bölge							
Batı	0,5	1,9	1,6	3,9	0,7	5,7	3.203
Güney	0,9	6,2	3,9	8,7	2,7	12,3	914
Orta	0,7	3,0	1,9	4,8	1,0	7,7	1.524
Kuzey	0,7	2,8	2,0	5,8	1,2	7,5	401
Doğu	2,0	6,9	6,8	11,5	3,9	16,7	1.305
Eğitim							
Eğitimi yok / ilkokulu bitirmemiş	4,2	12,6	12,9	19,5	8,2	27,5	678
İlkokul	1,3	5,2	3,7	8,6	1,7	12,9	2.139
Ortaokul	0,4	3,3	2,3	4,6	1,2	7,7	1.495
Lise ve üzeri	0,1	0,6	0,4	2,1	0,2	2,8	3.033
Hanehalkı refahı							
En düşük	2,2	9,1	7,5	14,9	4,2	20,3	1.154
Düşük	1,1	5,7	3,9	9,0	2,4	13,4	1.395
Orta	1,3	3,7	2,9	5,9	1,6	9,4	1.527
Yüksek	0,2	1,2	1,3	2,9	0,4	4,4	1.650
En yüksek	0,0	0,3	0,5	1,0	0,3	1,5	1.619
Toplam	0,9	3,6	2,9	6,1	1,6	9,0	7.346

Tablo 14.7 Eşler arasındaki yaş farkı

Temel özelliklere göre halen evli kadınların eşleriyle aralarındaki yaş farkının yüzde dağılımı ve ortalama yaş farkı, 2018 TNSA

Temel özellik	Eşler arası yaş farkı					Ortalama yaş farkı (erkek-kadın)	Kadın sayısı
	Kadın 2+ yıl daha büyük	Yaklaşık aynı yaşta	Erkek 2-4 yıl daha büyük	Erkek 5-9 yıl daha büyük	Erkek 10+ yıl daha büyük		
Yaş							
15-19	0,0	8,9	19,1	53,4	18,6	6,2	56
20-24	1,2	12,9	34,8	40,8	10,2	5,1	411
25-29	2,7	23,5	29,2	34,1	10,5	4,3	737
30-34	2,2	23,6	30,6	33,9	9,7	4,3	923
35-39	5,9	23,6	28,8	31,4	10,3	4,1	1.002
40-44	7,0	22,3	34,4	27,3	9,1	3,7	910
45-49	6,4	20,7	30,4	32,2	10,2	4,2	781
Çalışma durumu (son 12 ay)							
Çalışmıyor	4,0	20,1	30,9	34,4	10,6	4,4	3.031
Çalışıyor	5,6	24,7	31,3	29,9	8,5	3,8	1.547
Cevapsız	4,9	24,1	28,2	29,5	13,3	4,6	241
Yaşayan çocuk sayısı							
0	7,3	24,7	30,2	28,0	9,9	3,8	349
1-2	4,3	23,3	31,4	32,2	8,7	4,1	2.685
3-4	4,4	19,2	30,8	34,3	11,3	4,4	1.489
5+	3,9	16,8	27,8	35,5	16,0	5,1	296
Yerleşim yeri							
Kent	4,3	22,8	31,6	31,6	9,7	4,1	3.743
Kır	5,3	18,2	28,6	36,6	11,3	4,6	1.076
Bölge							
Batı	3,6	21,7	32,9	31,6	10,2	4,3	2.095
Güney	5,5	20,0	26,3	36,4	11,8	4,5	617
Orta	4,7	22,8	33,1	32,4	6,9	3,8	1.028
Kuzey	4,5	23,1	28,7	34,1	9,6	4,2	257
Doğu	6,0	21,5	27,1	32,9	12,5	4,3	822
İBBS 1 bölgeleri							
İstanbul	3,3	20,6	34,1	31,5	10,4	4,3	995
Batı Marmara	3,0	25,0	30,6	32,2	9,2	4,3	203
Ege	4,5	22,4	33,3	30,0	9,8	4,1	589
Doğu Marmara	3,9	21,5	32,2	33,0	9,4	4,3	482
Batı Anadolu	5,4	23,2	35,0	29,9	6,5	3,6	512
Akdeniz	5,5	20,0	26,3	36,4	11,8	4,5	617
Orta Anadolu	3,6	21,5	26,4	40,4	8,1	4,5	242
Batı Karadeniz	4,8	25,4	31,8	30,3	7,7	3,8	252
Doğu Karadeniz	2,7	21,8	26,7	38,4	10,5	4,5	106
Kuzeydoğu Anadolu	3,3	20,2	24,8	34,9	16,8	5,3	114
Ortadoğu Anadolu	5,3	20,5	26,9	33,4	13,9	4,5	219
Güneydoğu Anadolu	7,0	22,3	27,7	32,1	10,9	4,1	489
Eğitim							
Eğitimi yok / ilkokulu bitirmemiş	8,5	19,7	24,5	33,2	14,1	4,6	581
İlkokul	4,3	20,6	31,6	32,7	10,8	4,4	1.923
Ortaokul	2,3	13,8	29,7	42,8	11,5	5,1	813
Lise ve üzeri	4,6	28,4	33,2	27,1	6,8	3,4	1.503
Hanehalkı refahı							
En düşük	6,1	20,4	23,7	36,3	13,6	4,7	758
Düşük	4,6	21,0	31,8	32,4	10,3	4,2	914
Orta	5,9	19,2	29,8	33,5	11,6	4,4	994
Yüksek	2,3	22,0	34,0	32,8	8,9	4,2	1.066
En yüksek	4,4	25,5	33,3	29,7	7,1	3,7	1.088
Toplam	4,5	21,8	30,9	32,7	10,1	4,2	4.820

Tablo 14.8 Eşler arasındaki eğitim farkı

Temel özelliklere göre halen evli kadınların eşleriyle aralarındaki eğitim farkının yüzde dağılımı ve ortalama eğitim farkı, 2018 TNSA

Temel özellik	Eşler arası eğitim farkı			Ortalama eğitim farkı (erkek- kadın)	Kadın sayısı
	Erkeğin eğitim seviyesi daha yüksek	Kadının eğitim seviyesi daha yüksek	Eğitim seviyeleri aynı		
Yaş					
15-19	47,1	25,9	27,0	1,0	56
20-24	44,7	29,5	25,8	0,6	411
25-29	39,2	36,0	24,8	0,3	737
30-34	42,3	26,5	31,3	0,6	923
35-39	39,8	21,8	38,4	0,7	1.002
40-44	42,7	15,1	42,3	1,1	910
45-49	36,7	13,1	50,1	0,9	781
Çalışma durumu (son 12 ay)					
Çalışmıyor	44,7	21,4	33,9	0,9	3.031
Çalışıyor	33,7	26,2	40,0	0,3	1.547
Cevapsız	35,8	20,3	43,9	0,4	241
Yaşayan çocuk sayısı					
0	35,6	35,0	29,4	(0,1)	349
1-2	38,6	26,6	34,8	0,6	2.685
3-4	43,9	15,7	40,4	1,1	1.489
5+	49,9	11,0	39,1	1,0	296
Yerleşim yeri					
Kent	40,6	24,6	34,8	0,7	3.743
Kır	41,2	16,9	41,9	0,8	1.076
Bölge					
Batı	38,8	26,7	34,5	0,4	2.095
Güney	35,4	20,4	44,2	0,7	617
Orta	40,2	21,6	38,3	1,0	1.028
Kuzey	38,0	20,3	41,6	0,8	257
Doğu	51,2	17,6	31,2	1,2	822
İBBS 1 bölgeleri					
İstanbul	41,2	27,0	31,8	0,4	995
Batı Marmara	37,6	22,1	40,3	0,6	203
Ege	33,6	31,8	34,7	0,1	589
Doğu Marmara	41,5	18,7	39,9	0,9	482
Batı Anadolu	36,2	25,5	38,3	0,6	512
Akdeniz	35,4	20,4	44,2	0,7	617
Orta Anadolu	45,1	18,4	36,5	1,3	242
Batı Karadeniz	41,0	16,1	42,9	1,2	252
Doğu Karadeniz	39,7	25,1	35,2	0,7	106
Kuzeydoğu Anadolu	43,6	20,5	35,9	0,9	114
Ortadoğu Anadolu	56,0	16,1	27,9	1,3	219
Güneydoğu Anadolu	50,9	17,5	31,6	1,3	489
Eğitim					
Eğitimi yok / ilkokulu bitirmemiş	58,7	14,9	26,4	1,0	581
İlkokul	46,6	4,5	48,9	1,9	1.923
Ortaokul	47,1	29,2	23,7	0,8	813
Lise ve üzeri	22,8	46,1	31,1	(1,0)	1.503
Hanehalkı refahı					
En düşük	37,4	19,1	43,5	0,5	758
Düşük	43,3	15,1	41,5	0,9	914
Orta	43,9	21,8	34,2	1,0	994
Yüksek	43,7	25,8	30,4	0,8	1.066
En yüksek	35,0	30,2	34,9	0,3	1.088
Toplam	40,7	22,9	36,4	0,7	4.820

Not: Parantez içerisinde gösterilen bulgular 25 ile 49 arasında ağırlıksız gözlem sayısına dayanmaktadır.

BİBLİYOGRAFYA

Bradley, S. E. K., Trevor, N. C., Joy, D. F., & Westoff, C. F. (2012). *Revising Unmet Need for Family Planning* (DHS Analytical Studies No. 25). Calverton, Maryland, USA: ICF International

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. (2014). *2013 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması*. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, T.C. Kalkınma Bakanlığı ve TÜBİTAK, Ankara, Türkiye.

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. (2009). *Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması, 2008*. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü, Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı ve TÜBİTAK, Ankara, Türkiye.

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. (2004). *Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması, 2003*. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü, Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı ve TÜBİTAK, Ankara, Türkiye.

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü ve Macro International Inc. (1999). *Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması 1998*, HÜNEE, Ankara.

Sağlık Bakanlığı, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü ve Macro International Inc. (1994). *Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması 1993*, HÜNEE, Ankara.

Rutstein, S. and Johnson K. (2004). *The DHS Wealth Index*. DHS Comparative Reports No. 6. Calverton, Maryland: ORC Macro.
[http://www.childinfo.org/files/DHS_Wealth_Index_\(DHS_Comparative_Reports\).pdf](http://www.childinfo.org/files/DHS_Wealth_Index_(DHS_Comparative_Reports).pdf), Temmuz 17, 2014.

T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı (DPT). (2003). *Türkiye'nin Avrupa Birliğine Katılım Sürecine İlişkin 2003 Yılı İlerleme Raporu [2003 Regular Report on Turkey's Progress Towards Accession]*. DPT, Avrupa Birliği ile İlişkiler Müdürlüğü, Ankara.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (t.y.) *Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları*, www.turkstat.gov.tr/IcerikGetir.do?istab_id=139, Ekim 21, 2019.

World Health Organization (WHO). 2003. *Guiding Principles for Complementary Feeding of the Breastfed Child*. Washington, DC, USA: Pan American Health Organization, WHO.

World Health Organization (WHO). 2005. *Guiding principles for feeding non-breastfed children 6–24 months of age*. Geneva: WHO.

World Health Organization (WHO). 2006. *WHO Child Growth Standards: Length/height-for-age, weight-for-age, weight-for-length, weight-for-height and body mass index-for-age: Methods and development*. Geneva: WHO.

World Health Organization (WHO). 2008. *Indicators for Assessing Infant and Young Child Feeding Practices*. Switzerland: WHO.

World Health Organization (WHO). 2015. *WHO Statement on Caesarean Section Rates*. Geneva, Switzerland: WHO.
http://www.who.int/reproductivehealth/publications/maternal_perinatal_health/csstatement/en

World Health Organization (WHO). 2017. WHO Recommendations on Newborn Health Guidelines Approved by the Who Guidelines Review Committee Updated 2017. Geneva, Switzerland: WHO. <http://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/259269/WHO-MCA-17.07-eng.pdf?sequence=1>

A.1 Giriş

Bu bölümde araştırmanın amaçlar ile ayrıntılı bir biçimde örneklem büyüklüğü ve araştırma alanları (tasarım ve tahmin alanları) tanıtılmaktadır. 2018 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (2018 TNSA) ülkemizde yapılan TNSA araştırmalarının altıncısıdır; daha önce 1993, 1998, 2003, 2008 ve en son 2013 yılında bu araştırmalar gerçekleştirilmiştir. Daha önceki araştırmalarda olduğu gibi, 2018 TNSA örneklem tasarımının temel amacı Türkiye geneli ve belirlenen tahmin alanları için doğurganlık, bebek ve çocuk ölümlülüğü, gebeliği önleyici yöntem kullanımı, anne ve çocuk sağlığına dair temel demografik göstergeler için kabul edilebilir kesinlik dereceleri olan tahminler elde edilmesidir.

Araştırma için Türkiye genelinde temsiliyeti olan 15,834 hedef hanehalkı büyüklüğünde bir örneklem tasarlanmıştır. Örneklem Türkiye genelinde, Batı, Güney, Orta, Kuzey ve Doğu olarak isimlendirilen geleneksel beş bölge ile bazı belirlenmiş göstergeler için İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması Düzey 1 (İBBS Düzey 1) olarak ifade edilen on iki bölge için temsiliyete sahip bulgular elde etmeyi amaçlamıştır.

Hanehalkı üyeleri hakkında bilgi toplamak için her hanehalkından yetişkin bir birey (15 yaş veya üzeri) ile görüşülmüştür. 2018 TNSA için seçilen tüm hanehalklarında 15-49 yaşlarında olup, hanehalkının daimi üyesi olan veya görüşmeden önceki geceyi hanehalkının ziyaretçisi olarak geçiren tüm kadınlar bireysel görüşme için uygun kabul edilmiş, kendileriyle görüşmeler yapılmıştır.

A.2 ÖRNEKLEM ÇERÇEVESİ

2018 TNSA için kullanılan örneklem çerçevesi -belediyeler ve Türkiye İstatistik Kurumu işbirliğiyle geliştirilen “Ulusal Adres Veritabanı (UAVT)”dır. UAVT, 2007 yılında kullanılmaya başlanmış bir sistem olan “Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS)” ile entegredir ve ADNKS’de T.C. Kimlik Numarası (veya ikamet/çalışma izni olan yabancılar için kimlik numarası) olan herkesi belirli bir adrese atar. Aradaki bağlantı, TÜİK’e adresleri ikametgah durumuna göre sınıflama imkanı sunmaktadır. 2018 TNSA örneklem çerçevesine UAVT’nda sadece en az bir T.C. kimlik numarasının daimi ikametgahı olarak görünen adresler dahil edilmiştir. Herhangi bir T.C. kimlik numarasının birden fazla adres ile eşleştiği durumlarda (birincil ikamet adresine ek mevsimlik ikamet edilen adresin bulunması, vs.) yalnızca birincil ikamet adresi çerçeveye dahil edilmiştir.

Türkiye’de TNSA’larda “kent” ve “kır” için farklı tanımlar kullanılmıştır. 1993 TNSA’da nüfusu 10,000’den büyük olan tüm yerleşim yerleri ile tüm il ve ilçe merkezleri kent, kalan yerleşim yerleri ise kır olarak tanımlanmıştır. 1998 TNSA’dan 2013 TNSA’ya kadar ise tanım aynı kalmış: nüfusu 10,000’den büyük olan tüm yerleşim yerleri idari statüsüne bakmaksızın kent olarak belirlenmiştir.

Resmi kır ve kent statüleri 2012 yılında çıkan bir yasa¹ ile değişmiştir. TÜİK’in idari tanımlarına bakıldığında, bu değişiklik nedeniyle 2012’de köylerde yaşayan nüfusun oranı %23 iken, 2013 yılında bu oran %9’a düşmüştür. Bu yeni tanıma göre, büyükşehir dönüşürülen tüm illerdeki köyler bağlı oldukları ilçelerde mahallelere dönüşmüşlerdir. Yeni yasa halihazırdaki 14 büyükşehir 16 büyükşehir daha ekleyerek 81 ilin 30’una büyükşehir statüsü vermiştir. Bu nedenle daha önce kendi başına bir yerleşim yeri olarak görünen pek

¹ 6360 Sayılı Büyükşehir Yasası

çok köy artık mahalle olarak ilçenin altında tanımlanmaktadır. Ayrıca yerleşim yerlerine dair çerçevenin tutulma şekli itibariyle de herhangi bir mahallenin son yasa değişikliğinden önce mahalle mi, köy mü olduğu bilgisine erişilememektedir. Bu tip yerler halen kırsal özellikler taşımakla birlikte, onları çerçeveden tespit etmek olanaksızdır; bu nedenle yerleşim yeri özelliğine dair bir tabakalama yapılamamıştır. Bunun yerine, örnekleme çıkan tüm kümelerin 2013'teki (bu yılda henüz yasa değişiklikleri çerçeveye yansımamıştır) statülerine bakılmış ve yerleşim yeri türü bir tasarım/tabaka değişkeninden ziyade bir araştırma değişkeni olarak tanımlanmıştır.

Örnekleme çerçevesinde toplam 22,067,776 hanehalkı bulunmaktadır. Bunun 9,750,242'i Batı bölgesinde, 1,681,223'ü ise Kuzey bölgesindedir. Bir başka deyişle, Türkiye'deki hanehalklarının %43,9'u İstanbul'u da içinde bulunduran Batı bölgesindeyken, Türkiye'deki hanehalklarının %18,7'si İstanbul'da yer almaktadır. **Tablo A.1'de** Türkiye'deki hanehalklarının geleneksel beş bölge ve on iki istatistikî bölge (İBBS Düzey 1) ayrımında dağılımı sunulmaktadır.

A.3 ÖRNEKLEM TASARIMI VE UYGULAMASI

2018 TNSA'nın örnekleme seçiminde çok aşamalı, tabakalı küme örnekleme yaklaşımı kullanılmıştır.

Türkiye idari olarak 81 ile bölünmüştür. Türkiye'de 2003'den önce yapılan örnekleme araştırmalarında seçim ve raporlama amacıyla bu iller beş bölge teşkil edecek şekilde gruplanmıştır. Bu bölge ayrımı ülkenin farklı yerlerindeki demografik, sosyal, kültürel ve ekonomik farklılıkları anlamak için güçlü bir değişken olarak kullanılmıştır. Her bölgede farklı sayıda il bulunmaktadır.

Beş geleneksel bölgeye ek olarak, 2002 yılının sonlarında resmi bir bölgelendirme sistemi oluşturulmuştur. Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne uyum süreci kapsamında, Devlet Planlama Teşkilatı ve Devlet İstatistik Enstitüsü 2002/4720 Sayılı yasa ile yürürlüğe giren üç farklı düzey İBBS bölge sınıflandırması oluşturmuştur. "İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırması (İBBS)" Avrupa Birliği (AB) ülkelerince kullanılan bir istatistikî sınıflandırmadır. Bu sisteme uyum için Türkiye'nin 81 ili İBBS 3. Düzey bölgeleri olarak, illerin birleşiminden oluşan 26 bölge İBBS 2. Düzey olarak; bunların birleşiminden oluşan 12 bölge de İBBS 1. Düzey olarak tanımlanmıştır.

2018 TNSA'nın önceliklerinden bir tanesi örnekleme tasarımının Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü'nün daha önce yürüttüğü demografik araştırmaların tasarımları ile yöntemsel ve kavramsal olarak tutarlı olmasıdır. 1993 TNSA'dan önce yürütülen araştırmalarda, tabakalama için beş bölge kullanılmıştır. 1993 TNSA'da ise örneklemin daha yaygın olmasını sağlayan, alt-bölgelere dayalı daha detaylı bir tabakalamaya gidilmiştir. 1993 TNSA'nın tasarımı için oluşturulan alt-bölgeler, 1998 TNSA'da da kullanılmıştır.

2003 TNSA'dan itibaren, İBBS 1 bölgelerinin oluşturulması örnekleme tasarımı için yeni adımlar atılmasını gerektirmiş, TNSA'ların örnekleme tasarımında geleneksel beş bölgeye ek olarak İBBS 1. Düzey bölgelerinin de dikkate alınması gerekmiştir. Bu sorunun çözümü için geliştirilen yaklaşım Türkyılmaz ve Hancıoğlu²'nin makalesinde detaylı olarak açıklanmaktadır. Birleştirildiğinde hem beş bölgeyi hem de on iki bölgeyi oluşturmaya olanak verecek on beş tabaka tasarlanmıştır. Her tabakada kırsal ve kentsel alanların bulunması tabaka sayısını 30'a çıkılmaktadır. 2003 TNSA ve 2013 TNSA arasında tabakalama yaklaşımının temelinde bu 30

---

² Türkyılmaz A.S. ve Hancıoğlu A. (2007). 2003 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması'nda Bölge yaklaşımları: Avrupa Birliği Bölgesel İstatistik Sistemine Uygunluk ve Örnekleme Tasarımına Etkiler. *Nüfusbilim Dergisi*, 26, 3-14.

tabaka yatmaktadır; toplam tabaka sayısı ise farklı araştırmalardaki farklı tahmin gereksinimleri sonucunda 36 ile 40 arasında değişmiştir.

Kent ve kıra göre **tabakalama** yapmanın artık mümkün olmamasıyla, 2018 TNSA’da tabaka sayısı ciddi bir şekilde azalmıştır. Ayrıca 2012 yılında çıkan yasa, 2008 TNSA’da “il merkezi” nüfusu 1,000,000’u geçen iller olarak tanımlanan metropol illerin ayrıştırılmasını da imkansız kılmıştır. Bu sebeplerle 2018 TNSA’da tabakalama sadece önceki paragrafta açıklanan, birleştirildiğinde beş ve on iki bölgeyi verebilen on beş tabakaya göre yapılmıştır (**Tablo A.2**). Örneklemin tabakalara dağılımı işlemi yerleşim yerlerinin 15 tabakaya ayrıştırılması ile başlamıştır. Örneklemin tabakalara dağılımı **Tablo A.3**’te küme ve hanehalkı sayısı cinsinden sunulmaktadır.

İlk aşama örneklem seçimi her tabakadan blokların birincil örneklem birimleri olarak seçiminden oluşmaktadır; ve bu süreç TÜİK tarafından gerçekleştirilmiştir. Bloklar büyüklüğe orantısız olasılıklarla, sistematik seçimle belirlenmiştir. Bu nedenle örnekleme daha büyük yerleşim yerlerinden daha çok blok çıkmıştır. Sistematik seçim sıralama yöntemi birkaç aşamadan oluşan bir listeden gerçekleştirilmiştir. Her tabaka içinde, iller hanehalkı sayısına göre büyükten küçüğe sıralanmış; iller içinde ilçeler ve ilçeler içinde mahalleler de aynı kurguyla sıralanmıştır. İlçeler içindeki sıralamalarda statüsü 2012 yılında mahalleye dönüşen köyler büyüklüklerinden dolayı genellikle listenin altında, mahallelerden sonra yer almıştır. Köyler de hanehalkı sayısına göre sıralanmıştır. Mahalleler içinde ise hanehalkı adresleri çerçevede bulunan bir coğrafi yakınlık koduna göre sıralanmıştır. Tabakalar içindeki sıralama yaklaşımı, bir yerleşim yerindeki hanehalkı sayısının il ve ilçe özelliklerinin benzerliğini coğrafi yakınlıktan daha iyi açıklayacağı gerekçesiyle TÜİK tarafından önerilmiştir. Kırsal/kent değişkeninin çerçevede bulunmaması durumunda, bu seçim yöntemi sıralama özelliklerine dayanan dolaylı bir tabakalama etkisi ile temsiliyetçi örneklem elde etmenin en iyi yolu olarak değerlendirilmiştir.

Türkiye’de yerleşim yerleri örneklem araştırmalarında kullanılacak, sınırları net bir şekilde belirlenmiş sayım alanlarına bölünmemiştir. Bununla birlikte her yerleşim yeri için Ulusal Adres Veritabanı’ndan hanehalkı adresi listeleri temin edilebilmektedir, böylece TÜİK seçilen her blok için hanehalkı listeleri sağlayabilmiştir. Bu bloklar ortalama 100 hanehalkından oluşan yapay sayım alanları niteliğindedir. TÜİK konutların açık adreslerini (mahalle, cadde/sokak, bina ve kapı numarası) içeren listeler sağlamıştır.

Örneklem seçiminin ikinci aşaması TÜİK’ten blok listeleri temin edildikten ve bu blok listelerinin **listeleme ve haritalama** saha çalışması ile güncellenmesinden sonra yapılmıştır. Türkiye’deki nüfus kayıt sistemlerindeki gelişmeler göz önüne alınarak, listeleme ve haritalama faaliyetleri kırsal özellikler taşıyan kümelerle sınırlı tutulmuştur. Bu kümeler saha çalışması öncesinde merkezde detaylı bir şekilde yapılan incelemeler sonucunda belirlenmiştir.

Yukarıda kısaca söz edildiği gibi, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi kurulduğu yıl olan 2007’den beri gelişmektedir. Pek çok adres günceldir ve çevrimiçi haritalardaki iyileşmelerle pek çoğu bu haritalarda bulunabilmektedir. Öte yandan bu durum daha çok kentsel alanlar için geçerlidir. Kırsal alanlarda fiziki olarak adresler halen güçlükle bulunabilmektedir. Türkiye’de her ne kadar her hanehalkı için en azından bina numarası, sokak ve mahalle adını içeren özgün bir adres tanımlanmış olsa da, çoğu köyde bunlara dair bilgileri fiziki olarak gözlemlenmek mümkün olmamakta, hanehalkları genelde hanehalkı reisi olarak bilinen kişinin ismiyle anılmaktadır. Her küme detaylı olarak incelendikten sonra 754 kümenin 199’unun listeleme ve haritalama çalışmasına ihtiyaç duyduğu belirlenmiştir. Bu kararlar idari statü, 2013 yılındaki statü (yeni büyükşehir yasası öncesi statüsü yansıtmayacak şekilde), çevrimiçi uydu görüntüleri ve nüfus büyüklüğü incelenerek alınmıştır. Listeleme ve haritalama aynı zamanda kentsel özellikler gösteren fakat yazlık konutlar içeren bazı kümelerde de yapılmış, böylece buralardaki dolu konutların ikinci aşama örneklem çerçevesine dahil edildiğinden emin olunmuştur.

Listeleme ve haritalama faaliyetini gerçekleştirmek üzere, 2018 yılı Ağustos ayında kırk üç üniversite öğrencisi veyamezunu beş günlük bir eğitim almıştır. Bu kişilerin otuz yedisi eğitimi tamamlamış; bir listelemeci ve bir haritacıdan oluşan toplam on beş ekip ise sahaya çıkmıştır. Listeleme sahası başlamadan önce Ankara’da bir pilot çalışma gerçekleştirilmiş, ekipler buna göre belirlenmiştir. Her ekibe listeleme için gereken ekipmanın yanısıra gitmeleri gereken yerleşim yerinin nerede olduğunu gösteren haritalar da verilmiştir. Merkezde ekiplerin kümeleri bulmaları, yerleşim haritaları ve küme krokiler çizibilmelerine yardımcı olmak amacıyla Google, Yandex, HERE WeGo gibi uygulamalardan elde edilen ücretsiz uydu fotoğrafları ve haritaları hazırlanmıştır. Listeleme uygulaması 2018 yılı Eylül ayı başında başlamış, HÜNEE’de görev yapan isteleme koordinatörü, araştırma görevlileri ve bölge koordinatörlerinin denetiminde yürütülmüştür.

Kentsel alanlarda blok büyüklüğü yaklaşık 100 hanehalkıdır. Bazı seçilen köyler ise 100’den az hanehalkından oluşmuştur. Seçilen bir köydeki hanehalkı sayısının 36’nın altında olduğu ender durumlarda, bu köye yakın bir başka küçük köy tespit edilmiş ve örnekleme dahil edilmiştir. Bu köyler saha çalışması öncesinde belirlenmiş ve ekiplere bildirilmiştir. TÜİK’in seçtiği bloğun büyük bir köye tesadüf ettiği ve adreslerin fiziki olarak gözlemlenememesi sebebiyle kümenin köyün neresine düştüğünün belirlenemediği bazı diğer ender durumlarda ise ekipler merkez ile iletişime geçmiştir. Bu durumlarda segmentasyon uygulanarak, köy uydu görüntüleri aracılığıyla kabaca 100 hanehalkı içerecek eşit parçalara bölünmüş , ekibin çalışması için listeleme koordinatörü tarafından bir parçası rastgele olarak seçilmiştir.

Listeleme uygulaması 2018 yılı Eylül ayının sonunda bitmiştir. Resmi izinlerin zamanında yetişmemesi nedeniyle tek bir küme listelenememiştir. Bu küme için seçimler TÜİK blok listeleri kullanılarak yapılmıştır. Her bloktan sabit küme büyüklüğü kullanılarak 21 hanehalkı seçilmiştir. Bu seçim listelenmemiş kümeler için bilgisayarlarla, listelenmiş kümeler için ise manuel olarak gerçekleştirilmiştir.

Hedef örneklem büyüklüğü 2018 TNSA ulusal örnekleme için 15,834 hanehalkı olarak belirlenmiştir. Bu örneklem büyüklüğü 2013 TNSA için belirlenenden 1,388 hanehalkı, 2008 TNSA için belirlenenden ise 2,324 hanehalkı daha fazladır. Örneklem büyüklüğü hem ana göstergelerin tahmin alanları için kabul edilebilir kesinlik düzeyleri sağlaması hem de artış eğiliminde olan cevapsızlık oranlarının göz önüne alınması nedeniyle artırılmıştır. 2013 TNSA’da kabaca 100’er hanehalkından oluşan bloklar içinden kent bloklarında 25, kır bloklarında 18 hanehalkı seçilmiştir. 2018 TNSA’da yerleşim yeri türü bir tabaka değişkeni olarak mevcut olmadığı için bu yaklaşım terk edilmiş ve her bloktan 21 hanehalkı seçilmiştir. Örneklemdeki hanehalklarının ve küme sayısının bölgelere göre dağılımı **Tablo A.3’te** sunulmuştur.

A.4 ÖRNEKLEM OLASILIKLARI VE ÖRNEKLEME AĞIRLIKLARI

2018 TNSA örnekleme kendinden ağırlıklı değildir. Örneklem büyüklüğünün bölgelerin büyüklüğüne orantılı şekilde dağıtılması durumunda bazı tabakalar için yetersiz sayıda gözlem elde edileceği için, bu tabakalardan büyüklüklerine orantısız şekilde dağıtım işlemi yapılmıştır dağıtılmıştır. Örneklem orantısız dağılımı; farklı tabakalarda evlenmiş ve evlenmemiş kadınların cevaplama oranlarının farklı olması; TÜİK’ten elde edilen blokların büyüklüğü ile listeleme sonrası büyüklüklerinin farklılaşması gibi nedenlerden dolayı 2018 TNSA üzerinden yapılacak tüm analizlerde ulusal ve tahmin alanı bazında temsiliyeti olan sonuçlar elde edebilmek için örneklem ağırlıkları kullanılmalıdır. Bu nedenle 754 kümenin her biri için farklı hanehalkı ve kadın örneklem ağırlıkları hesaplanmıştır. Kadın örneklem ağırlıkları her kümede evlilik durumuna göre farklılaşmıştır.

Nüfus ve Sağlık Araştırmalarında örneklem ağırlığının iki temel bileşeni vardır: Bir tanesi seçim olasılığından, diğeri ise cevapsızlıktan kaynaklanmaktadır. İlk bileşen, örneklem seçimi eşit olasılıkla yapılmadığı için gereklidir, her birim farklı olasılıkla ile seçilmiştir. Ağırlıklar bu birimlerin nüfustaki gerçek paylarını temsil etmeleri için kullanılır.

Cevapsızlık düzeltilmesinin arkasındaki mantık da buna benzerdir: Cevapsızlığın bazı tahmin alanlarında diğerlerine göre yüksek olduğu durumda, nüfusa dair bir çıkarım yapılacağı zaman bu alanlar olması gerekenden az temsil edilirler. Bu nedenle birimler cevaplama oranlarının tersi ile çarpılmaktadır.

2018 TNSA iki aşamalı, tabakalı bir küme örnekleme olduğu için örnekleme ağırlıkları her seçim aşaması ve küme için ayrı hesaplanan seçim olasılıklarına dayanmaktadır. Bu olasılıklar aşağıdaki gibidir:

P_{1hi} : h tabakasındaki i . kümenin ilk aşama seçim olasılığı

P_{2hi} : i . kümenin içindeki ikinci aşama seçim olasılığı (hanehalkı)

Aşağıda bu olasılıkların hesaplaması açıklanmaktadır:

a_h , h tabakasından seçilecek küme sayısı, M_{hi} örnekleme çerçevesine göre i . kümenin içerdiği hanehalkı sayısı ve $\sum M_{hi}$ tabakadaki toplam hanehalkı sayısı ise 2018 TNSA'da h tabakasından i . kümenin seçilme olasılığı aşağıdaki şekilde hesaplanmaktadır:

$$\frac{a_h M_{hi}}{\sum M_{hi}}$$

b_{hi} ; h tabakasındaki i . kümenin parçalara ayrılması durumunda (segmentasyon) seçilen parçadaki hanehalkı sayısının kümedeki toplam hanehalkına oranını ifade etmektedir; böyle bir işlem yapılmadıysa $b_{hi} = 1$ olarak alınmıştır. Bu durumda örneklemedeki i . kümenin seçim olasılığı aşağıdaki şekilde hesaplanmaktadır:

$$P_{1hi} = \frac{a_h M_{hi}}{\sum M_{hi}} \times b_{hi}$$

L_{hi} h tabakasındaki i . kümenin listelendiği durumda listeleme uygulaması sonucunda elde edilen hanehalkı büyüklüğü listelenmediği durumda TÜİK'ten elde edilen blok büyüklüğü, g_{hi} de kümede seçilen hanehalkı sayısı (21 hanehalkı) olarak tanımlandığında kümedeki hanehalklarının ikinci aşama seçim olasılığı aşağıdaki gibi olmaktadır:

$$P_{2hi} = \frac{g_{hi}}{L_{hi}}$$

2018 TNSA'da h tabakasındaki i . kümede her hanehalkı için toplam seçim olasılığı her iki aşamadaki seçim olasılığının çarpılması ile elde edilmektedir:

$$P_{hi} = P_{1hi} \times P_{2hi}$$

h tabakasındaki i . kümede her hanehalkı için tasarım ağırlığı toplam seçim olasılığının tersidir:

$$W_{hi} = 1 / P_{hi}$$

Hanehalkları ve kadınlar için öncelikle tasarım ağırlıkları hesaplanmaktadır. Tasarım ağırlığı birimin toplam seçim olasılığının tersidir (hanehalkı içinden kadınlar için ayrıca bir seçim yapılmadığı ve böylelikle uygun tüm kadınlar olasılık değeri 1 olarak seçildiği için tasarım ağırlığı hanehalkları ve kadınlar için aynıdır).

Tasarım ağırlıklarının hesaplanmasını kolaylaştırmak için tüm örneklem parametreleri ve seçim olasılıklarını içeren bir hesap çizelgesi oluşturulmuştur.

Ağırlık hesabında dikkate alınan ikinci bileşen hanehalkı ve bireysel görüşmelerdeki cevapsızlık düzeyleridir. Cevapsızlık düzeltilmesi tabaka bazında, evlenmiş ve evlenmemiş kadınlar için ayrı ayrı yapılmıştır. DHS Programı tarafından hazırlanan DHS Sampling and Listing Manual'a (Nüfus ve Sağlık Araştırmaları Örneklem ve Listeleme Kılavuzu) göre, örneklem ağırlıklarının hesabında kullanılan cevaplama oranları da tasarım ağırlıklarıyla ağırlıklandırılmış olarak hesaplanmaktadır. Hanehalkları için düzeltme aşağıdaki oranın tersine eşittir:

$$R_{hh} = \frac{\sum W_{hi} \times m_{hi}^*}{\sum W_{hi} \times m_{hi}}$$

Yukardaki formülde m_{hi}^* is kümedeki görüşülebilen hanehalkı sayısını, m_{hi} ise görüşmeye uygun hanehalkı sayısını ifade etmektedir.

Görüşmeye uygun hanehalkları görüşmelerin tamamlandığı, ziyaret sırasında evde hanehalkının olmadığı veya görüşülebilecek nitelikte kimsenin olmadığı, görüşmelerin ertelendiği ve bitirilemediği, görüşmelerin reddedildiği ve saha ekipleri tarafından konutları bulunamayan hanehalkları olarak tanımlanmaktadır.

Benzer bir şekilde, evlilik durumu ayırımında birey düzeyinde h tabakasındaki cevaplama oranları aşağıdaki gibi hesaplanmıştır:

$$R_h^{EM} = \frac{\sum W_{hi} \times k_{hi}^{EM*}}{\sum W_{hi} \times k_{hi}^{EM}}$$

$$R_h^{NM} = \frac{\sum W_{hi} \times k_{hi}^{NM*}}{\sum W_{hi} \times k_{hi}^{NM}}$$

Yukarıdaki formüllerde k_{hi}^{EM*} kümede görüşülen evlenmiş kadın sayısını, k_{hi}^{EM} ise kümedeki toplam evlenmiş kadın sayısını ifade etmektedir (NM hiç evlenmemiş kadınlar için kullanılan kısaltmadır). Cevapsızlık düzeltilmesi her tabakada evlenmiş ve hiç evlenmemiş kadınlar için ayrı ayrı yapılmıştır. Bunun nedeni hiç evlenmemiş kadınlar arasında evlenmiş kadınlara göre belirgin şekilde yüksek olan cevapsızlık düzeyidir. Bu farkın göz ardı edilmesi örnekte hiç evlenmemiş kadınların olması gerekenden daha az temsil edilmesine neden olacaktır.

2018 TNSA'nın ağırlık hesabında görüşülemeyen kümeler için de bir düzeltme yapılmıştır. Hanehalkı ağırlıkları aşağıdaki gibi hesaplanmıştır:

$$D_{hi} = \frac{W_{hi}}{(R_{ch} \times R_{hh})}$$

Evlenmiş ve hiç evlenmemiş kadınlar için örneklem ağırlığı her iki grup için de tasarım ağırlığının cevapsızlık bileşenlerine bölünmesi ile elde edilmiştir:

$$W_{hi}^{EM} = \frac{W_{hi}}{(R_{ch} \times R_{hh} \times R_h^{EM})}$$

$$W_{hi}^{NM} = \frac{W_{hi}}{(R_{ch} \times R_{hh} \times R_h^{NM})}$$

Yukarıdaki formüllerde R_{ch} h tabakasındaki küme düzeyi cevaplama oranıdır.

Hanehalkları için araştırma ağırlıkları (D_{hi}) her tabaka için tasarım ağırlıklarının cevapsızlık düzeltme faktörleri ile çarpılması ile elde edildikten sonra, bu ağırlıkların görüşülen hanehalkı sayısının toplam düzeltilmemiş, ağırlıklı hanehalkı sayısına oranı ile çarpılmasıyla normalize edilmiştir. Normalizasyon işlemi ulusal düzeyde ağırlıksız gözlem sayısının ağırlıklı sayıya eşitlenmesi için yapılmaktadır.

Nihai hanehalkı örneklem ağırlığı şu şekildedir: $HV005_{hi} = D_{hi} \times \frac{\sum \sum m_{hi}^*}{\sum \sum D_{hi} \times m_{hi}^*}$

Benzer bir normalizasyon işlemi bireysel kadın veri setine eklenecek nihai ağırlıkları elde etmek için de yapılmıştır. Ancak, bu işlem iki farklı medeni durum için ayrı ayrı yapılmamıştır. Normalize edilmiş ağırlıklar göreceli ağırlıklar olduğu için, iki gruba ayrı ayrı normalizasyon yapılması tüm kadınlara ilişkin gösterge hesaplanmasına izin vermeyecektir.

Bu nedenle örneklemden ziyade nüfustaki evlilik durumu dağılımını muhafaza edecek toplu bir normalizasyon faktörü (FW) hesaplanmıştır:

$$FW = \frac{\sum \sum (k_{hi}^{EM*} + k_{hi}^{NM*})}{\sum \sum W_{hi}^{EM} \times k_{hi}^{EM*} + \sum \sum W_{hi}^{NM} \times k_{hi}^{NM*}}$$

Nihai kadın örneklem ağırlığı şu şekildedir: $V005_{hi} = \begin{cases} W_{hi}^{EM} \times FW \text{ kadın evlenmiş ise} \\ W_{hi}^{NM} \times FW \text{ kadın hiç evlenmemiş ise} \end{cases}$

Normalize edilmiş hanehalkı ve birey ağırlıkları ortalama, orantı, oran ve hız hesaplamak için uygun olan göreceli ağırlıklardır, fakat nüfus büyüklüğüne dair sayılar tahmin etmek veya birleştirilmiş veri setlerinde kullanılmak için kullanımları uygun değildir.

A.5 ÖRNEKLEM UYGULAMASI SONUÇLARI

Tablo A.4'te kentsel ve kırsal yerleşim yerine ve beş bölgeye, Tablo A.5'te ise İBBS 1. Düzey bölgelerine göre hanehalkı ve kadın görüşmeleri için cevaplama oranları sunulmaktadır. Sonuçlar, TNSA araştırma ekiplerinin, seçilen 15,775³ hanehalkından 11,056'sı (yüzde 70'lik bir tamamlama oranı) ile görüşmelerin tamamladığını göstermektedir. Ekiplerin görüşmeye uygun bazı hanehalkları ile görüşmeleri tamamlayamamasının başlıca nedenleri, hanehalkı görüşmesini tamamlamaya uygun herhangi bir cevaplayıcının evde olmaması (%9), bazı konutların görüşme tarihinde boş olması (%7) ve redlerdir (%8). Toplamda görüşme yapmaya uygun olan ve ziyaret edilen 13,982 hanehalkından 11,056'sında hanehalkı görüşmeleri başarı ile tamamlanmıştır. Hanehalkı cevaplama oranı yüzde 79 olarak hesaplanmıştır.

³ Hedef örneklem büyüklüğü başlangıçta 15,834 hanehalkı olmasına rağmen saha çalışması sırasında 15,755 hanehalkı görüşmeye uygun olarak nitelendirilmiştir. Aradaki farkın iki bileşeni bulunmaktadır: 1) toplamda 84 haneden oluşan 4 küme ile görüşülememiştir, 2) veri toplama faaliyetleri sırasında aynı konutu birden fazla hanehalkının kullandığı, dolayısıyla 25 ek hanehalkıyla görüşüldüğü bir durum ortaya çıkmıştır.

Hanehalkı cevaplama oranı kırsal alanlarda kentsel alanlara göre daha yüksektir (sırasıyla %92 ve %74); bölgeler arasında en yüksek oran Doğu (%87) ve Kuzey bölgesinde (%85) elde edilmiştir. İBBS 1. Düzey bölgeleri arasında en düşük hanehalkı cevaplama oranı İstanbul'da (%61), en yüksek cevaplama oranları ise Kuzeydoğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu ve Doğu Karadeniz'de (%88) gözlemlenmiştir.

Görüşme yapılan hanehalklarında, bireysel görüşme için uygun bulunan 9,056 kadının yüzde 81'i ile görüşme yapılmıştır. Görüşme yapılamayan uygun kadınlar ile görüşme yapılamamasının ana nedeni kadınların oturdukları hanelere yapılan tekrar ziyaretlerine rağmen evde bulunamamasıdır (%11).

2018 TNSA'da kadınlar için genel cevaplama oranı yüzde 64 olarak hesaplanmıştır. Bu oran %57 (Batı bölgesi) ile %73 (Doğu) arasında değişmektedir. Uygun kadın cevaplama oranı kentsel alanlarda %79, kırsal alanlarda ise %86 olarak bulunmuş; beş bölge arasında ise %79 ile %84 arasında değişmiştir. İBBS 1. Düzey bölgeleri açısından değerlendirildiğinde ise, genel cevaplama oranının %50 (İstanbul) ile %75 (Güneydoğu Anadolu) arasında değiştiği görülmektedir.

Kadın cevaplama oranları kırsal yerleşim yerlerinde kentsel olanlardan daha yüksektir (sırasıyla %86 ve %79) ve beş bölge için %78 ile %84 arasında değişmektedir. Uygun kadın cevaplama oranı %82 ile Batı Anadolu'da İBBS 1. Düzey bölgeleri arasında en düşük cevaplama oranına sahipken, en yüksek cevaplama oranına %86 ile Güneydoğu Anadolu sahiptir (**Tablo A.5**)

TABLO LİSTESİ

Örneklem tasarımı ve uygulaması ile ilgili daha fazla bilgi için aşağıdaki tablolara bakınız:

- **Tablo A.1** Örneklem çerçevesindeki hanehalklarının sayısı
- **Tablo A.2** Araştırma tabakaları, 2018 TNSA
- **Tablo A.3** Örneklemdeki hanehalkı ve kümelerin dağılımı
- **Tablo A.4** Yerleşim yeri ve bölgeye göre örneklem uygulaması
- **Tablo A.5** İBBS 1 Bölgelerine göre örneklem uygulaması

Tablo A.1 Örneklem çerçevesindeki hanehalklarının sayısı

Hanehalkı sayılarının 5 bölgeye ve İBBS 1 Bölgelerine dağılımı (ADNKS, Şubat 2018), 2018 TNSA

	Yüzde	Hanehalkı sayısı
Bölge		
Batı	43,9	9.750.242
Güney	12,7	2.810.869
Orta	22,4	4.981.525
Kuzey	7,6	1.681.223
Doğu	13,4	2.982.917
İBBS Düzey 1 bölgeleri		
İstanbul	18,7	4.150.576
Batı Marmara	5,1	1.142.618
Ege	14,6	3.247.344
Doğu Marmara	10,1	2.252.968
Batı Anadolu	10,4	2.315.556
Akdeniz	12,7	2.810.869
Orta Anadolu	5,0	1.120.898
Batı Karadeniz	6,2	1.371.721
Doğu Karadeniz	3,7	811.309
Kuzeydoğu Anadolu	2,3	504.287
Ortadoğu Anadolu	3,8	835.401
Güneydoğu Anadolu	7,4	1.643.229
Toplam	100,0	22.206.776

Tablo A.2 Araştırma tabakaları, 2018 TNSA

Tabaka	Bölge	İBBS 1 Bölgesi	İl
1	Batı	İstanbul	İstanbul
2	Batı	Batı Marmara	Edirne, Kırklareli, Tekirdağ, Balıkesir, Çanakkale
3	Batı	Ege	İzmir, Aydın, Denizli, Muğla, Manisa
4	Orta	Ege	Afyon, Kütahya, Uşak
5	Batı	Doğu Marmara	Bursa, Kocaeli, Sakarya, Yalova
6	Orta	Doğu Marmara	Bilecik, Eskişehir, Bolu, Düzce
7	Orta	Batı Anadolu	Ankara, Konya, Karaman Adana, Antalya, Burdur, Isparta, Adana, İçel, Hatay, K. Maraş,
8	Güney	Akdeniz	Osmaniye
9	Orta	Orta Anadolu	Kırşehir, Nevşehir, Niğde, Aksaray, Kırıkkale, Kayseri, Sivas, Yozgat
10	Kuzey	Batı Karadeniz	Zonguldak, Bartın, Karabük, Kastamonu, Sinop, Samsun
11	Orta	Batı Karadeniz	Çankırı, Amasya, Çorum, Tokat
12	Kuzey	Doğu Karadeniz	Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Trabzon
13	Doğu	Kuzeydoğu Anadolu	Erzincan, Erzurum, Bayburt, Ağrı, Kars, Ardahan, Iğdır
14	Doğu	Ortadoğu Anadolu	Bingöl, Elazığ, Malatya, Tunceli, Bitlis, Hakkari, Muş, Van
15	Doğu	Güneydoğu Anadolu	Adıyaman, Gaziantep, Kilis, Diyarbakır, Şanlıurfa, Mardin, Siirt, Batman, Şırnak

Tablo A.3 Örneklemdaki hanehalkı ve kümelerin dağılımı

Seçilen hanehalkı ve küme sayılarının beş bölge ve İBBS 1 bölgelerine göre dağılımı, 2018 TNSA

	Yüzde	Hanehalkı sayısı	Küme sayısı
Bölge			
Batı	35,3	5.586	266
Güney	11,9	1.890	90
Central	20,2	3.192	152
North	15,4	2.436	116
East	17,2	2.730	130
İBBS 1 Bölgeleri			
İstanbul	9,3	1.470	70
Batı Marmara	10,6	1.680	80
Ege	10,1	1.596	76
Doğu Marmara	8,8	1.386	66
Batı Anadolu	8,0	1.260	60
Akdeniz	11,9	1.890	90
Orta Anadolu	6,6	1.050	50
Batı Karadeniz	8,8	1.386	66
Doğu Karadeniz	8,8	1.386	66
Kuzeydoğu Anadolu	5,3	840	40
Ortadoğu Anadolu	5,3	840	40
Güneydoğu Anadolu	6,6	1.050	50
Toplam	100,0	15.834	754

Tablo A.4 Yerleşim yeri ve bölgeye göre örneklem uygulaması

Bölgelere ve yerleşim yerine göre 2018 TNSA örneklemindeki hanehalkları ve uygun kadınların, hanehalkı ve kadın görüşmelerinin sonuçlarına göre yüzde dağılımı ve cevaplama oranları (ağırlıksız), 2018 TNSA

Sonuç	Yerleşim yeri		Bölge					Toplam
	Kent	Kır	Batı	Güney	Orta	Kuzey	Doğu	
Seçilen Hanehalkları								
Soru kağıdı dolduruldu (C)	66,0	80,8	65,5	68,9	71,9	71,4	77,0	70,1
Ziyaret sırasında evde hanehalkı yok veya görüşülebilecek nitelikte kimse yok (HP)	10,5	5,0	13,0	6,1	8,9	6,4	5,2	9,0
Sonraya bırakıldı (P)	1,3	0,2	1,8	1,7	0,5	0,1	0,3	1,0
Reddetti (R)	10,0	2,1	10,6	8,4	6,6	5,5	5,2	7,8
Konut bulunamadı (DNF)	0,8	0,2	0,5	0,8	0,6	0,3	1,2	0,6
Hanehalkının tümü araştırma tarihlerinde evde yok (HA)	2,9	4,6	2,0	6,4	2,4	5,3	3,5	3,4
Konutta adreste yaşayan yok/Adres konut değil (DV)	6,7	6,0	5,5	5,7	7,4	8,6	6,3	6,5
Konut yıkılmış (DD)	0,7	0,1	0,5	0,5	0,4	0,3	0,7	0,5
Kısmen dolduruldu (PC)	0,2	0,0	0,1	0,1	0,2	0,2	0,0	0,1
Diğer (O)	0,9	1,0	0,6	1,3	1,0	1,9	0,6	1,0
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Örneklemdaki hanehalkı sayısı	11.420	4.355	5.534	1.890	3.193	2.440	2.718	15.775
Hanehalkı cevaplama oranı (HRR) ¹	74,4	91,5	71,6	80,1	81,0	85,1	86,6	79,1
Uygun Kadınlar								
Soru kağıdı dolduruldu (EWC)	79,4	85,8	78,9	82,2	80,1	81,1	84,2	81,1
Evde değil (EWNH)	11,1	9,1	12,3	10,2	9,4	10,5	9,7	10,6
Sonraya bırakıldı (EWP)	1,8	0,4	2,1	1,9	2,3	0,4	0,3	1,4
Reddetti (EWR)	5,6	1,6	4,5	3,8	6,0	4,8	3,6	4,5
Kısmen dolduruldu (EWPC)	0,5	0,5	0,3	0,6	0,5	0,6	0,7	0,5
Diğer (EWO)	1,5	2,6	1,8	1,3	1,8	2,6	1,6	1,8
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Kadın sayısı	6.606	2.450	2.761	1.087	1.820	1.146	2.242	9.056
Uygun kadın cevaplama oranı (EWRR) ²	79,4	85,8	78,9	82,2	80,1	81,1	84,2	81,1
Genel kadın cevaplama oranı (ORR) ³	59,0	78,5	56,5	65,9	64,9	69,0	73,0	64,1

¹ Hanehalkı cevaplama oranı (HRR), çeşitli cevaplama kategorilerinde yer alan hanehalkı sayıları kullanılarak, şu şekilde hesaplanmıştır:

$$\frac{C}{C + HP + P + R + DNF + PC}$$

² Uygun kadın cevaplama oranı (EWRR), "soru kağıdı dolduruldu (EWC)" kategorisinin yüzdesine eşdeğerdir.

³ Genel cevaplama oranı (ORR) şu şekilde hesaplanmıştır:

$$ORR = HRR * EWRR$$

Tablo A.5 İBBS 1 Bölgelerine göre örneklem uygulaması

İBBS 1 bölgelerine göre 2018 TNSA örneklemindeki hanehalkları ve uygun kadınların, hanehalkı ve kadın görüşmelerinin sonuçlarına göre yüzde dağılımı ve cevaplama oranları (ağırlıksız), 2018 TNSA

Sonuç	İBBS 1 Bölgeleri												Toplam
	İstanbul	Batı Mar- mara	Ege	Doğu Mar- mara	Batı Ana- dolu	Ak- deniz	Orta Ana- dolu	Batı Kara- deniz	Doğu Kara- deniz	Kuzey- doğu Ana- dolu	Orta Doğu Ana- dolu	Güney- doğu Ana- dolu	
Seçilen Hanehalkları													
Soru kağıdı dolduruldu (C)	56,9	73,0	66,0	67,9	70,0	68,9	73,4	71,1	71,6	76,2	75,6	78,8	70,1
Ziyaret sırasında evde hanehalkı yok veya görüşülebilecek nitelikte kimse yok (HP)	14,8	12,3	13,2	10,1	8,3	6,1	9,8	8,2	5,3	4,9	5,9	4,9	9,0
Sonraya bırakıldı (P)	2,9	0,7	2,2	0,7	0,5	1,7	1,0	0,2	0,1	0,5	0,4	0,0	1,0
Reddetti (R)	17,9	6,0	7,9	9,2	9,4	8,4	5,4	6,0	4,4	4,9	6,6	4,3	7,8
Konut bulunamadı (DNF)	0,7	0,3	0,6	0,3	0,6	0,8	1,0	0,4	0,1	0,4	1,3	1,7	0,6
Hanehalkının tümü araştırma tarihlerinde evde yok (HA)	1,0	3,1	2,2	2,0	1,3	6,4	4,2	1,4	7,9	2,6	4,3	3,6	3,4
Konutta adreste yaşayan yok/Adres konut değil (DV)	4,6	3,6	6,2	8,4	8,7	5,7	4,2	9,3	9,2	7,9	5,3	5,8	6,5
Konut yıkılmış (DD)	0,6	0,5	0,4	0,6	0,6	0,5	0,1	0,4	0,1	2,0	0,1	0,1	0,5
Kısmen dolduruldu (PC)	0,1	0,0	0,1	0,1	0,2	0,1	0,3	0,2	0,2	0,0	0,0	0,0	0,1
Diğer (O)	0,6	0,5	1,3	0,6	0,3	1,3	0,7	2,9	1,1	0,7	0,5	0,7	1,0
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Örneklemdeki hanehalkı sayısı	1.430	1.686	1.578	1.387	1.260	1.890	1.050	1.390	1.386	840	843	1.035	15.775
Hanehalkı cevaplama oranı (HRR) ¹	60,9	79,1	73,4	76,8	78,6	80,1	80,8	82,6	87,6	87,8	84,1	87,7	79,1
Uygun Kadınlar													
Soru kağıdı dolduruldu (EWC)	81,4	79,3	77,2	79,1	72,0	82,2	87,1	83,0	80,2	83,2	83,4	85,5	81,1
Evde değil (EWNH)	9,7	14,7	11,7	11,9	12,7	10,2	5,8	8,2	12,4	9,5	8,7	10,5	10,6
Sonraya bırakıldı (EWP)	2,1	0,7	2,3	2,7	3,3	1,9	2,1	0,7	0,3	0,3	0,4	0,1	1,4
Reddetti (EWR)	5,2	3,7	5,9	3,7	10,2	3,8	2,1	5,5	3,4	4,8	4,2	2,3	4,5
Kısmen dolduruldu (EWPC)	0,7	0,1	0,3	0,3	0,5	0,6	0,3	0,7	0,6	0,6	1,3	0,2	0,5
Diğer (EWO)	0,9	1,5	2,7	2,4	1,2	1,3	2,5	1,9	3,1	1,6	1,9	1,4	1,8
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Kadın sayısı	746	805	709	764	753	1.087	606	723	621	631	688	923	9.056
Uygun kadın cevaplama oranı (EWRR) ¹	81,4	79,3	77,2	79,1	72,0	82,2	87,1	83,0	80,2	83,2	83,4	85,5	81,1
Genel kadın cevaplama oranı (ORR) ¹	49,6	62,7	56,6	60,7	56,6	65,9	70,4	68,6	70,3	73,0	70,2	75,0	64,1

¹ Cevaplama oranlarının hesaplanmasına ilişkin açıklama Tablo A.4'te verilmektedir.

Örneklem araştırmalarından elde edilen tahminler (estimates) iki tip hatadan etkilenirler: (1) örneklem dışı hatalar ve (2) örnekleme hataları. Örneklem dışı hatalar, veri toplama ve bilgi işlem sırasında, örneğin hanehalkının yerinin saptanamaması ve görüşme yapılamaması, soruların cevaplayıcılar veya görüşmeciler tarafından yanlış anlaşılması veya veri giriş hataları gibi hatalardır. 2018 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması'nda (2018 TNSA) bu tip hataları en aza indirmek için çaba harcanmış olmasına rağmen, örneklem dışı hatalarla karşılaşılması kaçınılmazdır ve bunların istatistiksel olarak değerlendirilmeleri zordur.

Örnekleme hatalarını ise istatistiksel olarak değerlendirmek mümkündür. 2018 TNSA'da seçilen cevaplayıcı örnekleme, aynı evrenden, aynı örneklem tasarımıyla ve aynı örneklem büyüklüğüyle seçilebilecek bir çok olası örnekten sadece biridir. Olası örneklerin her biri, 2018 TNSA'ya seçilmiş olan örneklemden farklılık gösteren sonuçlar verecektir. Örnekleme hataları, seçilmesi mümkün olan tüm örnekler arasındaki değişkenliğin bir ölçütüdür. Değişkenlik derecesi kesin olarak bilinmemekle birlikte, araştırma sonuçlarından tahmin edilebilmektedir.

Örnekleme hatası genellikle bir orantı (*proportion*), oran (*ratio*) ya da ortalama gibi bir istatistiğin *standart hatasının* hesaplanmasıyla ölçülür. Standart hata, varyansın karekökü olarak tanımlanır ve evrenin gerçek değerinin içine düşmesi beklenen güven aralıklarının hesaplanmasında kullanılır. Örneğin, bir örneklem araştırmasından hesaplanmış herhangi bir istatistik için bulunan standart hatanın 2 katı, istatistiğin değerinden çıkarılarak güven aralığının alt sınırı, istatistiğin değerine eklenerek güven aralığının üst sınırı bulunur. Aynı örneklem tasarımı ve aynı örneklem büyüklüğüne sahip her 100 olası örneklemden 95'inde istatistiğin değerinin bu güven aralığı içinde olması beklenir.

Eğer 2018 TNSA'nın örnekleme basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilmiş olsaydı, örnekleme hatalarının basit formüllerle hesaplanması mümkün olabilecekti. Ancak 2018 TNSA örnekleminin çok aşamalı ve tabakalı bir tasarımı olması nedeniyle örnekleme hatalarını hesaplamak daha karmaşık formüllerin kullanılması gereklidir. Örnekleme hataları ICF tarafından geliştirilen SAS programları ile hesaplanmıştır. Bu programlar ortalamalar ve oranlar cinsinden araştırma göstergelerinin varyans tahminlerinde Taylor lineerizasyon metodunu kullanmıştır. Doğurganlık ve ölümlülük hızları gibi daha karmaşık istatistiklerin tahminlerinde ise Jackknife yeniden örnekleme metodu kullanılmıştır.

Taylor lineerizasyon metodu, tüm yüzde ve ortalamaları bir oran tahmini, $r = y/x$ şeklinde ele alır. Burada y , y değişkeni için toplam örneklem değerini, x ise söz konusu grup veya alt grupta yer alan toplam gözlem sayısını ifade etmektedir. r 'nin varyansı aşağıda verilen formülle hesaplanır; standart hata ise varyansın kareködür:

$$SE^2(r) = var(r) = \frac{1-f}{x^2} \sum_{h=1}^H \left[\frac{m_h}{m_h-1} \left(\sum_{i=1}^{m_h} z_{hi}^2 - \frac{z_h^2}{m_h} \right) \right]$$

$$z_{hi} = y_{hi} - rx_{hi}, \text{ and } z_h = y_h - rx_h$$

Bu formüllerde;

h 1'den H 'a kadar değişen tabakaları,
 m_h h 'inci tabakada seçilen blokların (standart kümelerin) toplam sayısını,
 y_{hi} h 'inci tabakada yer alan i kümesinde y değişkeninin ağırlıklı değerlerinin toplamını,
 x_{hi} h 'inci tabakada yer alan i kümesindeki toplam ağırlıklı gözlem sayısını,
 f_h ise h 'inci tabakadaki örnekleme oranını verir. Ancak f_h çok küçük bir değer olduğundan göz ardı edilir.

2018 TNSA'da standart hataların hesaplanması için kullanılan tabaka değişkeni örtük tabakaları gösteren V022 değişkenidir. Bu tabakalar 2 veya 3 kümeden oluşmakta, Ek A'da detayları verildiği gibi tasarımda kullanılan tabakaların içindeki kümelerin coğrafi yakınlığına dayanmaktadır.

Jackknife metodu karmaşık hızların kestirimlerini bulmak için ana örneklemden bir çok replikeler yapar (örnekler çeker) ve aşağıdaki basit formülü kullanarak bu tahminlerin standart hatalarını hesaplar. Her replikasyon işlemi sırasında *biri dışında bütün kümeler* hesaplamalara dahil edilmekte, böylelikle pseudo bağımsız replikeler elde edilmektedir. 2018 TNSA kapsamında 750 kümede görüşmeler yapılmıştır, dolayısı ile 750 replike yaratılmıştır. Bir r hızının varyansı aşağıdaki gibi hesaplanır:

$$SE^2(r) = var(r) = \frac{1}{k(k-1)} \sum_{i=1}^k (r_i - r)^2$$

$$r_i = kr - (k-1)r_{(i)}$$

Yukarıdaki formüllerde;

r 750 kümelik tüm örneklemden hesaplanmış olan tahmin,
 $r_{(i)}$ 750 kümelik örneklemden i 'nci kümenin dahil edilmediği bir örneklemden hesaplanmış bir tahmin, ve
 k toplam küme sayısıdır.

Standart hatalara ek olarak, her tahmin için desen etkisi (DEFT) de hesaplanmıştır. DEFT, uygulanan örneklem tasarımıyla hesaplanan standart hatanın, basit tesadüfi örneklem kullanıldığı takdirde elde edilecek olan standart hataya oranı olarak tanımlanır. DEFT değerinin 1,0 olması, uygulanan örneklem tasarımının basit tesadüfi seçim kadar etkili olduğunu gösterirken, 1,0'dan büyük bir DEFT değeri, daha karmaşık ve istatistiksel olarak daha az etkili bir örneklem tasarımının kullanımı nedeniyle standart hatanın arttığı anlamına gelir. Ayrıca tahminler için görelî hata ve güven aralıkları da hesaplanmıştır.

2018 TNSA'da örnekleme hataları, öncelikli bulunan, seçilmiş değişkenler için hesaplanmıştır. Bu Ek'teki sonuçlar, Türkiye toplamına, kentsel ve kırsal yerleşim yerlerine, beş bölgeye ve 12 İBBS 1 Bölgesine göre verilmiştir. **Tablo B.1'**de her değişken için kullanılan istatistiğin cinsi (ortalama, oran veya hız) ve istatistiğin hangi nüfus grubuna ilişkin olduğu verilmiştir. **Tablo B.2'den Tablo B.21'e** kadar olan tablolarda her değişken için istatistiğinin değeri (R), standart hatası (SE), ağırlıksız (N) ve ağırlıklı olarak gözlem sayısı (WN), desen etkisi (DEFT), görelî standart hatası (SE/R) ve yüzde 95 güven aralığı ($R \pm 2SE$) verilmiştir. DEFT değeri, basit tesadüfi örneklem için standart hata sıfır olduğunda (tahmin sıfır veya bire yakın bir değer aldığımda), tanımsız kabul edilir.

Güven aralığı 40-49 yaşlarındaki kadınların canlı doğum sayısı örneği üzerinden şu şekilde yorumlanmaktadır: Türkiye'de 40-49 yaşlarındaki kadınların yapmış oldukları ortalama canlı doğum sayısı 2,710'dur, bunun standart hatası da 0,052'dir. Yüzde 95'lik güven aralığını elde etmek için standart hatanın iki (bu sayı %95 düzeyindeki t-tablosu değerinin yuvarlanmış değeridir) katı bu örneklem tahminine eklenir ve

tahminden çıkarılır ($2,710 \pm 2 \times 0,052$). Bulunan aralık 2,605 ile 2,815 arasındır, 40-49 yaşlarındaki kadınların *gerçek* ortalama canlı doğum sayısı değeri %95 olasılıkla bu aralıktadır.

Türkiye toplamı için DEFT değerinin **Tablo B.2'**de sunulan tüm göstergeler için ortalaması 1,25'dir. Dolayısıyla örneklemin çok aşamalı ve kümeli yapısından dolayı standart hata aynı büyüklükteki bir basit tesadüfü örnekten elde edilecek olana göre 1,25 kat artmıştır.

TABLO LİSTESİ

Standart hatalar hakkında daha fazla bilgi için aşağıdaki tablolara bakınız:

- **Tablo B.1 Örnekleme hataları hesaplanan değişkenler, 2018 TNSA**
- **Tablo B.2 Örnekleme hataları, Türkiye toplamı, 2018 TNSA**
- **Tablo B.3 Örnekleme hataları, Kent, 2018 TNSA**
- **Tablo B.4 Örnekleme hataları, Kır, 2018 TNSA**
- **Tablo B.5 Örnekleme hataları, Batı, 2018 TNSA**
- **Tablo B.6 Örnekleme hataları, Güney, 2018 TNSA**
- **Tablo B.7. Örnekleme hataları, Orta, 2018 TNSA**
- **Tablo B.8 Örnekleme hataları, Kuzey, 2018 TNSA**
- **Tablo B.9 Örnekleme hataları, Doğu, 2018 TNSA**
- **Tablo B.10 Örnekleme hataları, İstanbul, 2018 TNSA**
- **Tablo B.11 Örnekleme hataları, Batı Marmara, 2018 TNSA**
- **Tablo B.12 Örnekleme hataları, Ege, 2018 TNSA**
- **Tablo B.13 Örnekleme hataları, Doğu Marmara, 2018 TNSA**
- **Tablo B.14 Örnekleme hataları, Batı Anadolu, 2018 TNSA**
- **Tablo B.15 Örnekleme hataları, Akdeniz, 2018 TNSA**
- **Tablo B.16 Örnekleme hataları, Orta Anadolu, 2018 TNSA**
- **Tablo B.17 Örnekleme hataları, Batı Karadeniz, 2018 TNSA**
- **Tablo B.18 Örnekleme hataları, Doğu Karadeniz, 2018 TNSA**
- **Tablo B.19 Örnekleme hataları, Kuzeydoğu Anadolu, 2018 TNSA**
- **Tablo B.20 Örnekleme hataları, Ortadoğu Anadolu, 2018 TNSA**
- **Tablo B.21 Örnekleme hataları, Güneydoğu Anadolu, 2018 TNSA**

Tablo B.1 Örnekleme hataları hesaplanan değişkenler, 2018 TNSA

Değişken	Tahmin türü	İlişkin olduğu nüfus grubu
Kent	Oran	15-49 yaş arası tüm kadınlar
Okuryazar	Oran	15-49 yaş arası tüm kadınlar
Eğitimi yok	Oran	15-49 yaş arası tüm kadınlar
İlköğretim ikinci kademe ve üzeri	Oran	15-49 yaş arası tüm kadınlar
Hiç evlenmemiş	Oran	15-49 yaş arası tüm kadınlar
Halen evli	Oran	15-49 yaş arası tüm kadınlar
20 yaşından önce evlenmiş	Oran	20-49 yaş arası tüm kadınlar
Halen gebe	Oran	15-49 yaş arası tüm kadınlar
Canlı doğum sayısı	Ortalama	15-49 yaş arası tüm kadınlar
40-49 yaşları için canlı doğum sayısı	Ortalama	40-49 yaş arası tüm kadınlar
Hayatta olan çocuk sayısı	Ortalama	15-49 yaş arası tüm kadınlar
Herhangi bir yöntem biliyor	Oran	15-49 yaş arası halen evli kadınlar
Herhangi bir modern yöntem biliyor	Oran	15-49 yaş arası halen evli kadınlar
Herhangi bir yöntem kullanmış	Oran	15-49 yaş arası halen evli kadınlar
Halen herhangi bir yöntem kullanıyor	Oran	15-49 yaş arası halen evli kadınlar
Halen bir modern yöntem kullanıyor	Oran	15-49 yaş arası halen evli kadınlar
Halen hap kullanıyor	Oran	15-49 yaş arası halen evli kadınlar
Halen RİA kullanıyor	Oran	15-49 yaş arası halen evli kadınlar
Halen kondom kullanıyor	Oran	15-49 yaş arası halen evli kadınlar
Halen enjeksiyon yöntemini kullanıyor	Oran	15-49 yaş arası halen evli kadınlar
Halen tüp ligasyonu kullanıyor	Oran	15-49 yaş arası halen evli kadınlar
Halen geri çekme yöntemi kullanıyor	Oran	15-49 yaş arası halen evli kadınlar
Halen takvim yöntemi kullanıyor	Oran	15-49 yaş arası halen evli kadınlar
Yöntemi devlet kuruluşundan temin ediyor	Oran	Halen modern yöntem kullananlar
Başka çocuk istemiyor	Oran	15-49 yaş arası halen evli kadınlar
Sonraki doğumu en az 2 yıl sonra istiyor	Oran	15-49 yaş arası halen evli kadınlar
İdeal çocuk sayısı	Ortalama	Sayı cinsinden yanıt veren tüm 15-49 yaş kadınlar
Anne son doğumda DÖB almış	Oran	Son 5 yılda doğum yapmış kadınlar
Son DÖB sırasında tetanoz aşısı olmuş	Oran	Son 5 yıldaki son doğumda DÖB alan kadınlar
Sağlık personelinin yardımcı olduğu doğumlar	Oran	Araştırmadan 1-59 ay önce gerçekleşen doğumlar
Aşı kartı var, görüldü	Oran	12-23 aylık çocuklar
BCG aşısı olmuş	Oran	12-23 aylık çocuklar
DaBT-İPA-Hib aşısı olmuş (3 doz)	Oran	12-23 aylık çocuklar
Hepatit B aşısı olmuş (3 doz)	Oran	12-23 aylık çocuklar
İlk doz polio aşısı olmuş	Oran	12-23 aylık çocuklar
İkinci doz polio aşısı olmuş	Oran	24-35 aylık çocuklar
KPA aşısı olmuş (3 doz)	Oran	12-23 aylık çocuklar
Hepatit A aşısı olmuş (2 doz)	Oran	24-35 aylık çocuklar
Su çiçeği aşısı olmuş	Oran	24-35 aylık çocuklar
KKK aşısı olmuş	Oran	24-35 aylık çocuklar
Tüm temel aşıları olmuş	Oran	24-35 aylık çocuklar
Tüm yaşa uygun aşıları olmuş (12-23 aylık)	Oran	12-23 aylık çocuklar
Tüm yaşa uygun aşıları olmuş (24-35 aylık)	Oran	24-35 aylık çocuklar
Yaşa göre boy (-2 SD)	Oran	Boy ve kilosu ölçülebilen 5 yaş altı çocuklar
Boya göre ağırlık (-2 SD)	Oran	Boy ve kilosu ölçülebilen 5 yaş altı çocuklar
Yaşa göre ağırlık (-2 SD)	Oran	Boy ve kilosu ölçülebilen 5 yaş altı çocuklar
Beden Kitle Endeksi (BKİ) < 18.5	Oran	Boy ve kilosu ölçülebilen 15-49 tüm kadınlar (gebeler ve son 2 ay içinde doğum yapanlar hariç)
Beden Kitle Endeksi (BKİ) ≥ 25.0	Oran	Boy ve kilosu ölçülebilen 15-49 tüm kadınlar (gebeler ve son 2 ay içinde doğum yapanlar hariç)
Toplam doğurganlık hızı (3 yıl)	Hız	Çocuk sahibi olunabilecek kadın yıllar

Tablo B.2 Örnekleme hataları, Türkiye toplamı, 2018 TNSA

Değişken	Değer (R)	Standart Hata (SE)	Sayı		Desen Etkisi (DEFT)	Görelî Hata (SE/R)	Güven Aralıkları	
			Ağırlıksız (N)	Ağırlıklı (WN)			R-2SE	R+2SE
Kent	0,782	0,016	7346	7346	3,288	0,020	0,750	0,814
Okuryazar	0,942	0,004	7346	7346	1,463	0,004	0,934	0,950
Eğitimi yok	0,092	0,006	7346	7346	1,640	0,060	0,081	0,103
İlköğretim ikinci kademe ve üzeri	0,616	0,008	7346	7346	1,335	0,012	0,601	0,632
Hiç evlenmemiş	0,300	0,007	7346	7346	1,298	0,023	0,286	0,314
Halen evli	0,656	0,007	7346	7346	1,298	0,011	0,642	0,670
20 yaşından önce evlenmiş	0,367	0,008	6334	6183	1,355	0,022	0,350	0,383
Halen gebe	0,037	0,003	7346	7346	1,151	0,069	0,032	0,042
Canlı doğum sayısı	1,640	0,024	7346	7346	1,206	0,014	1,593	1,687
40-49 yaşları için canlı doğum sayısı	2,710	0,052	2027	1943	1,335	0,019	2,605	2,815
Hayatta olan çocuk sayısı	1,583	0,022	7346	7346	1,200	0,014	1,538	1,627
Herhangi bir yöntem biliyor	0,995	0,001	5156	4820	1,085	0,001	0,993	0,998
Herhangi bir modern yöntem biliyor	0,994	0,001	5156	4820	1,057	0,001	0,992	0,997
Herhangi bir yöntem kullanmış	0,896	0,005	5156	4820	1,175	0,006	0,886	0,906
Halen herhangi bir yöntem kullanıyor	0,698	0,007	5156	4820	1,116	0,010	0,684	0,713
Halen bir modern yöntem kullanıyor	0,489	0,009	5156	4820	1,298	0,018	0,471	0,507
Halen hap kullanıyor	0,048	0,003	5156	4820	1,055	0,066	0,041	0,054
Halen RİA kullanıyor	0,137	0,006	5156	4820	1,233	0,043	0,125	0,149
Halen kondom kullanıyor	0,191	0,007	5156	4820	1,230	0,035	0,177	0,204
Halen enjeksiyon yöntemini kullanıyor	0,010	0,002	5156	4820	1,131	0,158	0,007	0,013
Halen tüp ligasyonu kullanıyor	0,104	0,005	5156	4820	1,251	0,051	0,093	0,114
Halen geri çekme yöntemi kullanıyor	0,204	0,007	5156	4820	1,231	0,034	0,190	0,218
Halen takvim yöntemi kullanıyor	0,004	0,001	5156	4820	1,370	0,310	0,001	0,006
Yöntemi devlet kuruluşundan temin ediyor	0,526	0,013	2517	2425	1,259	0,024	0,501	0,551
Başka çocuk istemiyor	0,629	0,009	5156	4820	1,277	0,014	0,612	0,646
Sonraki doğumu en az 2 yıl sonra istiyor	0,140	0,006	5156	4820	1,282	0,044	0,128	0,152
İdeal çocuk sayısı	2,777	0,022	7291	7290	1,386	0,008	2,733	2,821
Anne son doğumda DÖB almış	0,964	0,005	2168	2032	1,133	0,005	0,955	0,973
Son DÖB sırasında tetanoz aşısı olmuş	0,809	0,012	2098	1960	1,387	0,015	0,786	0,833
Sağlık personelinin yardımcı olduğu doğumlar	0,992	0,001	2755	2568	0,748	0,001	0,990	0,995
Aşı kartı var, görüldü	0,694	0,025	502	451	1,160	0,035	0,645	0,743
BCG aşısı olmuş	0,926	0,012	502	451	0,988	0,013	0,901	0,951
DaBT-İPA-Hib aşısı olmuş (3 doz)	0,788	0,021	502	451	1,092	0,026	0,747	0,830
Hepatit B aşısı olmuş (3 doz)	0,808	0,019	502	451	1,034	0,023	0,771	0,846
İlk doz polio aşısı olmuş	0,897	0,017	502	451	1,215	0,019	0,863	0,932
İkinci doz polio aşısı olmuş	0,690	0,024	532	495	1,196	0,035	0,641	0,739
KPA aşısı olmuş (3 doz)	0,751	0,023	502	451	1,132	0,030	0,706	0,796
Hepatit A aşısı olmuş (2 doz)	0,642	0,025	532	495	1,208	0,040	0,591	0,693
Su çiçeği aşısı olmuş	0,900	0,015	532	495	1,157	0,017	0,870	0,931
KKK aşısı olmuş	0,943	0,011	532	495	1,113	0,012	0,920	0,965
Tüm temel aşıları olmuş	0,718	0,024	532	495	1,201	0,033	0,671	0,766
Tüm yaşa uygun aşıları olmuş (12-23 aylık)	0,669	0,025	502	451	1,137	0,037	0,620	0,719
Tüm yaşa uygun aşıları olmuş (24-35 aylık)	0,496	0,028	532	495	1,253	0,056	0,440	0,551
Yaşa göre boy (-2 SD)	0,060	0,006	2102	1950	1,166	0,106	0,047	0,072
Boya göre ağırlık (-2 SD)	0,017	0,003	2090	1935	1,099	0,205	0,010	0,024
Yaşa göre ağırlık (-2 SD)	0,015	0,003	2174	2015	1,057	0,185	0,009	0,020
Beden Kitle Endeksi (BKİ) < 18.5	0,039	0,003	6377	6362	1,225	0,076	0,033	0,045
Beden Kitle Endeksi (BKİ) ≥ 25.0	0,593	0,008	6377	6362	1,237	0,013	0,578	0,609
Toplam doğurganlık hızı (3 yıl)	2,334	0,080	21182	21025	1,316	0,034	2,175	2,493

Tablo B.3 Örnekleme hataları, Kent, 2018 TNSA

Değişken	Değer (R)	Standart Hata (SE)	Sayı		Desen Etkisi (DEFT)	Görelî Hata (SE/R)	Güven Aralıkları	
			Ağırlıksız (N)	Ağırlıklı (WN)			R-2SE	R+2SE
Kent	1,000	0,000	5245	5744	.	0,000	1,000	1,000
Okuryazar	0,953	0,004	5245	5744	1,328	0,004	0,946	0,961
Eğitimi yok	0,079	0,005	5245	5744	1,456	0,069	0,068	0,090
İlköğretim ikinci kademe ve üzeri	0,654	0,008	5245	5744	1,239	0,012	0,638	0,671
Hiç evlenmemiş	0,300	0,008	5245	5744	1,185	0,025	0,285	0,315
Halen evli	0,652	0,008	5245	5744	1,179	0,012	0,636	0,667
20 yaşından önce evlenmiş	0,342	0,009	4555	4864	1,263	0,026	0,324	0,359
Halen gebe	0,037	0,003	5245	5744	1,065	0,075	0,032	0,043
Canlı doğum sayısı	1,545	0,023	5245	5744	1,063	0,015	1,499	1,591
40-49 yaşları için canlı doğum sayısı	2,586	0,054	1407	1496	1,236	0,021	2,478	2,693
Hayatta olan çocuk sayısı	1,496	0,022	5245	5744	1,063	0,015	1,452	1,539
Herhangi bir yöntem biliyor	0,996	0,001	3661	3743	1,025	0,001	0,994	0,998
Herhangi bir modern yöntem biliyor	0,995	0,001	3661	3743	1,013	0,001	0,993	0,997
Herhangi bir yöntem kullanmış	0,900	0,005	3661	3743	1,105	0,006	0,889	0,911
Halen herhangi bir yöntem kullanıyor	0,694	0,008	3661	3743	1,058	0,012	0,678	0,710
Halen bir modern yöntem kullanıyor	0,499	0,010	3661	3743	1,231	0,020	0,479	0,520
Halen hap kullanıyor	0,051	0,004	3661	3743	0,981	0,070	0,044	0,058
Halen RİA kullanıyor	0,140	0,006	3661	3743	1,132	0,046	0,127	0,153
Halen kondom kullanıyor	0,206	0,008	3661	3743	1,155	0,037	0,191	0,222
Halen enjeksiyon yöntemini kullanıyor	0,010	0,002	3661	3743	1,087	0,177	0,007	0,014
Halen tüp ligasyonu kullanıyor	0,092	0,006	3661	3743	1,236	0,064	0,080	0,104
Halen geri çekme yöntemi kullanıyor	0,188	0,007	3661	3743	1,137	0,039	0,174	0,203
Halen takvim yöntemi kullanıyor	0,005	0,002	3661	3743	1,312	0,310	0,002	0,008
Yöntemi devlet kuruluşundan temin ediyor	0,491	0,014	1860	1934	1,209	0,029	0,463	0,519
Başka çocuk istemiyor	0,622	0,010	3661	3743	1,221	0,016	0,602	0,642
Sonraki doğumu en az 2 yıl sonra istiyor	0,143	0,007	3661	3743	1,186	0,048	0,129	0,156
İdeal çocuk sayısı	2,724	0,023	5206	5705	1,229	0,008	2,678	2,769
Anne son doğumda DÖB almış	0,963	0,005	1551	1560	1,031	0,005	0,953	0,973
Son DÖB sırasında tetanoz aşısı olmuş	0,804	0,014	1500	1503	1,380	0,018	0,776	0,833
Sağlık personelinin yardımcı olduğu doğumlar	0,997	0,001	1921	1931	0,774	0,001	0,994	0,999
Aşı kartı var, görüldü	0,712	0,029	345	332	1,126	0,040	0,655	0,769
BCG aşısı olmuş	0,925	0,014	345	332	0,903	0,015	0,897	0,954
DaBT-İPA-Hib aşısı olmuş (3 doz)	0,806	0,023	345	332	1,033	0,029	0,759	0,852
Hepatit B aşısı olmuş (3 doz)	0,828	0,020	345	332	0,948	0,024	0,788	0,869
İlk doz polio aşısı olmuş	0,904	0,020	345	332	1,194	0,022	0,864	0,945
İkinci doz polio aşısı olmuş	0,696	0,027	375	383	1,114	0,039	0,642	0,750
KPA aşısı olmuş (3 doz)	0,766	0,026	345	332	1,089	0,034	0,714	0,817
Hepatit A aşısı olmuş (2 doz)	0,650	0,030	375	383	1,182	0,045	0,591	0,709
Su çiçeği aşısı olmuş	0,915	0,015	375	383	1,060	0,017	0,884	0,946
KKK aşısı olmuş	0,953	0,011	375	383	1,036	0,012	0,930	0,975
Tüm temel aşıları olmuş	0,731	0,027	375	383	1,153	0,037	0,678	0,785
Tüm yaşa uygun aşıları olmuş (12-23 aylık)	0,666	0,028	345	332	1,037	0,041	0,610	0,721
Tüm yaşa uygun aşıları olmuş (24-35 aylık)	0,501	0,032	375	383	1,201	0,063	0,438	0,564
Yaşa göre boy (-2 SD)	0,054	0,007	1461	1466	1,175	0,137	0,039	0,069
Boya göre ağırlık (-2 SD)	0,016	0,004	1454	1460	0,964	0,231	0,008	0,023
Yaşa göre ağırlık (-2 SD)	0,014	0,003	1512	1518	0,966	0,211	0,008	0,020
Beden Kitle Endeksi (BKİ) < 18.5	0,041	0,003	4488	4942	1,081	0,078	0,035	0,047
Beden Kitle Endeksi (BKİ) ≥ 25.0	0,584	0,008	4488	4942	1,129	0,014	0,567	0,600
Toplam doğurganlık hızı (3 yıl)	2,217	0,087	15168	16486	1,218	0,039	2,043	2,390

Not: Kentsel ve kırsal alanlar için yapılan hesaplamalar yerleşim yeri değişkeninin bir tasarım değişkeni olduğu varsayımına dayanmaktadır.

Tablo B.4 Örnekleme hataları, Kır, 2018 TNSA

Değişken	Değer (R)	Standart Hata (SE)	Sayı		Desen Etkisi (DEFT)	Görelî Hata (SE/R)	Güven Aralıkları	
			Ağırlıksız (N)	Ağırlıklı (WN)			R-2SE	R+2SE
Kent	0,000	0,000	2101	1602	.	.	0,000	0,000
Okuryazar	0,899	0,009	2101	1602	1,354	0,010	0,881	0,917
Eğitimi yok	0,139	0,014	2101	1602	1,788	0,097	0,112	0,166
İlköğretim ikinci kademe ve üzeri	0,480	0,011	2101	1602	1,007	0,023	0,458	0,502
Hiç evlenmemiş	0,301	0,008	2101	1602	0,812	0,027	0,285	0,317
Halen evli	0,672	0,009	2101	1602	0,892	0,014	0,654	0,690
20 yaşından önce evlenmiş	0,460	0,013	1779	1319	1,084	0,028	0,435	0,486
Halen gebe	0,036	0,003	2101	1602	0,750	0,085	0,030	0,042
Canlı doğum sayısı	1,981	0,041	2101	1602	0,937	0,021	1,899	2,062
40-49 yaşları için canlı doğum sayısı	3,124	0,095	620	448	1,126	0,031	2,933	3,315
Hayatta olan çocuk sayısı	1,896	0,038	2101	1602	0,931	0,020	1,820	1,972
Herhangi bir yöntem biliyor	0,995	0,001	1495	1076	0,713	0,001	0,992	0,997
Herhangi bir modern yöntem biliyor	0,992	0,002	1495	1076	0,839	0,002	0,988	0,996
Herhangi bir yöntem kullanmış	0,881	0,005	1495	1076	0,600	0,006	0,871	0,891
Halen herhangi bir yöntem kullanıyor	0,714	0,009	1495	1076	0,757	0,012	0,696	0,731
Halen bir modern yöntem kullanıyor	0,452	0,013	1495	1076	1,007	0,029	0,426	0,477
Halen hap kullanıyor	0,035	0,003	1495	1076	0,608	0,083	0,029	0,040
Halen RİA kullanıyor	0,127	0,008	1495	1076	0,970	0,066	0,111	0,144
Halen kondom kullanıyor	0,137	0,008	1495	1076	0,956	0,062	0,120	0,154
Halen enjeksiyon yöntemini kullanıyor	0,008	0,002	1495	1076	0,884	0,250	0,004	0,012
Halen tüp ligasyonu kullanıyor	0,145	0,007	1495	1076	0,723	0,045	0,131	0,158
Halen geri çekme yöntemi kullanıyor	0,259	0,010	1495	1076	0,859	0,038	0,239	0,278
Halen takvim yöntemi kullanıyor	0,000	0,000	1495	1076	.	.	0,000	0,000
Yöntemi devlet kuruluşundan temin ediyor	0,666	0,010	657	491	0,558	0,015	0,646	0,687
Başka çocuk istemiyor	0,654	0,010	1495	1076	0,806	0,015	0,634	0,674
Sonraki doğumu en az 2 yıl sonra istiyor	0,131	0,009	1495	1076	1,007	0,067	0,113	0,148
İdeal çocuk sayısı	2,970	0,030	2085	1584	0,974	0,010	2,910	3,030
Anne son doğumda DÖB almış	0,970	0,007	617	471	0,984	0,007	0,957	0,983
Son DÖB sırasında tetanoz aşısı olmuş	0,826	0,011	598	458	0,745	0,014	0,804	0,849
Sağlık personelinin yardımcı olduğu doğumlar	0,980	0,003	834	637	0,567	0,003	0,974	0,986
Aşı kartı var, görüldü	0,643	0,027	157	118	0,715	0,042	0,589	0,697
BCG aşısı olmuş	0,927	0,015	157	118	0,720	0,016	0,898	0,956
DaBT-İPA-Hib aşısı olmuş (3 doz)	0,739	0,028	157	118	0,803	0,037	0,684	0,794
Hepatit B aşısı olmuş (3 doz)	0,751	0,027	157	118	0,806	0,036	0,697	0,806
İlk doz polio aşısı olmuş	0,876	0,018	157	118	0,698	0,020	0,840	0,912
İkinci doz polio aşısı olmuş	0,670	0,036	157	112	0,935	0,053	0,599	0,741
KPA aşısı olmuş (3 doz)	0,711	0,028	157	118	0,799	0,040	0,654	0,767
Hepatit A aşısı olmuş (2 doz)	0,616	0,028	157	112	0,701	0,045	0,560	0,671
Su çiçeği aşısı olmuş	0,851	0,021	157	112	0,728	0,025	0,809	0,892
KKK aşısı olmuş	0,909	0,013	157	112	0,572	0,015	0,882	0,935
Tüm temel aşıları olmuş	0,674	0,025	157	112	0,649	0,036	0,625	0,723
Tüm yaşa uygun aşıları olmuş (12-23 aylık)	0,680	0,030	157	118	0,828	0,045	0,619	0,740
Tüm yaşa uygun aşıları olmuş (24-35 aylık)	0,478	0,035	157	112	0,850	0,072	0,408	0,547
Yaşa göre boy (-2 SD)	0,077	0,008	641	484	0,766	0,106	0,061	0,093
Boya göre ağırlık (-2 SD)	0,020	0,004	636	475	0,761	0,208	0,011	0,028
Yaşa göre ağırlık (-2 SD)	0,018	0,003	662	497	0,566	0,158	0,012	0,024
Beden Kitle Endeksi (BKİ) < 18.5	0,032	0,003	1889	1420	0,772	0,099	0,026	0,038
Beden Kitle Endeksi (BKİ) ≥ 25.0	0,626	0,011	1889	1420	0,972	0,017	0,605	0,648
Toplam doğurganlık hızı (3 yıl)	2,790	0,183	6015	4539	1,514	0,066	2,424	3,156

Not: Kentsel ve kırsal alanlar için yapılan hesaplamalar yerleşim yeri değişkeninin bir tasarım değişkeni olduğu varsayımına dayanmaktadır.

Tablo B.5 Örneklem hataları, Batı, 2018 TNSA

Değişken	Değer (R)	Standart Hata (SE)	Sayı		Desen Etkisi (DEFT)	Görelî Hata (SE/R)	Güven Aralıkları	
			Ağırlıksız (N)	Ağırlıklı (WN)			R-2SE	R+2SE
Kent	0,878	0,023	2178	3203	3,313	0,027	0,831	0,925
Okuryazar	0,963	0,006	2178	3203	1,507	0,006	0,951	0,976
Eğitimi yok	0,062	0,008	2178	3203	1,508	0,125	0,047	0,078
İlköğretim ikinci kademe ve üzeri	0,654	0,012	2178	3203	1,222	0,019	0,629	0,679
Hiç evlenmemiş	0,289	0,013	2178	3203	1,298	0,044	0,264	0,314
Halen evli	0,654	0,013	2178	3203	1,279	0,020	0,628	0,680
20 yaşından önce evlenmiş	0,338	0,014	1926	2746	1,321	0,042	0,310	0,367
Halen gebe	0,035	0,004	2178	3203	0,984	0,111	0,027	0,042
Canlı doğum sayısı	1,439	0,035	2178	3203	1,171	0,024	1,369	1,509
40-49 yaşları için canlı doğum sayısı	2,313	0,074	669	916	1,335	0,032	2,165	2,461
Hayatta olan çocuk sayısı	1,396	0,034	2178	3203	1,186	0,024	1,328	1,463
Herhangi bir yöntem biliyor	0,997	0,001	1540	2095	1,013	0,001	0,994	1,000
Herhangi bir modern yöntem biliyor	0,996	0,001	1540	2095	0,911	0,001	0,993	0,999
Herhangi bir yöntem kullanmış	0,909	0,008	1540	2095	1,156	0,009	0,892	0,926
Halen herhangi bir yöntem kullanıyor	0,700	0,012	1540	2095	1,008	0,017	0,677	0,724
Halen bir modern yöntem kullanıyor	0,497	0,015	1540	2095	1,185	0,030	0,467	0,528
Halen hap kullanıyor	0,052	0,005	1540	2095	0,899	0,098	0,042	0,062
Halen RİA kullanıyor	0,129	0,009	1540	2095	1,086	0,072	0,111	0,148
Halen kondom kullanıyor	0,210	0,012	1540	2095	1,135	0,056	0,186	0,233
Halen enjeksiyon yöntemini kullanıyor	0,011	0,003	1540	2095	1,110	0,267	0,005	0,017
Halen tüp ligasyonu kullanıyor	0,095	0,010	1540	2095	1,330	0,105	0,075	0,115
Halen geri çekme yöntemi kullanıyor	0,196	0,011	1540	2095	1,112	0,057	0,173	0,218
Halen takvim yöntemi kullanıyor	0,006	0,002	1540	2095	1,212	0,384	0,001	0,011
Yöntemi devlet kuruluşundan temin ediyor	0,445	0,021	788	1088	1,198	0,048	0,402	0,487
Başka çocuk istemiyor	0,639	0,016	1540	2095	1,320	0,025	0,606	0,671
Sonraki doğumu en az 2 yıl sonra istiyor	0,131	0,011	1540	2095	1,309	0,086	0,108	0,153
İdeal çocuk sayısı	2,581	0,030	2171	3190	1,155	0,012	2,522	2,641
Anne son doğumda DÖB almış	0,959	0,008	587	827	1,028	0,009	0,942	0,975
Son DÖB sırasında tetanoz aşısı olmuş	0,827	0,024	563	793	1,541	0,029	0,779	0,875
Sağlık personelinin yardımcı olduğu doğumlar	0,999	0,001	691	990	0,585	0,001	0,997	1,001
Aşı kartı var, görüldü	0,715	0,054	108	150	1,249	0,075	0,608	0,822
BCG aşısı olmuş	0,940	0,025	108	150	1,095	0,026	0,891	0,989
DaBT-İPA-Hib aşısı olmuş (3 doz)	0,840	0,043	108	150	1,225	0,051	0,755	0,925
Hepatit B aşısı olmuş (3 doz)	0,810	0,038	108	150	1,031	0,047	0,733	0,887
İlk doz polio aşısı olmuş	0,912	0,038	108	150	1,417	0,042	0,836	0,988
İkinci doz polio aşısı olmuş	0,688	0,046	141	197	1,181	0,067	0,596	0,779
KPA aşısı olmuş (3 doz)	0,784	0,048	108	150	1,218	0,061	0,689	0,879
Hepatit A aşısı olmuş (2 doz)	0,680	0,048	141	197	1,218	0,070	0,585	0,775
Su çiçeği aşısı olmuş	0,890	0,031	141	197	1,173	0,034	0,829	0,951
KKK aşısı olmuş	0,942	0,024	141	197	1,216	0,025	0,894	0,989
Tüm temel aşıları olmuş	0,805	0,040	141	197	1,207	0,049	0,726	0,885
Tüm yaşa uygun aşıları olmuş (12-23 aylık)	0,702	0,052	108	150	1,189	0,074	0,599	0,806
Tüm yaşa uygun aşıları olmuş (24-35 aylık)	0,547	0,048	141	197	1,153	0,088	0,450	0,644
Yaşa göre boy (-2 SD)	0,037	0,009	528	764	1,093	0,252	0,018	0,055
Boya göre ağırlık (-2 SD)	0,008	0,005	526	760	1,200	0,564	0,000	0,017
Yaşa göre ağırlık (-2 SD)	0,011	0,005	542	786	1,051	0,413	0,002	0,020
Beden Kitle Endeksi (BKİ) < 18.5	0,042	0,005	1916	2822	1,147	0,125	0,032	0,053
Beden Kitle Endeksi (BKİ) ≥ 25.0	0,588	0,013	1916	2822	1,151	0,022	0,562	0,614
Toplam doğurganlık hızı (3 yıl)	2,028	0,123	6332	9233	1,284	0,061	1,782	2,273

Tablo B.6 Örnekleme hataları, Güney, 2018 TNSA

Değişken	Değer (R)	Standart Hata (SE)	Sayı		Desen Etkisi (DEFT)	Görelî Hata (SE/R)	Güven Aralıkları	
			Ağırlıksız (N)	Ağırlıklı (WN)			R-2SE	R+2SE
Kent	0,675	0,061	894	914	3,874	0,091	0,553	0,798
Okuryazar	0,946	0,009	894	914	1,205	0,010	0,927	0,964
Eğitimi yok	0,082	0,013	894	914	1,381	0,155	0,056	0,107
İlköğretim ikinci kademe ve üzeri	0,574	0,019	894	914	1,122	0,032	0,537	0,611
Hiç evlenmemiş	0,291	0,016	894	914	1,084	0,057	0,258	0,324
Halen evli	0,675	0,018	894	914	1,147	0,027	0,639	0,711
20 yaşından önce evlenmiş	0,390	0,020	779	771	1,140	0,051	0,351	0,430
Halen gebe	0,045	0,010	894	914	1,413	0,218	0,025	0,064
Canlı doğum sayısı	1,773	0,070	894	914	1,225	0,039	1,634	1,912
40-49 yaşları için canlı doğum sayısı	2,646	0,141	275	268	1,352	0,053	2,363	2,928
Hayatta olan çocuk sayısı	1,715	0,063	894	914	1,166	0,037	1,589	1,841
Herhangi bir yöntem biliyor	0,993	0,004	649	617	1,110	0,004	0,985	1,000
Herhangi bir modern yöntem biliyor	0,993	0,004	649	617	1,110	0,004	0,985	1,000
Herhangi bir yöntem kullanmış	0,868	0,014	649	617	1,025	0,016	0,841	0,895
Halen herhangi bir yöntem kullanıyor	0,647	0,019	649	617	1,001	0,029	0,609	0,684
Halen bir modern yöntem kullanıyor	0,470	0,024	649	617	1,231	0,051	0,422	0,518
Halen hap kullanıyor	0,049	0,010	649	617	1,168	0,202	0,029	0,069
Halen RİA kullanıyor	0,129	0,014	649	617	1,096	0,112	0,100	0,158
Halen kondom kullanıyor	0,146	0,013	649	617	0,942	0,089	0,120	0,173
Halen enjeksiyon yöntemini kullanıyor	0,013	0,004	649	617	0,796	0,269	0,006	0,021
Halen tüp ligasyonu kullanıyor	0,132	0,012	649	617	0,896	0,090	0,109	0,156
Halen geri çekme yöntemi kullanıyor	0,177	0,017	649	617	1,142	0,097	0,142	0,211
Halen takvim yöntemi kullanıyor	0,000	0,000	649	617	.	.	0,000	0,000
Yöntemi devlet kuruluşundan temin ediyor	0,641	0,021	307	294	0,775	0,033	0,598	0,683
Başka çocuk istemiyor	0,575	0,019	649	617	1,001	0,034	0,536	0,614
Sonraki doğumu en az 2 yıl sonra istiyor	0,152	0,016	649	617	1,098	0,102	0,121	0,183
İdeal çocuk sayısı	3,023	0,070	882	899	1,486	0,023	2,883	3,163
Anne son doğumda DÖB almış	0,958	0,011	286	271	0,961	0,012	0,935	0,981
Son DÖB sırasında tetanoz aşısı olmuş	0,827	0,023	274	260	1,012	0,028	0,780	0,873
Sağlık personelinin yardımcı olduğu doğumlar	0,995	0,004	380	362	1,000	0,004	0,987	1,002
Aşı kartı var, görüldü	0,655	0,064	73	70	1,149	0,098	0,526	0,783
BCG aşısı olmuş	0,881	0,040	73	70	0,969	0,045	0,801	0,961
DaBT-İPA-Hib aşısı olmuş (3 doz)	0,666	0,063	73	70	1,119	0,095	0,539	0,793
Hepatit B aşısı olmuş (3 doz)	0,750	0,060	73	70	1,186	0,080	0,630	0,871
İlk doz polio aşısı olmuş	0,885	0,046	73	70	1,236	0,052	0,793	0,977
İkinci doz polio aşısı olmuş	0,610	0,062	70	66	1,055	0,101	0,486	0,734
KPA aşısı olmuş (3 doz)	0,714	0,064	73	70	1,210	0,090	0,585	0,842
Hepatit A aşısı olmuş (2 doz)	0,513	0,061	70	66	1,018	0,119	0,391	0,636
Su çiçeği aşısı olmuş	0,880	0,041	70	66	1,041	0,046	0,799	0,962
KKK aşısı olmuş	0,909	0,026	70	66	0,766	0,029	0,856	0,962
Tüm temel aşıları olmuş	0,513	0,060	70	66	0,998	0,117	0,393	0,633
Tüm yaşa uygun aşıları olmuş (12-23 aylık)	0,566	0,077	73	70	1,302	0,136	0,412	0,719
Tüm yaşa uygun aşıları olmuş (24-35 aylık)	0,315	0,055	70	66	0,982	0,174	0,205	0,424
Yaşa göre boy (-2 SD)	0,080	0,018	308	292	1,162	0,231	0,043	0,117
Boya göre ağırlık (-2 SD)	0,028	0,014	306	290	1,036	0,477	0,001	0,055
Yaşa göre ağırlık (-2 SD)	0,021	0,006	325	308	0,805	0,303	0,008	0,034
Beden Kitle Endeksi (BKİ) < 18.5	0,034	0,008	772	790	1,205	0,230	0,019	0,050
Beden Kitle Endeksi (BKİ) ≥ 25.0	0,615	0,019	772	790	1,070	0,030	0,577	0,652
Toplam doğurganlık hızı (3 yıl)	2,834	0,175	2571	2599	0,955	0,062	2,484	3,185

Tablo B.7 Örnekleme hataları. Orta. 2018 TNSA

Değişken	Değer (R)	Standart Hata (SE)	Sayı		Desen Etkisi (DEFT)	Görelî Hata (SE/R)	Güven Aralıkları	
			Ağırlıksız (N)	Ağırlıklı (WN)			R-2SE	R+2SE
Kent	0,799	0,026	1457	1524	2,500	0,033	0,747	0,852
Okuryazar	0,973	0,004	1457	1524	0,830	0,004	0,966	0,980
Eğitimi yok	0,036	0,006	1457	1524	1,142	0,154	0,025	0,048
İlköğretim ikinci kademe ve üzeri	0,666	0,015	1457	1524	1,174	0,022	0,637	0,695
Hiç evlenmemiş	0,289	0,013	1457	1524	1,114	0,046	0,263	0,316
Halen evli	0,675	0,014	1457	1524	1,126	0,020	0,647	0,703
20 yaşından önce evlenmiş	0,392	0,016	1258	1276	1,190	0,042	0,359	0,425
Halen gebe	0,028	0,005	1457	1524	1,095	0,168	0,019	0,038
Canlı doğum sayısı	1,596	0,040	1457	1524	1,036	0,025	1,517	1,676
40-49 yaşları için canlı doğum sayısı	2,706	0,069	418	400	1,081	0,026	2,568	2,844
Hayatta olan çocuk sayısı	1,547	0,038	1457	1524	1,054	0,025	1,470	1,624
Herhangi bir yöntem biliyor	0,994	0,002	1050	1028	1,046	0,002	0,989	0,999
Herhangi bir modern yöntem biliyor	0,991	0,003	1050	1028	1,049	0,003	0,985	0,997
Herhangi bir yöntem kullanmış	0,919	0,008	1050	1028	1,004	0,009	0,903	0,936
Halen herhangi bir yöntem kullanıyor	0,748	0,016	1050	1028	1,178	0,021	0,717	0,780
Halen bir modern yöntem kullanıyor	0,535	0,017	1050	1028	1,087	0,031	0,501	0,568
Halen hap kullanıyor	0,038	0,006	1050	1028	0,989	0,153	0,027	0,050
Halen RİA kullanıyor	0,175	0,015	1050	1028	1,309	0,088	0,144	0,206
Halen kondom kullanıyor	0,219	0,015	1050	1028	1,192	0,070	0,188	0,249
Halen enjeksiyon yöntemini kullanıyor	0,004	0,002	1050	1028	0,956	0,466	0,000	0,008
Halen tüp ligasyonu kullanıyor	0,098	0,010	1050	1028	1,042	0,097	0,079	0,118
Halen geri çekme yöntemi kullanıyor	0,209	0,015	1050	1028	1,207	0,072	0,179	0,239
Halen takvim yöntemi kullanıyor	0,003	0,002	1050	1028	1,119	0,611	0,000	0,007
Yöntemi devlet kuruluşundan temin ediyor	0,543	0,024	570	562	1,168	0,045	0,494	0,592
Başka çocuk istemiyor	0,679	0,015	1050	1028	1,027	0,022	0,649	0,709
Sonraki doğumu en az 2 yıl sonra istiyor	0,114	0,010	1050	1028	1,006	0,087	0,094	0,134
İdeal çocuk sayısı	2,619	0,044	1449	1515	1,390	0,017	2,532	2,707
Anne son doğumda DÖB almış	0,977	0,008	395	389	1,003	0,008	0,962	0,992
Son DÖB sırasında tetanoz aşısı olmuş	0,770	0,024	385	380	1,137	0,031	0,722	0,819
Sağlık personelinin yardımcı olduğu doğumlar	0,993	0,004	471	463	1,072	0,004	0,985	1,001
Aşı kartı var, görüldü	0,700	0,048	84	81	0,957	0,069	0,604	0,797
BCG aşısı olmuş	0,984	0,008	84	81	0,587	0,008	0,968	1,000
DaBT-İPA-Hib aşısı olmuş (3 doz)	0,795	0,042	84	81	0,948	0,053	0,710	0,879
Hepatit B aşısı olmuş (3 doz)	0,842	0,037	84	81	0,914	0,044	0,769	0,915
İlk doz polio aşısı olmuş	0,890	0,035	84	81	1,010	0,039	0,820	0,959
İkinci doz polio aşısı olmuş	0,695	0,050	102	99	1,055	0,072	0,595	0,795
KPA aşısı olmuş (3 doz)	0,708	0,049	84	81	0,977	0,069	0,611	0,806
Hepatit A aşısı olmuş (2 doz)	0,642	0,049	102	99	1,009	0,077	0,543	0,741
Su çiçeği aşısı olmuş	0,959	0,019	102	99	0,970	0,020	0,921	0,997
KKK aşısı olmuş	0,986	0,010	102	99	0,833	0,010	0,967	1,005
Tüm temel aşıları olmuş	0,713	0,050	102	99	1,078	0,070	0,612	0,813
Tüm yaşa uygun aşıları olmuş (12-23 aylık)	0,668	0,048	84	81	0,917	0,071	0,573	0,764
Tüm yaşa uygun aşıları olmuş (24-35 aylık)	0,474	0,060	102	99	1,182	0,127	0,354	0,594
Yaşa göre boy (-2 SD)	0,060	0,014	343	328	1,060	0,227	0,033	0,087
Boya göre ağırlık (-2 SD)	0,029	0,010	336	318	1,034	0,329	0,010	0,048
Yaşa göre ağırlık (-2 SD)	0,017	0,007	360	340	1,036	0,415	0,003	0,032
Beden Kitle Endeksi (BKİ) < 18.5	0,037	0,006	1264	1297	1,182	0,172	0,024	0,050
Beden Kitle Endeksi (BKİ) ≥ 25.0	0,596	0,016	1264	1297	1,171	0,027	0,563	0,629
Toplam doğurganlık hızı (3 yıl)	2,108	0,142	4179	4325	1,145	0,067	1,824	2,392

Tablo B.8 Örneklem hataları, Kuzey, 2018 TNSA

Değişken	Değer (R)	Standart Hata (SE)	Sayı		Desen Etkisi (DEFT)	Görelî Hata (SE/R)	Güven Aralıkları	
			Ağırlıksız (N)	Ağırlıklı (WN)			R-2SE	R+2SE
Kent	0,622	0,043	929	401	2,708	0,070	0,536	0,709
Okuryazar	0,969	0,006	929	401	1,035	0,006	0,957	0,981
Eğitimi yok	0,041	0,007	929	401	1,127	0,178	0,027	0,056
İlköğretim ikinci kademe ve üzeri	0,646	0,019	929	401	1,210	0,029	0,608	0,684
Hiç evlenmemiş	0,319	0,018	929	401	1,167	0,056	0,284	0,355
Halen evli	0,642	0,019	929	401	1,178	0,029	0,605	0,679
20 yaşından önce evlenmiş	0,333	0,020	814	345	1,206	0,060	0,294	0,373
Halen gebe	0,020	0,004	929	401	0,905	0,207	0,012	0,029
Canlı doğum sayısı	1,487	0,057	929	401	1,243	0,039	1,372	1,601
40-49 yaşları için canlı doğum sayısı	2,451	0,087	292	119	1,224	0,036	2,276	2,626
Hayatta olan çocuk sayısı	1,437	0,054	929	401	1,220	0,038	1,329	1,546
Herhangi bir yöntem biliyor	1,000	0,000	638	257	.	0,000	1,000	1,000
Herhangi bir modern yöntem biliyor	1,000	0,000	638	257	.	0,000	1,000	1,000
Herhangi bir yöntem kullanmış	0,917	0,011	638	257	0,987	0,012	0,896	0,939
Halen herhangi bir yöntem kullanıyor	0,723	0,017	638	257	0,962	0,024	0,689	0,758
Halen bir modern yöntem kullanıyor	0,470	0,021	638	257	1,085	0,046	0,427	0,513
Halen hap kullanıyor	0,031	0,007	638	257	0,966	0,215	0,018	0,044
Halen RİA kullanıyor	0,088	0,010	638	257	0,933	0,119	0,067	0,108
Halen kondom kullanıyor	0,172	0,017	638	257	1,151	0,100	0,137	0,206
Halen enjeksiyon yöntemini kullanıyor	0,011	0,004	638	257	0,848	0,314	0,004	0,018
Halen tüp ligasyonu kullanıyor	0,168	0,017	638	257	1,143	0,101	0,134	0,202
Halen geri çekme yöntemi kullanıyor	0,250	0,021	638	257	1,212	0,083	0,208	0,291
Halen takvim yöntemi kullanıyor	0,000	0,000	638	257	.	.	0,000	0,000
Yöntemi devlet kuruluşundan temin ediyor	0,591	0,032	310	125	1,146	0,054	0,526	0,655
Başka çocuk istemiyor	0,667	0,023	638	257	1,217	0,034	0,621	0,712
Sonrakî doğumu en az 2 yıl sonra istiyor	0,120	0,015	638	257	1,168	0,125	0,090	0,150
İdeal çocuk sayısı	2,498	0,041	922	397	1,126	0,016	2,417	2,580
Anne son doğumda DÖB almış	0,994	0,006	201	81	1,142	0,006	0,981	1,006
Son DÖB sırasında tetanoz aşısı olmuş	0,866	0,026	200	81	1,086	0,030	0,813	0,918
Sağlık personelinin yardımcı olduğu doğumlar	0,994	0,004	245	98	0,854	0,004	0,986	1,002
Aşı kartı var, görüldü	0,565	0,077	47	19	1,029	0,136	0,412	0,719
BCG aşısı olmuş	0,911	0,053	47	19	1,082	0,058	0,805	1,016
DaBT-İPA-Hib aşısı olmuş (3 doz)	0,627	0,069	47	19	0,939	0,110	0,490	0,764
Hepatit B aşısı olmuş (3 doz)	0,657	0,068	47	19	0,944	0,104	0,521	0,793
İlk doz polio aşısı olmuş	0,829	0,072	47	19	1,198	0,086	0,686	0,973
İkinci doz polio aşısı olmuş	0,616	0,078	43	17	1,001	0,126	0,460	0,771
KPA aşısı olmuş (3 doz)	0,521	0,077	47	19	1,029	0,148	0,367	0,675
Hepatit A aşısı olmuş (2 doz)	0,572	0,065	43	17	0,830	0,114	0,442	0,703
Su çiçeği aşısı olmuş	0,925	0,046	43	17	0,930	0,050	0,833	1,017
KKK aşısı olmuş	0,947	0,031	43	17	0,879	0,032	0,885	1,008
Tüm temel aşıları olmuş	0,602	0,072	43	17	0,928	0,120	0,457	0,747
Tüm yaşa uygun aşıları olmuş (12-23 aylık)	0,483	0,078	47	19	1,044	0,161	0,327	0,639
Tüm yaşa uygun aşıları olmuş (24-35 aylık)	0,426	0,072	43	17	0,927	0,169	0,282	0,570
Yaşa göre boy (-2 SD)	0,068	0,018	208	83	0,962	0,262	0,032	0,103
Boya göre ağırlık (-2 SD)	0,013	0,008	204	82	0,969	0,603	0,000	0,028
Yaşa göre ağırlık (-2 SD)	0,000	0,000	214	86	.	.	0,000	0,000
Beden Kitle Endeksi (BKİ) < 18.5	0,042	0,008	863	375	1,148	0,186	0,026	0,058
Beden Kitle Endeksi (BKİ) ≥ 25.0	0,609	0,020	863	375	1,235	0,034	0,568	0,650
Toplam doğurganlık hızı (3 yıl)	1,601	0,146	2688	1150	0,996	0,091	1,309	1,893

Tablo B.9 Örnekleme hataları, Doğu, 2018 TNSA

Değişken	Değer (R)	Standart Hata (SE)	Sayı		Desen Etkisi (DEFT)	Görelî Hata (SE/R)	Güven Aralıkları	
			Ağırlıksız (N)	Ağırlıklı (VN)			R-2SE	R+2SE
Kent	0,650	0,037	1888	1305	3,351	0,057	0,576	0,724
Okuryazar	0,840	0,012	1888	1305	1,446	0,015	0,816	0,865
Eğitimi yok	0,254	0,018	1888	1305	1,785	0,070	0,218	0,290
İlköğretim ikinci kademe ve üzeri	0,487	0,017	1888	1305	1,488	0,035	0,452	0,521
Hiç evlenmemiş	0,341	0,013	1888	1305	1,184	0,038	0,315	0,366
Halen evli	0,630	0,012	1888	1305	1,106	0,020	0,606	0,655
20 yaşından önce evlenmiş	0,406	0,016	1557	1045	1,298	0,040	0,373	0,438
Halen gebe	0,051	0,006	1888	1305	1,125	0,111	0,040	0,063
Canlı doğum sayısı	2,139	0,058	1888	1305	1,070	0,027	2,023	2,255
40-49 yaşları için canlı doğum sayısı	4,430	0,212	373	240	1,548	0,048	4,007	4,853
Hayatta olan çocuk sayısı	2,035	0,053	1888	1305	1,042	0,026	1,929	2,140
Herhangi bir yöntem biliyor	0,994	0,002	1279	822	1,047	0,002	0,989	0,998
Herhangi bir modern yöntem biliyor	0,994	0,002	1279	822	1,047	0,002	0,989	0,998
Herhangi bir yöntem kullanmış	0,848	0,012	1279	822	1,182	0,014	0,825	0,872
Halen herhangi bir yöntem kullanıyor	0,661	0,013	1279	822	1,002	0,020	0,634	0,687
Halen bir modern yöntem kullanıyor	0,430	0,021	1279	822	1,549	0,050	0,387	0,473
Halen hap kullanıyor	0,052	0,007	1279	822	1,199	0,144	0,037	0,067
Halen RİA kullanıyor	0,131	0,012	1279	822	1,253	0,090	0,107	0,154
Halen kondom kullanıyor	0,146	0,012	1279	822	1,227	0,083	0,121	0,170
Halen enjeksiyon yöntemini kullanıyor	0,011	0,003	1279	822	1,182	0,318	0,004	0,017
Halen tüp ligasyonu kullanıyor	0,091	0,008	1279	822	0,988	0,088	0,075	0,107
Halen geri çekme yöntemi kullanıyor	0,225	0,016	1279	822	1,334	0,069	0,194	0,256
Halen takvim yöntemi kullanıyor	0,002	0,001	1279	822	1,111	0,730	0,000	0,004
Yöntemi devlet kuruluşundan temin ediyor	0,634	0,026	542	356	1,264	0,041	0,581	0,686
Başka çocuk istemiyor	0,571	0,014	1279	822	1,045	0,025	0,542	0,600
Sonraki doğumu en az 2 yıl sonra istiyor	0,194	0,013	1279	822	1,201	0,069	0,167	0,220
İdeal çocuk sayısı	3,362	0,056	1867	1288	1,461	0,017	3,249	3,475
Anne son doğumda DÖB almış	0,962	0,009	699	463	1,306	0,010	0,944	0,981
Son DÖB sırasında tetanoz aşısı olmuş	0,791	0,017	676	446	1,090	0,021	0,757	0,824
Sağlık personelinin yardımcı olduğu doğumlar	0,981	0,003	968	656	0,706	0,003	0,974	0,988
Aşı kartı var, görüldü	0,706	0,035	190	131	1,064	0,049	0,637	0,775
BCG aşısı olmuş	0,900	0,023	190	131	1,013	0,025	0,854	0,945
DaBT-İPA-Hib aşısı olmuş (3 doz)	0,813	0,025	190	131	0,891	0,031	0,763	0,863
Hepatit B aşısı olmuş (3 doz)	0,837	0,024	190	131	0,882	0,028	0,790	0,884
İlk doz polio aşısı olmuş	0,900	0,021	190	131	0,961	0,024	0,858	0,943
İkinci doz polio aşısı olmuş	0,746	0,037	176	117	1,142	0,050	0,672	0,820
KPA aşısı olmuş (3 doz)	0,793	0,026	190	131	0,879	0,032	0,742	0,844
Hepatit A aşısı olmuş (2 doz)	0,661	0,044	176	117	1,240	0,066	0,573	0,748
Su çiçeği aşısı olmuş	0,876	0,025	176	117	1,016	0,028	0,826	0,926
KKK aşısı olmuş	0,926	0,018	176	117	0,938	0,020	0,889	0,962
Tüm temel aşıları olmuş	0,709	0,039	176	117	1,150	0,055	0,631	0,786
Tüm yaşa uygun aşıları olmuş (12-23 aylık)	0,713	0,031	190	131	0,970	0,044	0,651	0,776
Tüm yaşa uygun aşıları olmuş (24-35 aylık)	0,539	0,053	176	117	1,423	0,098	0,434	0,645
Yaşa göre boy (-2 SD)	0,082	0,014	715	482	1,297	0,167	0,054	0,109
Boya göre ağırlık (-2 SD)	0,016	0,006	718	485	1,261	0,356	0,005	0,028
Yaşa göre ağırlık (-2 SD)	0,018	0,006	733	494	1,186	0,313	0,007	0,029
Beden Kitle Endeksi (BKİ) < 18.5	0,035	0,004	1562	1078	0,936	0,124	0,026	0,044
Beden Kitle Endeksi (BKİ) ≥ 25.0	0,582	0,015	1562	1078	1,233	0,026	0,551	0,613
Toplam doğurganlık hızı (3 yıl)	3,195	0,208	5412	3718	1,564	0,065	2,779	3,610

Tablo B.10 Örnekleme hataları, İstanbul, 2018 TNSA

Değişken	Değer (R)	Standart Hata (SE)	Sayı		Desen Etkisi (DEFT)	Görelî Hata (SE/R)	Güven Aralıkları	
			Ağırlıksız (N)	Ağırlıklı (WN)			R-2SE	R+2SE
Kent	0,964	0,028	607	1549	3,740	0,029	0,908	1,021
Okuryazar	0,960	0,010	607	1549	1,325	0,011	0,939	0,981
Eğitimi yok	0,073	0,013	607	1549	1,209	0,175	0,048	0,099
İlköğretim ikinci kademe ve üzeri	0,654	0,020	607	1549	1,016	0,030	0,615	0,694
Hiç evlenmemiş	0,306	0,019	607	1549	1,009	0,062	0,268	0,344
Halen evli	0,643	0,019	607	1549	0,989	0,030	0,604	0,681
20 yaşından önce evlenmiş	0,335	0,024	528	1304	1,162	0,071	0,287	0,382
Halen gebe	0,038	0,006	607	1549	0,790	0,161	0,026	0,050
Canlı doğum sayısı	1,441	0,056	607	1549	0,951	0,039	1,330	1,552
40-49 yaşları için canlı doğum sayısı	2,426	0,111	183	435	1,038	0,046	2,204	2,649
Hayatta olan çocuk sayısı	1,397	0,054	607	1549	0,974	0,039	1,289	1,505
Herhangi bir yöntem biliyor	0,998	0,002	422	995	0,990	0,002	0,993	1,002
Herhangi bir modern yöntem biliyor	0,998	0,002	422	995	0,990	0,002	0,993	1,002
Herhangi bir yöntem kullanmış	0,898	0,015	422	995	1,002	0,016	0,869	0,928
Halen herhangi bir yöntem kullanıyor	0,692	0,018	422	995	0,783	0,025	0,657	0,727
Halen bir modern yöntem kullanıyor	0,512	0,025	422	995	1,011	0,048	0,463	0,561
Halen hap kullanıyor	0,059	0,008	422	995	0,681	0,132	0,044	0,075
Halen RİA kullanıyor	0,130	0,013	422	995	0,805	0,101	0,104	0,157
Halen kondom kullanıyor	0,208	0,019	422	995	0,978	0,093	0,170	0,247
Halen enjeksiyon yöntemini kullanıyor	0,012	0,005	422	995	0,969	0,431	0,002	0,022
Halen tüp ligasyonu kullanıyor	0,102	0,018	422	995	1,227	0,177	0,066	0,138
Halen geri çekme yöntemi kullanıyor	0,171	0,018	422	995	0,955	0,103	0,136	0,206
Halen takvim yöntemi kullanıyor	0,009	0,005	422	995	1,004	0,501	0,000	0,019
Yöntemi devlet kuruluşundan temin ediyor	0,361	0,030	226	537	0,936	0,083	0,301	0,421
Başka çocuk istemiyor	0,657	0,029	422	995	1,250	0,044	0,599	0,714
Sonraki doğumu en az 2 yıl sonra istiyor	0,137	0,019	422	995	1,151	0,141	0,099	0,176
İdeal çocuk sayısı	2,629	0,051	605	1544	1,045	0,019	2,528	2,730
Anne son doğumda DÖB almış	0,965	0,013	172	406	0,953	0,014	0,939	0,992
Son DÖB sırasında tetanoz aşısı olmuş	0,777	0,044	166	392	1,354	0,056	0,689	0,865
Sağlık personelinin yardımcı olduğu doğumlar	1,000	0,000	211	498	.	0,000	1,000	1,000
Yaşa göre boy (-2 SD)	0,023	0,011	177	418	1,023	0,506	0,000	0,045
Boya göre ağırlık (-2 SD)	0,011	0,008	176	415	1,004	0,707	0,000	0,028
Yaşa göre ağırlık (-2 SD)	0,005	0,006	184	434	1,016	1,011	0,000	0,017
Beden Kitle Endeksi (BKİ) < 18.5	0,045	0,008	546	1399	0,930	0,183	0,028	0,061
Beden Kitle Endeksi (BKİ) ≥ 25.0	0,577	0,020	546	1399	0,969	0,035	0,536	0,618

Tablo B.11 Örnekleme hataları, Batı Marmara, 2018 TNSA

Değişken	Değer (R)	Standart Hata (SE)	Sayı		Desen Etkisi (DEFT)	Görelî Hata (SE/R)	Güven Aralıkları	
			Ağırlıksız (N)	Ağırlıklı (VN)			R-2SE	R+2SE
Kent	0,669	0,041	638	299	2,210	0,062	0,587	0,752
Okuryazar	0,964	0,012	638	299	1,576	0,012	0,940	0,987
Eğitimi yok	0,063	0,019	638	299	1,988	0,305	0,024	0,101
İlköğretim ikinci kademe ve üzeri	0,630	0,026	638	299	1,380	0,042	0,577	0,682
Hiç evlenmemiş	0,246	0,020	638	299	1,191	0,083	0,206	0,287
Halen evli	0,681	0,025	638	299	1,361	0,037	0,631	0,732
20 yaşından önce evlenmiş	0,396	0,025	561	256	1,201	0,063	0,347	0,446
Halen gebe	0,022	0,005	638	299	0,911	0,241	0,011	0,033
Canlı doğum sayısı	1,461	0,048	638	299	0,895	0,033	1,365	1,557
40-49 yaşları için canlı doğum sayısı	2,056	0,091	199	89	0,984	0,044	1,874	2,237
Hayatta olan çocuk sayısı	1,406	0,045	638	299	0,906	0,032	1,316	1,496
Herhangi bir yöntem biliyor	0,990	0,004	457	203	0,793	0,004	0,982	0,997
Herhangi bir modern yöntem biliyor	0,990	0,004	457	203	0,793	0,004	0,982	0,997
Herhangi bir yöntem kullanmış	0,913	0,015	457	203	1,157	0,017	0,883	0,944
Halen herhangi bir yöntem kullanıyor	0,708	0,019	457	203	0,901	0,027	0,670	0,747
Halen bir modern yöntem kullanıyor	0,502	0,023	457	203	0,987	0,046	0,455	0,548
Halen hap kullanıyor	0,035	0,008	457	203	0,927	0,228	0,019	0,051
Halen RİA kullanıyor	0,112	0,012	457	203	0,836	0,110	0,087	0,137
Halen kondom kullanıyor	0,211	0,018	457	203	0,964	0,087	0,174	0,248
Halen enjeksiyon yöntemini kullanıyor	0,014	0,006	457	203	1,000	0,387	0,003	0,026
Halen tüp ligasyonu kullanıyor	0,129	0,016	457	203	1,003	0,122	0,097	0,160
Halen geri çekme yöntemi kullanıyor	0,200	0,018	457	203	0,936	0,088	0,165	0,235
Halen takvim yöntemi kullanıyor	0,007	0,004	457	203	1,015	0,585	0,000	0,014
Yöntemi devlet kuruluşundan temin ediyor	0,483	0,039	237	106	1,193	0,080	0,405	0,561
Başka çocuk istemiyor	0,692	0,019	457	203	0,858	0,027	0,655	0,729
Sonraki doğumu en az 2 yıl sonra istiyor	0,071	0,013	457	203	1,079	0,184	0,045	0,096
İdeal çocuk sayısı	2,395	0,051	637	298	1,255	0,021	2,294	2,497
Anne son doğumda DÖB almış	0,957	0,014	157	70	0,896	0,015	0,928	0,986
Son DÖB sırasında tetanoz aşısı olmuş	0,860	0,026	150	67	0,904	0,030	0,809	0,911
Sağlık personelinin yardımcı olduğu doğumlar	0,982	0,013	176	78	1,007	0,013	0,957	1,008
Yaşa göre boy (-2 SD)	0,078	0,028	141	63	1,091	0,366	0,021	0,135
Boya göre ağırlık (-2 SD)	0,022	0,012	141	63	0,971	0,544	0,000	0,045
Yaşa göre ağırlık (-2 SD)	0,020	0,012	144	64	1,017	0,592	0,000	0,044
Beden Kitle Endeksi (BKİ) < 18.5	0,035	0,008	576	270	1,038	0,227	0,019	0,051
Beden Kitle Endeksi (BKİ) ≥ 25.0	0,628	0,020	576	270	1,000	0,032	0,588	0,669

Tablo B.12 Örneklem hataları, Ege, 2018 TNSA

Değişken	Değer (R)	Standart Hata (SE)	Sayı		Desen Etkisi (DEFT)	Görelî Hata (SE/R)	Güven Aralıkları	
			Ağırlıksız (N)	Ağırlıklı (WN)			R-2SE	R+2SE
Kent	0,769	0,058	547	884	3,173	0,075	0,653	0,884
Okuryazar	0,966	0,011	547	884	1,357	0,011	0,945	0,987
Eğitimi yok	0,046	0,014	547	884	1,560	0,305	0,018	0,074
İlköğretim ikinci kademe ve üzeri	0,663	0,024	547	884	1,185	0,036	0,616	0,711
Hiç evlenmemiş	0,272	0,027	547	884	1,402	0,098	0,219	0,325
Halen evli	0,666	0,028	547	884	1,408	0,043	0,609	0,723
20 yaşından önce evlenmiş	0,334	0,028	489	772	1,287	0,082	0,279	0,389
Halen gebe	0,033	0,008	547	884	1,012	0,233	0,018	0,049
Canlı doğum sayısı	1,408	0,071	547	884	1,201	0,050	1,266	1,550
40-49 yaşları için canlı doğum sayısı	2,158	0,175	165	253	1,418	0,081	1,808	2,508
Hayatta olan çocuk sayısı	1,366	0,067	547	884	1,205	0,049	1,231	1,501
Herhangi bir yöntem biliyor	0,997	0,003	386	589	0,996	0,003	0,992	1,003
Herhangi bir modern yöntem biliyor	0,995	0,003	386	589	0,713	0,003	0,990	1,000
Herhangi bir yöntem kullanmış	0,920	0,014	386	589	1,025	0,015	0,891	0,948
Halen herhangi bir yöntem kullanıyor	0,697	0,024	386	589	1,014	0,034	0,650	0,745
Halen bir modern yöntem kullanıyor	0,503	0,026	386	589	1,039	0,053	0,451	0,556
Halen hap kullanıyor	0,044	0,008	386	589	0,801	0,189	0,028	0,061
Halen RİA kullanıyor	0,144	0,022	386	589	1,215	0,151	0,101	0,188
Halen kondom kullanıyor	0,214	0,021	386	589	1,027	0,100	0,171	0,257
Halen enjeksiyon yöntemini kullanıyor	0,010	0,005	386	589	0,965	0,478	0,000	0,020
Halen tüp ligasyonu kullanıyor	0,090	0,015	386	589	1,038	0,168	0,060	0,121
Halen geri çekme yöntemi kullanıyor	0,188	0,021	386	589	1,054	0,112	0,146	0,230
Halen takvim yöntemi kullanıyor	0,003	0,003	386	589	1,012	1,008	0,000	0,008
Yöntemi devlet kuruluşundan temin ediyor	0,567	0,041	203	311	1,183	0,073	0,484	0,649
Başka çocuk istemiyor	0,625	0,020	386	589	0,809	0,032	0,585	0,665
Sonraki doğumu en az 2 yıl sonra istiyor	0,135	0,018	386	589	1,014	0,131	0,100	0,171
İdeal çocuk sayısı	2,465	0,050	542	875	0,953	0,020	2,366	2,564
Anne son doğumda DÖB almış	0,920	0,019	152	232	0,877	0,021	0,882	0,959
Son DÖB sırasında tetanoz aşısı olmuş	0,870	0,029	140	213	1,009	0,033	0,813	0,927
Sağlık personelinin yardımcı olduğu doğumlar	1,000	0,000	175	267	.	0,000	1,000	1,000
Yaşa göre boy (-2 SD)	0,035	0,018	116	176	1,033	0,508	0,000	0,070
Boya göre ağırlık (-2 SD)	0,000	0,000	115	174	.	.	0,000	0,000
Yaşa göre ağırlık (-2 SD)	0,009	0,009	115	174	1,002	0,995	0,000	0,026
Beden Kitle Endeksi (BKİ) < 18.5	0,043	0,011	459	743	1,206	0,267	0,020	0,066
Beden Kitle Endeksi (BKİ) ≥ 25.0	0,579	0,024	459	743	1,044	0,042	0,531	0,627

Tablo B.13 Örneklem hataları, Doğu Marmara, 2018 TNSA

Değişken	Değer (R)	Standart Hata (SE)	Sayı		Desen Etkisi (DEFT)	Görelî Hata (SE/R)	Güven Aralıkları	
			Ağırlıksız (N)	Ağırlıklı (WN)			R-2SE	R+2SE
Kent	0,845	0,044	604	718	2,986	0,053	0,756	0,933
Okuryazar	0,971	0,007	604	718	1,027	0,007	0,957	0,985
Eğitimi yok	0,045	0,012	604	718	1,414	0,264	0,021	0,069
İlköğretim ikinci kademe ve üzeri	0,633	0,020	604	718	1,038	0,032	0,593	0,674
Hiç evlenmemiş	0,281	0,021	604	718	1,128	0,074	0,240	0,322
Halen evli	0,671	0,022	604	718	1,129	0,032	0,628	0,714
20 yaşından önce evlenmiş	0,340	0,020	540	627	0,986	0,059	0,300	0,380
Halen gebe	0,030	0,006	604	718	0,882	0,203	0,018	0,043
Canlı doğum sayısı	1,489	0,058	604	718	1,092	0,039	1,373	1,606
40-49 yaşları için canlı doğum sayısı	2,377	0,087	175	198	1,010	0,037	2,203	2,550
Hayatta olan çocuk sayısı	1,450	0,054	604	718	1,046	0,037	1,341	1,558
Herhangi bir yöntem biliyor	1,000	0,000	429	482	.	0,000	1,000	1,000
Herhangi bir modern yöntem biliyor	0,998	0,002	429	482	1,032	0,002	0,993	1,002
Herhangi bir yöntem kullanmış	0,932	0,010	429	482	0,808	0,011	0,912	0,951
Halen herhangi bir yöntem kullanıyor	0,750	0,023	429	482	1,114	0,031	0,703	0,797
Halen bir modern yöntem kullanıyor	0,489	0,028	429	482	1,154	0,057	0,434	0,545
Halen hap kullanıyor	0,047	0,011	429	482	1,112	0,241	0,025	0,070
Halen RİA kullanıyor	0,111	0,018	429	482	1,157	0,159	0,076	0,146
Halen kondom kullanıyor	0,229	0,025	429	482	1,252	0,111	0,178	0,280
Halen enjeksiyon yöntemini kullanıyor	0,007	0,003	429	482	0,853	0,493	0,000	0,014
Halen tüp ligasyonu kullanıyor	0,095	0,013	429	482	0,925	0,138	0,069	0,122
Halen geri çekme yöntemi kullanıyor	0,258	0,021	429	482	1,006	0,082	0,216	0,301
Halen takvim yöntemi kullanıyor	0,002	0,002	429	482	1,040	1,016	0,000	0,007
Yöntemi devlet kuruluşundan temin ediyor	0,491	0,046	215	240	1,330	0,093	0,400	0,582
Başka çocuk istemiyor	0,612	0,030	429	482	1,283	0,049	0,551	0,672
Sonraki doğumu en az 2 yıl sonra istiyor	0,124	0,019	429	482	1,193	0,153	0,086	0,162
İdeal çocuk sayısı	2,682	0,052	604	718	1,022	0,019	2,579	2,786
Anne son doğumda DÖB almış	0,995	0,005	171	191	0,922	0,005	0,985	1,005
Son DÖB sırasında tetanoz aşısı olmuş	0,889	0,024	170	190	0,980	0,027	0,842	0,936
Sağlık personelinin yardımcı olduğu doğumlar	0,996	0,004	204	228	0,917	0,004	0,987	1,004
Yaşa göre boy (-2 SD)	0,070	0,024	157	174	1,073	0,343	0,022	0,117
Boya göre ağırlık (-2 SD)	0,011	0,008	157	174	0,941	0,704	0,000	0,027
Yaşa göre ağırlık (-2 SD)	0,019	0,011	163	181	1,009	0,567	0,000	0,041
Beden Kitle Endeksi (BKİ) < 18.5	0,041	0,009	535	635	1,003	0,209	0,024	0,059
Beden Kitle Endeksi (BKİ) ≥ 25.0	0,608	0,021	535	635	1,005	0,035	0,565	0,650

Tablo B.14 Örneklem hataları, Batı Anadolu, 2018 TNSA

Değişken	Değer (R)	Standart Hata (SE)	Sayı		Desen Etkisi (DEFT)	Görelî Hata (SE/R)	Güven Aralıkları	
			Ağırlıksız (N)	Ağırlıklı (VN)			R-2SE	R+2SE
Kent	0,894	0,038	542	777	2,851	0,042	0,818	0,970
Okuryazar	0,981	0,005	542	777	0,788	0,005	0,972	0,990
Eğitimi yok	0,031	0,008	542	777	1,140	0,275	0,014	0,048
İlköğretim ikinci kademe ve üzeri	0,733	0,022	542	777	1,153	0,030	0,689	0,777
Hiç evlenmemiş	0,311	0,020	542	777	1,024	0,065	0,271	0,352
Halen evli	0,658	0,021	542	777	1,043	0,032	0,616	0,701
20 yaşından önce evlenmiş	0,337	0,026	468	645	1,209	0,078	0,284	0,390
Halen gebe	0,024	0,007	542	777	1,026	0,280	0,011	0,038
Canlı doğum sayısı	1,468	0,062	542	777	1,016	0,042	1,344	1,591
40-49 yaşları için canlı doğum sayısı	2,554	0,102	152	197	1,073	0,040	2,349	2,758
Hayatta olan çocuk sayısı	1,434	0,061	542	777	1,046	0,043	1,311	1,557
Herhangi bir yöntem biliyor	0,992	0,004	391	512	0,988	0,004	0,984	1,001
Herhangi bir modern yöntem biliyor	0,992	0,004	391	512	0,988	0,004	0,984	1,001
Herhangi bir yöntem kullanmış	0,901	0,014	391	512	0,925	0,016	0,873	0,929
Halen herhangi bir yöntem kullanıyor	0,718	0,027	391	512	1,174	0,037	0,664	0,771
Halen bir modern yöntem kullanıyor	0,536	0,026	391	512	1,037	0,049	0,484	0,589
Halen hap kullanıyor	0,042	0,010	391	512	0,996	0,241	0,022	0,062
Halen RİA kullanıyor	0,218	0,026	391	512	1,256	0,121	0,165	0,270
Halen kondom kullanıyor	0,205	0,019	391	512	0,949	0,095	0,166	0,244
Halen enjeksiyon yöntemini kullanıyor	0,005	0,004	391	512	0,992	0,698	0,000	0,012
Halen tüp ligasyonu kullanıyor	0,067	0,015	391	512	1,158	0,220	0,037	0,096
Halen geri çekme yöntemi kullanıyor	0,176	0,024	391	512	1,263	0,138	0,127	0,225
Halen takvim yöntemi kullanıyor	0,005	0,004	391	512	1,040	0,732	0,000	0,013
Yöntemi devlet kuruluşundan temin ediyor	0,565	0,035	215	281	1,032	0,062	0,495	0,635
Başka çocuk istemiyor	0,654	0,021	391	512	0,886	0,033	0,612	0,697
Sonraki doğumu en az 2 yıl sonra istiyor	0,122	0,015	391	512	0,899	0,122	0,092	0,151
İdeal çocuk sayısı	2,557	0,070	540	775	1,350	0,027	2,417	2,698
Anne son doğumda DÖB almış	0,986	0,010	147	194	0,999	0,010	0,967	1,005
Son DÖB sırasında tetanoz aşısı olmuş	0,745	0,039	145	191	1,083	0,052	0,667	0,823
Sağlık personelinin yardımcı olduğu doğumlar	0,994	0,006	178	235	1,042	0,006	0,981	1,006
Yaşa göre boy (-2 SD)	0,064	0,024	111	147	1,028	0,368	0,017	0,111
Boya göre ağırlık (-2 SD)	0,029	0,017	104	137	1,060	0,598	0,000	0,063
Yaşa göre ağırlık (-2 SD)	0,027	0,015	113	148	1,021	0,577	0,000	0,057
Beden Kitle Endeksi (BKİ) < 18.5	0,030	0,009	426	613	1,145	0,314	0,011	0,049
Beden Kitle Endeksi (BKİ) ≥ 25.0	0,572	0,029	426	613	1,228	0,051	0,513	0,631

Tablo B.15 Örneklem hataları, Akdeniz, 2018 TNSA

Değişken	Değer (R)	Standart Hata (SE)	Sayı		Desen Etkisi (DEFT)	Görelî Hata (SE/R)	Güven Aralıkları	
			Ağırlıksız (N)	Ağırlıklı (WN)			R-2SE	R+2SE
Kent	0,675	0,061	894	914	3,874	0,091	0,553	0,798
Okuryazar	0,946	0,009	894	914	1,205	0,010	0,927	0,964
Eğitimi yok	0,082	0,013	894	914	1,381	0,155	0,056	0,107
İlköğretim ikinci kademe ve üzeri	0,574	0,019	894	914	1,122	0,032	0,537	0,611
Hiç evlenmemiş	0,291	0,016	894	914	1,084	0,057	0,258	0,324
Halen evli	0,675	0,018	894	914	1,147	0,027	0,639	0,711
20 yaşından önce evlenmiş	0,390	0,020	779	771	1,140	0,051	0,351	0,430
Halen gebe	0,045	0,010	894	914	1,413	0,218	0,025	0,064
Canlı doğum sayısı	1,773	0,070	894	914	1,225	0,039	1,634	1,912
40-49 yaşları için canlı doğum sayısı	2,646	0,141	275	268	1,352	0,053	2,363	2,928
Hayatta olan çocuk sayısı	1,715	0,063	894	914	1,166	0,037	1,589	1,841
Herhangi bir yöntem biliyor	0,993	0,004	649	617	1,110	0,004	0,985	1,000
Herhangi bir modern yöntem biliyor	0,993	0,004	649	617	1,110	0,004	0,985	1,000
Herhangi bir yöntem kullanmış	0,868	0,014	649	617	1,025	0,016	0,841	0,895
Halen herhangi bir yöntem kullanıyor	0,647	0,019	649	617	1,001	0,029	0,609	0,684
Halen bir modern yöntem kullanıyor	0,470	0,024	649	617	1,231	0,051	0,422	0,518
Halen hap kullanıyor	0,049	0,010	649	617	1,168	0,202	0,029	0,069
Halen RİA kullanıyor	0,129	0,014	649	617	1,096	0,112	0,100	0,158
Halen kondom kullanıyor	0,146	0,013	649	617	0,942	0,089	0,120	0,173
Halen enjeksiyon yöntemini kullanıyor	0,013	0,004	649	617	0,796	0,269	0,006	0,021
Halen tüp ligasyonu kullanıyor	0,132	0,012	649	617	0,896	0,090	0,109	0,156
Halen geri çekme yöntemi kullanıyor	0,177	0,017	649	617	1,142	0,097	0,142	0,211
Halen takvim yöntemi kullanıyor	0,000	0,000	649	617	.	.	0,000	0,000
Yöntemi devlet kuruluşundan temin ediyor	0,641	0,021	307	294	0,775	0,033	0,598	0,683
Başka çocuk istemiyor	0,575	0,019	649	617	1,001	0,034	0,536	0,614
Sonraki doğumu en az 2 yıl sonra istiyor	0,152	0,016	649	617	1,098	0,102	0,121	0,183
İdeal çocuk sayısı	3,023	0,070	882	899	1,486	0,023	2,883	3,163
Anne son doğumda DÖB almış	0,958	0,011	286	271	0,961	0,012	0,935	0,981
Son DÖB sırasında tetanoz aşısı olmuş	0,827	0,023	274	260	1,012	0,028	0,780	0,873
Sağlık personelinin yardımcı olduğu doğumlar	0,995	0,004	380	362	1,000	0,004	0,987	1,002
Yaşa göre boy (-2 SD)	0,080	0,018	308	292	1,162	0,231	0,043	0,117
Boya göre ağırlık (-2 SD)	0,028	0,014	306	290	1,036	0,477	0,001	0,055
Yaşa göre ağırlık (-2 SD)	0,021	0,006	325	308	0,805	0,303	0,008	0,034
Beden Kitle Endeksi (BKİ) < 18.5	0,034	0,008	772	790	1,205	0,230	0,019	0,050
Beden Kitle Endeksi (BKİ) ≥ 25.0	0,615	0,019	772	790	1,070	0,030	0,577	0,652

Tablo B.16 Örnekleme hataları, Orta Anadolu, 2018 TNSA

Değişken	Değer (R)	Standart Hata (SE)	Sayı		Desen Etkisi (DEFT)	Görelî Hata (SE/R)	Güven Aralıkları	
			Ağırlıksız (N)	Ağırlıklı (VN)			R-2SE	R+2SE
Kent	0,737	0,058	528	347	3,022	0,079	0,620	0,854
Okuryazar	0,973	0,006	528	347	0,901	0,006	0,961	0,986
Eğitimi yok	0,051	0,011	528	347	1,132	0,212	0,030	0,073
İlköğretim ikinci kademe ve üzeri	0,629	0,025	528	347	1,184	0,040	0,579	0,679
Hiç evlenmemiş	0,259	0,019	528	347	0,990	0,073	0,221	0,297
Halen evli	0,695	0,020	528	347	0,991	0,029	0,656	0,735
20 yaşından önce evlenmiş	0,497	0,027	453	292	1,154	0,055	0,443	0,551
Halen gebe	0,041	0,011	528	347	1,218	0,255	0,020	0,063
Canlı doğum sayısı	1,837	0,062	528	347	0,914	0,034	1,714	1,960
40-49 yaşları için canlı doğum sayısı	2,979	0,112	159	100	0,978	0,038	2,755	3,202
Hayatta olan çocuk sayısı	1,773	0,060	528	347	0,956	0,034	1,653	1,894
Herhangi bir yöntem biliyor	0,991	0,005	383	242	1,010	0,005	0,982	1,001
Herhangi bir modern yöntem biliyor	0,983	0,008	383	242	1,203	0,008	0,967	0,999
Herhangi bir yöntem kullanmış	0,929	0,011	383	242	0,840	0,012	0,907	0,951
Halen herhangi bir yöntem kullanıyor	0,760	0,024	383	242	1,086	0,031	0,712	0,807
Halen bir modern yöntem kullanıyor	0,545	0,027	383	242	1,046	0,049	0,492	0,599
Halen hap kullanıyor	0,046	0,008	383	242	0,748	0,174	0,030	0,062
Halen RİA kullanıyor	0,151	0,022	383	242	1,177	0,143	0,108	0,194
Halen kondom kullanıyor	0,227	0,027	383	242	1,244	0,117	0,174	0,281
Halen enjeksiyon yöntemini kullanıyor	0,002	0,002	383	242	0,893	1,020	0,000	0,006
Halen tüp ligasyonu kullanıyor	0,118	0,014	383	242	0,856	0,119	0,090	0,147
Halen geri çekme yöntemi kullanıyor	0,209	0,021	383	242	1,019	0,101	0,167	0,251
Halen takvim yöntemi kullanıyor	0,003	0,003	383	242	0,984	0,973	0,000	0,008
Yöntemi devlet kuruluşundan temin ediyor	0,504	0,030	212	134	0,859	0,059	0,445	0,563
Başka çocuk istemiyor	0,712	0,025	383	242	1,062	0,035	0,662	0,761
Sonraki doğumu en az 2 yıl sonra istiyor	0,108	0,017	383	242	1,094	0,161	0,073	0,143
İdeal çocuk sayısı	2,825	0,056	523	344	1,034	0,020	2,713	2,936
Anne son doğumda DÖB almış	0,965	0,014	139	88	0,896	0,014	0,937	0,993
Son DÖB sırasında tetanoz aşısı olmuş	0,733	0,049	134	85	1,286	0,067	0,634	0,831
Sağlık personelinin yardımcı olduğu doğumlar	1,000	0,000	172	108	.	0,000	1,000	1,000
Yaşa göre boy (-2 SD)	0,055	0,019	129	81	0,949	0,343	0,017	0,092
Boya göre ağırlık (-2 SD)	0,024	0,011	129	81	0,831	0,466	0,002	0,046
Yaşa göre ağırlık (-2 SD)	0,022	0,010	141	88	0,799	0,445	0,002	0,042
Beden Kitle Endeksi (BKİ) < 18.5	0,028	0,007	476	313	0,890	0,242	0,014	0,041
Beden Kitle Endeksi (BKİ) ≥ 25.0	0,636	0,021	476	313	0,961	0,033	0,594	0,679

Tablo B.17 Örnekleme hataları, Batı Karadeniz, 2018 TNSA

Değişken	Değer (R)	Standart Hata (SE)	Sayı		Desen Etkisi (DEFT)	Görelî Hata (SE/R)	Güven Aralıkları	
			Ağırlıksız (N)	Ağırlıklı (VN)			R-2SE	R+2SE
Kent	0,629	0,044	600	384	2,213	0,070	0,541	0,717
Okuryazar	0,944	0,008	600	384	0,809	0,008	0,929	0,959
Eğitimi yok	0,050	0,010	600	384	1,140	0,202	0,030	0,071
İlköğretim ikinci kademe ve üzeri	0,569	0,026	600	384	1,300	0,046	0,517	0,622
Hiç evlenmemiş	0,302	0,022	600	384	1,184	0,074	0,257	0,346
Halen evli	0,655	0,022	600	384	1,146	0,034	0,610	0,699
20 yaşından önce evlenmiş	0,376	0,022	532	331	1,035	0,058	0,332	0,419
Halen gebe	0,020	0,006	600	384	1,116	0,322	0,007	0,032
Canlı doğum sayısı	1,648	0,069	600	384	1,104	0,042	1,511	1,786
40-49 yaşları için canlı doğum sayısı	2,721	0,123	195	117	1,296	0,045	2,475	2,967
Hayatta olan çocuk sayısı	1,584	0,064	600	384	1,074	0,040	1,457	1,711
Herhangi bir yöntem biliyor	1,000	0,000	417	252	.	0,000	1,000	1,000
Herhangi bir modern yöntem biliyor	0,997	0,003	417	252	1,082	0,003	0,991	1,003
Herhangi bir yöntem kullanmış	0,914	0,016	417	252	1,160	0,017	0,882	0,946
Halen herhangi bir yöntem kullanıyor	0,761	0,024	417	252	1,128	0,031	0,714	0,808
Halen bir modern yöntem kullanıyor	0,444	0,029	417	252	1,171	0,064	0,387	0,501
Halen hap kullanıyor	0,019	0,006	417	252	0,930	0,324	0,007	0,032
Halen RİA kullanıyor	0,091	0,017	417	252	1,175	0,182	0,058	0,125
Halen kondom kullanıyor	0,171	0,023	417	252	1,231	0,133	0,126	0,217
Halen enjeksiyon yöntemini kullanıyor	0,006	0,003	417	252	0,870	0,568	0,000	0,012
Halen tüp ligasyonu kullanıyor	0,156	0,019	417	252	1,068	0,122	0,118	0,194
Halen geri çekme yöntemi kullanıyor	0,310	0,029	417	252	1,265	0,093	0,253	0,367
Halen takvim yöntemi kullanıyor	0,000	0,000	417	252	.	.	0,000	0,000
Yöntemi devlet kuruluşundan temin ediyor	0,589	0,046	191	114	1,286	0,078	0,497	0,681
Başka çocuk istemiyor	0,708	0,027	417	252	1,231	0,039	0,653	0,763
Sonraki doğumu en az 2 yıl sonra istiyor	0,098	0,019	417	252	1,269	0,189	0,061	0,135
İdeal çocuk sayısı	2,531	0,054	596	382	1,222	0,021	2,423	2,638
Anne son doğumda DÖB almış	0,985	0,010	137	84	0,998	0,010	0,964	1,006
Son DÖB sırasında tetanoz aşısı olmuş	0,824	0,031	135	82	0,956	0,038	0,762	0,886
Sağlık personelinin yardımcı olduğu doğumlar	0,991	0,009	154	93	1,156	0,009	0,973	1,009
Yaşa göre boy (-2 SD)	0,041	0,019	136	82	1,091	0,455	0,004	0,078
Boya göre ağırlık (-2 SD)	0,023	0,013	135	81	0,986	0,555	0,000	0,049
Yaşa göre ağırlık (-2 SD)	0,000	0,000	143	86	.	.	0,000	0,000
Beden Kitle Endeksi (BKİ) < 18.5	0,042	0,011	574	368	1,299	0,258	0,020	0,064
Beden Kitle Endeksi (BKİ) ≥ 25.0	0,642	0,027	574	368	1,338	0,042	0,589	0,696

Tablo B.18 Örneklem hataları, Doğu Karadeniz, 2018 TNSA

Değişken	Değer (R)	Standart Hata (SE)	Sayı		Desen Etkisi (DEFT)	Görelî Hata (SE/R)	Güven Aralıkları	
			Ağırlıksız (N)	Ağırlıklı (WN)			R-2SE	R+2SE
Kent	0,631	0,058	498	168	2,678	0,092	0,515	0,748
Okuryazar	0,983	0,006	498	168	0,981	0,006	0,971	0,994
Eğitimi yok	0,036	0,010	498	168	1,156	0,267	0,017	0,056
İlköğretim ikinci kademe ve üzeri	0,708	0,022	498	168	1,071	0,031	0,664	0,751
Hiç evlenmemiş	0,345	0,025	498	168	1,158	0,072	0,295	0,394
Halen evli	0,633	0,026	498	168	1,214	0,041	0,580	0,685
20 yaşından önce evlenmiş	0,340	0,028	427	140	1,215	0,082	0,284	0,396
Halen gebe	0,027	0,007	498	168	1,026	0,276	0,012	0,042
Canlı doğum sayısı	1,433	0,062	498	168	0,962	0,043	1,310	1,557
40-49 yaşları için canlı doğum sayısı	2,580	0,106	151	47	1,014	0,041	2,367	2,793
Hayatta olan çocuk sayısı	1,386	0,056	498	168	0,913	0,041	1,273	1,498
Herhangi bir yöntem biliyor	1,000	0,000	343	106	.	0,000	1,000	1,000
Herhangi bir modern yöntem biliyor	1,000	0,000	343	106	.	0,000	1,000	1,000
Herhangi bir yöntem kullanmış	0,935	0,011	343	106	0,852	0,012	0,913	0,958
Halen herhangi bir yöntem kullanıyor	0,715	0,021	343	106	0,850	0,029	0,674	0,757
Halen bir modern yöntem kullanıyor	0,479	0,026	343	106	0,975	0,055	0,426	0,531
Halen hap kullanıyor	0,037	0,011	343	106	1,036	0,288	0,016	0,058
Halen RİA kullanıyor	0,110	0,018	343	106	1,040	0,160	0,074	0,145
Halen kondom kullanıyor	0,183	0,024	343	106	1,158	0,132	0,135	0,231
Halen enjeksiyon yöntemini kullanıyor	0,014	0,004	343	106	0,701	0,317	0,005	0,023
Halen tüp ligasyonu kullanıyor	0,136	0,018	343	106	0,949	0,130	0,100	0,171
Halen geri çekme yöntemi kullanıyor	0,237	0,030	343	106	1,283	0,125	0,178	0,296
Halen takvim yöntemi kullanıyor	0,000	0,000	343	106	.	.	0,000	0,000
Yöntemi devlet kuruluşundan temin ediyor	0,585	0,041	169	53	1,076	0,070	0,504	0,667
Başka çocuk istemiyor	0,620	0,034	343	106	1,285	0,054	0,552	0,687
Sonraki doğumu en az 2 yıl sonra istiyor	0,169	0,022	343	106	1,082	0,130	0,125	0,213
İdeal çocuk sayısı	2,525	0,063	495	167	1,230	0,025	2,400	2,650
Anne son doğumda DÖB almış	1,000	0,000	108	34	.	0,000	1,000	1,000
Son DÖB sırasında tetanoz aşısı olmuş	0,884	0,023	108	34	0,736	0,026	0,839	0,929
Sağlık personelinin yardımcı olduğu doğumlar	0,986	0,010	137	43	0,971	0,010	0,967	1,006
Yaşa göre boy (-2 SD)	0,108	0,027	112	35	0,847	0,248	0,054	0,162
Boya göre ağırlık (-2 SD)	0,016	0,011	109	34	0,946	0,723	0,000	0,038
Yaşa göre ağırlık (-2 SD)	0,000	0,000	113	35	.	.	0,000	0,000
Beden Kitle Endeksi (BKİ) < 18.5	0,062	0,013	451	153	1,118	0,205	0,037	0,087
Beden Kitle Endeksi (BKİ) ≥ 25.0	0,543	0,027	451	153	1,167	0,050	0,488	0,597

Tablo B.19 Örneklem hataları, Kuzeydoğu Anadolu, 2018 TNSA

Değişken	Değer (R)	Standart Hata (SE)	Sayı		Desen Etkisi (DEFT)	Görelî Hata (SE/R)	Güven Aralıkları	
			Ağırlıksız (N)	Ağırlıklı (WN)			R-2SE	R+2SE
Kent	0,506	0,040	525	172	1,840	0,080	0,425	0,586
Okuryazar	0,845	0,028	525	172	1,764	0,033	0,789	0,901
Eğitimi yok	0,211	0,027	525	172	1,501	0,127	0,158	0,265
İlköğretim ikinci kademe ve üzeri	0,499	0,033	525	172	1,492	0,065	0,434	0,564
Hiç evlenmemiş	0,312	0,022	525	172	1,092	0,071	0,268	0,356
Halen evli	0,663	0,023	525	172	1,133	0,035	0,616	0,710
20 yaşından önce evlenmiş	0,441	0,029	432	136	1,232	0,067	0,382	0,500
Halen gebe	0,052	0,011	525	172	1,152	0,216	0,029	0,074
Canlı doğum sayısı	2,128	0,094	525	172	0,972	0,044	1,941	2,315
40-49 yaşları için canlı doğum sayısı	4,228	0,312	111	34	1,504	0,074	3,604	4,852
Hayatta olan çocuk sayısı	2,016	0,083	525	172	0,929	0,041	1,851	2,181
Herhangi bir yöntem biliyor	0,995	0,004	374	114	1,014	0,004	0,987	1,002
Herhangi bir modern yöntem biliyor	0,995	0,004	374	114	1,014	0,004	0,987	1,002
Herhangi bir yöntem kullanmış	0,871	0,015	374	114	0,878	0,017	0,841	0,902
Halen herhangi bir yöntem kullanıyor	0,635	0,026	374	114	1,052	0,041	0,583	0,688
Halen bir modern yöntem kullanıyor	0,415	0,026	374	114	1,023	0,063	0,362	0,467
Halen hap kullanıyor	0,028	0,008	374	114	0,875	0,265	0,013	0,043
Halen RİA kullanıyor	0,173	0,022	374	114	1,105	0,125	0,130	0,216
Halen kondom kullanıyor	0,141	0,020	374	114	1,115	0,143	0,101	0,181
Halen enjeksiyon yöntemini kullanıyor	0,003	0,003	374	114	1,052	1,007	0,000	0,009
Halen tüp ligasyonu kullanıyor	0,070	0,015	374	114	1,137	0,215	0,040	0,100
Halen geri çekme yöntemi kullanıyor	0,218	0,017	374	114	0,791	0,078	0,184	0,251
Halen takvim yöntemi kullanıyor	0,000	0,000	374	114	.	.	0,000	0,000
Yöntemi devlet kuruluşundan temin ediyor	0,635	0,038	153	48	0,974	0,060	0,559	0,711
Başka çocuk istemiyor	0,603	0,025	374	114	0,971	0,041	0,554	0,652
Sonraki doğumu en az 2 yıl sonra istiyor	0,149	0,018	374	114	0,996	0,123	0,112	0,186
İdeal çocuk sayısı	2,904	0,089	521	171	1,368	0,031	2,726	3,082
Anne son doğumda DÖB almış	0,973	0,009	183	56	0,729	0,009	0,955	0,990
Son DÖB sırasında tetanoz aşısı olmuş	0,826	0,026	178	54	0,902	0,031	0,775	0,877
Sağlık personelinin yardımcı olduğu doğumlar	0,983	0,009	232	71	1,034	0,009	0,965	1,001
Yaşa göre boy (-2 SD)	0,187	0,036	182	56	1,178	0,192	0,116	0,259
Boya göre ağırlık (-2 SD)	0,017	0,010	182	56	1,016	0,576	0,000	0,036
Yaşa göre ağırlık (-2 SD)	0,032	0,015	189	58	1,157	0,453	0,003	0,061
Beden Kitle Endeksi (BKİ) < 18.5	0,043	0,012	453	149	1,227	0,273	0,019	0,066
Beden Kitle Endeksi (BKİ) ≥ 25.0	0,567	0,026	453	149	1,119	0,046	0,515	0,619

Tablo B.20 Örnekleme hataları, Ortadoğu Anadolu, 2018 TNSA

Değişken	Değer (R)	Standart Hata (SE)	Sayı		Desen Etkisi (DEFT)	Görelî Hata (SE/R)	Güven Aralıkları	
			Ağırlıksız (N)	Ağırlıklı (VN)			R-2SE	R+2SE
Kent	0,631	0,076	574	355	3,720	0,120	0,480	0,783
Okuryazar	0,830	0,013	574	355	0,803	0,015	0,805	0,856
Eğitimi yok	0,283	0,018	574	355	0,965	0,064	0,246	0,319
İlköğretim ikinci kademe ve üzeri	0,435	0,023	574	355	1,125	0,054	0,388	0,481
Hiç evlenmemiş	0,351	0,025	574	355	1,261	0,072	0,301	0,401
Halen evli	0,618	0,025	574	355	1,243	0,041	0,568	0,669
20 yaşından önce evlenmiş	0,412	0,029	481	289	1,277	0,070	0,355	0,470
Halen gebe	0,047	0,010	574	355	1,148	0,215	0,027	0,068
Canlı doğum sayısı	1,981	0,085	574	355	0,933	0,043	1,812	2,151
40-49 yaşları için canlı doğum sayısı	3,856	0,215	112	64	0,914	0,056	3,427	4,286
Hayatta olan çocuk sayısı	1,874	0,079	574	355	0,939	0,042	1,715	2,032
Herhangi bir yöntem biliyor	0,996	0,003	382	219	0,912	0,003	0,989	1,002
Herhangi bir modern yöntem biliyor	0,996	0,003	382	219	0,912	0,003	0,989	1,002
Herhangi bir yöntem kullanmış	0,882	0,015	382	219	0,890	0,017	0,853	0,911
Halen herhangi bir yöntem kullanıyor	0,662	0,020	382	219	0,844	0,031	0,621	0,703
Halen bir modern yöntem kullanıyor	0,402	0,030	382	219	1,203	0,075	0,341	0,462
Halen hap kullanıyor	0,021	0,008	382	219	1,082	0,380	0,005	0,037
Halen RİA kullanıyor	0,118	0,015	382	219	0,902	0,126	0,088	0,148
Halen kondom kullanıyor	0,155	0,019	382	219	1,003	0,120	0,118	0,192
Halen enjeksiyon yöntemini kullanıyor	0,005	0,004	382	219	0,999	0,699	0,000	0,013
Halen tüp ligasyonu kullanıyor	0,103	0,014	382	219	0,873	0,132	0,075	0,130
Halen geri çekme yöntemi kullanıyor	0,258	0,027	382	219	1,208	0,105	0,203	0,312
Halen takvim yöntemi kullanıyor	0,003	0,003	382	219	1,016	1,007	0,000	0,008
Yöntemi devlet kuruluşundan temin ediyor	0,682	0,047	154	89	1,257	0,070	0,587	0,777
Başka çocuk istemiyor	0,572	0,031	382	219	1,203	0,053	0,511	0,633
Sonraki doğumu en az 2 yıl sonra istiyor	0,198	0,019	382	219	0,933	0,096	0,160	0,236
İdeal çocuk sayısı	3,110	0,065	571	352	1,045	0,021	2,979	3,241
Anne son doğumda DÖB almış	0,972	0,011	200	115	0,978	0,012	0,949	0,995
Son DÖB sırasında tetanoz aşısı olmuş	0,758	0,037	194	112	1,195	0,048	0,685	0,832
Sağlık personelinin yardımcı olduğu doğumlar	0,958	0,006	279	161	0,401	0,006	0,947	0,969
Yaşa göre boy (-2 SD)	0,094	0,017	205	118	0,834	0,177	0,061	0,127
Boya göre ağırlık (-2 SD)	0,020	0,009	204	117	0,963	0,466	0,001	0,039
Yaşa göre ağırlık (-2 SD)	0,030	0,012	208	119	1,005	0,393	0,006	0,054
Beden Kitle Endeksi (BKİ) < 18.5	0,060	0,010	460	283	0,877	0,162	0,041	0,080
Beden Kitle Endeksi (BKİ) ≥ 25.0	0,561	0,029	460	283	1,264	0,052	0,502	0,619

Tablo B.21 Örneklem hataları, Güneydoğu Anadolu, 2018 TNSA

Değişken	Değer (R)	Standart Hata (SE)	Sayı		Desen Etkisi (DEFT)	Görelî Hata (SE/R)	Güven Aralıkları	
			Ağırlıksız (N)	Ağırlıklı (WN)			R-2SE	R+2SE
Kent	0,690	0,051	789	778	3,087	0,074	0,588	0,793
Okuryazar	0,844	0,019	789	778	1,449	0,022	0,806	0,881
Eğitimi yok	0,250	0,028	789	778	1,836	0,113	0,193	0,307
İlköğretim ikinci kademe ve üzeri	0,507	0,026	789	778	1,483	0,052	0,454	0,560
Hiç evlenmemiş	0,342	0,018	789	778	1,040	0,051	0,307	0,377
Halen evli	0,628	0,016	789	778	0,937	0,026	0,596	0,661
20 yaşından önce evlenmiş	0,395	0,023	644	620	1,190	0,058	0,349	0,441
Halen gebe	0,053	0,008	789	778	1,001	0,151	0,037	0,069
Canlı doğum sayısı	2,213	0,084	789	778	0,959	0,038	2,045	2,381
40-49 yaşları için canlı doğum sayısı	4,738	0,331	150	142	1,466	0,070	4,075	5,401
Hayatta olan çocuk sayısı	2,112	0,076	789	778	0,923	0,036	1,961	2,264
Herhangi bir yöntem biliyor	0,993	0,004	523	489	0,935	0,004	0,985	1,000
Herhangi bir modern yöntem biliyor	0,993	0,004	523	489	0,935	0,004	0,985	1,000
Herhangi bir yöntem kullanmış	0,828	0,018	523	489	1,096	0,022	0,792	0,864
Halen herhangi bir yöntem kullanıyor	0,666	0,020	523	489	0,946	0,029	0,627	0,705
Halen bir modern yöntem kullanıyor	0,446	0,033	523	489	1,525	0,075	0,379	0,512
Halen hap kullanıyor	0,071	0,012	523	489	1,056	0,167	0,047	0,095
Halen RİA kullanıyor	0,127	0,018	523	489	1,233	0,142	0,091	0,163
Halen kondom kullanıyor	0,143	0,018	523	489	1,171	0,126	0,107	0,179
Halen enjeksiyon yöntemini kullanıyor	0,015	0,006	523	489	1,039	0,370	0,004	0,026
Halen tüp ligasyonu kullanıyor	0,090	0,011	523	489	0,902	0,125	0,068	0,113
Halen geri çekme yöntemi kullanıyor	0,212	0,023	523	489	1,288	0,109	0,166	0,258
Halen takvim yöntemi kullanıyor	0,002	0,002	523	489	0,994	1,011	0,000	0,006
Yöntemi devlet kuruluşundan temin ediyor	0,614	0,037	235	220	1,170	0,061	0,539	0,689
Başka çocuk istemiyor	0,563	0,019	523	489	0,898	0,035	0,524	0,602
Sonraki doğumu en az 2 yıl sonra istiyor	0,202	0,020	523	489	1,142	0,099	0,162	0,242
İdeal çocuk sayısı	3,581	0,085	775	765	1,350	0,024	3,411	3,750
Anne son doğumda DÖB almış	0,957	0,014	316	292	1,194	0,014	0,929	0,984
Son DÖB sırasında tetanoz aşısı olmuş	0,797	0,022	304	280	0,931	0,027	0,754	0,840
Sağlık personelinin yardımcı olduğu doğumlar	0,989	0,005	457	424	0,961	0,005	0,980	0,999
Yaşa göre boy (-2 SD)	0,058	0,019	328	309	1,384	0,334	0,019	0,097
Boya göre ağırlık (-2 SD)	0,015	0,008	332	312	1,222	0,546	0,000	0,030
Yaşa göre ağırlık (-2 SD)	0,011	0,007	336	317	1,227	0,631	0,000	0,025
Beden Kitle Endeksi (BKİ) < 18.5	0,022	0,005	649	646	0,826	0,213	0,013	0,032
Beden Kitle Endeksi (BKİ) ≥ 25.0	0,595	0,021	649	646	1,115	0,036	0,552	0,638

Tablo C.1 Hanehalkı yaş dağılımı

De facto hanehalkı nüfusunun tekli yaşlara ve cinsiyete göre tekli yaş dağılımı (ağırlıklı), 2018 TNSA

Yaş	Kadın		Erkek		Yaş	Kadın		Erkek	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde		Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
0	319	1,6	302	1,6	37	269	1,4	226	1,2
1	298	1,5	245	1,3	38	298	1,5	292	1,6
2	302	1,6	282	1,5	39	232	1,2	237	1,3
3	274	1,4	329	1,8	40	335	1,7	338	1,8
4	345	1,8	351	1,9	41	231	1,2	195	1,1
5	300	1,6	304	1,6	42	267	1,4	268	1,4
6	263	1,4	301	1,6	43	225	1,2	238	1,3
7	282	1,5	297	1,6	44	268	1,4	238	1,3
8	292	1,5	310	1,7	45	286	1,5	295	1,6
9	261	1,4	330	1,8	46	238	1,2	227	1,2
10	368	1,9	351	1,9	47	238	1,2	203	1,1
11	318	1,6	301	1,6	48	281	1,5	243	1,3
12	346	1,8	331	1,8	49	149	0,8	219	1,2
13	327	1,7	303	1,6	50	315	1,6	272	1,5
14	297	1,5	345	1,9	51	196	1,0	145	0,8
15	240	1,2	286	1,5	52	247	1,3	250	1,3
16	286	1,5	320	1,7	53	255	1,3	226	1,2
17	360	1,9	304	1,6	54	242	1,2	188	1,0
18	288	1,5	343	1,8	55	293	1,5	272	1,5
19	265	1,4	232	1,2	56	240	1,2	197	1,1
20	271	1,4	225	1,2	57	203	1,0	183	1,0
21	243	1,3	208	1,1	58	275	1,4	245	1,3
22	256	1,3	231	1,2	59	150	0,8	142	0,8
23	271	1,4	295	1,6	60	242	1,3	234	1,3
24	264	1,4	309	1,7	61	122	0,6	123	0,7
25	311	1,6	277	1,5	62	222	1,1	193	1,0
26	270	1,4	226	1,2	63	200	1,0	188	1,0
27	267	1,4	282	1,5	64	148	0,8	144	0,8
28	287	1,5	257	1,4	65	254	1,3	208	1,1
29	198	1,0	239	1,3	66	117	0,6	130	0,7
30	302	1,6	292	1,6	67	130	0,7	114	0,6
31	237	1,2	233	1,3	68	134	0,7	142	0,8
32	273	1,4	270	1,5	69	92	0,5	92	0,5
33	262	1,4	239	1,3	70+	1.309	6,8	1.082	5,8
34	271	1,4	259	1,4	Bilmiyor/ cevapsız	16	0,1	24	0,1
35	308	1,6	280	1,5					
36	296	1,5	253	1,4	Toplam	19.340	100,0	18.557	100,0

Not: De facto hanehalkı nüfusu, genellikle hanede yaşayanlar ile hanede genellikle yaşamayan ancak görüşme tarihinden bir gece önce hanede kalanları kapsar.

Tablo C.2 Uygun kadınların ve görüşme yapılan kadınların yaş dağılımı

Beşli yaş gruplarına göre hane bulunan 10-54 yaş grubundaki de facto kadın nüfusun sayısı, 15-49 yaş grubundaki kadınların sayısı ve yüzde dağılımı ile beşli yaş gruplarına göre uygun kadınlar arasından görüşülenlerin yüzdesi (ağırlıklı), 2018 TNSA

Yaş grubu	Hanedeki 10-54 yaş kadın sayısı	Görüşülen 15-49 yaş grubundaki kadınlar		Uygun kadınlar arasından görüşülenlerin yüzdesi
		Sayı	Yüzde	
10-14	1.656	-	-	-
15-19	1.438	1.010	13,4	70,2
20-24	1.305	994	13,2	76,1
25-29	1.333	1.082	14,4	81,2
30-34	1.346	1.151	15,3	85,5
35-39	1.403	1.193	15,9	85,1
40-44	1.327	1.117	14,8	84,2
45-49	1.193	981	13,0	82,3
50-54	1.254	-	-	-
15-49	9.346	7.528	100,0	80,6

Not: De facto hanehalkı nüfusu, genellikle hanede yaşayanlar ile hanede genellikle yaşamayan ancak görüşme tarihinden bir gece önce hanede kalanları kapsar. Hanedeki kadın nüfus ve görüşülen kadınlar için hanehalkı ağırlıkları kullanılmıştır. Yaş bilgisi Hanehalkı Soru Kağıdı'ndan gelmektedir.

Tablo C.3 Bildirim eksikliği

Seçilmiş bazı demografik sorularda ve sağlık sorularında bilgisi olmayan gözlemlerin yüzdesi (ağırlıklı), 2018 TNSA

Konu	Referans grup	Bilgisi olmayan gözlemlerin yüzdesi	Gözlem sayısı
Doğum tarihi	Araştırmadan önceki 15 yılda gerçekleşen doğumlar		
Sadece gün		1,82	7.483
Sadece ay		1,46	7.483
Gün, ay, yıl		0,13	7.483
Ölüm yaşı	Araştırmamdan önceki 15 yılda ölen çocuklar	0,00	140
İlk evlenme yaşı/tarihi¹	15-49 yaş evlenmiş kadınlar	0,74	5.141
Cevaplayıcının eğitimi	15-49 yaş tüm kadınlar	0,00	7.346
Antropometri	0-59 aylık yaşayan çocuklar, Kadın Soru Kağıdı		
Boy		23,57	2.568
Ağırlık		21,18	2.568
Boy veya ağırlık		24,08	2.568
Antropometri	15-49 yaş kadınlar, Kadın Soru Kağıdı		
Boy		7,90	7.346
Ağırlık		8,72	7.346
Boy veya ağırlık		8,53	7.528

¹ Yıl ve yaş bilgisi eksik

Tablo C.4 Takvim yıllarına göre doğumlar

Takvim yılına, yaşayan, ölen ve toplam doğumların sayısına göre doğum tarihi tam olanların yüzdesi, doğumda cinsiyet oranı ve takvim yılı oranı (ağırlıklı), 2018 TNSA

Takvim yılı	Doğum sayısı			Doğum ayı ve yılı olanların yüzdesi			Doğumda cinsiyet oranı ¹			Takvim yılı oranı ²		
	Yaşayan	Ölen	Toplam	Yaşayan	Ölen	Toplam	Yaşayan	Ölen	Toplam	Yaşayan	Ölen	Toplam
2019	432	4	436	99,9	100,0	99,9	95,2	297,8	96,0	-	-	-
2018	455	8	463	99,2	100,0	99,2	82,5	405,3	84,7	-	-	-
2017	487	11	498	99,5	100,0	99,5	92,1	58,2	91,2	101,6	124,3	102,0
2016	503	9	512	99,2	84,0	98,9	115,3	98,4	115,0	95,6	82,6	95,3
2015	567	11	578	99,3	100,0	99,3	106,5	109,9	106,6	112,7	189,7	113,6
2014	502	3	505	99,3	65,4	99,1	99,3	52,8	99,0	93,5	27,0	92,3
2013	508	9	516	98,3	86,1	98,1	118,8	54,8	117,3	107,7	140,5	108,2
2012	440	10	450	98,0	65,3	97,3	107,8	115,2	107,9	90,4	116,9	90,9
2011	466	8	474	98,6	57,0	97,9	109,7	82,5	109,2	99,0	103,4	99,0
2010	502	6	508	98,6	66,4	98,2	124,7	128,2	124,7	102,6	61,0	101,9
2015 - 2019	2.444	43	2.487	99,4	96,6	99,4	98,3	122,9	98,7	-	-	-
2010 - 2014	2.419	35	2.453	98,6	68,8	98,1	111,9	85,3	111,4	-	-	-
2005 - 2009	2.444	62	2.507	98,2	80,3	97,8	101,6	120,7	102,1	-	-	-
2000 - 2004	1.996	87	2.083	96,3	79,3	95,6	106,8	81,6	105,6	-	-	-
<2000	2.324	193	2.517	93,3	73,9	91,8	101,4	105,7	101,7	-	-	-
Toplam	11.627	420	12.047	97,2	77,9	96,6	103,8	101,9	103,7	-	-	-

¹ (Bm/Bf)x100, Bm: doğan erkek sayısı, Bf: doğan kız çocuk sayısı

² [2Bx/(Bx-1+Bx+1)]x100, Bx: x takvim yılındaki doğumların sayısı

Tablo C.5 Ölüm yaşının gün olarak bildirimi

Araştırmadan önceki 5 yıllık dönemlere göre, 1 aydan daha küçükken gerçekleştiği söylenen ölümlerin gün cinsinden ölüm yaşına göre dağılımları ve 0-6 günlükken gerçekleştiği söylenen neonatal ölümlerin yüzdesi (ağırlıklı), 2018 TNSA

Ölüm yaşı (gün)	Araştırma tarihinden önceki yıl sayısı				Toplam 0-19
	0-4	5-9	10-14	15-19	
<1	9	7	10	25	51
1	2	1	2	2	7
2	1	2	2	4	8
3	3	1	3	7	14
4	0	2	0	1	3
5	1	0	0	0	1
6	0	1	0	0	1
7	3	2	4	1	10
8	1	0	1	0	1
10	1	0	2	0	3
11	1	0	0	0	1
14	0	0	0	1	1
15	0	0	4	0	4
17	1	0	1	0	1
19	0	1	0	0	1
20	0	1	0	2	3
21	1	0	0	0	1
23	0	2	0	0	2
24	0	0	0	1	1
29	0	0	1	0	1
30	1	1	0	0	2
Toplam 0-30	23	20	28	46	117
Erken neonatal yüzdesi ¹	65,6	69,0	60,1	87,6	73,5

¹ 0-6 gün / 0-30 gün

Tablo C.6 Ölüm yaşının ay olarak bildirimi

Araştırmadan önceki 5 yıllık dönemlere göre, 2 yaşından daha küçükken gerçekleştiği söylenen ölümlerin ay cinsinden ölüm yaşına göre dağılımları ve 1 aydan daha küçükken gerçekleştiği söylenen bebek ölümlerin yüzdesi (ağırlıklı), 2018 TNSA

Ölüm yaşı (ay)	Araştırma tarihinden önceki yıl sayısı				Toplam 0-19
	0-4	5-9	10-14	15-19	
<1 ^a	23	20	28	46	117
1	1	2	3	4	10
2	4	2	0	3	9
3	7	1	4	4	17
4	4	1	3	6	15
5	0	1	2	5	8
6	0	3	2	1	5
7	1	1	1	0	4
8	0	1	2	1	4
9	0	1	1	3	4
10	0	0	0	1	1
11	1	1	0	0	2
12	0	0	0	2	3
15	0	0	1	1	2
18	0	0	0	1	1
Toplam 0-11	42	33	46	74	196
Neonatal yüzdesi ¹	54,9	60,3	61,5	61,5	59,9

^a Gün olarak ifade edilen bir aydan küçükken gerçekleşen ölümler dahildir.

¹ Bir aydan küçükler / bir yaş altı

2018 TÜRKİYE NÜFUS VE SAĞLIK ARAŞTIRMASI'NDA GÖREV ALAN KİŞİLER

Ek **D**

İDARİ VE TEKNİK PERSONEL

Proje Yürütücüsü

Doç. Dr. Alanur Çavlin

Örnekleme Koordinatörü

Prof. Dr. A. Sinan Türkyılmaz

Soru Kağıdı Tasarımı

Dr. Öğretim Üyesi Ayşe Abbasoğlu Özgören

Listeleme Koordinatörü

Dr. Öğretim Üyesi Tuğba Adalı

Eğitim Sorumlusu

Doç. Dr. Mehmet Ali Eryurt

Saha Sorumlusu

Doç. Dr. İlknur Yüksel-Kaptanoğlu

Veri İşleme Sorumlusu

Dr. Öğretim Görevlisi Pelin Çağatay

Diğer Araştırmacılar

Prof. Dr. A. Banu Ergöçmen, Prof. Dr. İsmet Koç, Dr. Hilal Arslan

Araştırma Görevlisi Bursiyerler

Beyza Bani, Faruk Keskin, Melike Saraç, E. Mümine Barkçin

Yaser Koyuncu, Zehra Yayla Enfiyeci

Bursiyerler

Akya Akarsu, Ashraf Saeed Mohamed, Bengin İnanç, Cansu Dayan, Ceren İskit,
Dr. Ceren Topgöl Samur (Doktora Sonrası Bursiyer), Coşku Deniz Arslan, Neriman Başak Altan,
Ülkü Baturuğlu, Seda Yumlu, Zişan Ataman Çelik

Soru Kağıdı Çevirisi

Akya Akarsu, Ashraf Saeed Mohamed, Cansu Dayan

Raporu Yayına Hazırlayanlar

A. Banu Ergöçmen, A. Sinan Türkyılmaz, Alanur Çavlin, Ayşe Abbasoğlu Özgören,
Faruk Keskin, Hilal Arslan, İlknur Yüksel-Kaptanoğlu, İsmet Koç, Mehmet Ali Eryurt,
Melike Saraç, Pelin Çağatay, Tuğba Adalı, Zehra Yayla Enfiyeci

YÖNLENDİRME KOMİTESİ

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü
T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı
T.C. Sağlık Bakanlığı
Türkiye İstatistik Kurumu
T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü

THE DHS PROGRAM, ICF INTERNATIONAL UZMANLARI

Anjushree Pradhan, Deborah Collison, Gbaike Ajayi, Guillermo Rojas, Jeremy Taglieri, Livia Montana,
Ruilin Ren, Rukundo Benedict, Shireen Assaf, Tom Pullum, Traore Metahan, Trevor Croft

LİSTELEME PERSONELİ

Ali Fırat Güvenç
Aziz Gürkan Tan
Baturay Karagöz
Durkadın Saçlı
Emin Aslan
Engin Sevinç
Eren Ladikli
Erhan Çakmak
Fırat Aslangiri
Hakan Altunç
İbrahim Gök
İlker Ördök
İsmet Özak
Kaan Çelik
Mediha Dilara Cılızoğlu
Mehmet Oğuzhan Üzel
Mehmetcan Yazıcıoğlu
Mertcan Erice
Merve Altınordu
Muhammed Ali Yavuz
Nilay Tercan
Nuri Berk Ural
Recep Okan Yiğit
Sabri Batuhan Taşkın
Seda Mohul
Sena Yıldız
Şahin Uslu
Tolga Karakoç
Uğur Özbağ
Volkan Kaplan

SAHA PERSONELİ

Abdulgaffur Aladağ
Ahmet Bilen
Akya Akarsu
Alev Ataş
Aslıhan Gündüz
Aycan Köksalan
Aylin Salman
Ayşe Keskin
Ayşe Teke
Belgin Doğan
Benazir Gezici
Bengin İnanç
Berivan Polat
Berk Can Dağdelen
Berkant Çağrı Taşman
Berna Akan
Berna Topal
Beyza Bani
Cansu Dayan

Celal Kabul
Celil Batur
Ceren Sayman
Coşku Deniz Arslan
Çiçek Tunç
Demet Yılan
Deniz Öztürk
Deniz Şimşek
Dilan Coşkun
Dilan İzol
Dilara Hamalı
Dilek Beyazgeyik
Duygu Akyel
Duygu Ekin Ertürk
Ece Uzcan
Edanur Vardı
Elif Akbaba
Elif Cebail
Emeni Turan
Emetullah Mümine Barkçin
Emre Gürkan
Enes Kavaklı
Eren Yazıcı
Esra Açıkgöz
Esra Zemheri
Ezgi Ertuğrul
Ezgi Genç
Ezgi Şahin
Fatima Molla
Fatma Kılıç
Ferma Bozdağ
Fuat Tükenmez
Gamze Bozkurt
Gamze Duran
Gamze Irmak Ayan
Gamze Soysal
Gizem Akcan
Gizem Çiçekli
Gizem Nur Demirel
Gizem Polat
Gülbin Karakaya
Gülizar Zorba
Hande Gizem Kaya
Hasret Can Özen
Hatip Duran
Haydar Şahin
Hüdanur Akdemir
İlsu Yenipazar
İpek Babacan
İrem Azizoğlu
Kardelen Güneş
Kemal Toluk

Leyla Aras
Leyla Ezgi Dinç
Mehmet Yıldırım
Melek Sert
Melike Saraç
Melis Zübeyde Coşar
Menel Munla Ahmed
Mertkan Akçalı
Merve Kandemir Çetinkaya
Merve Özer
Mine Çapkur
Muhammed Emin Arıkan
Murat Erboğa
Mustafa Bozkurt
Münire Ülkühan Gürbüznel
Neriman Başak Altan
Nesrin Kasım
Nur Aldıab
Nur Köksal
Nur Küçükdoğan
Nurten Erkol
Onur Kısa
Özlem Ateş
Ömer Altepe
Özge Arduç
Özge Yıldız
Özgül Yakut
Özlem Ateş
Özlem Özel
Rojbin İşenme
Sahra Işıkdemir
Seda Yumlu
Semra Erişmiş
Sena Nur Pehlivan
Senanur Yılmaz
Senem Rıdvanoğulları
Serap Bora
Sevcan Mirioğlu
Sılcacan Bingöl
Sinefin Gış
Sinem Küçük
Suat Çelebi
Suzan Karaoğlan
Süleyman Şavlı
Şahika Senem Başsüllü
Şinda Kara
Şükrü Altınok
Tuncay Baz
Tuveyç Timur
Ufuk Sarısaltık
Umut Can Yıldız
Ülkü Baturöglü

Velat Gön
Yaser Koyuncu
Yelda Yürekli
Yunus Köse
Zehra Yakut
Zehra Yayla Enfiyeci
Zeynep Hazal Tuzluca
Zişan Ataman Çelik

VERİ GİRİŞİ PERSONELİ

Akya Akarsu
Bengin İnanç
Coşku Deniz Arslan
Neriman Başak Altan
Ülkü Baturöglü
Seda Yumlu
Yaser Koyuncu
Zişan Ataman Çelik

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ NÜFUS ETÜTLERİ ENSTİTÜSÜ
2018 TÜRKİYE NÜFUS VE SAĞLIK ARAŞTIRMASI
HANE HALKI SORU KAĞIDI

TANITIM BİLGİLERİ	
KÜME NO.....	<input type="text"/>
HANE NO.....	<input type="text"/>
5 BÖLGE.....	<input type="text"/>
İL.....	<input type="text"/>
İLÇE.....	<input type="text"/>
MAHALLE/KÖY.....	<input type="text"/>
12 BÖLGE.....	<input type="text"/>
YERLEŞİM YERİ - KENT (1) KIR (2).....	<input type="text"/>
SOKAK.....	<input type="text"/>
NO.....	<input type="text"/>

ZİYARET / GÖRÜŞME BİLGİLERİ			
1	2	3	SON ZİYARET
TARİH (GÜN-AY)	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
GÖRÜŞMEÇİ ADI-SOYADI	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
SONUÇ (*)	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
BİR SONRAKİ GÖRÜŞME GÜN-AY SAAT	<input type="text"/>	<input type="text"/>	TOPLAM ZİYARET SAYISI

KİŞİ SAYILARI	
01 SORU KAĞIDI DOLDURULDU	<input type="text"/>
02 ZİYARET SİRASINDA EVDE HANE HALKI YOK	<input type="text"/>
03 Veya GÖRÜŞÜLEBİLECEK NİTELİKTE KİMSE YOK	<input type="text"/>
EVDE YOK	<input type="text"/>
04 SONRAYA BIRAKILDI	<input type="text"/>
05 REDDETTİ	<input type="text"/>
06 KONUTTA, ADRESTE YAŞAYAN YOK	<input type="text"/>
07 ADRES KONUT DEĞİL	<input type="text"/>
08 KONUT YIKILMIŞ	<input type="text"/>
09 KONUT BULUNAMADI	<input type="text"/>
10 GÖRÜŞME YARIDA KALDI	<input type="text"/>
96 DİĞER (BELİRTİN)	<input type="text"/>

DENEYİÇİ		
EKİP BAŞI	VERİ GİRİŞÇİ - 1	VERİ GİRİŞÇİ - 2
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
GÜN-AY	GÜN-AY	GÜN-AY

ONAY SAYFASI

İyi günleri İsmim..... Ankarat'dan, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü'nden geliyorum. Sağlık Bakanlığın ve Kalkınma Bakanlığın işbirliği içinde nüfus ve sağlıkla ilgili bir araştırma yapıyoruz. Sizinle konuşmak ve size bu konularda bazı sorular sormak istiyorum.

Hanemiz bu çalışma için tesadüfî olarak seçilmiş ve verdiğimiz tüm cevaplar kesinlikle gizli tutulacaktır. Katılmamız tamamıyla gönüllü olmanızla bağlıdır ancak sizin bu çalışmaya katılmamız ve deneyimlerimizi bizimle paylaşmanız Türkiye'deki diğer kişiler için çok faydalı olacaktır, anne ve çocuk sağlığı hizmetlerinin geliştirilmesine, planlanmasına katkıda bulunacaktır.

Öncelikle size yaşadığımız bu hane ile ilgili bazı sorular soracağız. Görüşme yaklaşık olarak 10 dakika sürecek.

Görüşme yapmayı kabul ediyor musunuz?

ÇALIŞMAYA KATILMAYI KABUL ETTİ.....1	ÇALIŞMAYA KATILMAYI REDDETTİ.....2
HANE HALKI SORU KAĞIDINI CEYAP VERECEK KİŞİYE ÇALIŞMAYA İLİŞKİN SORUSU OLUP OLMADIĞINI SORUN, GEREKLİ AÇIKLAMALARI YAPIN VE GÖRÜŞMEYE BAŞLAYIN.	HANE HALKI SORU KAĞIDINA CEYAP VERECEK KİŞİYE ZAMANINI ALDIĞINIZ İÇİN TEŞEKKÜR EDİN VE GÖRÜŞMEYİ BİTİRİN.

Görüşme İmzası.....

Tarih: .. / .. / 2018

Bu araştırma Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonu tarafından onaylanmıştır.

BÖLÜM 1. HANE HALKI LİSTESİ

Şimdi bu evde yaşayanların yaş ve eğitim gibi özellikleri hakkında bazı bilgiler almak istiyoruz.

SAAT DAKIKA

HANE SATIR NO	HANE HALKI LİSTESİ A-B-C-D-E-F SEÇENEKLERİNİ SORARAK İLERLETİN.	HANE REİSİNE YAKINLIK DEREJESİ	HANE HALKI ÜYELİĞİ	CİNSİYET	YAŞ	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
01	A. Lütfen bana hanerisinden başlayarak bu evde yaşayanları adlarını söyleyiniz? B. Genelikle bu evde yaşayan ancak şu aralarda geçici olarak başka bir yerde olan var mı? C. Bunlara ek olarak, genelikle bu evde olmayan ancak dışarıda yaşayan var mı? D. Listeye yazmadığımız küçük çocuk, emzikli bebek gibi kişiler var mı? E. Sizin ailenizden olmayan, ancak burada yaşayan hizmetçi, kiracı, arkadaş gibi kişiler var mı? F. Bunlara ek olarak bu evde yaşayan Suriyeli göçmen var mı?	EVET .....1 HAYIR.....2	genellikle bu evde mi yaşıyor? ..... Evet .....1 Hayır.....2	ERKEK.....1 KADIN.....2	ERKEK mi, kadın mı? ..... kaç yaşını bildirir (tamamlayınız)? ..... RİTBELİYEN YAŞ OLANAK YAZIN 95 YAŞINDAN BÜYÜK İSE, "95" YAZIN.	
02			1 2	1 2	1 2	
03			1 2	1 2	1 2	
04			1 2	1 2	1 2	
05			1 2	1 2	1 2	
06			1 2	1 2	1 2	
07			1 2	1 2	1 2	
08			1 2	1 2	1 2	
09			1 2	1 2	1 2	
10			1 2	1 2	1 2	

EK SORU KAĞIDI KULLANILYORSA BURAYA İŞARETLEİN VE GÖRÜŞMENİN GERİ KALAN BÖLÜMÜNÜ EK SORU KAĞIDINDA TAMAMLAYIN.

G) HANE HALKI REİSİNE YAKINLIK DEREJESİ KODLARI

HANE REİSİ	15 BOYUKANNESİ/BOYUKABASI	22 KİNCİ KİŞİ
01 HANE REİSİ	08 KARDESİ	23 KUMASI
02 EŞİ	09 KARDESİNİN EŞİ	24 ÜVEY ANNE/BABA
03 OĞLU/KIZI	10 KARDESİNİN ÇOCUĞU (YEĞENİ)	25 EVLATLIK
04 GELİN/DAMADI	11 HALAŞ/AMCAŞI	88 AKRABASI DEĞİL
05 TORUNU	12 TEYZESİ/DAYISI	96 DİĞER AKRABASI
06 ANNESİ/BABASI	13 ÜVEY ÇOCUĞU	98 BİLMİYOR
07 KANINDEĞERİ/KAYIN/ALDESİ	14 KUZENİ	

HANE SATIR NO	DOĞUM YERİ	VATANDAŞLIK	SURİYELİ GÖÇMEN
(1)	(8A) ÜLKE	(9) HANGİ ÜLKENİN VATANDAŞI?	SORUSU 11'E GELİRKEN SURİYE DOĞULAMU VEYA SURİYE VATANDAŞLIĞI VEYA VATANSAZLIĞI SORUN. DEĞİŞİLE SORU 13'ÜYÜ GEÇİN.
01			Surideki savaş nedeniyle Suriye'ye gelen ve Türkiye'de yaşamaya başladıkları için vatandaşı olmayan kişilerdir.
02			
03			
04			
05			
06			
07			
08			
09			
10			

(8C-13C) YERLEŞİM YERİ
1 ÜLKE MERKEZİ
2 İLÇE MERKEZİ
3 BUCAK/KÖY

(8A-9-13A) ÜLKE KODLARI
01 TÜRKİYE
02 SURİYE
03 AFGANİSTAN
04 ALMANYA
05 AZERBAIJAN
06 BULGARİSTAN
07 İRAK
08 İRAN
09 MAKEDONYA
10 POLYA FİEDERASYONU
99 BİĞER

HANE SATIR NO	OKURYAZARLIK 4 YAŞ VE YUKARI				OKULA DEVAM 4-24 YAŞ			
	okuma ve yazma biliyor mu?	hiç okulu/anaokuluna gitti mi?	bu yıl okulu/anaokuluna gidiyor mu?	hangi okula ve sınıfa gidiyor?	geçmişimiz öğrenim yılında (2017-2018) okula/anaokuluna gitti mi?	hangi okula ve sınıfa gidiyor?	hangi okula ve sınıfa gitti?	KOD LİSTELERİNİ KULLANIN. OKUL SINIF (23A) (23B)
(1)	(18)	(19)	(20)	(21A) (21B)	(22)	(21A) (21B)	(22)	(23A) (23B)
01	1 2 8	1 2 8	1 2 8	1 2 8	1 2 8	1 2 8	1 2 8	1 2 8
02	1 2 8	1 2 8	1 2 8	1 2 8	1 2 8	1 2 8	1 2 8	1 2 8
03	1 2 8	1 2 8	1 2 8	1 2 8	1 2 8	1 2 8	1 2 8	1 2 8
04	1 2 8	1 2 8	1 2 8	1 2 8	1 2 8	1 2 8	1 2 8	1 2 8
05	1 2 8	1 2 8	1 2 8	1 2 8	1 2 8	1 2 8	1 2 8	1 2 8
06	1 2 8	1 2 8	1 2 8	1 2 8	1 2 8	1 2 8	1 2 8	1 2 8
07	1 2 8	1 2 8	1 2 8	1 2 8	1 2 8	1 2 8	1 2 8	1 2 8
08	1 2 8	1 2 8	1 2 8	1 2 8	1 2 8	1 2 8	1 2 8	1 2 8
09	1 2 8	1 2 8	1 2 8	1 2 8	1 2 8	1 2 8	1 2 8	1 2 8
10	1 2 8	1 2 8	1 2 8	1 2 8	1 2 8	1 2 8	1 2 8	1 2 8

(21B-23B-24B) SINIF KODLARI
0 0 BİLMEYEN/AZANA SINIFI/HAZIRLIK
8 BİLMEYEN

(21A-23A-24A) OKUL KODLARI
0 ANAOKULU
1 İLKOKUL
2 ORTAOKUL
3 LİSE
4 ÜNİVERSİTE

HANE SATIR NO	ZİYARETÇİLER İÇİN YAŞANAN YER		ANNENİN HAYATTA OLMA DURUMU		BABANIN HAYATTA OLMA DURUMU	
	SORU 14'E BAKIN. GENEL LİKLE BULUTDE YAŞIYOR İSE SORU 14'E GEÇİN. YAŞAMIYOR İSE SORUN.	SORU 13'A BAKIN. TÜRKİYE VEYA SURİYE'DE YAŞIYORSA SORUN. DEĞİLSE SORU 14'E GEÇİN.	.....in öz annesi yaşıyor mu?	.....in öz babası yaşıyor mu?	HANE HALKI LİSTESİNE YAZILMIŞ SAĞLIK SÜPLİ NÜMERASINI YAZILMIŞ ÖLDÜ BİLMİYOR.....8	HANE HALKI LİSTESİNE YAZILMIŞ SAĞLIK SÜPLİ NÜMERASINI YAZILMIŞ ÖLDÜ BİLMİYOR.....8
(1)	(13A) ÜLKE	(13B) ÜLKE	(14)	(15)	(16)	(17)
01			1 2 8	1 2 8	1 2 8	1 2 8
02			1 2 8	1 2 8	1 2 8	1 2 8
03			1 2 8	1 2 8	1 2 8	1 2 8
04			1 2 8	1 2 8	1 2 8	1 2 8
05			1 2 8	1 2 8	1 2 8	1 2 8
06			1 2 8	1 2 8	1 2 8	1 2 8
07			1 2 8	1 2 8	1 2 8	1 2 8
08			1 2 8	1 2 8	1 2 8	1 2 8
09			1 2 8	1 2 8	1 2 8	1 2 8
10			1 2 8	1 2 8	1 2 8	1 2 8

(8C-13C) VERİLEŞİM YERİ TİPİ KODLARI
0 TÜRKİYE
1 TÜRKİYE DIŞI
2 TÜRKİYE DIŞI
3 BULGARİSTAN
4 BULGARİSTAN
5 ALMANYA
6 ALMANYA
7 ALMANYA
8 ALMANYA
9 ALMANYA
10 ALMANYA
11 ALMANYA
12 ALMANYA
13 ALMANYA
14 ALMANYA
15 ALMANYA
16 ALMANYA
17 ALMANYA
18 ALMANYA
19 ALMANYA
20 ALMANYA
21 ALMANYA
22 ALMANYA
23 ALMANYA
24 ALMANYA
25 ALMANYA
26 ALMANYA
27 ALMANYA
28 ALMANYA
29 ALMANYA
30 ALMANYA
31 ALMANYA
32 ALMANYA
33 ALMANYA
34 ALMANYA
35 ALMANYA
36 ALMANYA
37 ALMANYA
38 ALMANYA
39 ALMANYA
40 ALMANYA
41 ALMANYA
42 ALMANYA
43 ALMANYA
44 ALMANYA
45 ALMANYA
46 ALMANYA
47 ALMANYA
48 ALMANYA
49 ALMANYA
50 ALMANYA
51 ALMANYA
52 ALMANYA
53 ALMANYA
54 ALMANYA
55 ALMANYA
56 ALMANYA
57 ALMANYA
58 ALMANYA
59 ALMANYA
60 ALMANYA
61 ALMANYA
62 ALMANYA
63 ALMANYA
64 ALMANYA
65 ALMANYA
66 ALMANYA
67 ALMANYA
68 ALMANYA
69 ALMANYA
70 ALMANYA
71 ALMANYA
72 ALMANYA
73 ALMANYA
74 ALMANYA
75 ALMANYA
76 ALMANYA
77 ALMANYA
78 ALMANYA
79 ALMANYA
80 ALMANYA
81 ALMANYA
82 ALMANYA
83 ALMANYA
84 ALMANYA
85 ALMANYA
86 ALMANYA
87 ALMANYA
88 ALMANYA
89 ALMANYA
90 ALMANYA
91 ALMANYA
92 ALMANYA
93 ALMANYA
94 ALMANYA
95 ALMANYA
96 ALMANYA
97 ALMANYA
98 ALMANYA
99 ALMANYA
100 ALMANYA

(8A-9-13A) ÜLKE KODLARI
00 TÜRKİYE
01 TÜRKİYE
02 TÜRKİYE
03 TÜRKİYE
04 TÜRKİYE
05 TÜRKİYE
06 TÜRKİYE
07 TÜRKİYE
08 TÜRKİYE
09 TÜRKİYE
10 TÜRKİYE
11 TÜRKİYE
12 TÜRKİYE
13 TÜRKİYE
14 TÜRKİYE
15 TÜRKİYE
16 TÜRKİYE
17 TÜRKİYE
18 TÜRKİYE
19 TÜRKİYE
20 TÜRKİYE
21 TÜRKİYE
22 TÜRKİYE
23 TÜRKİYE
24 TÜRKİYE
25 TÜRKİYE
26 TÜRKİYE
27 TÜRKİYE
28 TÜRKİYE
29 TÜRKİYE
30 TÜRKİYE
31 TÜRKİYE
32 TÜRKİYE
33 TÜRKİYE
34 TÜRKİYE
35 TÜRKİYE
36 TÜRKİYE
37 TÜRKİYE
38 TÜRKİYE
39 TÜRKİYE
40 TÜRKİYE
41 TÜRKİYE
42 TÜRKİYE
43 TÜRKİYE
44 TÜRKİYE
45 TÜRKİYE
46 TÜRKİYE
47 TÜRKİYE
48 TÜRKİYE
49 TÜRKİYE
50 TÜRKİYE
51 TÜRKİYE
52 TÜRKİYE
53 TÜRKİYE
54 TÜRKİYE
55 TÜRKİYE
56 TÜRKİYE
57 TÜRKİYE
58 TÜRKİYE
59 TÜRKİYE
60 TÜRKİYE
61 TÜRKİYE
62 TÜRKİYE
63 TÜRKİYE
64 TÜRKİYE
65 TÜRKİYE
66 TÜRKİYE
67 TÜRKİYE
68 TÜRKİYE
69 TÜRKİYE
70 TÜRKİYE
71 TÜRKİYE
72 TÜRKİYE
73 TÜRKİYE
74 TÜRKİYE
75 TÜRKİYE
76 TÜRKİYE
77 TÜRKİYE
78 TÜRKİYE
79 TÜRKİYE
80 TÜRKİYE
81 TÜRKİYE
82 TÜRKİYE
83 TÜRKİYE
84 TÜRKİYE
85 TÜRKİYE
86 TÜRKİYE
87 TÜRKİYE
88 TÜRKİYE
89 TÜRKİYE
90 TÜRKİYE
91 TÜRKİYE
92 TÜRKİYE
93 TÜRKİYE
94 TÜRKİYE
95 TÜRKİYE
96 TÜRKİYE
97 TÜRKİYE
98 TÜRKİYE
99 TÜRKİYE
100 TÜRKİYE

HANE SATIR NO	HANE SATIR NO	MEĞENİ DURUM 12 YAŞ VE YUKARI	BİREYSEL GÖRÜŞMEYE UYGUNLUK 15-49 YAŞ KADIN
		..... hiç evlendi mi? .....'ın medeni durumu nedir? HALEN EVLİ.....1 ESLÖLMÜŞ.....2 BOSANMIŞ.....3 AYRI YAŞIYOR.....4 BİLMİYOR.....8	HALEN EVLİ İSE HANE SATIR NUMARASIN I YAZIN. ESL HANE LİSTESİNE YAZILMAMIŞ İSE "00" YAZIN. 15-49 YAŞ KADIN İSE HANE SATIR NUMARASINI DAHİRE KİÇME ALIN VE BİR SONRAKİ KİŞİYE GEÇİN.
(1)	(29)	(30)	(31)
01	1 2 → 32	1 2 3 4 8 → 32	
02	1 2 → 32	1 2 3 4 8 → 32	
03	1 2 → 32	1 2 3 4 8 → 32	
04	1 2 → 32	1 2 3 4 8 → 32	
05	1 2 → 32	1 2 3 4 8 → 32	
06	1 2 → 32	1 2 3 4 8 → 32	
07	1 2 → 32	1 2 3 4 8 → 32	
08	1 2 → 32	1 2 3 4 8 → 32	
09	1 2 → 32	1 2 3 4 8 → 32	
10	1 2 → 32	1 2 3 4 8 → 32	

**UYGUN KİŞİLERİ
BELİRLEDİKTEN
SONRA KAPAK
SAYFASINA DÖNÜN
VE KİŞİ SAYILARI
BÖLÜMÜNÜ
DOLDURUN.**

HANE SATIR NO	ÖĞRENİM DURUMU 4 YAŞ VE YUKARI	ÇALIŞMA VE GELİR DURUMU 12 YAŞ VE YUKARI	HANE SATIR NO
	.....'ın en son gittiği okul hangisidir? Bu okulda en son kayserci sınıfı tamamladı? KOD LİSTELERİNİ KULLANIN. OKUL SINIF	..... gelir getiren bir işte çalışıyor mu? ALMIYOR.....00 MEKELİ.....01 DİĞER.....02 YETİM.....03 GÖÇMEN.....04 BAKIM.....05 BURS.....06 DİĞER.....8	
(1)	(24A) (24B)	(27)	(28)
01	1 2 8	1 2 8	
02	1 2 8	1 2 8	
03	1 2 8	1 2 8	
04	1 2 8	1 2 8	
05	1 2 8	1 2 8	
06	1 2 8	1 2 8	
07	1 2 8	1 2 8	
08	1 2 8	1 2 8	
09	1 2 8	1 2 8	
10	1 2 8	1 2 8	

(21B-23B-24B) SINIF KODLARI
0 0 BİR YILDIZ ANAZANA SINIFI
1 HAZIRLIK
2
3
4
5
6
7
8 BİLMİYOR

(21A-23A-24A) OKUL KODLARI
0 ANAOKULU
1 İLKOKUL
2 İKİNCİ OKUL
3 LİSE
4 ÜNİVERSİTE
5 YÜKSEK LİSANS
6 DOKTORA
7
8 BİLMİYOR

BÖLÜM 2. KONUT ÖZELLİKLERİ

205	Kullandığınız su evin içinde mi yoksa evin dışında mı?	EVİN İÇİNDE.....1 BAHÇE SİNERLARI İÇİNDE.....2 EVİN DIŞINDA.....3	207
206	Suya almaya gitmek, almak ve geri dönmek ne kadar zamanınızı alıyor? EVE GETİRİLTİORSA "100" YAZIN.	DAKİKA..... BİLMİYOR.....998	
207	Tuvalet evin içinde mi, dışında mı?	TUVALET YOK/ÇALIŞK/ARAZI/UMUMİ TUVALET.....0 EVİN İÇİNDE.....1 EVİN DIŞINDA.....2 EVİN İÇİNDE VE DIŞINDA.....3 DİĞER.....6 (BELİRTİN)	210
208	Evinizdeki tuvalet kamerasız mı bağlı mı? (HAYIR BİR) Tuvaletiniz açık çukura mı, kapalı çukura mı bağlı? BİRDEN FAZLA TUVALET KULLANILIYORSA, EV İÇİNDEKİ VEYA EVE DAHA YAKIN TUVALETE GÖRE İŞARETLEYİN.	KANALİZASYONA BAĞLI.....1 AÇIK ÇUKUR.....2 KAPALI ÇUKUR.....3 DİĞER.....6 (BELİRTİN)	
209	Tuvaletiniz yalnızca sizin hijyeninizde bulunabilir mi kullanıyor, yoksa başka insan halkları ile ortak mı kullanıyorsunuz?	YALNIZCA EYDE YAŞAYANLAR.....1 BAŞKA HANE HALKLARI İLE BİRLİKTE.....2	
210	Eviniz kışın ne ile ısıtılıyor?	MERKEZİ SİSTEM DOĞALGAZ.....11 MAZOT/GAZ.....12 ODUN/KÖMÜR.....13 DİĞER.....14 KAT KALORİFER/KOMBİ DOĞALGAZ.....21 MAZOT/GAZ.....22 DİĞER.....23 SOBA DOĞALGAZ.....31 MAZOT/GAZ.....32 ODUN/KÖMÜR.....33 TEZEK.....34 DİĞER.....35 ELEKTRİKLI İSTİTICI.....40 KLİMA.....41 DİĞER.....96 (BELİRTİN)	
211	Evinizde kaç oda var? Buın yatak odalarını, oturma odalarını, misafir odalarını, çalşma odalarını ve ahşap dahi diğer odaları sayınız?	ODA SAYISI.....	
212	Bu odalardan kaçını huseide genellikle yaşayışınlar tarafından gece yunmak için kullanılıyor?	YATMAK İÇİN KULLANILAN ODA SAYISI.....	

201	Şimdi size genellikle yaşadığınız konut hakkında bazı sorular soracağız. Bu ev, eyde yaşayışınlardan birine mi ait, kira mı, lojman mı ya da ücret ödemeden oturluyoruz? 6	EVDE YAŞAYANLARDAN BİRİNE AIT.....1 KİRA.....2 LOJMAN.....3 ÜCRET ÖDEMEDEN OTURLUYOR.....4 DİĞER.....6 (BELİRTİN)	
202	Evinizde yaşayışınlardan herhangi birinin (bu ev dışında) sahip olduğu (başka) bir ev var mı?	EYET.....1 HAYIR.....2	
203	Bu ev de kullandığınız içme suyunun kaynağı nedir?	ŞEBEKE SUYU EVDE ŞEBEKE SUYU.....11 BAHÇEDE ŞEBEKE SUYU.....12 ORTAK ŞEBEKE/ÇEŞME SUYU.....13 SONDAJ/BORULU KUYU SUYU.....21 KUYU SUYU KORUNAKLI KUYU SUYU.....31 KORUNAKSIZ KUYU SUYU.....32 KAYNAK (PİNAR) SUYU KORUNAKLI KAYNAK SUYU.....41 KORUNAKSIZ KAYNAK SUYU.....42 YAĞMUR SUYU.....51 TANKERSU İSTASYONU.....61 KÜÇÜK TANKER.....62 YÜZEY SUYU (IRMAK/DERE/GÖL/GÖLET/ BARAJ/BENT/KANAL).....81 ŞİŞE SUYU/DAMACANA/PET SU.....91 DİĞER.....96 (BELİRTİN)	205
204	Bu evde el yıkamak, bulabık yıkamak, çamaşır yıkamak için kullandığınız suyun kaynağı nedir?	ŞEBEKE SUYU EVDE ŞEBEKE SUYU.....11 BAHÇEDE ŞEBEKE/ÇEŞME SUYU.....12 ORTAK ŞEBEKE/ÇEŞME SUYU.....13 SONDAJ/BORULU KUYU SUYU.....21 KUYU SUYU KORUNAKLI KUYU SUYU.....31 KORUNAKSIZ KUYU SUYU.....32 KAYNAK (PİNAR) SUYU KORUNAKLI KAYNAK SUYU.....41 KORUNAKSIZ KAYNAK SUYU.....42 YAĞMUR SUYU.....51 TANKERSU İSTASYONU.....61 KÜÇÜK TANKER.....62 YÜZEY SUYU (IRMAK/DERE/GÖL/GÖLET/ BARAJ/BENT/KANAL).....81 ŞİŞE SUYU/DAMACANA/PET SU.....91 DİĞER.....96 (BELİRTİN)	207

216	Hanenizdeki kişilerden herhangi birinin özel sağlık sigortası var mı?	EVET.....1 HAYIR.....2
217	Hanenizin maddi durumundan ne kadar memnunsunuz? Şimdi size gösterceğim şekilde, son derece memnunsuz "10", hiç memnun değilseniz "1" olmak üzere bir puanlama yapın.	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 Hiç memnun değilim Son derece memnunuz
218	KONUTU/GOZLEMLEYİN GOZLEMI KAYDEDİN.	KERPIÇEV.....01 TUĞLA EV.....02 TAŞ EV.....03 BETONARME/MÜSTAKİL.....04 BETONARME/APARTMAN.....05 CADIR.....06 KONTEYNER.....07 DİĞER.....96 (BELİRTİN)
219	CEVAPLAYAN KİŞİNİN HANE SATIR NO'SU	HANE SATIR NO..... <input type="text"/> <input type="text"/>
220	HANE HALKI GÖRÜŞMESİNDE KULLANILAN DİLLER	TÜRKÇE.....1 → 22S KÜRTÇE.....2 ARAPÇA.....3 DİĞER.....6 (BELİRTİN)
221	ÇEVİRMEN KULLANILDI MI?	EVET.....1 HAYIR.....2
222S	SAAT YAZIN	SAAT-DAKİKA..... <input type="text"/> <input type="text"/>

213	Evinizin mutfağında, salonunda, kapalı balkonlarında veya soddalarında sigara içiliyor mu? (EYET/İSE) Evinizde ne kadar sigaretle sigara içiliyor? Her gün mi, haftada bir mi, ayda bir mi, ayda birden az mı?	HER GÜN.....1 HAFTADA BİR.....2 AYDA BİR.....3 AYDA BİRDEN AZ.....4 HIÇBİR ZAMAN.....5
214	Evinizin tabanı (zemin) ne ile kaplı?	DOĞAL ZEMİN.....11 TOPRAK..... BASIT ZEMİN..... TAHTA.....21 İNŞA EDİLMİŞ ZEMİN.....31 PARKE/ÇALI/TAHTA/LAMİNE.....32 KARO.....34 BEYON.....35 HALİFLEKS.....36 MARLEY.....37 MOZAİK.....38 LAMİNANT..... DİĞER.....96 (BELİRTİN)
215	Evinde şimdi sayacaklarımızdan var mı?	VAR YOK DERİN DONDURUCU.....1 2 GAZLİ/ELEKTRİKLİ FIRIN.....1 2 MİKRODALGA FIRIN.....1 2 BULAŞIK MAKİNESİ.....1 2 ÇÖP ÖĞÜTÜCÜSÜ.....1 2 ÇAMAŞIR MAKİNESİ.....1 2 ÇAMAŞIR KURUTMA MAKİNESİ.....1 2 ÜTÜ.....1 2 ELEKTRİK SÜPÜRGESİ.....1 2 LED/LCD TELEVİZYON.....1 2 EV SINEMA SİSTEMİ.....1 2 ÇAY/KAHVE MAKİNESİ.....1 2 ELEKTRİKLİ SU İTİCİSİ.....1 2 JENERATÖR.....1 2 MUTFAK ROBOTU/BLENDER.....1 2 ÖDEMELİ TV YAYINLARI.....1 2 UYDU YAYINI.....1 2 BİLGİSAYAR.....1 2 İNTERNET BAĞLANTISI.....1 2 KLİMA.....1 2 ÖZEL ARABA.....1 2 TİCARİ ARAÇ.....1 2 TRAKTÖR.....1 2

YAŞ – DOĞUM YILI TABLOSU

YAŞ	DOĞUM YILI	
	2018'DE DOĞUM GÜNÜNÜ KUTLAMADI	2018'DE DOĞUM GÜNÜNÜ KUTLADI
50	1967	1968
51	1966	1967
52	1965	1966
53	1964	1965
54	1963	1964
55	1962	1963
56	1961	1962
57	1960	1961
58	1959	1960
59	1958	1959
60	1957	1958
61	1956	1957
62	1955	1956
63	1954	1955
64	1953	1954
65	1952	1953
66	1951	1952
67	1950	1951
68	1949	1950
69	1948	1949
70	1947	1948
71	1946	1947
72	1945	1946
73	1944	1945
74	1943	1944
75	1942	1943
76	1941	1942
77	1940	1941
78	1939	1940
79	1938	1939
80	1937	1938
81	1936	1937
82	1935	1936
83	1934	1935
84	1933	1934
85	1932	1933
86	1931	1932
87	1930	1931
88	1929	1930
89	1928	1929
90	1927	1928
91	1926	1927
92	1925	1926
93	1924	1925
94	1923	1924

YAŞ	DOĞUM YILI	
	2018'DE DOĞUM GÜNÜNÜ KUTLAMADI	2018'DE DOĞUM GÜNÜNÜ KUTLADI
0	2017	--
1	2016	2017
2	2015	2016
3	2014	2015
4	2013	2014
5	2012	2013
6	2011	2012
7	2010	2011
8	2009	2010
9	2008	2009
10	2007	2008
11	2006	2007
12	2005	2006
13	2004	2005
14	2003	2004
15	2002	2003
16	2001	2002
17	2000	2001
18	1999	2000
19	1998	1999
20	1997	1998
21	1996	1997
22	1995	1996
23	1994	1995
24	1993	1994
25	1992	1993
26	1991	1992
27	1990	1991
28	1989	1990
29	1988	1989
30	1987	1988
31	1986	1987
32	1985	1986
33	1984	1985
34	1983	1984
35	1982	1983
36	1981	1982
37	1980	1981
38	1979	1980
39	1978	1979
40	1977	1978
41	1976	1977
42	1975	1976
43	1974	1975
44	1973	1974
45	1972	1973
46	1971	1972
47	1970	1971
48	1969	1970
49	1968	1969

TÜRKİYE İL TRAFİK KODLARI

01 ADANA	21 DIYARBAKIR	41 KOCAELI	61 TRABZON
02 ADYAMAN	22 EDİRNE	42 KONYA	62 TUNCELİ
03 AFYONKARAHİSAR	23 ELAZIĞ	43 KÜTAHYA	63 ŞANLIURFA
04 AĞRI	24 ERZİNCAN	44 MALATYA	64 UŞAK
05 AMASYA	25 ERZURUM	45 MANİSA	65 VAN
06 ANKARA	26 ESKİŞEHİR	46 KAHRAMANMARAŞ	66 YOZGAT
07 ANTALYA	27 GAZİANTEP	47 MARDİN	67 ZONGULDAK
08 ARTVIN	28 GİRİSİN	48 MUĞLA	68 AKSARAY
09 AYDIN	29 GÜMÜŞHANE	49 MUŞ	69 BAYBURT
10 BALIKESİR	30 HAKKARİ	50 NEVŞEHİR	70 KARAMAN
11 BİLECİK	31 HATAY	51 NİĞDE	71 KIRIKKALE
12 BİNGÖL	32 İSPARTA	52 ORDU	72 BATMAN
13 BITLİS	33 MERSİN	53 RİZE	73 ŞİRİNAK
14 BOLU	34 İSTANBUL	54 SAKARYA	74 BARTIN
15 BURDUR	35 İZMİR	55 SAMSUN	75 ARDAHAN
16 BURSA	36 KARS	56 ŞİRT	76 İĞDIR
17 ÇANAKKALE	37 KASTAMONU	57 SİNOP	77 YALOVA
18 ÇANKIRI	38 KAYSERİ	58 SİVAS	78 KARABÜK
19 ÇORUM	39 KIRKLARELİ	59 TEKİRDAĞ	79 KİLİS
20 DENİZLİ	40 KIRŞEHİR	60 TOKAT	80 OSMANİYE
			81 DÜZCE

ÜLKE KODLARI	SURİYE İL KODLARI
01 TÜRKİYE	01 DERA
02 SURİYE	02 DEYRİZOR
03 AFGANİSTAN	03 HALEP
04 ALMANYA	04 HAMA
05 AZERBAIJAN	05 HASEKİ
06 BULGARİSTAN	06 HUMUS
	07 İDLİB
	08 KUNYETİRE
	09 LAZKİYE
	10 RAKKA
	11 RIF ŞAM
	12 SÜVEYDE
	13 ŞAM
	14 TARTUS

RUMİ TAKVİME GÖRE İFADE EDİLEN DOĞUM YILLARININ MİLADİ TAKVİM YILINA ÇEVİLMESİ:
RUMİ YIL + 584 = MİLADİ YIL

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ NÜFUS ETÜTLERİ ENSTİTÜSÜ
2018 TÜRKİYE NÜFUS VE SAĞLIK ARAŞTIRMASI
KADIN SORU KAĞIDI

TANITIM BİLGİLERİ	
KÜME NO	IL .....
HANE NO	İLÇE .....
5 BÖLGE	MAHALLE/KÖY .....
12 BÖLGE	SOKAK .....
YERLEŞİM YERİ - KENT (1) KIR (2)	NO .....

KADININ ADI-SOYADI	KADIN HANE SATIR NUMARASI .....
HALEN EVLİLİŞE EŞİN ADI-SOYADI	EŞİN HANE SATIR NUMARASI .....

ZİYARET / GÖRÜŞME BİLGİLERİ			
1	2	3	SON ZİYARET
TARİHİ (GÜN-AY)			
GÖRÜŞMEÇİ ADI-SOYADI			
SONLUÇ (*)			
BİR SONRAKİ GÖRÜŞME	GÜN-AY SAAT		TOPLAM ZİYARET SAYISI

(*) SONLUÇ KODLARI	
01 SORU KAĞIDI DOLDURULDU	05 REDDETTİ
02 ZİYARET SİRASINDA KADIN EYDE YOK	10 GÖRÜŞME YARIDA KALDI
03 KADIN ARAŞTIRMA TARİHLERİNDE EYDE YOK	96 DİĞER (BELİRTİN)
04 SONRAYA BIRAKILDI	

EKİP BAŞI	DENETÇİ	VERİ GİRİŞÇİ - 1	VERİ GİRİŞÇİ - 2
GÜN-AY	GÜN-AY	GÜN-AY	GÜN-AY

ONAY SAYFASI

İyi günleri İsmim ....., Ankaralı'dım, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsünden geliyorum. Sağlık Bakanlığı ve Kalkınma Bakanlığı ile işbirliği içinde nüfus ve sağlıkla ilgili bir araştırma yapıyoruz. Sizinle konuşmak ve size bu konularda bazı sorular sormak istiyorum.

Verdiğiniz tüm cevaplar kesinlikle gizli tutulacaktır. Katılımınız tamamıyla gönüllü olmamıza bağlıdır ancak sizin bu çalışmaya katılmamız ve deneyimlerimizi bizimle paylaşmanız Türkiye'deki diğer kadınlara için çok faydalı olacaktır, anne ve çocuk sağlığı hizmetlerinin geliştirilmesine, planlanmasına katkıda bulunacaktır.

Şimdi size sağlık ve gündelik hayatta ilgili bazı sorular soracağım. Görüşme yaklaşık olarak 40 dakika sürecek. Görüşme yapmayı kabul ediyor musunuz?

ÇALIŞMAYA KATILMAYI KABUL ETTİ.....1	ÇALIŞMAYA KATILMAYI REDDETTİ.....2
GÖRÜŞME İÇİN SEÇİLEN KİŞİYE ÇALIŞMAYA İLİŞKİN SORUSU OLUP OLMADIGINI SORUN. GEREKLİ AÇIKLAMALARI YAPIN VE GÖRÜŞMEYE BAŞLAYIN.	GÖRÜŞME İÇİN SEÇİLEN KİŞİYE ZAMANINI ALDIĞINIZ İÇİN TEŞEKKÜR EDİN VE GÖRÜŞMEYİ BITİRİN.

Görüşme imzası:.....

Tarih: __ / __ / 2018

Bu araştırma Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonu tarafından onaylanmıştır.

BÖLÜM I A. CEVAPLAYICIYA AİT TEMEL BİLGİLER

100S	SAHTE YAZIN	SAAT-DAKİKA	
101	Size öncelikle yazmamız, doğum yeriniz ve eğitimi durumunuz ile ilgili sorular sormak istiyorum. Buna hangi ay ve yılda öğleğünüzü söylediniz?	AY..... DOĞUM AYINI BİLMİYOR.....98 YIL..... DOĞUM YILINI BİLMİYOR.....9998	
102	Şu anda tam olarak kaç yaşında olduğunuzu söyley misiniz? Kaç yaşını bitirdiniz? 101 VE 102'YE VERİLEN ÇEVRELERİ BİR YERİNE DOĞUM YILI, YAŞI, BİLİMSEL KURULUŞ ADI, ROL EDİN, FOTAKSİZLİK VARSIN İRBELEİN VE DÜZELTİN. YAŞIN KESİNLİKLE BELİRLENMESİ GEREKİR!	BITİRİLMİŞ YAŞ..... ÜLKENİN ADI..... ÜLKE KODU.....	
103A	Hangi ülkede öğleğünüz? ÜLKE KODLARI LİSTESİNİ KULLANIN.	ÜLKE KODU.....	
103B	103A'YA BAKIN: TÜRKİYE VEYA SÜRİYE DOĞUMLU Hangi ilde öğleğünüz? İLİN ADINI VE KODUNU YAZIN. TÜRKİYE İÇİN İL TRAFİK KODLARININ, SÜRİYE İÇİN SÜRİYE İL KODLARINI KULLANIN.	TÜRKİYE VEYA SÜRİYE DOĞUMLU DEĞİL İLİN ADI..... İL KODU.....	105
103D	Doğduğunuz yer o zaman il merkezi mi, ilçe merkezi mi, bucak, ya da köy müydü?	İL MERKEZİ..... İLÇE MERKEZİ..... BUCAK VEYA KÖY.....	1
105	Hangi ülkenin vatandaşısınız? ÜLKE KODLARI LİSTESİNİ KULLANIN. BİR BİRİNE FAZLA HATTA DAŞIĞI VARSIN HATTA DAŞI OULUĞU ÜLKELEİN ADINI YAZIN VE KUTUYA "96" YAZIN.	ÜLKENİN ADI..... ÜLKE KODU.....	
106	Hçe okula gittiniz mi?	EVET..... HAYIR.....	1 2
107	En son gittiğiniz okul hangisidir?	İLKOKUL..... ORTAOKUL..... LİSE..... ÜNİVERSİTE..... YÜKSEK LİSANS..... DOKTORA.....	1 2 3 4 5 6

108	Bu okulda tamamladığımız en son sınıf hangisidir? HAZIRLIK SINIFINI BİTİRMİŞSE VEYA HİÇ SINIF BİTİRMEMİŞSE "0" YAZIN.	SINIF.....	
109	Bu okuldan mezun oldunuz mu (diplomanı aldınız mı)?	EVET..... HAYIR.....	1 2
110	İLKOKUL ORTAOKUL LİSE VE/VEYA ÜNİVERSİTEDE EN SON TAMAMLANAN SINIFINIZI YAZIN. TOPLAM TAMAMLANAN SINIFI YAZIN	İLK + ORT + İLSE + İY + İY + İY + İY = TOPLAM TAMAMLANAN SINIF.....	
111	110'A BAKIN: 8 YIL VEYA DAHA AZ EĞİTİM ALMIŞ 9 YIL VEYA DAHA FAZLA EĞİTİM ALMIŞ	8 YIL VEYA DAHA AZ EĞİTİM ALMIŞ 9 YIL VEYA DAHA FAZLA EĞİTİM ALMIŞ	112C
112A	Şimdi sizden bu cümleleri okumanızı istiyorum. KARTI ÇELTİPLİYİ GÖSTERİN EĞER BÜTÜN CÜMLEHİ OKUYAMAZSA, İRDELEHİN: Cinlenen herhangi bir kısmını okuyabilir misiniz?	HİÇ OKUYAMIYOR..... YALNIZCA BİR KISMINI OKUYABILIYOR..... HEPSİNİ OKUYABILIYOR..... GEREKLİ DİLDE KART YOK..... GÖRME ENGELİ/BOZUKLUĞU VAR.....	0 1 2 3 4
112B	112A'YA BAKIN: HEPSİNİ VEYA BİR KISMINI OKUYABILIYOR VEYA GEREKLİ DİLDE KART YOK Hangi dilde okuyabiliyorsunuz?	HİÇ OKUYAMIYOR VEYA GÖRME ENGELİ VAR HİÇ OKUYAMIYOR VEYA GÖRME ENGELİ VAR	113
112C	Gazete veya dergi okur musunuz? (E/ET/SE) Hangi sıklıkla? Haftada en az bir kere mi? Haftada birden az mı?	HAFTADA EN AZ BİR..... HAFTADA BİRDEN AZ..... HİÇ OKUMAZ.....	1 2 3
113	Siz okul dışında: Okuma yazma kursuna gittiniz mi? Kur'an kursuna gittiniz mi? Yabancı dil kursuna gittiniz mi? Bilgisayar kursuna gittiniz mi? Herhangi bir diğer meslek/beceri kursuna gittiniz mi?	EYET..... HAYIR..... OKUMA YAZMA..... KUR'AN KURSU..... YABANCI DİL..... BİLGİSAYAR..... DİĞER KURS.....	1 2 2 2 2 2
114	Ana diliniz nedir?	TÜRKÇE..... KURTÇE..... ARAPÇA..... DİĞER.....	1 2 3 6 (BELİRTİN)

BÖLÜM 1B. GÖÇ TARİHÇESİ

131A	Siz 12 yaşına kadar en uzun süreyle hangi ülkede yaşadınız? <i>ÜLKE KODLARI LİSTESİNİ KULLANIN.</i>	ÜLKENİN ADI	ÜLKE KODU
131B	<i>131A'YA BAKIN:</i> COCUKLUĞU TÜRKİYE VEYA SURİYE'DE GEÇMİŞ	COCUKLUĞU TÜRKİYE VEYA SURİYE'DE GEÇMEMİŞ	133
131C	Bu ülkede 12 yaşına kadar en uzun süreyle yaşadığınız yer hangi ile bağlıdır? <i>İLİN ADINI VE KODUNU YAZIN.</i> <i>TÜRKİYE İÇİN İL TRAFİK KODLARINI, SURİYE İÇİN SURİYE İL KODLARINI KULLANIN.</i>	İLİN ADI	İL KODU
131D	Bu yer o zaman il merkezi mi, ilçe merkezi mi, busek ya da köy müydü? <i>İL MERKEZİ.....1</i> <i>İLÇE MERKEZİ.....2</i> <i>BUCAK VEYA KÖY.....3</i>		
133	<i>131A'YE /105'E BAKIN:</i> SURİYE DOĞUMLU VEYA SURİYE VATANDAŞI	SURİYE DOĞUMLU DEĞİL VE SURİYE VATANDAŞI DEĞİL	136
134	Suriye doğumlu/Suriye vatandaşı olduğunuzun soybedeniz, Türkiye Cumhuriyeti tarafından verilmiş bir kimlik belgeniz var mı? <i>EVET.....1</i> <i>HAYIR.....2</i>		
135	Suriye'deki savaş nedeniyle Suriye'den gelen kişilere geçici konuma statüsü verilebilmektedir. Sizin geçici konuma statünüz var mı? <i>EVET.....1</i> <i>HAYIR.....2</i>		
136	12 yaşınızı bitirdikten sonra yaşadığınız yerleşim yeri en az 6 ay süre ile hiç değişti mi? <i>EVET.....1</i> <i>HAYIR.....2</i>		200S

115	Ana diliniz dışında, başka bir dil konuşabiliyor musunuz? <i>(E/ET /SE) Hangi dil(ler)?</i> <i>SOYLEMENLERİN HEPSİNİ İŞARETLEYİN.</i>	TÜRKÇE.....A KÜRTÇE.....B ARAPÇA.....C İNGİLİZCE.....D DİĞER.....X (BELİRTİN) BAŞKA DİL KONUŞAMIYOR.....Y	
116	<i>103A'YE /105'E BAKIN:</i> SURİYE DOĞUMLU VEYA SURİYE VATANDAŞIYSA	SURİYE DOĞUMLU VEYA SURİYE VATANDAŞI DEĞİLSE	118
117	Türkçe okuyup yazabiliyor musunuz?	<i>EVET.....1</i> <i>HAYIR.....2</i>	
118	Annenizin okuma yazması var mı(du)?	<i>EVET.....1</i> <i>HAYIR.....2</i>	
119	Anneniz hiç okula gitmiş mi? <i>(E/ET /SE) Hangi okulu bitirmiş?</i>	OKULA GİTMEMİŞ.....0 İLKOKULA GİTMİŞ, BİTİRMEMİŞ.....1 İLKOKUL MEZUNU.....2 ORTAOKUL MEZUNU.....3 LİSE MEZUNU.....4 YÜKSEKOKUL/ÜNİVERSİTE MEZUNU/LİSANSÜSTÜ.....5 BİLMİYOR.....8	
120	Babanızın okuma yazması var mı(du)?	<i>EVET.....1</i> <i>HAYIR.....2</i>	
121	Babanız hiç okula gitmiş mi? <i>(E/ET /SE) Hangi okulu bitirmiş?</i>	OKULA GİTMEMİŞ.....0 İLKOKULA GİTMİŞ, BİTİRMEMİŞ.....1 İLKOKUL MEZUNU.....2 ORTAOKUL MEZUNU.....3 LİSE MEZUNU.....4 YÜKSEKOKUL/ÜNİVERSİTE MEZUNU/LİSANSÜSTÜ.....5 BİLMİYOR.....8	
122	Anneniz ile babanız arasında akrabalık var mı(du)?	<i>EVET.....1</i> <i>HAYIR.....2</i>	124
123	Babanız annenizin nesi olur(du)?	AMÇASININ OĞLU.....01 HALASININ OĞLU.....02 KARDEŞİNİN OĞLU.....03 DAYISININ OĞLU.....04 BABA TARAFINDAN DİĞER AKRABA.....05 ANNE TARAFINDAN DİĞER AKRABA.....06 DİĞER.....96 (BELİRTİN) BİLMİYOR.....98	
124	Yasamınızı bir bütün olarak düşündüğünüzde genel olarak hayatınızdan ne kadar memnunsunuz? Şimdi size gösterdiğimiz cetvelden, son derece memnunsunuz '10', hiç memnun değilseniz '1' olmak üzere bir puanlama yapın.	Hiç memnun değilim 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 Son derece memnunuz	

141 Sınıdı sizinle 12 yaşınıza bittikten sonra en az 6 ay süre ile yaşadığınız tüm farklı yerleşim yerleri hakkında konuşmak istiyorum.
Bana o zamandan bugüne kadar nerede yaşadığınızı 12 yaşındaiken yaşadığınızı yeniden başlayarak sırasıyla söyley misiniz?

SURİYE DOĞUMLU İSE: Suriye den Türkiye'ye son 6 ay içinde geldiyseniz lütfen bu göçünüzü de dahil edin.
LİSTEDE BİRİNCİ SIRA YA KİŞİNİN 12 YAŞINI BİTİRDİĞİNDE YAŞADIĞI YERİ İZİN VE GERÇEKLEŞTİRİLEN TÜM GÖÇ HAREKETLERİNİ
SIRASILA KAYDEDİN. SORULARI HER GÖÇ HAREKETİ İÇİN AYRI SORUNYA TOPLAM SATIR SAYISINI ALTIYAKI KUTUYA YAZIN.
BALENY YAŞAMAKTA OLDUĞU YERLEŞİM YERİ İÇİN SİDİCE 142, 143 VE 144'Ü SORUN.

DİKKAT: 5' TEN FAZLA GÖÇ YAŞANMIS İSE, EK SORU KAĞIDI KULLANIN.
GÖRÜŞMEYE YENİ BAŞLIYORSANIZ EK SORU KAĞIDINDAN DEYİLMEDİN.

142		TÜRKİYE VE SURİYE İÇİN SORUN		TOPLAM SATIR SAYISI	
143	144	146	147		
Nerede yaşıyordunuz?	Bu yer o zaman il TÜRKİYE İÇİN BİR EK KODLARI İÇİN SURİYE İÇİN SURİYE İL KODLARINI KULLANIN	.....den hangi ay ve yılda .....ya göç ettiniz?	.....den göç etmemizin temel nedeni neydi?		
Bu yer hangi ülkedeydi?	ULKE KODU	AY..... YIL.....			
ULKE KODLARI LİSTESİNİ KULLANIN.	İL KODU	İL MERKEZİ.....1 İLÇE MERKEZİ.....2 BUCAK/KÖY.....3			
..... (YERLEŞİM YERİ)	İL KODU	İL MERKEZİ.....1 İLÇE MERKEZİ.....2 BUCAK/KÖY.....3			
..... (YERLEŞİM YERİ)	İL KODU	İL MERKEZİ.....1 İLÇE MERKEZİ.....2 BUCAK/KÖY.....3			
..... (YERLEŞİM YERİ)	İL KODU	İL MERKEZİ.....1 İLÇE MERKEZİ.....2 BUCAK/KÖY.....3			
..... (YERLEŞİM YERİ)	İL KODU	İL MERKEZİ.....1 İLÇE MERKEZİ.....2 BUCAK/KÖY.....3			
..... (YERLEŞİM YERİ)	İL KODU	İL MERKEZİ.....1 İLÇE MERKEZİ.....2 BUCAK/KÖY.....3			
..... (YERLEŞİM YERİ)	İL KODU	İL MERKEZİ.....1 İLÇE MERKEZİ.....2 BUCAK/KÖY.....3			

ULKE KODLARI LİSTESİNİ YERİ	İL KODLARI LİSTESİNİ YERİ	SURİYE İÇİN SAĞLIK NEDENLERİ
01 EK SORU KAĞIDI	01 TÜRKİYE	61 SURİYE DEKİ SAĞLIK NEDENLERİ
02	02 İZMİR	62 SURİYE DEKİ SAĞLIK NEDENLERİ
03	03 ANKARA	63 SURİYE DEKİ SAĞLIK NEDENLERİ
04	04 İSTANBUL	64 SURİYE DEKİ SAĞLIK NEDENLERİ
05	05 BURSA	65 SURİYE DEKİ SAĞLIK NEDENLERİ
06	06 KOCAELİ	66 SURİYE DEKİ SAĞLIK NEDENLERİ
	07	67 SURİYE DEKİ SAĞLIK NEDENLERİ
	08	68 SURİYE DEKİ SAĞLIK NEDENLERİ
	09	69 SURİYE DEKİ SAĞLIK NEDENLERİ
	10	70 SURİYE DEKİ SAĞLIK NEDENLERİ
	11	71 SURİYE DEKİ SAĞLIK NEDENLERİ
	12	72 SURİYE DEKİ SAĞLIK NEDENLERİ
	13	73 SURİYE DEKİ SAĞLIK NEDENLERİ
	14	74 SURİYE DEKİ SAĞLIK NEDENLERİ
	15	75 SURİYE DEKİ SAĞLIK NEDENLERİ
	16	76 SURİYE DEKİ SAĞLIK NEDENLERİ
	17	77 SURİYE DEKİ SAĞLIK NEDENLERİ
	18	78 SURİYE DEKİ SAĞLIK NEDENLERİ
	19	79 SURİYE DEKİ SAĞLIK NEDENLERİ
	20	80 SURİYE DEKİ SAĞLIK NEDENLERİ
	21	81 SURİYE DEKİ SAĞLIK NEDENLERİ
	22	82 SURİYE DEKİ SAĞLIK NEDENLERİ
	23	83 SURİYE DEKİ SAĞLIK NEDENLERİ
	24	84 SURİYE DEKİ SAĞLIK NEDENLERİ
	25	85 SURİYE DEKİ SAĞLIK NEDENLERİ
	26	86 SURİYE DEKİ SAĞLIK NEDENLERİ
	27	87 SURİYE DEKİ SAĞLIK NEDENLERİ
	28	88 SURİYE DEKİ SAĞLIK NEDENLERİ
	29	89 SURİYE DEKİ SAĞLIK NEDENLERİ
	30	90 SURİYE DEKİ SAĞLIK NEDENLERİ
	31	91 SURİYE DEKİ SAĞLIK NEDENLERİ
	32	92 SURİYE DEKİ SAĞLIK NEDENLERİ
	33	93 SURİYE DEKİ SAĞLIK NEDENLERİ
	34	94 SURİYE DEKİ SAĞLIK NEDENLERİ
	35	95 SURİYE DEKİ SAĞLIK NEDENLERİ
	36	96 SURİYE DEKİ SAĞLIK NEDENLERİ
	37	97 SURİYE DEKİ SAĞLIK NEDENLERİ
	38	98 SURİYE DEKİ SAĞLIK NEDENLERİ
	39	99 SURİYE DEKİ SAĞLIK NEDENLERİ
	40	00 SURİYE DEKİ SAĞLIK NEDENLERİ

BÖLÜM 2. GEBELİK VE DOĞURGANLIK

200S	SAATİ YAZIN.		SAAT – DAKIKA.....	<input type="text"/>	<input type="text"/>
201	Şimdi size bugüne kadarki gebelikleriniz hakkında sormak istiyorum. Siz hiç canlı doğum yaptınız mı?		EYET.....1 HAYIR.....2	→	206
202	Peki, sizin doğduğunuz ve sizinle birlikte oturan oğlunuz ya da kızınız var mı?		EYET.....1 HAYIR.....2	→	204
203	Sizinle birlikte oturan kaç oğlunuz var? Sizinle birlikte oturan kaç kızınız var? YOKSA "00" YAZIN.		<input type="text"/> <input type="text"/>		
204	Sizin doğduğunuz ve sizinle birlikte oturmayan, başka bir yerde yaşayan oğlunuz ya da kızınız var mı?		EYET.....1 HAYIR.....2	→	206
205	Sizinle birlikte oturmayan kaç oğlunuz var? Sizinle birlikte oturmayan kaç kızınız var? YOKSA "00" YAZIN.		<input type="text"/> <input type="text"/>		
206	Sizin doğduğunuz ama doğumdan sonra ölen hiç erkek ya da kız çocuğunuz oldu mu? <i>HAYIR CEVABI VERİLİRSE, İŞARETLEMEDEN ÖNCE İRDELEYİN:</i> Doğumdan sonra, bir-iki saat, bir iki gün çok kısa bir süre yaşayan bir bebek de dâhildir.		EYET.....1 HAYIR.....2	→	208
207	Toplam olarak kaç erkek çocuğunuz öldü? Toplam olarak kaç kız çocuğunuz öldü? YOKSA "00" YAZIN.		<input type="text"/> <input type="text"/>		
208	203, 205 VE 207 DEKİ SAYILARI TOPLAYIN VE YAZIN. EĞER YOKSA "00" YAZIN.		<input type="text"/>		
209	208'E BAKIN: Sadece emin olmak için soruyorum. Siz toplam olarak ..... canlı çocuk doğurmuşsunuz. Bu sayı doğru mu? EYET ☐ → İRDELEYİN VE SADECE EMİN OLMAK İÇİN SORULARI DÜZELTİN. HAYIR ☐				
210	208'E BAKIN: EN AZ BİR CANLI DOĞUM YAPMIŞ HİÇ CANLI DOĞUM YAPMAMIŞ		☐	→	236

211 Sizi ve diğer doğumlarınızla ilgili sorular soracağım. Sorulardan olumsuz olanlar da dahil, tüm canlı doğumlarınız hakkında bilgi alınmam çok önemli. Lütfen ilk canlı doğumunuzdan başlayın.

212	213	214	215	216	217
(İlk ilkesi) doğduğunuz bebeğin adı vermişsiniz?	TEK YEA ÇOĞUL DOĞUM GAMA DÜRÜMÜNÜ YAZIN.	ERKEK.....1 KIZ.....2	GÜN..... AY..... YIL.....	EYET.....1 HAYIR.....2	Son doğum gününde kaç yaşım bitirdi?
AD FERİDARDEYİN ÖNCE ÇALIŞIŞE BEBEK YAŞIN.	TEK.....1 ÇOĞUL.....2	ERKEK.....1 KIZ.....2	GÜN..... AY..... YIL.....	EYET.....1 HAYIR.....2	YAS (YIL OLARAK)
(İSİM)	TEK.....1 ÇOĞUL.....2	ERKEK.....1 KIZ.....2	GÜN..... AY..... YIL.....	EYET.....1 HAYIR.....2	YAS (YIL OLARAK)
(İSİM)	TEK.....1 ÇOĞUL.....2	ERKEK.....1 KIZ.....2	GÜN..... AY..... YIL.....	EYET.....1 HAYIR.....2	YAS (YIL OLARAK)
(İSİM)	TEK.....1 ÇOĞUL.....2	ERKEK.....1 KIZ.....2	GÜN..... AY..... YIL.....	EYET.....1 HAYIR.....2	YAS (YIL OLARAK)
(İSİM)	TEK.....1 ÇOĞUL.....2	ERKEK.....1 KIZ.....2	GÜN..... AY..... YIL.....	EYET.....1 HAYIR.....2	YAS (YIL OLARAK)

212 BUTÜN CANLI DOĞUMLARIN İSİMLERİNİ 212'YE YAZIN. KIZ VE ÜÇÜZLER İÇİN AYRI SİTİRLER KULLANIN. ÇOĞUL DOĞUMLARIN ÖLÇÜLERİNİ SONRA YAZILMASI GEREKİR.

218	219	220	221
..... sizinle birlikte yaşamıyor?	ÇOCUĞU YAŞI LİSTESİNDE SIRA NOLARININ YAZIN. HANERHALAKI YAZILMASI İÇİN "00" YAZIN.	..... öldüğünde kaç yaşındaydı? EĞER 1 YAŞINDA DEĞİLSE BÖYLEYİN: Tam olarak kaç aylık? BİR AYDAN KÜÇÜKSE GÜN, 2 YAŞINDAN KÜÇÜKSE AY, BUNLARI ÖLÇÜLERİNİZDE YAZIN.	..... nerede ölüyor?
EYET.....1 HAYIR.....2	222'YE GEÇİN	GÜN.....1 AY.....2 YIL.....3	KOD LİSTESİNİ KULLANIN
EYET.....1 HAYIR.....2	222'YE GEÇİN	GÜN.....1 AY.....2 YIL.....3	
EYET.....1 HAYIR.....2	222'YE GEÇİN	GÜN.....1 AY.....2 YIL.....3	
EYET.....1 HAYIR.....2	222'YE GEÇİN	GÜN.....1 AY.....2 YIL.....3	
EYET.....1 HAYIR.....2	222'YE GEÇİN	GÜN.....1 AY.....2 YIL.....3	
EYET.....1 HAYIR.....2	222'YE GEÇİN	GÜN.....1 AY.....2 YIL.....3	

- (222) ÖLÜM YERİ
- 01 KENDİ EVİ
  - 02 BAŞKA EV
  - DEVLET SEKTÖRÜ
  - 11 DEVLET/NUMUNE HASTANESİ
  - 12 DOĞUMEVİ
  - 13 EĞİTİM VE ARAŞTIRMA HASTANESİ
  - 14 ŞEHİR HASTANESİ
  - ÖZEL SEKTÖR
  - 21 ÖZEL HASTANE
  - 22 ÖZEL POLİKLİNİK
  - 23 ÖZEL DR. MUAYENHANESİ
  - 31 ÜNİVERSİTE HASTANESİ
  - 96 DİĞER (BELİRTİN)

222	212'YE BAKIN ÇOCUK ÇOCUK- LARI ADLARI İLK GAMLI DOĞUMDAN BASKIYARAK YAZIN. OLARCI İSE "BEBEK" YAZIN.	2008 VE SONRA DOĞANLAR		225 Bir önceki doğum ile doğum arasında başka canlı doğum yapınız mı? EĞETİSE GEBE DÖNÜP DÜZELTİN.
		223 nüfus kayıtlarında mi?	224 doğumdan ne kadın süre soma nüfusa kayıtlarında? BİR YIL İKİ AY BİR AY OLANAK, BİR AY İKİ AY BİR AY İKİ AY BİR AY İKİ AY	
01	(SİM)	EĞETİ.....1 AY.....1 HAYIR.....2 225	☐ AY.....1 ☐ YIL.....2	EĞETİ.....1 HAYIR.....2
02	(SİM)	EĞETİ.....1 AY.....1 HAYIR.....2 225	☐ AY.....1 ☐ YIL.....2	EĞETİ.....1 HAYIR.....2
03	(SİM)	EĞETİ.....1 AY.....1 HAYIR.....2 225	☐ AY.....1 ☐ YIL.....2	EĞETİ.....1 HAYIR.....2
04	(SİM)	EĞETİ.....1 AY.....1 HAYIR.....2 225	☐ AY.....1 ☐ YIL.....2	EĞETİ.....1 HAYIR.....2
05	(SİM)	EĞETİ.....1 AY.....1 HAYIR.....2 225	☐ AY.....1 ☐ YIL.....2	EĞETİ.....1 HAYIR.....2
06	(SİM)	EĞETİ.....1 AY.....1 HAYIR.....2 225	☐ AY.....1 ☐ YIL.....2	EĞETİ.....1 HAYIR.....2

2008 VE SONRASI	
218	..... sözle mi yasyor?
219	ÇOCUĞUN HANGİ ZARFI İÇİN YAZILMIŞ YAZIN. HANGİ ZARFI YAZIN. HANGİ ZARFI YAZILMIŞ İSE "00" YAZIN.
220	OLMUŞ İSE: ..... ölüğünde kaç yaşındaydı? EĞER 1 YAŞINDA DEĞİLSE BÖYLEYİN: Tam olarak kaç aylık? BİR AYDAN KÜÇÜK İSE GÜN, 2 YAŞINDAN KÜÇÜK İSE AY, BUNLARIN İÇİNDEKİ İSE YIL YAZIN.
221	OLMUŞ İSE: ..... nerede öldü? KOD LİSTESİNİ KULLANIN

(221) ÖLÜM YERİ
01 KENDİ EVİ
02 BAŞKA EV
DEVLET SEKTÖRÜ
11 DEVLETİNİMUNE
HASTANESİ
12 DOĞUM EVİ
13 EĞİTİM VE ARAŞTIRMA
HASTANESİ
14 ŞEHİR HASTANESİ
ÖZEL SEKTÖR
21 ÖZEL HASTANE
22 ÖZEL POLİKLİNİK
23 ÖZEL DR.
MUAYENHANESİ
31 ÜNİVERSİTE HASTANESİ
96 DİĞER (BELİRTİN)

212	(İlk kısaltma) ..... beşeriyetiniz vermişsiniz? AD VERİLMEYEN ÖNCE ÖLMÜŞSE "BEBEK" YAZIN.
213	TEK TEVA ÇOCUĞU DOĞUM OLMA DURUMUNU YAZIN.
214	ERKEK.....1 KIZ.....2
215	..... hangi gün, ay ve yılda ölmüştü? BÖYLEYİN: Hangi mevsimde doğdu? DİKKAT: TÜM ÇOCUKLARIN DOĞUM YILLARININ, 2013'TEN SONRA DOĞANLARIN DOĞUM AYI VE YILLARININ KESİMLERİ BELİRLENMESİ GEREKİR.
216	..... öleceği bilirdi mi?
217	Son doğum gününde yaşadığı birlik? BİRBİRİNE YAKIN KAYBIDAN, TUTARLIKLI ÇİN YANINDA İNSPLAMA YAPIN.

EĞER 12 CANLI DOĞUMDAN FAZLA İSE BURAYI İŞRETLİYİN EK SORU KAGIDI
KULLANIN. GÖRÜŞMEYE YENİ AÇIĞINIZ EK SORU KAGIDINDAN DEYİN.

231	(EN SON DOĞAN ÇOCUĞUN İSMİ)nin değerimden sonra başka canlı doğum yapınız mı?	EYET HAYIR	1 2	233
232	GERİ DÖNÜP GEREKLİ DÜZELTMELERİ YAPIN.			
233	208'DE BULDUĞUNUZ SAYIYI DOĞUM TİRHİÇESİNDEKİ TOPLAM DOĞUM SAYISI İLE KARŞILAŞTIRIN: SAYILAR AYINI → SAYILAR AYINI → FARKLI → İRDELEİN. FARKLI İÇİN YERİNDEN KAYNAKLANDIĞINI BULUN VE GEREKLİ DÜZELTMELERİ YAPIN. KONTROL EDİN VE İŞARETLEYİN: BÜTÜN CANLI DOĞUMLAR İÇİN: DOĞUM YILI YAZILDI (215) ..... 2013 VE DAHA SONRA MEYDANA GELEN BÜTÜN DOĞUMLAR İÇİN: DOĞUM AYI YAZILDI (215) ..... (FARİSE) YAŞAYAN BÜTÜN ÇOCUKLAR İÇİN: ŞU ANDAKİ YAŞI YAZILDI (217) ..... (FARİSE) TÜM ÖLEN ÇOCUKLAR İÇİN: ÖLÜM SİRASINDAKİ YAŞI YAZILDI (220) ..... ÖLÜM YAŞI 12 AY VEYA 1 YIL OLANLAR İÇİN: TAM AYI BULMAK İÇİN İRDELENDİ (220) ..... OCAK 2008 VE SONRASINDA DOĞANLAR İÇİN NÜFUS KAYDI SORULARI SORULDU (223-224) ..... 215'E BAKIN VE OCAK 2013'TEN BU YANA OLAN DOĞUMLARIN SAYISINI BURAYA YAZIN. EĞER YOKSA, "0" YAZIN.			
234	215'E BAKIN VE OCAK 2013'TEN BU YANA OLAN DOĞUMLARIN SAYISINI BURAYA YAZIN. EĞER YOKSA, "0" YAZIN.			
235	T OCAK 2013'TEN SONRAKİ HER CANLI DOĞUM İÇİN "F" KUTUMUN İÇİNİNDEKİ DOĞUMUN ÖLÜMÜ AYI VE YIL "D" YAZIN. HER DOĞUM İÇİN GEBELİĞİN KAÇ AY SÜRDÜĞÜNÜ ÖĞRENNİN VE "D" ÖNCESİNDEKİ AYLARI BU SÜREDE UYGUN SÜREDE "H" KÖYÜN "H" SAHESİ GEBELİK SÜRESİNDEN İ EKSKİ OLAMALIDIR. ÇOCUĞUN ADINI "D" YAZDIGINIZ KUTUNUN SOLUNA YAZIN.			
236	Şu anda gebe misiniz?	EYET HAYIR EMİN DEĞİL	1 2 8	239
237	Kaç aylık gebesiniz? T BİTİRİLEN AY SAYISINI YAZIN. FARKLILIK İÇİNİNDEKİ GÖRÜŞME AYINI DENK GELEN KUTU İÇİNİN BUNDAN ÖNCERİ KUTULARI DA GÖRÜŞME AYI SAYISINI GEBELİK SÜRESİNİ TAMAMLAMALIK KILDIR "H" YAZIN.	AY		

222	212'YE BAKIN ÇOCUK/ÇOCUK- LARIN ADLARINILK CANLI DOĞUMUN BAŞLAVIRAK YAZIN. ÖLÜMÜ İSE "BEREK" YAZIN.	2008 VE SONRA DOĞANLAR	223	224	225
07	(İSİM)	EVET .....1 HAYIR .....2 225 ←	AY .....1 YIL 2	AY .....1 YIL 2	EYET .....1 HAYIR 2
08	(İSİM)	EVET .....1 HAYIR .....2 225 ←	AY .....1 YIL 2	AY .....1 YIL 2	EYET .....1 HAYIR 2
09	(İSİM)	EVET .....1 HAYIR .....2 225 ←	AY .....1 YIL 2	AY .....1 YIL 2	EYET .....1 HAYIR 2
10	(İSİM)	EVET .....1 HAYIR .....2 225 ←	AY .....1 YIL 2	AY .....1 YIL 2	EYET .....1 HAYIR 2
11	(İSİM)	EVET .....1 HAYIR .....2 225 ←	AY .....1 YIL 2	AY .....1 YIL 2	EYET .....1 HAYIR 2
12	(İSİM)	EVET .....1 HAYIR .....2 225 ←	AY .....1 YIL 2	AY .....1 YIL 2	EYET .....1 HAYIR 2

249	Bu kütaj (isteyerek dışık/dışık)öñü değumunuz ne zaman gercekleşmiş?	AY YIL
250	249'A BAKIN: SON KÜRTAJ/DÜŞÜK/ÖLÜ DOĞUM OCAK 2013'YEA SONRASINDA GERCEKLEŞMİŞ	SON KÜRTAJ/DÜŞÜK/ÖLÜ DOĞUM OCAK 2013'YEA SONRASINDA GERCEKLEŞMİŞ
251	Bu kütaj (isteyerek dışık/dışık)öñü değumunuz gercekleşmişde kaç aylık gebeydiniz?	AY
252	248, 249'YE TAKTİME BAKIN: OCAK 2013'TEN SONRA EN AZ BİR KÜRTAJ (İSTEYEREK DÜŞÜĞÜ) VAR	OCAK 2013'TEN SONRA HİÇ KÜRTAJ (İSTEYEREK DÜŞÜĞÜ) YOK
253	Simdi (en son) kütajınızdan (isteyerek dışık) bahsetmek istiyorum. (Son kütaj (isteyerek dışık) kim kaar verdi?)	DOKTOR ..... 1 KENDİSİ ..... 2 EŞİ ..... 3 KENDİSİ VE EŞİ BİRLİKTE ..... 4 DİĞER ..... 6 (BELİRTİN)
254	(Son kütaj (isteyerek dışık) nerede yapıldı?)	DEVLET SEKTÖRÜ DEVLET HASTANE HASTANESİ ..... 11 DOĞUM VE EĞTİM VE ARAŞTIRMA HASTANESİ ..... 12 SEHIR HASTANESİ ..... 14 DİĞER ..... 19 (BELİRTİN) ÖZEL SEKTÖR ÖZEL HASTANE ..... 21 ÖZEL DİĞER ..... 22 ÖZEL DR. MUAYENEHANESİ ..... 23 DİĞER ..... 29 (BELİRTİN) UNİVERSİTE HASTANESİ ..... 31 DİĞER ..... 96 (BELİRTİN)

238	Gebe kalmadan önce, gebe kalmak istiyor muydunuz, bu gebeliğin daha sonra olmaması mı tercih ederdimiz, yoksa bu gebeliği hiç istememiş miydiniz ?	1 2 3
239	Siz hiç (kendiliğinden) dışık yaptınız mı?	1 2 241
240	Toplam kaç kez (kendiliğinden) dışık yaptınız?	KENDİLİĞİNDEN DÜŞÜK SAYISI
241	Hiç kütaj oldunuz mu, isteyerek dışık yaptınız mı ya da çocuk aldardınız mı?	1 2 243
242	Toplam kaç kez kütaj oldunuz/isteyerek dışık yaptınız/çocuk aldardınız?	KÜRTAJ SAYISI
243	Hiç ölü doğum yaptınız mı?	1 2 245
244	Toplam kaç ölü doğum yaptınız?	ÖLÜ DOĞUM SAYISI
245	CANLI DOĞUMLA SONUÇLANMAMIŞ TOPLAM GEBELİK SAYISINI HEMPLAYIN. KENDİLİĞİNDEN DÜŞÜKLE SONUÇLANAN GEBELİK SAYISI: _____ 240'A VERİLEN ÇEV'ABI YAZIN KÜRTAJLA (İSTEYEREK DÜŞÜKLE) SONUÇLANAN GEBELİK SAYISI: _____ 242'YE VERİLEN ÇEV'ABI YAZIN + ÖLÜ DOĞUMLA SONUÇLANAN GEBELİK SAYISI: _____ 244'E VERİLEN ÇEV'ABI YAZIN + CANLI DOĞUMLA SONUÇLANMAMIŞ TOPLAM GEBELİK SAYISI: _____	CANLI DOĞUMLA SONUÇLANMAMIŞ GEBELİK SAYISI: _____
246	245'E BAKIN: Değer ızıldığından emni olmak için sonuyorum. Sizin canlı değimla sonuçlanmamış toplam olarak _____ gebeliğiniz olmuş. Bu sayı değim mi? EVET ☐ HAYIR ☐ İRBELETTİN/VE GEREKÖRÖRSÄ 239-245'I DÜZELTİN.	HİÇ KÜRTAJI (İSTEYEREK DÜŞÜĞÜ) KENDİLİĞİNDEN DÜŞÜĞÜ VE ÖLÜ DOĞUMU YOK
247	240, 242'YE 244'E BAKIN: EN AZ BİR KÜRTAJI (İSTEYEREK DÜŞÜĞÜ) KENDİLİĞİNDEN DÜŞÜĞÜ VEYA ÖLÜ DOĞUMU VAR ☐	HİÇ KÜRTAJI (İSTEYEREK DÜŞÜĞÜ) KENDİLİĞİNDEN DÜŞÜĞÜ ÖLÜ DOĞUMU YOK
248	Simdi en son canlı değimla sonuçlanmamış gebeliğinizden bahsetmek istiyorum. Bu bir kütaj (isteyerek dışık) mıydı, kendiliğinden dışık mıydı, yoksa ölü doğum mıydı?	KÜRTAJ ..... 1 KENDİLİĞİNDEN DÜŞÜK ..... 2 ÖLÜ DOĞUM 3

255	(Siz) kütajın (isteyerek dışık) yapıldığı, sağık kuruluşunda, kütaj önceci ya da sonrası gebeliği önececi yöntem kullananı komusunda danışmanlık hizmeti verildi mi?	EVET ..... 1 HAVIR 2
261	Siz hiç gebe kalmak için küçük tüp bebek, asılama (mrturamın insamasyonu) ya da sperm mikto enjektasyonu gibi üremeye yardımcı tıbbi tabaklere başvurdunuz mu?	EVET ..... 1 HAVIR 2
281	İlk adet girişüğünüzde kaç yaşındaydınız?	YAŞ ..... HİÇ ADET GÖRMEYİŞ ..... 95 → 283
282	Son adeliniz ne zaman başladı?	GÜN ÖNCE .....1 HAFTA ÖNCE ..... 2 AY ÖNCE ..... 3 YIL ÖNCE ..... 4 HALEN GEBE ..... 991 MENOPÖZDA ..... 992 HISTEREKTOMİ ..... 993 SON DOĞUMDAN ÖNCE 994
283	Bir adet kanamasının başlangıcından, bir sonrakiin başlangıcına kadar geçen süreyi düşünün. Bu süre içinde gebe kalma ihtimalinin daha fazla olduğu bir dönem var mıdır?	EVET ..... 1 HAVIR ..... 2 BİLMİYOR ..... 8 → 285
284	Bu dönem, adetin başlanmasından hemen önce midir, adet sırasında midir, adet bitiminden hemen sonra mıdır yoksa ikisinin ortasında mıdır? <i>ADET KARTINI GÖSTERİN.</i>	ADETTEN HEMEN ÖNCE ..... 1 ADET SİRASINDA ..... 2 ADETTEN HEMEN SONRA ..... 3 İKİ ADETİN ORTASINDA ..... 4 DİĞER ..... 6 (BELİRTİN) BİLMİYOR 8
285	Kütajı (isteyerek dışığı/çocuk aldirmay) onaylıyor musunuz yoksa onaylamıyor musunuz?	ONAYLIYOR ..... 1 ONAYLIYOR DEĞİL ..... 2 DURUMA BAĞLI ..... 3 BİLMİYOR 8
286	Gelecekte istemeden gebe kaldığımızı düşünelim. Kütajı olma (isteyerek dışık yapma/çocuk aldirma) yoluna gider misiniz?	EVET ..... 1 HAVIR ..... 2 GEBE KALMASI MÜMKÜN DEĞİL ..... 3 BİLMİYOR 8
290S	SAATİ YAZIN.	SAAT – DAKİKA ....

BÖLÜM 3A. GEBELİĞİ ÖNLEYİCİ YÖNTEMLER

<p>300 Simdi sizle gebeliği önleyici yöntemler konusunda konuşmak istiyorum. Gebe kalmamak için kullanılabilecek çeşitli yollar ve yöntemler vardır.</p> <p>301 DE HER YÖNTEMIN ADINI VE TARİFİNİ OKUYUN VE YÖNTEMLERİNİ DUYUP DUYMADIĞINI SORUN DUYDUĞUNU SÖYLESİNİZ. 302 DE "1" KODUNU, DUYMADIĞINI SÖYLESİNİZ. 303 DE "2" KODUNU İŞARETLEYİN.</p> <p>304 DE "1" İŞARETLEMİŞSİNİZ YÖNTEM İÇİN SORU 302'Yİ SORUN. BÖTÜN YÖNTEMLER TAMAMLANDIĞINDA, SORU 303'E GEÇİN.</p>	
301	<p>Simdi sizle konuşacağım yolları ya da yöntemleri hiç duydunuz mu?</p> <p>EVET HAYIR</p>
302	<p>Siz daha fazla çocuk sahibi olmamak için ameliyat oldunuz mu?</p> <p>EVET HAYIR</p>
303	<p>Birbirine olduğumuz kişi çocuk sahibi olmamak için ameliyat oldu mu?</p> <p>EVET HAYIR</p>
304	<p>Birbirine olduğumuz kişi çocuk sahibi olmamak için ameliyat oldu mu?</p> <p>EVET HAYIR</p>
305	<p>Birbirine olduğumuz kişi çocuk sahibi olmamak için ameliyat oldu mu?</p> <p>EVET HAYIR</p>
306	<p>Birbirine olduğumuz kişi çocuk sahibi olmamak için ameliyat oldu mu?</p> <p>EVET HAYIR</p>
307	<p>Birbirine olduğumuz kişi çocuk sahibi olmamak için ameliyat oldu mu?</p> <p>EVET HAYIR</p>
308	<p>Birbirine olduğumuz kişi çocuk sahibi olmamak için ameliyat oldu mu?</p> <p>EVET HAYIR</p>
309	<p>Birbirine olduğumuz kişi çocuk sahibi olmamak için ameliyat oldu mu?</p> <p>EVET HAYIR</p>
310	<p>Birbirine olduğumuz kişi çocuk sahibi olmamak için ameliyat oldu mu?</p> <p>EVET HAYIR</p>
311	<p>Birbirine olduğumuz kişi çocuk sahibi olmamak için ameliyat oldu mu?</p> <p>EVET HAYIR</p>
312	<p>Birbirine olduğumuz kişi çocuk sahibi olmamak için ameliyat oldu mu?</p> <p>EVET HAYIR</p>

303	<p>302'YE BAKIN: HİÇ "EVET" YOK (HİÇ YÖNTEM KULLANMAMIS) ☐ → 307</p> <p>EN AZ BİR "EVET" VAR (YÖNTEM KULLANMIS) ☐</p>	306
304	<p>Siz hiç gebe kalmayı önlemek ya da geciktirmek için bir yöntem kullandınız mı ya da herhangi bir yola başvurduğunuz mu?</p> <p>EVET HAYIR</p>	306
305	<p>T TAKVİMİN İÇİNDEN BOŞ ZAMANLARIN KULLANILMASI</p> <p>324</p>	306
306	<p>Hangi yöntemi kullandınız ya da ne gibi bir yola başvurduunuz? 302'YE 303'Ü DÜZELTİN, GEREKİRSE 301'İ DE DÜZELTİN.</p>	306
307	<p>Şimdi sizle gebeliği önlemek için kullandığınız ilk yöntem ya da başvurduğunuz ilk yol hakkında konuşmak istiyorum. Gebeliği önlemek için kullandığınız ilk yöntemi hangisiydi?</p>	<p>01 TÜPLERİN BAĞLANMASI.....</p> <p>02 ERKEĞİN KANALLARININ BAĞLANMASI.....</p> <p>03 SİRİHAL.....</p> <p>04 ÖZEL ERKEK SİYON.....</p> <p>05 DİŞİ ALTI TİP LANTİ.....</p> <p>06 HAP.....</p> <p>07 KONDOM/PREZERVATİF/KAPUT.....</p> <p>08 KADIN KONDOMU.....</p> <p>09 DİYAFRAM/KÖPÜK/JEL/FTİL.....</p> <p>10 VAJİNAL HALKA.....</p> <p>11 TEHLİKESİZ GÜNLER.....</p> <p>12 GERİ ÇEKME.....</p> <p>13 ACİL KORUNMA HAPİ.....</p> <p>96 DİĞER (BELİRTİN).....</p>
308	<p>Bu yöntemi ilk kullandığınızda kaç yaşındaydınız?</p> <p>YAŞ</p>	<p><input type="text"/></p> <p><input type="text"/></p>
309	<p>O zaman çocuğunuz var mıydı? (EVET/KE) Kaç çocuğunuz vardı? <i>EGER ÇOCUĞU YOKSA "00" YAZIN</i></p> <p>ÇOCUK SAYISI</p>	<p><input type="text"/></p> <p><input type="text"/></p>
310	<p>302'YE BAKIN: KADININ TÜPLERİ BAĞLI DEĞİL ☐ → 313A</p> <p>KADININ TÜPLERİ BAĞLANMIŞ ☐</p>	313A
311	<p>206'YA BAKIN: GEBE DEĞİL VEYA EMİN DEĞİL ☐ → 317A</p> <p>HALENGEBE ☐</p>	317A
312	<p>Siz veya eşiniz su anda gebeliği önlemek ya da geciktirmek için herhangi bir yöntem kullanıyor musunuz?</p> <p>EVET HAYIR</p>	317A

313	Hangi yöntemi kullanıyorsunuz? SÖYLENENLERİN İPESİNİ İŞARETLEYİN.	TÜPLERİN BAĞLANMASI ..... A → 315A ERKEĞİN KANALLARININ BAĞLANMASI ..... B İĞNE ENJEKSİYON ..... C DERİ ALTI İMPLANT ..... D HAP ..... E KONDOM/PREZERVATİF/KAPUT ..... F KADIN KONDOMU ..... G DYAFRAM/KÖPÜK/JEL/FTİL ..... H VAJİNAL HALKA ..... I TEHLİKESİZ GÜNLER ..... J GERİ ÇEKME ..... K ACIL KORUNMA HAPİ ..... L DİĞER ..... M ..... X (BELİRTİN)	315A
315	Halen kullandığınız yöntemi hangi ay ve yıldan beri ana vermeden kullanıyorsunuz? /İZLEYİN: Halen kullandığınız yöntemi ne kadar süredir ana vermeden kullanıyorsunuz?	AY: <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> YIL: <input type="text"/> <input type="text"/>	
315A	Bu ameliyat hangi ay ve yılda yapıldı?		
317	T TAKTİMİN 1. SÜTUNUNDA İÇİNDE BULUNULAN AY İÇİN 313'ÜTEN YÖNTEM KODUNU YAZIN. DAHA SONRA KADIN RUH YÖNTEMİ KULLANMAYANA ZAMAN BAŞI ADIĞINI SAPTAYIN. YÖNTEM KULLANILAN HER AY İÇİN YÖNTEM KODUNU YAZIN. ÖRNEK SORULAR: Bu yöntemi sürekli olarak kullanmaya ne zaman başladınız? Bu yöntemi ne zamanlardan beri sürekli olarak kullanıyorsunuz? TAKTİMİN 1. SÜTUNUNA BAKIN: KODLANMAMIŞ KUTULAR VAK BÜTÜN KUTULAR KODLANMIŞ		318
317A	EN SON KULLANILAN YÖNTEMDEN BAŞLAYIN. OCAK 2013'E DOĞRU GERİYE GİDEREK, YÖNTEM KULLANILAN VE KULLANILMAYAN SÜRELERİ İRDELEMENEK AMACIYLA TAKTİMİ KULLANIN. HAFTALIK İÇİN ÇOCUK İSMİLERİNİ, DOĞUM TARİHLERİNİ, GEBELİKLERİNİ BİŞANCIĞI VE BİTİŞ TARİHLERİNİ KULLANIN. TAKTİMİN 1. SÜTUNUNDA YÖNTEM KULLANILAN HER AYI KULLANILAN YÖNTEMİN KODUNU YAZIN. YÖNTEM KULLANILMAMIŞ AYLARA "0" YAZIN. SÜTÜN 1 İÇİN ÖRNEK SORULAR: - Son olarak ne zaman bir yöntem kullandınız? Bu hangi yöntemdi? - Bu yöntemi kullanmaya ne zaman başladınız? ...'nin doğumundan ne kadar süre sonra başladınız? - Bu yöntemi ne kadar süre kullandınız? TAKTİMİN 2. SÜTUNUNDA YÖNTEM BİR BAKIMI NEDENLERİNİ KODLAYIN. BUNU YAPIMAK İÇİN 1. SÜTUNDA YÖNTEM KULLANILAN SON AYI SAPTAYIN. 2. SÜTUNDA BU AYI YÖNTEM BİR BAKIMI NEDENİNİ İSLEYİN. YÖNTEMİ KULLANMAYI NEDEN BIRAKTIĞINI SORUN. EĞER GERİLEK MEYDANA GELMİŞ SE, YÖNTEMİ KULLANIRKEN İSTEMEDEN Mİ GEBE KULLAĞINI, YOKSA GEBE KULLANILMAK İÇİN Mİ BIRAKTIĞINI SORUN. SÜTÜN 2 İÇİN ÖRNEK SORULAR: - ....yöntemini kullanmayı niçin bıraktınız? - ....yöntemini kullanırken mi gebe kaldınız, yoksa gebe kaldıktan sonra da başka bir nedende mi yöntemi bıraktınız ve gebe kaldınız? EĞER GEBE KALMAK İÇİN BIRAKTI İSE: "Yöntemi kullanmayı bıraktıktan kaç ay sonra gebe kaldınız?" SORUSUNU SORUN VE TAKTİMİN 1. SÜTUNUNA BU ŞEKİLDEKİ HER AY İÇİN "0" YAZIN.		318

318	313 VE 315A'YA BAKIN: HALEN KULLANILAN YÖNTEMİN KODUNU İŞARETLEYİN. EĞER 313'TE BİR DEN FAZLA YÖNTEM İŞARETLEMİŞSE LİSTEDE DAHA YUKARIDA YER ALAN YÖNTEMİ İŞARETLEYİN.	SORULMADI TÜPLERİN BAĞLANMASI ..... 00 → 324 ERKEĞİN KANALLARININ BAĞLANMASI ..... 01 → 319A SİRAL ..... 02 İĞNE ENJEKSİYON ..... 03 DERİ ALTI İMPLANT ..... 04 HAP ..... 05 KONDOM/PREZERVATİF/KAPUT ..... 06 KADIN KONDOMU ..... 07 DYAFRAM/KÖPÜK/JEL/FTİL ..... 08 VAJİNAL HALKA ..... 09 TEHLİKESİZ GÜNLER ..... 10 GERİ ÇEKME ..... 11 → 320 ACIL KORUNMA HAPİ ..... 12 DİĞER BİR YÖNTEM ..... 13 → 320
318A	Gebeliği önleyici yöntemi kullanma kararını siz mi verdiniz, eşiniz mi verdi, yoksa bu karar birlikte mi verdiniz?	KENDİSİ ..... 1 EŞİ ..... 2 KENDİSİ VE EŞİ BİRLİKTE ..... 3 DİĞER ..... 6 (BELİRTİN)
319	Halen kullandığınız yöntemi nereden aldınız/temin ettiniz?	DEVLET SEKTÖRÜ ..... 19 DEVLET/NUMUNE HASTANESİ ..... 11 DOĞUMEVİ ..... 12 EĞİTİM VE ARAŞTIRMA HASTANESİ ..... 13 ŞEHİR HASTANESİ ..... 14 AİLE HEKİMLİĞİ ..... 15 AİLE SAĞLIĞI MERKEZİ ..... 16 TOPLUM SAĞLIĞI MERKEZİ ..... 17 DİĞER ..... 19 (BELİRTİN) ÖZEL SEKTÖR ..... 21 ÖZEL HASTANE ..... 21 ÖZEL POLİKLİNİK ..... 22 ÖZEL DOKTOR MUAYENEHANESİ ..... 23 ECZANE/MEDİKAL ..... 24 DİĞER ..... 29 (BELİRTİN) UNİVERSİTE HASTANESİ ..... 31 GÖNÜLLÜ KURULUŞ/DERNEK/VAKIF ..... 41 MARKET/DOKKAN ..... 51 GÖÇMEN SAĞLIĞI MERKEZİ ..... 61 DİĞER ..... 96 (BELİRTİN)
319A	Tüplerin bağlanması (veya kanalları) ameliyatla mı yapıldı?	DİĞER ..... 29 (BELİRTİN) UNİVERSİTE HASTANESİ ..... 31 GÖNÜLLÜ KURULUŞ/DERNEK/VAKIF ..... 41 MARKET/DOKKAN ..... 51 GÖÇMEN SAĞLIĞI MERKEZİ ..... 61 DİĞER ..... 96 (BELİRTİN)
320	Halen kullandığınız yöntemden başka bir gebeliği önleyici yöntem kullanmak ister miydiniz?	EYEVET ..... 1 HAYIR 2

321	Hangi yöntemi kullanmak istediniz?	TÜPLERİN BAĞLANMASI.....01 ERKEĞİN KANALLARININ BAĞLANMASI.....02 SİRİHAL.....03 İGNE/ENJEKSİYON.....04 DERİ ALTI İMPLANTLI.....05 HAP.....06 ÖZEL SEKTÖRÜN VAJİNAL KAPUT.....07 KADIN KONDOMU.....08 DİYAFRAM KÖPÜK/JEL/FTİL.....09 VAJİNAL HALKA.....10 TEHLİKESİZ GÜNLER.....11 GERİ ÇEKME.....12 HERHANGİ BİR YÖNTEM.....77 DİĞER.....96 EMİN DEĞİL.....98
322	..... yöntemi (321'DE SÖYLENEN YÖNTEM) şu anda kullanmadığınız temel nedeni nedir?	DOKTOR ÖNERMİYOR.....01 PAHALI.....02 BULUNMUYOR/ULASMA GÜÇLÜĞÜ.....03 BURULARDA YOK.....04 NASIL TEMİN EDECEĞİNİ BİLMİYOR.....05 NASIL KULLANACAĞINI BİLMİYOR.....06 EŞİ İSTEMİYOR.....07 BAĞI NEDENLER.....08 SAĞLIK KAYBI.....09 YAN ETKİ.....10 DİĞER.....96 (BELİRTİN)
323	327'YE GEÇİN.	
324	236'YA BAKIN: GEBE DEĞİL VEYA EMİN DEĞİL	HALENGEBE ☐ → 328
325	Gebeliği önlüyor bir yöntem kullanmadığınız temel nedeni nedir?	DOĞURGANLIK İLE İLGİLİ NEDENLER CİNSEL İLİŞKİ YOK.....11 → 328 SIK OLMAYAN İLİŞKİ.....12 MENOPÖZDA/ HİSTEREKTOMİ.....13 GEBE KALMASI ZOR KISIR.....14 EŞİ İSTEMİYOR.....15 YENİ DOĞUM YAPMISINIZ/ RYOR.....16 GEBE KALMAK İSTİYOR.....17 BİLGİ EKSİKLİĞİ YÖNTEM BİLMİYOR.....21 KAYNAK BİLMİYOR.....22 YÖNTEM İLE İLGİLİ NEDENLER SAĞLIK KAYBISI.....31 PAHALI.....32 ULASMA ZORLUĞU/ UZAK.....33 PAHALI.....34 KULLANILMI DEĞİL.....35 EŞİ KARŞI.....41 DİNİ NEDENLER.....51 KADERÇİLİK.....61 UTANIRYOR.....71 DİĞER.....96 (BELİRTİN)

325A	Gebeliği önlüyor bir yöntem kullanmadığınız temel nedeni nedir?	KENDİSİ.....1 EŞİ.....2 KENDİSİ VE EŞİ BİRLİKTE.....3 DİĞER.....6 (BELİRTİN)
326	328'E GEÇİN.	
327	HALEN KULLANILAN YÖNTEMİN KODUNU İŞARETLEYİN.	TÜPLERİN BAĞLANMASI.....01 ERKEĞİN KANALLARININ BAĞLANMASI.....02 SİRİHAL.....03 İGNE/ENJEKSİYON.....04 DERİ ALTI İMPLANTLI.....05 HAP.....06 ÖZEL SEKTÖRÜN VAJİNAL KAPUT.....07 KADIN KONDOMU.....08 DİYAFRAM KÖPÜK/JEL/FTİL.....09 VAJİNAL HALKA.....10 TEHLİKESİZ GÜNLER.....11 GERİ ÇEKME.....12 ACIL KORUNMA HAPLARI.....13 DİĞER BİR YÖNTEM.....96
328	Gebeliği önlüyor bir yöntem temin edilebilecek bir yer buluyor musunuz?	EVET.....1 HAYIR.....2 → 330
329	Neresi? Başka neresi? SÖYLENENLERİN HEPSİNİ İŞARETLEYİN.	DEVLET SEKTÖRÜ DEVLETİN LÜMİNE HASTANESİ.....A DOĞUMEVİ.....B EĞİTİM VE ARASTIRMA HASTANESİ.....C ŞEHİR HASTANESİ.....D AİLE HEKİMLİĞİ.....E AİLE SAĞLIĞI MERKEZİ.....F TOPLUM SAĞLIĞI MERKEZİ.....G DİĞER.....H (BELİRTİN) ÖZEL SEKTÖR ÖZEL HASTANE.....I ÖZEL POLİKLİNİK.....J ÖZEL DOKTOR MUAYENEHANESİ.....K ECZANE/MEDİKAL.....L DİĞER.....M (BELİRTİN) UNİVERSİTE HASTANESİ.....N MARKET/DÜKKAN.....O GÖNÜLLÜ KURULUŞ/ DERNEK/VAKIF.....P GÖÇMEN SAĞLIĞI MERKEZİ.....Q DİĞER.....X (BELİRTİN)
330	328'E BAKIN: HALEN YÖNTEM KULLANMİYOR	HALEN YÖNTEM KULLANMİYOR ☐ → 341
331	Önümüzdeki 12 ay içinde gebeliği engellemek veya önlemek için bir yöntem kullanmayı düşünüyor musunuz?	EVET.....1 HAYIR.....2 BİLMİYOR.....8

BÖLÜM 3B. DOĞURGANLIK TERCİHLERİ

351	<p>303, 312 VE 313'Ü YAZIYORUZ:</p> <p>HIÇ YÖNTEM KULLANIMI YOK VEYA KADININ KANALLARINI BAĞLANMAMIŞ</p> <p>KADININ TÜPLERİ VE VEYA ESİNİN KANALLARINI BAĞLANMIŞ</p>	355
352	<p>236'YA BAKIN:</p> <p>GEBE DEĞİL/EMİN DEĞİL</p> <p>HALEN GEBE</p> <p>Şimdi size gelecekte hakkında bir şeyler söyleyebiliriz. Gelecekte başka çocuk istiyor musunuz, yoksa (enke başka) çocuğunuz olmasını istemiyor musunuz?</p> <p>HALEN GEBE</p> <p>Şimdi size gelecekte hakkında bir şeyler söyleyebiliriz. Gelecekte başka çocuk istiyor musunuz, yoksa başka çocuk istemiyor musunuz?</p>	<p>(BAŞKA) ÇOCUK İSTİYOR.....1</p> <p>HIÇ ÇOCUK İSTEMİYOR.....2</p> <p>GEBE KALMASININ MÜMKÜN OLMADIGINI SOYLUYOR.....3</p> <p>KARARSIZ / BİLMİYOR.....8</p>
353	<p>236'YA BAKIN:</p> <p>GEBE DEĞİL/EMİN DEĞİL</p> <p>HALEN GEBE</p> <p>Gelecekte kaç çocuğa (daha) sahip olmak istiyorsunuz?</p> <p>HALEN GEBE</p> <p>Su andaki gebeliğinizi saymazsanız gelecekte kaç çocuğa daha sahip olmak istiyorsunuz?</p>	<p>SAYI.....</p> <p>DİĞER CEVAPLAR (BELİRTİN) 96</p>
354	<p>236'YA BAKIN:</p> <p>GEBE DEĞİL/EMİN DEĞİL</p> <p>HALEN GEBE</p> <p>Su andan itibaren ne kadar zaman sonra bir çocuk sahibi (daha) olmak istersiniz?</p> <p>HALEN GEBE</p> <p>Su anda beklediğiniz çocuğun doğumundan ne kadar zaman sonra bir çocuk sahibi daha olmak istersiniz?</p>	<p>AY.....1</p> <p>YIL.....2</p> <p>HEMEN ŞİMDİ.....993</p> <p>GEBE KALMASININ MÜMKÜN OLMADIGINI SOYLUYOR.....994</p> <p>EVLENDİĞİ ZAMAN.....995</p> <p>DİĞER (BELİRTİN) 996</p> <p>BİLMİYOR.....998</p>
355	<p>216'YA BAKIN:</p> <p>YASAYAN ÇOCUĞU VAR</p> <p>YASAYAN ÇOCUĞU YOK</p> <p>Hiç çocuğunuz olmadığı günlere döndürebiliriz mi? Bu gün istediğiniz kadar çocuk sahibi olmak istersiniz mi? Eğer tüm istediğiniz sayıda çocuk sahibi olmanız mümkün değilse, istediğiniz kadar fazla çocuk sahibi olmak istersiniz mi? Eğer tüm istediğiniz sayıda çocuk sahibi olmanız mümkün değilse, istediğiniz kadar fazla çocuk sahibi olmak istersiniz mi?</p>	<p>ÇOCUK İSTEMİYOR.....00</p> <p>SAYI.....</p> <p>DİĞER (BELİRTİN) 96</p>

332	Gelecekte herhangi bir zamanda gebeliği erdemek veya önlemek için bir yöntem kullanmayı düşünüyor musunuz?	<p>EVET.....1</p> <p>HAYIR.....2</p> <p>BİLMİYOR.....8</p>
333	Hangi yöntemi kullanmayı tercih edersiniz?	<p>TÜPLERİN BAĞLANMASI.....01</p> <p>ERKEĞİN KANALLARININ BAĞLANMASI.....02</p> <p>ÖZEMEN KESİLMESİ.....03</p> <p>İÇENE KESİLMESİ.....04</p> <p>DERİ ALTI İMPLANTİ.....05</p> <p>HAP.....06</p> <p>KONDOM/PREZERVATİF KAPUT.....07</p> <p>KADIN KONDOMU.....08</p> <p>DİVAFRAMKÖPÜK/JEL/FİTİL.....09</p> <p>VAJİNAL HALKA.....10</p> <p>TEHLİKESİZ GÜNLER.....11</p> <p>GERİ ÇEKME.....12</p> <p>DİĞER.....96</p> <p>EMİN DEĞİL (BELİRTİN).....98</p>
341	Son birkaç ayda üremsiz sağlığı veya aile planlaması ile ilgili olarak şimdi yaşadığınız yerlerden herhangi bir şey düşünüyor musunuz?	<p>RADYO.....E H</p> <p>TELEVİZYON.....1 2</p> <p>GAZETE/DEĞİL.....1 2</p> <p>İNTERNET.....1 2</p> <p>CEP TELEFONU.....1 2</p> <p>EL İLANI BİROŞUR.....1 2</p> <p>PANO/AFİŞ.....1 2</p> <p>SAĞLIK KURULUŞU.....1 2</p> <p>BAŞKA YER.....1 2</p>
342	Son birkaç ayda üremsiz sağlığı veya aile planlaması hakkında herhangi bir yakınlığınızla veya başka bir kimseyle konuşuyor musunuz?	<p>EVET.....1</p> <p>HAYIR.....2</p>
343	Kiminle konuşuyorsunuz?	<p>ESPARTNER.....A</p> <p>ANNE.....B</p> <p>BABA.....C</p> <p>KIZ KARDEŞLER.....D</p> <p>ERKEK KARDEŞLER.....E</p> <p>KIZI.....F</p> <p>ÇOCULUĞU ALDI.....G</p> <p>AKADAN/ALDI.....H</p> <p>AKADAN/AKRABA.....I</p> <p>KOMŞU.....J</p> <p>ÖĞRETMEN.....K</p> <p>ALİLE HEKİMİ.....L</p> <p>YARDIMCI SAĞLIK PERSONELİ.....M</p> <p>GOÇMEN SAĞLIK MERKEZİ PERSONELİ.....N</p> <p>DİĞER (BELİRTİN).....X</p>

356	<p>Bu çocuklardan kaçının kız, kaçının erkek olmasını isterdiniz, ya da kaçını için cinsiyet önemli değgi?</p>	<p>ERKEK</p> <p>SAYI..... DİĞER.....96 (BELİRTİN)</p> <p>KIZ</p> <p>SAYI..... DİĞER.....96 (BELİRTİN)</p> <p>FARK ETMEZ</p> <p>SAYI..... DİĞER.....96 (BELİRTİN)</p>
357	<p>355'E BAKIN:</p> <p>İKİ VEYA DAHA FAZLA ÇOCUK İSTİYOR ☐</p> <p>BİR ÇOCUK İSTİYOR ☐</p> <p>400</p>	
358	<p>Eğer sadece bir çocuğunuz olsaydı, bu çocuğın kız mı olmasını isterdiniz, erkek mi olmasını isterdiniz, yoksa cinsiyeti fark etmez miydi?</p>	<p>ÇOCUK İSTEMİYOR.....0 KIZ.....1 ERKEK.....2 FARK ETMEZ.....3</p>

BÖLÜM 4. ANNE VE ÇOCUK SAĞLIĞI

400	210'A VE 234'E BAKIN: OCAK 2013'TEN SONRA BİR VEVYA DAHA FAZLA CANLI DOĞUM VAR ☐ OCAK 2013'TEN SONRA CANLI DOĞUM YOK ☐ 701	SAATTİ YAZIN: SAAT - DAKIKA.....
401S	SAATTİ YAZIN: SAAT - DAKIKA.....	
402	OCAK 2013'TEN SONRA DOĞAN BEYİN ÇOCUKLARIN DOĞUM TARİHİNDEKİ SATIR NUMARALARINI VE ADLARINI SON DOĞAN ÇOCUKTAN BAŞLIYARAK TABLOYA YAZIN. SORULARI BU DOĞUMLARIN HEPSİ İÇİN SORUN. SON DOĞUMDAN BAŞLIYAN (2'DEN FAZLA DOĞUM VARSA EK SORU KATEGORİSİNDE KULLANIN - EK SORU KATEGORİSİNDE DOĞUM SÜTÜNÜNÜ BOŞ BIRAKIN. SONRANIN BİR ÖNCEKİ DOĞUM SÜTÜNÜNÜ "SONRANIN BİR ÖNCEKİ DOĞUM" ŞEKLİNDE DEĞİŞTİREBİLİRSİNİZ) Şimdi size son beş yıldız doğum bütün çocuklarımızın sağlık durumları ile ilgili sorular soracağım. Her cevaplarınızın sağlık durumunu hakkınızda ayrı ayrı konuşalım.	
403	212'DEKİ SATIR NO. SON DOĞUM SATIR NO. ☐ ☐	SONRANIN BİR ÖNCEKİ DOĞUM SATIR NO. ☐ ☐
404	212'YE BAKIN İSİM YAŞIYOR ☐ ÖLDÜ ☐ İSİM YAŞIYOR ☐ ÖLDÜ ☐	SONRANIN BİR ÖNCEKİ DOĞUM İSİM YAŞIYOR ☐ ÖLDÜ ☐ İSİM YAŞIYOR ☐ ÖLDÜ ☐
405	.....'ye gebe olduğunuzda gebeliğiniz o zaman istemiyordunuz, daha sonra mı gebelik kalmak istiyordunuz, yoksa hiç istememiş miydiniz? HİÇ İSTEMİYORDU..... 407/ 0 İSTEMİŞTİ..... 415/ 1 DAHA SONRA İSTİYORDU..... 2	SONRANIN BİR ÖNCEKİ DOĞUM HİÇ İSTEMİYORDU..... 415/ 0 İSTEMİŞTİ..... 415/ 1 DAHA SONRA İSTİYORDU..... 2
406	Ne kadar süre daha beklemek istediniz? AY..... 1 YIL..... 2 BİLMİYOR..... 998	SONRANIN BİR ÖNCEKİ DOĞUM AY..... 1 YIL..... 2 BİLMİYOR..... 998
407A	.....'ye gebe iken, gebeliğiniz süresince bilgi almak, danışmak ve kontrol amacıyla kimseye başvurduğunuz mu? EVET..... 1 HAYIR..... 2	SONRANIN BİR ÖNCEKİ DOĞUM EVET..... 1 HAYIR..... 2
407B	Kime başvurduğunuz? Başka? SAĞLIK PERSONELİ DOKTOR..... A HEMŞİRE..... B EBELİ..... C DİĞER..... X (BELİRTİN)	SONRANIN BİR ÖNCEKİ DOĞUM SAĞLIK PERSONELİ DOKTOR..... A HEMŞİRE..... B EBELİ..... C DİĞER..... X (BELİRTİN)

408	Nereye başvurduğunuz? SÖYLENENLERİN HEPSİNİ İŞARETLEYİN. (YERİN ADI) (YERİN ADI) (YERİN ADI)	SON DOĞUM İSİM DEVLET SEKTÖRÜ DEVLETİN MÜHÜRÜNE HASTANESİ..... A DOĞUMEVİ..... B EĞİTİM VE ARASTIRMA HAST..... C SEHIR HASTANESİ..... D AİLE HEKİMLİĞİ..... E TOPLUM SAĞLIĞI MERKEZİ..... G DİĞER (BELİRTİN)..... H ÖZEL SEKTÖR ÖZEL HASTANE..... I ÖZEL POLKLİNİK..... J ÖZEL DR. MUAYENEHANESİ..... K DİĞER (BELİRTİN)..... L ÜNİVERSİTE HASTANESİ..... M GÖNÜLLÜ KURULUŞ/ DERNEK/VAKIF..... N GÖÇMEN SAĞLIĞI MERKEZİ O DİĞER (BELİRTİN)..... X	SONRANIN BİR ÖNCEKİ DOĞUM İSİM
409	.....'ye gebeliğinizde imbeselliğiniz kişilere (kızlar) ile başvurduğunuzdan kaç aydır gebelisiniz?	AY.....	SONRANIN BİR ÖNCEKİ DOĞUM AY.....
410	.....'ye gebeliğiniz sırasında ilk kez doğum öncesi bakıma gittiğinizde, bir sonunumuz olduğu için mi yoksa sadece gebeliğinizin kontrolü için mi gittiniz?	.....'ye gebeliğinizde doğum öncesi bakıma ilgili olanak bu kişiye (kısıtlı) kaç kez gittiniz?	SORUN VARDI..... 1 OLAGAN KONTROL BAKIM..... 2 DİĞER (BELİRTİN)..... 6
411	Doğum öncesi kontrollerin herhangi birinde: Tardınız mı? Tansiyonunuza bakıldı mı? Kan tahlili yapıldı mı? İdrar tahlili yapıldı mı? Ultrason çekildi mi? Kanun dışardan ekle müayenesi yapıldı mı? Tetanos aşısı yapıldı mı?	KAÇ KEZ.....	SONRANIN BİR ÖNCEKİ DOĞUM KAÇ KEZ.....
412	Doğum öncesi kontrollerin herhangi birinde: Tardınız mı? Tansiyonunuza bakıldı mı? Kan tahlili yapıldı mı? İdrar tahlili yapıldı mı? Ultrason çekildi mi? Kanun dışardan ekle müayenesi yapıldı mı? Tetanos aşısı yapıldı mı?	EVET HAYIR	SONRANIN BİR ÖNCEKİ DOĞUM EVET HAYIR

	SON DOĞUM ISIM	SONDAN BİR ÖNCEKİ DOĞUM ISIM
419	..... HAFTA 426	SONDAN BİR ÖNCEKİ DOĞUM ISIM ..... HAFTA ..... 432'YE GEÇİN
420	EVET ☐ HAYIR ☐ 426	432'YE GEÇİN
421	SAAT .....1 GÜN .....2 HAFTA .....3 BİLMİYOR 998	432'YE GEÇİN
422	KONTROL EDİLMEDİ .....995 SAAT .....1 GÜN .....2 HAFTA .....3 BİLMİYOR 998	432'YE GEÇİN
423	DOKTOR .....A EMŞİRE .....B EBE .....C DİĞER .....X (BELİRTİN)	432'YE GEÇİN
424	EVET .....1 HAYIR 2 431	432'YE GEÇİN

	SON DOĞUM ISIM	SONDAN BİR ÖNCEKİ DOĞUM ISIM
413	EVET .....1 HAYIR 2	SONDAN BİR ÖNCEKİ DOĞUM ISIM
414	EVET .....1 BİLMİYOR 8	SONDAN BİR ÖNCEKİ DOĞUM ISIM
415	EV KENDİ EVİ .....01 BAŞKA EV .....02 DEVLET SEKTÖRÜ DEVLETİNÜMNE HASTANESİ .....11 GÖNÜLLÜ KUR- DERNEK VAKIF .....12 EĞİTİM VE ARAŞTIRMA HAST .....13 SEHR HASTANESİ .....14 AİLE HEKİMLİĞİ .....15 AİLE SAĞLIĞI MERKEZİ .....16 TOPLUM SAĞLIĞI MERKEZİ .....17 DİĞER .....19 (BELİRTİN) ÖZEL SEKTÖR ÖZEL HASTANE .....21 ÖZEL POLİKLİNİK .....22 ÖZEL DR. MUAYENEHANESİ .....23 DİĞER .....29 (BELİRTİN) ÜNİVERSİTE HASTANESİ .....31 GÖNÜLLÜ KUR- DERNEK VAKIF .....41 GÖÇMEN SAĞLIĞI MERKEZİ .....61 DİĞER .....96 (BELİRTİN) SAĞLIK PERSONELİ DOKTOR .....A EMŞİRE .....B EBE .....C DİĞER KİŞİLER ARA EBESİ .....D AKRABA/ARKADAŞ .....E DİĞER .....X (BELİRTİN) HİÇ KİMSE .....Y NORMAL (VAJİNAL) DOĞUM .....1 SEZARYEN .....2 ÖNCE .....1 SONRA 2	SONDAN BİR ÖNCEKİ DOĞUM ISIM
416	SAĞLIK PERSONELİ DOKTOR .....A EMŞİRE .....B EBE .....C DİĞER KİŞİLER ARA EBESİ .....D AKRABA/ARKADAŞ .....E DİĞER .....X (BELİRTİN) HİÇ KİMSE .....Y NORMAL (VAJİNAL) DOĞUM .....1 SEZARYEN .....2 ÖNCE .....1 SONRA 2	SONDAN BİR ÖNCEKİ DOĞUM ISIM
417	 419	SONDAN BİR ÖNCEKİ DOĞUM ISIM
418	..... 1 2	SONDAN BİR ÖNCEKİ DOĞUM ISIM

	SON DOĞUM ISIM	SONDAN BİR ÖNCEKİ DOĞUM ISIM
431	EVET ..... HAYIR.....	SONDAN BİR ÖNCEKİ DOĞUM ISIM
432	EVET ..... HAYIR.....	SONDAN BİR ÖNCEKİ DOĞUM ISIM
433	AY..... BİLMİYOR.....	SONDAN BİR ÖNCEKİ DOĞUM ISIM
434	GEBE VEYA DEĞİL	SONDAN BİR ÖNCEKİ DOĞUM ISIM
435	EVET ..... HAYIR.....	SONDAN BİR ÖNCEKİ DOĞUM ISIM
436	AY..... BİLMİYOR.....	SONDAN BİR ÖNCEKİ DOĞUM ISIM
437	EVET ..... HAYIR.....	SONDAN BİR ÖNCEKİ DOĞUM ISIM
438	SAAT ..... GÜN..... HAFTA..... BİLMİYOR.....	SONDAN BİR ÖNCEKİ DOĞUM ISIM
439	DOKTOR..... HEMSİRE..... EBE..... DİĞER (BELİRTİN)	SONDAN BİR ÖNCEKİ DOĞUM ISIM

	SON DOĞUM ISIM	SONDAN BİR ÖNCEKİ DOĞUM ISIM
426	NEDENİ YOK YAKINDA SAĞLIK KURULUŞU YOK SAĞLIK KURULUŞUNA/ PERSONELİNE GÜVENSİZLİK DOĞUM ANI OLDU SAĞLIK KURULUŞUNDAN YARARLANMADA GÜÇLÜK PAHALI GELENEKLERİTÖRE BİR SORUN YOKTU KARŞI UTANMA DİĞER (BELİRTİN) BİLMİYOR	SONDAN BİR ÖNCEKİ DOĞUM ISIM
427	EVET ..... HAYIR.....	SONDAN BİR ÖNCEKİ DOĞUM ISIM
428	SAAT ..... GÜN..... HAFTA..... BİLMİYOR.....	SONDAN BİR ÖNCEKİ DOĞUM ISIM
429	DOKTOR..... HEMSİRE..... EBE..... DİĞER (BELİRTİN)	SONDAN BİR ÖNCEKİ DOĞUM ISIM
430	EV KENDİ EVİ BAŞKA EV DEVLET SEKTÖRÜ DEĞİL EĞİTİM VE ARASTIRMA HAST SEHR HASTANESİ AİLE HEKİMLİĞİ TOPLUM SAĞLIĞI MERKEZİ DİĞER (BELİRTİN) ÖZEL SEKTÖR ÖZEL HASTANE ÖZEL POLİKLİNİK ÖZEL DR. MUAYENEHANESİ DİĞER (BELİRTİN) UNİVERSİTE HASTANESİ GÖNÜLLÜ KUR.DERNEK VAKIF GÖÇMEN SAĞLIĞI MERKEZİ DİĞER (BELİRTİN)	SONDAN BİR ÖNCEKİ DOĞUM ISIM

	SON DOĞUM ISIM	SONDAN BİR ÖNCEKİ DOĞUM ISIM
440	...'nın ilk sağlık kontrolü nerede yapıldı? EV KENDİ EVİ..... 01 BAŞKA EV..... 02 DEVLET SEKTÖRÜ DÖNÜŞÜMÜNE HASTANESİ..... 11 ÇOCUK EVİ..... 12 EĞİTİM VE ARASTIRMA HAST..... 13 SEHR. HASTANESİ..... 14 AİLE HEKİMLİĞİ..... 15 AİLE SAĞLIĞI MERKEZİ..... 16 TOPLUM SAĞLIĞI MERKEZİ..... 17 DİĞER..... 19 (BELİRTİN) ÖZEL SEKTÖR HASTANESİ..... 21 ÖZEL POLİKLİNİK..... 22 ÖZEL DR. MUAYENEHANESİ..... 23 DİĞER..... 29 (BELİRTİN) ÜNİVERSİTE HASTANESİ..... 31 GÖNÜLLÜ KUR./DERNEK/VAKIF..... 41 GÖÇMEN SAĞLIĞI MERKEZİ..... 61 DİĞER..... 96 (BELİRTİN)	
441	... doğduğunda çok tri miydi, ortalamadan daha mı friydi, ortalama büyüklükte miydi, ortalamadan daha mı küçüküdü, yoksa çok mu küçüküdü?	ÇOK İRİ..... 1 ORTALAMADAN DAHA İRİ..... 2 ORTALAMA..... 3 ORTALAMADAN KÜÇÜK..... 4 ÇOK KÜÇÜK..... 5 BİLMİYOR..... 8
442	... doğduğunda tartıldı mı?	EVET..... 1 HAYIR..... 2 444
443	... doğduğunda kaç kilo oldu? EĞER FARİSE SAĞLIK KARNESİNDEN YAZIN.	GRAM KARNE..... 1 CEVAPLAYICI..... 2 BİLMİYOR..... 9998
444	...'nın topağundan hiç kan alındı mı?	EVET..... 1 HAYIR..... 2 BİLMİYOR..... 8
445	... 'ye işleme başlamış mıydı?	EVET..... 1 HAYIR..... 2 BİLMİYOR..... 8
445A	... krese/uyuyay/gündüz bakım evince ya da anaokuluna gidiyor mu?	GHTMİYOR..... 0 KREŞUYUVA/BAKIM EVİ..... 1 ANAOKULU..... 2

	SON DOĞUM ISIM	SONDAN BİR ÖNCEKİ DOĞUM ISIM
446	... 'yi hiç emziriniz mi?	EVET..... 1 HAYIR..... 2 453
447	... 'yi doğumdan ne kadar zaman sonra emziriniz? EĞER 1 SAATTEN AZ İSE, SAİTE '90' NİZ SAİTE '90'DAN İZSE, SAİT. BAŞLANGIÇ SAİTE '90'DAN İZSE, SAİT. İSE GÜN OLARAK YAZIN.	HEMEN.....000 SAAT..... 1 GÜN..... 2
448	Doğumdan sonraki ilk 3 gün içinde ... 'ye anne sütü dışında herhangi bir şey verildi mi?	EVET..... 1 HAYIR..... 2 450
449	... 'ye ne verildi? Başlar? SÖYLEMENLERİN HEPİNİ İŞİRETLEİN.	SÜT (ANNE SÜTÜ DIŞINDA)..... A ŞEKERLİ İSİ..... B TUTUZ-ŞEKER ERİYİĞİ..... C MEYVE SUYU..... D HAZIR MAMA..... E ÇAY..... F YEMEK SUYU..... G BAL..... H DİĞER..... I (BELİRTİN)..... X
450	404'E BAKIN: ÇOCUK YAŞIYOR MU?	YAYIYOR..... ÖLDÜ..... 452
451	... 'yi halen emziriyor musunuz?	EVET..... 1 HAYIR..... 2 454
452	... 'yi kaç ay emziriniz?	AY..... BİLMİYOR..... 98
453	404'E BAKIN: ÇOCUK YAŞIYOR MU?	YAYIYOR..... ÖLDÜ..... 457
454	... 'ye daha güdüz veya dün gece kibevonla herhangi birşey verildi mi/krıldı mı?	EVET..... 1 HAYIR..... 2 BİLMİYOR..... 8

455	SORU 215'YE SORU 218'İ KONTROL EDİN. ÇOCUK 2015'TEN SONRA DOĞAN VE ANNESİYLE YAŞIYAN TÜM ÇOCUKLARIN SATIR NUMARALARINI VE ADLARINI SON DOĞAN ÇOCUKTAN BAŞLAYARAK TABLOYA YAZIN. SORULARI BU DOĞUMLARIN HEPSİ İÇİN SORUN.		
	212'DEKİ SATIR NO.	SON DOĞUM SATIR NO.....	SONDAN BİR ÖNCEKİ DOĞUM SATIR NO.....
212'YE BAKIN	İSİM.....		İSİM.....
456	..... son 24 saat içinde şimdi sıvıcaıklarından herhangi birini yedi veya içti mi? Su?..... Su..... Yoğurt?..... Yoğurt..... Peynir?..... Peynir..... Yumurta?..... Yumurta..... Kırmızı et?..... Kırmızı et..... Tavuk?..... Tavuk..... Balık?..... Balık..... Kuru baklagil (nohut, mercimek, k. fasulye vs)?..... Kuru baklagil..... Taze sebze/meyve?..... Taze sebze/meyve..... Taze sıklıms sebze/meyve suyu?..... Taze sıklıms sebze/meyve suyu..... Bezaz elmek?..... Bezaz elmek..... Tahıl (tahıllı elmek, pirinç, bulgur, makkama, erişte vs.)?..... Tahıl..... Hazır mama?..... Hazır mama..... Yemek suyu?..... Yemek suyu..... Çorba?..... Çorba..... Hazır yiyecekler (bisküvi, kek, çikolata vs.)?..... Hazır yiyecekler..... Hazır içecekler (hazır meyve suyu, gazlı içecek vs.)?..... Hazır içecekler.....	E H B SU.....1 2 8 SÜT.....1 2 8 YOĞURT.....1 2 8 PEYNİR.....1 2 8 YUMURTA.....1 2 8 KIRMIZI ET.....1 2 8 TAVUK.....1 2 8 BALIK.....1 2 8 BAKLAGİL.....1 2 8 TAZE SEBZE/MEYVE.....1 2 8 SEBZE/MEYVE SUYU.....1 2 8 EKMEK.....1 2 8 TAHİL.....1 2 8 HAZIR MAMA.....1 2 8 YEMEK SUYU.....1 2 8 ÇORBA.....1 2 8 HAZIR YIYECEK.....1 2 8 HAZIR İÇECEK.....1 2 8	E H B SU.....1 2 8 SÜT.....1 2 8 YOĞURT.....1 2 8 PEYNİR.....1 2 8 YUMURTA.....1 2 8 KIRMIZI ET.....1 2 8 TAVUK.....1 2 8 BALIK.....1 2 8 BAKLAGİL.....1 2 8 TAZE SEBZE/MEYVE.....1 2 8 SEBZE/MEYVE SUYU.....1 2 8 EKMEK.....1 2 8 TAHİL.....1 2 8 HAZIR MAMA.....1 2 8 YEMEK SUYU.....1 2 8 ÇORBA.....1 2 8 HAZIR YIYECEK.....1 2 8 HAZIR İÇECEK.....1 2 8
457		EĞER BAŞKA DOĞUM VARSA YANDAKİ SÜTÜNDE 405'E DÖNÜN. YOKSA 405'YE GEÇİN.	EĞER BAŞKA DOĞUM VARSA EK SORU KİTİĞİNDE 405'E GEÇİN. YOKSA 438S'YE GEÇİN.
458S	SATI YAZIN.	SAAT - DAKIKA.....	SAAT - DAKIKA.....

		SON DOĞUM ISIM	SONDAN BİR ÖNCEKİ DOĞUM ISIM
516	Belirtilen (Zarflı) Aşısı: Zarflı aşısı uygulanmıştır. Beşli kurama aşısı ile aynı zamanda uygulanır.	ISIM EVET.....1 HAYIR.....2 BİLMİYOR.....8 KAC KEZ.....	ISIM EVET.....1 HAYIR.....2 BİLMİYOR.....8 KAC KEZ.....
517	Kaç kez?	ISIM EVET.....1 HAYIR.....2 BİLMİYOR.....8 KAC KEZ.....	ISIM EVET.....1 HAYIR.....2 BİLMİYOR.....8 KAC KEZ.....
518	Hepatit A aşısı: Hepatit A virüsünün neden olduğu sarılığa karşı uygulanan aşdır.	ISIM EVET.....1 HAYIR.....2 BİLMİYOR.....8 KAC KEZ.....	ISIM EVET.....1 HAYIR.....2 BİLMİYOR.....8 KAC KEZ.....
519	Kaç kez?	ISIM EVET.....1 HAYIR.....2 BİLMİYOR.....8 KAC KEZ.....	ISIM EVET.....1 HAYIR.....2 BİLMİYOR.....8 KAC KEZ.....
520	Süçpeği aşısı: Süçpeği hastalığına karşı uygulanan aşdır. KAK aşısı ile aynı zamanda uygulanır.	ISIM EVET.....1 HAYIR.....2 BİLMİYOR.....8 KAC KEZ.....	ISIM EVET.....1 HAYIR.....2 BİLMİYOR.....8 KAC KEZ.....
521	Kaç kez?	ISIM EVET.....1 HAYIR.....2 BİLMİYOR.....8 KAC KEZ.....	ISIM EVET.....1 HAYIR.....2 BİLMİYOR.....8 KAC KEZ.....
323'E GEÇİN.			
522	.....'ye herhangi bir sıy seplimamasının nedenleri nelerdir?	ASININ İÇERİĞİNE GÜVENMEME.....A AŞIYA GÜVENMEME.....B DİNİ NEDENLER.....C YAN ETKİ.....D AŞILARIN YURTDIŞI KÖKENLİ OLMASI.....E GEMİ, UÇAK, ZARARLI OLMA Sİ BASINDA YER ALAN OLUMSUZ HABERLER.....F MAHKEME KAZANIMLARI.....G AYNI ANDA BİRDEN ÇOK AŞI UYGULANMASI.....H DOĞAL YAŞAM SÜRME İSTEĞİ.....I AŞILARIN GEREKSİZ OLDUĞU.....J DİĞER.....K (BELİRTİN).....X	ASININ İÇERİĞİNE GÜVENMEME.....A AŞIYA GÜVENMEME.....B DİNİ NEDENLER.....C YAN ETKİ.....D AŞILARIN YURTDIŞI KÖKENLİ OLMASI.....E GEMİ, UÇAK, ZARARLI OLMA Sİ BASINDA YER ALAN OLUMSUZ HABERLER.....F MAHKEME KAZANIMLARI.....G AYNI ANDA BİRDEN ÇOK AŞI UYGULANMASI.....H DOĞAL YAŞAM SÜRME İSTEĞİ.....I AŞILARIN GEREKSİZ OLDUĞU.....J DİĞER.....K (BELİRTİN).....X
523		EĞER BAŞKA DOĞUM TAKRİMİ YANDIKI SÜTÜNDEN 502'YE GEÇİN. YOKSA 600'E GEÇİN.	EĞER BAŞKA DOĞUM TAKRİMİ EK SORU KAGIDINDA 502'YE GEÇİN. YOKSA 600'E GEÇİN.

BÖLÜM 6. ERKEN ÇOCUKLUK GELİŞİMİ

600	210'4'YE 225'E BAKIN: OCAK 2013'TEN SONRA BİR VEYA DAHA FAZLA CANLI DOĞUM VAR	OCAK 2013'TEN SONRA CANLI DOĞUM YOK	701
601S	SATIHTA YAZIN.	SAAT - DAKİKA	
602	OCAK 2013'TEN SONRA BİR DOĞUM BÜTÜN ÇOCUKLARIN DOĞUM TARİHİNİNDEKİ SATIR NUMARALARINI VE ADLARINI SON DOĞAN ÇOCUĞUN BAŞLARI İLE TABLOYA YAZIN. SON DOĞUMDAN BAŞLAYIN. (2'DEN FAZLA DOĞUM İKİ EK SORU KATEGORİSİNDE KULLANIN - EK SORU KATEGORİSİNDE SON DOĞUM SÜTUNUNU BOŞ BIRAKIN. SONDAN BİR ÖNCEKİ DOĞUM SÜTUNUNU "SONDAN İKİ ÖNCEKİ DOĞUM" ŞEKLİNDE DEĞİŞTİREBİLERSİNİZ KULLANIN)		
603	212'DEKİ SATIR NO.	SON DOĞUM	SONDAN BİR ÖNCEKİ DOĞUM
604	217'YE BAKIN.	BITİRİLEN YAŞ	BITİRİLEN YAŞ
605	212'YE BAKIN 216'YA BAKIN	İSİM YAŞIYOR ÖLDÜ	İSİM YAŞIYOR ÖLDÜ
606	.....'nin kaç tane çocuk kitabı veya resimli kitabı var?	YOK.....00 KİTAP SAYISI	YOK.....00 KİTAP SAYISI
607	Şimdi .....'nin evdeki en oynadığı şeyler hakkında sorular soracağım. Eve sordukları bebek, araba ya da başka oyuncaklar ile oynar mı? Mağazadan alınmış ya da imal edilmiş oyuncaklarla oynar mı? Tencere, tava gibi ev eşyalarıyla ya da çubuk, tas, hayvan kabukları veya yaprak gibi dışarıda bulunan nesnelere oynar mı?	E H B E V D E Y A P I L M İ Ş O Y U N C A K .....1 2 8 S A T I R A L I N M İ Ş O Y U N C A K .....1 2 8 O Y U N C A K D İ Ş İ N E S N E L E R 1 2 8	E H B E V D E Y A P I L M İ Ş O Y U N C A K .....1 2 8 S A T I R A L I N M İ Ş O Y U N C A K .....1 2 8 O Y U N C A K D İ Ş İ N E S N E L E R 1 2 8

608	Çocukları bulamadığınız kişilerle konuşup alıyorsa ya da başka kişilerle konuşup alıyorsa ya da başka nedensizlikle evden çıkarak ve kitap okuyup evde bırakılmak durumunda kalırlar. Son bir hafta içerisinde ..... bir saatten uzun süre evde kaç gün yalnız kaldı? Son bir hafta içerisinde ..... 10 yaşından küçük bir çocuğu bir saatten uzun bir süre kaç gün bıraktı?	İSİM SON DOĞUM	İSİM SONDAN BİR ÖNCEKİ DOĞUM
609	604'E BAKIN. Geçmişimiz ile ilgili size ya da 15 yaş ve üzeri herhangi bir kişiye hakkında ..... ile ilgili soracağım faaliyetleri yaptır mı? EYET İSE "KİM" DİYE SORULARAK İZDİLETTİN. Kitap okumak, resimli kitapları bakmak Hikaye anlatmak ..... ile birlikte veya ..... ye nemi ya da şarkı söylemek Evden dışarı çıkmamak Oyun oynamak ..... ile birlikte veya ..... ye bir şeylerin isimlerini söylemek, bir şeyler saymak ya da çizmek	İSİM SON DOĞUM	İSİM SONDAN BİR ÖNCEKİ DOĞUM
610	604'E BAKIN. Geçmişimiz ile ilgili size ya da 15 yaş ve üzeri herhangi bir kişiye hakkında ..... ile ilgili soracağım faaliyetleri yaptır mı? EYET İSE "KİM" DİYE SORULARAK İZDİLETTİN. Kitap okumak, resimli kitapları bakmak Hikaye anlatmak ..... ile birlikte veya ..... ye nemi ya da şarkı söylemek Evden dışarı çıkmamak Oyun oynamak ..... ile birlikte veya ..... ye bir şeylerin isimlerini söylemek, bir şeyler saymak ya da çizmek	İSİM SON DOĞUM	İSİM SONDAN BİR ÖNCEKİ DOĞUM
611	604'E BAKIN. Şimdi size .....'nin sağlığı ve gelişimi hakkında bazı sorular soracağım. Çocukları farklı hızlarda gelişir ve öğrenirler. Örneğin, bazı çocuklar diğerlerinden daha erken yürümeye başlar. Bu sorular .....'nin gelişimini farklı yönleriyle ölçer. ..... alfabeden en az 10 harf tanıyabilir ya da söyleyebilir mi?	İSİM SON DOĞUM	İSİM SONDAN BİR ÖNCEKİ DOĞUM
612	604'E BAKIN. Şimdi size .....'nin sağlığı ve gelişimi hakkında bazı sorular soracağım. Çocukları farklı hızlarda gelişir ve öğrenirler. Örneğin, bazı çocuklar diğerlerinden daha erken yürümeye başlar. Bu sorular .....'nin gelişimini farklı yönleriyle ölçer. ..... alfabeden en az 10 harf tanıyabilir ya da söyleyebilir mi?	İSİM SON DOĞUM	İSİM SONDAN BİR ÖNCEKİ DOĞUM

		SON DOĞUM ISIM	SONDAN BİR ÖNCEKİ DOĞUM ISIM .....
613	..... en az 4 tane basit, çok bilinen kelimesiyi okuyabilir mi?	EYET ..... 1 HAYIR ..... 2 BILMIYOR 8	EYET ..... 1 HAYIR ..... 2 BILMIYOR 8
614	..... 1'den 10'a kadar olan sayıların ismini bilir ve sayıları görünce tanıyabilir mi?	EYET ..... 1 HAYIR ..... 2 BILMIYOR 8	EYET ..... 1 HAYIR ..... 2 BILMIYOR 8
615	..... çubuk ya da nes gibi küçük bir nesneyi yerden iki parmağı ile alabilir mi?	EYET ..... 1 HAYIR ..... 2 BILMIYOR 8	EYET ..... 1 HAYIR ..... 2 BILMIYOR 8
616	..... bazen hiç oynamayacak kadar hasta olur mu?	EYET ..... 1 HAYIR ..... 2 BILMIYOR 8	EYET ..... 1 HAYIR ..... 2 BILMIYOR 8
617	..... bir şeyi doğru bir şekilde yapmak için gereken basit talimatları yerine getirebilir mi?	EYET ..... 1 HAYIR ..... 2 BILMIYOR 8	EYET ..... 1 HAYIR ..... 2 BILMIYOR 8
618	..... 'ye yapması için bir şey verildiğinde tek başına yapabilir mi?	EYET ..... 1 HAYIR ..... 2 BILMIYOR 8	EYET ..... 1 HAYIR ..... 2 BILMIYOR 8
619	..... diğer çocuklarına iyi anlatır mı?	EYET ..... 1 HAYIR ..... 2 BILMIYOR 8	EYET ..... 1 HAYIR ..... 2 BILMIYOR 8
620	..... diğer çocukları ya da yetişkinleri tekmelet, ısırır ya da onlara vurur mu?	EYET ..... 1 HAYIR ..... 2 BILMIYOR 8	EYET ..... 1 HAYIR ..... 2 BILMIYOR 8
621	..... 'in dikkatini kolayca dağıtır mı?	EYET ..... 1 HAYIR ..... 2 BILMIYOR 8	EYET ..... 1 HAYIR ..... 2 BILMIYOR 8
622		EĞER BAŞKA DOĞUM İHARŞI YANDAKİ SÜTÜNDÜ 603'E DÖNÜN. YOKSA 1623S'YE GEÇİN.	EĞER BAŞKA DOĞUM İHARŞI EK SORU KAĞIDINDA 603'E GEÇİN. YOKSA 1623S'YE GEÇİN.
623S	SALTI YAZIN.	SAAT - DAKİKA	<input type="text"/> <input type="text"/>

722	Su anda sizin evlenmek üzere herhangi bir hazırlığınız veya planınız var mı?	HAYIR.....0 → 729 EVET NİŞANLI.....1 SÖZLÜ.....2 EVLLİĞİ PLANLADIĞI BİRLİKESİ VAR.....3
723	Bu karar nasıl aldınız? Siz ve nişanlıınız/şiddiniz/erkek arkadaşınız mı, yoksa aileleriniz mi?	AİLEMİZ.....1 KENDİMİZ.....2 → 729
724	Bu karar aileniz tarafından alındığında sizin rızanız alındı mı?	EVET.....1 HAYIR.....2
729'A GEÇİN.		
725	(Son kez) Evlendiğinizde eşiniz başka bir kadımla evli miydi?	EVET.....1 HAYIR.....2
726	(Son kez) Evlendikten sonra eşiniz başka bir kadımla evlendi mi?	EVET.....1 HAYIR.....2
727	İmdi size bazı kadımların karşılaştıkları çeşitli durumlara ilişkin cümleler okuyacağım. Lütfen bana (son) eşinizle olan ilişkinizde bu tür durumları ne kadar sıklıkla yaşadığınızı söyleyiniz mi? Sık sık mı, bazen mi, hiçbir zaman mı? Kadın arkadaşlarınızla görüşmenizi engelleyen miydi? Ailenizden kişilerle görüşmenizi sınırlayan mıydı? Her zaman nerede olduğunuzu bilmek için istiyor muydı? Para konusunda size güvenmediği olur muydı? Sizi sadakatsiz olmakla suçlar mıydı?	SIK SIK.....1 BAZEN.....2 HIÇBİR ZAMAN.....3
728A	Sağlığınızla ilgili kararlar genelikle kim verir (di)? Kendiniz mi, (son) eşiniz mi, siz ve (son) eşiniz birlikte mi, yoksa başka birisi mi?	KENDİSİ.....1 EŞİ.....2 KENDİSİ VE EŞİ BİRLİKTE.....3 DİĞER.....6 (BELİRTİN)
728B	Cinsel ilişkiye girmek istemediğinizde eşinize hayır diyebilir misiniz (miydiniz)?	EVET.....1 HAYIR.....2 DURUMA BAĞLIEMİN DEĞİL.....8
729	70' E BAKIN: HIÇ EVLENMEMİŞ EVLENMİŞ Evliliğinizde eşinizle birlikte yaşadığınız yılleri aşağıdaki kutulara yazınız.	EVLENMEMİŞ EVLENMİŞ Evliliğinizde eşinizle birlikte yaşadığınız yılleri aşağıdaki kutulara yazınız.
	Kayıp eşinizle evlenmek istersiniz/istemediniz?	EVLENMEYİ DÜŞÜNÜYOR/ HIÇ EVLENMEZDİ.....95

716	70' E BAKIN: EŞİNİZİN İZİNLERİNİ ALMAK İÇİN İZİN ALDINIZ MI?	721	KADININ KAYIP EŞİ İLE EVLİLİĞİ VAR MI?
01	EVET.....1 HAYIR.....2	EŞİ ÖLMÜŞ.....1 BOŞANMIŞ.....2 AYRILAN MI.....3 BAŞLANMIŞ.....6	EVET.....1 70' E DÖN.....2 HAYIR.....3 725
02	EVET.....1 HAYIR.....2	EŞİ ÖLMÜŞ.....1 BOŞANMIŞ.....2 AYRILAN MI.....3 BAŞLANMIŞ.....6	EVET.....1 70' E DÖN.....2 HAYIR.....3 725
03	EVET.....1 HAYIR.....2	EŞİ ÖLMÜŞ.....1 BOŞANMIŞ.....2 AYRILAN MI.....3 BAŞLANMIŞ.....6	EVET.....1 70' E DÖN.....2 HAYIR.....3 725

BÖLÜM 7B. KADININ ÇALIŞMASI

731	Size şimdi çalışma durumunuzu ilişkin sorular sormak istiyorum. Bildiğiniz gibi bazı kadınlara öfkeli-keşke soylar olabilir, nazarı serinde satır yapıldılar, para karşılığında ya da para alınmadan alınmış işlerinde ya da bildiklerinde çalışırlar, baskıları için evde diktiyseniz, evetli baskılılığı veya ev temizliği gibi işler yaparlar. Lütfen bu tür işleri de dahil ederek cevap verin. 12 yaşınızdan bugüne kadar gelir getirmişin veya getirmemişin, en az 6 ay süre ile herhangi bir işte çalışmış mısın?	EVET .....1 HAYIR 2	746	
732	Bana 12 yaşından bu yana en az 6 ay süre ile çalışmışınız gelir getirmişin tüm işlerinizi ilk işinizden başlayarak sırasıyla söyley misiniz?			
733	Ne iş yapıyordunuz? YAPILAN İŞİ Ayrıntılı Olarak Yazın	734 Bu işte hangi ay ve yılda çalışmaya başladınız? AY ..... YIL..... 735 Hangi sektörde çalışıyordunuz? TARIM.....1 SANAYİ.....2 HİZMET.....3 736 Kamu sektöründe mi, özel sektörde mi çalışıyordunuz? KAMU.....1 ÖZEL.....2 737 İSTEKİ STATÜSÜNÜ İZDELEYEREK YAZIN KOD LİSTESİNİ KULLANIN 01 İŞVEREN 02 ÜCRETLİ İŞÇİ (DÜZENLİ) 03 MAASLI MEMUR (DÜZENLİ) 04 YEVMYELİ (MEVSİMLİK, GEÇİCİ) 05 İŞVEREN 06 KENDİ HESABINA (DÜZENLİ) 07 ÜCRETSİZ AİLE İÇİSİ 08 KENDİ HESABINA (DÜZENLİ) 09 ÜCRETSİZ AİLE İÇİSİ 96 DİĞER	739 Nerede çalışıyordunuz? EY DİŞİNDE.....1 BAŞKASININ EVL.2 KENDİ EVL.....3 740 Bu işi yaparken herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna bağlı mıydınız? (EVET/İSE) Hangisi? KOD LİSTESİNİ KULLANIN 05 İŞ YERİ KAPANI 06 İŞTEN ÇIKARILDI 07 DAHA BİR İŞ BULMAK İÇİN İZDELENİLENLER 08 KENDİ BAĞIMSIZ İŞİ 09 MEVSİMLİK/GEÇİCİ İŞ 96 DİĞER	742 Bu işten hangi ay ve yılda ayrıldınız? AY ..... YIL..... 744 Bu işten ayrılmaya nedeniniz neydi? KOD LİSTESİNİ KULLANIN 10 ALLEDE HASTA YAŞLI BAKIMI 11 HASTA/ENGELLİ 12 EMERKLİK 13 ÇALIŞMAYI GERKEMEDİ 14 ÇALIŞMAYI İSTENMEDİ 96 DİĞER
01	(YAPILAN İŞ)	AY ..... YIL.....	EVET.....1 HAYIR.....2	
02	(YAPILAN İŞ)	AY ..... YIL.....	EVET.....1 HAYIR.....2	
03	(YAPILAN İŞ)	AY ..... YIL.....	EVET.....1 HAYIR.....2	
04	(YAPILAN İŞ)	AY ..... YIL.....	EVET.....1 HAYIR.....2	
05	(YAPILAN İŞ)	AY ..... YIL.....	EVET.....1 HAYIR.....2	

733 Ne iş yapıyorunuz?	734 Bu işte hangi ay ve yılda çalışmaya başladınız?	735 Hangi sektörde çalışıyorsunuz?	736 Kamu sektöründe mi, özel sektörde mi çalışıyorsunuz?	737 İSTEKİ STATÜSÜNÜ İRDELEYEREK YAZIN KOD LİSTESİNİ KULLANIN.
06 YAPILAN İŞ AİRENTELLİ OLARAK YAZIN	AY ..... YIL.....	TARIM.....1 SANAYİ.....2 HİZMET.....3	KAMU.....1 ÖZEL.....2	..... (DİĞER SE BELİRTİN)
07 YAPILAN İŞ	AY ..... YIL.....	TARIM.....1 SANAYİ.....2 HİZMET.....3	KAMU.....1 ÖZEL.....2	..... (DİĞER SE BELİRTİN)
08 YAPILAN İŞ	AY ..... YIL.....	TARIM.....1 SANAYİ.....2 HİZMET.....3	KAMU.....1 ÖZEL.....2	..... (DİĞER SE BELİRTİN)
09 YAPILAN İŞ	AY ..... YIL.....	TARIM.....1 SANAYİ.....2 HİZMET.....3	KAMU.....1 ÖZEL.....2	..... (DİĞER SE BELİRTİN)
10 YAPILAN İŞ	AY ..... YIL.....	TARIM.....1 SANAYİ.....2 HİZMET.....3	KAMU.....1 ÖZEL.....2	..... (DİĞER SE BELİRTİN)

737 İSTEKİ STATÜSÜ
01 İSVEREN
02 ÜCRETLİ İŞÇİ (DÜZENLİ)
03 MAASLI MEMUR (DÜZENLİ)
04 YEVMYELİ (MEVSİMLİK, GEÇİCİ)
05 KENDİ HESABINA (DÜZENLİ)
06 KENDİ HESABINA (DÜZENSİZ İŞ BULDUKÇA)
07 ÜCRETSİZ AİLE İŞÇİSİ
96 DİĞER

740 SOSYAL GÜVENLİK
0 BAĞLI DEĞİL
1 SGK
2 SGK ORTA
6 DİĞER

740 İSTEN AYIRILMA NEDENİ
01 EVLİLİK
02 GEREK KALDI/ÇOCUK BAKIMI
03 İZİN ALINDI
04 İŞ/BÜYÜKLERİ KARŞI ÇIKTI

740 İSTEN AYIRILMA NEDENİ
05 İŞ YERİ KAPANDI
06 İSTEN ÇIKARILDI
07 İZİN ALINDI İŞ BULMAK
08 İŞ YERİ İLE İLGİLİ SORUNLAR
09 MEVSİMLİK/GEÇİCİ İŞ
10 AİLEDE HASTAY AŞLI BAKIMI
11 HASTA/ENGELLİ
12 İZİN ALINDI İŞ BULMAK
13 ÇALIŞMASI GEREKMEDİ
14 ÇALIŞMAK İSTEMEDİ
96 DİĞER

738 Bu işteki çalışmaya şekliniz neydi?	739 Nerede çalışıyordunuz?	740 Bu işi yaparken herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna bağlı mıydınız? (EYET/İS) Hangisi? KOD LİSTESİNİ KULLANIN	741 Bu işte halen çalışıyor musunuz?	742 Bu işten hangi ay ve yılda ayrıldınız?	744 Bu işten ayrılmaya nedeniniz neydi? KOD LİSTESİNİ KULLANIN
TAM ZAMANLI.....1 YARI ZAMANLI.....2	EV DİŞİNDE.....1 BAŞKASININ EVL.2 KENDİ EVL.....3	☐ (DİĞER SE BELİRTİN)	EYET.....1 745 HAYIR.....2	AY ..... YIL.....	..... (DİĞER SE BELİRTİN)
TAM ZAMANLI.....1 YARI ZAMANLI.....2	EV DİŞİNDE.....1 BAŞKASININ EVL.2 KENDİ EVL.....3	☐ (DİĞER SE BELİRTİN)	EYET.....1 745 HAYIR.....2	AY ..... YIL.....	..... (DİĞER SE BELİRTİN)
TAM ZAMANLI.....1 YARI ZAMANLI.....2	EV DİŞİNDE.....1 BAŞKASININ EVL.2 KENDİ EVL.....3	☐ (DİĞER SE BELİRTİN)	EYET.....1 745 HAYIR.....2	AY ..... YIL.....	..... (DİĞER SE BELİRTİN)
TAM ZAMANLI.....1 YARI ZAMANLI.....2	EV DİŞİNDE.....1 BAŞKASININ EVL.2 KENDİ EVL.....3	☐ (DİĞER SE BELİRTİN)	EYET.....1 745 HAYIR.....2	AY ..... YIL.....	..... (DİĞER SE BELİRTİN)
TAM ZAMANLI.....1 YARI ZAMANLI.....2	EV DİŞİNDE.....1 BAŞKASININ EVL.2 KENDİ EVL.....3	☐ (DİĞER SE BELİRTİN)	EYET.....1 745 HAYIR.....2	AY ..... YIL.....	..... (DİĞER SE BELİRTİN)

745	741'E BAKIN: HALEN ÇALIŞMIYOR ☐ HALEN ÇALIŞIYOR ☐	754A
746	Son bir hafta içinde, kendi ev tesisinizin dışında, girer girisiniz veya gitmişsiniz, herhangi bir işe çalıştınız mı? EVET.....1 HAYIR.....2	749
747	Bildirginiz gibi bazı kadimlar ufak-tek tek şeyler satınlar, pazar yerinde satış yapırlar, para karşılığında ya da para almadan ailenin işyerinde ya da terasında çalışrlar, başkaları için evde diğer nişler, çocuk bakıcılığı veya ev temizliği gibi işler yapırlar. Siz son bir hafta içinde bu saydıklarından herhangi birini ya da birkaçını yapılmış mı? EVET.....1 HAYIR.....2	749
750'YE GEÇİN.		
749	GERİ DONUN VE 733-744. SORULARI (GEREKİYORSA) 745-747. SORULARI) SORULARAK DÜZELTİN.	
750	Halen çalışmadığınız, söylediniz. Çalışmamanızın en temel nedeni nedir? ÖĞRENCİ.....01 EV KADINI.....02 EMEKLİ.....03 ENGELLİ, HASTA.....04 YAŞLI/HASTA/ENGELLİ BAKIYOR.....05 KÜÇÜK ÇOCUĞU VAR.....06 İŞ ARIYOR/İŞSİZ.....07 EŞİ/AİLESİ İZİN VERMİYOR.....08 BURAYA YENİ GÖÇ ETMİŞ/GELMİŞ.....09 İHTİYACI YOK.....10 GEBE/YENİ DOĞUM YAPMIŞ.....11 ÇALIŞMA İZİNİ YOK.....12 DİL BİLMİYOR.....13 DİĞER.....96 (BELİRTİN)	755S
751	İş arıyor musunuz? EVET.....1 HAYIR.....2	753
752	Ne kadar süredir iş arıyorsunuz? AY.....1 YIL.....2	753
753	Eğer iş bulsanız veya iş ekliif alsanız en geç iki hafta içinde iş başı yapar mısınız? EVET.....1 HAYIR.....2	753

754A	Herhangi bir sağlık sigortası kapsamında mısınız? (EYET/İSE) Hangi sağlık sigortası kapsamındasınız? GENEL SAĞLIK SİGORTASI.....A GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDA SİGORTALI.....B ÖZEL SAĞLIK SİGORTASI.....C DİĞER.....X SAĞLIK SİGORTASI YOK.....Y	755
754B	754A'YA BAKIN: GENEL SAĞLIK SİGORTASI VAR ☐ GENEL SAĞLIK SİGORTASI YOK ☐	755
754C	Sizin genel sağlık sigortası primleriniz nasıl ödeniyor? MAASINDAN/GELİRLERİNDEN KESİLİYOR.....1 KENDİSİNE BAKMAKLA YÜKÜMLÜ KİŞİNİN GELİRLERİNDEN KESİLİYOR.....2 GELİR, TESTİNE BAĞLI PRİM ÖDÜYOR.....3 PRİM ÖDEMİYOR.....4 DİĞER.....6 (BELİRTİN)	755
755	741'E BAKIN: HALEN ÇALIŞIYOR ☐ HALEN ÇALIŞMIYOR ☐	755S
756	217'YE 218'E BAKIN: KENDİSİYLE BİRLİKTE YAŞAYAN YAŞAYAN 3 YAŞINDA YAŞAYAN EN KÜÇÜK ÇOCUĞU VAR ☐ KENDİSİYLE BİRLİKTE YAŞAYAN YAŞAYAN EN KÜÇÜK ÇOCUĞU YOK ☐	755S
757	Siz en çok hangi cinsiyetteki (YAŞAYAN EN KÜÇÜK ÇOCUĞUN İSMİ) kim bulursunuz? KENDİSİ.....01 EŞİ.....02 KIZ ÇOCUK.....03 KENDİ ANNESİ.....05 ESİNİN ANNESİ.....06 ERKEK ÇOCUK.....07 DİĞER AKRABALAR.....08 ÜCRETLİ BAKICI.....09 KRİŞEYİLE.....10 SON DOĞUMDAN BU YANA ÇALIŞMAMIŞ.....95 DİĞER.....96 (BELİRTİN)	755S
758S	SAAAT YAZIN: SAAT - DAKİKA.....	755S

BÖLÜM 7C. EŞ İLE İLGİLİ TEMEL BİLGİLER

761	701'E BAKIN: EVLENMİŞ ☐ HİÇ EVLENMEMİŞ ☐	791
762	Şimdi size (son) eşiniz hakkında sormak istiyorum. 702'YE BAKIN: HALEN EVLİ ☐ HALEN EVLİ DEĞİL ☐	764A
763	Eşiniz kaç yaşında? BITİRİLMİŞ YAŞ	<input type="text"/>
764A	(Son) Eşiniz hangi ülkede doğdu? ÜLKE KODLARI LİSTESİNİ KULLANIN.	ÜLKE KODU <input type="text"/>
764B	764A'YA BAKIN: (SON) EŞİ TÜRKİYE VEYA SURİYE DOĞUMLU ☐	764E
764C	(Son) Eşiniz bu ülkede hangi ilde doğdu? İLİN ADI TÜRKİYE İÇİN İL TRAFİK KODLARINI, SURİYE İÇİN SURİYE İL KODLARINI KULLANIN.	İL KODU <input type="text"/>
764D	Bu yer o zaman il merkezi mi, ilçe merkezi mi, bueak ya da köy müydü? İL, MERKEZİ ..... İLÇE MERKEZİ ..... BUCAK VEYA KÖY	<input type="text"/>
764E	(Son) Eşiniz 12 yaşına kadar en uzun süreyle hangi ülkede yaşadığı yer hangi ilde bağlı? ÜLKE KODLARI LİSTESİNİ KULLANIN.	ÜLKE KODU <input type="text"/>
764F	764E'YE BAKIN: (SON) EŞİNİN ÇOCUKLUĞU TÜRKİYE VEYA SURİYE'DE GEÇMİŞ ☐	764I
764G	(Son) Eşiniz bu ülkede 12 yaşına kadar en uzun süreyle yaşadığı yer hangi ilde bağlı? İLİN ADINI VE KODUNU YAZIN. TÜRKİYE İÇİN İL TRAFİK KODLARINI, SURİYE İÇİN SURİYE İL KODLARINI KULLANIN.	İLİN ADI <input type="text"/>
764H	Bu yer o zaman il merkezi mi, ilçe merkezi mi, bueak ya da köy müydü? İL, MERKEZİ ..... İLÇE MERKEZİ ..... BUCAK VEYA KÖY	<input type="text"/>

764I	(Son) Eşiniz hangi ülkenin vatanıydı? ÜLKE KODLARI LİSTESİNİ KULLANIN. BİRDEN FAZLA VATANDAŞLIĞI İARSA VATANDAŞI OLDUĞU ÜLKELERİN ADINI YAZIN VE KUTUYA "96" YAZIN.	ÜLKENİN ADI <input type="text"/>	ÜLKE KODU <input type="text"/>
765A	764A'YA BAKIN: (SON) EŞİ SURİYE DOĞUMLU ☐	(SON) EŞİ SURİYE DOĞUMLU DEĞİL ☐	766
765B	(Son) Eşinizin Suriye doğumlu olduğunu söylediniz. Eşiniz Türkiye Cumhuriyeti tarafından verilen bir kimlik belgesi var mı? EVET ..... HAYIR	<input type="text"/>	<input type="text"/>
765C	Suriye'deki savaş nedeniyle Suriye'den gelen kişilere geçici koruma statüsü verilmektedir. (Son) Eşinizin bu şekilde geçici koruma statüsü var mı? EVET ..... HAYIR	<input type="text"/>	<input type="text"/>
766	(Son) Eşiniz hiç okula gitmiş mi? EVET ..... BİLMİYOR	<input type="text"/>	<input type="text"/>
767	(Son) Eşiniz en son hangi okula devam etmiş? İL KOKULU ..... ORTAOKUL ..... LİSE ..... ÜNİVERSİTE ..... YÜKSEK LİSANS ..... DOKTORA ..... BİLMİYOR	<input type="text"/>	<input type="text"/>
768	(Son) Eşinizin bu okulda tamamladığı en son sınıf hangisidir? HAZIRLIK SINIFI/ BİTİRİMİŞSE TEYAZ HİÇ, SINIF BİTİRMEMİŞSE "00" YAZIN. SINIF ..... BİLMİYOR	<input type="text"/>	<input type="text"/>
769	(Son) Eşiniz bu okuldan mezun olmuş mu (Diploma almış mı)? EVET ..... HAYIR	<input type="text"/>	<input type="text"/>
770	İL KOKULU, ORTAOKUL, LİSE VE/VEYA ÜNİVERSİTEDE EN SON TAMAMLADIĞI SINIFLARI YAZIN. TOPLAM TAMAMLANAN SINIFI YAZIN. İL KOKULU ..... ORTAOKUL ..... LİSE ..... ÜNİVERSİTE ..... DOKTORA ..... BİLMİYOR	<input type="text"/>	<input type="text"/>
771	702'YE BAKIN: HALEN EVLİ ☐	HALEN EVLİ DEĞİL ☐	780A
772	Eşiniz son bir hafta içinde, gelir getiren veya getirmesin, geçici veya düzenli herhangi bir işte çalıştı mı? EVET ..... HAYIR	<input type="text"/>	<input type="text"/>

773	Eşinizin son 12 ayda genellikle çalıştığı bir işi var mı?	EYET .....1 HAYIR .....2 → 779
774	Eşiniz ne iş yapıyor? Ne gibi bir işte çalışıyor? <i>(YAPILAN İŞ AYRINTILI BİÇİMDE YAZIN VE YAN SUTUNA UYGUN SEKTÖRÜ İŞARETLEYİN.)</i>	TARIM .....1 SANAYİ .....2 HİZMET .....3 KAMU .....1 ÖZEL .....2 İŞVEREN ÜCRETLİ İŞÇİ (DÜZENLİ) .....01 MAAŞLI MEMUR (DÜZENLİ) .....02 YEMİYELİ (MEVSİMLİK GEÇİCİ) .....03 KENDİ HESABINA (DÜZENLİ) .....04 KENDİ HESABINA (DÜZENSİZ İŞ BULDUKÇA) .....05 ÜCRETSİZ AİLE İŞÇİSİ .....06 DİĞER .....07 DİĞER .....96 (BELİRTİN)
775	Eşiniz kamu sektöründe mi, özel sektörde mi çalışıyor?	
776	Eşinizin çalıştığı işteki statüsünü/konumunu nedir?	
776A	Eşinizin bu işteki çalışma şekli nedir?	TAM ZAMANLI .....1 YARI ZAMANLI 2
777	Eşiniz bu işi yaparken herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna bağlı mı? <i>(EYET/İSE) Hangi kuruma bağlı?</i>	HAYIR .....0 SGK .....1 ÖZEL SİGORTA .....2 DİĞER .....6 BİLMİYOR .....8 (BELİRTİN)
780A YA GEÇİN.		
779	Eşiniz iş arıyor mu?	EYET .....1 HAYIR .....2 BİLMİYOR 8
780A	(Son) Eşiniz herhangi bir sağlık sigortası kapsamında mı? <i>(EYET/İSE) Hangi sağlık sigortası kapsamında?</i>	GENEL SAĞLIK SİGORTASI .....A GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDA SİGORTALI .....B ÖZEL SAĞLIK SİGORTASI .....C DİĞER .....X SAĞLIK SİGORTASI YOK .....Y (BELİRTİN)
780B	780A YA BAKIN: GENEL SAĞLIK SİGORTASI VAR ☐ GENEL SAĞLIK SİGORTASI YOK ☐	781
780C	(Son) Eşinizin sağlık sigortası primleri nasıl ödeniyor?	İŞİNİN MAAŞINDAN GELİRİNDE KESİLİYOR .....1 İŞİNE BAKMADAN YÜKÜMLÜ KİŞİNİN GELİRİNDEN KESİLİYOR .....2 GELİR TESTİNE BAĞLI PRİM ÖDÜYOR .....3 PRİM ÖDEMİYOR .....4 DİĞER .....6 (BELİRTİN)

781	(Son) Eşinizin ana dili nedir (neydi)? <i>YALNIZCA BİR SEÇENEK İŞARETLEYİN.</i>	TÜRKÇE .....1 KURDİÇE .....2 ARAPÇA .....3 DİĞER .....6 BİLMİYOR .....8 (BELİRTİN)
782	(Son) Eşiniz ana dili dışında başka bir dili konuşabiliyor mu? <i>(EYET/İSE) Hangi dili(leri)? SÖYLENENLERİN HEPSİNİ/İŞARETLEYİN.</i>	TÜRKÇE .....A KURDİÇE .....B ARAPÇA .....C İNGİLİZCE .....D DİĞER .....X (BELİRTİN) BAŞKA DİL KONUŞAMIYOR .....Y
783	(Son) Eşinizle konuşurken genellikle hangi dili kullanırsınız (kullandınız)?	TÜRKÇE .....1 KURDİÇE .....2 ARAPÇA .....3 DİĞER .....6 (BELİRTİN)
784	(Son) Eşinizin annesi ile babası arasında akrabalık var mı? <i>(Y)</i>	EYET .....1 HAYIR .....2 BİLMİYOR 3 791
785	Eşinizin babası, eşinizin annesinin nesni olmuştur?	AMCASININ OĞLU .....01 HALASININ OĞLU .....02 TEYZESİNİN OĞLU .....03 DAYISININ OĞLU .....04 BABA TARAFINDAN DİĞER AKRABA .....05 ANNE TARAFINDAN DİĞER AKRABA .....06 DİĞER .....96 BİLMİYOR .....98 (BELİRTİN)

BÖLÜM 7D. KADININ STATÜSÜ

<p>791</p> <p>Size maddi konularla ilgili bazı sorular soracağım.</p> <p>Tek başınıza veya ortak olarak sahip olduğunuz Toprak/satış alanınız var mı? Eviniz var mı? Arabanız var mı?</p>	<p>792 .....yı satmak istediğinizde kimseyle anlaşarak arabanızı satabilir misiniz?</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>SAHİP DEĞİL</th> <th>ORTAK SAHİP</th> <th>TEK BAŞINA SAHİP</th> <th>EVET</th> <th>HAYIR</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>1</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>1</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>1</td> <td>2</td> </tr> </tbody> </table>	SAHİP DEĞİL	ORTAK SAHİP	TEK BAŞINA SAHİP	EVET	HAYIR	1	2	3	1	2	1	2	3	1	2	1	2	3	1	2	<p>796</p> <p>Şimdi size gündelik hayatınızı ilişkin sorular sormak istiyorum.</p> <p><i>E/ET İSE DÜZENLİ OLUP OLMADIĞINI İRDLEYİN.</i></p> <p>Spor, yürüyüş gibi herhangi bir fiziksel aktivite yapar mısınız? Memleketiniz dışında başka bir yere tatil gider misiniz? Ailenizle dışarıda yemekler mısınız? Arkadaşlarınız ya da komşularınızla gün yapar mısınız? İnternet kullanır mısınız? Televizyondaki kadın programlarını izler misiniz? Sigara içer misiniz? Seçimlerde oy kullanır mısınız? Araba kullanır mısınız? Sinema ya da tiyatroya gider misiniz?</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>HAYIR</th> <th>ARA SIRA</th> <th>DÜZENLİ</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>0</td> <td>1</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>0</td> <td>1</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>0</td> <td>1</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>0</td> <td>1</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>0</td> <td>1</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>0</td> <td>1</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>0</td> <td>1</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>0</td> <td>1</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>0</td> <td>1</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>0</td> <td>1</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>0</td> <td>1</td> <td>2</td> </tr> </tbody> </table>	HAYIR	ARA SIRA	DÜZENLİ	0	1	2	0	1	2	0	1	2	0	1	2	0	1	2	0	1	2	0	1	2	0	1	2	0	1	2	0	1	2	0	1	2
SAHİP DEĞİL	ORTAK SAHİP	TEK BAŞINA SAHİP	EVET	HAYIR																																																							
1	2	3	1	2																																																							
1	2	3	1	2																																																							
1	2	3	1	2																																																							
HAYIR	ARA SIRA	DÜZENLİ																																																									
0	1	2																																																									
0	1	2																																																									
0	1	2																																																									
0	1	2																																																									
0	1	2																																																									
0	1	2																																																									
0	1	2																																																									
0	1	2																																																									
0	1	2																																																									
0	1	2																																																									
0	1	2																																																									
<p>793</p> <p>Nasıl harcama yapmaya tek başınıza karar verebildiğiniz paranız var mı?</p>	<p>EVET .....1 HAYIR .....2</p>																																																										
<p>794</p> <p>Bazı konulardaki görüşlerinizi öğenmek istiyorum. Lütfen bana şimdiki hayatınızla ilgili olarak aşağıdaki sorulara cevap veriniz.</p> <p>Ailede önemli kararlar sadece ailenin erkekleri tarafından alınmaz. Evlilik yaşam boyu süren bir ilişkidir ve hiçbir zaman sona ermez. Erkek çocukları eğitimi olmasın, kız çocukları eğitimi olmasın her zaman daha iyidir. Küçük çocukları olan kadınlar çalışmamalıdır. Kadınlar siyasete daha çok yer almalıdır. Kadınlar evlendiklerinde bakire olmalıdır. Yemek, buluşuk, çamaşır, ütü ve temizlik gibi ev işlerini erkekler de yapmalıdır. Kötü gören bir evliliği sürdürmekten hoşlanmaz daha iyidir.</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>KATILYOR</th> <th>KATILMIYOR</th> <th>BİLMİYOR/ FIKRI YOK</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>8</td> </tr> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>8</td> </tr> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>8</td> </tr> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>8</td> </tr> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>8</td> </tr> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>8</td> </tr> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>8</td> </tr> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>8</td> </tr> </tbody> </table>	KATILYOR	KATILMIYOR	BİLMİYOR/ FIKRI YOK	1	2	8	1	2	8	1	2	8	1	2	8	1	2	8	1	2	8	1	2	8	1	2	8																															
KATILYOR	KATILMIYOR	BİLMİYOR/ FIKRI YOK																																																									
1	2	8																																																									
1	2	8																																																									
1	2	8																																																									
1	2	8																																																									
1	2	8																																																									
1	2	8																																																									
1	2	8																																																									
1	2	8																																																									
<p>795</p> <p>Şimdi size bazı durumlar soracağım. Bana bu durumlarda sizin fiziksel saldırı uygulamasını doğru bulup bulmadığınızı söyleyiniz.</p> <p>Kadın eşinden habersiz dışarı çıktığında? Kadın çocukların bakımını ihmal ettiğinde? Kadın eşine kışkırtıcı davranışlar sergilediğinde? Kadın emsal ilişkiyle bulunmayacak şekilde davranış sergilediğinde? Kadın yemek yediğinde?</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>DOĞRU BULUYOR</th> <th>DOĞRU BULMUYOR</th> <th>FIKRI YOK</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>8</td> </tr> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>8</td> </tr> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>8</td> </tr> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>8</td> </tr> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>8</td> </tr> </tbody> </table>	DOĞRU BULUYOR	DOĞRU BULMUYOR	FIKRI YOK	1	2	8	1	2	8	1	2	8	1	2	8	1	2	8																																								
DOĞRU BULUYOR	DOĞRU BULMUYOR	FIKRI YOK																																																									
1	2	8																																																									
1	2	8																																																									
1	2	8																																																									
1	2	8																																																									
1	2	8																																																									

797	701 VE 702'YE BAKIN: HALEN EVLİ DEĞİL	HALEN EVLİ	HALEN EVLİ İLE İLGİLİ SİZİN İŞİYLE İLGİLİ BİRİMLERİN SAĞLAM SAYIĞAM İŞLERİ EVRİZİDE GENELLİKLE KİM YAPAR?	HALEN EVLİ İLE İLGİLİ SİZİN İŞİYLE İLGİLİ BİRİMLERİN SAĞLAM SAYIĞAM İŞLERİ EVRİZİDE GENELLİKLE KİM YAPAR?	SADECE KENDİSİ	(SON) EŞİYLE BERABER EŞİT	GENELLİKLE (SON) EŞİ	EŞİ	HANDEKİ DİĞER ERKEKLER	HANDEKİ DİĞER KADINLAR	ÇERTELİ ÇALIŞAN	DİĞER	HIÇ KİMSE	20
798	701 VE 702'YE BAKIN: HALEN EVLİ DEĞİL	HALEN EVLİ	HALEN EVLİ İLE İLGİLİ SİZİN İŞİYLE İLGİLİ BİRİMLERİN SAĞLAM SAYIĞAM İŞLERİ EVRİZİDE GENELLİKLE KİM YAPAR?	HALEN EVLİ İLE İLGİLİ SİZİN İŞİYLE İLGİLİ BİRİMLERİN SAĞLAM SAYIĞAM İŞLERİ EVRİZİDE GENELLİKLE KİM YAPAR?	SADECE KENDİSİ	(SON) EŞİYLE BERABER EŞİT	GENELLİKLE (SON) EŞİ	EŞİ	HANDEKİ DİĞER ERKEKLER	HANDEKİ DİĞER KADINLAR	ÇERTELİ ÇALIŞAN	DİĞER	HIÇ KİMSE	20
799A	GÖRÜŞME SIRASINDA BAŞKA KİM VARDI? UYGUN OLAN BÜTÜN SEÇENEKLERİ İŞARETLEYİN. (VAR VE DİNLYOR; VAR AMA DİNLEMİYOR; YOK)	ESL..... 1 2 3 10 YAŞINDAN KÜÇÜK ÇOCUKLAR..... 1 2 3 KAYINVALİDESİ..... 1 2 3 KENDİ ANNESİ..... 1 2 3 DİĞER ERKEKLER..... 1 2 3 DİĞER KADINLAR..... 1 2 3	VAR VE DİNLYOR VAR AMA DİNLEMİYOR YOK											
799B	GÖRÜŞME KESİTİYE UĞRADI MI? EVET İSE, YAKLAŞIK KAÇ DAKİKA?	HAYIR.....95 DAKİKA.....												
799C	SİZE GÖRE YANITLARIN GÜVENİLİRLİĞİ NEDİR?	ZAYIF.....1 ORTA.....2 İYİ.....3 ÇOK İYİ.....4												
799D	GÖRÜŞME HANGİ DİLDE YAPILDI?	TÜRKÇE.....1 KURDİÇE.....2 ARAPÇA.....3 DİĞER (BELİRTİN).....6												
799E	ÇEVİRMEN KULLANILDI MI?	EVET.....1 HAYIR.....2												
798	SAĞIT YAZIN.	SAAT - DAKİKA.....												

BÖLÜM 8. BOY VE AĞIRLIK

800	801'E KADININ ADINI VE YARISI OCAK 2013'TEN SONRA DOĞMUŞ VE HALEN YAŞAYAN ÇOCUKLARIN ADLARINI EN KÜÇÜK ÇOCUKTAN BAŞLAYARAK YAZIN. 802'YE ÇOCUKLARIN SİTİR NUMARALARINI YAZIN. OCAK 2013'TEN BU YANA DOĞAN VE HALEN YAŞAYAN 2'DEN FAZLA ÇOCUK YARİSE, EK SÖRÜŞMEYİ KULLANIN. KADININ VE OCAK 2013'TEN SONRA DOĞUP HALEN HAYATTA OLAN ÇOCUKLARININ BOY VE AĞIRLIKLARINI ÖLÇÜNTÜYE KAHTEDİN.	1 KADIN	2 YAŞAYAN EN KÜÇÜK ÇOCUK	3 BİR ÖNCE DOĞAN VE HALEN YAŞAYAN ÇOCUK
801	İSİM ÇOCUKLAR İÇİN 212'DEN BAKIN.	(İSİM)	(İSİM)	(İSİM)
802	SORU 212'DEKİ SATIR NO.	SATIR NO	SATIR NO	SATIR NO
803	ÖLÇÜMLERİN YAPILDIĞI TARİH	GÜN ..... AY ..... YIL.....	GÜN ..... AY ..... YIL.....	GÜN ..... AY ..... YIL.....
804	BOY (cm)	.....	.....	.....
805	ÇOCUĞUN BOYU YATIRILARAK AYAKTA İKEN Mİ ÖLÇÜLDÜ?	YATIRILARAK.....1 AYAKTA.....2	YATIRILARAK.....1 AYAKTA.....2	YATIRILARAK.....1 AYAKTA.....2
806	AĞIRLIK (Kilogram)	.....	.....	.....
807	SONUÇ	ÖLÇÜM YAPILDI.....1 KADIN EVDE YOK.....2 REDDETTİ.....3 DİĞER (BELİRTİN) 6	ÖLÇÜM YAPILDI.....1 ÇOCUK EVDE YOK.....2 REDDETTİ.....3 DİĞER (BELİRTİN) 6	ÖLÇÜM YAPILDI.....1 ÇOCUK EVDE YOK.....2 REDDETTİ.....3 DİĞER (BELİRTİN) 6
808	ÖLÇÜMLERİ YAPAN	.....	.....	.....

GÖRÜŞMECİ GÖZLEMLERİ
Görüşme tamamlandıktan sonra doldurulacaktır.

KADIN HAKKINDAKİ GÖZLEMLER
BELİRLİ SORULAR HAKKINDAKİ GÖZLEMLER
DİĞER GÖZLEMLER
EKİP BAŞININ GÖZLEMLERİ
EKİP BAŞININ ADI: TARİH:
DENEYİNCİNİN GÖZLEMLERİ
DENEYİNCİNİN ADI: TARİH:

TAKVİM

SÜTÜN 1: DOĞUMLAR VE GEBELİKLER	1		2	
	12 ARA	01	01	ARA 12
D DOĞUM	11 KAS	02	02	KAS 11
E GEBELİK	10 EYL	03	03	EYL 10
F DOĞUM	09 AĞU	04	04	AĞU 09
F DOĞUM	08 AĞU	05	05	AĞU 08
J OULU DOĞUM	07 TEM	06	06	TEM 07
	06 HAZ	07	07	HAZ 06
	05 MAY	08	08	MAY 05
	04 NIS	09	09	NIS 04
	03 MAR	10	10	MAR 03
	02 ŞUB	11	11	ŞUB 02
	01 OCA	12	12	OCA 01

SÜTÜN 1: GEBELİĞİ ÖNLEYİCİ YÖNTEM KULLANIMI

0 YÖNTEM KULLANIMI YOK	12 ARA	13	13	ARA 12
1 TÜPLERİN BAĞLANMASI	11 KAS	14	14	KAS 11
2 ERKEĞİN KANALLARININ BAĞLANMASI	10 EYL	15	15	EYL 10
3 SİREKLİ	09 AĞU	16	16	AĞU 09
4 HAP	08 AĞU	17	17	AĞU 08
5 DERİ ALTI İMPLANT	07 TEM	18	18	TEM 07
6 HAP	06 HAZ	19	19	HAZ 06
7 KADIN KONDOMU	05 MAY	20	20	MAY 05
8 KADIN KONDOMU	04 NIS	21	21	NIS 04
9 DİYAFRAM/KOPUK/JEL/FTİL	03 MAR	22	22	MAR 03
10 DİYAFRAM/KOPUK/JEL/FTİL	02 ŞUB	23	23	ŞUB 02
T TEHLİKESİZ GÜNLER	01 OCA	24	24	OCA 01
G GERİ ÇEKME				
N AĞIZ KORUNMA HAPİ				
X DİĞER				

(BELİRTİN)

SÜTÜN 2: YÖNTEM KULLANIMININ BIRAKILMASI

0 CİNSEL İLİŞKİSİZ AZEŞİ UZAKTA	12 ARA	25	25	ARA 12
1 KULLANIRKEN GEBE KALMIŞ	11 KAS	26	26	KAS 11
2 GEBE KALMAK İSTEMİŞ	10 EYL	27	27	EYL 10
3 ESTİ KARŞI ÇIKMIŞ	09 EYL	28	28	EYL 09
4 DAHA ETKİLİ YÖNTEM İSTEMİŞ	08 AĞU	29	29	AĞU 08
5 YANİTKİLEŞİMİ	07 TEM	30	30	TEM 07
6 YANİTKİLEŞİMİ	06 HAZ	31	31	HAZ 06
7 TEMİN GÜÇLÜ GÜZAKTA	05 MAY	32	32	MAY 05
8 PAHALI	04 NIS	33	33	NIS 04
9 KULLANIMI KOLAY DEĞİL	03 MAR	34	34	MAR 03
Y KADERCİ YAKLAŞIM	02 ŞUB	35	35	ŞUB 02
M GEBE KALMASI ZOR MENÜPOZ	01 OCA	36	36	OCA 01
B BOŞANMA/AYRILMA/ESİNİN ÖLMESİ				
X DİĞER				

(BELİRTİN)

Z BİLMİYOR

	12 ARA	37	37	ARA 12
	11 KAS	38	38	KAS 11
	10 EYL	39	39	EYL 10
	09 EYL	40	40	EYL 09
	08 AĞU	41	41	AĞU 08
	07 TEM	42	42	TEM 07
	06 HAZ	43	43	HAZ 06
	05 MAY	44	44	MAY 05
	04 NIS	45	45	NIS 04
	03 MAR	46	46	MAR 03
	02 ŞUB	47	47	ŞUB 02
	01 OCA	48	48	OCA 01

	12 ARA	49	49	ARA 12
	11 KAS	50	50	KAS 11
	10 EYL	51	51	EYL 10
	09 EYL	52	52	EYL 09
	08 AĞU	53	53	AĞU 08
	07 TEM	54	54	TEM 07
	06 HAZ	55	55	HAZ 06
	05 MAY	56	56	MAY 05
	04 NIS	57	57	NIS 04
	03 MAR	58	58	MAR 03
	02 ŞUB	59	59	ŞUB 02
	01 OCA	60	60	OCA 01

	12 ARA	61	61	ARA 12
	11 KAS	62	62	KAS 11
	10 EYL	63	63	EYL 10
	09 EYL	64	64	EYL 09
	08 AĞU	65	65	AĞU 08
	07 TEM	66	66	TEM 07
	06 HAZ	67	67	HAZ 06
	05 MAY	68	68	MAY 05
	04 NIS	69	69	NIS 04
	03 MAR	70	70	MAR 03
	02 ŞUB	71	71	ŞUB 02
	01 OCA	72	72	OCA 01

YAŞ – DOĞUM YILI TABLOSU

YAŞ	DOĞUM YILI	
	2018'DE DOĞUM GÜNÜNÜ KUTLAMADI	BİLMİYOR
0	2017	--
1	2016	2017
2	2015	2016
3	2014	2015
4	2013	2014
5	2012	2013
6	2011	2012
7	2010	2011
8	2009	2010
9	2008	2009
10	2007	2008
11	2006	2007
12	2005	2006
13	2004	2005
14	2003	2004
15	2002	2003
16	2001	2002
17	2000	2001
18	1999	2000
19	1998	1999
20	1997	1998
21	1996	1997
22	1995	1996
23	1994	1995
24	1993	1994
25	1992	1993
26	1991	1992
27	1990	1991
28	1989	1990
29	1988	1989
30	1987	1988
31	1986	1987
32	1985	1986
33	1984	1985
34	1983	1984
35	1982	1983
36	1981	1982
37	1980	1981
38	1979	1980
39	1978	1979
40	1977	1978
41	1976	1977
42	1975	1976
43	1974	1975
44	1973	1974
45	1972	1973
46	1971	1972
47	1970	1971
48	1969	1970
49	1968	1969

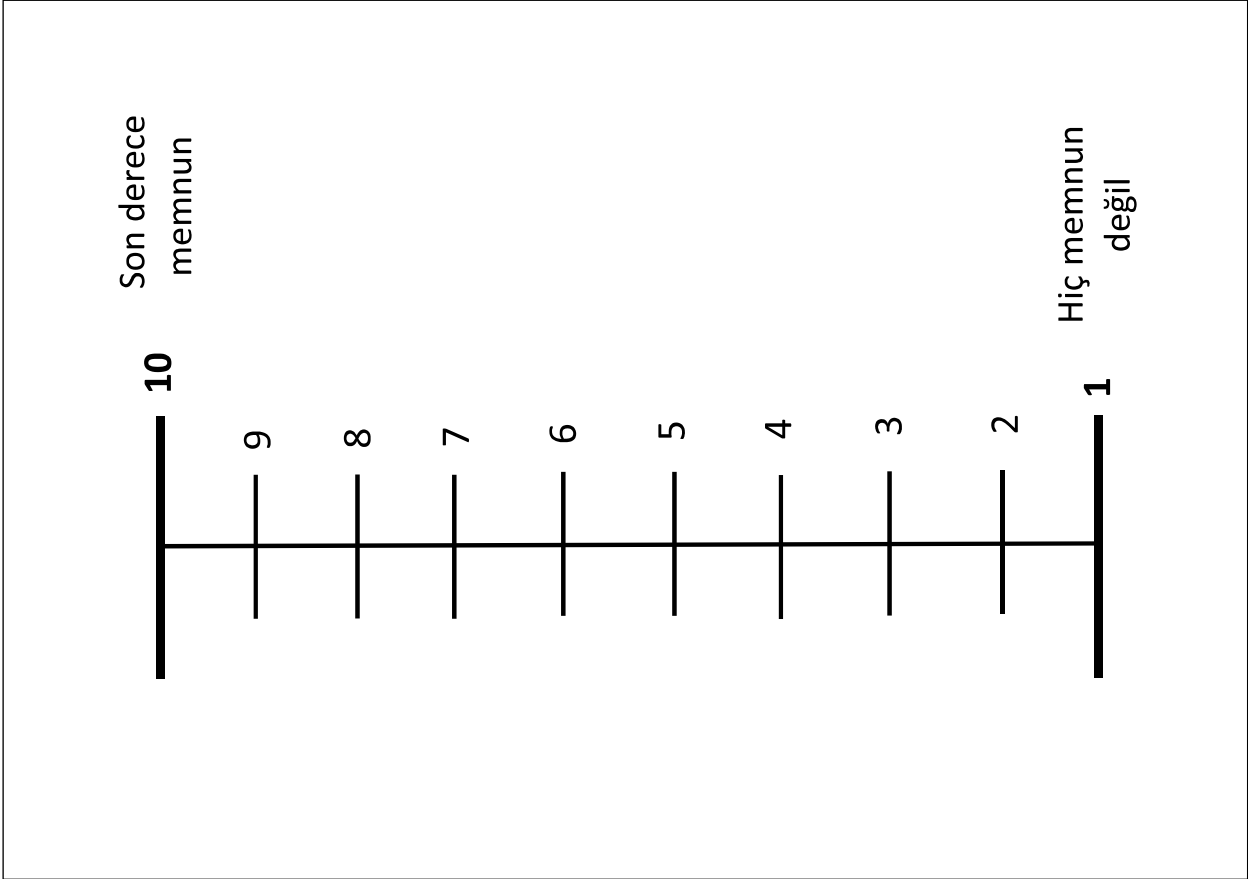
YAŞ	DOĞUM YILI	
	2018'DE DOĞUM GÜNÜNÜ KUTLAMADI	BİLMİYOR
50	1967	1968
51	1966	1967
52	1965	1966
53	1964	1965
54	1963	1964
55	1962	1963
56	1961	1962
57	1960	1961
58	1959	1960
59	1958	1959
60	1957	1958
61	1956	1957
62	1955	1956
63	1954	1955
64	1953	1954
65	1952	1953
66	1951	1952
67	1950	1951
68	1949	1950
69	1948	1949
70	1947	1948
71	1946	1947
72	1945	1946
73	1944	1945
74	1943	1944
75	1942	1943
76	1941	1942
77	1940	1941
78	1939	1940
79	1938	1939
80	1937	1938
81	1936	1937
82	1935	1936
83	1934	1935
84	1933	1934
85	1932	1933
86	1931	1932
87	1930	1931
88	1929	1930
89	1928	1929
90	1927	1928
91	1926	1927
92	1925	1926
93	1924	1925
94	1923	1924

TÜRKİYE İL TRAFİK KODLARI	
01 ADANA	61 TRABZON
02 ADYAMAN	62 TUNCELİ
03 AFYONKARAHİSAR	63 ŞANLIURFA
04 AĞRI	64 UŞAK
05 AMASYA	65 VAN
06 ANKARA	66 YOZGAT
07 ANTALYA	67 ZONGULDAK
08 ARTVIN	68 AKSARAY
09 AYDIN	69 BAYBURT
10 BALIKESİR	70 KARAMAN
11 BİLECİK	71 KIRIKKALE
12 BİNGÖL	72 BATMAN
13 BITLİS	73 ŞİRİNAK
14 BÖLÜ	74 BARTIN
15 BURDUR	75 ARDAHAN
16 BURSA	76 İĞDIR
17 ÇANAKKALE	77 YALOVA
18 ÇANKIRI	78 KARABÜK
19 ÇORUM	79 KİLİS
20 DENİZLİ	80 OSMANİYE
	81 DÜZCE

ÜLKE KODLARI	SURİYE İL KODLARI
01 TÜRKİYE	08 KUNEYTİRE
02 SURİYE	09 LAZKİYE
03 AFGANİSTAN	10 RAKKA
04 ALMANYA	11 RIF ŞAM
05 AZERBAJCAN	12 SÜVEYDE
06 BULGARİSTAN	13 ŞAM
	14 TARTUS
07 İRAK	01 DERA
08 İRAN	02 DEYRLZOR
09 MAKEDONYA	03 HALEP
10 RUSYA FEDERASYONU	04 HAMA
96 DİĞER	05 HASEKİ
	06 HUMUS
	07 İDLİB

RUMİ TAKVİME GÖRE İFADE EDİLEN DOĞUM
YILLARININ MİLADİ TAKVİM YILINA
ÇEVİRİLMESİ

RUMİ YIL + 584 = MİLADİ YIL

HER İÇİN BAŞI SAĞLIK

ANNE BABALAR ÇOCUKLARINI SEVER

ERKEN KALKAN YOL ALIR

İŐLEYEN DEMİR PAS TUTMAZ

